

E-ISSN 2717-6959

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ÇEVİRİBİLİM DERGİSİ

ISTANBUL UNIVERSITY
JOURNAL OF TRANSLATION STUDIES

SAYI / ISSUE 21 YIL / YEAR 2024

Dizinler / Indexing and Abstracting

TÜBİTAK-ULAKBİM TR Index

DOAJ (Directory of Open Access Journals)

EBSCO Humanities Source

EBSCO Central & Eastern European Academic Source

SOBİAD

ERIH PLUS

Gale Cengage



Sahibi / Owner

Prof. Dr. Hayati DEVELİOĞLU

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Türkiye

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager

Prof. Dr. Alev BULUT

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Türkiye

Yazışma Adresi / Correspondence Address

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Ordu Caddesi 34459 Laleli, İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 455 57 00 / 15730 / 31
E-mail: jts@istanbul.edu.tr
<http://www.dergipark.gov.tr/iuceviri>
<https://iupress.istanbul.edu.tr/en/journal/cons/home>

Yayıncı / Publisher

İstanbul Üniversitesi Yayınevi / Istanbul University Press
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü,
34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 440 00 00

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.
Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Yayın dili Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca'dır.
The publication languages of the journal are Turkish, English, German and French.

Mayıs ve Kasım aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.
This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in May and November.

Yayın Türü / Publication Type: Yaygın Süreli / Periodical

DERGİ YAZI KURULU / EDITORIAL MANAGEMENT BOARD

Baş Editör / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Arsun URAS – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, İstanbul, Türkiye – arsuny@yahoo.fr

Baş Editör Yardımcıları / Co-Editors-in-Chief

Doç. Dr. Esra ÖZKAYA MARANGOZ – İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, İstanbul, Türkiye – eozkaya@istanbul.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Sinem CANIM – İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, İstanbul, Türkiye – scanim@istanbul.edu.tr

Misafir Editörler / Guest Editors

Prof. Dr. Alev BULUT – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İstanbul, Türkiye – alev.bulut@istanbul.edu.tr

Prof. Maribel Del Pozo – Universidade de Vigo, Filoloji ve Çeviri Fakültesi Çeviri ve Dilbilim Bölümü, Vigo, İspanya – mdelpozo@uvigo.es

Etik Editörü / Ethics Editor

Prof. Dr. Ayşe Fitnat ECE – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, İstanbul, Türkiye – ayse.ece@istanbul.edu.tr

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Ayşe Fitnat ECE – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, İstanbul, Türkiye – ayse.ece@istanbul.edu.tr

Prof. Dr. Nesrin Deliktaşlı – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü Fransızca Mütercim-Tercümanlık Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – nesrin.deliktasli@istanbul.edu.tr

Prof. Maria Isabel Del Pozo – Universida de Vigo, Vigo, Spain – mdelpozo@uvigo.es

Prof. Fayza El Qasem – Université de Sorbonne Nouvelle, Paris, France – fayza.el-qasem@sorbonne-nouvelle.fr

Doç. Dr. Anastasia Parianou – Ionian University, Corfu, Greece – parianou@gmail.com

Prof. Eduardo De Gregorio Godeo – University of Castilla La Mancha, Cuidad-Real, Spain – Eduardo.Gregorio@uclm.es

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

Tema / Theme: Toplum Çevirmenliği / Community Translation and Interpreting

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

Community Translation and Interpretation Services in Settlement Agencies: Perspectives from Translators and Interpreters in New Brunswick, Canada

Anne Beinchet 1-12

The Community Interpreter's Role: Students' Perceptions in the Context of Growing Needs in Türkiye

Türkiye'de Artan Toplum Çevirmenliği İhtiyaçları Bağlamında Çevirmenin Rolüne İlişkin Öğrenci Görüşleri

Aslı Polat Ulaş 13-28

Parallelen zwischen der Interaktionsordnung von Goffman zur Dolmetschinteraktion beim Kommunaldolmetschen

Parallels Between Goffman's Interaction Order and Interpreting Interaction in Community Interpreting

Goffman'ın Etkileşim Düzeni ile Toplum Çevirmenliğinde Sözlü Çeviri Etkileşimi Arasındaki Benzerlikler

Yelda Arkan 29-40

Afet ve Kriz Çevirmenliğinde Stres Faktörleri ve Öz Bakım İhtiyacı

Stress Factors and Self-Care Needs in Disaster and Crisis Interpreting

Filiz Şan, Rana Kahraman Duru 41-60

Community Interpreting Training in Türkiye: A Study Based on the Views of Academics and Interpreters

Türkiye'de Toplum Çevirmenliği Eğitimi: Akademisyen ve Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma

Gizem Yaren Kutlu, Aslı Özlem Tarakçıoğlu 61-69

Türkiye'de Göçmen/Mülteci Topluluklarında Çocuk Dil Aracılığı

Child Language Brokering Among Migrant/Refugee Communities in Türkiye

Özge Bayraktar Özer 70-83

Mültecilerin Temel Hizmetlere Erişiminde İletişim Engelleri ve Mülteci Çevirmenliğinde İyi Uygulama Pratikleri

Communication Barriers in Refugees' Access to Public Services and Good Practices in Refugee Interpreting

Gülfer Tunalı, Olcay Şener Erkırtay 84-99

Discursive Analysis of (pre-) Negotiation Behaviour in Mediated Press Conferences: Insights from the Sports Context

Basın Toplantılarında Sözlü Çevirmenin (Ön-)Müzakere Edimlerinin Söylemsel Çözümlemesi: Spor Bağlamından İlgörüler

Burak Özsöz 100-112

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

Tema Dışı Makaleler / Other Articles

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarındaki Yeri: Çevirmen Adaylarını Standart ile Tanıştırıyor Muyuz?

The Incorporation of the National Occupational Standard for Translator/Interpreter (Level 6) into the Course Structure Diagrams of Translation and Interpreting Departments: Are Future Translators and Interpreters Informed about the Standard?

Nazan Müge Uysal, Ensa Filazi 113–130

Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddet Göstergeleri Karşısında (Yapay) Çevirmenin Tutumu

Attitude of the (Artificial) Translator towards Signs of Gender Discrimination and Violence

Didem Tuna 131–149

Censoring or Queering? TV-Subtitling of South Park in Türkiye

Sansür mü, yoksa Kuirleştirme mi? Türkiye'de South Park'ın TV Altyazı Çevirisi

Cihan Alan 150–163

The Position of Localization Literature (1998-2024) in Türkiye

Türkiye'de Yerelleştirme Literatürünün Konumu (1998-2024)

Dilruba Temuçin, Mehmet Cem Odacıoğlu, Atalay Gündüz 164–190

Unlocking the Future of Localisation: A Fusion of Human Expertise and Artificial Intelligence in a Cutting-Edge Syllabus

Yerelleştirme Alanına İlişkin Geleceğin Kilidini Açmak: Son Teknoloji Bir Ders Programında İnsan Uzmanlığı ve Yapay Zekânın Birleşimi

Mehmet Cem Odacıoğlu 191–211

Yapay Zeka Destekli Haber Metni Üretimi Ve Çevirilerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi: Chatgpt-4o Örneği

Comparative Analysis of Artificial Intelligence-Assisted News Text Generation and Translations: The Case of Chatgpt4o

Burcu Türkmen, Sema Koçlu Maman 212–229

ÖNSÖZ

Sevgili meslektaşlarımız,

Toplum Çevirmenliği sözlü çeviri alanında en ihmal edilmiş ama bir o kadar da önemli bir başlık olarak dünyada ve ülkemizde araştırmacıların ilgisini giderek daha fazla çekmektedir. Çatışmaların, krizlerin, göçlerin arttığı bir dünyada göçmen, mülteci ve sığınmacıların gereksinimleri doğrultusunda artan bu hizmetler, çevirmen istihdamını da artırarak ülkeleri bu yönde planlamalar yapmaya itmektedir.

Dergimizin bu Özel Sayı'sında 8 makalemiz bulunmaktadır. İngilizce, Türkçe ve Almanca olarak yayınladığımız, İngilizce geniş özetlerine de buradan ulaşabileceğiniz, bu çalışmalar dünyanın farklı yerlerindeki uygulamaları ve Türkiye'de süregelen araştırma ve eğitim etkinliklerini derinlemesine ele alarak örnekleyen araştırmalara dayanıyor. Yazarlarımızın yoğunlaştığı alanların başında sahanın sorunları ve eğitim gereksiniminin geldiğini söyleyebiliriz.

İlk makalemizin başlığı "Community Translation and Interpretation Services in Settlement Agencies: Perspectives from Translators and Interpreters in New Brunswick, Canada" (Yerleşim Ajanslarında Verilen Yazılı ve Sözlü Toplum Çevirmenliği Hizmetleri: Kanada'da New Brunswick'ten Yazılı ve Sözlü Çevirmen Bakış Açıları". Araştırmacı Anne Beinchet bu çalışmada Kanada'nın nispeten küçük bölgelerinde son yıllarda yaşanan göçmen akınının ortaya çıkardığı tabloyu ve sorunları ele alıyor. Toplumsal hizmetlerin yazılı ve sözlü çevirisinde New Brunswick özelinde bir durum saptaması yapan Beinchet, hizmet sağlayıcılara ve çevirmenlere uyguladığı anketlerin sonuçlarını paylaşırken profesyonel olmayan çevirmenlerin eğitim gereksinimini ve bunun için tasarlanan bir araştırma projesini de tanıtıyor. İkinci makalemiz Aslı Polat Ulaş'ın "Community interpreting needs, community interpreter's role, community interpreting training, ethical dilemmas, student perceptions" (Türkiye'de Toplum Çevirmenliği İhtiyaçları Bağlamında Çevirmenin Rolüne İlişkin Öğrenci Algıları) başlıklı çalışması. Araştırmacı, toplum çevirmenliği dersini alan öğrencilerin toplum çevirmeninin rolüne ilişkin algılarını değerlendirerek, Türkiye'de artan göçmen ve mülteci nüfusunun çevirmen gereksinimini ve bu alanda yapılması gerekenleri toplum çevirmeninin görevleri, kısıtlamaları ve etkin eyleyen olarak rolü çerçevesinde ele alıyor. Bu çerçevede eğitimin performans etkisini öğrencilerin farkındalığını ölçen bir çalışma ile somutlaştırıyor.

Sonraki makalemiz Yelda Arkan'ın Almanca kaleme aldığı "Parallelen zwischen der Interaktionsordnung von Goffman zur Dolmetschinteraktion beim Kommunal Dolmetschen" (Goffman'ın etkileşim sırası ve toplum çevirmenliğinde sözlü çeviri etkileşimi) başlıklı çalışması. Bu çalışma toplum çevirmenliği özelinde sözlü çeviri araştırmalarına etnometodoloji önerileri getiriyor. Konuya Goffman'ın toplum çevirmenliğinde çevirmen etkileşimi için önerdiği noktalar üzerinden toplumsal bir durumda "yüz yüze etkileşim" çerçevesinde bakarak toplum çevirmenliğinin karmaşık toplumsal-kurumsal alt yapısını irdeliyor. Dördüncü makalemizin yazarları Rana Kahraman Duru ve Filiz Şan Türkçe kaleme aldıkları "Afet ve Kriz Çevirmenliğinde Stres Faktörleri ve Öz Bakım İhtiyacı" başlıklı çalışmalarında afet ve kriz durumlarında görev alan çevirmenlerin stres faktörlerini ve öz bakım gereksinimlerini Türkiye'de 6 Şubat 2023 depremlerinde ARÇ (Afette Rehber Çevirmenlik) organizasyonu üzerinden ya da bağımsız olarak görev almış çevirmenlerden elde ettikleri verilerle irdeliyorlar. Araştırma bulgularına dayanarak çevirmenlerin iyi oluş durumlarına katkıda bulunacak eğitim, uygulama ve destek önerileri getiriyorlar.

Bir sonraki çalışma Gizem Yaren Kutlu ve Aslı Özlem Tarakçıoğlu'nun "Türkiye'de Toplum Çevirmenliği Eğitimi: Akademisyen ve Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma" başlıklı makaleleri. Bu çalışma Türkiye'de turizm, eğitim, afet, çatışma gibi alanlarda zorunlu hale gelen toplum çevirmenliği hizmetlerinin eğitim boyutunu akademisyen ve çevirmenlerle yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmeler üzerinden değerlendirerek beklentileri ve eldeki çeviri eğitimi olanaklarının yeterliliğini tartışıyor. Türkiye'de bu konuda ilerleme olduğunu ancak eğitim kadrosu ve fiziksel olanaklar açısından sıkıntıların sürdüğünü ortaya koyuyor.

Özge Bayraktar Özer "Türkiye'de Göçmen/ Mülteci Topluluklarında Çocuk Dil Aracılığı" başlıklı çalışmasında göçmen ve mültecilerin çocukların aile üyelerine dil aracılığı yaptığı örnekler üzerinden göç ve çevirmenin sosyolojisine bir kapı açıyor. Çocuk dil araçlarının rolünü profesyonel olmayan toplum çevirmenleri bağlamında ele alırken eğitim ve psikoloji bilimlerinden alınabilecek destek kadar bu işin sahadaki durumuna Türkiye örneğinde bakıyor. Bu alandaki durumu çocuk dil araçları ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle tematik analiz yöntemiyle inceleyerek böyle bir iletişim hizmetinin çeviri olarak konumunu ve çevirmenin sorumluluğunu değerlendiriyor.

Gülfer Tunalı ve Olcay Şener Erkırtay "Mültecilerin Temel Hizmetlere Erişiminde İletişim Engelleri ve Mülteci Çevirmenliğinde İyi Uygulama Örnekleri" başlıklı çalışmalarında dünyada en çok mülteci alan ülkelerden biri

olarak Türkiye’de bu nüfusa çeviri aracılığıyla sağlanan hizmetleri değerlendirerek karşılaşılan zorlukları sıralıyorlar. Avrupa’daki, ‘Migrant-Friendly Hospitals’ Projesi gibi, iyi uygulama örneklerini inceleyerek bu örneklerin Türkiye bağlamına nasıl uyarlanabileceğini de tartışıyorlar.

Son yazımız, Burak Özsöz’ün “Discursive analysis of (pre-) negotiation behaviour in mediated press conferences: Insights from sports context” (Basın toplantılarında sözlü çevirmenin (ön-) müzakere edimlerinin söylemsel çözümlemesi: Spor bağlamından içgörüler) başlıklı makalesi. Bu çalışma sahada ve büyük spor etkinliklerindeki uygulama örnekleri ile toplum çevirmenliği sahasına benzerlik gösteren spor çevirmenliği alanında yabancı futbolcuların imza toplantılarında çevirmenlerin karar alma süreçlerini ele alıyor. Bu kararların söylemsel çözümlemesini spor bağlamını çevreleyen büyük ölçekli yapısal dinamikler ışığında yaparak ardıl çeviriye toplumdilsel bir bakış getiriyor.

Bitirirken, dergimizin ana editörleri, sevgili meslektaşlarımız Sinem Canım ve Esra Özkaya-Marangoz’a büyük destekleri ve özverili çalışmaları için yürekten teşekkür ederiz! Toplum Çevirmenliği alanında nice yeni sayılara, keyifli okumalar!

Özel Sayı Editörleri

Alev Bulut (İstanbul Üniversitesi)

Maribel del Pozo Triviño (Vigo Üniversitesi)

FOREWORD

Dear colleagues,

Community Interpreting is a long neglected yet critical area of research in the overall field of Interpreting Studies and it has been receiving more attention recently in Türkiye and in the world depending on the global conflicts and crisis of migration and the emerging needs in the community interpreting services.

In this Special Issue we have 8 articles in English, Turkish and German that cover a variety of current practices and problems regarding the field of Community Interpreting in the world and in Türkiye. These articles, the extended English abstracts of all will be accessible on our website, discuss different practices within the theoretical umbrella of Community Interpreting as based on ongoing researches, projects and field work including the training in the field. The authors commonly point at the expectations from the training institutions in an effort of meeting the training needs of the field.

The first article by Anne Beinchet is titled “Community Translation and Interpretation Services in Settlement Agencies: Perspectives from Translators and Interpreters in New Brunswick, Canada” offering a current perspective on community translation and interpreting services basing on the field and problems of a considerably smaller province of Canada following an influx of refugees. Beinchet introduces a research project based on the data from the surveys that have been run for service providers and translators and interpreters focusing on the training issues, the needs and expectations. The second article by Aslı Polat Ulaş titled “Community interpreting needs, community interpreter’s role, community interpreting training, ethical dilemmas, student perceptions” presents a study carried out in accordance with the increasing number of migrants and refugees in Türkiye, which increases the need for community interpreters in the migrant and refugee communities. The author discusses the impact of training on improving community interpreters’ performance based on the perceptions of community interpreting students of the role, responsibilities and constraints of a community interpreter.

The next article by Yelda Arkan titled “Parallelen zwischen der Interaktionsordnung von Goffman zur Dolmetschinteraktion beim Kommunaldolmetschen” (Parallels between Goffman’s interaction order and interpreting interaction in community interpreting) dwells upon the use of ethnomethodological perspectives in community interpreting research as part of Interpreting Studies. Interpreter interaction in community settings with regard to social structures is discussed with suggestions for using individual actions in community situations in interpreting research.

The fourth article by Rana Kahraman Duru and Filiz Şan titled “Afet ve Kriz Çevirmenliğinde Stres Faktörleri ve Öz Bakım İhtiyacı” (Stress Factors and Self-Care Needs in Disaster and Crisis Interpreting) focuses on the stress factors and self-care needs of the interpreters in disaster and crisis settings based on the experiences of interpreters coordinated by ARÇ (Emergency and Disaster Interpreting Volunteers) or served on their own at Feb. 6, 2023 earthquakes in Türkiye. The authors discuss the survey data pointing at suggestions for stress and self-care oriented problems, including the training needs, to improve the well-being of disaster and crisis interpreters.

The next article by Gizem Yaren Kutlu and Aslı Özlem Tarakçıoğlu titled “Community Interpreting Training in Türkiye: A Study Based on the Views of Academics and Interpreters” overviews community interpreting services and practices in healthcare tourism in Türkiye as an emerging context with issues of training. The authors evaluate the expectations in the field through semi-structured interviews carried out with academicians and interpreters as part of a research project. The answers given by the respondents mostly reveal the unresolved issues in community interpreters’ training. Özge Bayraktar Özer in her work titled “Türkiye’de Göçmen Mülteci Topluluklarında Çocuk Dil Aracılığı” (Child Language Brokering Among Migrant Refugee Communities in Turkey) provides an overview of child language brokering as a form of non-professional interpreting with regard to migrant and refugee communities in Türkiye. The research introduced in the article evaluates the results of semi-structured interviews run with child language brokers gathering data on their status, conditions, needs and expectations pointing at the steps to be taken.

The next article by Gülfer Tunalı and Olcay Şener Erkırtay is titled “Mültecilerin Temel Hizmetlere Erişiminde İletişim Engelleri ve Mülteci Çevirmenliğinde İyi Uygulama Örnekleri” (Communication Barriers in Refugees’ Access to Public Services and Good Practices in Refugee Interpreting). The authors evaluate the constraints in refugee interpreting services in Türkiye as a country receiving the highest number of refugees in the World. The article overviews the good practices in refugee interpreting from Europe such as ‘Migrant-Friendly Hospitals’ and offers suggestions for its adaptation to the Turkish context. The last article of our issue comes from Burak Özsöz with the title

of “Discursive analysis of (pre-) negotiation behaviour in mediated press conferences: Insights from sports context” presenting a discursive analysis of interpreters’ decisions in sports interpreting, the field and practices of which bears resemblances to the dynamics of community interpreting. The author analyzes the interpreting decisions at the signing ceremonies of foreign football players in the light of the macro-structural dynamics of football offering a sociolinguistic approach to consecutive interpreting.


As editors of the Special Issue, we cannot thank enough to our colleagues Sinem Canım and Esra Özkaya-Marangoz, main editors of the Journal, for their tremendous effort and support! Wishing to have many new issues on Community Interpreting!

Special Issue Editors

Alev Bulut (İstanbul Üniversitesi)

Maribel del Pozo Triviño (Vigo Üniversitesi)

Community Translation and Interpretation Services in Settlement Agencies: Perspectives from Translators and Interpreters in New Brunswick, Canada

Anne Beinchet¹ 

¹ Assistant Professor, Université de Moncton, Département de traduction et des langues, Moncton, Canada

Corresponding author : Anne Beinchet
E-mail : anne.beinchet@umoncton.ca

ABSTRACT

Smaller Canadian provinces have welcomed record numbers of newcomers in recent years, facing large-scale settlement support challenges. Language is often seen as a barrier as it slows down the integration process. One tool for facilitating communication and access to information is community translation and interpretation (CTI). To date, no data are available regarding CTI services procurement in the province of New Brunswick. In order to provide an overview of CTI services made available to newcomers in New Brunswick settlement agencies, I conducted mixed-method research combining surveys sent to staff and to community translators and interpreters working in various agencies, as well as interviews with newcomers. This article examines the realities and perspectives expressed by the translators and interpreters. The research gives a clearer understanding of who they are and how they offer their services. As a matter of fact, community translators/interpreters are usually volunteers who have little to no training. While relying on non-professionals can cause different challenges, translators and interpreters express an eagerness to receive training. The research, conducted in partnership with the New Brunswick Multicultural Council, is the first step in a broader research project that aims to depict the situation of CTI services in Atlantic Canada.

Keywords: community translation and interpretation services, community translators and interpreters, settlement agencies, New Brunswick, Canada

Submitted : 10.09.2024
Accepted : 05.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

1. Introduction

The research project entitled *Community Translation and Interpretation Services in New Brunswick Settlement Agencies: A Descriptive Study* started in the summer of 2022.

The research project sprang from informal conversations that took place between the author and the New Brunswick Multicultural Council (NBMC) who was realising that settlement agencies were facing challenges with community translation and interpretation (CTI) services. The objective of the research was therefore to collect data to describe the situation and to develop potential recommendations to improve services as the organisation wanted to enhance New Brunswick agencies' capacity to respond to the needs of newcomers who have limited proficiency in English or French, the two official languages in Canada and in New Brunswick (NB).

CTI services are offered to people who need support to communicate within the context of usually, but not exclusively, public services so they have access to crucial information, and can receive services and engage in society like any other individual (Taibi & Ozolins, 2016). The services are offered between a service provider using an official language and "users of community languages who have not sufficiently mastered the official language(s) of the territory" (Córdoba Serrano, 2016, 126).

In this article, I will use the term community translation and interpretation, but terminology varies from one text to another. In other research, terms such as *public service interpreting and translation* (Valero-Garcés, 2019), *cross-cultural communication* (Purnell, 2018), and *dialogue interpreting* (Mason, 1999) are preferred. In Canada, in English, the terms *community translation* and *community interpretation* stand out in the literature (Carr, Roda, Roberts, Dufour & Steyn, 1997; Fiola, 2004; Córdoba Serrano, 2016, Cisneros & De Leon, 2020).

CTI carry some characteristics that differentiate their practise from other types of translation and interpretation, and this is mostly due to the profile of the vulnerable population they serve and the context in which they occur (Taibi & Ozolins, 2016). To date, community interpretation has received more attention than community translation (Taibi & Ozolins, 2016).

In Canada, despite the strong expertise in immigration-related and translation- and interpretation-related services, there is little contemporary research on CTI services procurement, particularly community translation, their availability or quality. In the late 1990s, with for example the Critical Link conferences cycle on community interpreting, there was interest and a momentum for this subfield of Translation Studies (Brunette, Bastin, Hemlin, Clarke, 2003; Carr et al., 1997; Roberts, Carr, Abraham & Dufour, 2000). More recently, scholars have led research on CTI: Cisneros and De Leon (2020) focus on the translation of a newcomers' guide offered in Edmonton (province of Alberta), Beinchet (2022) shares training models for community translation, Abraham and Fiola (2021) show that a paradigm shift seems to be occurring in the healthcare system regarding the relevance of providing community interpretation to patients, while Córdoba Serrano (2016, 2022) and Hébert (2016) concentrate on language policies and multiculturalism issues. Disciplines beyond Translation Studies touch on the challenges of serving or supporting clients who have a limited official language proficiency, for instance in healthcare (Pandey, Maina, Amoyaw, Li, Kamrul, Michaels & Maroof, 2021) or social work (Lamboley, 2022).

While the Canadian federal government places a large emphasis on language training for newcomers who do not speak an official language, there do not seem to be systematic CTI services to support those who cannot communicate efficiently enough to access public and community services. Such language services, however, would facilitate the integration process (Esses, Hamilton, Aslam & Barros, 2023).

The project was led in partnership with the NBMC, which is an umbrella not-for-profit organisation created in 1983. The NBMC's role is to support its 20 members consisting of NB settlement agencies serving immigrants in the province, as well as multicultural and ethnocultural associations. The NBMC also encourages the development of settlement services in areas lacking such services, supports the well-being of newcomers and contributes to educating New Brunswickers on the economic, social and cultural values of diversity.

Following informal conversations with the NBMC, with local provincial parties involved in settlement, and with CTI end-users, the assumption was that CTI services currently offered did not provide the best possible support to settlement agencies' clients who did not speak an official language, and that there were service discrepancies across the province of New Brunswick.

To confirm or refute these hypotheses, the research team formed three objectives. First, the team members meant to take a snapshot of community translation and interpretation services in NB settlement agencies, second, they needed to draw a profile of community translators and interpreters working with settlement agencies, and third, the team wanted to understand newcomers' perspectives on community translation and interpretation services. The team wished to develop recommendations for improving community translation and interpretation services within settlement agencies

throughout the province and eventually support initiatives meant to improve service procurement throughout NB, following the needs expressed in the field by the different agents.

Because the data is so extensive, this article focuses on the second objective, i.e., the profile of community translators and interpreters; an article on staff and newcomers' perspectives is under review. The work is divided into four parts. First, the context surrounding immigration and language services in New Brunswick will be described. Then, the methodology, the research findings and finally the discussion will be presented.

2. Aims and methodology

2.1. Immigration and language in New Brunswick

2.1.1. Immigration in New Brunswick

Canada relies significantly on immigration to cope with its demographic issues (ageing population combined with a record-low fertility rate). In 2023, a record-breaking number of more than 7.4 million applications were processed by Immigration Refugees and Citizenship Canada (Immigration, Refugees and Citizenship Canada [IRCC], 2024). In addition, in 2023, 471,771 permanent residents were admitted, 804,901 non-permanent residents, and international migration accounted for 97.6% of Canada's population growth (Statistics Canada, 2024a).

In 2022, New Brunswick admitted 10,233 permanent residents (IRCC, 2023). The province used to have one of the lowest immigrant retention rates in Canada with, for example, a 52% 5-year retention rate for immigrants who arrived in 2010 (McDonald & Miah, 2021; Public Policy Forum, 2018). It has gradually been improving, and was 56% for immigrants admitted in 2016, a record for the province (Statistics Canada, 2024b).

The provincial government puts in place efforts towards retention. It is in fact Opportunities NB 2022-2027 strategic plan's second priority (Opportunity NB is the province's lead economic development agency). Out of the 40,000 newcomers expected to settle in NB between 2022 and 2027, the organisation aims for a 75% retention rate over 3 years (Opportunities NB, 2022). As a comparison, between 2005 and 2018, the retention rate after 3 years was 65% (McDonald & Miah, 2021). No more recent data could be found for the 3-year retention rate. However, it is important to note that the short-term retention rate (1 year) of skilled workers and skilled trades categories seems to be on the rise in Atlantic Canada, including in New Brunswick where it increased by 22% in the last 4 years: 50% in 2016 versus 71.5% in 2019 (Statistics Canada, 2024b).

In addition, NB offers specifically designed immigration pilot programmes, such as the New Brunswick Critical Worker Pilot, a five-year pilot programme that aims to attract skilled workers to occupations difficult to fill (Government of New Brunswick, n.d.).

In Canada, there are agencies that help newcomers settle, adapt to life in Canada and navigate services that are essential to their integration. The Government of New Brunswick lists 17 such settlement agencies on its website.

Compared to metropolitan cities across Canada (such as Toronto, Montréal or Vancouver), smaller urban centres (such as Saint-John, Fredericton, or Moncton in the province of New Brunswick) offer more opportunities to create meaningful social networks. In these smaller centres, local settlement agencies can offer a more in-depth social support for newcomers (Kelly and Nguyen, 2023). However, language remains a critical barrier when it comes to accessing these services. Because of the lack of CTI services, allophone newcomers often have to rely on informal networks in the community (Abood, Woodward, Polonsky, Green, Tadjoeddin, & Renzaho, 2021).

Depending on the immigration category of newcomers, the immigration journeys are not without their share of challenges, and for allophones, these challenges are significantly amplified.

2.1.2 Snapshot of New Brunswick's language situation

2.1.2.1 General context and official bilingualism

New Brunswick is an officially bilingual province in an officially bilingual country. Official bilingualism dates back to 1969 with the first New Brunswick Official Languages Act. Section 16.1, added in 1993 to the Canadian Charter of Rights and Freedoms, guarantees equal rights for the English-speaking and French-speaking communities of NB. Today, the New Brunswick Official Languages Act of 2002, reviewed in 2023, is in force.

In 1988, the Canadian Multiculturalism Act was passed. It promotes diversity, equality and inclusion. The Act exists within the bilingual framework dictated by the Official Languages Act of 1969. According to Li (1999), this is a symbolic recognition of cultural diversity. The laws do not assert language rights for non-official languages, and there appears to be no mechanism for modifying language policies in response to the country's evolving demolinguisic situation to meet the needs of its changing linguistic population (Hébert, 2016). As a result, there is no obligation on

governments or public entities to produce information in languages other than the official ones, except for some legal and medical contexts. For example, section 14 of the Charter of Rights and Freedoms anchored in the Canadian Constitution (1982) confers the right to the assistance of an interpreter to a party or witness who does not understand or speak the language chosen for the proceedings. For the medical context, no law demands interpretation or translation services in non-official languages, but in some provinces, such as British Columbia, healthcare providers must ensure patients understand the information given to them before obtaining consent, and this might involve translation or interpretation services.

Because there are no systematic established mechanisms supporting access to information in languages other than the official ones, non-official language speakers face communication challenges.

2.1.2.2 Language as a barrier for allophones

Most immigrants arriving in Canada fall into the economic category, but others fall into either the family reunification or the refugee and protected person categories. In the case of the former, proficiency in one of the official languages is a selection criterion for the principal applicant. In 2020, they represented around 58% of all permanent resident admissions, rising to 62% in 2021. Family members of economic applicants, on the other hand, do not need to demonstrate proficiency in either English or French. Some of them are likely to speak none of the official languages. For the family reunification or the refugee and protected person categories, language is not a criterion. Therefore, applicants might not be able to communicate in the official languages. In fact, according to the IRCC's 2023 Annual Report to Parliament on Immigration (IRCC, 2023), approximately 17% of people granted permanent residence in 2022 spoke none of the official languages, all immigration categories combined. This percentage excludes permanent residents and non-permanent residents who do not speak French or English but are already settled. These different facts explain the presence of allophones in Canada.

According to the last Canadian census in 2021, there are currently 689,730 people who speak neither French nor English in Canada, including 1,900 in NB (Statistics Canada, 2022). Those numbers are probably underestimates as allophones might not be well represented in the census. Census material and a telephone line were available in several languages, but one had to go through several other steps available in French or English only before accessing these multilingual resources. For the last census, according to census data collected via email communication with a consulting analyst from the Statistical Information Service of Statistics Canada, the Internal Census Division received 959 call-back requests in a non-official language and 759 requests for questionnaires in an alternative language (Statistics Canada, personal email communication, January 30, 2024). Minorities, immigrants, and refugees usually underparticipate or are underrepresented in surveys (Simon, Lopatin, Oliveri, González-Ferrer, & Fortunato, 2019; Kappelhof, 2017). It is a section of the population that is not easy to reach.

Language is a central component of settlement and integration (Esses et al., 2023). The Canadian government provides opportunities for newcomers to learn an official language through language courses called Language Instruction for Newcomers to Canada (LINC). These LINC classes focus on language, life and employability skills to help immigrants integrate into Canadian society. While it is crucial for newcomers to learn an official language in order to become independent, reaching a level that facilitates easy communication in an official language in all circumstances is a lengthy process (Hamm, Bragdon, McLoughlin, Massfeller, & Hamm, 2021). Also, depending on their immigration status, not all newcomers have access to LINC as they arrive, which could slow down social integration or postpone access to the labour market. When navigating public services such as legal processes, healthcare, education, social services, language is key. Individuals who cannot communicate in an official language can be subject to significant challenges when accessing these services.

Language as a barrier in the healthcare system comes to appear in many forms and is well documented (probably the most documented field for CTI). It adds complexities when making an appointment, identifying and understanding services, or sharing medical history (Pandey et al., 2021; Abood et al., 2021). Language barriers can cause the patient to misunderstand information critical to their care (i.e. prescribed medication, medical instructions) and cause difficulties in building a therapeutic alliance with health care professionals (Pandey et al., 2021; Abood et al., 2021). Language barriers in healthcare can result in poorer health outcomes for newcomers (Pandey et al., 2021; Rasi, 2020; Salami, Mason, Salma, Yohani, Amin, Okeke-Ihejirika, & Ladha, 2020; Seale, Reaume, & Batista, 2022).

The NB health system is in crisis: long waiting lists to access a physician, ageing health professionals, shortages of nurses, employees' sick leave, an obsolete model of care, and much more (Government of New Brunswick, 2021). To overcome these challenges, the province has a strategic plan that aims to improve the connectedness of the healthcare system, access to primary health care, to surgery, to addiction and mental health services, and lastly, to support seniors to age in place. However, this strategic plan does not consider access to health care and the linguistic barriers faced by

newcomers (Government of New Brunswick, 2021). This gap can be alarming considering that the ability to access healthcare services can be directly related to the skills and level of proficiency in the official language.

Although settlement agencies often encounter situations where CTI services become essential to support allophone newcomers, very few agencies have the capacity to offer these services professionally (Liu and Guo, 2023). When these services are not available through settlement agencies, newcomers often rely on family members, volunteers, community networks, or automatic translators to access information (Pandey et al. 2022).

Understanding the context of immigration and language in NB allows to frame translation and interpretation services for newcomers who do not speak the official languages in the context of NB and shows the relevance of conducting research. It supports the aims of the research, which is to describe CTI services in order to eventually improve the offer.

3. Methodology

I conducted a mixed-method research project. Data collection included two surveys and interviews. The research ran from the summer of 2022 to the spring of 2024. All survey material was available in French and English. This study received ethical approval from the Research Ethics Board of Université de Moncton and funding from the Faculty of Graduate Studies and Research of Université de Moncton. Funding was dedicated to hiring research assistants and covering the translation and interpretation costs, and compensating newcomers for the time they dedicated to the interview.

Data collection was conducted in three stages. The recruitment of survey participants was done through NBMC, the research partner. The organisation used its monthly newsletter to circulate the surveys and made direct contacts to reach agencies with a low participation rate. The research team prepared an introductory descriptive message that included a link and a QR code leading to the surveys. The research team also collected survey answers during a presentation event organised by the NBMC in March 2023. Later, paper versions of the survey were also distributed in some settlement agencies in the Moncton area. Finally, another set of data was collected in June 2024, in the second largest settlement agency of the province, as no translator/interpreter had answered the questionnaire in the first round.

Once the surveys were circulating, interviews with newcomers were launched. Again, NBMC supported the research team by soliciting settlement agents to identify newcomers matching the participation criteria and willing to share their experience. Once the participants were identified, the research assistants coordinated the translation of documents and scheduled the interpretation for the interview.

3.1. Data collection tools

There were two surveys. One was sent to frontline staff in settlement agencies in New Brunswick, and the other was sent to translators and interpreters working with settlement agencies in New Brunswick.

The objective of the survey for translators and interpreters (volunteer and paid contributors) was to create a profile of the participants. The questions were also intended to provide information on their training needs and expectations, since one of the general objectives of the research was to consider ways of improving the standard of services. The survey consisted of 43 questions (closed or multiple choice) and three open questions that allowed participants to express anything they wanted to share regarding CTI services and potential improvement options. In total, 42 participants accessed the survey.

The second survey was aimed at the agencies' staff. The research team wanted to understand the frequency of use of translation or interpretation services within the agencies.

The final element of this mixed-method research was the collection of newcomers' testimonials.

Results of these last two tools are presented in an article soon to be published.

3.2. Challenges encountered during data collection for translators and interpreters

No research is flawless. Data collection took longer than expected. It was difficult to gather participants from all New Brunswick agencies for the surveys. We circulated the survey once from November 2022 to May 2023 and then in June 2024 to have a stronger response rate.

The duration of data collection does not alter the validity of the results; however, we acknowledge that the number of respondents for the translators and interpreters survey affects the representativeness of the data. While generalisations cannot be made, they remain relevant testimonies, particularly because they corroborate with comments expressed informally by the employees of settlements agencies during the initial phase of the project, as well as data collected in the survey for agency staff within the same research project.

Regarding the recent literature, there is little data on CTI services procurement in Canada besides the ones mentioned in the *Introduction* section. With this research, I hope to complement the existing literature related to CTI in Canada, focusing on mapping the field and service procurement.

4. Findings

As mentioned previously, the data presented in this section was collected among community translators and interpreters collaborating with settlement agencies in New Brunswick and allows us to elaborate their profile.

In total, 42 individuals entered the survey, 4 in French and 38 in English. Several questionnaires remained very partially answered, which led to 11 participants being discarded; the results presented in this article emanate from 31 participants. This participation rate seems rather low, but no data regarding the exact number of translators and interpreters working with settlement agencies in the province were available. According to an employee from the Greater Moncton area's largest settlement agency, there are, in the agency, approximately 50 volunteer translators/interpreters, 90% of whom are newcomers receiving services from the agency. Again, while the data collected gives an idea of the trend, no generalisation can be made. Translators and interpreters collaborating with the Multicultural Association of Greater Moncton Area were the ones who participated the most in the survey (39% of the respondents), followed by the ones working with the Multicultural Association of Fredericton (26%), then the YMCA St John (13%) and the Chipman's settlement agency (10%).

4.1. Demographic and language profiles

The age range of the participants was between 25 and 69 with the majority being between 30 and 49 (68%), and 90% had an immigration background. Regarding their status in Canada, 45% were permanent residents, 39% were Canadian citizens, 6% were temporary workers, 6% were international students, and 3% were refugees.

Among the participants, 35% spoke their native language plus one Canadian official language. Some respondents spoke their mother tongue plus 2 languages (32%), 3 languages (19%) or 4 languages (13%).

Training received in translation and interpretation

Respondents were asked about their past training in translation and interpretation. Numbers only slightly differ between translation and interpretation: 32% of the participants have received a training in the former, they are 42% for interpretation. Those who have studied translation and/or interpretation mostly received certificates. One person had a university degree. Participants mostly participated in trainings where English was part of the language combinations (90% for translation and 92% in interpretation). Training usually took place in Canada (60% for translation and 92% for interpretation). Most participants with training received their course from settlement agencies. The Multicultural Association of Fredericton and the YMCA St John are the agencies mentioned. One participant referred to MCIS' trainings. MCIS is a Toronto-based social enterprise with extensive experience in community translation and interpretation services and training. They offer a 120-hour core training to those who wish to start as an interpreter or a translator.

When looking at the characteristics of the training received, the data shows that they were mainly short courses. Training duration in translation and interpreting varied from 2 h to 6 months. The most frequent duration was 1 day (30% for translation and 42% for interpretation). In translation, participants also refer to 6 months (3 persons), 60 hours (1 person) and 3 sessions of training, or 2 hours. As far as interpretation is concerned, the training respondents mentioned durations such as 60 hours, 3 months, 2 months, 3 sessions or 2 sessions of training.

4.2. Experience with newcomers

Most participants have been offering services for 1 year (33%) or 4 years (25%). The languages most represented in the survey were Arabic (32%), Spanish (16%), Portuguese and Russian (13% each). The other languages mentioned were Afghan, Bengali, Dari, Pashto, Persian, Somali, Swahili, Turkish, Ukrainian and Vietnamese. In most cases, the official language used in the language combination is English (90%). French is the official language in 4% of the language services offered and 6% of the respondents work with English or French and another language.

Regarding service frequency, 48% of the respondents offered their services every month (usually 3 to 6 times, except for employees who serve as translators/interpreters and as such act 20 times a month or more). Other participants gave estimates per year. They offered their services from 1 to 10 times a year. Translation is the main occupation of 17% of the participants, and interpreting is the main profession of 15% of them.

Participants were asked about the compensation conditions for their services. Data shows that, for translation, 71% act mostly as volunteers and for interpreting, 70% are volunteers.

Participants had to express whether they were satisfied with the level of service they offered. Answers to that question led to the impression that translators/interpreters were indeed satisfied (93% agreed or somewhat agreed that they were satisfied). A few comments corroborate the figure: “I am very satisfied with the translation or interpretation services that I provide”, “100%”, “90%”, “the client was satisfied”, “I am committed to continuous learning and improvement”, “I am highly satisfied as I have been graduated in English Literature and Language back in my country”. However, many comments showed some level of dissatisfaction as participants referred to their lack of expertise and expressed a strong interest in future training. “I don’t feel qualified to help with interpretation/translation as I do not have training specific to that. However, I am happy to assist in any way I can.”; “seem to be doing a good job and getting the point across. However, I am not a professional translator and have not received any training in this area. Therefore, I believe I could improve.”, “From one to ten I would like to say I’m 6”, “I need more experiences in time”. Translators and interpreters acknowledge their lack of training and skills.

4.3. Translators and interpreters’ training aspirations

As one of the objectives of the research was to understand the situation of community translation and interpreting services in settlement agencies to eventually identify areas for improvement, it was relevant to investigate not only training levels but also willingness to train. To understand the translators and interpreters’ readiness for training, and potentially give indications regarding the training options in which the translators and interpreters would be most likely to enrol, they were asked to give workshop organisation preferences. Most of the respondents expressed that they would like as much training as possible. Indeed, 90% of the respondents would like to receive training (6% were not sure). Participants were asked how many workshops they would be ready to take: 16% preferred 1 workshop, 16% 2 workshops, 28% 4 workshops (they could not choose more than 4), and 36% were not sure. Regarding the preferred length for workshops, 31% chose 2 hours, 21% chose 1 day, and another 21% chose 1 weekend. The remainder were undecided or chose half a day.

4.4. Potential improvements according to the translators and interpreters

Participants were asked how they thought the CTI services offered to newcomers could be improved. Two themes were raised repeatedly.

On several occasions, respondents referred to written material that they believe agencies should have translated, available in newcomers’ languages. Indeed, participants found that they had to repeat the same information multiple times: “we are constantly receiving new families, and information is often repeated. Therefore, putting it in writing can be helpful and save some time,” “Translate information pamphlet”, “Translate information that we have to repeat with every newcomer”.

The second suggestion has to do with training. Translators and interpreters were very explicit about training needs: “Prioritise translator training”, “There should be regular online training opportunities”, “Translation and interpretation training”, “Learning more about the interpretation and translation”, “I am ready to take any training or degree to improve my quality for working as an interpreter and translator in future to support my community”, “I need more training”, “Prioritise translator training”, “I would like to attend training to check if I am doing it right”, “cultural competences workshop”, “enhanced training and certification”. The request for training from the translators and interpreters working with New Brunswick settlement agencies is quite strong.

This piece of data brings the presentation of the research findings to a close. Figures and comments allow us to develop a profile of the translators and interpreters collaborating with settlement agencies in New Brunswick. This shows that translators and interpreters themselves have a history of immigration (90%), and that they have not been in Canada for a long time. Indeed, most of them have been in the country for 1 year (29%) or 4 years (25%); on average, they have been in Canada for 5.3 years. Often, they speak at least one official language and more than one non-official language (77%). Translators and interpreters collaborating with settlement agencies in New Brunswick are mostly volunteers with no training and would be keen to receive adequate training to improve the quality of their contributions. These findings bring to light the consequences of preconceived ideas on translation/interpretation (mere

knowledge of several languages is not enough to offer a professional translation services), the need for training and professionalisation, and the fact that more efforts could be made towards retention, all of which will be discussed in the next section.

5. Discussion and conclusion

5.1. Discussion

This profile revealed by the findings is concordant with what has been described in the literature in other parts of the world (Taibi & Ozolins, 2016; Lai & Gonzalez, 2023). Solutions to the challenges identified would help improve the quality of CTI services and therefore support retention efforts central to immigration strategies in the province.

Good intentions are not enough

While there is a strong belief among the public that being bilingual gives one sufficient skill to be a translator or interpreter, it is demonstrated in the professional world and in the literature that translation competence is not an innate skill (Pym, 2003), bilingualism being a necessary condition, but not in itself guaranteeing solid translation competence (Presas, 2000). Survey answers indicate that most participants claimed they were satisfied with the service they offered, but their comment revealed that even though they knew several languages, they found out that they did not have the translation/interpretation skills necessary to offer the highest quality service. This awareness is the first step towards improvement. The purpose of CTI confers the tasks with singular characteristics that distinguish them from other types of translation and interpretation (Teng & Crezee, 2022). These specificities need to be taught. Good intentions are not enough (Hunt & de Voogd, 2007). Untrained translators/interpreters might make unethical choices due to lack of training (Taibi & Ozolins, 2016). For these reasons, it would be relevant and useful to create a quality measure tool.

Training

Community translators and interpreters were asked to share information regarding their readiness to receive training in translation and interpretation. They very clearly expressed interest in receiving training (90% of the participants). Such interest is an advantage for agencies looking to improve services as they could use this momentum to offer training. While community translators and interpreters want to receive trainings, they are looking for short, flexible options.

There are currently no specialised courses in New Brunswick, but there are multiple ways to access training. At the moment, across Canada, a regular bachelor's degree in translation is offered for both official languages (French and English). In addition, Glendon College in the province of Ontario offers a 27-credit certificate in Spanish < > English translation (for students who have already completed a minimum of one year at the university level). Another example are the certificates in translation offered at the University of Toronto's School of Continuing Studies (they include 4 courses and are available in Arabic, Chinese, French, Japanese, Korean, Portuguese and Spanish). Accessing trainings outside universities would give more flexibility.

Outside university degrees or certificates, several training formats already exist. Settlement agencies could, for instance, choose to work with one of the largest Canadian organisations specialising in CTI training, such as MCIS Language Solutions or CISOC, both based in Toronto, or to collaborate with other settlement agencies who already have the capacity to train in CTI. In the Atlantic region, the Immigrant Services Association of Nova Scotia, based in Halifax, has an in-house language department and CTI training expertise. Indeed, they have already facilitated a few workshops in the past in New Brunswick.

Agencies could also decide to organise their own training. Again, there are multiple ways of designing the programme. Translators/interpreters revealed in the surveys that they were ready to attend four or more workshops lasting at least one day each. This information could be a starting point for deciding on a programme structure. Each agency could organise its own training, or they could offer joint training, facilitated by a CTI training specialist, organised throughout the province and open to any translator/interpreter working with a settlement agency in New Brunswick. Such a collaborative organisation, province-wide, would in fact allow for the standardisation of service quality across the province and support rural areas, which usually have more difficulty accessing translators/interpreters.

Training, regardless of its form, would contribute to improve the quality of services offered and reduce translators/interpreters' level of discontent.

Database of translated basic information

Translators and interpreters feel that they constantly have to interpret the same information from one newcomer to another. They propose translating basic information. It could in fact be efficient to establish a database of translated

documents, which would have several benefits. It would lighten the translators/interpreters' workload and allow newcomers to access the information as many times as they wanted, on their own, at their pace, and in their language, which, in return, would encourage autonomy and empowerment.

Documents could be related to the first steps in settlement, procedures, rights and responsibilities, any information that is only seldom changed. Instead of every agency having to go to such efforts, the database could be accessible to all New Brunswick settlement agencies who could access a multilingual database consisting of basic settlement information. The New Brunswick Multicultural Council could be involved with the management of the database. With such potential positive impacts for the entire province, the government of New Brunswick should get involved and financially support the project.

CTI as a retention effort

As mentioned in the context section, one of the New Brunswick government's challenges is the retention of immigrants. Small and mid-sized cities adopt policies and strategies to attract newcomers, but many newcomers still show more interest in larger cities (Kelly & Nguyen, 2023). Several factors contribute to retaining immigrants including "employment opportunities, the presence of amenities, personalised settlement services, and social relationships with local community members or a diasporic community" (Kelly & Nguyen, 2023). CTI services could contribute to going a step further on several of these aspects such as the personalisation of settlement services and the facilitation of access to amenities.

The key to the retention of newcomers is creating a welcoming environment (Esses & al., 2023). Esses and her team developed a toolkit for creating such welcoming communities, they emphasise the importance of the "availability of reliable information in both official languages and other top languages of new arrivals" for the development categories they suggested, for example workers' rights, health care services, settlement services (2023). In fact, immigrants who do not understand the official languages are more likely to relocate (Haan, Li, & Finlay, 2023). Once again, CTI appears to be a tool to support retention efforts and facilitate communication while newcomers reach autonomy through proficiency in an official language.

5.2. Conclusion

This article examined the profile of community translators and interpreters collaborating with New Brunswick settlement agencies.

Data provides an astute description of the situation, identifying the shortfalls and needs. It is a reliable baseline for reflecting on CTI services procurement in settlement agencies in New Brunswick. The lack of professionalisation is the clearest observation from the findings, and the translators/interpreters are both aware of and realistic about their skills.

Settlement agencies support newcomers with limited official language proficiency who have to communicate with public service providers, but there is a lack of funding allotted to CTI from the provincial and federal governments. Settlement agencies must therefore run their services as best they can, mostly with volunteers.

As far as newcomers' capacity to communicate is concerned, the Canadian government seems to rely on language training in an official language. While learning an official language is a decisive factor in newcomers' integration, it cannot be denied that learning is neither immediate nor easy for all. Failing to address language barriers has a moral and ethical cost as it could hinder the ability to guarantee human rights (Hunt & de Voogd, 2007). Governments have the moral responsibility to support communication challenges. Training models exist, ideas for reducing translators/interpreters' workloads exist, it is the governments' will that is lacking. I hope this article contributes to raising awareness on CTI services, which are often unacknowledged but are so crucial to the integration process of allophones.

It would be interesting to conduct further research on the quality of translation and interpretation services from untrained individuals and measure the consequences on settlement services. It will also be relevant to understanding staff and newcomers' perspectives on CTI services in New Brunswick settlement agencies to gain a broader understanding of the situation, based on all involved parties' experience.

Acknowledgement: I acknowledge the support of three incredible research assistants who contributed to the data collection: Sophie Barriault, Marilou Lang and Jacques Pampetelalo. I also acknowledge the support of my research partner, the New Brunswick Multicultural Council who helped circulate the data collection tools. And I wish to thank all the participants to the survey for their rich comments.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Grant Support: Author declared no financial support.

ORCID ID of the author

Anne Beinchet 0009-0003-0537-4343

REFERENCES

- Abraham, D., & Fiola, M. A. (2021). Making the case for community interpreting in health care: from needs assessment to risk management. *Linguistica Antverpiensia, New Series–Themes in Translation Studies*, 5. <https://doi.org/10.52034/lanstts.v5i.160>
- Abood, J., Woodward, K., Polonsky, M., Green, J., Tadjoeeddin, Z. and Renzaho, A. (2021). Understanding immigrant settlement service literacy in the context of settlement service utilisation, settlement outcomes and wellbeing among new migrants: A mixed methods systematic review. *Well-being, Space and Society*, 2, 100057. doi:10.1016/j.wss.2021.100057
- Beinchet, A. (2022). *La traduction en milieu social: examen et proposition de modèles pour la formation au Canada*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://DalSpace.library.dal.ca/handle/10222/81536>
- Brunette, L., Bastin, G., Hemlin, I. and Clarke, H (eds.) (2003). *The Critical Link 3: Interpreters in the community. Selected papers from the third international conference on interpreting in legal, health and social services settings, Montréal, Québec, Canada, 22–26 May 2001*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Canadian Multiculturalism Act, RSC 1985, c 24 (4th Supp), <https://calii.ca/t/527pf>, retrieved on 2024-07-19
- Carr, S.E., Roda P., Roberts, R.P., Dufour, A. and Steyn, D. (1997). *The Critical Link: Interpreters in the Community Papers from the 1st international conference on interpreting in legal, health and social service settings, Geneva Park, Canada, 1–4 June 1995*. Benjamins
- Cisneros, O. & De León, A. (2020). The Newcomer’s Guide to Edmonton and Community Translation: Materially and Culturally Situated Practices. *TTR*, 33(2), 95–123. doi:10.7202/1077713ar
- Córdoba Serrano, M. S. (2022). Multilingualism Management in Canada through the Prism of Translation Policies. In M.C. Guzmán & S. Tahir (Eds), *Negotiating linguistic plurality: translation and multilingualism in Canada and beyond* (pp. 129–160). McGill-Queen’s University Press.
- Córdoba Serrano, M. S. (2016). Translation Policies and Community Translation: The U. S., a Case Study. *New Voices in Translation Studies*, 14(1), 122–163. doi:10.14456/nvts.2016.8
- Esses, V.M., Hamilton, L.K., Aslam, A., & Barros, P.R.P. (2023). *Measuring welcoming communities: A toolkit for communities and those who support them*. Pathways to Prosperity Partnership. <http://p2pcanada.ca/library/measuring-welcoming-communities-a-toolkit-for-communities-and-those-who-support-them/>
- Fiola, M. A. (2004). Le « gain et le dommage » de l’interprétation en milieu social. *TTR*, 17(2), 115–130 doi:10.7202/013274ar
- Government of New Brunswick (2021). *Stabilizing Health Care: An Urgent Call to Action*. <https://www2.gnb.ca/content/dam/gnb/Departments/h-s/pdf/Stabilizing-health-care.pdf>
- Government of New Brunswick (n.d.). *NB Critical Workers Pilot*. <https://www2.gnb.ca/content/gnb/en/corporate/promo/immigration/immigrating-to-nb/nb-critical-workers-pilot.html#>
- Feng, H., Schimmele, C. & Stick, M. (2023). *Changing demographics of racialized people in Canada*. Statistics Canada doi:10.25318/36280001202300800001-eng
- Haan, M., Li, Y., & Finlay, L. (2023). Stay a While: the Retention of Immigrants in Rural Canada. *Journal of International Migration and Integration*, 25(1), DOI:10.1007/s12134-023-01099-5
- Hamm, L. D., Bragdon, M., McLoughlin, J., Massfeller, H., & Hamm, L. A. (2021). Diversity, Growth, and Understanding: School Responses to Immigration in Rural New Brunswick. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, 197, 2–27. doi:10.7202/1083330ar
- Hébert, L. (2016). A Postbilingual Zone? Language and Translation Policy in Toronto. *Tusaaaji: A Translation Review*, 5(1). doi:10.25071/1925-5624.40331
- Hunt, L.M., & de Voogd, K.B. (2007). Are Good Intentions Good Enough? Informed Consent Without Trained Interpreters. *Journal of General Internal Medicine*, 22: 598–605. doi:10.1007/s11606-007-0136-1
- Immigration, Refugees and Citizenship Canada (2024). *IRCC, Deputy Minister, Transition Binder, 2024-Client Service and Processing Times*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/transparency/transition-binders/deputy-minister-2024/client-service-processing-times.html>
- Immigration, Refugees and Citizenship Canada. (2023). *2023 Annual Report to Parliament on Immigration*. <https://www.canada.ca/content/dam/ircc/documents/pdf/english/corporate/publications-manuals/annual-report-2023-en.pdf>


- Kappelhof, J. (2017). Survey Research and the Quality of Survey Data Among Ethnic Minorities. In *Total Survey Error in Practice* (pp. 235–252). John Wiley & Sons, Ltd. doi:10.1002/9781119041702.ch11
- Kelly, M., & Nguyen, M. (2023). Choosing to Stay: Understanding Immigrant Retention in Four Non-metropolitan Counties in Southern Ontario. *Journal of International Migration and Integration*, 24(6), 1055–1075. doi:10.1007/s12134-023-01034-8
- Lai, M. & Gonzalez, E., 2023. The Multilingual Community Translation Classroom: Challenges and Strategies to Train Profession-Ready Graduates. In E. Gonzalez, K. Stachowiak-Szymczak, & D. Amanatido (Eds), *Community Translation Research and Practice* (pp. 212-229). London: Routledge.
- Lamboley, M. (2022). Les violences basées sur l’honneur à Moncton : les balbutiements néo-brunswickois. In A. Heine, E. Jimenez & C. Boussara-Dansereau (Eds), *Violences genrées – Enjeux interculturels et féministes* (pp. 97-126). Paris: Academia.
- Li, P. S. (1999). The Multiculturalism Debate. In P. S. Li (Ed.), *Race and Ethnic Relations in Canada* (p. 148-177). Oxford: Oxford University Press.
- Liu, J., & Guo, S. (2023). The making of ideal immigrant settlement workers: examining the technologies of ruling power in Canadian immigrant service organisations. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(9), 2229–2246. doi:10.1080/1369183X.2022.2158791
- Mason, I. (1999). Dialogue Interpreting: A Selective Bibliography of Research. *The Translator*, 5(2), 381–385. doi:10.1080/13556509.1999.10799052
- McDonald, T., & Miah, P. (2021). *Immigrant retention in New Brunswick: An analysis using linked federal-provincial administrative data*. Fredericton, NB: New Brunswick Institute for Research, Data and Training. <https://araisa.ca/wp-content/uploads/2021/09/Immigrant-Retention-in-New-Brunswick.pdf>
- Official Languages Act (R.S.C., 1985, c. 31 (4th Supp.))
- Opportunities NB. (2022). *Connect, Grow, Prosper, Strategic Plan 2022-27*. ONB Canada. https://onbcanada.ca/wp-content/uploads/2024/01/ONB_StratPlan_EN.pdf
- Ozolins, U. (2014). Descriptions of Interpreting and their Ethical Consequences. *FITISPos International Journal*, 1, 23–41. doi:10.37536/FITISPos-IJ.2014.1.0.9
- Pandey, M., Maina, R. G., Amoyaw, J., Li, Y., Kamrul, R., Michaels, C. R., & Maroof, R. (2021). Impacts of English language proficiency on healthcare access, use, and outcomes among immigrants: a qualitative study. *BMC Health Services Research*, 21(1), 741. doi:10.1186/s12913-021-06750-4
- Presas, M. (2000). Bilingual competence and Translation Competence. In C. Schäffner, B. Adab (Eds.), *Developing Translation Competence* (pp. 19-31). Amsterdam/Philadelphia: Benjamins. doi:10.1075/btl.38.04pre
- Public Policy Forum (2018). The People Imperative: Strategies to Grow Population and Prosperity in Atlantic Canada. (n.d.). Retrieved July 25, 2024, from <https://ppforum.ca/publications/the-people-imperative-strategies-to-grow-population-and-prosperity-in-atlantic-canada/>
- Purnell, L. (2018). Cross Cultural Communication: Verbal and Non-Verbal Communication, Interpretation and Translation. In: Douglas, M., Pacquiao, D., Purnell, L. (eds) *Global Applications of Culturally Competent Health Care: Guidelines for Practice* (pp. 131-142). Springer, Cham. doi:10.1007/978-3-319-69332-3_14
- Pym, A. (2003). Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach. *Meta*, 48(4), 481–497. doi:10.7202/008533ar
- Rasi, S. (2020). Impact of language barriers on access to healthcare services by immigrant patients: A systematic review. *Asia Pacific Journal of Health Management*, 15(1), 35–48. doi:10.3316/ielapa.057892660325679
- Roberts, R.P., Carr, S.E., Abraham, D., & Dufour, A. (2000). *The Critical Link 2: Interpreters in the Community. Selected papers from the Second International Conference on Interpreting in legal, health and social service settings, Vancouver, BC, Canada, 19–23 May 1998*. doi:10.1075/btl.31
- Salami, B., Mason, A., Salma, J., Yohani, S., Amin, M., Okeke-Ihejirika, P., & Ladha, T. (2020). Access to Healthcare for Immigrant Children in Canada. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(9), 3320. doi:10.3390/ijerph17093320
- Seale, E., Reaume, M., Batista, R. (2022). Concordance linguistique patient–médecin et paramètres de qualité et de sécurité des soins chez les bénéficiaires de soins à domicile fragiles admis à l’hôpital en Ontario, au Canada. *Journal de l’association médicale canadienne*. 194(36), E1256–E1266. doi:10.1503/cmaj.212155-f
- Simon, P., Lopatin, E., Oliveri, A. M., González-Ferrer, A., & Fortunato, C. (2019). *Surveying Ethnic Minorities and Migrants. A Legal Framework for Collecting Data and Other Methodological Issues*. (Version 1). Zenodo. doi:10.5281/zenodo.384148
- Statistics Canada (2024a). Canada’s population estimates: Strong population growth in 2023. *The Daily*, Wednesday, March 27, 2024 <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/daily-quotidien/240327/dq240327c-eng.pdf?st=vYUXIFnu>
- Statistics Canada (2024b). Provincial variation in the retention rates of immigrants, 2022 *The Daily*, Wednesday, February 14, 2024 <https://www150.statcan.gc.ca/n1/daily-quotidien/240214/dq240214a-eng.htm>
- Statistics Canada (2022). Focus on Geography Series, 2021 Census of Population. <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2021/as-sa/fogs-spg/Page.cfm?lang=E&topic=6&dguid=2021A000213>
- Taibi, M., & Ozolins, U. (2016). *Community Translation*. Bloomsbury Publishing.
- Teng, W. & Crezee, I. H. M. (2022). Translation Theories in the Context of the Chinese Language – How Applicable are they to Community Translation? *New Voices in Translation Studies*, 26, (pp.110-135).
- The Constitution Act, 1982, Schedule B to the Canada Act 1982 (UK), 1982, c 11, <<https://canlii.ca/t/ldsx>>
- Valero-Garcés, C. (2019). University of Alcalá Intercultural communication: public service interpreting and translation. In R. Valdeón & Á. Vidal (Eds.), *The Routledge handbook of Spanish translation studies* (pp. 211-226). New York, Abington: Routledge

How to cite this article

Beinchet, A. (2024) Community translation and interpretation services in settlement agencies: perspectives from translators and interpreters in New Brunswick, Canada. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies, 21, 1–12. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1548077>

The Community Interpreter's Role: Students' Perceptions in the Context of Growing Needs in Türkiye

Türkiye'de Artan Toplum Çevirmenliği İhtiyaçları Bağlamında Çevirmenin Rolüne İlişkin Öğrenci Görüşleri

Aslı Polat Ulaş¹ 

¹Asst. Prof. Dr., Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University, Department of Translation and Interpreting, Adana, Türkiye

Corresponding author/

Sorumlu yazar : Aslı Polat Ulaş

E-mail / E-posta : apolat@atu.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to assess community interpreting students' perceptions of the interpreter's role. The migrant and refugee population in Türkiye has grown following global developments, wars and crises in the country's neighbouring geography. This has increased the need for community interpreters who play a key role in overcoming language and communication barriers between the host community and foreigners. Growing community interpreting needs requires adjusting the structure and content of community interpreting courses offered at the academic level in the relevant university programmes. As future community interpreters, students' understanding of and attitude towards the community interpreter's role is vital for their effective performance of the job and the tasks it entails. This study utilises data collected from 14 community interpreting students enrolled in the Department of Translation and Interpreting at a state university. The students' perceptions of the community interpreter's role, task boundaries, and status were explored through an open-ended questionnaire including scenarios based on ethical dilemmas that community interpreters may face in different contexts and a Likert scale survey designed accordingly. The data were analysed under the following headings: communication issues, conveying emotions, impartiality and neutrality, addressing cultural differences, and managing power differentials. The analysis revealed findings pointing to the transgression of the boundaries of the mechanistic role traditionally attributed to interpreters. This indicates a developing awareness among the students of the mediating role of interpreters as active agents in different humanitarian contexts. It is hoped that the findings will contribute to the structure and content of community interpreting courses offered in the relevant programmes of higher education institutions and to prospective students' understanding of the community interpreter's role.

Keywords: Community interpreting needs, community interpreter's role, community interpreting training, ethical dilemmas, student perceptions

Submitted / Başvuru : 11.09.2024

Revision Requested /
Revizyon Talebi : 03.10.2024

Last Revision Received /
Son Revizyon : 15.10.2024

Accepted / Kabul : 15.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Bu çalışmanın amacı toplum çevirmenliği öğrencilerinin toplum çevirmeninin rolüne ilişkin algılarını tespit etmektir. Türkiye'deki göçmen ve mülteci nüfusu komşu coğrafyada yaşanan savaş ve krizler sonrasında ve küresel gelişmeler nedeniyle oldukça artmıştır. Bu durum, ev sahibi toplum ile yabancılar arasındaki dil ve iletişim engellerinin aşılmasında kilit rol oynayan toplum çevirmenlerine olan ihtiyacı da artırmıştır. Kapsamı genişleyen toplum çevirmenliği ihtiyaçları üniversitelerde ilgili bölümlerde akademik düzeyde sunulan toplum çevirmenliği derslerinin yapısının ve içeriğinin aynı doğrultuda güncellenmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda toplum çevirmeni adayları olan çeviri bölümü öğrencilerinin göçler ve kriz durumlarının ön plana çıkardığı çevirmenin rolünü kavrayış biçimleri çevirmenlik mesleğini ve gerektirdiği görevleri etkili ve verimli icraları açısından elzemdir. Bu çalışma bir devlet üniversitesinde Mütercim ve Tercümanlık Bölümünde toplum çevirmenliği dersini alan 14 öğrenciden toplanan verilere dayanır. Öğrencilerin toplum çevirmeninin rolü ve görevleri ile statüsüne ilişkin algıları toplum çevirmenlerinin farklı bağlamlarda karşılabilecekleri etik ikilem durumlarına dayalı senaryolar içeren açık uçlu soru formu ile aynı doğrultuda tasarlanmış Likert ölçekli anket aracılığıyla araştırılmıştır. Elde edilen veriler iletişim hususları, duyguların aktarımı, tarafsızlık ve yansızlık, kültürel farklılıkların ele alınması ve güç farklılıklarının yönetimi başlıkları altında incelenmiştir. İnceleme sonucunda tercümanlara geleneksel olarak atfedilen mekanik rol sınırlarının aşıldığına işaret eden bulgular ortaya çıkmıştır. Bu durum, tercümanların farklı insani yardım bağlamlarında aktif aktörler olarak üstlendikleri rollere ilişkin öğrenciler arasında gelişen bir farkındalığa işaret etmektedir. Bulguların, yükseköğretim kurumlarının ilgili programlarında sunulan toplum çevirmenliği derslerinin yapısına ve içeriğine ve öğrencilerin toplum çevirmeninin rolünü anlayışına katkıda bulunacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplum çevirmenliği gereksinimleri, toplum çevirmeninin rolü, toplum çevirmenliği eğitimi, etik ikilemler, öğrenci görüşleri

1. Introduction

Due to its geopolitical position, turmoil and conflicts in its immediate geography affect Türkiye to a great extent (Polat Ulaş, 2024). These circumstances and global processes have brought many refugees and migrants to Türkiye after the early 2000s. The main migrant groups include Syrian, Iraqi, Afghan, and Ukrainian refugees, as well as Russian and European tourists who are in the country for various reasons such as vacation, education, and trade. Furthermore, improved healthcare services and emergencies and disasters, such as earthquakes, bring different groups of foreigners into the country for short periods. Community interpreting, which is of key importance in overcoming communication barriers for foreign groups unable to speak the country's language, has received more attention in Türkiye recently. The need for interpreting services, particularly in healthcare and judicial institutions as well as in emergency contexts requires academic programmes, which are of great value in the training of community interpreters, to tailor their relevant courses correspondingly.

Community interpreting, which developed in countries such as Australia and Sweden in the 1960s for immigrants and minorities of different ethnic backgrounds, has gained significance in other European countries with increasing international migration after the 1980s (Pöchhacker, 2004, p. 30). The fact that interpreters take charge in conflicts, crises, and humanitarian emergencies has demonstrated the assistance and social work aspects of community interpreting and has thus blurred the role definitions and task boundaries of interpreters. In this regard, numerous studies investigating the roles and tasks of interpreters in communication processes have shown that interpreters can undertake multifaceted roles and tasks other than interpreting (Angelelli, 2004a; Barsky, 1996; Berk-Seligson, 1990; Bot, 2003; Bulut & Kurultay, 2001; Davidson, 2000; Hale, 2008; Hsieh, 2006; Jiang et al., 2014; Kadric, 2000; Kaufert & Koolage, 1984; Leanza, 2005; Morris, 1995; Niska, 1995; Pöchhacker, 2000; Roy, 1993; Souza, 2016; Wadensjö, 1998). These studies have revealed that the norms of invisibility and complete neutrality traditionally attributed to interpreters do not correlate with their actual interpreting performance in crises and emergencies.

Despite its growing importance and relevance, the barriers to the professionalisation and status of community interpreting remain a matter of debate. Studies suggest that community interpreting is not yet in its due position for several reasons, including inadequate training programmes, a general lack of awareness of the function and importance of community interpreting, and a lack of systems to ensure professional standards (Corsellis, 2008; Hale, 2015; Rudvin, 2015). Under the circumstances, institutions offering translation and interpreting education at the academic level have a great responsibility to train community interpreters in line with the increasing needs and raise awareness in all segments of society. First offered in the translation and interpreting programmes of Boğaziçi, Istanbul, and Hacettepe Universities in Türkiye, community interpreting courses have been included in the curricula of most of the relevant academic programmes that have rapidly increased in number in recent years (Arslan & Durdağı, 2018; Ross, 2018). However, there is still a distance to cover to improve the content and scope of these courses.

In this respect, this study examines the perspectives of students who attended a community interpreting course offered in the Department of Translation and Interpreting at a public higher education institution. Data collected through an open-ended questionnaire including scenarios based on ethical dilemmas that community interpreters may face in different settings and a Likert scale survey will be used to explore the students' perceptions of the community interpreter's role, tasks, and status. The findings, which are hoped to contribute to the scope and content of community interpreting courses offered at the academic level and to prospective interpreters' understanding of the role of the community interpreter, will be discussed in the subsequent sections.

2. Debate on Interpreter Roles

The fact that community interpreting is a form of interpreting performed in delicate humanitarian situations imposes many constraints on interpreters and might require them to go beyond the passive role traditionally attributed to them (Pöchhacker, 2004, p. 147). Complex tasks that interpreters have to fulfil in a wide range of social contexts, bidirectional interaction processes, conflicting expectations of the parties, and institutional, ethical, and bureaucratic constraints obscure the task boundaries and positions of interpreters. Hence, the literal mechanistic translation function (Knapp-Potthoff & Knapp, 1986, p. 152; Tipton, 2014) has been questioned for years to highlight the social aspect of community interpreting, the broader role boundaries of interpreters, and the discretionary power and agency of interpreters.

The dynamic role of the community interpreter is most frequently discussed in the healthcare domain, which is more closely associated with immediate emergencies. In this vein, Angelelli (2004a), in her seminal study on the role perceptions and (in)visibility of healthcare interpreters, uses a variety of interesting metaphors to characterise the roles that interpreters assume. Based on the linguistic and cultural issues that interpreters address in communication, she proposed such metaphors as “multi-purpose bridge”, “miner”, “diamond connoisseur”, and “detective”. In another study on the roles of interpreters in different settings, including healthcare, court, and conference, Angelelli (2004b) found that healthcare interpreters undertook more active roles in communications processes. A variety of tasks were fulfilled by the interpreters, ranging from setting communication rules to controlling the flow of interaction between participants, from aligning with one of the communication participants to building trust between them.

Similarly, based on the healthcare interpreters' manner of engagement with the communication parties and their approach to the parties' cultural values and norms, Leanza (2005) suggested a typology including four different roles: system agent, integration agent, community agent, and linguistic agent. In addition, Souza (2016) suggested that healthcare interpreters acted as intercultural mediators in the hospital environment, assuming diverse roles such as “welcomers”, “bilingual professionals”, “community agents”, “cultural informants”, and “educators”. In the same regard, Hsieh (2006) found that communication practises of other parties, institutional constraints, and the parties' unrealistic expectations led interpreters to deviate from the conduit role. Likewise, Kaufert and Putsch (1997) observed that the health-related cultural values and frames of the communicating parties affected the roles that interpreters assumed, leading to ethical dilemmas. Pöchhacker (2000) found that interpreters went beyond interpreting and took on tasks such as explaining cultural issues and technical terms and notifying parties of misunderstandings.

In interpreting for mental health, a specific discipline of the healthcare field, research indicates that interpreters take multiple roles beyond interpreting and role conflicts can contribute to their emotional distress (Geiling et al., 2023; Miller et al., 2005). Bot (2003), challenging the applicability of ethical guidelines that assume interpreters as neutral machines, concluded that in psychological therapy sessions, interpreters played active roles that other parties recognised. Similarly, Resera et al. (2015) observed that interpreters in mental health encounters assumed highly sophisticated roles. Interpreters were found to act as “active translators”, “cultural informants”, “co-constructionist”, and “(almost) therapists”. The study also argues that the relationship that interpreters developed with service users based on their shared origins posed a significant dilemma to the prescribed invisible role. In contrast, interpreters developed empathy with service users and a desire to assist them.

Pöchhacker (2004) argues that the neutral machine role attributed to interpreters stems partly from the requirement to refrain from “interpreting” the meaning in court interpreting (emphasis in the original, p. 147). However, studies have demonstrated that judicial interpreters also engage in practises that subvert the said role. Hale (2008), challenging the machine metaphor in court interpreting, suggested five roles for interpreters: “advocate for the minority language speaker”, “advocate for the institution or the service provider”, “gatekeeper”, “facilitator of communication”, and “faithful renderer of others' utterances”. Kadric (2000) found that interpreters often had sufficient manoeuvring space to make decisions independently. In his study, in which he examined the interpretation of the applicant interviews in refugee hearings, Barsky (1996) identified interpreters as “intercultural agents”, noting the different tasks they undertook, such as elaborating on refugees' statements. Similarly, focusing on interpreting in barrister-defendant

interviews, Jiang et al. (2014) revealed a decision-making continuum that provides insights into the complex and social role of the interpreter through discourse interpreting filters. Last but not least, Mikkelsen (1998) claims that court interpreters, having received relevant training and having gained expertise, can become competent in using professional judgement and intervening prudently in cases where communication is interrupted and thus cannot be considered a translation machine.

In Türkiye, a growing body of empirical research focuses on the diverse roles of community interpreters in different settings. Studies on interpreters in healthcare have yielded many findings indicating that interpreters go beyond the invisible neutral role. It was found that interpreters may tend to take sides with patients and assume a less objective role (Duman, 2018), that interpreters are active and authorised participants in communication processes (Şener Erkırtay, 2021), that they take the initiative in coordination processes assuming the role of cultural mediators (Öztürk, 2015), and that they perform additional tasks such as accompanying patients within healthcare institutions (Polat Ulaş, 2021b). One study interestingly revealed that interpreting is almost perceived as an additional task by healthcare interpreters due to role ambiguity and conflict (Güzel, 2022). The relatively few studies on interpreters in the judicial field similarly uncovered the visible role of interpreters at all stages of the judicial process, contrary to what has traditionally been assumed (Aral Duvan, 2021; Polat Ulaş, 2021a; Yücel, 2018). Finally, in studies on emergency and disaster interpreting, which is performed especially in the aftermath of natural disasters such as earthquakes and which adopts volunteerism as a basic principle, it is suggested that interpreters can take initiatives in disaster sites (Doğan & Kahraman, 2011), that their task description needs to be expanded to include communicative coordination and that they can act as cultural mediators adopting a psychological and social response (Bulut & Kurultay, 2001).

Overall, research on community interpreting has shown that the neutral, passive, and invisible role envisioned for interpreters cannot be performed under all circumstances due to communicative, social, and institutional factors, even by those who are identified professionals (Hsieh, 2003). This study, through the role perceptions of community interpreting students, intends to contribute to discussions revolving around the various roles and tasks that interpreters can undertake in multi-layered and complex crises and emergencies.

3. Aim and Method

This study aims to assess the community interpreting students' perceptions of the interpreter's role. By providing insights into understanding the community interpreter's role, the study intends to contribute to community interpreting curricula in the relevant programmes of higher education institutions and lend to relevant skills of prospective students who are candidates to perform community interpreting jobs. To this end, data were collected from the fourth-year students attending an elective community interpreting course that was offered in the fall semester of the 2023-2024 academic year in the English Translation and Interpreting undergraduate programme of a state university. The relevant course was designed and taught by the researcher. The expected outcomes of the course were to familiarise students with the function of community interpreting, the role, tasks, and responsibilities of community interpreters, and ethical issues in community interpreting, as well as to provide students with skills and experience in interpreting between foreigners/immigrants and public officials in public institutions such as healthcare and judicial authorities. Thus, the course was designed to include lectures on the function and history of community interpreting and its status in different countries based on reading materials and presentations. An important part of the course consisted of a comparative examination of various ethical guidelines and discussions of the role and task boundaries of the community interpreter through video-based scenarios. Finally, the course structure included scenarios and role-plays to enable students to apply their theoretical learning to interpreting, especially in healthcare and judicial contexts, and to gain a degree of experience, albeit in a virtual environment.

With the mentioned aim of the present study in mind, the research was designed to include tools to collect exploratory and descriptive data. Ethical approval was obtained from the Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University Research and Publication Ethics Board before the start of the research, which was based on participant volunteerism and anonymity of the data. Students' perceptions of the community interpreter's role, task boundaries, and status were explored through an open-ended questionnaire including scenarios based on ethical dilemmas that community interpreters may face in different settings and a 5-point Likert scale survey designed in line with the said scenarios. The questionnaire and survey items were based on the relevant body of literature and insights gained from the interviews with practising interpreters in the author's previous study (Amato & Mack 2017; Angelelli, 2004b; Lai et al., 2015; Merlini & Gatti, 2015; Polat Ulaş, 2021a; Pöchhacker, 2000).

The questionnaire and survey items were prepared to assess the respondents' perspectives of the interpreter's roles and tasks under five subheadings: communication issues, conveying emotions, neutrality and impartiality, addressing cultural differences, and managing power differentials. The survey included two parts, one consisting of multiple-

choice and short-answer items concerning demographic data and the other including 16 scale items related to the subheadings. The open-ended questionnaire consisted of 6 scenarios questioning the respondents' reactions to ethical dilemmas interpreters might face concerning the situations under the subheadings. One item was added to the end of the open-ended questionnaire to assess students' perceptions of the status and prospects of community interpreting.

Data were collected in the last two weeks of the fall semester of the 2023-2024 academic year. The 5-point Likert survey was administered in the first week, and the scenario questionnaire was administered in the second week. The data sheets were distributed and collected within a certain time interval during the relevant classes to ensure full and maximally objective participation. The rationale behind collecting the data at the end of the semester was to obtain an insight into the extent to which the course outcomes and objectives had been achieved. Fourteen of the 17 students enrolled in the course participated in the study. Three had already dropped out of university education for personal reasons.

All data were collected in writing and in English. Subsequently, the author entered the responses to the Likert scale survey into Google Forms and transcribed the reactions to the scenario questionnaire in an electronic copy file by assigning a number to each respondent. During transcription, correction of spelling and grammatical errors in the responses was kept to a minimum to avoid any distortion of meaning. The scale and scenario items were grouped under the five subheadings. Descriptive analysis techniques were applied to the data to obtain frequencies and percentages. The scenario responses were examined to yield recurrent expressions and patterns under the said subheadings, which were then compared with the relevant results of the Likert scale survey.

Ten of the 14 respondents, who were fourth-year students in the Department of Translation and Interpreting, were female. Two of them reported German as their working language in addition to English and Turkish. 50% of the 14 respondents indicated that they had experience in interpreting. Three of them reported interpreting experience in healthcare and 4 in the tourism and hotel sector, while 1 reported experience in the court setting, 1 in the conference setting, and 1 in a civil registry office. When asked about the number of interpreting assignments in these settings, more than 20 assignments were reported in the tourism and hotel sector, 3 in healthcare, and 2 in the civil registry office. The responses to these questions may indicate a high level of interest in the tourism and hotel sector and a lack of awareness of community interpreting, as the practise areas of the translation and interpreting profession in Türkiye.

When asked whether they would like to work as community interpreters after graduation, only 2 students responded "yes", while 11 (78.6%) were unsure. It can be argued that low earnings and unsatisfactory professional standards, which make community interpreting less attractive than other areas of translation and interpreting (Corsellis, 2008; Hale, 2015; Rudvin, 2015), might have played a role in the indecisiveness of the students who had concerns about their livelihoods after graduation.

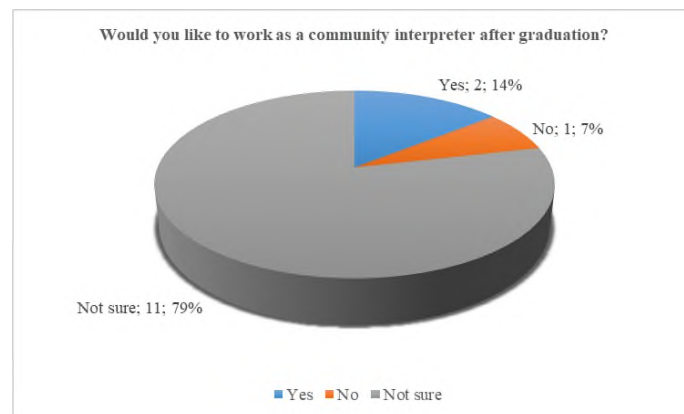


Figure 1. Desire to work as a community interpreter

As for the preferred working areas, 9 healthcare, 7 education, and 1 judiciary were reported. The fact that the judiciary was the least preferred working area demonstrated the students' perception of it as a formal field where stricter rules prevail, which they also expressed in their feedback following the scenarios they acted out during the classes.

4. Findings and Discussion

This section presents a discussion of the responses to the Likert scale survey and the scenario questionnaire in a comparative and complementary framework. Survey responses were graded on a scale ranging from 1 (Strongly

disagree) to 5 (Strongly agree). One factor considered to have significantly influenced the students’ responses was their lack of experience in authentic interpreting assignments. Almost no exposure to actual interaction processes most likely led the students to consider the given situations solely based on personal impressions, detached from relevant contexts, and thus contributed substantially to their ambivalent tendencies.

4.1. Communication Issues

The survey included items on various communication situations, such as speaking style, precision of statements, providing details, conveying offensive expressions, and paraphrasing. The respondents offered varying answers to these questions. There was no significant difference between the responses to the item on whether interpreters should adhere to their speaking style rather than that of the parties. Elements such as emphasis, emotion, intonation, and pauses were specified for the speaking style. Of the 14 respondents, 6 disagreed, 5 agreed, and 3 remained neutral. Similarly, no marked tendency was observed in the responses to the item “When interpreting, it is not necessary for the interpreter to give each and every detail as long as the meaning is conveyed”. 6 respondents disagreed, while 7 agreed, and 1 was neutral. On the other hand, the responses to the item on whether interpreters’ utterances have to be precise without any speculation were more revealing, with the vast majority (n=13, 93%) agreeing and 1 respondent (7%) being neutral. This finding may indicate that the traditional perception of interpreters as machines (Knapp-Potthoff & Knapp, 1986; Pöchhacker, 2004) was also shared by the students. The majority (n=9, 64.3%) also agreed with the item “It is the interpreter’s duty to convey offensive words/expressions during the conversation”, which may similarly be associated with the requirements of the conduit role attributed to interpreters.

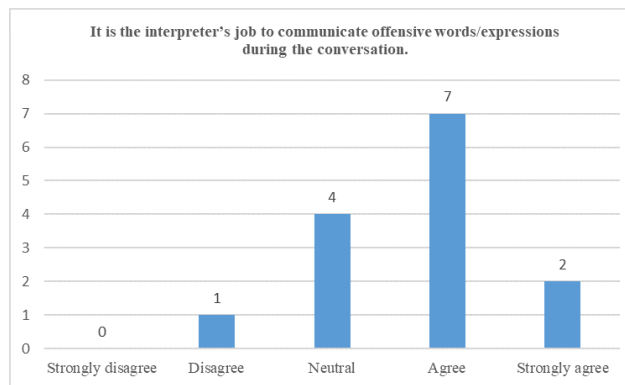


Figure 2. Offensive words and expressions

The last item about communication issues concerns whether interpreters can paraphrase utterances to convey meaning. Contrary to the aforementioned responses, the overwhelming majority (n=12, 85.7%) agreed that interpreters can paraphrase utterances. The unclear trend and discrepancy between the responses could be associated with the ambiguity created by the questioned situations in the minds of the students who had not had much experience in real-life interpreting settings.

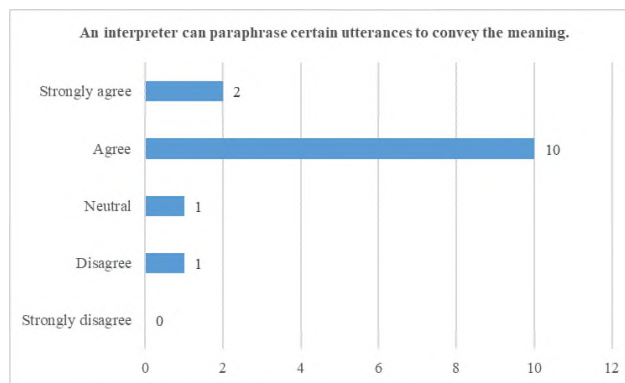


Figure 3. Paraphrasing

In the open-ended scenario questionnaire, there was one item explicitly related to communication issues. The item involved a scenario questioning the interpreter's attitude towards rectifying misinformation given by a migrant while the police officer was inquiring into a burglary incident. A tendency towards exposing the migrant was observed in the responses (8 responses out of 14). For instance, Respondent 10 gave a reaction along these lines, stating:

I would say "Translator wants to add something, the suspect gives false information about his identity." Realising such a man would harm the social order. [Respondent 10]

Apart from that, many responses pointed to the active role of an interpreter taking the initiative. Accordingly, the reactions included warning the migrant (5 responses), pushing the migrant to tell the truth (2 responses), and reminding both parties of the necessity of providing correct information (1 response). In this respect, one respondent noted:

I would warn her/him. I would push her to tell the truth about her identity. [Respondent 13]

In addition, 2 respondents mentioned that they would correct the information and transmit it to the other communicating party without taking any other actions. Along these lines, Respondent 7 stated:

I would give the right information to the police officer as soon as I understood the right situation. [Respondent 7]

4.2. Conveying Emotions

To get a glimpse of the students' perspectives on the issue of conveying emotions, the survey included the item "It is the interpreter's duty to convey the emotions of the parties". While the majority agreed (n=9, 64.2%), 4 respondents remained neutral, pointing to their ambivalence about whether interpreters should convey emotions or not.

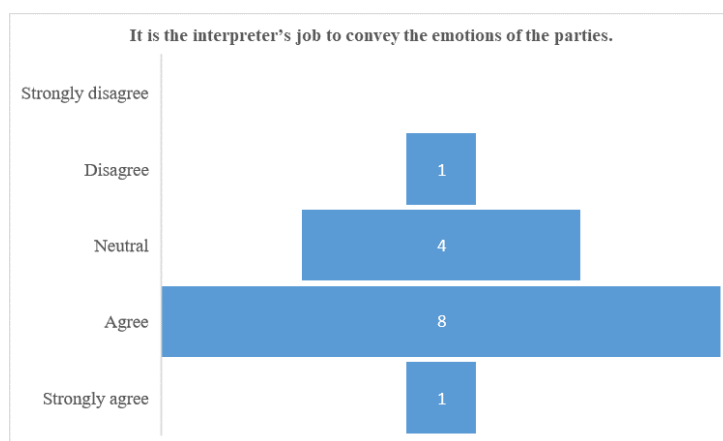


Figure 4. Conveying emotions

Similarly, most of the students' responses to the relevant scenario indicated their perception that interpreters cannot turn a blind eye to the parties' emotions. The scenario questioned the attitude of the interpreter who failed to understand and interpret the words of a crying asylum-seeker, a victim of war, during a psychiatric session. Many studies have shown that interpreters in psychology/psychotherapy sessions find it extremely difficult to interpret the stories of migrants who have had harrowing experiences (Crezee et al., 2013; Green et al., 2012; Miller et al., 2005; Polat Ulaş, 2022; Sultanić, 2021; Williams, 2005). Most of the reactions to the scenario indicate that respondents would be involved in some capacity in expressing and sharing emotions as understanding interpreters, as opposed to the mechanistic role envisioned for interpreters. In this respect, 10 responses included trying to calm the crying asylum-seeker, 2 responses included empathising with them, 2 responses included asking them if they needed time, 2 responses included asking the psychiatrist for a break, and 1 response included the interpreter's discretion to allow time for the asylum-seeker. In this regard, one respondent underlined the need for interpreters to build empathy with the vulnerable party, saying:

War is a universally saddening situation. As every human being an interpreter would feel for an asylum-seeker. It is very normal for them to cry and remember their bad memories. As interpreters, we shouldn't force anyone to speak before they are ready. We should be professional but also show empathy. [Respondent 14]

One respondent pointed to an even more active involvement in communication and stated:

I would ask him some questions in his mother tongue to keep him talking, but I would also try calming him down while he was answering my questions. [Respondent 11]

On the other hand, 4 responses indicated a stricter interpreter who, on the one hand, was understanding, but on the other hand, reminded the crying party that the interpreter was having difficulty understanding and asked them to speak clearly. In this respect, Respondent 5 said:

First, I would say to him/her "Please I can understand your sadness but I cannot understand your words efficiently, could you please feel relax and try to speak more clearly?" [Respondent 5]

4.3. Neutrality and Impartiality

Several items were included in the survey and the scenario questionnaire regarding the issue of neutrality and impartiality of interpreters, which has been refuted in many studies (Angelelli, 2004a; Barsky, 1996; Davidson, 2000; Hale, 2008; Hsieh, 2006; Jiang et al., 2014; Kadric, 2000; Leanza, 2005; Morris, 1995; Pöschhacker, 2000; Wadensjö, 1998). One item in the survey concerned developing close bonds with the party with whom the interpreter has more in common. While slightly more than half of the respondents (n=8, 57.1%) disagreed with the item, 3 (21.4%) were neutral and the other 3 (21.4%) agreed. Compared to widely held beliefs, most of the respondents most likely considered an interpreter's close ties with a communicating party as a stigmatising behaviour that could compromise impartiality.

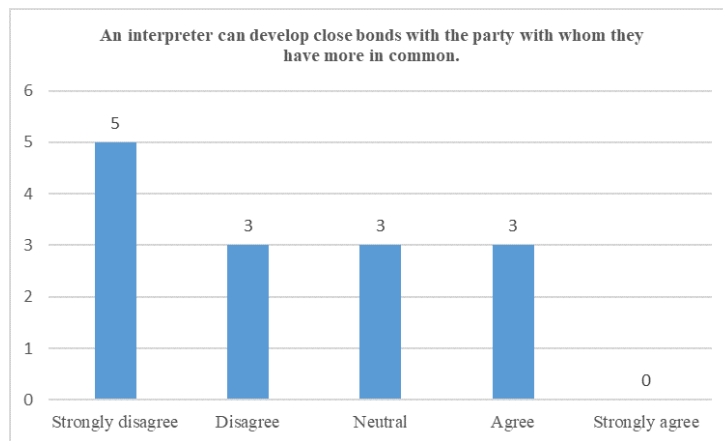


Figure 5. Developing close bonds

A similar item in the survey inquired whether an interpreter can establish a relationship of trust with a party with whom s/he has more in common. A similar but more pronounced tendency to disagree was observed in the responses to this item. Of the 14 respondents, 11 disagreed, 2 were neutral, and only 1 agreed.

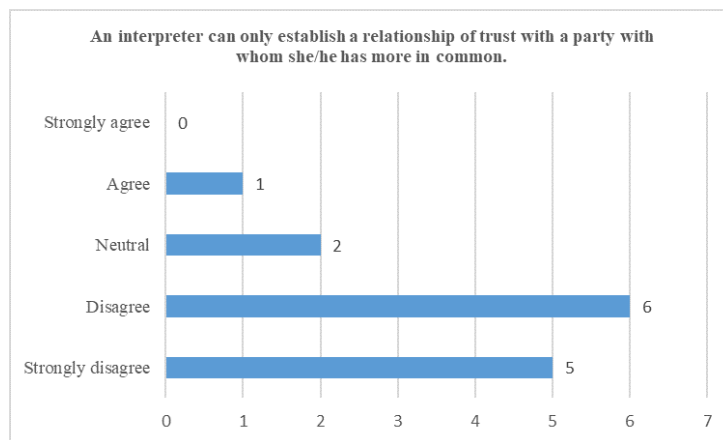


Figure 6. Establishing a relationship of trust

These results were comparable to reactions to a situation in the scenario questionnaire involving a refugee from the same background as the interpreter who built a relationship of trust with him/her. In the literature, migrants in need of interpreters were found to put their trust in an acquaintance or an interpreter with professional competence and skills,

depending on the way they positioned themselves in the host society (Edwards et al., 2006). In other studies, it was observed that they were able to establish a relationship of trust with mediators from the same ethnic background or those who took an interventionist attitude in communication processes (Filmer, 2019; Polat Ulaş, 2021a). In the relevant scenario item, the refugee asked the interpreter to withhold certain information. When asked how the interpreter would react without undermining the refugee's trust, most respondents (11) indicated that they would not conceal information. While 2 of the responses suggested a direct refusal of such a request, 9 included a reminder of responsibilities as an interpreter or some kind of explanation, such as the behaviour would be unethical or could cause the interpreter to lose his/her job. For instance, Respondent 6 mentioned:

I would tell him/her that it is not appropriate for my job and it would get me in trouble or even make me lose my job. [Respondent 6]

Respondent 7 expressed that he/she would provide a more detailed explanation to the refugee:

As an interpreter, it is my responsibility to ensure accurate and transparent communication. I want to support you, and that means being honest and open with shared information. We can work together to find the best approach. [Respondent 7]

Unlike the prevailing tendency, Respondent 8 implied that his/her reaction might depend on the likely consequences of withholding information, and Respondent 11 expressed that s/he would try to help the refugee:

I would probably try to help them if that "concealing" is not going to cause a big problem. [Respondent 11]

These responses point to an interpreter who could exercise discretion by weighing the contextual circumstances, rather than simply remaining within the boundaries of the prescribed role.

Another survey item on impartiality questioned whether the interpreter should remedy the situation if one party to the communication disrespects the other party. Most respondents (n=10, 71.4%) remained neutral, i.e., undecided between the role of a passive interpreter and an active interpreter intervening in the situation. Of the remaining 4 respondents, 2 agreed and the other 2 disagreed. A similar trend, albeit with fewer neutral responses, was found for another related survey item. To the item questioning whether it is the interpreter's duty to intervene if there is escalating tension between the parties during the interaction, 7 respondents (50%) remained neutral, whereas 3 (21.4%) disagreed and 4 (28.6%) agreed. A similar ambivalent tendency towards the impartiality of the interpreter was also revealed concerning another survey item. When asked whether it is impossible for the interpreter to remain completely impartial, half of the participants (n=7) disagreed, 3 were neutral and 4 agreed.

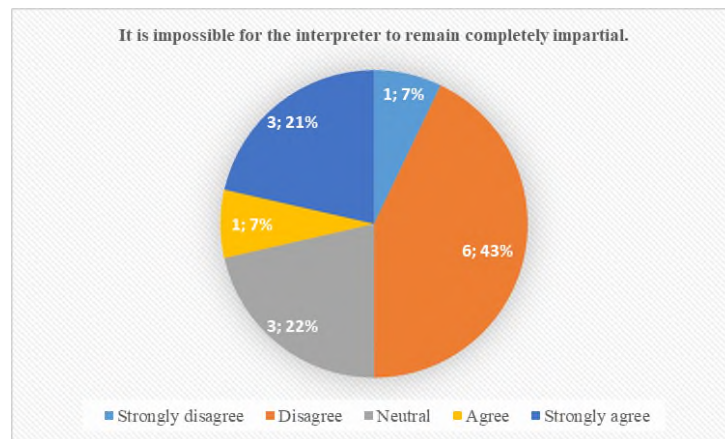


Figure 7. Remaining completely impartial

Similarly, no discernible trend was observed in the responses to a scenario item that might be relevant. To the item inquiring about the interpreter's reaction when a foreigner in a lawyer interview would make offensive statements contrary to the interpreter's worldview, 5 responses mentioned reacting to or warning the foreigner and 5 responses pointed to no reaction and objectivity of the interpreter. For instance, Respondent 11, mentioning that the interpreter should not involve his/her worldview in the job, stated:

I wouldn't do anything to warn him because my worldview has nothing to do with that situation. I would continue translating his words objectively and it would not change my attitude. [Respondent 11]

The reaction of Respondent 13, on the other hand, involved a stern warning to the foreigner:

In my opinion, no one can use offensive expressions in court. Of course, not everyone can have the same opinion, but one should adjust the tone of voice and not display offensive words. So, I simply warn the person. [Respondent 13]

That being said, most responses (9) made a clear point about directly conveying everything that was said, including offensive expressions. Only Respondent 4 stated that the meaning would be expressed indirectly, while Respondent 10 reported that the interpreter would tell the other party that the foreigner used offensive language without giving the exact wording. Aside from being a debated and questioned issue in community interpreting, the ambiguous tendencies concerning interpreter impartiality might partly stem from the students' lack of real-life experience with the situations investigated in the survey and questionnaire, leading them to respond simply on the basis of their overall impressions.

4.4. Addressing Cultural Differences

The key role of community interpreters in connecting refugees, asylum seekers, and other migrant groups from different backgrounds to services in host countries involves not only interpreting but also a form of cultural mediation due to the immediate relationship between culture and language (Pöschhacker, 2008). The linguistic and cultural knowledge of interpreters also places them in a privileged position vis-à-vis other parties in the relevant processes. Moreover, public service systems in host countries are closely tied to social and cultural conditions, inevitably imposing more responsibilities on interpreters than simple linguistic mediation. While the extent to which interpreters can act as a cultural mediator is a matter of debate (Hale, 2014), many studies have shown that they negotiate cultural differences between the parties to communication, acting as “cultural brokers”, “cultural informants”, or “intercultural agents” (Barsky, 1996; Kaufert & Koolage, 1984; Souza, 2016).

The students' responses in this study to the survey items about the interpreter's attitude towards cultural differences also revealed their perception of an interpreter as a cultural mediator. By way of illustration, when asked whether an interpreter should resolve conflicts arising from cultural differences between the parties during the interaction, the vast majority (n=9, 64.3%) agreed, whereas only 1 disagreed and 4 were neutral. In the responses to another item questioning whether an interpreter should provide guidance to the parties about cultural differences, the tendency towards an active mediator was more marked, with all the respondents (n=14) agreeing.

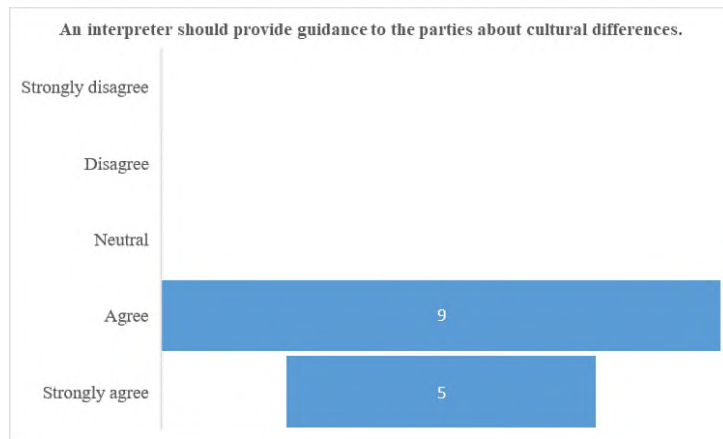


Figure 8. Guidance regarding cultural differences

A tendency for the interpreter to negotiate cultural differences and take necessary actions was also observed in the responses to a related scenario item, inquiring about the interpreter's attitude towards a migrant inadvertently making a blunder on a culturally different topic in a psychology session. In this respect, 12 responses involved various corrective actions of the interpreter, such as clearing up the likely misunderstanding for the other party (Respondents 1, 7), improving the situation by finding a solution (Respondent 2), informing the migrant about the inappropriateness of the situation (Respondents 3, 6), and asking the migrant to correct him/herself (Respondents 5, 13). The other responses involved a form of warning to the migrant. For instance, the attitude of Respondent 14 indicated a warning about the way of talking by also considering the migrant's educational background:

Not everybody must have the same mindset but everybody must respect each other. Taking migrants' educational background into consideration, I'd choose to interpret or not. However, I'd definitely give a warning about the way they talk and how they should respect this country and its people. [Respondent 14]

Two other responses expressed an understanding of and empathy with the migrant:

My attitude would be one of understanding and empathy. I would gently clarify any misunderstanding between the doctor and the patient. [Respondent 7]

It's a natural thing to do. All I will do is slightly warn the migrant about this topic. [Respondent 9]

A response not pointing to any form of attitude indicated a certain common sense, considering that the setting was a psychology session:

I would continue to interpret everything the migrant said because the migrant is not well psychologically. The doctor should hear everything. [Respondent 8]

Overall, the overwhelming majority of the responses demonstrated decisions by interpreters seeking to mediate cultural differences.

4.5. Managing Power Differentials

Community interpreting is a site of power imbalances involving a triadic communication process (Inghilleri, 2012; Mason & Ren, 2013; Rudvin, 2005). The communication process involves professionals who provide services in public institutions as representatives of host states and vulnerable groups of migrants who do not share the same language and culture with host communities. Interpreters who represent the language and culture of both groups thus seek to bridge the power differentials resulting from the disparity between the two groups. In this study, the general tendency concerning interpreter attitude in managing power imbalances was towards bridging gaps and taking a stance in favour of the non-dominant party. When asked whether it is the interpreter's duty to bridge communication gaps arising from the power differentials between the parties, the great majority of the respondents (n=11, 78.6%) agreed, while only 1 disagreed.

The item on interpreters' building trust between the parties, which may contribute to managing power differentials and which Angelelli (2004b) suggests among the five main components of the visible interpreter role, was agreed by most of the respondents (n=9, 64.3%). While 4 respondents were neutral, 1 disagreed. A larger majority of the respondents (n=12, 85.7%) indicated taking a stance in favour of the non-dominant party when asked whether an interpreter should ensure that the more dominant party does not exercise superiority over the weaker. The remaining 2 respondents were neutral.

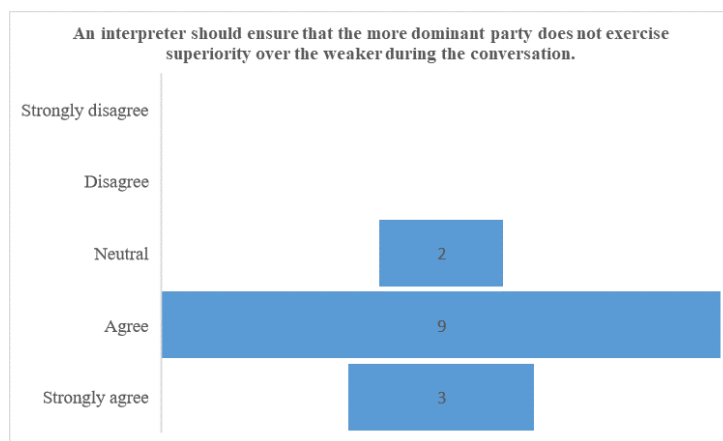


Figure 9. Preventing superiority over the weaker party

One scenario item that might be relevant questioned how the interpreter would react if s/he realised that a doctor was not fully providing services to the migrant by using discriminatory remarks about the group to which the migrant belonged. Most of the responses to this item pointed to an interpreter taking a tough stance against the party displaying discriminatory behaviour, i.e., the doctor, who is more powerful due to his/her social status. In this respect, 8 responses mentioned talking to the doctor about his/her improper conduct or reminding him/her of responsibilities. For instance, Respondent 10 noted:

I would try to talk about the topic with the doctor. I would say, "Your job is making people feel good and trying to give them the best treatment. You should not discriminate against people." [Respondent 10]

Hinting at a more elaborate conversation with the doctor, the reaction of Respondent 14 was as follows:

I'd be very upset seeing an educated person (doctor) being discriminatory. At the moment, I'd ask for a break and talk to the doctor about how difficult it would be for the migrant, and we as human beings must respect them very much. Not differentiate or discriminate anybody that is in need is every human being's responsibility. After this talk, I'd start the interpretation in a better and respective environment. [Respondent 14]

The reaction of Respondent 5 involved a conversation with the doctor, also highlighting the need for empathy:

I would say to the doctor "we should do our job without any discrimination because we would also be migrant in the future we never know what will happen even one minute later" then I would go on to translate everything. [Respondent 5]

Respondent 7 went further and expressed that he/she would directly advocate for the migrant:

I would immediately address the issue and advocate for the migrant's rights. There should be no discrimination in healthcare. [Respondent 7]

These responses indicate a proactive interpreter who would resist unfair behaviour. However, in real-life interpreter-mediated interviews, whether the respondents would be able to adopt such an attitude towards the party with the hierarchically strong position depends on various contextual and institutional factors as well as on the interpreter's professional and educational level.

Five respondents indicated that they would file a complaint about the doctor to a relevant department. Reporting cases of discrimination to higher units in the workplace is an action also recommended by the California Healthcare Interpreting Association (CHIA) (CHIA, 2002, p. 47). In this regard, Respondent 2 noted:

I would talk to the doctor at first and tell him/her that he/she cannot discriminate and that he/she has no such right to discrimination. I would complain about the doctor to the relevant unit. [Respondent 2]

On the other hand, 4 responses indicated an interpreter who took the initiative to resolve the situation in a more secure manner, without engaging with the doctor. Along these lines, Respondent 11 mentioned the following:

I would stay quiet about it since I am supposed to maintain formality in that place. BUT I would definitely take notes about the discriminatory remarks and after the session, I would guide the patient to the manager of that doctor and we would file a complaint together. [Respondent 11]

Two responses indicated simply informing the migrant of the situation and reminding him/her of their rights, without either contacting the doctor or reporting the situation to the higher authorities. In this respect, Respondent 12 stated:

I would inform the migrant about this issue. I would also give them information relating to their entitlements as much as I know. [Respondent 12]

The relevant responses above point to profiles of interpreters who would not overlook discrimination and would take the initiative, albeit to varying degrees, ranging from advocating for the migrant to reminding them of their rights.

5. Conclusions and Suggestions

This study investigated community interpreting students' perceptions of the interpreter's role. The students were enrolled in the Translation and Interpreting Department of a state university. Fourteen fourth-year students were administered an open-ended questionnaire with scenarios and a Likert scale survey. The responses were examined under the subheadings of communication issues, conveying emotions, impartiality and neutrality, addressing cultural differences, and managing power differentials. Responses varied, pointing in some cases to a more mechanistic role perception, while in others to an active interpreter taking the initiative. The interpreters' likely interventions were particularly highlighted in the responses to the scenario questionnaire, which allowed for a greater range of insights and thus contributed to a deeper understanding of the role perspectives of the students.

Relating to communication issues, either no clear tendency was observed or responses pointing to the mechanistic conduit role (Knapp-Potthoff & Knapp, 1986; Pöchhacker, 2004) were found. In particular, the responses to the items about conveying offensive expressions and not giving room to speculation in utterances pointed to an interpreter remaining within the traditional role boundaries. Similarly, under the heading of impartiality and neutrality, there was an ambivalent trend in reactions to situations involving disrespectful behaviour of one party towards the other, escalating tension between the parties, and the use of statements contrary to the interpreter's worldview, while the tendency was towards remaining within the role boundaries for the situations involving establishing close ties and trust relationships and withholding information in favour of the migrant. It is recommended that relationships of trust, which have practical and ethical implications for the role of the community interpreter, be built within the framework of professionally regulated role boundaries (Edwards et al., 2006; Filmer, 2019). Otherwise, trust built in favour of one party might raise doubts about impartiality for the other party (Filmer, 2019).

On the other hand, when it came to conveying emotions, considered one of the distressing situations for interpreters (Crezee et al., 2013; Miller et al., 2005; Polat Ulaş, 2022; Williams, 2005), the responses indicated a proactive interpreter who would not ignore emotional states. Along similar lines, an effort to redress imbalances and a stance taken in favour of the non-dominant party were revealed in the responses under the subheading of managing power differentials. Reactions to the scenario item involving a doctor making discriminatory remarks against the migrant were characterised by a marked tendency towards an active or even advocate interpreter who reminded the doctor of their responsibilities. The contested advocacy role, which needs to be approached with caution (CHIA, 2002; Hale, 2008), was also found in other studies as an attitude adopted by interpreters in managing power imbalances between the communicating parties (Kaufert and Koolage, 1984). That being said, discrimination against minorities in the workplace is one of the factors leading to role conflicts and psychological distress for interpreters (Buendía, 2010, p. 11; Williams, 2005). Thus, it is recommended that interpreting students be trained to gain the necessary social skills that would enable them to handle such situations with common sense.

Concerning the issue of addressing cultural differences, the responses signalled the role of a cultural mediator who sought to eliminate misunderstandings. Whether interpreters can intervene in communication to clarify cultural issues is a contested issue, especially in court interpreting (Hale, 2014). In addition, for healthcare interpreting, it is highlighted that cultural change brought by globalisation complicates intercultural communication for interpreters, which necessitates the questioning of the cultural mediation role (Ra, 2018, p. 270). In this respect, Wadensjö (1995, p. 127) stresses that interpreters should go beyond the conduit role and take responsibility in communication as participants contributing to the construction of meaning. For this purpose, it is recommended to train interpreting students in such a way as to provide them not only with linguistic skills but also with social and interactive skills.

Key findings suggest that the students perceived the community interpreter as an actor moving beyond the boundaries of the mechanistic role in particular situations that may require interpreters' intervention, i.e., in dealing with emotional states, addressing cultural differences, and redressing power imbalances. The findings expand upon previous studies' findings demonstrating that interpreters cannot exhibit standard behaviours or assume static roles under all circumstances in complex social communication processes (Angelelli, 2004b; Barsky, 1996; Bot, 2003; Bulut & Kurultay, 2001; Davidson, 2000; Hale, 2008; Hsieh, 2006; Jiang et al., 2014; Lanza, 2005; Niska, 1995; Pöchhacker, 2000; Resera et al., 2015; Souza, 2016). These findings may have significant implications for the design of the curricula of community interpreting courses offered at the academic level.

Against these insights, this study has certain limitations that might have affected the role perceptions of the community interpreting students. The fact that the students had almost no experience in interpreter-mediated interviews in real-life social and institutional settings might have distorted their reactions to the survey and questionnaire items. Nevertheless, the responses given within the scope of this study show that students developed an awareness of the role of community interpreters as active participants in communication processes, contrary to the unachievable mechanistic role envisaged for interpreters. The discussions on ethical guidelines and interpreter roles in the relevant classes as well as the role-plays and simulations concerning various interpreting scenarios might have contributed to the development of such awareness.

Lastly, the students' perspectives on the status of community interpreting and its prospects, which might be of relevance to professionalisation and training issues in community interpreting, are worth mentioning. Almost all of the students expressed the increasing importance of community interpreting due to global developments, such as wars and disasters, and the vital role of community interpreters in intercultural communication. Furthermore, they touched upon the demanding and complex skills required of interpreters in bringing people from different cultures together, ensuring inclusivity, and assisting vulnerable groups. On the other hand, 2 students mentioned the risk that artificial intelligence poses to community interpreting, stating that community interpreters could be replaced by it in the foreseeable future. Four students mentioned a lack of recognition and supervising institutions, poor working conditions, and low payment and financial support, which are considered to be the main obstacles to the professionalisation of community interpreting (Corsellis, 2008; Hale, 2015; Mikkelsen, 1999; Rudvin, 2015).

Recent wars, crises, and disasters and the ensuing growth of the migrant and refugee population in Türkiye have revealed the importance of being prepared in every sense, including communication and language services. This requires raising the status and standards of community interpreting and designing effective academic programmes to train interpreters for public service settings. The insights gained from this study point to the importance of understanding the role of the community interpreter by prospective interpreters who are likely to provide services in these settings. In this respect, it is recommended to train interpreters who become aware of their role as a "humanitarian service provider" (Bahadır, 2011, p. 264) and who can define their roles rather than conforming to prescribed role definitions (Inghilleri, 2005, p. 52). This will entail raising interpreters with common sense who can reflect on ethical issues,

exercise discretion when necessary, and become accountable for the decisions they make (Baker-Shenk, 1991; Skaaden, 2019; Wadensjö, 1995). As other studies have also shown (Özkaya Marangoz & Kumlu, 2023; Tian et al., 2022), the professional awareness of prospective interpreters will be raised by curricula designed to provide them with linguistic competence and cognitive skills, psychological agility, cross-cultural, interpersonal, and social skills, knowledge of the field in which the service is provided, and the opportunity to apply their knowledge and skills in real-life conditions.

Acknowledgement: I would like to express my heartfelt thanks to all of the students for their valuable contributions.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no conflict of interest.

Teşekkür: Değerli katkılarından dolayı tüm öğrencilerimize en içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

ORCID IDs of the authors / Yazarın ORCID ID'si

Aslı Polat Ulaş 0000-0002-7815-3686

REFERENCES / KAYNAKLAR

- Amato, A., & Mack, G. (2017). Interpreters working with children in Italy: Profile, role, and expectations', *inTRAlinea*, 19. Retrieved July 19, 2022, from <https://www.intralinea.org/index.php/archive/article/2263>
- Angelelli, C.V. (2004a). *Medical interpreting and cross-cultural communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Angelelli, C.V. (2004b). *Revisiting the interpreter's role: A study of conference, court, and medical interpreters in Canada, Mexico, and the United States*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Aral Duvan, M. (2021). *Türkiye'de toplum çevirmenliği bağlamında mültecilere verilen tercüman bilirkişilik hizmetleri: Ağ kuramı ışığında bir değerlendirme* [Unpublished doctoral dissertation, Istanbul University]. Council of Higher Education Thesis Centre.
- Arslan, R.K., & Durdağı, A.N. (2018). Türkiye'deki çeviri eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında toplum çevirmenliği alanındaki derslere yönelik bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(23), 368–379. <https://doi.org/10.16990/SOBI.DER.4223>
- Bahadır, Ş. (2011). The task of the interpreter in the struggle of the other for empowerment: Mythical utopia or sine qua non of professionalism? In R. Sela-Sheffy, & M. Shlesinger (Eds.), *Identity and Status in the Translational Professions* (pp. 263-278). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Baker-Shenk, C. (1991). The interpreter: Machine, advocate or ally? In J. Plant-Moeller (Ed.), *Explaining horizons: Proceedings of the 1991 RID Convention* (pp. 120–140). RID.
- Barsky, R. (1996). The interpreter as intercultural agent in convention refugee hearings. *The Translator*, 2(1), 45-63.
- Berk-Seligson, S. (1990). *The bilingual courtroom: Court interpreters in the judicial process*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Bot, H. (2003). The myth of the uninvolved interpreter interpreting in mental health and the development of a three-person psychology. In L. Brunette, G.L. Bastin, I. Hemlin, & H. Clarke (Eds.), *The Critical Link 3* (pp. 27-35). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Buendía, C.T. (2010). Community interpreting: Breaking with the 'norm' through normalisation. *Journal of Specialised Translation*, 14, 11–25.
- Bulut, A., & Kurultay, T. (2001). Interpreters-in-aid at disasters: Community interpreting in the process of disaster management. *The Translator*, 7(2), 249–263. doi:10.1080/13556509.2001.10799104
- California Healthcare Interpreters Association (CHIA). (2002). *California standards for healthcare interpreters: Ethical principles, protocols, and guidance on roles and intervention*. July 19, 2022, from http://www.chiaonline.org/Resources/Documents/CHIA%20Standards/standards_chia.pdf
- Corsellis, A. (2008). *Public service interpreting: The first steps*. United Kingdom: Palgrave Macmillan.
- Crezee, I., Jülich, S., & Hayward, M. (2013). Issues for interpreters and professionals working in refugee settings. *Journal of Applied Linguistics and Professional Practise*, 8(3), 253-273. doi:10.1558/japl.v8i3.253
- Davidson, B. (2000). The interpreter as institutional gatekeeper: The social-linguistic role of interpreters in Spanish–English medical discourse. *Journal of Sociolinguistics*, 4(3), 379–405.
- Doğan, A., & Kahraman, R. (2011). Emergency and disaster interpreting in Turkey: Ten years of a unique endeavour. *Hacettepe University Journal of Faculty of Letters*, 28(2), 61–76.
- Duman, D. (2018). *Toplum çevirmenliğine yorumbilgisel bir yaklaşım: Sağlık çevirmeni ve öznelik* [Unpublished doctoral thesis, Yıldız Technical University]. Council of Higher Education Thesis Centre.

- Edwards, R., Temple, B., & Alexander, C. (2006). Users' experiences of interpreters: The critical role of trust. *Interpreting*, 7(1), 77–95.
- Filmer, D. (2019). Mediating migrants: Trust and identity in communicating the migrant crisis on the South East coast of Sicily”, *mediAzioni*, 25. Retrieved July 19, 2022, from <http://mediazioni.sitlec.unibo.it>
- Geiling, A., Nohr, L., Meyer, C., Böttche, M., Knaevelsrud, C., & Stammel, N. (2023). Development and validation of a questionnaire to assess role conflicts among interpreters working with refugee clients: The role conflicts questionnaire. *Internal Journal of Public Health*, 68, 1605844. doi:10.3389/ijph.2023.1605844
- Green, H., Sperlinger, D., & Carswell, K. (2012). Too close to home? Experiences of Kurdish refugee interpreters working in UK mental health services. *Journal of Mental Health*, 21(3), 227-235. doi:10.3109/09638237.2011.651659
- Güzel, M. (2022). *Türkiye'deki sağlık çevirmenlerinin rol belirsizliği ve rol çatışması: Antalya, Ankara ve İstanbul'da bulunan sağlık çevirmenlerinin Erving Goffman'ın rol modeli eşliğinde incelenmesi* [Unpublished master's thesis, Istanbul University]. Council of Higher Education Thesis Centre.
- Hale, S.B. (2008). Controversies over the role of the court interpreter. In C. Valero-Garcés, & A. Martin (Eds.), *Crossing borders in community interpreting* (pp. 99-121). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Hale, S.B. (2014). Interpreting culture: Dealing with crosscultural issues in court interpreting. *Perspectives*, 22(3), 321–331. doi: 10.1080/0907676X.2013.827226
- Hale, S.B. (2015). Community interpreting. In F. Pöchhacker (Ed.), *Routledge encyclopedia of interpreting studies* (pp. 65-69). London and New York: Routledge.
- Hsieh, E. (2003). The communicative perspective of medical interpreting. *Studies in English Language and Literature*, 11, 11-24.
- Hsieh, E. (2006). Conflicts in how interpreters manage their roles in provider-patient interactions. *Social Science & Medicine*, 62(3), 721-730. doi: 10.1016/j.socscimed.2005.06.029
- Inghilleri, M. (2005). Mediating zones of uncertainty: Interpreter agency, the interpreting habitus and political asylum adjudication. *The Translator*, 11, 69-85.
- Inghilleri, M. (2012). *Interpreting justice: Ethics, politics and language*. London and New York: Routledge. doi:10.4324/9780203147962
- Jiang, L., Han, C., Jiang, J., & Feng, Y. (2014). The sociological turn in the interpreter's role: Discourse interpreting filters. *Translation and Interpreting Studies*, 9(2), 274–298. doi: 10.1075/tis.9.2.07jia
- Kadic, M. (2000). Interpreting in the Austrian courtroom. In R.P. Roberts, S.E. Carr, D. Abraham, & A. Dufour (Eds.), *The Critical Link 2: Interpreters in the community* (pp. 153-164). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Kaufert, J.M., & Koolage, W.W. (1984). Role conflict among 'culture brokers': The experience of native Canadian medical interpreters. *Social Science & Medicine*, 18(3), 283–6.
- Kaufert, J.M., & Putsch, R.W. (1997). Communication through interpreters in healthcare: Ethical dilemmas arising from differences in class, culture, language, and power. *Journal of Clinical Ethics*, 8(1), 71–87.
- Knapp-Potthoff, A., & Knapp, K. (1986). Interweaving two discourses: The difficult task of the non-professional interpreter. In J. House, & S. Blum-Kulka (Eds.), *Interlingual and intercultural communication* (pp. 151–68). Tübingen: Gunter Narr.
- Lai, M., Heydon, G., & Mulayim, S. (2015). Vicarious trauma among interpreters. *International Journal of Interpreter Education*, 7(1), 3-22. Retrieved March 23, 2022, from <https://tigerprints.clemson.edu/ijie/vol7/iss1/3>
- Leanza, Y. (2005). Roles of community interpreters in pediatrics as seen by interpreters, physicians and researchers. *Interpreting*, 7(2), 167-192. doi:10.1075/intp.7.2.03lea
- Mason, I., & Ren, W. (2013). Power in face-to-face interpreting events. *Translation and Interpreting Studies*, 7(2), 234–253. doi:10.1075/tis.7.2.08mas
- Merlini, R., & Gatti, M. (2015). Empathy in healthcare interpreting: Going beyond the notion of role. *The Interpreters' Newsletter*, 20, 139-160. <https://doi.org/10077/11857>
- Mikkelsen, H. (1998). Towards a redefinition of the role of the court interpreter. *Interpreting*, 3(1), 21–46.
- Mikkelsen, H. (1999). The professionalisation of community interpreting. *Journal of Interpretation*, 119–33.
- Miller, K.E., Martell, Z.L., Pazdirek, L., Caruth, M., & Lopez, D. (2005). The role of interpreters in psychotherapy with refugees: An exploratory study. *American Journal of Orthopsychiatry*, 75(1), 27-39. doi:10.1037/0002-9432.75.1.27
- Morris, R. (1995). The moral dilemmas of court interpreting. *The Translator*, 1(1), 25–46. <https://doi.org/10.1080/13556509.1995.10798948>
- Niska, H. (1995). Just interpreting: Role conflicts and discourse types in court interpreting. In M. Morris (Ed.), *Translation and the law* (pp. 293–316). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Özkaya Marangoz, E., & Kumlu, D. (2023). Discovering sample curricula for medical (healthcare) interpreting to design a new one for the interpreter training programs in Turkish universities. *Eurasian Journal of Social and Economic Research*, 10(4), 778-798.
- Öztürk, T. (2015). *Küresel hareketlilik etkisinde türkiye'de sağlık çevirmenliği uygulamaları: çevirmen rüşlerine dayalı bir çalışma* [Unpublished master's thesis, University of Sakarya]. Council of Higher Education Thesis Centre.
- Polat Ulaş, A. (2021a). *Public service interpreters bridging communication gaps for Syrian refugees in the Turkish context* [Unpublished doctoral dissertation, Dokuz Eylül University]. Council of Higher Education Thesis Centre.
- Polat Ulaş, A. (2021b). A Bourdieusian perspective on interpreters providing services to Syrian refugees in Turkey. In R. Moratto, & D. Li (Eds.), *Global insights into public service interpreting: Theory, practice and training* (pp.135-151). London and New York: Routledge. doi:10.4324/9781003197027
- Polat Ulaş, A. (2022). Emotional Challenges of Interpreters Working with Refugees in Türkiye. *New Voices in Translation Studies*, 27, 64-89.
- Polat Ulaş, A. (2024). Community interpreting in Türkiye: Diversifying needs and responses at the center of dynamic movements of migration.

- In E. Ak, & A. Saki Demirel (Eds.), *Navigating tapestry of translation studies in Türkiye* (pp. 13-35). Berlin: Peter Lang.
- Pöchhacker, F. (2000). The community interpreter's task: Self-perception and provider views. In R.P. Roberts, S.E. Carr, D. Abraham, & A. Dufour (Eds.), *The Critical Link 2: Interpreters in the community* (pp. 49-65). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Pöchhacker, F. (2004). *Introducing interpreting studies*. London and New York: Routledge.
- Pöchhacker, F. (2008). Interpreting as mediation. In C. Valero-Garcés, & A. Martin (Eds.), *Crossing borders in community interpreting: Definitions and dilemmas* (pp. 9-26). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Ra, S. (2018). Intercultural communication challenge: The interpreter's role in health care interpreting. In O. Seel (Ed.), *Redefining translation and interpretation in cultural evolution* (pp. 258-273). IGI Global. doi:10.4018/978-1-5225-2832-6.ch014
- Resera, E., Tribe, R., & Lane, P. (2015). Interpreting in mental health, roles and dynamics in practice. *International Journal of Culture and Mental Health*, 8(2), 192–206. doi:10.1080/17542863.2014.921207
- Ross, J.M. (2018). Toplum çevirmenliği eğitimi: Çeviri pratiği, yerel gerçekler, uluslararası uygulamalar ve araştırmanın önemi. In E. Diriker (Ed.), *Türkiye'de sözlü çeviri: Eğitim, uygulama ve araştırmalar* (pp. 283– 312). İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Roy, C.B. (1993). The problem with definitions, descriptions and the role metaphors of interpreters. *Journal of Interpretation*, 6(1), 127–154.
- Rudvin, M. (2005). Power behind discourse and power in discourse in community interpreting: The effect of institutional power asymmetry on interpreter strategies. *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 51, 159–180.
- Rudvin, M. (2015). Interpreting and professional identity. In H. Mikkelsen, & R. Jourdenais (Eds.), *Routledge handbook of interpreting* (pp. 432-446). London and New York: Routledge.
- Skaaden, H. (2019). Invisible or invincible? Professional integrity, ethics, and voice in public service interpreting. *Perspectives*, 27(5), 704-717. doi:10.1080/0907676X.2018.1536725
- Sultanić, I. (2021). Interpreting traumatic narratives of unaccompanied child migrants in the United States: Effects, challenges and strategies. *Linguistica Antverpiensia, New Series: Themes in Translation Studies*, 20, 227-247. <https://doi.org/10.52034/lanstts.v20i.601>
- Şener Erkırtay, O. (2021). *(Co)-Constructing the role of healthcare interpreters in Turkey: Interactional dynamics in triadic encounters* [Unpublished doctoral dissertation, Dokuz Eylül University]. Council of Higher Education Thesis Centre.
- Souza, I.E.T. De V. (2016). *Intercultural mediation in healthcare: From the professional medical interpreters' perspective*. USA: Xlibris.
- Tian, S., Zhang, Z., & Jia, L. (2022). Career adaptability of interpreting students: A case study of its development and interactions with interpreter competences in three Chinese universities. *Frontiers in Psychology*, 13, 974417. doi:10.3389/fpsyg.2022.974417
- Tipton, R. (2014). Perceptions of the 'occupational other': Interpreters, social workers and intercultural. *British Journal of Social Work*, 46(2), 463–479.
- Wadensjö, C. (1995). Dialogue interpreting and the distribution of responsibility. *Hermes*, 14, 111–129.
- Wadensjö, C. (1998). *Interpreting as interaction*. London and New York: Longman.
- Williams, L. (2005). Interpreting Services for Refugees: Hearing Voices? *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 1(1), 37-49. <http://dx.doi.org/10.1108/17479894200500005>
- Yücel, B.E. (2018). *Mahkeme çevirmeninin rolü ve görünurlüğü* [Unpublished doctoral dissertation, Istanbul University]. Council of Higher Education Thesis Centre.

How to cite this article / Atıf biçimi

Polat Ulaş, A. (2024) The community interpreter's role: Students' perceptions in the context of growing needs in Türkiye. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 13–28. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1548105>

Parallelen zwischen der Interaktionsordnung von Goffman zur Dolmetschinteraktion beim Kommunal Dolmetschen

Parallels Between Goffman's Interaction Order and Interpreting Interaction in Community Interpreting

Goffman'ın Etkileşim Düzeni ile Toplum Çevirmenliğinde Sözlü Çeviri Etkileşimi Arasındaki Benzerlikler

Yelda Arkan¹ 

¹Assist. Prof., Mersin University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Translation and Interpreting, Mersin, Türkiye

Corresponding author : Yelda Arkan
E-mail : sahin yelda@mersin.edu.tr

ZUSAMMENFASSUNG

Der Paradigmenwechsel, der allgemein auf eine „soziale Wende“ in der Translationswissenschaft zurückgeführt werden kann, hat zu einer verstärkten Integration methodischer und theoretischer Ansätze aus verschiedenen Disziplinen geführt. Diese Ansätze haben die Dolmetschforschung signifikant bereichert, indem sie die wissenschaftliche Debatte durch die Einführung neuer Perspektiven maßgeblich vorangetrieben haben. Infolgedessen implizieren diese theoretischen und methodologischen Fragestellungen, die Relevanz der Dolmetschinteraktion, in unterschiedlichen sozialen und kulturellen Kontexten, neu zu beleuchten und somit auch aus einem interaktionssoziologischen Ansatz zu analysieren. Diese Arbeit soll deskriptiv aufzeigen, inwiefern der interaktionssoziologische Ansatz der Interaktionsordnung, des amerikanischen Soziologen Erving Goffmans, Berührungspunkte zur Dolmetschinteraktion beim Kommunal Dolmetschen aufweist. Im Mittelpunkt dieser Arbeit steht dabei das Phänomen der „Face-to-Face-Interaktion“, wobei der Fokus, auf soziale Strukturen und individuellem Handeln, in einer sozialen Situation, sprich Setting, liegt. Um ein globales Verständnis in der Anwendung der Goffmanischen Interaktionsordnung, darstellen zu können, werden punktuell die Begriffe Situation, Institution und Interaktion, die sowohl im Konzept der Interaktionsordnung als auch in der Dolmetschinteraktion eingebettet sind, expliziert. Das Dolmetschen findet nicht allein als sprachliche und kulturelle Vermittlung Akzeptanz, sondern der Dolmetscher, als soziales Individuum, rückt entsprechend seiner ‚angeblich‘ sozial determinierten Rolle, seinen Wert- und Normvorstellungen und seiner sozialen Kompetenz, den Gesprächsverlauf aufrechtzuerhalten, in den Vordergrund empirischer Studien.

Schlüsselwörter: Interaktionsordnung, Kommunal Dolmetschen, Dolmetschinteraktion, Situation, Interaktion

Submitted : 18.09.2024
Revision Requested : 15.10.2024
Last Revision Received : 20.10.2024
Accepted : 21.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

The aim of this paper is to descriptively show to what extent the interaction sociological approach of the interaction order, developed by the American sociologist Erving Goffman, has points of contact with interpreter interaction in community interpreting. The focus of this work is on the phenomenon of 'face-to-face interaction', with an emphasis on social structures and individual actions within a social situation or setting. To provide a global understanding of the application of Goffman's interactional order, the terms situation, institution and interaction, which are embedded both in the concept of interactional order and in interpreter-mediated interaction, are explicated selectively. It is assumed that the findings on the face-to-face situation according to Goffman, as presented from the perspective of interaction sociology, reveal similarities to the conceptualisation of interpreter-mediated interaction in community interpreting. It seems that these points of connection can contribute to a better understanding of the complex socio-institutional framework that encompasses the interpreting process and its effects on the actors involved. Consequently, this work can provide encouragement for more work on ethnomethodological case studies in interpreting research.

Keywords: interactional order, community interpreting, interpreting interaction, situation, interaction

ÖZ

Çeviribiliminde sosyolojik dönüşüm olarak adlandırılan paradigma değişimi, farklı disiplinlerden yöntemsel ve kuramsal yaklaşımların entegre edilmesine olanak sağlamıştır. Bu çalışmada, Amerikalı sosyolog Erving Goffman'ın etkileşim düzenine dayalı sosyolojik yaklaşımının, toplum çevirmenliği sürecindeki sözlü çeviri etkileşimi ile ne ölçüde kesiştiğini betimleyici bir şekilde tespit etmeye çalışılmıştır. Çalışmanın merkezinde yüz yüze etkileşim olgusu yer almakta olup, odak noktası ise sosyal yapılar ve sosyal bir durum, yani belirli bir ortamda gerçekleşen bireysel davranışlardır. Goffman'ın etkileşim düzeninin uygulanmasına ilişkin genel bir anlayış sağlamak amacıyla, hem etkileşim düzeni kavramını hem de sözlü çeviri etkileşiminde yer alan durum, kurum ve etkileşim kavramlarını belirli noktalarda ele alarak açıklanacaktır. Goffman'ın yüz yüze etkileşim üzerine sunduğu bulguların, etkileşim sosyolojisi perspektifinden, toplum çevirmenliğinde gerçekleşen sözlü çeviri etkileşiminin kavramsallaştırılmasıyla benzerlik gösterdiği varsayılmaktadır. Bu bağlantı noktaları, sözlü çeviri sürecini kapsayan karmaşık sosyal-kuramsal çerçeveyi ve bu çerçevenin katılımcılar üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaya katkıda bulunabilir. Sözlü çeviri, aynı zamanda bir sosyal birey olarak çevirmen, 'sözde' toplumsal olarak belirlenmiş rolü, değer ve norm anlayışları ile sosyal yeterliliği sayesinde konuşmanın akışını sürdürme becerisi bağlamında, ampirik araştırmaların odağına yerleşmektedir. Bu çalışma, katılımcıların sözlü çeviri ortamında, sosyal gerçekliğin nasıl inşa edildiğine odaklanarak, bu süreçteki karmaşık dinamiklerin, derinlemesine araştırılmasına uygun bir bakış açısı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: etkileşim düzeni, toplum çevirmenliği, sözlü çeviri etkileşimi, durum, etkileşim

EXTENDED ABSTRACT

The paradigm shift, which can generally be attributed to a "social turn" in translation studies, has led to the increased integration of methodological and theoretical approaches from various disciplines such as communication studies, psychology, sociology, and cultural studies. These approaches have significantly enriched interpreting research by advancing the scholarly debate by introducing new perspectives. Consequently, these theoretical and methodological inquiries imply the need to re-examine the relevance of interpreter-mediated interactions in various social and cultural contexts and analyse them from a sociological interactional approach.

This paper aims to descriptively demonstrate the extent to which the interactional sociological approach of the interaction order, as proposed by American sociologist Erving Goffman, intersects with interpreter-mediated interactions in community interpreting. At the core of this study is the phenomenon of "face-to-face interaction," with a focus on social structures and individual actions within a social situation or setting.

To provide an understanding of the application of Goffman's interaction order, a summary of his approaches to the analysis of interactions in specific situations is presented. Goffman seeks to describe both the regularities and disruptions that emerge from the situation in which actors are in a reciprocal relationship. The actors involved in the interaction process can draw upon different evaluations when assessing the given social situation, despite established norms and explicit expectations. Since much of Goffman's work is based on theoretical statements about the interactional order, this paper does not highlight specific studies by Goffman. Instead, it incorporates the analysis of the interactional order according to Goffman to show how this analysis can be integrated into the dynamic interaction process of community interpretation. As such, the terms situation, institution, and interaction, which are embedded both in the concept of the interactional order and in interpreter-mediated interaction, are explained.

It is important to emphasise the relevance of the actions of all actors involved in interpreter-mediated communication in public institutions, who operate within the tension between different goals and expectations and are influenced

by institutional contextual conditions. A perspective on interpreter-mediated interaction that focuses solely on the cognitive, linear, communicative, or linguistic dimension would fail to capture the fundamental importance of human communication.

Goffman's effort to investigate face-to-face communication in a social situation by examining the mutual influence of actors on their actions is also a fundamental part of interpreting research. Interpreting is not only accepted as linguistic and cultural mediation, but the interpreter, as a social individual, comes to the fore of empirical studies due to their "allegedly" socially determined role, value and normative perceptions, and social competence in maintaining the flow of conversation.

In conclusion, the insights into face-to-face interaction from Goffman's interactional sociological perspective reveal commonalities with the conceptualisation of interpreter-mediated interaction in community interpreting. These points of connection can help to better understand the complex socio-institutional framework surrounding the interpreting process and to analyse its effects on the involved actors from a new perspective. Moreover, it is emphasised that in a specific situation, it is the participants themselves who (re)negotiate and continuously reshape the communicative structure. This establishes a relevant reference point for a more in-depth focus on the overall situation in the interpreting process, with an emphasis on the mutual involvement of the actors—thus, the co-construction of social reality—by incorporating both linguistic and nonverbal cues in a key interaction. This underscores the importance of field studies, which provide detailed insights into the natural behaviour of participants in their respective social situations.

Einleitung

In der Translationswissenschaft haben sich insbesondere seit den 1980er Jahren interdisziplinäre Studien etabliert, die die spezifischen Bedingungen sowohl des Translationsprozesses, des Translationsprodukts als auch die des Translators in den Fokus rückten. Ausgehend von der kulturellen Wende (cultural turn) wurde ab den 1990er Jahren die soziale Wende (social turn) in der Translationswissenschaft deutlich betont. Im Zuge dieses Paradigmenwechsels wurden und werden verstärkt methodische und theoretische Ansätze aus verschiedenen Disziplinen wie der Kommunikationswissenschaft, Psychologie, Soziologie und Kulturwissenschaften in die translationswissenschaftliche Forschung integriert. Diese Ansätze haben in der Dolmetschforschung bedeutende impulsgebende Beiträge zur wissenschaftlichen Diskussion geleistet, indem sie neue Perspektiven eröffneten. Dabei richtet sich das Augenmerk nicht mehr nur noch auf das Konferenzdolmetschen, sondern auch auf die verschiedenen Dolmetschsettings, in denen sich die Forschung dank empirischer Studien mit kognitiven, psycholinguistischen, soziolinguistischen und soziologischen Ansätzen weiterentwickelt hat (vgl. Pöchhacker, 2021, S.128).

Im deutschsprachigen Raum wurden diese Forschungsarbeiten maßgeblich durch die theoretischen Modelle und interdisziplinär-empirischen Studien von Franz Pöchhacker geprägt, der das Kommunal Dolmetschen in den Mittelpunkt seiner Analyse stellte (vgl. Apfelbaum, 2004, S. 67). Diese Modelle und Ansätze haben dazu beigetragen, theoretische und methodologische Fragestellungen neu zu beleuchten und die Rolle des Dolmetschens in unterschiedlichen sozialen und kulturellen Kontexten zu analysieren. Das Kommunal Dolmetschen ist sowohl in der Praxis als auch in der wissenschaftlichen Forschung stark von den jeweiligen sozialen und kulturellen Rahmenbedingungen geprägt (vgl. Bahadır, 2007, S.130). Anzumerken ist hier jedoch, dass, „das Problem mit Begriffen wie ‚Kultur‘ oder ‚Gesellschaft‘, aber auch ‚Translation‘ nicht nur, schwer einzugrenzen und zu (er)fassen sind, sondern dass sie zudem auch nicht definitiv in die eine oder andere Wissenschaft einzuordnen sind“ (Bahadır, 2007, S.115-116). Bahadır betont, dass diese Begriffe nicht eindeutig einer bestimmten wissenschaftlichen Disziplin zugeordnet werden können d. h. sie sind zu umfassend und vielfältig, um sie in einem klar abgegrenzten wissenschaftlichen Rahmen zu behandeln. Vor allem sind die oben genannten Begriffe beim Kommunal Dolmetschen interdisziplinär miteinander verbunden, so dass man sie aus verschiedenen Perspektiven heraus durchleuchten kann. Auch Holz-Mänttari, unterstreicht die Auffassung Bahadırs, dass „für einen Begriff, der alle Bereiche menschlicher Existenz betrifft, es wohl keine umfassende Definition geben kann“ (Holz- Mänttari, 1984, S.34). Um bei einer Studie eine bestimmte Begriffsdefinition heranzuziehen, ist es notwendig, den Fokus stärker auf die relevanten Forschungsschwerpunkte zu legen. In Bezug auf den Begriff ‚Kultur‘ im Rahmen der Translationswissenschaft verknüpfen Vermeer und Holz-Mänttari, diesen in Bezug zum kulturspezifischen kommunikativen Handeln, sprich translatorisches Handeln, indem sie auf die Bedeutung von Kultur als ein dynamischer Prozess der interkulturellen Kommunikation verweisen (vgl. Holz-Mänttari, 1984, S. 34; Vermeer 2006, S.159). Hierzu beziehen sie sich auf die Kulturdefinition Göhrings (1978), der als Diplom-Dolmetscher, Soziologe und Kulturanthropologe, den Begriff ‚Kultur‘ aus der Perspektive der interkulturellen Kommunikation versteht (vgl. Bahadır, 2007, S.117; vgl. Holz-Mänttari, 1984, S.34).

„Kultur ist all das, was das Individuum wissen und empfinden können muss, (1) damit es beurteilen kann, wo sich Einheimische in ihren verschiedenen Rollen so verhalten, wie man es von ihnen erwartet [. . .], und wo sie von den Erwartungen [. . .] abweichen; (2) damit es sich in Rollen der Zielgesellschaft, die ihm offen stehen, erwartungskonform verhalten kann, sofern es dies will und nicht etwa bereit ist, die Konsequenzen aus erwartungswidrigen Verhalten zu tragen [. . .], (3) zur Kultur gehört auch all das, was das Individuum wissen und empfinden können muss, damit es die natürliche und die vom Menschen geprägte oder geschaffene Welt wie ein Einheimischer wahrnehmen kann“ (Vermeer, 2006, S.159).¹

In Anbetracht dessen ist zu affirmieren, dass der oben zitierte Kulturbegriff bestimmte Merkmale des Individuums erörtert, das in seiner Kulturerscheinung in der jeweils gegenwärtigen Situation, eine bedeutende Rolle und Verantwortung für seine Handlungsrichtung übernimmt. Akteure in einer Handlungssituation können nur als Individuen verstanden werden, deren Interaktion unter bestimmten Rahmenbedingungen in gesellschaftlichen Zusammenhängen zum Tragen kommt. Dabei wird ‚Kultur‘ „nicht transferiert, sondern es werden unterschiedliche Erwartungen an das Handeln soweit reflektiert, dass eine Interaktion zweckbezogen stattfinden kann“ (Meyer, 2000, S.51). Bezogen auf das Dolmetschen, kann gesagt werden, dass die jeweiligen Akteure bzw. Dolmetscher², in Bezug auf Konventionen, Normen, Werte und Verhaltensmuster in unterschiedlichen Kommunikationssituationen von kulturellen Bedingungen geprägt sind. Die Tatsache, dass der Kommundolmetscher in juristischen, medizinischen und sozialen Institutionen einer hierarchisierten Kommunikationssituation ausgesetzt ist, ist mit der spezifischen Wertehierarchie einer bestimmten Gesellschaft korreliert. Diese Machtstrukturen sind Teil eines gesellschaftlichen Ordnungs- und Wertesystems, das den Kommunikationsprozess bzw. den Dolmetschprozess³ in gewisser Weise strukturieren kann. So vermittelt auch Prunč (2019), dass „am Faktor Macht und seiner sozialen Verortung, an der Rekonstruktion der machtgeleiteten Prozesse der Repräsentation, der Produktion von Wissen und Konstruktion von Identitäten und Kulturen [. . .] kein Weg mehr vorbei“ führt (Prunč, 2019, S.315). Demzufolge habe die soziologische Wende in der Translationswissenschaft einen wesentlichen Einfluss auf die Entwicklung der Translationssoziologie (vgl. Arı, 2014). Folglich besteht in der Literatur eine weitgehende Übereinstimmung, das Kommundolmetschen als soziale und kulturelle Praxis mit interdisziplinären Ansätzen, wie aus der Soziologieforschung, zu akzentuieren.

In der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts entwickelten sich auch in der Soziologieforschung verschiedene soz-iowissenschaftliche Ansätze unter dem Aspekt neuer gesellschaftlicher Situationen, Anforderungen, Veränderungen und Entwicklungen der sozialen Wirklichkeit. Demzufolge stand nun das Individuum als handelndes Subjekt im Fokus (vgl. Hirschle, 2015, S.17). Der handlungstheoretische Ansatz in der Soziologie konzentriert sich auf Handlungen des Individuums d.h. dass die sozialen Beziehungen und Interaktionen im Mittelpunkt dieser Prozesse stehen. Dieser Ansatz geht davon aus, dass gesellschaftliche Prozesse auf individuelle Handlungen zurückgeführt werden können. Das autonome Individuum ist nun sichtbar und somit stehen die sichtbaren Praktiken im Vordergrund.

In Bezug auf den Dolmetscherprozess kann angeführt werden, dass „alle Handlungsbeteiligten gleichermaßen für die Gestaltung der Rahmenbedingungen verantwortlich“ sind (vgl. Pöllabauer, 2021, S. 16). Folglich bietet der soziologische Interaktionsbegriff eine theoretische Perspektive einer „verstärkten Beschäftigung mit dem Dolmetschen in der face-to-face-Kommunikation [mit] dem komplexen Wechselspiel zwischen KommunikationspartnerInnen [. . .], [bei denen] interaktionssoziologische und diskursanalytische Konzepte und Methoden zur Anwendung“ kommen (Pöchhacker, 2008, S.65).

In Anbetracht der dynamischen Veränderungsprozesse in der Gesellschaft liefern somit soziologische Ansätze, auch in der Dolmetschforschung ein breit gefächertes Forschungskonzept, das relevante Handlungs- und Verhaltensmuster der am Gespräch beteiligten Akteure, mit Bezug auf ihre zeit- und räumlich bedingte Wahrnehmung, ans Licht bringen. Aufschlussreich sind die Ansätze von Pierre Bourdieu, die sich in der Translationswissenschaft implizit mit seinen Begriffen Habitus, Kapital und Feld hervorheben. Auch zu nennen ist Luhmann, der in der Translationswissenschaft, mit seinem systemtheoretischen Ansatz involviert ist (vgl. Bahadır, 2007; Arı u. Tosun, 2018; Prunč, 2019; İzci u. Yücel, 2021, u.a.). Somit verlagert sich der Forschungsschwerpunkt aus soziologischen Betrachtungen auf soziale Praktiken der jeweiligen Akteure. Das Dolmetschen findet nicht allein als sprachliche und kulturelle Vermittlung Akzeptanz, sondern der Dolmetscher, als soziales Individuum, rückt entsprechend seiner ‚angeblich‘ sozial determinierten Rolle, seinen Wert- und Normvorstellungen, seiner Berufsethik, Professionalität und seiner Ausbildung in den Vordergrund empirischer Studien. Yazıcı vertritt die Ansicht, dass praxisorientierte Analysemodelle als Grundlage dienen können, um die aus theoretischen Analysen erzielten Forschungsergebnisse für die Praxis effektiv zu gestalten (vgl. Yazıcı, 2004, S. 46). So betont auch Pöchhacker, dass „für seine Erforschung eine sozio-kulturelle Spezifizierung naheliegend“

¹ Die Hervorhebung ist im Original nicht vorhanden. Zum Zwecke der besseren Verständlichkeit wurden die Begriffe vom Autor hervorgehoben.

² Das in dieser Arbeit gewählte generische Maskulinum bezieht sich zugleich auf die männliche, die weiblichen und anderen Geschlechteridentitäten. Zur besseren Lesbarkeit wird auf die Verwendung männlicher und weiblicher Sprachformen verzichtet. Alle Geschlechteridentitäten werden ausdrücklich mitgemeint, soweit die Aussagen dies erfordern

³ Die Begriffe Dolmetschprozess und Dolmetschinteraktion werden synonym verwendet.

ist, da die Tätigkeit des Kommunal Dolmetschers in gesellschaftlichen Rahmenbedingungen verwurzelt ist (Pöchlhammer, 2017, S.135).

Führt man diese Überlegungen weiter aus, so ist ersichtlich, dass Studien im Bereich des Kommunal Dolmetschens handlungstheoretische Erkenntnisse in die Forschung integrieren, um somit neue Perspektiven und methodologische Ansätze für die Analyse kommunikativer Handlungen dolmetschspezifischer Prozesse, auf der Ebene der Handlungssituation, zu erschließen. Außerdem werden in vielen Publikationen rollentheoretische und berufsständige Fragenkomplexe diskutiert, wobei „verstärkt das konkret beobachtbare professionelle Handeln als dynamischer Aushandlungsprozess im Zentrum der Professionsforschung“ steht (vgl. Pöllabauer, 2021, S.18). Folge dessen ist die professionelle Positionierung des Kommunal Dolmetschers auch ein wichtiger Bestandteil der Forschung. So ist zu betonen, dass Kalina den Dolmetschprozess „als umfassenderen Kommunikationsakt mit einer Vielzahl von Beteiligten, mit unterschiedlichen Erwartungen, Zielsetzungen und Bedürfnissen“ beschreibt, der als „eine Herausforderung für die Dolmetschwissenschaft im 21. Jahrhundert“ zu betrachten ist (Kalina, 2002, S.40).

Die vorliegende Untersuchung schließt sich an den oben angeführten Überlegungen zur Bedeutung praxistheoretisch geprägten Ansätze für das Kommunal Dolmetschen an. In dieser Arbeit soll mittels des theoretischen Ansatzes der Interaktionsordnung von Erving Goffman eine Schnittstelle zur Dolmetschinteraktion beschrieben werden, um die dynamischen und komplexen Kommunikationsprozesse im Kommunal Dolmetschen aus einer interaktionssoziologischen Perspektive zu verstehen, indem punktuell auf die Schlüsselbegriffe Situation, Institution und Interaktion einzugehen ist.

Im Folgenden geht es darum einen kurzen Überblick über Goffmans sozialwissenschaftliche Annäherung zur Interaktionsordnung zu vermitteln, um anschließend den Fokus auf die Relevanz der Goffmanischen Interaktionsordnung beim Kommunal Dolmetschen zu lokalisieren.

Erving Goffmans soziologische Perspektive (1922-1982)

Goffmans zentrales Anliegen ist es, die Ereignisse, die im Interaktionsprozess, in Anwesenheit von zwei oder mehreren Individuen aufkommen, zu beleuchten. Dabei liegt sein Augenmerk auf die gegenseitige Wechselwirkung vollzogener Handlungen der Beteiligten (vgl. Poloma, 2011, S.213). Die im Interaktionsprozess beteiligten Individuen können bei der Beurteilung der gegebenen sozialen Situation, trotz aufgestellter „Strukturen und präzise Erwartungen“ (vgl. Goffman, 1969, S.5) auf unterschiedliche Erwartungen, Einschätzungen zurückgreifen.

Demzufolge kann nach Goffman „der Grad der Unstimmigkeit oder Konsens innerhalb einer Gruppe hinsichtlich der Angemessenheit einer Handlung – ja, sogar die Grenzen der Gruppe selbst – [. . .] nur in systematischer empirischer Forschung konstatiert werden“ (1969; S.8). Hierbei unterstreicht er die Bedeutung der Feldstudien, die es ermöglichen, detaillierte Erkenntnisse über das natürliche Verhalten der Beteiligten, in der jeweiligen sozialen Situation, zu erzielen. Goffman setzt sich mit dem Begriff der Situation nicht nur auf den räumlichen Kontext, in dem der Interaktionsprozess stattfindet, auseinander, sondern verweist auch „auf einen größeren Kontext, der mehr ist als die bloße räumliche Umgebung (soziale Situation); Goffman benutzt zwei Begriffe um diesen Kontext zu erfassen: sowohl ‚social occasion‘ (ins Deutsche übersetzt als *sozialer Anlass, soziale Veranstaltung oder soziales Ereignis*), als auch den Begriff ‚frame‘ (*Rahmen*) (vgl. Lenz, 1991, S.36 in Bergner, 2010, S.13, Hervorhebung im Original). Folglich geht er von der Feststellung aus, dass, die in der sozialen Situation beteiligten Akteure, mit einer bestimmten Absicht an einem sozialen Anlass teilnehmen, „in dem sich viele Situationen und Zusammenhänge bilden, auflösen und umformen, während sich ein Verhaltensmuster als angemessen und (häufig) offiziell oder als beabsichtigt herausbildet und anerkannt wird“ (Goffman, 1969, S.15).

Zur Beschreibung der zielorientierten Verhaltensmuster der Akteure in einer sozialen Situation setzt Goffman die Analogie von Theater und sozialem Leben ein. Hierzu prädestiniert er als Grundlage den dramaturgischen Ansatz, den er in seinem Werk *The Presentation of Self in Everyday Life* (1959), das ins Deutsche als *Wir alle spielen Theater. Die Selbstdarstellung im Alltag* (2003) übersetzt wurde, darlegt. Er bevorzugt dabei die Begrifflichkeit der Theatersprache, indem er die Schauspieler entsprechend ihrer vorgeschriebenen Rolle auf der Bühne mit Akteuren, die zur Selbstdarstellung eine Art von Ritualen vorgeschriebener Handlungsmuster in sozialen Situationen inszenieren, gleichsetzt. Diese Darstellung, sprich Performanz, dient dazu den gegenwärtigen Beteiligten in einer sozialen Situation zu beeinflussen. Demzufolge setzen Beteiligte bzw. ‚Darsteller‘ im Interaktionsprozess bestimmte dramaturgische Vorgehensweisen ein, um bestimmte Rollen erwartungsgemäß zu spielen. Er versucht das moderne Leben, die Wahrnehmung und Struktur des Lebens durch das Verhaltensmuster des Individuums in der Gesellschaft zu analysieren, indem er mit seinem dramaturgischen Ansatz das Leben als Theaterbühne erfasst. Vor diesem Hintergrund ist jedoch zu unterstreichen, dass Goffman sich nicht mit den Facetten des Theaters, die in den Alltag hineinwirken, befasst. Seine Ausführung hat

mit der Struktur sozialer Begegnungen zu tun – mit der Struktur der Einheiten im sozialen Leben, die entstehen, wann immer Personen unmittelbar physisch gegenwärtig werden. Der Schlüsselfaktor in dieser Struktur ist die Erhaltung einer einzigen Bestimmung der Situation, und diese Definition muss ausgedrückt, und dieser Ausdruck muss auch im Angesicht zahlreicher potenzieller Störungen durchgehalten werden (Goffman, 2003, S.148).

Goffman geht davon aus, dass die Inszenierung auf der Bühne auch überall im gesellschaftlichen Leben anzutreffen ist. Selbst wenn die Eigenschaften und Rollen der ‚Darsteller‘ unterschiedlich sind, tragen alle zur Aufführung des sozialen Lebens bei. Jede Person hat also eine „Bedeutung für das Schauspiel“ (Goffman, 1959, S. 147) des gesellschaftlichen Lebens, in dem er bestimmte Rollen übernimmt und in bestimmten sozialen Situationen agiert. So stellt Goffman fest, „dass der Einzelne sich selbst stark in seine Identifikation mit einer bestimmten Rolle, Institution oder Gruppe und in sein Selbstbild als jemand einbezieht, der keine sozialen Interaktionen stört und die Sozialeinheiten nicht im Stich lässt, die von der Interaktion abhängig“ ist (Goffman, 1959, S. 142). Demzufolge integriert jeder Einzelne seine Rolle und Zugehörigkeit in sein Selbstbild und ist darauf bedacht, dass sein Verhalten in Interaktionssituationen der sozialen Struktur und Beziehung nicht entgegensteht.

Anschließend an Goffman, ist auch für Pöchhacker, die Rolle der dolmetschenden Person „aus der Dynamik der Interaktion und den Erwartungen der Interaktionspartner“ zu beschreiben (Pöchhacker, 2017, S.52). An genau diesem Punkt kann die Verbindung zwischen dem Ansatz der ‚Selbst‘-Dramaturgie mit der Diskrepanz der Rollenanforderungen des Kommunaldolmetschers in bestimmten Interaktionssituationen in Beziehung gesetzt werden. Die Rollen der Akteure erfordern ein Bewusstsein dafür, wie das eigene Verhalten die soziale Dynamik der Interaktion beeinflusst und wie sie sich „in sozialen Situationen darstellen, wie sie ihre Darstellung wechselseitig wahrnehmen und [. . .] aufeinander abstimmen, also welche Interaktionsordnungen sich im gesellschaftlichen Leben erkennen lassen“ (Hitzler, 1991, S. 277).

Ausgehend von den oben genannten Überlegungen ist es nicht verwunderlich, dass die soziokulturelle und professionelle Positionierung des Kommunaldolmetschers in verschiedenen Studien der Dolmetschforschung auf die Darlegungen Goffmans basieren. Kadric, Kaindl et al. (2019, S.13-14) betrachten „auf der Grundlage von Erwartungen an eine bestimmte Berufsgruppe“ die „gesellschaftliche Rolle und Positionierung“ des Translators aus der Goffmanischen Perspektive der Theateraufführung. Hierzu transformieren sie theatralische Begriffe wie Ensemble, Vorderbühne, Hinterbühne, Rolle, Publikum usw. als Erklärungsmodell für die berufsethischen Anforderungen an Translatoren, für die Qualitätssicherung durch universitäre Ausbildung und das Zusammenwirken verschiedener Institutionen (Berufsverbände oder öffentliche Einrichtungen). In zahlreichen wissenschaftlichen Publikationen wird der Ansatz der Goffmanischen Dramaturgie auf den Kommunaldolmetscher ausgeweitet, adaptiert (vgl. Wadensjö, 1998; Bahadır, 2007; Bahadır, 2010; Arkan, 2019) oder auf diese verwiesen.

Würde man nun weitere Werke Goffmans in Bezug auf Interaktionsprozesse durchleuchten, kann festgestellt werden, dass in allen seinen Schriften theoretisierende Aussagen zur Interaktionsordnung abzuleiten sind. Dieser zieht sich wie ein „roter Leitfaden“ durch all seinen Publikationen (vgl. Knoblauch, 2001, S.16). Sein Anliegen, das Interaktionsgeschehen zu untersuchen, wurde sowohl in Nachbarwissenschaften wie die Soziolinguistik, Psycholinguistik oder in der Sprach- und Kommunikationssoziologie als auch „in vielen Forschungs- und Praxisfeldern (z.B. Marketing, Politik, Medien, Recht, Diversitätsmanagement, Emotion Work etc.) [. . .]“ rezipiert (vgl. Niedenzu, 2022, S. 164).

Demzufolge werden in diesem Beitrag nicht bestimmte Studien Goffmans hervorgehoben, sondern die Analyse der Interaktionsordnung nach Goffman aufgegriffen, um eine Möglichkeit aufzuzeigen diese Analyse in den dynamischen Interaktionsprozess beim Kommunaldolmetschen zu integrieren. Denn „eine ausschließlich auf die kognitive, lineare, kommunikative oder sprachliche Dimension fokussierte Betrachtungsweise des Dolmetschens verfehlt die ganzheitliche Bedeutung menschlicher Kommunikation“ (Cruz Recio, 2019, S.76). Es geht also nicht nur um das ‚Was‘ oder ‚Wie‘ etwas zur Sprache kommt, sondern um die Wahrnehmung der Interaktionspartner in einer sozialen Situation. Im Folgenden wird versucht die Schnittstellen zwischen dem Goffmanischen Ansatz der Interaktionsordnung und den Komponenten der Interaktion im Dolmetschprozess in Bezug auf die Schlüsselbegriffe; Situation, Institution und Interaktion, aufzuzeigen.

Die Goffmanische Interaktionsordnung und ihre Relevanz für das Kommunaldolmetschen

Goffman erklärte in seiner Rede als Präsident des Berufsverbandes der US-amerikanischen Soziologen (American Sociological Association, ASA), die er aus gesundheitlichen Gründen nicht abhalten konnte, seine Überzeugung die Interaktion als eigenständigen Forschungsgegenstand in der Soziologie zu betrachten (vgl. Goffman, 1971, S.2).

Goffman versucht in seiner Interaktionsordnung sowohl jene Regelmäßigkeiten als auch Brüche, die aus der Situation, in der Akteure in einer Wechselbeziehung zu einander stehen, herausragen, zu ermitteln und zu beschreiben. Die Regelmäßigkeit setzt er mit den „Grundregeln eines Spiels, den Verkehrsregeln oder den syntaktischen Regeln einer Sprache“

gleich. Doch verweist er in Anlehnung seiner Erklärung auch darauf hin, dass Akteure die Regeln der Interaktionsordnung bewusst oder unbewusst verletzen können (2001, S.63). Folglich betont er die wechselseitige Wirkung von Interaktionsverhalten auf die einzelnen Beteiligten und betont, dass „Handlungen [. . .] weder ausschließlich noch vornehmlich aus den Orientierungen der Akteure an den gesellschaftlich auferlegten Verhaltenserwartungen mit ihren Fakten, Normen und Zwängen zu erklären“ sind (zitiert nach Raab, 2008, S.12 in Dellwing, 2014, S.42). Diese aus der Sicht eines Beobachters zu analysieren, kann die Einstellung zur Normalität hinterfragen, um die Erkenntnisse des alltäglichen Lebens aus einer anderen Perspektive zu betrachten. Goffman legt die Interaktionsordnung als ‚face-to face‘ Interaktion in sozialen Situationen aus, die „unabhängig von der Sprache ihre eigenen Regeln, ihre eigenen Abläufe und ihre eigenen Ordnungen“ haben und macht dabei deutlich, dass „er mit seinem Begriff der sozialen Situation auf die ‚objektiv‘ empirisch beobachtbaren Merkmale der Interaktion in situ fokussiert“ (Koblauch, 2022, S.167).

Hier kann an einer möglichen Schnittstelle zwischen Goffmans Definition zur ‚Situation‘ und Salevskys (1986, S.30) Definition, die die Situation als „alle ‚äußeren‘ Bedingungen, d.h. alle Faktoren, die einen bestimmten Ausschnitt aus der gesellschaftlichen Lebenspraxis, der ein Kommunikationsereignis hervorbringt, charakterisieren“ definiert, angesetzt werden (zitiert nach Pöchhacker, 2006, S.327).

Bezogen auf die oben dargelegte Definition, ist zu betonen, dass Goffman auch den Begriff ‚Setting‘ analog zur ‚Situation‘ heranzieht mit einem „Fokus darauf, dass diese Settings als Zeichenträger fungieren und dazu beitragen, bestimmtes Verhalten erwartbar zu machen. Dabei beschränkt er den Begriff auf die Bestandteile des physischen Umfeldes, die expressiven Wert haben und moralische Implikationen aufweisen, was es ihm ermöglicht, Settings als Überschneidungspunkt von physischer-struktureller und moralisch-kommunikativer Ordnung zu fassen. [. . .]“ (Salomon, 2022, S. 251). Nach Grbic hat sich der Begriff ‚Setting, obwohl einige Forscher wie Gentile oder Wadensjö, den Begriff ‚Situation‘ bevorzugt haben, im akademischen Diskurs etabliert (vgl. Grbic, 2015, S. 371).

Übertragen auf das Kommunal Dolmetschen wird ersichtlich, dass das Setting in der die Interaktion stattfindet, einen entscheidenden Einfluss auf den dynamischen Dolmetschprozess besitzt. Bezogen auf die expressiven Werte, die durch räumliche Gegebenheiten sowie nonverbale Symbole, bestimmte Informationen und demzufolge Erwartungen an Beteiligte vermitteln, ist auf Institutionen wie Krankenhäuser, Behörden oder Gerichte, in denen angemessenes Verhalten erwartet wird, zu verweisen.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass Settings als räumliche und soziale Interaktionskontexte verstanden werden können, die durch das Zusammenspiel von handelnden Akteuren, in unmittelbarer Nähe, in einer bestimmten Situation entstehen. Folglich stellen Situationen demzufolge ein Rahmenkonzept dar, in denen gesellschaftliche, kulturelle, institutionelle und kontextuelle Bedingungen in Relation zueinanderstehen. So heißt es bei Bahadır: „Die Beschäftigung mit so genanntem (ab) normalem Verhalten und der daraus folgenden spezifischen Kommunikationssituation bringt wichtige Impulse [. . .] mit sich. [. . .] auch in der konkreten Umsetzung berufsethischer Überlegungen sind extreme und ungewöhnliche Dolmetschsituationen von Bedeutung für die Sensibilisierung aller Interaktionspartner“ (Bahadır, 2007, S.134).

Unter diesem Gesichtspunkt ist an dieser Stelle auf die Studie Wadensjös *Interpreting As Interaction* (1998) zu verweisen. In Anlehnung an Goffmans Interaktionsordnung, steht im Mittelpunkt ihrer Forschung, die durch den Dolmetscher vermittelte Interaktion, die in einer bestimmten Situation realisiert wird (vgl. Wadensjö, 1998, S.81). Es ist jedoch anzumerken, dass sie aus ihrer interaktionistischen Perspektive den Fokus auf die kommunikative Bedeutung der sprachlichen Interaktion, die durch ‚aktives Sprechen‘ und ‚Zuhören‘ der Gesprächspartner, entsteht, setzt. Dabei wird die sprachliche Interaktion als ein wechselseitiger dynamischer Prozess, an der beide Akteure beteiligt sind, verstanden und in Abhängigkeit von der Situation betrachtet (vgl. Wadensjö, 1998, S.87). Dazu verfolgt sie Goffmans Partizipationsrahmen (1981). Folglich wird die sprachliche Interaktion als ein Gefüge ineinander geflochtener Verhaltensweisen betrachtet, die nicht nur aus der Perspektive eines Einzelnen oder der Sprache erfasst werden können. In Anlehnung an Goffmans Ansatz führt Wadensjö aus, dass die Aufgaben eines Dolmetschers in Dependenz zu den oben genannten Faktoren stehen, die einen wichtigen Bestandteil der Arbeitsbedingungen des Dolmetschers ausmachen. Wadensjö plädiert dafür, dass die Analyse von Dialogen, der vom Dolmetscher vermittelten Kommunikation, sowie soziale Interaktion explizit erforscht werden sollte (vgl. Wadensjö, 1998, S.9). So kann festgelegt werden, dass die Bemühungen in der Dolmetschforschung die Rolle und Haltung des Kommunal Dolmetschers in Zusammenhang zu seiner sprachlichen, kulturellen, sozialen und institutionellen Abhängigkeit in Anlehnung an den sozialwissenschaftlichen Ansatz der Interaktionsordnung bestimmen. Dies zielt darauf ab, den Interaktionsablauf in einer vorbestimmten Handlungssituation sprich Setting „als soziale Ordnung des Alltagshandelns“ zu veranschaulichen, denn diese soziale Ordnung weist „eine dynamische Stabilität [. . .][auf], d.h. [sie wird] durch Menschen in sozialen Interaktionen wechselseitig hervorgebracht, reproduziert und verändert [. . .]“ (Becke, 2023, S.37).

Durch die Kopräsenz der Beteiligten in einer sozialen Situation, die in Zeit und Raum angesiedelt sind, ist „die Gesamtheit der objektiv registrierbaren Gegebenheiten im – mehr oder weniger gemeinsamen – Wahrnehmungsraum der Interaktionspartner zu verstehen“ (Pöchhacker, 2006, S.328). Zu unterstreichen ist hier, die Relevanz der Handlungsweisen, aller diejenigen, die an der vom Dolmetscher vermittelten Kommunikation beteiligten Akteure in öffentlichen Organisationen, die im Spannungswelt zwischen unterschiedlichen Zielsetzungen und Erwartungen stehen und durch institutionelle Kontextbedingungen beeinflusst werden. So betont Bahadır, dass „*Umfeld, Bedingungen und Herangehensweisen fast von größerer Bedeutung als die ‚tatsächlich‘ gedolmetschten Gesprächsteile*“ sind (Bahadır, 2007, S.155, hervorgeh. im Original).

Für Goffman ist der Fokus „stets daraufhin ausgerichtet, ein möglichst umfassendes Bild der Interaktionssituationen intern strukturierenden Konventionen, Rituale, Regeln und Normen zu gewinnen, als auch deren Prozesshaftigkeit und Gestaltbarkeit Rechnung zu tragen“ (Niedenzu, 2022, S.159). Er widmet sich nicht der Analyse von Interaktionsordnungen bezüglich des kollektiven Verhaltens der Individuen in einer Gesellschaft, eher separiert er „die unmittelbaren Auswirkungen situativer Faktoren auf soziale Strukturen“ wofür er drei Beispiele anführt:

1. Insofern komplexe Organisationen von einem bestimmten Personal abhängen (typischerweise dem Personal, das es geschafft hat, leitende Position zu bekleiden), haben die täglichen Abfolgen sozialer Situationen, die während oder außerhalb der Arbeitszeit stattfinden – also die Runde täglicher Ereignisse – unmittelbare Auswirkungen für die Organisationen, [. . .].
2. [. . .], dass ein großer Teil der Arbeit in Organisationen – Entscheidungsfindung, Informationsvermittlung, die enge Abstimmung körperlicher Aufgaben – in unmittelbaren Interaktionen, bewerkstelligt wird, ja gar nicht anders ausgeführt werden kann und deshalb unmittelbaren Manipulationen offensteht. Um es anders zu sagen: Insofern die Akteure sozialer Organisationen jeder Größenordnung von Staaten bis hin zu Haushalten, überredet, verführt, umschmeichelt, eingeschüchtert oder durch sonstige Methoden beeinflusst werden können, die nur in unmittelbaren Interaktion angewendet werden können, [. . .].
3. gibt es Schlüsselsituationen, die über das weitere Schicksal von Leuten entscheiden, Begegnungen, in denen der Eindruck, den Individuen im Verlauf von Interaktion erwecken, sich unmittelbar auf ihr Lebensschicksal auswirkt. [. . .] (Goffman, 2001, S.73).

Ausgehend davon, welche Wechselwirkungen in Schlüsselsituationen entstehen können, ist darzulegen, dass jeder Einzelne über Ressourcen an Wissen über Erwartungen, Charakter, Macht oder Status der Beteiligten verfügen sollte. Laut Dellwing liegt in Goffmans Arbeiten das Augenmerk auf die Auswirkungen der Macht- und Statusverhältnisse, die von institutionsbezogener Rollenzuschreibung durchzogen sind. Hierbei geht er auf die soziale Kompetenz der Person ein, die durch die Position, die sie einnimmt, entsteht. Goffman bezeichnet die soziale Kompetenz als ‚graces‘ und führt weiter aus, dass diese keine festen Eigenschaften von Personen sind, sondern, dass die Position es ist, „die diese „graces“ möglich [macht], das heißt [. . .] [, dass die Position] der Person als rituelles Vokabular der Interaktion erst zugänglich und als solche intersubjektiv verständlich “ wird (Dellwing, 2014, S.193).

Betrachtet man in diesem Zusammenhang, das oben ausgeführte Zitat Goffmans, so sollte sich der Kommunaldolmetscher als Akteur, dessen bewusst sein, wie sozial und kulturell etablierte Machtverhältnisse, in unterschiedlichen Settings, also in „Konstellation, in der die eine Seite als (Privat-)Person auftritt und die andere eine institutionsbezogene Rolle verkörpert“ (Pöchhacker, 2017, S.40), den Interaktionsprozess beeinflussen können. So beschreibt Pöllabauer das Handlungsfeld als „brisantes Arbeitsfeld mit vielschichtigen Beziehungsgeflechten [. . .], in dem unterschiedliche Lebenswelten und heterogene Denkschemata auf Dolmetscher einprallen“ (Pöllabauer, 2002, S.292).

Bei einer dolmetschvermittelnden Interaktion zwischen Vertretern staatlicher Institutionen wie im Gesundheitswesen, in der Justiz oder bei Behörden und den Angehörigen sozialer Gruppen wie Flüchtlinge oder Migranten sollten dementsprechend nach Wadensjö (1998), in Anlehnung an Goffman, Akteure Routinen entwickeln, um mit Situationen umzugehen, die in gemeinsam festgelegten Normen nicht etabliert sind (vgl. Wadensjö, 1998, S. 105). Demzufolge ist es für Prunč (2019) von Bedeutung „die Rollen, die Gesprächssteuerung und den Gesprächsverlauf stets neu auszuhandeln“ und so verweist er, bei den vorhandenen Studien auf Eighinger und Karlins (2003) Konzept von Dolmetschhandlungen, „in deren Zentrum das Bemühen steht, den Partnern Möglichkeiten anzubieten, sich selbst zu verwirklichen, und Techniken anzuwenden, mit deren Hilfe Dolmetscher auch den Grundsätzen der Kooperation und der sozialen Gerechtigkeit treu bleiben [. . .] können“ (Prunč, 2019, S.330/331).

Führt man diese Überlegungen im Goffmanischen Sinn weiter aus, kann die Wahrung gemeinsamer Intention der Akteure aufrechterhalten bleiben,

indem man aufmerksam auf sie fokussiert ist und sie nicht herausfordert, bringt man ihnen Achtung entgegen, schützt ihre Darstellungen und meidet somit Unterbrechungen und Gegenreaktionen, wenn zum Beispiel einer der Teilnehmer einen Makel präsentiert, der aus dem gemeinsamen Fokus herausgehalten werden muss, damit die gemeinsame Handlung stabil bleibt und nicht in die gemeinsame Beachtung dieses Makels kippt (Dellwing, 2014, S.155-156).

Hierbei wird davon auszugehen sein, dass die Aufrechterhaltung oder Manipulation des Gesprächsverlaufs in unmittelbaren Interaktionen, von der Handlungsfähigkeit des Dolmetschers zu beschreiben ist und diese in der

Dolmetschforschung mit der verändernden Rolle des Dolmetschers theoretisiert wird (vgl. Inghilleri, 2015, S.389). Eine Vielzahl an wissenschaftlichen Studien befassen sich mit der Rollenauffassung des Dolmetschers, in dem sie sich mit diesen, in Zusammenhang mit professionell-oder nicht professionellem Verhalten, auseinandersetzen. So ist an diesem Punkt wieder auf Goffman zurückzuführen, der die Handlungsfähigkeit der Akteure nicht aus Rollenzuschreibungen beschreibt. So betont er, dass „erfahrene Rollenträger, die sich ihres Status als Rollenträger sicher sind, [. . .] nicht nur deutliche Lockerungen einbauen [können], es wird sogar erwartet, dass sie das tun“ (Dellwing, 2014, S.92). Damit geht einher, dass Akteure entsprechend ihrer Erfahrung, ihrer Qualifikation im Entscheidungsprozess geeignete Strategien initiieren müssen, um die Interaktion effizient zu gestalten. In Bezug auf diesen Aspekt ist auf die Expertenrolle des Dolmetschers hinzuweisen, die einen Berührungspunkt zu Goffmans Auffassung des Expertenhandelns, wie folgt, impliziert:

Wer „weiß“, was zu tun ist, ist der Experte, der Situationen dieser Art oft genug durchlaufen hat, um seine Handlung „sicher“ sein zu lassen, da entweder zwar durchaus die anderen entscheiden, ob das „richtig“ war, man ihre Erwartungen aber antizipieren kann, oder aber indem man sich selbst in der Rolle sieht, setzen zu können, was richtig war (Dellwing, 2014, S.96).

An dieser Stelle ist aber hier anzumerken, dass dieser Beitrag nicht das Ziel hegt, die Rollenanforderungen bzw. Herausforderungen der Kommunal Dolmetscher im Rahmen der Interaktionsordnung Goffmans zu detaillieren, wie sie in einigen weiter oben genannten Publikationen Erwähnung findet. Demzufolge müsste Goffmans Theatermetapher rekurriert werden, die diesen Beitrag zu sehr ausweiten würde.

Ausgehend von den oben ausgeführten Überlegungen, auf welcher Art und Weise, sich die Beziehungen zwischen den beteiligten Akteuren, in Bezug auf die Aufrechterhaltung der angemessenen Interaktionsabfolge, evolviert, ist die Relevanz nicht nur sprachlicher, sondern auch nonverbaler Aspekte hervorzuheben.

Die Wechselbeziehung, in der die Akteure, in einer Situation zueinanderstehen, implizieren sowohl verbale als auch nonverbale Handlungsweisen. Goffman plädiert bei der Erforschung der Praktiken, die bei der Aufrechterhaltung gemeinsamer Realitäten mitwirken, nicht nur auf verbale Bedeutungszuweisungen (vgl. Dellwing, 2014, S.72). Denn laut Goffman sollte in Betracht gezogen werden, „dass Individuen in unmittelbarer Gegenwart voneinander, [. . .], einander nichts desto weniger unvermeidlich in irgendeine Art von Kommunikation verwickeln; denn in allen Situationen wird bestimmten Dingen, die nicht notwendig mit verbaler Kommunikation zusammenhängen, Bedeutung beigemessen (Goffman, 1971, S.41). Folglich können unerwartete nonverbale Handlungen in einer sozialen Situation, deren Bedeutung unterschiedlich interpretiert werden kann, zur fehlerhaften Einschätzungen, sprich Missverständnissen, zwischen den Akteuren führen. Jede Art von Fehleinschätzungen würde das Gleichgewicht der Interaktion somit stören. Wichtig für Goffman dabei ist, hervorzuheben, ob der Interaktionspartner in der unmittelbaren Situation, in absichtlicher oder unbewusster Handlung agiert (vgl. Dellwing, 2014, S.109). Vor diesem Hintergrund ist die Berücksichtigung von nonverbalen Zeichen auch ein wichtiger Bestandteil in der Dolmetschinteraktion. So heißt es bei H. Knobloch (2002), dass in einer dolmetschvermittelnden Situation alle beteiligten Akteure auch mit nonverbalen Verhalten agieren:

Dabei geht es im Bereich motorischen Verhaltens besonders um Gesichtsausdruck und Blickkontakt. Kopfbewegungen, Handbewegungen und um Körperhaltung allgemein. So wie der Dolmetscher diese Faktoren zum gesamtrhetorischen Verstehen des Gesprächspartners/Redners [. . .] beachten sollte, darf er, [. . .] nicht übersehen, dass auch sein eigenes körperlich-motorisches Ausdrucksverhalten den Verstehensprozess seiner Adressaten mitsteuert (Knobloch, 2002, S. 206).

Es kann davon ausgegangen werden, dass die Aufeinanderbezogenheit der Akteure nicht nur eine auf sprachliche Dimension gestellte Betrachtungsweise erfordert, denn „die verbalen Handlungen werden in der *face-to-face*-Kommunikation von obligatorischen oder fakultativen nonverbalen Handlungen begleitet und durch paraverbale Zeichen ergänzt. Verbale, nonverbale und paraverbale Äußerungen sind manchmal so eng miteinander verbunden, dass sie kaum voneinander zu trennen sind“ (Prunč, 2002, S.175). Wie aus den oben dargelegten Sichtweisen hervorgeht, ist der Einsatz auch von nonverbalen Symbolen, in unmittelbarer Gegenwart der beteiligten Akteure in einem Setting, für den Interaktionsverlauf relevant. Die Interaktionsprozesse in ihrer Gesamtsituation immer neu zu beobachten und zu beschreiben, um sowohl sprachliche und nicht sprachliche Sequenzen in Bezug zu institutioneller Abhängigkeit zu erkennen, kann ein neues Licht, auf das Verhalten in verschiedenen Situationen, werfen. Denn nach Goffman gibt es, laut Dellwing (2014), keine absolute Realität hinter den sozialen Interaktionen. Es geht hierbei auf die Aufeinanderbezogenheit der Akteure, die situativ und rollenabhängig immer neu zu rezipieren ist und so zitiert Dellwing, Goffmans Grundsatz: „Ich kann nur sagen, dass derjenige, der das falsche Bewusstsein bekämpfen und die Menschen zu ihren wahren Interessen erwecken will, viel zu tun hat, denn der Schlaf ist sehr tief. Und ich habe nicht die Absicht, hier

ein Schlaflied zu singen, sondern nur, mich einzuschleichen und den Menschen beim Schnarchen zuzusehen“⁴ (Dellwing, 2014, S.213). Folgt man dem Grundsatz von Goffman, so wird offenkundig, dass Goffman sich als Beobachter repräsentiert, um zu entschlüsseln, welche Realität sich die Akteure im Interaktionsprozess erstellen. Es geht hierbei also um den Ist-Zustand, der auch aus dolmetschwissenschaftlicher Perspektive immer im Fokus praxistheoretischer Analysen steht.

Schlussfolgerung

Ausgehend von den Annäherungen zum Konzept der Interaktionsordnung, kann Goffmans Ansatz zur Interaktionsordnung eine Möglichkeit bieten, die Dolmetschinteraktion aus sozial- methodologischer Perspektive zu durchleuchten. Goffmans Streben, die Face-to-Face Kommunikation in einer sozialen Situation auf den wechselseitigen Einfluss von Akteuren auf ihre Handlungen zu untersuchen, ist im Grunde auch ein Bestandteil in der Dolmetschforschung. Festzustellen ist, dass Goffman nicht an der Auffassung festhält, dass die sozial - gesellschaftliche Struktur das Verhalten der Individuen bestimmt, sondern die Interaktion, die sich durch die Teilnahme zwei oder mehrere Akteure in einer sozialen Situation ereignet. Somit verlagert sich das Forschungsinteresse des Interaktionsprozesses nicht auf bestehende gesellschaftliche Ordnungsstrukturen, sondern geht aus der Perspektive der handelnden Akteure in einer bestimmten sozialen Situation, hervor. An dieser Stelle ist zu bemerken, dass sich zwar Akteure in einem situativ bedingten Dolmetschsetting sowohl an bestimmte kollektive Verhaltens- und Denkmuster halten als auch sich den jeweiligen Kommunikationsverhalten unterordnen. Aber das normale oder ungewöhnliche Verhalten in der Realität unter die Lupe zu nehmen, kann die dynamische und oft auch subjektive Handlungsweise der Akteur in der Dolmetschinteraktion aus einer interaktionssoziologischen Betrachtungsweise analysieren. Demzufolge könnte man Dolmetschsituationen aus einer anderen Perspektive nochmals überdenken.

Allgemein kann als Ergebnis davon ausgegangen werden, dass wie zuvor betont, bei der Analyse von Dolmetschinteraktionen nicht nur ausschließlich die kognitive Bearbeitung der Äußerungen, die Wahrnehmung der Rollenzuordnung der Akteure oder die Rezeption und Produktion der Äußerungen im Fokus der Arbeiten stehen sollte. Goffman hebt, zur kritischen Auseinandersetzung der Interaktionsordnung, die Relevanz der empirischen Analyse hervor, die die Wahrnehmung gesprächs koordinierte Aktivitäten, aus der Perspektive der situationsabhängigen Handlungsweise der beteiligten Akteure, in einer sozialen Situation, durchleuchten kann. Ausgehend von der Erkenntnis, dass Goffmans Konzept der Interaktionsordnung in verschiedenen wissenschaftlichen Disziplinen schon etabliert ist, wäre damit ein relevanter Bezugspunkt erstellt, sich noch intensiver auf die Gesamtsituation im Dolmetschprozess, mit dem Fokus auf die Aufeinanderbezogenheit der Akteure, also die Mitgestaltung sozialer Realität, unter Einbezug sowohl sprachlicher als auch nonverbaler Zeichen in einer Schlüsselinteraktion, zu konzentrieren. In Anknüpfung an die oben aufgestellten Äußerungen, in Bezug auf die Schlüsselbegriffe Situation, Institution und Interaktion kann man davon ausgehen, dass sie eine Interferenz zum Goffmanischen Ansatz der Interaktionsordnung als auch zum Interaktionsprozess beim Kommunaldolmetschen aufweisen. Vergewenwärtig man sich, dass dolmetschwissenschaftliche Studien, in Bezug auf die Dolmetschinteraktion in unterschiedlichen Settings, überwiegend auf theoretisch normativ aufgesetzte Feststellungen basieren, ist anzumerken, dass Dolmetschen als Aktivität nicht als eine einfache Anwendung von etablierten Normen zu akzeptieren ist. Um die Dolmetschinteraktion im Spannungsfeld zwischen einer realen und vorgegebenen Situation, aus einer praxistheoretischen Perspektive, zu analysieren, wäre es angebracht, zu verdeutlichen, wie sich wechselseitige Einflüsse der Akteure auf ihre Handlungen ausprägen und diese untereinander ausgehandelt werden. Demzufolge kann diese vorliegende Arbeit, Anregung dazu geben, dass in der Dolmetschforschung, mehr mit ethnomethodologischen Fallstudien gearbeitet werden sollte.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

⁴ „I can only suggest that he who would combat false consciousness and awaken people to their true interests has much to do, because the sleep is very deep. And I do not intend here to provide a lullaby, but merely to sneak in and watch the people snore“ (übersetzt von Deeple-Translate)

ORCID IDs of the authors / Yazarların ORCID ID'leri

Yelda Arkan <https://orcid.org/0000-0002-6016-6382>

REFERENCES / KAYNAKLAR

- Apfelbaum, B. (2004). *Gesprächsdynamik in Dolmetsch-Interaktionen, Eine empirische Untersuchung von Situationen internationaler Fachkommunikation unter besonderer Berücksichtigung der Arbeitssprachen Deutsch, Englisch, Französisch und Spanisch*. Radolfzell: Verlag für Gesprächsforschung.
- Ari, S. (2014). *Çeviri Sosyolojisi, Çeviri Sosyolojisine yön veren Sosyologlar: P.Bourdieu ve N. Luhman*. Istanbul: Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık.
- Arkan, Y. (2019). Toplum Çevirmenliğinin Goffman'ın Dramaturjik Teorisi Çerçevesinde Uyarlanmasına Yönelik Bir Deneme. *Incol-2019: Interational Congress of Languages - Uluslararası Diller Kongresi* (s. 55). Çanakkale: Rating Academy Yayınları.
- Bahadır, Ş. (2007). *Verknüpfungen und Verschiebungen*. Berlin: Frank & Timme Verlag.
- Bahadır, Ş. (2010). *Dolmetschinszenierungen, Kulturen, Identitäten, Akteure*. Berlin: Saxa Verlag.
- Becke, G. (2023). Rationalisierungsregime und Interaktionsordnungen der Dienstleistungsarbeit. *Schriftenreihe Institut Arbeit und Wirtschaft*, No. 37/2022.
- Bergner, D. (2010). *Strukturelemente sozialer Interaktionen, Eine Relektüre ausgewählter Werke Erving Goffmans in praxistheoretischer Perspektive, Arbeitsberichte*. Bremen: Universität Bremen.
- Cruz Recio, M. d. (2019). On the Multidimensional Interpreter and a Theory of Possibility: Towards the Implementation of a Complex Methodology in Interpreter Training. In K. Marais, & R. (. Meylaerts, *Complexity Thinking in Translation Studies, Methodological Considerations* (S. 73-103). New York: Routledge Verlag.
- Dellwing, M. (2014). *Zur Aktualität von Erving Goffman*. Wiesbaden: Springer-Verlag.
- Galvao, E. Z. (2015). Gesture. F. Pöchhacker içinde, *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (s. 172-173). London & New York: Routledge
- Goffman, E. (2003). *Wir alle spielen Theater. Die Selbstdarstellung im Alltag*. (P.-W. Schäfer, Übersetzer) München: Piper Verlag.
- Goffman, E. (1969). The Insanity of Place. *Psychiatry* 32(4), 357-388. doi:<https://doi.org/10.1080/00332747.1969.11023600>
- Goffman, E. (1971). *Verhalten in sozialen Situationen, Strukturen und Regeln der Interaktion im öffentlichen Raum*. (H. Herkommer, Übers.) Gütersloh: Bertelsmann- Fachverlag.
- Goffman, E. (2001). *Interaktion und Geschlecht*. (H. u. ed.), Dü.) Frankfurt a. M. / New York: Campus.
- Goffman, E. (2005). *Rede-Weise: Formen der Kommunikation in sozialen Situationen*. Konstanz: UVK-Verlags-Gesellschaft.
- Goffman, E. (2009). *Interaktion im öffentlichen Raum*. Frankfurt a. M. / New York: Campus.
- Grbic, N. (2015). Settings. F. Pöchhacker içinde, *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (s. 370 - 371). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Hettlage, R. (2022). Rahmen und Rahmung. K. Lenz, & R. (Hettlage içinde, *Goffman-Handbuch: Leben-Werk-Wirkung* (s. 239-242). Berlin: Springer-Verlag. doi:<https://doi.org/10.1007/978-3-476-05871-3>
- Hirschle, J. (2015). *Soziologische Methoden - Eine Einführung*. Weinheim, Basel: Beltz Verlag. 03 15, 2024 tarihinde alındı
- Hitzler, R. (1991). Goffmans Perspektive: Notizen zum dramatologischen Ansatz. *Sozialwissenschaftliche Informationen* 20 (4), 276-281. Abgerufen am 09. 07 2024 von <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-53921>
- Holz-Mänttari, J. (1984). *Translatorisches Handeln - Theorie und Methode*. Helsinki: Academica Scientarium Fennica.
- nghilleri, M. (2015). Sociological Approaches. F. Pöchhacker içinde, *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (s. 388 - 391). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- İzci, H., & Yücel, F. (2021). Çeviribiliminde Theo Hermans bağlamında dizge odaklı bir yaklaşım. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 461- 476.
- Kadric, M., Kaindl, K., & Reithofer, K. (2019). *Translatorische Methodik*. Wien: Fakultas Verlag.
- Kalina, S. (2002). Fragestellungen der Dolmetschwissenschaft. J. Best, & S. (. Kalina içinde, *Übersetzen und Dolmetschen: Eine Orientierungshilfe* (s. 30-43). Tübingen / Basel: Francke Verlag.
- Knoblauch, H. (1994). Erving Goffmans Reich der Interaktion. E. Goffman içinde, *Interaktion und Geschlecht* (s. 7-49). Frankfurt a. M.: Campus. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-7095> adresinden alındı
- Knoblauch, H. (2009). Die Öffentlichkekti der *Interaktion*. e. *Goffman içinde, Interaktion im öffentlichen Raum* (s. 9-14). Frankfurt a. M.; New York: Campus.
- Knoblauch, H. (2022). Soziale Situation und Situationsdefinition. K. Lenz, & R. (. Hettlage içinde, *Goffman - Handbuch: Leben-Werk-Wirkung* (s. 167-172). Berlin: Springer Verlag. doi:<https://doi.org/10.1007/978-3-476-05871-3>
- Knobloch, K. (2002). Sprecherziehung und rhetorische Kommunikation - wichtige Bausteine im Dolmetschstudium. J. Best, & S. Kalina içinde, *Übersetzen und Dolmetschen: Eine Orientierungshilfe* (s. 196-208). Tübingen/Basel: Francke Verlag.
- Lenz, K. (1991). Erwin Goffman. Werk und Rezeption. R. Hettlage, & K. (. Lenz içinde, *Erving Goffman: Ein soziologischer Klassiker der zweiten Generation* (s. 25-94). Bern [u.a.]: Haupt.
- Lenz, K., & Hettlage, R. (. (2022). *Goffman-Handbuch*. Stuttgart: J.B. Metzler.

- Merlini, R. (2015). Dialogue Interpreting. F. Pöchhacker içinde, *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (s. 102 - 107). Londorn/New York: Routledge Taylor&Francis Group.
- Meyer, B. (2000). Dolmetschen im medizinischen Aufklärungsgesprächen. S. Kalina, S. Buhl, & H. Gerzymisch-Arbogast içinde, *Dolmetschen: Theorie, Praxis, Didaktik* (s. 45-72). St. Ingbert: Röhring Universitätsverlag.
- Niedenzu, H.-J. (2022). Interaktion. K. Lenz, & R. (. Hettlage içinde, *Goffman-Handbuch: Leben-Werk-Wirkung* (s. 159-166). Berlin: Springer-Verlag. doi:<https://doi.org/10.1007/978-3-476-05871-3>
- oloma, M. (2011). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. (H. Erbaş, Çev.) Ankara: Palmiye Yayıncılık.
- Pöchhacker, F. (2006). Situative Zusammenhänge. M. Snell-Hornby, H. G. Hönig, P. Kußmaul, & P. A. Schmitt içinde, *Handbuch Translation* (s. 327-329). Tübingen: Stauffenberg Verlag.
- Pöchhacker, F. (2008). Dometschtheorie: Kognition, Interaktion, Institution . L. S. (Hrsg.) içinde, *Translationskultur - ein innovatives und produktives Konzept* (s. 43-69). Leipzig: Frank & Timme Verlag.
- Pöchhacker, F. (2017). *Dolmetschen: Konzeptuelle Grundlagen und deskriptive Untersuchungen*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.
- öchhacker, F. (2021). Entwicklungslinien der Forschung in Österreich. In P. S., & K. M., *Entwicklungslinien des Dolmetschens im soziokulturellen Kontext: Translationskultur(en) im DACH-Raum* (S. 125-140). Tübingen: Narr Verlag.
- Pöllabauer, S. (2002). Community Interpreting als Arbeitsfeld – Vom Missionarsgeist und moralischen Dilemmata. J. Best, & S. Kalina içinde, *Übersetzen und Dolmetschen: eine Orientierungshilfe*. (s. 286-298). BAsel/Tübingen: Francke (UTB 2329).
- Prunč, E. (2002). *Einführung in die Translationswissenschaft, Band 1, Orientierungsrahmen*. Graz: Selbstverlag.
- Prunč, E. (2019). *Entwicklungslinien der Translationswissenschaft, Von den Asymmetrien der Sprachen zu den Asymmetrien der Macht*. Berlin: Frank & Timme Verlag.
- Raab, J. (2008). *Erving Goffman*. Konstanz: UVK-Verlags-Gesellschaft.
- Salomon, R. (2022). Interaktion und Gesellschaft. K. Lenz, & R. (. Hettlage içinde, *Goffman-Handbuch: Leben-Werk-Wirkung* (s. 249-256). Berlin: Springer-Verlag. doi:<https://doi.org/10.1007/978-3-476-05871-3>
- Vermeer, H. (2006). *Versuch der Intertheorie der Translation*. Berlin: Frank & Timme Verlag.
- Wadensjö, C. (1984). *Interpreting as Interaction*. New York: Taylor & Francis.
- Wadensjö, C. (2015). Discourse Managment. F. Pöchhacker içinde, *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (s. 116 - 118). London & New York: Routledge .
- Yazıcı, M. (2004). Çeviribilimde İnceleme Alanları. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 41-54.

How to cite this article

Arkan, Y. (2024) Parallels between Goffman's interaction order and interpreting interaction in community interpreting. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 29–40. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1552429>

Afet ve Kriz Çevirmenliğinde Stres Faktörleri ve Öz Bakım İhtiyacı

Stress Factors and Self-Care Needs in Disaster and Crisis Interpreting

Filiz Şan¹ , Rana Kahraman Duru² 

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı Sakarya, Türkiye

²Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü Üsküdar, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Rana Kahraman Duru

E-posta / E-mail : rkahraman@fsm.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmada afet ve kriz ortamlarında görev alan çevirmenlerin karşılaştığı stres faktörleri ve bu süreçte ortaya çıkan öz bakım ihtiyacı ele alınmaktadır. Afet bölgelerinde çalışan çevirmenler afet koşullarıyla birlikte dilsel, kültürel ve psikolojik zorluklarla mücadele ederken, kritik bilgilere aracılık etmektedir. Yerel halk, yerel ekipler vs. ile uluslararası ekipler arasında iletişimi sağlayan çevirmenler hem fiziksel hem de duygusal dayanıklılık gerektiren zorlu görevler üstlenmektedir. Bu süreçte stres yönetimi ve öz bakım stratejileri önemlidir. Öz bakım, fiziksel ve duygusal refahı sürdüren davranışları kapsar ve afet çevirmenleri için hayati bir rol oynar. Bu bakımdan stres yönetimi ve geliştirilecek öz bakım stratejileri, çevirmenlerin görevlerini daha sağlıklı bir şekilde sürdürmesine ve afet bölgelerinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada amaçlanan 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş depremlerinde Afette Rehber Çevirmenlik organizasyonu koordinasyonunda ya da bireysel girişimleri ile görev almış çevirmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış anketle onların bu süreçte yaşadığı zorlukları, stres faktörlerini ve öz bakım ihtiyaçlarını ortaya koymaktır. Araştırmadan elde edilecek bulgular çevirmenlerin iyilik halini geliştirmeleri için stratejiler geliştirilmesi için bir zemin hazırlamayı da hedeflemiştir.

Araştırmanın sonucunda çevirmenlerin psikolojik ve fiziksel olarak dayanıklılıklarını arttırmak için, afet öncesi eğitimlerde, görev sırasında ihtiyaç duyarsa süpervizyon benzeri uygulamalarla ve afet sonrasında ise psikolojik yardımlarla desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet Çevirmenliği, Kriz Çevirmenliği, Afette Rehber Çevirmenlik, Afette Stres Yönetimi, Afette Öz bakım

Başvuru / Submitted : 02.10.2024

Kabul / Accepted : 26.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

This study focuses on the stress factors faced by interpreters working in disaster and crisis settings and the self-care needs that arise in this process. Interpreters working in disaster areas mediate critical information while struggling with linguistic, cultural and psychological difficulties and disaster conditions. By communicating between local people, local teams, etc., and international teams, interpreters undertake challenging tasks that require physical and emotional resilience. Stress management and self-care strategies are essential in this process. Self-care encompasses behaviours that maintain physical and emotional well-being and are vital for disaster and crisis interpreters. In this respect, stress management and self-care strategies will help interpreters perform their duties more effectively and overcome their challenges in disaster areas and crisis environments.

The primary aim of this study was to uncover the challenges, stress factors, and self-care needs of interpreters who were involved in the Kahramanmaraş earthquakes on February 6, 2023. Whether they were part of the Emergency and Disaster Interpreters (ARÇ) Organisation or working independently, these interpreters were surveyed using a semi-structured questionnaire. The findings of this research lay the groundwork for developing strategies to improve the well-being of interpreters in similar situations.

As a result of this research, pre-disaster training, supervision-like practises during assignments, and post-disaster psychological assistance are crucial in enhancing interpreters' psychological and physical resilience, enabling them to fulfil their roles more effectively.

Keywords: Disaster Interpreting, Crisis Interpreting, Emergency and Disaster Interpreting, Stress Management in Disaster, Self-care in Disaster

EXTENDED ABSTRACT

This study focuses on the stress management and self-care needs of interpreters in disaster and crisis settings and addresses the unique challenges they face during these times. In disasters and crises, interpreters must cope with heavy psychological and emotional burdens while struggling with linguistic and cultural barriers. Compared to other forms of community interpreting, disaster and crisis interpreting is a highly resilient process in a much more complex and uncertain field. While other types of community interpreting (e.g. court, health, etc.) usually work in more institutionalised and structured settings, interpreters working in disaster and crisis settings must make decisions more quickly, take on multifaceted roles, and demonstrate physical and mental resilience.

Disaster interpreting is not just about language. These interpreters serve as cultural bridges and connect local communities with international teams, facilitating coordination by swiftly and effectively transferring information during crises. The work of the Emergency and Disaster Interpreters Organisation (ARÇ) is a testament. Established after the 1999 Marmara Earthquake, ARÇ's mission is to break down language barriers in times of disaster and crisis by training volunteer interpreters. Following the February 6, 2023, earthquakes, ARÇ played a pivotal role in the initial days of the disaster and crisis, providing language support to international search and rescue teams and aiding in the rapid resolution of linguistic and cultural barriers.

According to the survey results, disaster and crisis interpreters face language barriers, cultural differences, long working hours and the inability to take breaks. The inability to rest and the emotional burden of working in disaster settings strain interpreters' resilience. The survey results revealed that many interpreters felt stress, helplessness and fatigue while on assignment. Disaster interpreters work under much more intense stress than community interpreters and are at a higher risk of burnout. According to the survey results, a significant number of interpreters experienced psychological effects such as guilt, extreme fatigue and emotional breakdown while returning to their social and professional lives after the disaster.

With their challenges, disaster and crisis interpreters must prioritise self-care strategies. Practises like meditation, breathing exercises, regular breaks, healthy eating, and social support are instrumental in preserving the psychological well-being of the interpreters. The stressful and uncertain nature of disaster and crisis interpretation necessitates adopting such strategies. Increasing training and establishing psychological support systems for interpreters, particularly before disasters, can significantly enhance their preparedness for these demanding roles. This study also underscores the importance of comprehensive training for interpreters before disasters and crises. The survey results reveal that most interpreters need adequate pre-disaster training, leading them to take responsibility for disaster areas unprepared. This lack of preparation can significantly hinder their ability to cope with the challenges they face during a crisis. Developing and implementing training programmes for disaster interpreters can improve communication during crises and enhance interpreters' psychological resilience.

Coordination is also crucial for interpreters to fulfil their duties effectively during disasters. While communicating between local people/teams and international aid organisations, interpreters actively participate in rapid decision-making processes. The survey results reveal that interpreters need help overcome cultural and linguistic differences

between foreign teams and local communities, which makes coordination difficult. In addition, factors such as lack of breaks, long task hours, and uncertainty during the task increase interpreters' emotional burden and show that they need more support and guidance during these processes.

In the aftermath of the disaster, access to psychological support is crucial for translators to return to their social and professional lives. According to the survey results, many interpreters found it challenging to return to their social and professional lives after the disaster and experienced symptoms such as extreme fatigue, anger, and depression. Therefore, providing psychological support to disaster interpreters after the crisis is critical in mitigating such adverse effects. However, the survey results show that many interpreters do not have access to this support and try to cope only with the support of family and friends.

In conclusion, disaster and crisis interpreting differs from community interpreting in requiring multifaceted roles under uncertainty and intense stress. Beyond linguistic mediation, disaster and crisis interpreters must undertake crisis management and coordination tasks. This process severely strains the psychological and physical resilience of the interpreters. Adopting and disseminating self-care strategies in disaster and crisis interpreting will enable interpreters to fulfil their duties with less impact from these challenging processes. Among the main findings of this study are the importance of pre-disaster training, effective coordination during the disaster process, and psychological support after the disaster.

1. Giriş: Afet ve Krizlerin Toplumsal ve Bireysel Etkileri

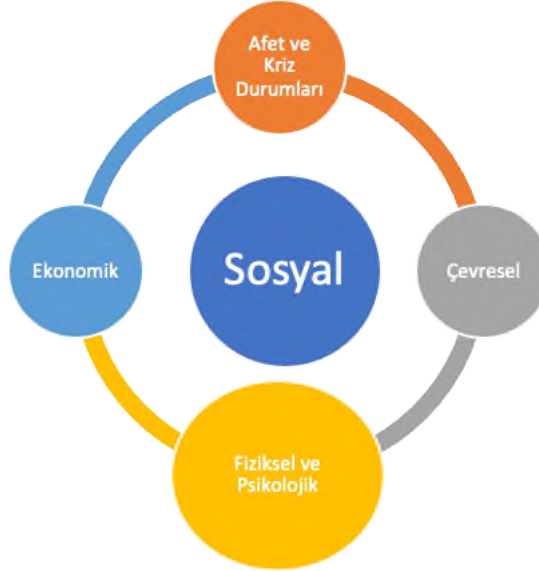
Afet¹ ve krizler² aniden ortaya çıkan, insan hayatını tehdit etmesi nedeniyle de baş etmesi zor olaylardır. Fiziksel kayıplara ek olarak hızla değişen koşullar ve belirsizlik gibi nedenlerle psikolojik etkileri de epey fazladır.

Akademik bağlamda afet, tipik olarak, bir topluluğun veya toplumun işleyişinde önemli bozulmalara neden olan ve etkilenen topluluğun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkma yeteneğini aşan insani, maddi, ekonomik veya çevresel kayıplara yol açan ani, yıkıcı bir olay olarak tanımlanır.

Afetlerin özellikleri genellikle şunları içerir; büyüklük (olayın büyüklüğü veya ciddiyeti), etki (insan hayatı, mülk ve çevre üzerindeki sonuçlar), sıklık ve süre (benzer olayların ne sıklıkla meydana geldiği ve etkilerinin ne kadar sürdüğü), müdahale gereklilikleri (acil durum müdahalesi ve uzun vadeli iyileştirme önlemlerine duyulan ihtiyaç).

Afet çalışmaları alanı, acil durum yönetimi, halk sağlığı, şehir planlama ve çevre bilimi gibi disiplinleri kapsar ve hem hazırlık hem de müdahale stratejilerine odaklanır.

Birçok afet türü vardır ve farklı biçimler alabilir. Ancak, tüm bunlar genel olarak aşağıdaki üç kategoride sınıflandırılabilir; doğal afetler (jeolojik, hidrolojik, iklimsel, meteorolojik, biyolojik), insan kaynaklı veya teknolojik afetler (çevresel bozulma, kirlilik, terör, kazalar), çoklu karmaşık (doğa + insan kaynaklı) afet durumları (gıda, salgın hastalıklar ve pandemi, zorunlu göç).



Şekil 1. Afet ve Krizlerin Etkileri

Afet ve krizlerin tipik sonucu, normal yaşam kalıplarının, ekonomik faaliyetlerin ve iletişim sistemlerinin önemli ölçüde bozulmasıdır. Buna barınma, yiyecek, giyecek, tıbbi yardım ve diğer temel bakım hizmetleri için olağanüstü ihtiyaçlar eklenilebilir. Toplumsal yapıyı etkiler ve toplumun olağan işleyişi üzerinde büyük bir engel oluşturur. Afetin sadece fiziksel sonuçları yoktur, aynı zamanda psikolojik ve psikososyal boyutlar gibi diğer alanları da kapsar. Afet ve kriz arasındaki fark etki süreleri olarak tanımlanabilir. Kriz durumları yalnızca belirli bir zamanda, belirli bir bölgede, tanımlanabilir insan gruplarında meydana gelen ve çevredeki toplumlar ve bölgeler üzerinde etkileri olan yıkıcı olaylar değildir, yarattıkları durumlar daha uzun süreli ve çoğu zaman kalıcı etkiler bırakır.

Kriz, bir felaket tarafından tetiklenebilecek kısa ve uzun vadeli olayları ve etkilerini dahil etmek için her şeyi kapsayan bir terim olarak kullanılmaktadır. Tüm tanımlar süre, ihtiyaç duyulan kaynaklar, coğrafi etki, sonuçlar ve etkiler vb. hususları içermektedir. Hazırlıklı olma, dayanıklılık ve uzun vadeli yeniden yapılanma dahil olmak üzere yıkıcı bir olay meydana gelmeden önce ve sonra dikkate alınması gereken tüm zamansal ve toplumsal boyutlar kriz kavramının şemsiyesi altında toplanabilmektedir. Kriz kavramı tutarlı bir kavramsal çerçeveden yoksundur. Bununla

¹ Afet kelimesinin Türkçe kökeni Arapça āfat آفة “bela, felaket, salgın hastalık” sözcüğünden gelmektedir (Etimoloji Türkçe, 2021). İngilizcesi olan “disaster” kelimesi ise Orta Fransızca “désastre” den ve Eski İtalyanca “disastro” kelimelerinden türetilmiştir; bu aslında Eski Yunanca azaltıcı önek δυσ- (dus-) “kötü” ve ἀστυρ (aster), “yıldız” dan gelmektedir. Böylece Yunanca “kötü yıldız” betimlemesi gezegenlerin konumuna yüklenen bir felaketin astrolojik anlamından gelir (Liddell ve Scott, 1996; Etkin, 2015)

² Türkçe “kriz” ve İngilizce “crisis” kelimelerinin kökeni Fransızca crise “buhran” kelimesinden gelmektedir. Eski Yunanca krisis, κρίσις, κρίσις- (1. yargı, hüküm, 2. hastalığın dönüm noktası) sözcüğünden alıntı olan kelime κρίνω (yargılamak, hüküm vermek) fiilinden türetilmiştir. “Buhran” kelimesinin Türkçe kökeni ise Arapça bhr kökünden gelen buhrān بحران hastalığın dönüm noktası, kriz” sözcüğünden gelmektedir (Etimoloji Türkçe, 2021; Online Etymology Dictionary, 2021)

birlikte, sık sık birbirinden sapan çok sayıda görüş vardır. Çağdaş toplumda *kriz*, esas olarak ayrımcılık eylemi veya seçim, yargılama ve karar verme dahil olmak üzere ayrımcılık yapma kapasitesi ile ilgili olabilmektedir. Bağlam aynı zamanda kaçış, çatışma çözümü ve açıklama kavramlarını da kapsar. Sağlıkta acil durum ve insani kriz kullanımları bir örnek teşkil edebilir: Covid-19 gibi biyolojik süreçlerin neden olduğu sosyal bozulmalar pandemiler altında sağlık acil durumları olarak sınıflandırılmıştır. Öte yandan savaş, istikrarsızlık, açlık, kuraklık veya kitlesel göçten kaynaklanan sosyal bozulmalar insani krizler olarak tanımlanabilir.



Şekil 2. Afet Yönetim Döngüsü (Kahraman, S., Polat, E., ve Korkmazıyürek, B., 2021)

İletişim stratejileri acil durum ve krizlerle başa çıkmaya yönelik hazır bulunuşluluk, toplumlarda (özellikle beklenen doğal veya insani tehlikelere karşı) direnç oluşturmayı amaçlayan süreçlerin bir parçası haline gelir, böylece yanıtlar daha etkili olur, toparlanma ciddi bir şekilde başlar ve yeniden yapılanma, etkilenen nüfusun olağan işleyişine kademeli olarak geri dönülmesine olanak tanır. Krizler genellikle sınır ötesine taşan etkilere sahiptirler ve öyle olmasalar bile ister göçmen işçi, ister mülteci veya turist olsunlar, kültürel ve dilsel olarak farklı toplulukları barındıran toplumlar bu krizlere yakalanabilir. Çok dilli kriz durumlarında iletişim sorunlarını çözerken sınırlamalarımızı tanır, araştırır ve ortaya çıkan ihtiyaçlara göre konum alırız. Genel olarak hem yazılı hem de sözlü eylemler olarak anlaşılan çeviri ve çevirmenlik, kriz yönetimi planlarına afete hazırlık planlamasının içine afet öncesinde dahil olmuşsa hayat kurtarır, maddi hasarları ve kayıpları azaltır. Krizlerin etkileri ve kriz döneminde ortaya çıkan ihtiyaçlar sadece insani, tıbbi, lojistik ve siyasi değildir, çoğu zaman öngörülemez etkiler de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Her türlü teknolojik aracın ve hazır bulunuşluluğun olduğu durumlarda bile, sözgelimi dil engeli çoğu zaman en büyük sorunlardan biri haline gelir.

Bu bağlamda büyük ölçekli afet ve kriz durumlarında uluslararası yardım çağrısı ile ortaya çıkan iş birlikleri çok dilli iletişimin önemini de vurgular hale gelmiştir. "Afet ve Kriz çevirisi" sürekli olarak disiplinlerarası bir temas noktası kurarak, krizden etkilenen toplulukların ve onlarla iletişim kuranların ihtiyaçlarını psikolojik, sosyolojik ve diğer bilimsel araştırma alanları açısından ampirik bir sahaya dönüştürmüştür (Slovic, 1987; Slovic ve Peters, 2006).

2. Afet ve Kriz Ortamlarında Çevirmenlik

Afetin bölgesel etki alanının genişliği, şiddeti ve sonuçları yerel kaynakların yetersizliğine neden olabilir. Bu durum hem yerel halkın sürece dahil olmasını gerektirebilir hem de afet bölgesi dışından kaynaklara ihtiyaç duyulmasına ve yerel nüfus ile afet bölgesi dışından sürece dahil olan müdahale ekipleri için boyut, etki ve süre açısından büyümesine neden olabilir. Afet bölgesinde müdahale sınırlarının genişlemesiyle birlikte, kriz sırasında, etkilenen yerel topluluklar ile yardım faaliyetleri kültürel ve dilsel olarak farklı topluluklar için yeni iletişim ihtiyaçları ortaya çıkarmaktadır. Sağlık alanında farklı dil ve kültürden gelenler veya sığınmacılar için verilen çeviri hizmeti alanları gibi bazı toplum çevirmenliği bağlamları, "duygusal ve etik ikilemleri çeviri performansının merkezinde sorgular"³ (Costa ve ark., 2020, s. 38). Buna afet ve kriz ortamlarında çevirmenlik yapan kişiler açısından baktığımızda buradaki zorlu şartlar da fiziksel ve psikolojik olarak zorlayabilecek düzeyde ağır bir faaliyettir.

³ Aksi belirtilmedikçe çeviri yazarlara aittir.

Sahada görev yapan çevirmenlerin işi diğer toplum çevirmenliği türleriyle karşılaştırıldığında daha fazla dayanıklılığı, çoklu ve öngörülemez risklerle yüzleşmeye hazır olmayı, ileri düzeyde durum yönetme becerisini ve yetkinlikleri gerektirir. Dil ve kültür engelleri, çevirmenlerin karşılaştığı en öncül zorluklardır. Ayrıca kültür çeşitliliği ve toplumsal normlar da çalışma şartları üzerinde belirleyicidir. Uluslararası iletişimin en büyük engeli dildir (Kirkpatrick, 2020).

Bu çalışma kapsamında da afet ve kriz ortamlarında görev alan çevirmenlerin çalışma öncesi, sırası ve sonrasındaki durumlarını anket soruları ile özdeğerlendirerek aktarmaları ve öz bakım konusundaki farkındalıkları ve ihtiyaçları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çevirmenin afet ve kriz ortamındaki görevini, karşılaşması muhtemel engelleri ve zorlukları incelemeyi anlamak zordur. Her coğrafyanın koşulları farklı olabilir. Bilgi aktarmak için dilsel bir ortam gereklidir. Çevirmenlerin rolü, ister doğrudan afet ve kriz bölgelerinde olsun, ister daha dolaylı koordinasyonda ve iletişimde olsun, son derece karmaşık, dinamik ve çok yönlüdür (Inghilleri ve Harding, 2010, s. 165). Inghilleri'nin (2005) Bourdieu'nün kavramıyla ifadesine göre, "Çevirmenlik mesleğinin bir 'belirsizlik bölgesi' olarak mevcut yapısı göz önüne alındığında, çevirmenlerin bilgisi, mevcut durumları kontrol etmede zaman zaman yetersiz kalabilmektedir" (s. 81). Afet ve kriz ortamları gibi anlık ortaya çıkan, geniş bir kitleyi etkileyen ve uzun süre ne kadarının etkilendiğinin mulak olduğu bir çalışma alanında *belirsizlik bölgesi* bireysel beklentiler ile gerçek deneyimler arasında sorunlu boşlukların ortaya çıktığı yerlerde belirgindir. Bu alanlara örnek olarak nesiller arası uçurumlar ya da çelişkili koşulların algılanabilirliği, özellikle iyi tanımlanmamış çalışma alanları verilebilir.

Benzer tanımlamayı Şan, bu konuda ortaya atılan tanımların ve kapsamalarının ülkelerin durum ve ihtiyaçlarına göre farklılık gösterdiğini, bu bağlamda ortaya çıkan tanımlarda ülkedeki mevcut uygulamalardan hareket edildiği ifade etmektedir. Çeviriye kimin, neden ve nerede ihtiyaç duyduğu, çeviri ihtiyacının kimler tarafından, nasıl karşılandığı, hangi alanlarda ne tür gereksinimlerin mevcut olduğu gibi soruların yanıtı genel çerçeveyi ortaya koyarken, hangi uygulamaların bir tanımın içine girdiği, hangi alanların *belirsizlik* içinde kaldığı toplum çevirmenliği gibi geniş bir alan için çeşitli soruları da beraberinde getirmektedir (Şan, 2021).

Bu nedenle, bu makale, çevirmenlerin kendi bakış açılarından ve deneyimlerinden hareketle belirsizlik bölgesi olarak adlandırılabilir, afet ve kriz bölgelerinde karşılaşılan zorlukları ve engelleri, ihtiyaç duyulan desteği belirgin halde ortaya koymaya çalışacaktır.

Moser-Mercer ve arkadaşları, (2014), sahada görev alan çevirmenlerin karşılaştığı zorlukları temelde üç kategoriye ayırmaktadır: Dil ve kültürle ilgili zorluklar, rolle ilgili zorluklar ve duygusal zorluklar (s. 141). Bu makale kapsamında bu zorluklar anket uygulamasına yönelik olarak kültürel (eğitim ve deneyimsel birikim), dilsel, sosyal, psikolojik boyutlar düşünülerek yapılandırılmıştır. Afet ve kriz ortamlarında iletişim ve koordinasyonu sağlayan her uzman kadar çevirmenler de zorluklarla karşı karşıyadır. Sözelimi çevirinin uzmanlık bilgisine ihtiyaç duyacağı her alanındaki kısaltmalar ve terimler hakkında iyi bir bilgi birikimine sahip olması gerekir, aksi takdirde doğru mesaj iletilmeye-bilir. Yazılı ve sözlü çevirmenler, normal çeviri şartlarında çeviriye girmeden önce, özellikle toplantı konusu ya da çevrilmesi istenen metin hakkında ortalama da olsa bir bilgi sahibi olurlar ve hazırlık yaparlar. Ancak afet ve kriz durumları gibi belirsizliklerin hâkim olduğu bir ortamda çalışmak durumunda kalan çevirmenler yaşanan gerginlikte duygusal dayanıklılıklarını ve bilgi stoklarını tüketebilir, çevirmenin sıkıntıya girmesine neden olabilir. Korkunç olayların anlatılarını aktarmak, zorlu koşullarla baş etmek zorunda kalabilir ve hayat ile ölüm arasındaki ince çizgide dengede kalmaya çalışabilirler.

Yerel ve uluslararası ekipler, yerel kurumlar ve uluslararası kurumlar ve insani yardım aktörleri arasındaki kriz iletişimi son derece karmaşık yapılar barındırır. Müdahale ekipleri ve etkilenen nüfus arasındaki iletişim, bir anda kafa karışıklığı kaynağı haline gelebilir ve en kötüsü gecikmeler nedeniyle ek maddi hasara, kayıplara veya ölümlere yol açabilir (Bastide, 2018). İnsan ya da doğa kaynaklı afetlerin toplum üzerinde önemli etkileri olan büyük felaketlere dönüştüğü krizlerde, dilin gücü son derece önemli hale gelir. 6 Şubat Depremi de bunun en belirgin örneklerinden biridir. Farklı inançları, dilleri ve kültürleri olan çok büyük bir bölgeyi etkilemiştir. Uluslararası insani yardım kuruluşları çok zorlu şartlarla mücadele etmeye çalışan bir nüfusla karşı karşıya kalmış ve yerel STK'ların ve kurumların üyeleri de aynı anda afet koşullarından etkilenmiştir. Pek çok farklı insanın birçok ihtiyacına cevap vermeye çalışırken onlar da bu koşullardan etkilenmekte ve çevirmenlik konusunda destek almak zorunda kalmaktadır. Böylesine büyük çaplı afet ve kriz durumlarında müdahale ekiplerinin, kurum ve kuruluşların sahada yerel temas noktalarına ulaşmalarında yaşadığı zorluklar, afet bölgesine intikalde yaşanan zorluklar, iletişim konusunda yardımcı olacak yerel insan kaynağından faydalanmayı gerektirebilmektedir.

İnsani yardım operasyonlarında koordinasyon, etkili ve hızlı iletişime bağlıdır. İletişimde yaşanacak aksaklık uluslararası ekiplerin acil durumlara müdahale etmesindeki çabalarını güçleştiren ve kaynakların koordine edilmesini engelleyen en yaygın unsur olarak kabul edilmektedir. Acil durum planlarının, krizde etkili iletişim hazırlıklarının ve tatbikatların da temel amacı, art arda gelebilecek krizlerin kritik altyapılar üzerindeki ilk etkisini kontrol altına almaktır.

Yazılı ve sözlü çeviri ihtiyaçları bağlamında yaşanan krizler çeşitli bilim insanları/araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Örneğin O'Brian, Quinn'in ifadelerine atıfta bulunur ve olay aşamasında kriz çevirisinin önemini vurgular. Buna ek olarak, Quinn, etkinlik öncesi aşamada ortaklıkların kurulmasını ve topluluğun katılımını önerir. Bu aşamada uygulanmasını önerdiği stratejilerden biri, "kültürel ve dilsel olarak uygun iletişim düzeylerini hedefleyen yapılar oluşturmak için personel kapasitesini geliştirmektir" (O'Brien, 2016). O'Brien, "kriz" bağlamında çeviriyi, önemli bir tehdit oluşturan unsurları ve oluşan zararı azaltmak için çok dilli engellerin iletişimle aşılması olarak tanımlamaktadır. Krizlerin küreselleşen doğası gereği, bölgesel etkiler olduğunda bile küresel tepkiler verilmesi gerekmektedir (Federici ve O'Brien, 2019). O'Brien, sınır ötesi bir krizin aynı zamanda kültürel ve dilsel sınırların aşılması olarak da tanımlandığını savunmaktadır. Genel olarak artan küresel göç rakamlarını göz önünde bulundurduğumuzda, kültürel ve dilsel sınırların önemini vurgulamak burada daha da önemli hale gelmektedir (O'Brien, 2016).

Bir afet sonrasında uluslararası insani yardım kuruluşları derhal harekete geçmek, bilgi alışverişinde bulunmak ve etkilenen toplulukların ihtiyaçları ve gereksinimleri hakkında bilgi edinmek için iletişime ihtiyaç duyarlar. Yukarıda sözü edilen sınırları aşan, etki alanı olarak farklı dilden ve kültürden grupları etkileyen ve mevcut müdahale kapasitesinin yetersiz kaldığı durumlarda uluslararası yardım çağrısına çıkılması gerekir. Bu çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda iletişimde en başta gelen ihtiyaç diller arasında iletişim köprüsünü kurmaktır. Tam da bu inşa noktasında çeviri ve çevirmen ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Bu ihtiyacın artışına bağlı olarak ilk sivil çevirmen girişimlerinden biri, 1993 yılında Fransa'da Lori Thicke ve Ros Smith-Thomas tarafından Traducteurs sans Frontières adıyla kurulan yapıdır. Başlıca kuruluş amacı dünyanın farklı noktalarındaki çevirmenleri sağlık, beslenme ve eğitim konularında bir araya getirmek ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla buluşturmak. 2011 yılında da Translators without Borders (TWB) da dünya çapında kritik insani yardım ve uluslararası kalkınma çabalarını engelleyen dil boşluklarını kapatmayı amaçlayan ABD'li bir kâr amacı gütmeyen kuruluş olarak yapılanmıştır. Sınır Tanımayan Çevirmenler (TWB) ise dünya çapında insani yardım ve kalkınma kuruluşlarına dil hizmetleri sunan 100.000'den fazla dil gönüllüsünden oluşan küresel bir topluluktur. Sınır Tanımayan Çevirmenler 2016 yılından bu yana, uluslararası müdahale ekiplerinin insani bir krizde karşılaşacakları dil çeşitliliğinin en azından farkında olmalarına yardımcı olmak için kriz dil haritaları yayınlamaktadır.⁴

Dil engellerinin hızla aşılarak gerekli yardımların krizlere dönüşmeden afet bölgelerine ulaşması amacıyla, tamamen gönüllülerden oluşan benzer bir organizasyon girişimi, 1999 yılında Türkiye'de meydana gelen iki yıkıcı depremin ardından başlatılmıştır. Afette Rehber Çevirmenlik Organizasyonu (ARÇ)⁵ farklı fikirler ve ilgi alanları arasındaki boşluğu doldurarak iletişimde rehberlik, aracılık ve kolaylaştırıcılık yapmak amacıyla bir araya gelmiştir.

Afet ve kriz durumlarına hazır bulunuşluluk ve farkındalık kazandırmak amacıyla çevirmenler için sistematik ve kalıcı eğitim içerikleri ile iyi tanımlanmış hedeflere sahip programlar uygulanması bir gerekliliktir. Bu eğitim programları ve uygulamalar sayesinde öngörülemez durumlarla etkin bir şekilde mücadele etmek ve bu kriz durumlarından çıkmak mümkündür.⁶ ARÇ organizasyonunun eğitim, uygulama ve tatbikat çalışmaları da bu anlamda önemli bir rol oynamaktadır. Çevirmenlerin afet ve kriz durumları konusunda önceden eğitim alması acil durumları, kriz senaryolarını, zorluklarla başa çıkabilmeyi kolaylaştıracak yetkinlikler geliştirmesine olanak sağlamaktadır (Kahraman Duru, 2024).

Bu araştırmanın amacı kriz ortamlarında görev alan çevirmenlerin zorlu şartlardan nasıl etkilendiğini tespit etmek ve stres yönetimi ve öz bakım ihtiyacını belirlemektir. Bu çalışmada elde edilecek bulgular değerlendirildikten sonra karşılaşılabilecek yeni afetlerde daha hazırlıklı olunması için öneriler geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda yapılacak araştırma için öncelikle afet koşullarında çevirmen olarak çalışma konusunda ARÇ organizasyonu ve 6 Şubat operasyonu saha örneği olarak açıklanacaktır.

3. Afette Rehber Çevirmenler Örneği: 6 Şubat ve Sonrası

Temel amaçları, uluslararası arama kurtarma ekiplerine çeviri hizmetleri sunmak olan Afette Rehber Çevirmenlik organizasyonu öncelikle gönüllülerin alan bilgisi ile donatılması, tatbikatlarla bu bilgilerin pekiştirilmesi ve gerektiğinde sahada görev alması şeklinde yapılandırılmıştır.

2000 yılı, ARÇ'nin gönüllü çalışmaları başlamıştır. Aynı yıl kurulan Çeviri Derneği bünyesinde yer alan bu organizasyon yapısı, Türkiye'de Toplum Çevirmenliği alanında kurumsallaşma ve dönüşümün ilk örneklerindedir ve halen ilk olma özelliğini korumaktadır. Bu organizasyon yapısını tek ve biricik yapan ve sürdürülebilir kılan, kriz ve afetler sırasında etkili bir şekilde çalışacak çevirmenleri hazırlamak için eğitim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve ilgili kamu kurumlarının ortaklığı ile kapsayıcı bir yapıda gönüllülük ilkesinden vazgeçilmemiş olmasıdır.

⁴ <https://translatorswithoutborders.org/about-us/> Çevrimiçi erişim: 19.09.2024.

⁵ Afette Rehber Çevirmenlik Organizasyonu hakkında geniş bilgi için bkz. Kurultay T. ve Bulut A, 2012.

⁶ Altınsoy, E. (2023) <https://ceviridernegi.org/bir-arcin-notlari/> Çevrimiçi erişim: 09.09.2024.

ARÇ organizasyonun kuruluşunu ve verdiği eğitimleri takiben, İran-Bam Depremi (2003), Banda Aceh Tsunamisi (2004), Pakistan Depremi (2005), Yunanistan Orman Yangını (2007), Fransa Ulusal Simüle Edilmiş Harekâtı (2008), Yunanistan K9 Eğitimleri (2007–2008), Japonya Depremi (2011), Libya Kurtarma Harekâtı (2011) gibi operasyonları izlemiş, uluslararası kaynakları takip etmiş, çevirmiş ve bunları yerel ve uluslararası kuruluşlarla paylaşmıştır (Doğan, 2016). ARÇ organizasyonu, özellikle 2011 yılında Van ve çevresinde meydana gelen yıkıcı deprem sırasında aktif olmuş ve müdahaleye tam olarak dahil olmuştur.

6 Şubat 2023 tarihinde eşi benzeri görülmemiş yıkıcı depremlerin ardından ARÇ'nin altyapısı, hazırlanmış insan gücü, ilgili STK'larla işbirliği ve gönüllülerin katılım ve koordinasyonu gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve çok fazla insanın hayatını kaybetmesine, maddi ve manevi olarak zarar görmesine neden olan depremlerin ardından ARÇ, depremden sonraki ilk yarım saat içinde iletişim ağını çalıştırmış, saha koordinatörlerini organize etmiş ve harekete geçme çağırısına yönelik ilk duyuruyu yapmıştır. Gönüllülere çoklu kanaldan yapılan duyurular neticesinde gelen başvuru sayısı birkaç gün içinde neredeyse 10.000'e yükselmiştir. Başvurular ihtiyaçlara yönelik olarak filtrelenmiş, gerekli bilgilendirme ve koordinasyonlar gerçekleştirilmiştir.⁷ İRO (İstanbul Turist Rehberleri Odası), TKTD (Türkiye Konferans Tercümanları Derneği) ve Çevbir (Çevirmenler Meslek Birliği) de sürece dahil ederek saha görevlendirmeleri için gönüllü çevirmen bulma konusunda işbirliği yapılmıştır. Depremden etkilenen bölgelerden de ilerleyen zaman içinde destek alınarak, 70'ten fazla ülkeden 100'den fazla uluslararası arama ve kurtarma ekibine, insani yardım ekibine ve sahra hastanelerine iki hafta boyunca yaklaşık 300 gönüllü çevirmen ile destek verilmiştir.⁸

Bulut ve Kurultay'a göre "afette rehber çevirmenlik afet ve acil durum çevirmenliğinde iletişim ihtiyacını ileri düzeyde karşılamakla birlikte, çevirmenlik deneyimi olmayan gönüllülere açık bir yapı olarak iletişimi yönetebilmesiyle de dikkat çekmektedir. Bu durum, farklı düzeylerin entegre bir şekilde işleyişini zorunlu kılmaktadır" (Kurultay, T. ve Bulut, A., 2012, s. 87). 6 Şubat organizasyonu da bu ifadenin uygulamaya yansımış hali olarak görülebilir.

Gerçek afet durumlarına hazır bulunuşluluğu sağlamanın ön koşullarından biri de tatbikatlardır. Bu bağlamda afet dışı koşullarda AFAD'ın belirli yıl aralıklarıyla girdiği INSARAG sınıflandırma tatbikatlarından görev almakta, AFAD ile gerçekleştirdiği ortak çalışmalar kapsamında, EU-MODEX 2021 Tekirdağ Tatbikatı, EU-MODEX 2023 EMT Tatbikatı gibi uluslararası iletişim ortamlarında yeni sorumluluklar ve görev alanları konusunda bilgi ve deneyim kazanmaktadır.⁹

4. Afet ve Kriz Çevirmenliğinde Stres Yönetimi ve Öz Bakım İhtiyacı

Afetleri ortaya çıkaran nedenler farklılık gösterse de afetlerle karşı karşıya kalan kişiler olumsuzlukla yüz yüze gelme, olumsuzlukla karşılaşma, yakınlarına ulaşamama, yerinden edilme ve ekonomik sıkıntı gibi çoklu travmatik durumlara maruz kalmaktadır. Dolayısıyla afetler, neden olduğu bu sıra dışı etkilerle kişilerin gündelik hayat deneyimlerinin çok ötesinde yani alışagelmis dışında olaylardır. Afetler bireylerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere neden olmakta, aynı zamanda ulusal ve toplumsal dengeler üzerinde yaygın ve uzun süreli olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir (Isıklı ve Tuzun, 2017).

Hikmet Yazıcı ve arkadaşlarına (2022) göre kişi birebir maruz kalmasa da afetlere ve felakete tanıklık etmesi, yakınlarının bu durumlarla karşılaşması, mesleği gereği olaylara müdahale etmesi hatta bunlara ilişkin haberleri izlemesi ya da okuması bile onun üzerinde travmatik etkilere neden olabilmektedir. Diğer bir deyişle bireyin yaşamının olağan akışında bir afetle karşılaşma olasılığı düşük olduğunda bile tehlike altında olabileceğine yani herhangi bir afet sonucunda zarar görebileceğine ilişkin değerlendirmesi onun mevcut davranış sisteminin alt üst olmasına ve yaşamla uyumunun bozulmasına yol açmaktadır. Juliet Roudini ve ark. (2017) afetlerin bu olumsuz psikolojik etkilerden kişileri koruyabilmek ya da en az düzeyde etkilenmelerini sağlayabilmek için afetlere psikolojik olarak hazırlıklı olmanın önemini vurgulamışlardır. Jessica Boylan (2016) ise afet koşullarına psikolojik hazırlığı kişinin bir afet ve kriz durumuna karşısında duygusal ve psikolojik tepkilerini yönetme becerisini kazanma süreci olarak tanımlamıştır. Vishwesh Agarwal ve arkadaşlarına (2020) göre de psikolojik hazırlık afet ve kriz durumlarına ilişkin bilissel farkındalığa ulaşma ve bunların neden olduğu olumsuzluklarla duygusal yonden başa çıkabilme becerisinin kazanılması sürecidir.

Toplum çevirmenliğinde psikolojik destek ihtiyacı çeviribilim araştırmaları, psikoloji ve tıp gibi çeşitli disiplinlerden araştırmacılar tarafından uzun süredir ele alınmaktadır (Holmgren ve ark 2003; McDowell ve ark. 2011; Miller ve ark 2005; Knodel 2018). Çeviri gerektiren afet ve kriz ortamlarında çevirmenlerin karşılaştığı duygusal konuşmalar veya zorlu konular göz önüne alındığında, bugüne kadar yapılan araştırmalar, bu bağlamlarda çevirmenlik görevinin stresli ve duygusal açıdan son derece yıpratıcı olabileceğini vurgulamaktadır (Doherty ve ark 2010; Holmgren ve ark. 2003).

⁷ Kurultay, T. (2023). <https://ceviridernegi.org/afet-mudahalesinde-cevirmenlik-2-bolum/> Çevrimiçi erişim: 09.09.2024.

⁸ Kurultay, T. (2023). <https://ceviridernegi.org/afet-mudahalesinde-cevirmenlik-1-bolum/> Çevrimiçi erişim: 09.09.2024.

⁹ Kahraman Duru, .R. (2023) <https://ceviridernegi.org/afette-rehber-cevirmenlik-olusumu/> Çevrimiçi erişim:09.09.2024.

Bütün bu faktörlerin bir araya gelmesi çevirmenin ruh sağlığını zorlayabilir ve daha önce yapılan çalışmalar, toplum çevirmenlerinin dolaylı travmaya (Ndongo-Keller, 2015) veya ikincil travmaya bağlı strese (Mehus ve Becher, 2016) duyarlı olabileceğini göstermiştir. Buna ek olarak, afet ve kriz çevirmenleri, mesleğin stresli ve zorlu doğasından kaynaklanan tükenmişlik de yaşayabilir (Holmgren ve ark. 2003) Toplum çevirmenliğinde olduğu gibi afet ve kriz ortamlarında çevirmenliğin psikolojik etkilerini gidermenin potansiyel yollarından biri de öz bakım uygulamaktır.

Öz bakım, “fiziksel ve duygusal refahı sürdüren ve teşvik eden davranışlara katılım” (Myers ve ark. 2012: 56) olarak tanımlanabilir ve “bir kişiyi sağlıklı, meşgul ve iyi işlevli tutan faaliyetlerin bilinçli olarak uygulanmasını” (Costa ve ark. 2020, s.40) gerektirir. Santana ve Fouad (2017) tarafından geliştirilen Öz Bakım Davranış Envanteri üç ana faktörden oluşmaktadır: bilişsel-duygusal-ilişkisel, fiziksel ve ruhsal. İlk faktör olan bilişsel-duygusal-ilişkisel faktör, anlamlı faaliyetlere ve birey ile diğerleri arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Öz bakımın fiziksel yönü ise diyet, fiziksel egzersiz veya iş molaları gibi günlük davranışlardan oluşur. Son olarak, ruhsal bileşen ise meditasyon, farkındalık uygulamaları, dua etme veya maneviyatla bağlantı kurma ile örneklendirilmiştir (Santana ve Fouad, 2017: 143). Posluns ve Gall (2020) ruh sağlığı çalışanları için öz bakım stratejilerini sınıflandırırken farkındalık, denge, esneklik, fiziksel sağlık, sosyal destek ve maneviyat olmak üzere altı ana alandan oluşacak şekilde kavramsallaştırmaktadır. *Farkındalık*, bir mesleğin içerdiği riskleri anlamının yanı sıra kişinin deneyimleri ve ihtiyaçları üzerine düşünmeyi de içerir (Posluns ve Gall, 2020:4) ve duygusal tükenme düzeyini potansiyel olarak azalttığı gösterilmiştir (Rupert ve Kent 2007; Posluns ve Gall, 2020:5). Denge, yaşamın hem kişisel hem de profesyonel çeşitli yönleriyle ilgilenme yeteneği olarak anlaşılmaktadır. Örneğin iş dışındaki ilgi alanlarının ve ilişkilerin geliştirilmesi, zaman yönetimi, esnek çalışma programı ve dinlenme faaliyetleriyle kişinin hayatında denge sağlanabilmektedir. Öz bakımın bir diğer alanı da “...uygulayıcıların etkili başa çıkma stratejileri kullanması, açık fikirli olması ve yaşanan strese uyum sağlama ve bu stresten çıkma becerisi de dâhil olmak üzere bir dizi dinamik süreç” olarak tanımlanan *esnekliktir*. Esneklik, örneğin, kişinin kendisine karşı gösterdiği öz şefkat ve beklentilerinin gerçekçi olmasıyla sağlanabilir (Posluns ve Gall, 2020: 12). Öz bakım, kişinin *fiziksel* sağlığına özen göstererek de desteklenebilir. Düzenli spor, sağlıklı beslenme ve yeterli uyku bunun için en önemli bileşenlerdir. Öz bakımın bir diğer alanı da sosyal destektir; bu destek aile ve arkadaşlar tarafından sağlanabileceği gibi, daha profesyonel yöntemlerle, süpervizyon olarak veya çalışana destek programlarının bir parçası olarak alınan destek yoluyla da sağlanabilir (Posluns ve Gall, 2020:12) *Maneviyat* konusunda da farkındalık uygulamaları veya doğada vakit geçirme gibi faaliyetler sayılabilir (Killian, 2008; Posluns ve Gall, 2020).

Toplum çevirmenliği alanında, çevirmenin özgüvenini ve esenliğini artırmaya, mesleğin zorlu yönlerini hafifletmeye ve nihayetinde yüksek kaliteli hizmetler sunmaya yardımcı olabilecek belirli öz bakım stratejileri hakkında çok az araştırma vardır, bu araştırmaların afet ve kriz çevirmenliği alanında olanlarına ise neredeyse alan literatüründe hiç rastlanmamıştır. Bu nedenle, toplum çevirmenliği alanında uygulanabilecek etkili öz bakım uygulamalarına ilişkin araştırmalara acil ihtiyaç duyulmaktadır.

5. Araştırma Yöntemi

Afetlerin etkisi, afetzedelerin olumlu psikolojik uyum istekliliği, toplumun çevreye uyum sağlama becerisi gibi bazı değişkenlerin yardımıyla etkisiz hale getirilebilir. Başa çıkma mekanizması, afetlerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmeye yardımcı olur. Afetler ve ruh sağlığı büyük ölçüde ilişkilidir; afetlerin etkileri ilgili nüfus üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. Sosyal ve ekonomik kayıpların yanı sıra, bireyler ve toplumlar Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB), Anksiyete ve Depresyon gibi ruhsal dengesizlikler yaşayabilmektedir. Genel olarak afetler sosyal ve ekonomik hasarın maliyeti ile ölçülür, ancak afet sonrası kişinin yaşadığı duygusal acılarla kıyaslanamaz.

Bu araştırmanın yukarıda sıralanan amaçları doğrultusunda afet ve kriz koşullarında görev alan gönüllü çevirmenlerin belirsiz ve zorlu şartlardan nasıl etkilendiğini, stres yönetimi ve öz bakım ihtiyacını nasıl karşıladıklarını belirlemek için, 6 Şubat sonrası görev almış olan kişilere yönelik yarı yapılandırılmış bir anket hazırlanmıştır¹⁰. İki farklı odak belirlenmiş olan anketle çevirmenlerin görev sırasındaki stres faktörleri belirlenecek ve bu faktörlerin çevirmenler üzerindeki etkisi ile çevirmenlerin görevin ardından sosyal ve iş yaşamına döndükten sonra beliren öz bakım ihtiyacı araştırılacaktır. Hazırlanan anket 33 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular çoktan seçmeli ve açık uçlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Çoktan seçmeli sorularda kriz ortamlarında çalışmanın etkilerini araştırırken istatistiksel oranlara ulaşılması hedeflenirken, açık uçlu sorularla katılımcılara kendilerini daha detaylı ifade etme imkânı sağlanması ve bu sayede öngörülme hususların tespit edilmesi planlanmıştır.

Anketin doldurulması için belirlenmiş olan hedef kitle 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş depremlerinden sonra sahada çevirmenlik yapmış ya da çeviri hizmetlerinin koordinasyonunda görev almış kişilerdir. Bu

¹⁰ Araştırma ve anket için Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nden etik kurul onayı alınmıştır.

hedef kitleye ulaşılması için anket çeşitli kanallardan ve platformlardan paylaşılmıştır. Bu kanallardan bir tanesi derneklerin üye ağları olmuştur. Çeviri Derneği, Türkiye Konferans Tercümanları Derneği, Çevirmenler Meslek Birliği gibi sivil toplum kuruluşlarından anketin paylaşılması konusunda destek alınmıştır. Bununla birlikte söz konusu deprem sonrasında sahada çevirmen koordinasyonunda bulunduğu bilinen Afette Rehber Çevirmenlik organizasyonunun üye ağı ile paylaşılmıştır. Aynı organizasyonun deprem sonrasında sahada görev almak isteyen kişiler için hazırlanmış olduğu formu dolduran kişilere mesaj yoluyla anket bilgisi ve linki ulaştırılmıştır. Hedef kitleye uygun bu kanallarda paylaşımakla birlikte, LinkedIn, Instagram ve WhatsApp grupları gibi sosyal medya uygulamalarından da duyurular yapılmıştır.

Uygulanan anketi dolduran kişi sayısı 91 olmuştur. Bu sayı sahada görev almış olan çevirmenlerin tümünü temsil edebilecek bir oran olmasa da, araştırmanın amacına ulaşılması konusunda önemli ölçüde bulgular sunacaktır. Afette çevirmenlik ve çevirmen koordine etme konusunda 99 yılında yaşanan Marmara Depremi'nden sonra kurulması ve çalışmalarını o zamandan beri sürdürmesi bakımından en deneyimli olan Afette Rehber Çevirmenlik Organizasyonu tarafından yaklaşık 300 çevirmen olarak görevlendirdiği dikkate alınırsa anketi dolduranların sayısının bir temsiliyet oluşturabileceğini söylemek mümkündür.

6. Bulgular

Anket, genel sorularla profilini ve görevlerin belirleneceği birinci bölüm (A), afet sonrası müdahale sürecindeki stres faktörlerini tespit etmeyi hedefleyen ikinci bölüm (B) ve görev sonrasında sosyal ve iş yaşamına döndükten sonra beliren etkileri görebilmek için hazırlanan üçüncü bölüm (C) olmak üzere toplam 3 bölümden oluşmaktadır.

A. Profil Belirlemeye Yönelik Genel Bilgiler

Katılımcılara yönlendirilen ilk sorular onların profilini belirlemeye yönelik olmuştur. Yanıtlara göre anketi dolduran kişilerin %51,6'sı (47) erkek ve %46,2'si kadındır. Bilgisini vermek istemeyen kişi sayısı ise 2'dir. Bu sorunun sorulmasının amaçlarından biri de afet ortamında çalışmadan oluşan etki oranlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini görebilmektir. Ancak anketin genel değerlendirmesinde belirgin bir farklılık tespit edilmemiştir. Cinsiyetle birlikte, görev almış olan kişilerin yaşlarını görmeyi amaçlayan bir soru da sorulmuştur. Anketi dolduranların yanıtları incelendiğinde 6 Şubat sonrası görev alanların %27,5'inin 18-28 yaş aralığında olduğu ve %72,5'inin ise 29 yaş üstü olduğu görülmektedir. Üstelik bunların yaklaşık yarısı (%33) 41 yaşın üzerindedir.

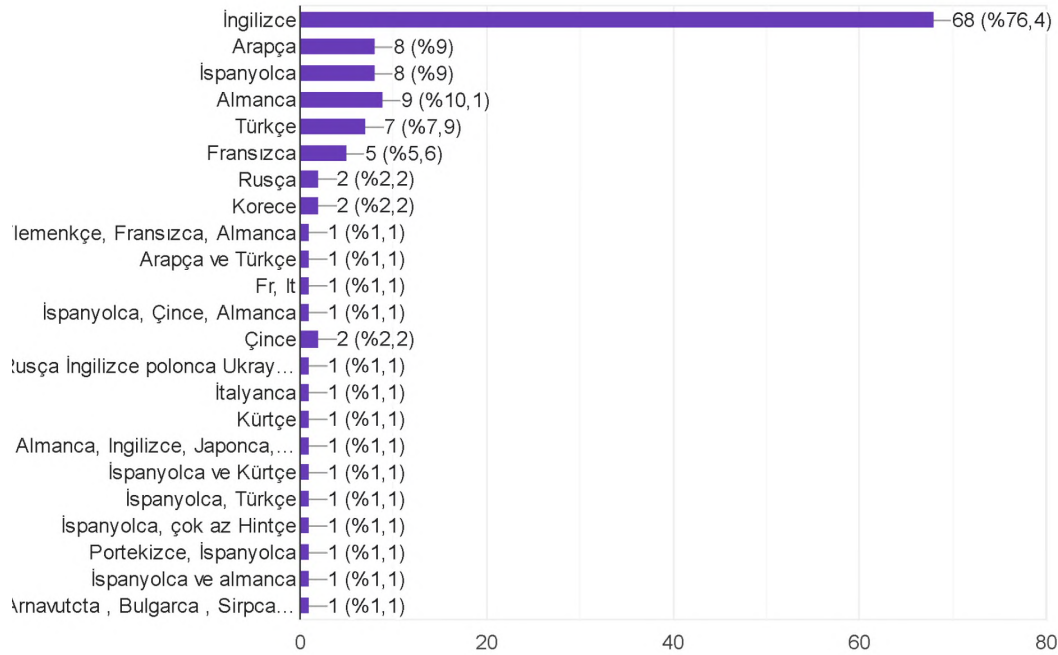
Katılımcılara çeviriyi profesyonel bir iş olarak yapıp yapmadığı sorulmuştur. Yanıtlara bakıldığında katılımcıların %28,6'ı düzenli ve %15,4'ü sıklıkla çeviri yapmaktadır. Buna karşın %26,4'ü ender çeviri yaptığını ifade etmiştir. Katılımcıların %26'sının ise çeviri yapmadığı anket yanıtlarından görülmektedir. Çalışmanın kapsamında afet sonrası süreçte çevirmenlik görevini yaparken kişinin ortam ve durumdan ne kadar etkilendiği sorusu da yöneltilmiştir. Buradaki amaç profesyonel olarak çevirmenlik yapanlarla durum gerektirdiği için çevirmenlik yapanların yanıtlarını ilişkilendirilerek değerlendirmektir. Çeviriyi profesyonel olarak yapan birinin afette stres yönetiminin diğer görev alanlara göre nasıl olduğu, afet koşullarındaki çeviri sürecinde, çevirmenliği iş olarak yapanla yapmayan arasında fark olmuş mudur şeklinde çapraz sorulara yanıt aranacaktır.

Katılımcıların profilini belirlemeyi amaçlayan diğer bir soru, **anadili** sorusudur. Anketi dolduranların %87,9'unun anadili Türkçedir. 6 (%6,6) kişinin anadili Arapça ve 2 (%2,2) kişinin anadili Almancadır. Bu yanıtların dışında birden fazla anadili olduğunu ifade eden katılımcılar da olmuştur. Bir katılımcı Kürtçe, Türkçe ve Arapçanın anadili olduğunu ifade ederken, bir diğer katılımcı ise Rusça ve Türkçenin anadili olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılara sorulan sorulardan biri de çeviri yapabilecek düzeyde bildikleri **diller** olmuştur. Bu soruyu 89 kişi yanıtlamıştır. Katılımcılar seçenekler haricinde diğer seçeneğine eklemeler yaptığı için grafikte sayılar net olarak görülmektedir.

Anadiliniz dışında çeviri yapabilecek düzeyde bildiğiniz diller hangileri

89 yanıt



Grafik 1. Katılımcıların çeviri yapabilecek düzeyde bildikleri dilleri gösteren grafik

Manuel bir hesaplama ile, katılımcılara göre değil de dillere göre sayıları incelersek; çeviri yapabilecek düzeyde katılımcıların 69'u İngilizce, 14'ü İspanyolca, 13'ü Almanca, 9'u Arapça, 2'si Flemenkçe, 6'sı Fransızca, 3'ü Çince, 2'si Kürtçe, 2'si Rusça, 1'i Arnavutça, 1'i Boşnakça, 1'i Bulgarca, 1'i Hintçe, 1'i Hırvatça, 1'i İtalyanca, 1'i Japonca, 1'i Korece, 1'i Makedonca, 1'i Portekizce, 1'i Sırpça ve 1'i Ukraynaca dillerini bilmektedir. Buna göre anketi dolduranlar 21 farklı dilde çeviri yapabilecek potansiyelindedir.

Katılımcıların genel anlamda afet ve deprem konusundaki farkındalıkları ve bilinç düzeylerini görebilmek için afet öncesinde bazı **eğitimler** alıp almadığı sorulmuştur. Çevirmenlikten bağımsız olarak afet odaklı bir eğitim aldınız mı sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar incelendiğinde, 53 kişinin daha önce hiçbir eğitim almadığı görülmektedir. Bu, katılımcıların yarısından fazlasıdır (%48,2). Eğitim almış olanlar, almış oldukları eğitimi de formda açıklamıştır. Anket sonuçlarından 10 kişinin İlk Yardım, 9 kişinin Hafif Arama Kurtarma, 8 kişinin Temel Afet Bilinci, 5 kişinin AFAD Gönüllüsü ve 2 kişinin de Mağara Kurtarma eğitimlerine katıldığı görülmüştür. Bunların dışında Orta Arama Kurtarma, Kentsel ve Doğada Arama Kurtarma, Psikolojik İlk Yardım, Kriz Müdahalesi ve Koordinasyon, Ekip Çalışması, Afet Psikolojisi, KBRN, Amatör Telsizcilik ve SRT (Single Rope Technique) ile Wilderness First Responder gibi eğitimler aldığını belirten katılımcılar da olmuştur. Bu soruya yakın, ancak özellikle çeviri faaliyetini odağa alan diğer bir soru da katılımcıların 6 Şubat'tan önce afet çevirmenliği konusunda eğitim alıp almadığı olmuştur. Formu dolduranların %9,1'i (10) afet çevirmenliği konusunda eğitim aldığını belirtmiştir. Bu katılımcıların tamamı, Afette Rehber Çevirmenlik organizasyonundan gönüllü semineri, bir günlük eğitim ya da 90 saatlik temel eğitimden en az birini aldığını ifade etmiştir. Geri kalan %91,9 oranına karşılık gelen 81 kişi afet çevirmenliği konusunda herhangi bir eğitim almamıştır.

Afet öncesi eğitimlerle ilgili soruların amacı 6 Şubat sonrasında sahada çevirmen olarak görev alanların ne kadar hazırlıklı gittiğini görebilmektir. Gelen yanıtlardan hareketle sahada çeviri veya çevirmen koordinasyonunda görev almış kişilerin büyük bir kısmı afet konusunda herhangi bir eğitim almadan, hazırlıksız şekilde afet bölgesine gitmiştir. Neredeyse tamamı da çevirmenlik konusunda hazırlıksız gitmiştir. Çapraz bir değerlendirmeyle bakıldığında afet çevirmenliği eğitimi olmadığını ifade eden kişilerin bir kısmı (%30,94'ü) çeviriyi iş olarak yaptığını ifade etmişti. Bundan hareketle afet konusunda hazırlıksız gidilmiş olsa dahi, çevirmenlik konusundaki deneyimin sürece olumlu bir etkisi oluşabileceği de akla gelmektedir.

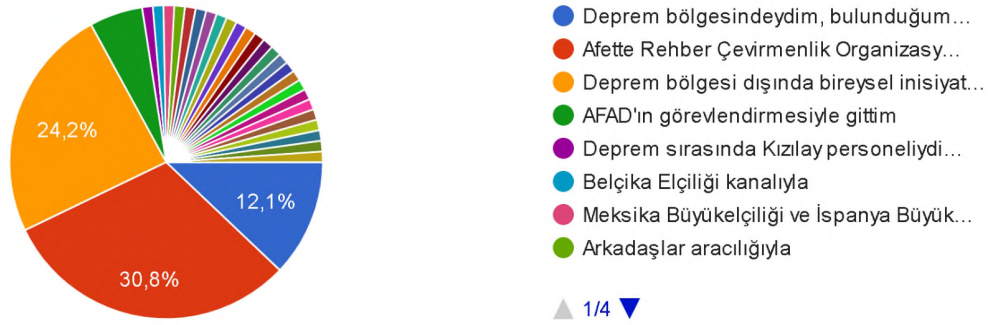
Ankette katılımcılara 6 Şubat sonrasında çeviri faaliyetlerinde nasıl **görev** aldıkları sorulmuştur. 67 katılımcı sahada görev yaptığını, 19 katılımcı uzaktan destek verdiğini belirtmiştir. 5 katılımcı ise bu soruda herhangi bir görev bilgisi yazmamıştır. Formda görevlerin daha detaylı bilgisi de sorulmuştur. Bu soruda katılımcılara çeşitli şıklar sunulmuştur ve bir veya birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların %83,5'i yabancı ekiplere çeviri desteği verdiğini

belirtirken, %38,8 katılımcı yetkililere çeviri desteği verdiğini ve %35,2'si ise yerli ekiplere çeviri desteği verdiğini ifade etmiştir. Bu görevlere ek olarak katılımcıların %31,9'u koordinasyon görevi üstlendiğini belirtmiştir. Bu yanıtlarla birlikte yabancı ekiplerle çadır kurulumu, erzak dağıtımı gibi çeşitli görevler üstlendiğini ifade edenler de olmuştur. Bu bulgulardan katılımcıların birden fazla ve farklı görevler üstlendiği söylenebilir.

Afet sonrası müdahale sırasında krizi önlemek için koordinasyon büyük bir öneme sahiptir. Anketi dolduranlara **hangi kanalla** görev aldığı sorulmuştur. Buradan ulaşılmaya istenilen bilgi bu süreçlerde hangi kurum ve kuruluşların yönlendirmede bulunduğunu görebilmektir.

6 Şubat depremlerinde acil müdahale kapsamında hangi yolla görev aldınız? (Eğer bir kurum/kuruluş kanalıyla gittiyseniz, kurum/kuruluş adını diğer seçeneğine belirtin)

91 yanıt



Grafik 2. Katılımcıların 6 Şubat sonrası hangi kanalla görev aldıklarını gösteren grafik

Bu soruya oldukça çeşitli yanıtlar gelmiştir. Ancak belirgin olan kanallar %30,8 oranla Afette Rehber Çevirmenlik Organizasyonu, %5,5 oranla AFAD olmuştur. Bunun dışında katılımcıların %24,2'si deprem bölgesi dışından bireysel inisiyatifle, %12,1'i ise deprem bölgesinde bulunduğundan kendi inisiyatifleriyle sahada görev aldığını belirtmiştir. Diğer katılımcılar arkadaş ve tanıdık vasıtasıyla, elçilikler veya konsolosluklar aracılığıyla, Çevirmenler Birliği ve Türkiye Konferans Tercümanları Derneği gibi çeşitli dernek ve kuruluşların yönlendirmesiyle gittiklerini belirtmiştir.

Katılımcılara yöneltilen bir başka soru da **hangi aylarda** ve **ne kadar süre** afet bölgesinde buldukları olmuştur. Yanıtlar incelendiğinde beklendiği gibi özellikle depremden hemen sonra göreve başlayanlar olduğu görülmüştür. Katılımcıların %89'u (81) 6 Şubat depreminden hemen sonra göreve başladığını belirtirken, Mart ayında 22, Nisan ayında 13 ve Mayıs ayında 7 katılımcı görev aldığını ifade etmiştir. Burada dikkat çeken ama şaşırtmayan husus sayıların gittikçe azalmasıdır. İlk günlerdeki ilginin birkaç ay sonra devam etmesi beklenmez elbette, ancak afet sonrası müdahale süreçlerinden ve ilk arama kurtarma faaliyetlerinden sonra lojistik, insani yardım, psikososyal destek hizmetleri gibi çalışmaların devam ettiği düşünüldüğünde, azalsa da çeviri ihtiyacının devam ettiği söylenebilir. Uzun süren işlerde gönüllü desteğinin zamanla azalması ve yerelden maddi gelir karşılığında hizmetlerin devam etmesi de beklenen bir durumdur.

Bu soruyla ilişkili olarak katılımcılara görev alma süreleri de sorulmuştur. Katılımcıların %51,7'si 1-10 gün arasında, 18 katılımcı (%19,8) 11-20 gün arasında ve 23 kişi de (%20,9) 20 günden fazla afet bölgesinde görev aldığını belirtmiştir. Birkaç katılımcı da soruya yanıt vermemiştir. Görev alma sürelerinin uzaması, afet bölgesinde görev alanlar için fiziksel ve zihinsel yorgunluğu da beraberinde getirmektedir. Bu tür görevlerde, kişilerin belirli bir süre çalıştıktan sonra dinlenmesi, görev devri yapılması gerekmektedir. Kendileri ya da onları koordine edenler tarafından görev devri kararı verildikten sonra da görevlerini devredecekleri ikame kişinin koordinasyonu ve takibi sağlanmalıdır.

Çevirmenlerin görev alma sürecindeki işleyişte ne gibi **zorluklar** ve **aksamalar** yaşandığı konusunda katılımcılara görüşleri sorulmuştur. Açık uçlu olan bu soruya katılımcıların yanıtları uzun ve detaylı olmuştur. Bu yanıtlar birkaç başlık altına toplanabilmektedir.

- Depremzedelerin ve özellikle çocukların yaşadığı acılara şahit olmak, kötü haber vermek zorunda olmak, kriz ortamında çalışmak gibi psikolojik ve duygusal zorluklardan söz eden katılımcılar olmuştur.
- Yaşanılan iletişim sorunlarını açıklayanlar da olmuştur. Bunlar yabancı ekiplerin yerel koşullar hakkında bilgisizliği, yabancı ve yerli ekiplerin çalışma kültürlerindeki farklılıklar, yabancı ekiple yerel halk arasındaki dil ve

kültür farklılıkları, çeviride teknik terimlerin bilinmemesi ya da anlaşılması, çevirmenin yeterli dil bilgisinin olmaması, internet kesintileri gibi zorluklardır.

- Anketi dolduranların yanıtları arasında koordinasyon ve organizasyon konusunda yaşanmış bazı zorluklar da vurgulanmıştır.

Katılımcılar tarafından yabancı ekiplerle yerel ekiplerin koordine olamaması, sahada çalışan herkes için bilgi akışının düzenli ve temiz olmaması, karar alma süreçlerindeki sorunlar nedeniyle hızlı aksiyon alınmaması, ekiplerin bölgeye yönlendirilmesindeki organizasyonsuzluk, lojistik sorunların yaşanması, ekipman eksikliği, yerel halkın yetkililer tarafından belirli bir düzende bilgilendirilmemesi, afet müdahalesi sürecini yönetenlerde yetki ve sorumluluk karmaşası yaşanması, çevirmen ağındaki kopukluklar, eğitim almamış kişilerin sahada görev alması gibi hususlar da ifade edilmiştir. Bunlar da kişilerin görev aldığı bölgede koordinasyon ve organizasyon sorunları yaşandığına işaret etmektedir. Bu soruya katılımcıların verdiği yanıtlar, afet bölgesinde yaşanan zorlukların çok boyutluluğunu da göstermektedir. Verilen yanıtlar katılımcıların çeviri kapsamında olan görevleriyle doğrudan ilişkili gibi görünmese de, afette rehber çevirmenlik yapabilmek için söylenenleri başka bir dile aktarmanın çok ötesinde rolleri üstlenebilmenin gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Burada çevirmen bazen kolaylaştırıcı, bazen rehber, bazen aracı, bazen de inisiyatif olarak organizatör olabilmektedir. Dolayısıyla yukarıda verilen yanıtları dar bir perspektiften değil, afet müdahalesinde iletişim süreçlerinin tamamında kapsayıcı, çoklu rol tanımına işaret eder mahiyette görmek önemlidir. Bu bakımdan verilen yanıtlar çevirinin dilsel bir aktarım süreciyle sınırlı olmadığını da ortaya koymaktadır.

Anketin birinci bölümünde alınan yanıtlar, afet bölgesinde ya da uzaktan çeviri ve koordinasyon hizmetleri kapsamında görev alanların profili konusunda bilgi sağlamış ve 6 Şubat sonrasında hangi dönemde, ne kadar süreyle, kimin yönlendirmesiyle çalışıldığını belirleme imkânı vermiştir. Yaşanılan zorluklar da katılımcıların görev sürecine ilişkin önemli bilgiler sunmuştur.

B. Afet Sonrası Müdahale Sürecinde Stres Faktörleri

Anketin ikinci bölümünde katılımcılara afet sonrası müdahale sürecindeki stres faktörlerinin belirlenmesi amacıyla sorular sorulmuştur. Burada amaç afet koşullarında çalışanların hem kriz ortamı hem de afet koşullarında yaşadığı zorluklardan nasıl etkilendiğini görebilmektir. Buna göre bu bölümde ilk olarak, “6 Şubat depremleri sonrası çeviri desteğine giderken kriz ortamına ve koşullarına **hazırlıklı** olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %67’si bu soruya evet yanıtını verirken, hazırlıklı olmadığını ifade edenlerin oranı ise %24,2’dir. Geri kalanlar hazırlıklarının kısmi olduğunu diğer seçeneğini işaretleyerek açıklamıştır.

Çeviri görevlerinde karşılaşılan konuların **zorluk** yaşamalarına **hangi ölçüde** neden olduğuna dair soru, sahada yaşanan zorlukları ve bunların nedenlerine bağlı stres faktörlerini belirlemede önemli bir veri sunmaktadır. Bu sebeple, katılımcılara nedenler ayrı ayrı sorulmuştur. Bu soruda zorluk olarak gördükleri hususlar sıralanmış ve oran belirleyebilmek için “çok fazla”, “çok”, “kararsızım”, “az” ve “hiç” şıkları sunulmuştur. Yanıtlar sayı olarak aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Çeviri görevlerinde karşılaşılan durumların katılımcıların zorluk yaşamalarına hangi ölçüde neden olduğunu gösteren tablo

	Çok fazla	Çok	Kararsızım	Az	Hiç
Kültürel farklılıklar	4	9	21	23	<u>34</u>
Terim bilgisi eksikliği	9	18	16	<u>29</u>	19
Afet müdahalesi konusunda alan bilgisi eksikliği	12	<u>21</u>	17	20	<u>21</u>
İki dile/kültüre hakimiyet konusunda eksiklik	3	3	19	21	<u>45</u>
Hazırlıksız olmak	12	14	21	<u>25</u>	19
Uzun görev süreleri	13	15	21	20	<u>22</u>
Mola verememek	10	18	16	20	<u>27</u>
Çalışma ortamının aktörleri arasındaki uzlaşmazlıklar	23	<u>28</u>	10	13	17
Çalışma ortamının duygusal yükü	26	<u>29</u>	16	13	7
Zaman kısıtı	20	<u>27</u>	25	8	11

Katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar incelendiğinde bazı sorularda birbirine yakın tercihler yapılmış olsa da daha ön plana çıkan yanıtlar da olmuştur. Yanıtlara göre;

- Kültürel farklılıklar,
- Terim bilgisi eksikliği,
- İki dile/kültüre hakimiyet konusunda eksiklik,
- Hazırlıksız olmak,
- Uzun görev süreleri ve mola verememek

katılımcıları etkilemiştir. Afet müdahalesi konusunda alan bilgisi eksikliği konusunda dengeli yanıtlar verilmişken, zorluk yaşanmasına özellikle neden olan başlıklar; çalışma ortamının aktörleri arasındaki uzlaşmazlıklar, çalışma ortamının duygusal yükü ve zaman kısıtı olmuştur.

Bu noktada profesyonel çevirmen gönüllüler ile başka meslek alanlarından olup dil bildikleri için çeviri konusunda gönüllü olanlar arasında karşılaştırma yapıldığında; alan bilgisi, çalışma ortamının aktörleri, duygusal yük, zaman kısıtı ve buna bağlı molalar verilememesi gibi zorluklar her iki tarafta da mevcut olup, bu zorlukların kaynağı daha önce afetlerde görev alma ve deneyimin olmamasından, afet öncesinde hazır bulunuşluluk eğitimi ya da rehber çevirmenlik eğitimlerinin alınmamış olması ile ilişkilendirilebilir. ARÇ eğitilmiş olan gönüllülerde ise terim bilgisi eksikliği, afet müdahalesi konusunda alan bilgisi eksikliği, iki dile/kültüre hakimiyet konusunda eksiklik ve hazırlıksız olmak konularında zorluk yaşandığına dair kayda değer bir geri bildirim olmamıştır.

Bunların dışında özellikle belirtmek veya vurgulamak istedikleri hususları da ifade etmeleri için ankette bir alan oluşturulmuştur. Katılımcılara yukarıdaki maddelerden farklı veya ek nedenleri varsa, bunları yazmaları istenmiştir. Gelen yanıtların bazıları şu şekilde olmuştur;

- Yetersiz donanıma sahip gönüllüler ve bilinçsiz yetkililer,
- Yerelde genel koordinasyon eksikliği,
- Ekibin ve ekipmanın emniyetini sağlamaya çalışmak,
- Hava şartları,
- Tuvalet ihtiyacı,
- Ekiplerle çevirmenlerin bir araya gelme süreci, ,
- Yetkili kurumların çözüm odaklı olmaması,
- Psikolojik yükü olay akışı sırasında paylaşamamak,
- İletişim kurulması gereken yerlere hızlıca ulaşamamak,
- Görev devredememek,

gibi hususlar da ayrıca ifade edilmiştir. Burada ifade edilenlerin her biri kriz ortamlarında iletişimin sağlıklı sürdürülmesinde önemli stres faktörü olabilecek düzeyde zorluklar ve zorluk nedenleridir. Ek olarak sıralanan zorluklar arasında temel ihtiyaçların (tuvalet, soğuk hava koşulları, kişisel donanım eksiklikleri ve güvenlik zafiyeti) karşılanamamasından kaynaklanan durumlar, afette rehber çevirmenlik eğitimi alanlar ve rehber olanlar dışında, normal yaşantılarında profesyonel olarak çevirmenlik yapan ve dil bilen tüm gönüllüleri yaşadıkları zorluklar itibariyle ayırım gözetmeksizin aynı kümede bir araya getirmektedir.

Bununla bağlantılı olarak, acil müdahale dönemindeki görev süresince katılımcıların gördüklerinden ve yaşadıklarından **nasıl etkilendiği, neler hissettiği** sorulmuştur. Yanıtlar sayı olarak aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların yaşadıklarından neler hissettiğini gösteren tablo

	Çok fazla	Çok	Kararsızım	Az	Hiç
Kendimi stresli hissettim	14	<u>29</u>	12	<u>29</u>	7
Kendimi yetersiz hissettim	13	18	13	<u>30</u>	17
Kendimi yorgun hissettim	12	22	18	<u>25</u>	14
Kendimi çaresiz hissettim	<u>30</u>	25	12	12	12
Kendimi başarısız hissettim	5	11	17	27	<u>31</u>
Kendimi gergin hissettim	17	22	10	<u>28</u>	14
Kendimi güvensiz hissettim	11	14	16	20	<u>30</u>
Kendimi rahat hissettim	9	15	<u>30</u>	25	12
Kendimi huzursuz hissettim	11	24	15	<u>27</u>	14
Kendimi kaygılı hissettim	19	<u>26</u>	17	19	10
Kendimi yalnız hissettim	11	11	16	24	<u>29</u>

Tablodaki yanıtlara bakıldığında katılımcıların birçok duyguyu hissettiğini söylemek mümkündür. Sorulara verilen yanıtlar net bir yorum yapabilecek düzeyde bir noktada toparlanmıştır. Bu durum aradan 1 yılı aşkın geçmiş bir zaman olmasından da kaynaklanabilir, kişilerin bunu daha önce öz farkındalıkla düşünmemiş olmasından da kaynaklanabilir. Burada özellikle ifade edilebilecek husus, afet sonrası görev alan kişilerin çoğunun (55) kendisini çaresiz hissettiğidir. Bununla birlikte, yine kısmen dengeli bir dağılım varmış gibi görünse de, katılımcıların çoğunluğu kendini başarısız, güvensiz ve yalnız hissetmemiştir. Bu gibi konularda elbette sayısı az olsa da verilen tüm yanıtlar önemlidir, ancak genel yönelimi görebilmek için ön plana çıkan duyguları görebilmek oldukça önemlidir.

Bunlara ek olarak katılımcılara ifade etmek istedikleri hususlar sorulmuştur. Bu konuda duygu durumlarının aktarıldığı gözlemlenmektedir. “Sürecin yavaş işlemeden kaynaklı olarak duygusal yorgunluk hissettim”, “gördüğüm dayanışma çok iyi hissettirdi”, “duygu eksikliği yaşadım” şeklinde açıklamalar yapan katılımcılar olmuştur. Anketi yanıtlayanlardan birinin bu bölümde yazdığı cümleler, afet koşullarında çalışmanın zorluklarını ve etkisinin de uzun süre devam ettiğini kanıtlar niteliktedir. Bu katılımcının ifadesi şu şekilde olmuştur:

“Yukarıda saydığımız şeylerden çok daha kuvvetle hissettiğim şey üzüntü ve öfke ve bu hiç geçmiyor.”

Afet ve kriz koşullardan çalışmanın duygusal yükü bu kadar büyükken, bu yükün çeviri performansına da etkileri olabileceği varsayımından hareketle katılımcılara bu yönde bir soru yöneltilmiştir. Zorlu deneyimlerin **çeviriye olan etkisinin** tespiti için ayrı soru oluşturulmuştur. Soruya gelen yanıtlar şu şekilde olmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların yaşadıkları zorlu deneyimlerinin çeviriye olan etkisini gösteren tablo

	Çok fazla	Çok	Kararsızım	Az	Hiç
Daha uzun uzun açıklayarak çevirdim	6	11	28	<u>38</u>	8
Kelimeleri, bilgileri unutma sebep oldu ve sık sık hata yaptım	4	10	18	<u>33</u>	26
Konuşmaları sadeleştirdim, özetledim	19	<u>38</u>	13	14	7
Saldırgan ifadeleri kabul edilebilir bir dile dönüştürdüm	21	<u>35</u>	20	11	4
Yüz ifadelerini, jestleri, ses tonunu konuşan gibi aktardım	16	26	<u>28</u>	12	9
"Ben" dilinden "O" diline geçtim	13	<u>35</u>	29	5	9
Mümkün olduğunca göz temasına girmedim	5	5	27	25	<u>29</u>
Çatışma durumlarında müdahale etmeden kenarda bekledim	5	12	<u>29</u>	21	24
Stresli koşullarda bir süre ara verip öyle devam ettim	5	16	19	25	<u>26</u>

Bu sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde çeviri faaliyetinde çevirmenlerin çoğunun konuşmalarını sadeleştirdiği/özetlediği, saldırgan ifadeleri kabul edilebilir bir dile dönüştürdüğü, “ben” dili yerine “o” dilini tercih ettiği görülmektedir. Yanıtlara göre göz temasının kesilmesi, stresli koşullarda çeviri faaliyetine bir süre ara verilmesi, uzun açıklamalarla çeviri yapılması, kelimelerin ve bilgilerin çevirmenlerce unutulması daha az kişide görülmüştür.

Gündelik yaşantılarında çeviriye profesyonel bir araç ve amaç olarak kullanan konferans çevirmeni, rehber ve yazılı çevirmenlerin afette stres yönetiminin diğer görev alanlara göre daha kontrollü olduğu, afet koşullarındaki çeviri sürecine etkileri ile ilgili olarak gerektiğinde inisiyatif kullanarak sadeleşmeye gidildiği, rahatsızlık duyulan bir durumda kaçınma ve mesafe koyma stratejisi olarak “ben” dilinden “o” diline geçtikleri, göz temasından zaman zaman kaçınma yoluna gidip, çatışma durumlarından müdahil olmamayı tercih ettikleri ve saldırgan ifadeleri arabuluculuk rolü ile daha kabul edilebilir bir dile dönüştürmek gibi bir fark ortaya koydukları anlaşılmıştır.

Katılımcılara tüm zorlu ortamlarda çevirmenlik yaparken dayanıklılığını korumak adına kullandıkları yöntem veya **öz bakım pratiği** olup olmadığı sorulmuştur. Soruya çok çeşitli yanıtlar verilmiştir. Gelen yanıtlar özellikle fiziksel öz bakımı sağlamak, dayanıklılığı geliştirmek, zihinsel hazırlık yapmak ve rahatlamak gibi başlıklar altında toplanmaktadır. Katılımcılar yöntemlerini açıklarken uyguladıklarını açıklamıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

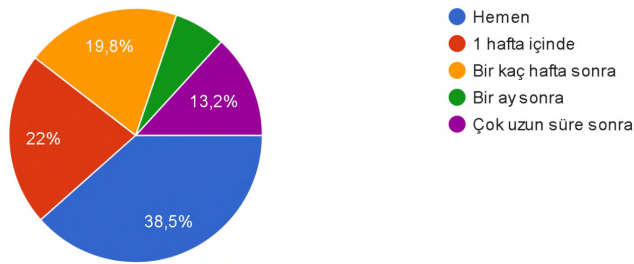
- Zorlu koşullarda ortamdaki uzaklaşmak,
- Oturma imkanlarını kullanmak,
- Beslenmeye dikkat etmek,
- Vitamin desteği almak,
- Uyku düzenine dikkat etmek,
- Meditasyon ve nefes teknikleri uygulamak,
- Dinlenmek, molalar vermek,

- İşe odaklanmak,
- Ekip arkadaşlarıyla sohbet etmek,
- Dini inançları doğrultusunda ibadet etmek,
- Müzik dinlemek,
- İmkanlar dahilinde kahve içmek,
- Toplumsal dinamiklere hazırlıklı olmak ve hızlı adapte olmak.

C. Görev Sonrasında Sosyal ve İş Yaşamına Döndükten sonra Beliren Etkiler

Anketin üçüncü bölümünde sorulan sorular görev sonrasında sosyal ve iş yaşamına döndükten sonra beliren etkileri tespit edilmeye yöneliktir. Bu odakla sorulan ilk soru afet bölgesinden döndükten ne kadar süre sonra *sosyal ve iş yaşamına dönebildikleri* olmuştur. Katılımcıların verdiği yanıtlar aşağıdaki grafikten görülmektedir.

Afet bölgesinden döndükten ne kadar sonra sosyal ve iş yaşamınıza dönebildiniz?
91 yanıt



Grafik 3. Katılımcıların afet bölgesinden döndükten sonra ne kadar sürede sosyal ve iş yaşamına döndüğünü gösteren grafik

Grafikten de görüleceği üzere katılımcıların çoğu (55) döner dönmez, bir hafta içinde sosyal ve iş yaşamına dönmüştür. Oranı az gibi görünse de sosyal ve iş yaşamına çok uzun süre sonra (13) ve bir ay sonra (6) dönenlerin varlığı çok önemlidir. Yanıtlar önceki bölümlerdeki yanıtlarla birlikte değerlendirildiğinde bu kişilerin afet ve kriz ortamında aldıkları görev nedeniyle büyük ölçüde etkilendiğini söylemek mümkündür.

Görevi tamamladıktan sonra sosyal yaşamlarına ve iş yaşamına dönerken zorlanıp zorlanmadıkları ve zorlandılarsa **ne tür zorluklar** yaşadıkları katılımcılara sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların bir kısmı zorlanmadığını ya da kısa süreli bir zorlanma yaşadığını ifade ederek yanıt vermiş olsa da, büyük çoğunluk bu süreçten oldukça fazla etkilendiğini ve sosyal yaşama ve iş yaşamına dönmekte zorlandığını belirtmiştir. Hayatın anlamsız görünmesi, vicdan azabı ve suçluluk hissedilmesi, uykusuzluk çekilmesi ve de psikolojik olarak çöküntü hissedilmesi katılımcıların ifade ettiği etkiler arasındadır. Buna rağmen kriz ve afet ortamında çalışmanın kişiler üzerinde **olumsuz etki** yaratıp yaratmadığı yönünde yöneltilen soruya katılımcıların yarısından fazlası (%54,9) “hayır” yanıtını vermiştir. Öz bakım ihtiyacını tespit edebilmek için afet ve kriz ortamında çalışmış olmanın sosyal ve iş yaşamına döndükten **sonraki etkileri** daha detaylı sorulmuştur. Katılımcıların yanıtları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların sosyal ve iş yaşamına döndükten sonraki etkileri gösteren tablo

	Çok fazla	Çok	Kararsızım	Az	Hiç
Aşırı yorgun hissettim	15	32	19	17	8
Öfkeli hissettim	24	27	16	15	9
Konsantre olmakta zorlanma	12	28	18	18	15
Suçluluk hissettim	18	14	19	19	21
Üzgün hissettim	35	37	13	5	1
Kaygılı hissettim	23	29	21	18	5
Daha iyisini yapabiliydim diye pişmanlık hissettim	21	12	23	17	18
Ağlama nöbetlerim oldu	9	18	16	16	32
Yeme alışkanlığım bozuldu	8	19	20	13	31
Unutmaya çalıştım	10	8	22	19	32
Uyku düzenim bozuldu	18	18	21	14	20

Afet koşullarından uzaklaşıp, sosyal ve iş yaşamına döndükten sonraki etkilerin sorulduğu sorulara katılımcıların verdiği yanıtlar incelendiğinde, dikkat çeken birkaç madde olmuştur. Buna göre katılımcıların yanıtlarında ağır basan etkiler aşırı yorgun hissetmek, öfkeli hissetmek, konsantrte olmakta zorlanmak, suçluluk hissetmek ve üzgün hissetmektir. Buna karşın ağlama nöbetleri, yeme alışkanlığında bozulma ve unutmaya çalışma gibi hususlar katılımcılarda daha az görülmüştür.

Katılımcıların sosyal ve iş yaşamına döndükten sonraki etkileri konusundaki sorulara verdikleri yanıtlarda, aradan geçen süre ile birlikte duygu durumlarını farklı değerlendirmelerine ya da hatırlamamalarına neden olabileceğini de göz önünde bulundurmak gerekir. Yine de yanıtların geneline bakıldığında ister önceden ARÇ eğitimi almış olsun ister alamamış olsun, mevcut kriz durumunun büyüklüğü ve sürecin uzunluğu düşünüldüğünde öfke, yorgunluk, üzüntü, konsantrasyon güçlüğü ve kaygı çevirmenlerin çoğunluğunda hâkim olan duygudurum aktarımları olmuştur. Afet ve kriz ortamlarında çalışmış olmanın etkisiyle **psikolojik destek ihtiyacı** duyduunuz mu ve bu yönde destek aldınız mı soruları da katılımcılara yöneltilmiştir. Bu yönde ihtiyaç duymadığını ifade edenler çoğunlukta olmuştur. Buna göre katılımcıların %48,4'ü psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını ifade ederken, %37,4'ü bu yönde bir ihtiyaç duydukları yönünde işaretlemeye bulunmuşlardır. Bununla bağlantılı olarak afet bölgesinden döndükten sonra **psikolojik vb. destek alıp almadıkları** sorusuna 65 katılımcı “hayır” yanıtını verirken, 21'i “evet” yanıtını işaretlemiştir. Her iki soruya katılımcıların fikirlerini açıkça ifade edebilmesi için yer verilen “diğer” seçeneğini işaretleyenler de olmuştur. Bu kişiler olumsuz etkileri aile ve arkadaşları desteğiyle veya kendi başına baş etmeye çalıştığını ifade etmiştir. Çapraz bir değerlendirme ile psikolojik destek ihtiyacı duyduğunu ifade edenler 36 kişiden sadece 18'i, yani tam olarak %50'si bu desteği gerçekten almıştır. Geri kalan kısım ise aile ve arkadaş desteği aldığını veya kendisinin aşmaya çalıştığını belirtmiştir.

Benzer çıktılara Şener, Polat ve Kıncal'ın mültecilerle ve travma vakaları ile çalışan çevirmenlerin psikolojik etkilerini analiz ettikleri makalelerinde de ulaşılmaktadır; “*tercümanların stresli durumlara ve psikolojik zorluklara verdikleri tepkilere gelince, ankette tercümanların çoğu “üzgün hissetme” seçeneğini işaretlemiştir. Karşılaştıkları durumları oldukça zorlayıcı ve başa çıkılması güç buldukları ve bunun da üzerlerinde olumsuz etkilere yol açtığı bir gerçektir.*” Önerme olarak da çevirmenlerin kendi buldukları başetme yöntemleri arasında çevirmenlerin başvurduğu başlıca başa çıkma stratejileri arasında “*yeni bir hobi edinmek*”, “*spor ve dans gibi etkinliklere katılmak*”, “*deneyimlerini sevdiği kişilerle ve meslektaşlarıyla paylaşmak*” ve “*profesyonel destek almak*” şeklinde sıralanmaktadır (Şener, Polat ve Kıncal, 2024).

Afet sonrası çeviri faaliyetlerinde görev almış olmanın çeşitli nedenlerle ortaya çıkardığı stres faktörleri ve öz bakım ihtiyacını araştırmayı amaçlayan bu ankette katılımcılara yöneltilen son soru; “Afet ve Kriz ortamında çevirmenlik için öncesinde **hangi alışkanlıkların** geliştirilmesini, **hangi eğitim destekleri** ile farkındalık kazanılmasını önerirsiniz?” olmuştur. Burada katılımcıların afet öncesinde yapılacak hazırlık sürecine dair görüşlerine alan açılmıştır. İfade edilen hususlar arasında özellikle;

- Psikolojik ve fiziksel dayanıklılığın geliştirilmesi,
- Bu konuda hazırlık yapılması,
- Arama-kurtarma, ilk yardım ve psikolojik ilk yardım konularında eğitimler,
- Çadır kurma veya doğa yaşamına uyum konusunda bilgilendirme,
- Çeviri uygulamasına katkı sağlayabilecek alan bilgisi ve terim bilgisi,

konusunda eğitimler vardır. Bunlara ek olarak ekipman hazırlığı yapılması gibi kişisel farkındalığı geliştirmeye yönelik önerilere de yer verilmiştir. Ayrıca AFAD ve afet çevirmenliği konusunda sertifika programları önerilmektedir.

7. Sonuç

Araştırmanın bulguları, çevirmenlerin dilsel, sosyal, kültürel ve psikolojik zorlukların yanı sıra iş ortamının getirdiği baskı unsurları, çeviride aktarılamayanlar, güvenlik tehdidi, dil ve lehçe çeşitliliği, farklı topluluklarla bir arada olma, korku ve terim bilgisi eksikliği gibi diğer dış ve iç faktörler de dahil olmak üzere birçok zorlukla karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir. Bulgular ayrıca çoğu çevirmenin dilsel ve sosyal faktörlerden ziyade kültürel ve psikolojik faktörlerden daha fazla etkilendiğini göstermektedir. Psikolojik, kültürel, dilsel ve sosyal faktörlerin çatışma bölgelerindeki çevirmenlerin çalışmaları üzerinde oldukça etkileyici bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, afet ve kriz çevirmenliği kolay bir iş değildir, kültürel ilgili referanslar, sosyal faktörlerle ilgili zorluklar içerir. Çevirmenlerin çoğu, çeviri sırasında afet ve kriz bölgelerinde var olabilecek zorluklar ve engeller açısından her şeyi bekleyebilir.

Ruh sağlığı alanında çalışanlar için öz bakım stratejilerinin sınıflandırılmasından (Posluns ve Gall 2020) yola çıkarak, çeşitli ortamlarda öz bakımla ilgili mevcut çalışmalarda yer alan farkındalık, denge, esneklik, fiziksel sağlık, sosyal destek ve maneviyat gibi ana öz bakım alanlarına odaklanmaya dair gereklilik, anket sonuçlarıyla da ortaya çıkmak-

tadır. Bu stratejilerin bir toplum çevirmeninin işinde nasıl şekillendiğine ve bu stratejilerin afet ve kriz çevirmenlerinin mesleğin zorlu doğasını hafifletmeye çalışırken davranışlarına nasıl etki edebileceğine dair uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışma genel olarak toplum çevirmenliğinde öz bakımın önemine ilişkin tartışmalara katkıda bulunmaktadır. Ve sözlü çeviri çalışmaları literatüründe de açıklanan (Bontempo ve Malcolm 2012) öz bakım konusunu bağlamsal olarak afet ve kriz durumlarında görev alan çevirmenler boyutuna taşımıştır. Öz bakım stratejilerinin benimsenmesi, özellikle afet ve kriz durumlarında görev alan çevirmenlerinin, duygusal olarak zorlayıcı olan konuşmalardan veya hassas içeriklerden kaynaklanabilecek, mesleğin potansiyel olarak zorlayıcı yanlarına karşı koymalarına yardımcı olabilir.

İleriye dönük olarak, toplum çevirmenliği alanında çalışan akademisyenlerin, öz bakımın bu farklı yönlerini aydınlatmak için belirli stres faktörleri veya duygusal tetikleyici unsurlarla ilişkili olarak ortaya çıkan farklı boyutları daha somut bir şekilde araştırmaları gerekebilir. Bu sayede araştırmacıların, toplum çevirmenliği alanında sadece afet ve kriz çevirmenliği özelinde değil tüm diğer çalışma alanları kapsayacak şekilde stresi azaltmaya ve çevirmenleri işlerinde desteklemeye yönelik daha etkili yöntemler önermeleri mümkün olabilirken, ilgili organizasyon ve kurumlar da çevirmenlerin öz bakımını kolaylaştıracak stratejiler uygulayabilir.

Buna dair bir uygulama önerisi örneği olarak, Türk Kızılay bünyesinde 2019-2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen psikososyal destek çevirmenliği eğitimleri sırasında oluşturulan Toplum Temelli Sağlık ve Psikososyal Destek Hizmetlerinde Çevirmenlik Kılavuzu ve bu kılavuzun içindeki belirsiz ve travmatik ortamlar ile bu ortamlarda görev alan çevirmenler için ruh sağlığını koruma yollarına dair bölüm verilebilir (Şan ve Kahraman Duru, 2022 s.79-87).

Afetlerin gerçekleşmesini engellemek çok mümkün değilse de neden oldukları zararların olabildiğince azaltılabilmesi için toplumumuzun her kesiminde afetlerle baş etme mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Çevirmenleri ve çeviri gönüllülerini de afet ve kriz ortamlarında olumsuz psikolojik etkilerden mümkün olduğunca koruyabilmek için onların afetlere psikolojik olarak hazırlıklı hale gelmesi sağlanmalıdır. Aynı zamanda temel afet bilincinin kazandırılması, böylece afet ve krizlerin yarattığı bireysel, toplumsal, ekonomik ve çevresel etkiler mümkün olduğunca azaltılabilecek, organizasyonel ve sistematik çözümler verilebilecektir. Afet ve krizlerle mücadele sürecinin başarılı olabilmesi için olabildiğince çok sayıda kişinin olası süreçlere dair hazırlık ve farkındalık çalışmalarına aktif katılımı gereklidir. Bunu sağlamanın en etkili yolu ise afet öncesi, sırası ve sonrası için her alanda verilecek eğitimler, süpervizyon ve destek çalışmaları ile bireysel düzeyde öz bakım ve psikolojik ilk yardım, vb. bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazanılmasıdır.

Afet ve kriz durumlarına hazır bulunmuşluk ve farkındalık kazandırmak ancak afet öncesi, sırası ve sonrasını bütünlüklü olarak ele alan, sistematik ve kalıcı eğitim içeriklerine sahip programlarla mümkündür. ARÇ organizasyonunun eğitim, uygulama ve tatbikat çalışmaları değişen ihtiyaçlara göre şekillenen devingen ve dinamik yapısıyla bu alanda en önemli ve tek örnektir. Çevirmenler için afet ve krizlere karşı farkındalık ve dayanıklılık eğitimleri ile acil durum, afet ve kriz senaryolarını yönetilebilecek hale gelip, zorluklarla başa çıkabilecek öz bakım yeterliliğine sahip gönüllü çevirmen ağlarını geliştirmek mümkün olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- F.Ş., R.K.D.; Veri Toplama- F.Ş., R.K.D; Veri Analizi/Yorumlama- F.Ş., R.K.D; Yazı Taslağı- F.Ş., R.K.D; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- F.Ş., R.K.D; Son Onay ve Sorumluluk- F.Ş., R.K.D

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- F.Ş., R.K.D; Data Acquisition- F.Ş., R.K.D; Data Analysis/Interpretation- ; F.Ş., R.K.D Drafting Manuscript- F.Ş., R.K.D; Critical Revision of Manuscript- F.Ş., R.K.D; Final Approval and Accountability- F.Ş., R.K.D

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Filiz Şan 0000-0003-2158-3818

Rana Kahraman Duru 0000-0001-5908-4040

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Agarwal, V., Sharma, S., Gupta, L., Misra, D. P., Davalbhakta, S., Agarwal, V., ... ve Aggarwal, S. (2020). COVID19 and psychological disaster preparedness—an unmet need. *Disaster Medicine And Public Health Preparedness*, 14(3), 387-390.
- Altınsoy, Erkan (2023). Bir ARÇ'ın Kahramanmaraş Depremi Notları [Web blog paylaşımı]. Çevrimiçi erişim için <https://ceviridernegi.org/bir-arcin-notlari/>.
- Bastide, Lois. (2018). “Crisis Communication During the Ebola Outbreak in West Africa: The Paradoxes of Decontextualized Contextualization.” In *Risk Communication for the Future*, ed. by Mathilde Bourrier, and Corinee Bieder, 95–108. Cham: Springer.
- Bontempo, Karen ve Karen Malcolm. (2012). An ounce of prevention is worth a pound of cure: Educating interpreters about the risk of vicarious trauma in healthcare settings. In Laurie Swabey & Karen Malcolm, eds. In our hands: Educating healthcare interpreters. Washington DC: Gallaudet University Press, 105–130. <https://doi.org/10.2307/j.ctv2rcnmkt.9>
- Boylan, J. L. (2016). *The development and validation of the bushfire psychological preparedness scale (BPPS)* [Doctoral dissertation, Faculty of Psychology University of Western Australia]. https://api.research-repository.uwa.edu.au/portalfiles/portal/12256083/THESIS_DOCTOR_OF_PHILOSOPHY_BOYLAN_Jessica_Louie_2016.pdf.
- Costa, Beverley, Raquel Lázaro Gutiérrez ve Tom Rausch. (2020). Self-care as an ethical responsibility. A pilot study on support provision for interpreters in human crises. *Translation and Interpreting Studies* 15 (1): 36–56. <https://doi.org/10.1075/tis.20004.cos>
- Doherty, Sharon, Anna MacIntyre ve Tara Wyne. (2010). How does it feel for you? The emotional impact and specific challenges of mental health interpreting. *Mental Health Review Journal* 15 (3): 31–44. <https://doi.org/10.5042/mhrj.2010.0657>
- Doğan, A. (2016). Anybody Down There? Emergency and Disaster Interpreting in Turkey. In: Federici, F. (eds) *Mediating Emergencies and Conflicts*. Palgrave Studies in Translating and Interpreting. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/978-1-137-55351-5_3
- Etkin, D., (2015). *Disaster Theory: An Interdisciplinary Approach to Concepts and Causes*. ButterworthHeinemann, Boston.
- Etimoloji Türkçe, (2021). Türkçe Etimoloji Sözlüğü. <https://www.etimolojiturkce.com/>. Çevrimiçi Erişim: 12/09/2024.
- Federici, Federico M., Brian J. Gerber, Sharon O'Brien, and Patrick Cadwell. (2019). The International Humanitarian Sector and Language Translation in Crisis Situations. Assessment of Current Practices and Future Needs. Accessed April 7, 2019.
- Holmgren, Helle, Hanne Søndergaard ve Ask Elklit. (2003). Stress and coping in traumatised interpreters: A pilot study of refugee interpreters working for a humanitarian organisation. *Intervention* 1 (3): 22–27.
- İşıklı, S. ve Tüzün, Z. (2017). Afetlerin akut dönem psikolojik etkilerine yönelik psikososyal müdahale yaklaşımları. *Türkiye Klinikleri (Journal of Psychology- Special Topics)*, 2(3), 180-188.
- Inghilleri, M. (2005). Mediating zones of uncertainty. *The Translator*, 11(1), 69-85. <https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799190>
- Inghilleri, M., ve Harding, S. (2010). Translating violent conflict. *The Translator*, 16(2), 165-173. <https://doi.org/10.1080/13556509.2010.10799467>
- Kahraman Duru, R. (2024). Interpreting for/ from emergency/ disaster response to crisis management. In Ak, E., Saki Demirel, A. eds. *Navigating Tapestry of Translation Studies in Türkiye*. Berlin, Germany: Peter Lang Verlag.
- Kahraman Duru, R. (2023). Afette rehber çevirmenlik (ARÇ) oluşumu. [Web blog paylaşımı] Çevrimiçi erişim için: <https://ceviridernegi.org/afette-rehber-cevirmenlik-olusumu>
- Kahraman, S., Polat, E., ve Korkmazıyürek, B. (2021). Afet Yönetim Döngüsündeki Ana Terimler. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(3), 7-14.
- Killian, Kyle D. (2008). Helping till it hurts? A multi-method study of compassion fatigue, burnout, and self-care in clinicians working with trauma survivors. *Traumatology: An International Journal* 14 (2): 32–44. <https://doi.org/10.1177/1534765608319083>
- Kirkpatrick, K. (2020). Across the language barrier. *Communications of the ACM*, 63(3), 15-17. <https://doi.org/10.1145/3379495>

- Knodel, Rebekah K. (2018). Coping with vicarious trauma in mental health interpreting. *Journal of Interpretation* 26 (1): 1–23.
- Kurultay, T ve Bulut, A. (2012). “Toplum Çevirmenliğine Yeniden Bakışta Afette Rehber Çevirmenlik.” *İ.Ü. Çeviribilim Dergisi*. 2014 Ağustos. S. 88-89.
- Kurultay, T. (2023). Afet Müdahalesinde Çevirmenlik– 1. Bölüm. [Web blog paylaşımı] Çevrimiçi erişim için: <https://ceviridernegi.org/afet-mudahalesinde-cevirmenlik-1-bolum>
- Kurultay, T. (2023). Afet Müdahalesinde Çevirmenlik – 2. Bölüm. [Web blog paylaşımı] Çevrimiçi erişim için: <https://ceviridernegi.org/afet-mudahalesinde-cevirmenlik-2-bolum>
- Liddell, H.G and R. Scott, (1996). *A Greek-English Lexicon*. Clarendon Press, Oxford.
- McDowell, Liz, DeAnne K. Hilfinger Messias ve Robin Dawson Estrada. (2011). The work of language interpretation in health care: Complex, challenging, exhausting, and often invisible. *Journal of Transcultural Nursing* 22 (2): 137–147.
- Mehus, Christopher J. ve Emily H. Becher. (2016). Secondary traumatic stress, burnout, and compassion satisfaction in a sample of spoken-language interpreters. *Traumatology: An International Journal* 22 (4): 249–254. <https://doi.org/10.1037/trm0000023>
- Miller, Kenneth E., Zoe L. Martell, Linda Pazdirek, Melissa Caruth ve Diana Lopez.(2005). The role of interpreters in psychotherapy with refugees: An exploratory study. *American Journal of Orthopsychiatry* 75 (1): 27–39. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.75.1.27>
- Moser-Mercer, B., Kherbiche, L., ve Class, B. (2014). Interpreting conflict: Training challenges in humanitarian field interpreting. *Journal of Human Rights Practice*, 6(1), 140-158. <https://doi.org/10.1093/jhuman/hut025>
- Myers, Shannon B., Alison C. Sweeney, Victoria Popick, Kimberly Wesley, Amanda Bordfeld ve Randy Fingerhut. (2012). Self-care practices and perceived stress levels among psychology graduate students. *Training and Education in Professional Psychology* 6 (1): 55–66. <https://doi.org/10.1037/a0026534>
- Ndongo-Keller, Justine. (2015). Vicarious trauma and stress management. In Holly Mikkelson & Renée Jourdenais, eds. *The Routledge handbook of interpreting*. London: Routledge, 337–351.
- O’Brien, Sharon. (2016). “Training Translators for Crisis Communication: Translators Without Borders as an Example.” In *Mediating Emergencies and Conflicts. Frontline Translating and Interpreting*, edited by Federico M. Federici, 85 –111. Houndshill, Basingstoke and New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Online Etymology Dictionary. (2021). Online Etymology Dictionary. <https://www.etymonline.com/>. Çevrimiçi erişim: 12.09.2024.
- Posluns, Kirsten ve Terry Lynn Gall. (2020). Dear mental health practitioners, take care of yourselves: A literature review on self-care. *International Journal for the Advancement of Counselling* 42: 1–20. <https://doi.org/10.1007/s10447-019-09382-w>
- Roudini, J., Khankeh, H. R., ve Witruk, E. (2017). Disaster mental health preparedness in the community: A systematic review study. *Health Psychology Open*, 4(1), 1-12.
- Rupert, Patricia A. ve Jamie Scaletta Kent. (2007). Gender and work setting differences in career sustaining behaviors and burnout among professional psychologists. *Professional Psychology: Research and Practice* 38 (1): 88–96. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.38.1.88>
- Santana, Mercedes C. ve Nadya A. Fouad. (2017). Development and validation of a Self-Care Behavior Inventory. *Training and Education in Professional Psychology* 11 (3): 140–145. <https://doi.org/10.1037/tep0000142>
- Slovic, P. (1987). “Perception of risk.” *Science* 236 (4799): 280–285.
- Slovic, P., and Ellen Peters. (2006). “Risk Perception and Affect.” *Current Directions in Psychological Science* 15 (6): 322–325.
- Şan, F. (2021). Psikoterapi çevirmenliği: psikososyal destek hizmetlerinde çevirmenin rolü ve önemi. *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 1027-1041. <https://doi.org/10.29000/rumelide.949989>.
- Şan, F. ve Kahraman Duru, R. (Ed.) (2022). *Türk Kızılay, Toplum Temelli Sağlık ve Psikososyal Destek Hizmetlerinde Çevirmenlik Kılavuzu*, Türkiye Kızılay Derneği, Ankara.
- Sener Erkırtay, O. ve Polat Ulas, A. ve Kıncal, S. (2024). Perceptions of interpreters working for refugee clients of the psychological effects of their work. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (O14), 1429-1452. DOI: 10.29000/rumelide.1455538.
- Translators Without Borders. (2024).Çevrimiçi erişim için: <https://translatorswithoutborders.org/about-us/>
- Yazıcı, H., Özdemir, M. ve Ardıç Kemer kaya, E.Ö. (2022). Travma sonrası değişim ölçeği: Türkçe uyarlama, geçerlik-güvenirlik çalışması. *Nesne*, 10(23), 32-44.

Atf biçimi / How to cite this article

Şan, F., Kahraman Duru, R. (2024) Stress factors and self-care needs in disaster and crisis interpreting. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 41–60. <https://doi.org/10.26650/ijts.2024.1559819>

Community Interpreting Training in Türkiye: A Study Based on the Views of Academics and Interpreters*

Türkiye’de Toplum Çevirmenliği Eğitimi: Akademisyen ve Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma

Gizem Yaren Kutlu¹ , Aslı Özlem Tarakçıoğlu² 

¹Research Assistant, Manisa Celal Bayar University, Faculty of Humanities and Social Sciences English Translation and Interpreting Department, Manisa, Türkiye

²Professor Doctor, Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters English Translation and Interpreting Department, Ankara, Türkiye

Corresponding author/

Sorumlu yazar : Gizem Yaren KUTLU

E-mail / E-posta : yaren.kutlu@cbu.edu.tr

*This study is a part of the MA Thesis titled “A Descriptive Study on The Position of Community Interpreting in Translator Training and Current Practices in Türkiye” authored by Gizem Yaren KUTLU, supervised by Prof. Dr. Aslı Özlem TARAKÇIOĞLU, submitted to Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Studies

ABSTRACT

Health tourism along with cultural tourism, educational opportunities, natural disasters, and recent conflicts in the region have made community interpreting an indispensable service in Türkiye. This rise in the sector should also, in correlation, affect the training of professionals. Proper training to develop competent community interpreters is a prerequisite for qualified community interpreting services. Hereupon, this study, which is a part of a larger study, aims to investigate to what extent the current community interpreting training offered in the translation and interpreting departments of higher education institutions in the country is adequate and to display the link between the field and the academy. Within this context, semi-structured interviews with nine academics working on the subject and eight community interpreters working in different subfields were conducted to comprehend their views on community interpreting training. The interviews are analysed in relation to the expectations in the field from a community interpreter and how current translator training meets these expectations. The answers of the participants reveal that even though there are still certain unresolved issues, there are efforts to advanced community interpreting training within translator training in Türkiye. The views of participants also constitute a set of suggestions to improve community interpreting training.

Keywords: Türkiye, community interpreting, translator training, expectations, semi-structured interviews

Submitted / Başvuru : 10.09.2024

Revision Requested /
Revizyon Talebi : 27.09.2024

Last Revision Received /
Son Revizyon : 10.10.2024

Accepted / Kabul : 22.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Sağlık turizminin yanı sıra kültürel turizm, eğitim fırsatları, doğal afetler ve bölgedeki sorunlar sebebiyle toplum çevirmenliği Türkiye’de vazgeçilemez bir dil hizmeti haline gelmiştir. Sektörde artan bu ihtiyaçla bağlantılı olarak mesleği icra eden profesyonellerin eğitimini de etkilemektedir. Bu noktada, nitelikli toplum çevirmenleri yetiştirecek kalite bir eğitim, kaliteli toplum çevirmenliği hizmetlerinin önkoşuludur. Daha kapsamlı bir çalışmanın bir parçasını oluşturan bu çalışma, Türkiye’deki üniversitelerin ilgili bölümlerinin verdiği toplum çevirmenliği eğitiminin ne ölçüde nitelikli olduğunu araştırmayı ve saha ile akademi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda alanda çalışan dokuz akademisyen ve toplum çevirmenliğinin farklı alt alanlarında çalışan sekiz çevirmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, sahada bir toplum çevirmeninden beklenenler ve mevcut çeviri eğitiminin bu beklentileri nasıl karşıladığıyla ilişkilendirilerek incelenmiştir. Katılımcıların cevapları, her ne kadar toplum çevirmenliği eğitiminin süregelen sorunları olsa da süreci geliştirmek için çalışmalar yapıldığını göstermektedir. Buna ek olarak katılımcıların görüşlerin toplum çevirmenliği eğitimi geliştirmek için tavsiye niteliği de taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, toplum çevirmenliği, çeviri eğitimi, beklentiler, yarı yapılandırılmış görüşmeler

1. Introduction

Over the years, global human mobility around the world has significantly increased due to developments such as technological progress, educational opportunities, health crises, conflicts, and wars (Corsellis, 2008). Communication has always been an essential issue during this global human mobility. From the 1960s onwards, community interpreting emerged as a profession to address language barriers. Community interpreting is performed in courts, hospitals, police stations, refugee centres and educational institutions. (Hale, 2007).

The growing need for community interpreting highlighted the need for qualified training in the profession: higher education institutions that offer translator training must prepare their curricula in a way that equips future translators and interpreters with the necessary translation and interpreting competencies (Arslan & Durdağı, 2018, p. 370). However, despite this need, studies in Türkiye tend to overlook translator training, especially on community interpreting within translator training. Thus, the present study attempts to fill this gap by putting community interpreting training within translator training programmes at higher education institutions in Türkiye under the scope.

With all the individuals included in the community interpreting process, such as refugees, healthcare workers, patients, judges, etc., community interpreting is deeply embedded in the social and cultural environment in which it is performed. It is no wonder that all these individuals have their expectations from the community interpreters during the communication process, and these expectations are one of the most significant factors shaping the training process. This study explores the expectations in the field from community interpreters and to what extent the current translator training in Türkiye meets these expectations. In this respect, the translation and interpreting departments of higher education institutions were chosen because universities are pivotal in an individual’s socialisation and entry into a profession. Community interpreters and academics are also chosen to hold interviews as the practitioners and training providers of the field,, respectively. The answers are used to shed light on the current position of community interpreting training within translator training in the country and the interplay between the practise and training.

2. Community Interpretation in Türkiye

From past to present, Türkiye has always been a multilingual and multicultural country. Especially with the migration wave of the 2010s, the need for language services has considerably increased and prompted various concrete steps in the country in various settings. Courts are one of these settings where community interpreting practises are the most established in the country. Eryılmaz and Demez (2021, p. 3) define court interpreting as one of the essential elements of a fair trial and underline its significance. Concerning the court interpreting process, there are two titles for court interpreters in the country, namely interpreters as judicial experts under the Regulation on Expertise and interpreters who take place in the lists prepared according to the Turkish Code of Criminal Procedure (Aral Duvar, 2021, pp. 38–39). The court in each province of the country prepares lists for translators/interpreters and translators and interpreters as judicial experts annually where they apply on the condition that they meet the requirements.

The situation differs in healthcare settings since there is no standardised system for providing interpreting services as in courts. While some state and private hospitals have interpreters in different languages as permanent staff, healthcare workers, or patients’ relatives—believed to have proficiency in the required foreign language—provide the service (Şener & Kınal, 2019). Recently, the Ministry of Health of Türkiye has taken concrete steps in terms of providing translation and interpreting services (Arkan & Erkmén, 2021, p. 1779). In addition, the establishment of the

Health Tourism Department¹ under the Health Services General Directorate and Patient Call Centres (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, n.d.), which provides interpreting services to patients, is a significant development in terms of the professionalisation of community interpreting. Another step involves SIHHAT Projects, which are designed for Syrian refugees' healthcare needs, including providing interpreters. ("Proje Faaliyetleri," n. d.).

A relatively young subfield within healthcare interpreting is community interpreting in mental healthcare settings. As explained above, Türkiye is home to a significant number of refugees who have experienced various forms of trauma; therefore, during the psychotherapy sessions of these refugees, community interpreters play an essential part (Şan, 2021). The training organised by the Translation and Interpreting Association in Türkiye for Türk Kızılay in 2018 and Türk Kızılay's subsequent guide for interpreting in mental healthcare interpreting can be counted among the efforts in the subfield; furthermore, a workshop was organised in 2022 focusing on the training of mental healthcare interpreters (Şan, n.d.).

A subfield of community interpreting unique to Türkiye is Emergency and Disaster Interpreting (ARÇ) (Doğan & Kahraman, 2011, p. 62). ARÇ was established following the urgent need for interpreters during the devastating 1999 earthquake and has continued to grow as the awareness of Türkiye's vulnerability to natural disasters has increased. The organisation participates in the crisis management process of disasters and crises: they welcome the aid teams, interpret for them during rescue operations, and enable their communication with related officials. Moreover, they participate in the post-crisis process for the dissemination of information through the press and media organs (Kurultay & Bulut, 2014, p. 84).

The need for community interpreting services in Türkiye is evident in the field; however, the number of studies on the subject has not kept pace with this demand. According to the bibliography created by Şan and Koçlu (2020), the first study on community interpreting was published in 2002 in Türkiye, and in the following years, only a few works related to the field were produced. Moreover, it was not until after 2017 that the works gained momentum.

Regarding community interpreting training, the situation is similar. Although there is a large body of research on interpreting training—particularly for consecutive interpreting, simultaneous interpreting, or conference interpreting, community interpreting has been disregarded except for a handful of studies. Among them, Alimen's (2018) study suggests teaching methods for community interpreting courses in the curricula of English Translation and Interpreting Departments. Ross's (2018) work on the situation of community interpreting both within academic translator training and within extracurricular courses along with the syllabus of his community interpreting course at Boğaziçi University is another example.

Clearly, the lack of studies on community interpreting training hinders the professionalisation of the field. Therefore, this study seeks to address this by focusing on community interpreting training. In the next section, a detailed explanation of the methodology used to investigate community interpreting training will be provided in detail.

3. Methodology

This study adopts the case study method, which is the most common method used in translation studies at the postgraduate level (Susam-Sarajeva, 2009). According to Hale and Napier (2013, p. 122), "Descriptive case studies present complete descriptions of phenomena within their context." In this respect, this study attempts to describe the training process of community interpreting within the specific framework of translator training in Türkiye.

To this end, two separate semi-structured interviews² were conducted with academics and community interpreters. Approval for the interviews was obtained from Ankara Hacı Bayram Veli University Ethical Committee. The academic participants were limited to those who teach community interpreting courses or have published work on the subject, and community interpreters with an experience of at least two years were included. In the interviews with academics, they were asked about the details of the community interpreting courses they teach, if any, and about their views on the current position of community interpreting training within translator training in relation to the expectations of the field. Interpreters, on the other hand, were posed questions about how community interpreting takes place in the field and to what extent community interpreting training is harmonised with the expectations of the field. Interviews with nine academics and eight community interpreters were undertaken between August and September 2023. In order to provide a deeper understanding of the training and field, participants who have command of various languages were included.

Subsequently, the data obtained from the interviews held with the two groups of participants will be analysed and discussed in detail in the next section.

¹ https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/?_Dil=2

² Interview questions are included in the appendix.

4. Findings and Discussion

In this part of the study, the responses from interviews conducted with nine academics and eight interpreters will be analysed to provide an overview of community interpreting training within translator training in Türkiye as well as the interaction between practise and training. Interpreters will be represented with the letter “I” and academics will be represented with the letter “A” throughout the analysis.

4.1. Analysis of Interviews with Academics

For providing a deeper understanding of community interpreting training, academics were first asked whether they had received specific training. Their answers reveal that only three of the academics (A1, 4, and 5) underwent training directly related to community interpreting. The other academics, on the other hand, stated that they either focused on community interpreting during their graduate education (A3 and A8) or they pioneered community interpreting training in the country; therefore, they did not undergo training (A2, 3, and 9). These responses indicate that there is no established tradition of formal community interpreting training in the country.

Subsequently, academics were asked to provide detailed information about the community interpreting courses they teach, if applicable, such as the course title, course hours, teaching methods, and content of the course. A1, who is one of the most experienced academics among the participants, explained that she teaches several courses titled community interpreting and healthcare interpreting using books written in the field as sources. She also states that she focuses on ethics and codes of conduct such as where to stand while interpreting and how to approach someone in need in the courses. Furthermore, she also highlighted her efforts to take her students on field observation when she had the chance. A8 expresses that she teaches a course under the title of community interpreting as well and details the content of her course as follows:

I split the students into groups and assign them subjects such as ethics, professionalisation, training in community interpreting, and subfields for each week. I also provide each group with sources on their subfield, such as the definition of the subfield and how it occurs around the world and in Türkiye. For instance, healthcare interpreting-its legal foundation, working conditions, roles and responsibilities, etc. I also state that they can look up other sources and the internet provided that they use credible sources. Therefore, in the first hour of the course, they present their topic in the class. For the second course hour, I advise them to read the book of Mette Rudvin, which includes skits. Each group chooses a switch related to their topic, works on it, and presents it as a role-play: one pretends to be the interpreter, one is the service receiver, and the other is the service provider. I let them modify the skits freely according to the events in our country, such as an event they hear from the news or maybe read from a blog. In addition, I asked the groups to share significant documentation on their topic or funny visual material with their friends.³

Performing a similar group work method like A8, A3 describes how the courses she teaches have changed over time and further underlines the value of field observation:

I taught this course differently in different universities. In the beginning, the courses consisted only of my lectures informing students on the subfields of community interpreting. However, in time, since I prefer including practise in my courses, I started to divide my students into groups, assign different subfields to each group, and ask them to observe from real interpreters in authentic settings. Afterward, each group came to class and presented their observations in their subfield, which expect sports interpreting I am quite familiar with, with their classmates and displayed their role-plays as their mid-term and final assignments.

In a slightly different way, A5 draws on parallel teaching methods:

I introduce students to the field, how it occurs in Türkiye, the immigrant profile in the country, and how it occurs around the world. In the first weeks, I underline why such a field is needed and make presentations. I show videos to make them familiar with the field such as healthcare interpreting videos in English as it is their foreign language and we discuss the videos in order for them to see how community interpreting is practised. Another point I focus on is the code of ethics. They examine the codes of ethics around the world, they make presentations on them, and we interactively discuss them. Subsequently, we start the role-plays. In the beginning, I provided them with the scenarios, and they didn't get prepared. After a while, they write and play their scenarios as groups sharing different roles. In the meantime, I evaluate them according to criteria such as delivery, intonation, pronunciation, body language, addition, omission, approach to the patient, going beyond their roles or not, etc. These are what I consider during the assessment.

In a similar vein, A4 states that she provides theoretical knowledge to students first and then goes on with role-play scenarios prepared by the student. On the other side of the coin, A2, 6, and 9 remark that they do not teach community interpreting specific courses even though they work on the subject.

It can be inferred from the expressions of the academics that not every translation and interpreting department has a community interpreting specific course in their curriculum and when they have, the most common teaching methods,

³ Interviews were conducted in Turkish and all the interviews were translated by the researchers unless stated otherwise.

within the bounds of possibility, introducing the field by presentations, terminology work and practising by role-plays as group works.

Another significant question was how long the academics have been teaching the course. A1, the academic who has taught the course for the longest period stated that it has been seventeen years since she opened the course for the first time, but she cannot open it every semester due to various obstacles. She demonstrates the need for the profession in Türkiye stemming from events such as natural disasters and immigration as the main reason for their inclusion of the course in the curriculum.

Other academics have been teaching the course for periods ranging from two to ten years. They all emphasise that the sociocultural structure of Türkiye made the community interpret a need. The answers reveal that in contrast with the need in Türkiye, community interpreting specific courses are quite recent in the curricula.

In addition, academics were asked whether they have any field experience and if yes, how it affects their teaching attitude. According to the academics' answers, seven of nine academics have field experience. One of them, A3, defines field experience as vital for a trainer:

Field experience affects my courses splendidly because the examples I use are actually real-life material. . . . and you also explore the constantly changing and improving tools of the profession. . . . The more you are familiar with the field, the more chance you have to update your students with the current situation and the more authentic situations you can introduce them to.

Agreeing with A3, A1, and A2 also stresses that field experience helps them face concrete challenges, enabling them to pass these skills on to their students in their courses. On this basis, trainers with field experience can be identified as an important part of qualified community interpreting training.

Along with courses specific to community interpreting, academics were asked about any other courses that involve community interpreting or out-of-class activities such as workshops or seminars. A2 indicates that he includes different subfields of community interpreting in specialised field translation courses such as court interpreting in legal translation courses and in broader interpreting courses. A1, 3, and 4 mention interpreting courses alike. Divergently, A6 touches upon community interpreting within courses related to the translation/interpreting market and professionalisation while A8 allocates time for community interpreting in an introductory translation and interpreting course. Apparently, even though every curriculum does not involve a specific community interpreting course, the subject is still introduced to students under different translation and interpreting courses.

The following questions on the community interpreting courses of academics, the expectations in the field from a community interpreter were asked from their point of view. In their answers, the academics list several expectations. For example, according to A1, interpreters in the field are expected to behave in line with ethical codes and codes of conduct such as taking initiative and being aware of the boundaries of the profession at the same time and following confidentiality procedures. A2, 3, and 5 mention the excessive expectations from interpreters—they are expected to be ready all the time, interpret everything without missing a word and be totally faithful to the source speech, take notes of the events, guide and accompany patients, and work as multipurpose machines in short.

The setting in which the interpreting takes place is another factor shaping the expectations. A7 explains that in healthcare interpreting the interpreter is expected to facilitate the process for the patients and healthcare provider in court interpreting, the interpreter is firmly expected to preserve boundaries and not to interfere with the court process. A8 also underlines effective communication skills since interpreting is a kind of communication beyond anything.

Regarding to what extent the current training meets these expectations, all academics—except A7 and A9 who directly state that it doesn't meet the expectations—share the same idea that even though there are significant efforts, the training still has its challenges.

In the last part of the interview, the academics' advice on community interpreting training was asked. Each academic has their own suggestion to improve training. A1 suggests increased course hours and special permits for field observation and new technological improvements such as virtual reality in the classroom. A2 emphasised specialisation and proposes an internship specific to the field or a master's programme without a thesis. A3 is another academic supporting internship in the field. According to A5 standardisation is the key for qualified training with accredited examination processes. A5 also mentions an overlooked aspect—mental health. She claims that interpreters should be trained on how to physically protect themselves. A9 deals with a fundamental issue and suggests including community interpreting courses into curricula. Academics' suggestions for an improved community interpreting practise depict what should be taught to competent community interpreters in line with the expectations from them in the field.

4.2. Analysis of the Interviews with the Interpreters

The interpreters who participated in the interviews have a length of experience from two years to twenty years, and each interpreter is specialised in different subfields of community interpreting such as court interpreting, healthcare interpreting, and disaster and emergency interpreting. These differences add variety to the data.

Similar to academics, interpreters were asked whether they had received specific community interpreting training. Only three of the interpreters (I1, 5, and 8) stated that they had attained community interpreting training. It is once again revealed that there is no standardised training process for community interpretation.

In the next question, the interpreters were asked whether community interpreting necessitates a distinct training. All the interpreters except I3, whose answer is 'I don't know', answered yes to this question. I4 continues to explain:

I think community interpretation necessitates specific training. Maybe not for terminology or language skills but for the mental aspect. It should involve how to address someone or what to do in moments of crisis. . . . The ethical part should also be included—to what extent you should involve yourself because you have to protect your boundaries. Sometimes you may hear agonising things but you are just the interpreter, and you cannot be more than that. You must admit that. I think training is necessary at this point.

Considering that I3 is an interpreter with Russian as her mother language and that she admits to performing community interpreting due to her mother tongue skills and 'living conditions', the reason underlying her answer and other brief answers to this question may be a sign of lack of interest in training.

In order to understand the interrelation between the field and the academy, it is significant what interpreters think about the position of community interpreting in translator training. Interpreters agree that community interpreting is undervalued in translator training. I1 and 2 state that they do not believe community interpreting has the place it deserves in the curricula of related departments. I4, as a translation and interpreting department graduate, specifies the shortcomings of translator training in terms of community interpreting: every translation and interpreting department graduate may have the linguistic capacity to interpret; however, community interpreting requires additional skills such as crisis management, emotional management and audience design, which are not included in the courses in the curricula.

The expectations from a community interpreter in the field from the viewpoints of interpreters are quite crucial in evaluating the training. I1 and I7 underscore cultural and social expectations. I1 expresses that interpreters are expected to be cultural mediators. I7 provides a brief description: "Interpreters are expected to understand the situation which the service receivers are in, understand their psychological condition and approach them accordingly, provide a comfortable communication environment and be mentally and physically stable."

I5 points out that patient satisfaction and being good-humoured and helpful are among the expectations in healthcare settings.

I4, who provides interpreting through phone calls, on the other hand, refers to expectations that result from certain procedures:

Specific to my work experience, my employee requires interpreters to act like robots, and there is a strict procedure. Even in emergencies, you have to state that you are the interpreter and your code but the other party, be it the refugee or the officer, wants to start talking immediately. It creates a barrier for me.

When it comes to the question of whether current translator training meets these expectations, only I6 answered in the affirmative. The rest of the interpreters clearly revealed that they did not find training sufficient to meet the expectations.

The interpreters state training suggestions as well. I1 and I7 basically suggest that community interpreting specific courses, including subfield specific courses, should be added to curricula. I6 furthers her statements about expectations and advises that community interpreting courses should entail emotional management and psychological improvement of interpreters. Moreover, I4 denotes that community interpreting training should involve informing the students about procedures and documentation along with professional details such as how to start a private company and pay taxes. Similar to I6, I4 found that the psychological aspects of interpreting among significant subjects should be incorporated into community interpreting training.

5. Conclusion

Natural disasters, immigration due to the recent conflicts in the region, tourism, health, and education opportunities all contributed to the already multicultural and multilingual configuration of Türkiye. In such a country where millions of people do not have a command of the native language, community interpreting is crucial for public services to be conducted smoothly. However, providing people only with the command of the needed languages is not sufficient for community interpreting services. Community interpreting services to remove language barriers and make public

services possible require competent community interpreters who possess skills beyond speaking a foreign language. The way to such professional community interpreters is only through qualified translator training.

In this respect, this study aims to describe how community interpreting takes place within the translator training offered to students in the translation and interpreting departments of higher education institutions in Türkiye and how this training relates to the realities of the field. In order to answer these questions, semi-structured interviews were held with academics working on community interpreting and teaching courses on the subject as the main training providers and community interpreters working in different subfields as the representatives of the field. The study consists of an introduction of the need in Türkiye for community interpreting services and the structure of the study followed by a brief explanation of the current community interpreting practises in the country. Afterwards, the methodology used in the study was clarified. In the last part, the answers of academics and community interpreters were presented and discussed.

In conclusion, this article reveals that community interpreting is a relatively young course in the curricula of departments, if it is included at all. Most of the courses follow a similar structure, including the introduction of the field, terminology work and role-plays as the main practise method. However, both academics and interpreters assert that to raise competent community interpreters to work in the field, community interpreting training should encompass additional skills, knowledge, and facilities. To ensure the inclusion of community interpreting courses can be a first step. Furthermore, in accordance with the views of the participants of this study, the current and prospective courses should be improved in various aspects. Within the framework of their suggestions, course hours should be increased and course content should involve topics such as occupational knowledge ethics, professionalisation, mental health awareness, and crisis management. In order to enforce practise within the courses, special conditions for field observation and practise in the field should be provided and internships should be enabled for students. In addition, the integration of technological improvements, such as virtual reality, into the courses in the age of technology is a step that should be taken. In order to facilitate this process standardisation can be applied to the training process. Thus, community interpreting within translator training can reach a level where it meets the expectations of the field optimally.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- G.Y.K., A.Ö.T.; Data Acquisition- G.Y.K.; Data Analysis/Interpretation- G.Y.K., A.Ö.T.; Drafting Manuscript- G.Y.K.; Critical Revision of Manuscript- ; A.Ö.T. Final Approval and Accountability- G.Y.K., A.Ö.T.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- G.Y.K., A.Ö.T.; Veri Toplama- G.Y.K.; Veri Analizi/Yorumlama- G.Y.K., A.Ö.T.; Yazı Taslağı- G.Y.K.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- A.Ö.T.; Son Onay ve Sorumluluk- G.Y.K., A.Ö.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

ORCID IDs of the authors / Yazarın ORCID ID'si

Gizem Yaren Kutlu 0000-0003-0422-8507

Aslı Özlem Tarakçioğlu 0000-0001-8353-5526

REFERENCES / KAYNAKLAR

- Alimen, N. (2018). Toplum Çevirmenliğine Genel Bir Bakış ve Eğitimde Yöntem Arayışları. In S. Taş (Ed.), *Çeviribilimde Güncel Tartışmalardan Kavramsal Sorgulamalara* (1st ed., pp. 249–281). İstanbul: Hiperlink.
- Aral Duvan, M. (2021). *Türkiye’de Toplum Çevirmenliği Bağlamında Mültecilere Verilen Tercüman Birliklik Hizmetleri: Ağ Kuramı Işığında Bir Değerlendirme* (Doctoral Dissertation). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Arkan, Y., & Erkmen, A. (2021). Sağlık Kurumlarında Sözlü Çeviri Hizmetinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(5), 1775–1797.
- Arslan, R. K., & Durdağı, N. (2018). Türkiye’deki Çeviri Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarında Toplum Çevirmenliği. *The Journal of Social Sciences*, 23(23), 368–379. doi: 10.16990/SOBIDER.4223
- Corsellis, A. (2008). *Public Service Interpreting: The First Steps*. London: Palgrave Macmillan. doi:10.1057/9780230581951

- Doğan, A. and Kahraman, R. (2011). Emergency and Disaster Interpreting in Turkey: Ten Years of A Unique Endeavour. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 61–76.
- Eryılmaz, E., & Demez, N. (2021). Türkiye’deki Mahkeme Çevirmenliğinin Çevirmen Meslek Standardı Açısından Değerlendirilmesi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 2021(31), 127–157. <https://doi.org/10.37599/ceviri.1010487>
- Hale, S. B. (2007). *Community Interpreting*. New York: Palgrave Macmillan. doi:10.1057/9780230593442
- Hale, S. and Napier, J. (2013). *Research Methods in Interpreting: A Practical Resource* (1st ed.). London & New York: Bloomsbury Academic.
- Kurultay, T. and Bulut, A. (2014). Toplum Çevirmenliğine Yeniden Bakışta Afette Rehber Çevirmenlik. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 3(6), 75–102.
- Proje Faaliyetleri. (n.d.). Retrieved September 4, 2024, from SIHHAT PROJESİ website: <http://www.sihhatproject.org/faaliyetler.html>
- Ross, J. M. (2018). Toplum Çevirmenliği Eğitimi: Çeviri Pratiği, Yerel Gerçekler, Uluslararası Uygulamalar ve Araştırmanın Önemi. In *Türkiye’de Sözlü Çeviri Eğitim, Uygulama ve Araştırma* (1st ed.). İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Şan, F. (2021). Psikoterapi çevirmenliği: Psikososyal destek hizmetlerinde çevirmenin rolü ve önemi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 1027–1041. doi: 10.29000/rumelide.949989
- Şan, F. (n.d.). Türkiye’de Psikoterapi Çevirmenliği Üzerine. Retrieved September 8, 2023, from Çeviri Derneği website: <https://ceviridernegi.org/turkiyede-psikoterapi-cevirmenligi/>
- Şan, F., & Koçlu, S. (2020). Toplum Çevirmenliği alanında Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalar: Analiz ve değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 780–802. doi:10.29000/rumelide.752813
- Şener, O., & Kınca, Ş. (2019). Role and Ethics in Healthcare Interpreting in Turkey. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, (27), 201–219. doi: 10.37599/ceviri.563085
- Susam-Sarajeva, Ş. (2009). The Case Study Research Method in Translation Studies. *The Interpreter and Translator Trainer*, 3(1), 37–56. doi:10.1080/1750399X.2009.10798780
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. (n.d.). Sağlık Bakanlığı Uluslararası Hasta Destek Birimi Duyurusu | TÜRSAB. Retrieved September 4, 2024, from <https://www.tursab.org.tr/ih-tis-as-baskanliklari/saglik-turizmi/ih-tis-as-baskanliklari>

How to cite this article / Atıf biçimi

Kutlu, G.Y., Tarakçıoğlu, A.Ö. (2024) Community interpreting training in türkiye: a study based on the views of academics and interpreters. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 61–69. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1547233>

Appendix 1

Akademisyenlere Yöneltilen Görüşme Soruları

Demografik Sorular

1. Yaş:
2. Cinsiyet: () Kadın () Erkek
3. Eğitim Durumu: () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora () Diğer (Lütfen belirtiniz.)
4. En Son Mezun Olduğunuz Üniversite ve Bölüm (Mütercim ve Tercümanlık Eğitimi aldıysanız lütfen belirtiniz.):
5. Çalışıyor musunuz? () Evet () Hayır
6. Çalışmakta olduğunuz kurum/kuruluşta göreviniz:
7. Çalışmakta olduğunuz kurum/kuruluşun adı:
8. Hangi dilleri biliyorsunuz? (Sertifika, belgelendirme vs.)
9. Hangi dil çiftleri arasında çeviri yapıyorsunuz?

Görüşme Soruları

1. Hangi diller eğitim veriyorsunuz?
2. Toplum çevirmenliğine yönelik özel bir eğitim/ders aldınız mı?
3. Kurum bünyesinde verdiğiniz toplum çevirmenliği dersinin adı nedir? Dersin içeriği ve kullandığınız yöntemler hakkında bilgi verir misiniz?
4. Kaç yıldır bu dersi veriyorsunuz?
5. Müfredatınızda bu derse yer verme amacınız nedir?
6. Ders içeriğini, süresini ve kullanılan uygulamaları öğrencileri sahada çalışmaya hazırlama konusunda yeterli buluyor musunuz? Evetse/hayır, neden?
7. Müfredatınızda bu ders dışında toplum çevirmenliğine değindiğiniz bir dersiniz var mı? Varsa belirtiniz.

8. Dersler dışında öğrencilerinize toplum çevirmenliği hakkında bilgi ve eğitim vermek için düzenlediğiniz herhangi bir eğitim vb. var mıdır?
9. Daha önce sahada toplum çevirmenliği yaptınız mı? Cevabınız evet ise, bu verdiğiniz dersi nasıl etkiledi?
10. Sizce iş verenin ve hizmet alanın sahada çalışan toplum çevirmeninden beklentileri nelerdir?
11. Sizce akademik çeviri eğitimi, sahanın bu beklentilerini karşılamakta mıdır?
12. Sizin akademik eğitim çeviri eğitiminde toplum çevirmenliği için önerileriniz nelerdir?

Toplum Çevirmenlerine Yöneltilen Görüşme Soruları

Demografik Sorular


1. Yaş:
2. Cinsiyet: () Kadın () Erkek
3. Eğitim Durumu: () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora () Diğer (Lütfen belirtiniz.)
4. En Son Mezun Olduğunuz Üniversite ve Bölüm (Mütercim ve Tercümanlık Eğitimi aldıysanız lütfen belirtiniz.):
5. Çalışıyor musunuz? () Evet () Hayır
6. Çalışmakta olduğunuz kurum/kuruluşta göreviniz:
7. Çalışmakta olduğunuz kurum/kuruluşun adı:
8. Hangi dilleri biliyorsunuz? (Sertifika, belgelendirme vs.)
9. Hangi dil çiftleri arasında çeviri yapıyorsunuz?

Görüşme Soruları

1. Hangi dil çiftleri arasında toplum çevirmenliği yapıyorsunuz?
2. Kaç yıldır toplum çevirmenliği yapıyorsunuz?
3. Hangi amanda toplum çevirmenliği yapıyorsunuz?
4. Neden toplum çevirmenliğini seçtiniz?
5. Ülkemizde toplum çevirmenliği hangi alanlarda uygulanmaktadır?
6. Toplum çevirmenliğine yönelik özel bir eğitim/ders aldınız mı?
7. Sizce ülkemizdeki akademik çeviri eğitiminde toplum çevirmenliğinin yeri nedir?
8. Toplum çevirmenliğinin, çevirmenlik eğitiminin yanı sıra bir eğitim gerektirdiğini düşünüyor musunuz?
9. Sizce iş verenin ve hizmet alanın sahada çalışan toplum çevirmeninden beklentileri nelerdir?
10. Sizce akademik çeviri eğitimi, sahanın bu beklentilerini karşılamakta mıdır?
11. Sizin akademik eğitim çeviri eğitiminde toplum çevirmenliği için önerileriniz nelerdir?

Türkiye’de Göçmen/Mülteci Topluluklarında Çocuk Dil Aracılığı*

Child Language Brokering Among Migrant/Refugee Communities in Türkiye

Özge Bayraktar Özer¹ 

¹Öğretim Üyesi, Atılım Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Özge Bayraktar Özer

E-posta / E-mail : ozge.ozer@atilim.edu.tr

*Çalışma bulgularının bir kısmı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi II. Uluslararası Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZ

Yerleşilen ülkenin dilini ve sosyokültürel normlarını en hızlı özümseyen aile üyeleri olarak çocuklar, göçten sonra kısa sürede aileleri için farklı ortamlarda sözlü çeviri faaliyetlerini yürütmektedir. Bu açıdan, daha geniş bir ifadeyle çocuk dil aracıları olarak tanımlanan çocuk çevirmenler hem dilsel iletişimin sağlanmasında hem de göçmen/mülteci toplulukları ile ev sahibi toplum arasında etkileşim sağlanmasında rol oynarlar. Genellikle göçmen/mülteci topluluklar bağlamında incelenen bir olgu olarak çocuk dil aracılığı (ÇDA) profesyonel olmayan bir toplum çevirmenliği pratiği olarak tanımlanabilir. Buna rağmen, Türkiye’de çeviribilim alanında bir araştırma konusu olarak henüz ele alınmamıştır. Her ne kadar uluslararası alanyazında eğitimbilim ve gelişimsel psikoloji perspektiflerinden uzun yıllardır incelenmiş olsa da, çocuk dil aracılığı her şeyden önce bir çeviri faaliyetidir ve çeviribilimcilerin yaklaşımlarını beklemektedir. Temelde bu eksikliği gidermeyi hedefleyen bu çalışmanın amacı yoğun göç alan ülkelerde uzun yıllardır farklı disiplinler tarafından ele alınan çocuk dil aracılığı olgusunu Türkiye’de göçmen/mülteci topluluklar bağlamında incelemektedir. Bu doğrultuda, Türkiye’ye farklı ülkelerden göç etmiş, aileleri için çocukluğunda dil aracılığı faaliyetinde bulunmuş, 18-21 yaş aralığındaki altı katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Tematik analiz yöntemiyle incelenen görüşme verileri, Türkiye’de çocuk dil aracılığına en çok ihtiyaç duyulan çeviri ortamları, asıl dil aracılığı kavramı, dil aracılığının katkıları, çocuk dil aracılarının aracılık faaliyetine ilişkin duyguları ve üstlendikleri sorumluluk konularına ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çocuk dil aracılığı, çocuk dil aracıları, çocuk çevirmenler, göçmen, toplum çevirmenliği, çeviri

Başvuru / Submitted : 05.10.2024

Revizyon Talebi /

Revision Requested : 26.10.2024

Son Revizyon /

Last Revision Received : 01.11.2024

Kabul / Accepted : 03.11.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

Children who most quickly assimilate the language and social and cultural norms of the host country in a family carry out interpreting tasks for their families in different contexts shortly after migration. In this regard, child interpreters, also referred to as child language brokers, play a role in facilitating communication at the language level and in fostering interaction between migrant/refugee and host communities. Child language brokering (CLB), a phenomenon usually studied in the context of immigrant/refugee communities, can be defined as a form of non-professional community interpreting. However, it has yet to be addressed as a research area within the field of translation studies in Türkiye. Although it has been examined from the perspectives of educational science and developmental psychology for many years in international literature, child language brokering is fundamentally an interpreting activity that awaits the attention of translation studies. This study aims to bridge this gap by exploring the phenomenon of child language brokering, which has been addressed by various disciplines for years in countries with high levels of migration, in the context of migrant/refugee communities in Türkiye. To this end, semi-structured interviews were conducted with six participants aged 18-21 who migrated to Türkiye from different countries and engaged in language brokering activities for their families during their childhood. The interview findings, analysed through thematic analysis, shed light on the brokering settings in Türkiye where child language brokering is most needed, the concept of primary language brokering, contributions of language brokering, child language brokers’ feelings regarding their activities, and the responsibilities they undertake.

Keywords: child language brokering, child language broker, child interpreters, migrant, community interpreting, translation

EXTENDED ABSTRACT

Children of migrant families are often the quickest family members who learn the language and the social and cultural norms of the host country. Thus, they often perform interpreting tasks for their families in different contexts shortly after migration. Children undertake the interpreting task for both interacting with local people and completing official procedures as soon as they acquire the language of the host country. In this regard, child language brokers play a role in facilitating communication at the language level and in fostering interaction between minority and host cultures.

Child language brokering, a phenomenon usually studied in the context of immigrant/refugee communities, can be defined as a form of non-professional community interpreting. However, it has yet to be addressed as an independent research area within the field of translation studies in Türkiye. Although it has been examined from the perspectives of educational science and developmental psychology for many years, child language brokering is fundamentally an interpreting activity that awaits the attention of translation studies. Besides, the current literature hosting a copious body of research represents only limited geography, ethnic groups, and languages. Considering that the social context is the most important factor in determining the findings related to child language brokering, further research is needed from more countries, migrant groups, and language pairs.

To the best knowledge of the researcher, child language brokering has not been studied within the scope of Türkiye, despite the ever-increasing refugee population in the country recently. This study aims to explore the phenomenon of child language brokering, which has been addressed by various disciplines for years in countries with high levels of migration, within the context of migrant/refugee communities in Türkiye.

This study seeks answers to the following research questions: 1) In which settings and why do migrant/refugee communities need child language brokering in Türkiye? 2) What are the impacts of language brokering on former child language brokers from migrant/refugee communities?

As this research aims to analyse a current phenomenon in depth, a case study design was implemented among the qualitative research methods. Retrospective semi-structured interviews were conducted with six participants aged 18-21 who migrated to Türkiye from different countries and engaged in language brokering activities for their families during their childhood. To ensure the competency of the participants in the Turkish language, which is set to be the interview language, and the cognitive ability of self-expression and of comprehending abstract concepts such as minority language, migrant rights, and identity, the study’s participation criteria included completion of high school education in Türkiye. Additionally, to ensure socioeconomic homogeneity among the participants, graduates of a selected state high school in the Mamak district of Ankara province were invited to participate in the study. The interview included 24 open-ended questions.

The interviews were held online through the Zoom platform, and the average duration of the interviews was 35 min. The data were transcribed and subjected to thematic analysis using MaxQda 2024 software. Accordingly, a total of 480 codes were obtained and these codes are discussed and presented under five main themes, namely primary language brokering, brokering settings, interpreter role, ethics and responsibility, contributions of brokering, and feelings. The findings are expected to shed light on the brokering settings in Türkiye where child language brokering is most

needed, the concept of primary language broker, and the feelings and contributions perceived by child language brokers regarding their brokering activities and the responsibilities they undertake.

The main limitation of this study is its reliance on the self-reported data of the participants. Further studies are needed to follow the same participants for a certain period and/or observe child language brokers during their brokering activities.

1. Giriş

Dünyanın pek çok ülkesinde yaşayan göçmen topluluklar kendi anadilleri dışında bir dil olarak ev sahibi ülkenin dilini kullanarak iletişim kurmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu durumda, ailedeki çocuklar yeni bir dili yetişkin aile üyelerinden çok daha hızlı bir şekilde öğrenmekte ve sosyal becerileri ebeveynlerinden daha hızlı edinmektedir. Çocuklar hem okul yaşamları sayesinde hem de yerli akranları ile daha sık ve çok zaman geçirdikleri için etkileşime geçtikleri yeni toplumla daha yüksek bir etkileşim halindedir (Pease-Alvarez, 2002; Tseng ve Fulingi, 2000). Ev sahibi ülkenin dilini henüz edinmeyen ebeveynler, iletişim kurabilmek için dil bilgisi ve becerileri daha ileri düzeyde olan çocuklarından yardım alır. Göçmen toplulukların ev sahibi ülkede hem yerel halkla ilişki kurması hem de resmi işlemlerini gerçekleştirmesi çoğu zaman çocuklarının üstleneceği aracılık/çevirmenlik görevine bağlıdır.

Çocuklar genellikle ev sahibi ülkenin dilini edinir edinmez aracılık rolünü üstlenmektedir (Guo, 2014). İki dilli çocuklar dil aracılığına 8 ila 12 yaşlarında ya da göçten sonra 1 ila 3 yıl içinde (Chao, 2001; Tse, 1995) başlamaktadır. Çocuklar üstlendikleri bu rolü, ergenlikte, hatta sıklığı azalarak da olsa yetişkinlik döneminde, sürdürmektedir. Çocuk dil aracılığı (ÇDA), dil ve iletişimin bulunduğu her ortam ve bağlamda gerçekleşebilir. Farklı ülke ve göçmen kimlikleri üzerine yapılan çalışmalarda, çocukların en çok çeviri yaptıkları ortamlar okul, banka, hastane gibi kamu kurumları ile aile ziyaretleri, komşularla iletişim ve alışveriş mekanları (Angelelli 2016; Bucaria ve Rossato, 2010; Esquivel, 2012) olarak belirlenmiştir.

Alanyazında çocuklarda dil aracılığı üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun ABD’de gerçekleştirildiği ve bu çalışmaların ağırlıklı olarak Latin ve Asyalı etnik gruplar üzerinde yapıldığı ortaya konmuştur (Shen, Tilton ve Kim, 2017). Öte yandan, ÇDA çalışmalarının sonuçlarını etkileyen en önemli faktör toplumsal bağlamdır (Weisskirch, 2017). Örneğin, çocuk dil araçlarının üstlendikleri çeviri ve aracılık sorumluluğuna yaklaşımı bazı ülke ve etnik gruplarda daha olumlu olabilmektedir. Böylesi bir bulguda, coğrafi konumu itibariyle uzun yıllardır çok sayıda göçmen gruba ev sahipliği yapan bir ülkede, göçmenlere ve çocuk dil araçlarına karşı benimsenen toplumsal ve kurumsal bakış açısı etkili olabilmektedir. Dolayısıyla, ÇDA yalnızca bir çeviri süreci olmayıp; göçmen hakları, ülkelerin dil ve göçmen politikaları gibi çeviri dışı unsurlar ile iç içe geçmiş bir olgudur. Mevcut çalışmaların sonuçlarının oldukça sınırlı bir coğrafi bölgeyi, etnik grupları ve dilleri yansıttığı dikkate alındığında, bu konunun yeni bağlamlarda ele alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü’nün yayımladığı Dünya Göç Raporu’nda belirtilen 2005-2022 yılları arasındaki verilere göre, Türkiye tüm dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır (IOM, 2024). İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre, Ağustos 2024 itibariyle 3.099.524’ü geçici koruma altında bulunan Suriyeliler olmak üzere, Türkiye’de yasal kalış hakkı bulunan toplam 4.425.230 yabancı bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). ÇDA araştırmalarında Türkiye’de göçmen/mülteci topluluklarındaki bu çeviri faaliyetinin incelenmesi alana yeni bir bağlamla katkı sağlayacaktır. Buna bağlı olarak çalışmanın amacı çocuk dil aracılığı olgusunu Türkiye’deki göçmen/mülteci gruplar özelinde, çocuk çevirmenlerin bakış açısıyla incelemektir.

Bu amaçla, çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

1. Türkiye’deki göçmen/mülteci gruplarında hangi ortamlarda ve hangi sebeplerle çocuk dil aracılığına ihtiyaç duyulmaktadır?
2. Çocuk dil aracılığının geç ergenlik döneminde bulunan göçmen/mülteci gruplarına mensup bireyler üzerindeki etkileri nelerdir?

2. Yöntem

Çalışmada elde edilecek sonuçların genellenebilirliği değil, ÇDA olgusunun göçmen gruplar özelinde derinlemesine ve detaylarıyla incelenmesi amaçlandığından, nitel araştırma yöntemlerinden vaka analizi yöntemi tercih edilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formu toplam 24 açık uçlu sorudan oluşmaktadır (bkz. Ek 1). İlk beş soru demografik sorulardan oluşmakta, kalan 19 soru dil aracılığına başlama yaşı, dil aracılığı yapılan ortamlar, dil aracılığına ihtiyaç duyulan durumlar, çocuk dil araçlarının uyguladığı çeviri yöntemleri ve stratejileri ile katılımcıların çocuk dil aracılığına karşı olumlu/olumsuz duygu ve görüşleri ile ilgilidir¹.

¹ Çalışma için Atılım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 04.01.02-255 no’lu ve 31.07.2024 tarihli etik kurul izni alınmıştır.

Çalışmanın katılımcıları, Türkiye’ye farklı ülkelerden göç yoluyla gelmiş ve çocukluğunda ailesi için anadilleri ile Türkçe arasında çeviri yapma tecrübesi bulunan 18-21 yaş aralığındaki erken yetişkinlik dönemindeki altı genç kadındır. ÇDA araştırmalarında ergenlik/yetişkinlik dönemindeki katılımcılardan veri toplama konusunda görüşme yönteminin etkililiği önceki çalışmalarda kanıtlanmıştır (Arumí ve Rubio-Carbonero, 2023). Bu çalışmada da katılımcıların lise düzeyinde eğitimi tamamlayacak seviyede Türkçe dil kullanımına hakim olmalarını; azınlık kimliği, anadil ve göçmen hakları gibi soyut kavramları kavrayabilen ve çocukken üstlendikleri dil aracılığı sorumluluğunu ait oldukları kimlikler ve göçmen toplulukları açısından daha geniş bir perspektifte yorumlayabilecek bilişsel kapasiteye sahip olmalarını sağlamak amacıyla katılımcı yaş aralığı 18-21 ile sınırlandırılmıştır. Bu yöntem sayesinde, dil aracılığının çocukluk döneminde görünmez olan etkileri; kültürel, toplumsal ve politik bağlamı görünür hale getirilecektir. Amaçlı örnekleme yöntemiyle, çalışmada yer alabilecek katılımcılar için aşağıdaki kriterler belirlenmiştir:

- Türkiye’de yaşamak
- 18-21 yaş aralığında olmak
- Bir göçmen/mülteci grubuna mensup olmak
- Türkçe ve bir azınlık dilini iyi derecede bilmek
- Lise eğitimini Türkiye’de tamamlamış olmak
- Çocukluğu süresince bir yıldan uzun süre dil aracılığı yapmış olmak
- Çalışma içinde ses kaydı alınmasına izin vermek

Katılımcılar arasındaki sosyokültürel ve sosyoekonomik seviyenin homojen olması amacıyla çalışma örneklemini Ankara’nın yoğun göç alan ilçelerinden Mamak’ta yer alan ve farklı ülkelerden gelen göçmen/mülteci öğrenci sayısının yüksek olduğu bilinen bir devlet lisesiyle sınırlandırılmıştır. Seçilen liseden mezun olan öğrencilerin çalışmaya davet edilmesinde okul yönetimi ve rehber öğretmenden destek alınmıştır. Çalışmaya davet duyurusu, etik kurul izniyle birlikte okul sosyal medya hesapları ve mezun grupları aracılığıyla yapılmıştır.

Görüşmeler çevrimiçi olarak Zoom platformu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar çalışmanın kapsamı, amaçları, kayıt altına alınacak verilerin gizliliğinin sağlanması konusunda bilgilendirilmiş ve gönüllü katılım formu ile onayları alınmıştır. Her bir görüşme ortalama 35 dakika sürmüştür. Kayıt altına alınan görüşmeler veri toplama sürecinin ardından transkript edilip, tematik analiz yöntemi ile veri analizine tabi tutulmuştur. İlgili temaların belirlenmesinde ve kod haritalarının görselleştirilmesinde MaxQda 2024 yazılımından yararlanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Katılımcıların demografik verileri Tablo 1’de sunulmuştur. Katılımcı kimliğini gizlemek üzere gerçek isimler yerine her bir katılımcıya verilen (1 no’lu katılımcı için K1 gibi) numara kullanılmıştır.

Katılımcılar “*daha iyi bir yaşam fırsatı*”² (K4), “*daha iyi eğitim*” (K5) gibi sebeplerle farklı ülkelerden Türkiye’ye aileleri ile birlikte göç etmiş genç kadınlardır. Tabloda belirtildiği gibi katılımcıların yaş aralığı 18-21’dir. Tamamı kardeş sahibi olan katılımcılardan yalnızca K1 kodlu katılımcı en küçük kardeşken, diğerlerinin kardeş sıralamasına göre ortanca çocuk olduğu görülmektedir. Katılımcıların dördü Irak’tan göç etmiş ve hepsi Türkmençe-Türkçe dil çiftinde çeviri yapmıştır. Bu katılımcılardan üçü, Arapçadan Türkçeye de çeviri yaptığını belirtmiştir. Kendisi Brezilya’da doğmuş ve Türkiye’ye Brezilya’dan göç etmiş ancak aslen Faslı olan K4 kodlu katılımcı da Arapça-Türkçe dil çiftinde çeviri yapmıştır. Suudi Arabistan doğumlu K5 ise aslen Somalili olup, Somalice-Türkçe arasında çeviri yapmıştır. Ev halkından çocukların çevirisine en çok ihtiyaç duyan aile üyeleri anne, baba ve abla olarak belirtilmiştir. Katılımcılardan K5 ve K6 babalarına da çeviri yaptıklarını belirtirken, tüm katılımcılar için aile üyelerinden annenin mutlaka çeviriye ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Bu bulgu, alanyazınla uyumlu olarak (Hua ve Costigan, 2017), çocuk dil aracılığının babalara kıyasla daha çok anneler için yapıldığını göstermektedir. Bu bulgu aynı zamanda Türkiye’de azınlık topluluklarında kadınların okul ve iş hayatına erişimde dezavantajlı konumda olmasının bir sonucu olarak ev sahibi ülkede kamusal yaşama katılma konusunda çeviri desteğine daha çok ihtiyaç duyduğu bulgusuyla (Bayraktar-Özer, 2024) da paraleldir.

Çocukların dil aracılığına başlama yaşı, alanyazınla uyumlu olarak (Chao, 2001; Tse, 1995) 10-16 arasındadır. Katılımcılardan biri göçten sonra üç ay gibi kısa bir sürede çeviri yapmaya başlarken, diğer katılımcılar 1-3 yıl içerisinde dil aracılığı yapmaya başlamıştır. Katılımcıların tamamı Türkiye’ye aileleri ile birlikte aynı anda yerleşmiş, dolayısıyla Türkçeyi göçten sonra ebeveynleri ile aynı anda öğrenmeye başlamış ancak beklenildiği gibi ev halkı içinde Türkçeyi en hızlı öğrenen ve aileleri için çeviri yapmaya başlayan aile fertleri olmuştur.

² Bulguların sunumunda katılımcı ifadeleri olduğu gibi bırakılmış, bağlamsal olarak eksik kaldığı düşünülen yerler köşeli parantez içerisinde araştırmacı tarafından eklenmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcı Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Ailedeki çocuk sayısı	Kardeş sıralamasındaki yeri	Doğum yeri	Uyruğu	Çeviri yapılan diller	En çok çeviri yapılan aile üyesi	Dil aracılığına başlama yaşı	Göçten sonra dil aracılığına başlayana kadar geçen süre
K1	Kadın	20	3	3.	Irak	Türkmen	Türkmençe -Arapça- Türkçe	Anne	10	3 ay
K2	Kadın	18	4	3.	Irak	Türkmen	Türkmençe -Türkçe	Anne	12	1 yıl
K3	Kadın	21	7	3.	Irak	Türkmen	Türkmençe -Arapça- Türkçe	Anne, abla	16	2 yıl
K4	Kadın	18	5	2.	Brezilya	Arap	Arapça- Türkçe	Anne	12	1 yıl
K5	Kadın	18	9	4.	Suudi Arabistan	Somalili	Somalice- Türkçe	Anne, baba	14	1 yıl
K6	Kadın	18	10	3	Irak	Türkmen	Türkmençe -Arapça- Türkçe	Anne, baba	10	3 yıl

3.1. Asıl dil aracılığı

Morales ve Hanson (2005) çalışmalarında, dil aracılığı için ebeveynlerin çocuklarından birini asıl dil aracısı olarak seçtiğini ve çeviri ihtiyacı doğduğunda özellikle seçilen çocuğun yardımına başvurulduğunu ortaya koymuştur. Alanyazında ağırlıklı olarak ev halkından en büyük ya da en küçük çocuğun ailenin asıl dil aracısı olarak seçildiği belirtilmektedir (Esquivel, 2012; Morales ve Hanson, 2005). Bu çalışmada ise, kardeş sıralamasında ortanca olan çocuklar, her ne kadar büyük ve küçük kardeşlerinden belli düzeylerde destek aldıklarını dile getirirler de, aile içindeki asıl dil aracıları pozisyonundadır. Katılımcılar, diğer kardeşlerinden ziyade asıl dil aracılığı sorumluluğunun kendilerine verilmesini, “*abilerim çalışmadığı için benim kadar hızlı öğrenemediler Türkçeyi*” (K2), “*ben konuşmayı daha çok sevdiğim için*” (K5), “*ben bilmediğim şeyleri araştırmayı daha çok sevdiğim için*” (K4) gibi farklı sebeplerle açıklamıştır.

Katılımcılardan en küçük kardeş olan tek kişi de “*...diğer kardeşlerim de çok iyi biliyorlar Türkçeyi. Ama ben olmadığım zamanlarda onlar yapıyor.*” (K1) diyerek ailedeki asıl dil aracısı olduğunu dile getirmektedir. Aynı katılımcı iki ağabeyi yerine neden kendisine asıl dil aracısı görevinin yüklendiği sorusuna şöyle cevap vermiştir: “*Daha iyi bildiğim için diye düşünüyorum. Evet aynı anda geldik ama birazcık daha yaşla alakası olduğuna inanıyorum*” (K1).

Öte yandan, K6 ise ailede ablasıyla birlikte asıl dil aracıları olduğunu belirtmiş ve kendilerinden küçük kardeşlerinin göçten sonra anadil yetkinliklerini kaybettiklerinden dolayı çeviri yapmadıklarını dile getirmiştir: “*Okula falan gittiğimiz için ilk ikimiz Türkçeyi çözdük ve Arapçam benim ablama göre yok... ablamunki çok daha iyi. Diğer çocukların da Arapçası yok, küçükken çıktıkları için sadece Türkçeleri var onların. O yüzden onlar yapamayınca biz yapıyoruz*” (K6).

Alanyazında dil aracılığı görevinin daha çok kız çocuklarına yüklendiği belirtilmektedir (Weisskirch, 2005). Bu çalışmada da, aile içindeki asıl dil aracılarının katılımcılar dışında da tamamen kız çocukları olduğu, çevirmenlikte iş dağılımının kız kardeşlerle yapıldığını ve diğer kardeşlerin erkek olması durumunda kız çocuğun asıl dil aracısı olduğunu gösterilmektedir.

Her ne kadar aile içinden bir çocuk asıl dil aracısı olarak seçilse de, kardeşler arasında dil aracılığına ilişkin görev dağılımı olduğunu söylemek mümkündür. Bu görev dağılımı, çeviri ortamına ve kardeşlerin dil yetkinliğine göre belirlenmektedir. Örneğin, K5 kardeşleri arasında çeviri faaliyetini üstlenme konusunda bir görev dağılımı olmadığını, ihtiyaç anında uygun olan çocuğun çeviri yaptığını söylese de, hastane ortamlarında kendisinin özellikle tercih edildiğini, “*...küçük kardeşlerimi almazlar da, beni alırlar*” (K5) diyerek dile getirmiştir.

Bir başka örnekte de kardeşler arası görev dağılımında iki farklı dildeki yetkinlik etken bir faktördür: “Çoğu kez ben Türkmenceden yaparım da ablam Arapça yapıyor. Yani üçünü de bir arada kullanıyoruz” (K6). K6, Türkçeye daha hakim olduğu için ebeveynleri tarafından tercih edilirken Arapça iletişimde ablası çeviride görev almaktadır.

Kardeşler arasındaki görev dağılımının ÇDA’nın en yaygın sonuçlarından biri olarak görülen yaşından büyük sorumluluk alma ve yetişkin/ebeveyn gibi hissetme durumunu da engellediği söylenebilir. Örneğin, K3 üstlendiği dil aracılığı faaliyetini bir yük olarak görüp görmediği sorusuna şöyle cevap vermiştir:

“Hayır,[yük olarak] düşünmedim. Çünkü benim abim vardı. Ablam vardı. Abim Türkçeye çok hakim oldu. Çünkü gelir gelmez işe başlamıştı. O da yardımcı oluyordu. Kardeşlerim de gelir gelmez ilkokuldan başladıkları için onlar da Türkçeye çok daha çabuk hakim oldular” (K3).

Alanyazında asıl dil aracısı seçiminde temel kriterlerin çocuğun dil hakimiyetinin yanı sıra kendine güveni ve karakter özelliği olarak dışa dönük ve sosyal olmaları belirtilirken (Luna, 2014), bu çalışmaya göre, aile içindeki asıl dil aracılığı sorumluluğunun üstlenilmesi yaş ve karakter özelliklerinden ziyade, çeviri faaliyetinde bulunabilecek çocuğun özellikle okullaşma imkanıyla bağlantılı olarak ev sahibi ülkedeki sosyal entegrasyon imkanı ile ilgilidir. Örneğin, bu çalışmada yaşı daha küçük kardeşler doğal olarak ev sahibi ülkenin dilini daha hızlı edinme kabiliyetine sahip olsa da okul çağında olmadıkları için dil edinimi ortanca kardeşler kadar hızlı olmamıştır. Yine okullaşmaya bağlı olarak, ileri yaştaki kardeşlerin okula ve iş yaşamına katılmadıkları durumlarda sosyal entegrasyonları ve dil maruziyetleri sınırlı kalmaktadır. Sosyolojik bağlamda, göçmen topluluklardaki bu aile içi çeviri faaliyeti daha geniş perspektifte göçmen/mülteci topluluklarının eğitim yolu ile sosyal entegrasyonunun önemini de ortaya koymaktadır.

3.2. Çeviri ortamları

Farklı ülke ve göçmen kimlikleri üzerine yapılan çalışmalarda, çocukların en çok çeviri yaptıkları ortamlar okul, banka, hastane gibi kamu kurumları ile aile ziyaretleri, komşularla iletişim, alışveriş mekanları (Angelelli 2016; Bucaria ve Rossato, 2010; Esquivel, 2012) olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada da en çok çeviri yapılan ortamlar sırasıyla okul, hastane, alışveriş mekanları, komşularla ilişkiler ve nüfus/emniyet müdürlükleri olarak belirlenmiştir.

Okul, katılımcılar tarafından en sık belirtilen çeviri ortamıdır. Buna göre, çocuk dil araçları okul ortamında daha çok veli toplantılarında ebeveyn-öğretmen ya da sınıf içinde ve dışında akran-öğretmen-okul yönetimi arasındaki iletişimi sağlamada rol üstlenmektedir. Dolayısıyla, dil aracılığı görevinin yalnızca aile üyeleriyle sınırlı kalmadığı görülebilir. Aşağıdaki katılımcı ifadesi okul ortamı özelinde diğer göçmen akranları ile okul yetkilileri/öğretmenler arasında iletişimin sağlanmasında bir katılımcıya verilen göreve örnek teşkil etmektedir:

“[Kahramanmaraş’ta yaşarken]...bizim sınıfta sadece üç arkadaş Türkmendi, diğerleri hepsi Suriyeli’ydi ve okul müdürü bizi tanyordu. Sürekli derslerden falan beni çağırıyorlardı tercümanlık için” (K6)

Yalnızca bu ifadeye bakarak dil aracısı rolünü üstlenen/üstlenmek zorunda kalan öğrencinin dersten çıkarılarak yöneticiler tarafından çeviri yapmasının istenmesinin çocuğun ‘öğrenci’ kimliğinden ziyade ‘çevirmen’ olarak kabul edildiği çıkarımında bulunmak mümkündür. Her ne kadar öğrenci statüsünde bulunan bir çocuğun okuldaki hiyerarşik konumu itibarıyla otorite sahibi yetişkinlere ve belki de daha önce tanımadığı akranlarına çeviri yapmasının çocuk açısından bir stres faktörü olduğu düşünülse de, aynı katılımcı bu durumun okuldaki otorite sahibi yetişkinler tarafından kabul edilmesine katkıda bulunduğunu ifade etmiştir:

“Okul idaresine falan [çeviri] yaptığımda hani şaşırıyorlardı ‘küçük bu’ falan diyorlardı, sonra konuşuyorduk, samimiyetimiz oluyordu. Bir de idarede hani Türkler çok benimsiyordu. Beni görünce ‘bizim tercümanımız’ gibi şeyler diyorlardı okulda. O çok iyi bir şey” (K6).

Öte yandan, aynı katılımcı, öğretmen-veli görüşmesinde çeviri sürecindeki tarafsızlığına güvenilmediği için öğretmenlerin kendisinin ebeveynine çeviri yapmasına izin vermediklerini ancak dil bariyerini aşmak üzere yine aynı katılımcının ailesinden başka bir çocuğa çeviri yaptırıldığını belirtmiştir:

“Maraş’tayken tercümanlık yapıyordum...Öğretmenlerim şey diyordu. ‘Şimdi olumsuz bir şey dersek tam tersini çevirirsin’ falan diyordu. Beni istemiyorlardı. O zaman ablamı çağırıyorlardı” (K6).

En çok çeviri yapılan bir diğer ortam ise başta hastaneler ve aile hekimi merkezleri olmak üzere sağlık kurumlarıdır. Katılımcılar genel olarak, sağlık kurumlarındaki çeviri tecrübelerini beklenildiği üzere diğer tüm çeviri ortamlarından daha zorlayıcı olarak nitelendirmiş ve bundaki temel sebebi doktorların dili “daha üst seviyede konuşmaları” (K1) olarak belirtmiştir. Sağlık çevirmenliğinin uzmanlık gerektirdiği düşünüldüğünde, katılımcıların diğer ortamlarda uygulayabildikleri özetleme, kısaltma, çıkarma gibi çeviri stratejileri uygulamaması, çocukların çevirmen olarak üstlendikleri role ilişkin duydukları sorumluluğa işaret edebilir:

Hastanede [çevirmen çıkarma] hiç olmadı. Doktorun dediğini harfiyen anlatmışımdır. Babamın da söylediği hastalığı harfiyen anlatmışımdır” (K6).

Özellikle tıp terminolojisinin kullanıldığı durumlarda katılımcılar temel çeviri stratejilerini doktora sormak ve kelimeyle ilgili detaylı açıklama istemek olarak belirtmiştir:

“Bu ne demek? Bunu nasıl söyleyeyim diye soruyorum. O konuda onlar da yardımcı oluyor” (K1).

“Hani bazı şeyleri anlamadıysam yani doktora sorarım. Zor kelimeyse sorarım” (K5).

Ancak, profesyonel çevirmenler için bile önemli bir uzmanlık alanı sayılan sağlık alanında bir çocuk olarak ve gücü temsil eden bir yetişkin karşısında çeviri yapmanın bir stres faktörü yarattığı da dikkat çeken bir bulgudur. Buna göre çocuklar doktor ve aile üyeleri arasında çeviri yaparken tedirginlik, utanç ve korku hissetmektedir:

“Karşımdaki kişi beni tanımıyor. Hani birazcık daha tedirgin oluyorum çeviri yaparken, söylediğim şeyi yanlış çevirmemeye çalışıyorum elimden geldiğince. Çünkü bu çok daha riskli bir şey... hayati bir şey” (K1).

“Ama utandıysam, sormam. Çok soru sorunca utanıyorum. Doktor asabi olursa da ben yani korkarım ya da konuşmam” (K5).

Alanyazında çocukların sağlık alanında çevirmen olarak yer almaması gerektiğine dair çeşitli ülkelerde hem belirli standart ve kılavuzlar (Tribe ve Thompson, 2017) hem de sağlık ortamındaki çeviri faaliyetinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkisini raporlayan çalışmalar bulunmaktadır (Giordano, 2007; Katz, 2007; Russell, Morales, ve Ravert, 2015). Özellikle cinsel sağlık, doğum kontrolü ve ciddi hastalık gibi hassas tıbbi durumlarda çocukların çeviri ortamında bulunmaması gerektiği, böyle bir ihtiyaç halinde ise yetişkin bir aile üyesinden yardım alınması gerektiği belirtilmektedir (Antonini, 2015). Bu çalışmadaki diğer tüm katılımcılar sağlık ortamlarındaki çeviri gereksinimini genellikle rutin kontroller ve basit hastalıklar olarak tanımlasa da, K1 çocukluk döneminde hastane ortamında çeviri yapmasa öğrenmeyeceği ve bir çocuk için annesiyle ilgili öğrenmemesi gereken, mahrem kabul edilebilecek bilgilere maruz kaldığını şöyle anlatmıştır:

“Hastanelerde, kadın doğum doktoruna gittiğinde annem bazen... duyduğum tuhaf şeyler oluyordu. O an çevirmek zorundaydım ama kafamda hala o çalışıyordu. Hani bu ne demek? Ne yani? falan diye... Ben onu olduğu gibi çeviriyordum. Annem anlıyordu da ben anlamıyordum aslında çevirdiğim şeyi...” (K1).

En sık çeviri yapılan resmi ortamlardan biri de nüfus müdürlükleri, konsolosluklar ve emniyet kurumları olarak belirtilmiştir:

“Emniyet ve konsoloslukta kimlik işlerinde... Biz Gaziantep’te İslahiye’de oturuyorduk. Oranın girişi falan oluyordu... Babamla bir yerlere gidiyorduk hani kimlikle ilgili falan. Şimdi işte Ankara’dayken de annemle [gidiyoruz]” (K6).

Özellikle kimlik, ikamet kaydı gibi göç ve yerleşim süreciyle ilgili çeviri yapılan bu ortamlarda, katılımcılar daha çok yazılı metinden sözlü çeviri yaptıklarını, resmi belgelerin sözlü çevirisinde zorlandıklarını, zorlukların üstesinden gelmede makine çevirisine ya da ailedeki büyük kardeşlere başvurduklarını belirtmiştir:

“Bazen eve mektup gibi geliyordu... bilmiyorum. Değişik bir şey geliyordu. Onları çevirdiğim oldu. Ben de zorlanıyordum. Bazen hatta fotoğrafı çekip Google çeviriden yapıyordum, Arapçaya çevirip. Yine de çok zorlanıyordum aslında. Annemlere, babamlara açıklamak birazcık zordu” (K3).

“Mesela önemli bir yere gittiğimizde... hani kimlik falan olduğunda çoğu kez ablam gidiyor. Çünkü ben Türkçe anlasam onu nasıl söylerim diye de bilmiyorum. Hani çeviremiyorum doğru düzgün. O yüzden hani küçük yerler falan... ben gidiyorum. Çoğu kez oraya da ablam gidiyor” (K6).

En sık çeviri yapılan bir diğer ortam ise sosyal ortamlar olarak değerlendirilebilecek olan komşu ziyaretleri ve alışveriş mekanlarıdır::

“Annemle çoğunlukla dışarı çıkıyoruz. Markete falan alışveriş yaptığımızda ben annemle çıkıyorum. Dışarı çıktığımızda bir yer falan gittiğimizde, zaten çok arkadaşları var annemin birlikte gidiyoruz” (K3).

Sosyal ortamlarda yapılan çevirinin neredeyse tamamının anne için yapılıyor olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu anlamda, göçmen kadınların özellikle ilk yıllarda ev sahibi topluma dahil olmasında çocuk dil aracılarının önemli katkısı olduğu öne sürülebilir.

3.3. Çevirmen rolü, etik ve sorumluluk

Okul ortamında çeviri yaptığını belirten katılımcıların tamamı çeviri yöntemlerini birebir çeviri olarak tanımlamıştır. Bu anlamda, çocukların aile üyelerinin iletişimini sağlama konusunda hissettikleri sorumluluk duygusuyla, bilinçli bir şekilde bu çeviri stratejisini kullandıkları öne sürülebilir. Örneğin, çeviri sürecinde gereksiz bulunduğu bazı bilgileri çevirmeden attığını söyleyen K1, öğretmenin annesine söylediklerinde aynı stratejiyi uygulamadığını şu şekilde belirtmiştir:

“Yani çok çok önemli değilse [atıyorum]. Örnek veriyorum. Gün içinde benim hastalığımın bahsediyor annem. Diyor ki ateşi vardı. Bundan öğretmene bahsediyorsa gereksizdir deyip geçiyorum. Bunu anlatmasına gerek yok. Ama öğretmenin söylediklerini hep çeviririm. Çünkü öğretmenin söyledikleri daha önemli oluyor” (K1).

Bu noktada çocuk çevirmenlerin, çeviri eğitimi almamış olmalarına rağmen, bağlama ve iletişim halindeki muhatapların konumuna göre aktarılacak mesajın çevirisinde inisiyatif aldıkları söylenebilir. Katılımcıların neredeyse tüm çeviri ortamlarında birebir çeviri yapmaya dikkat etmesi ebeveynlerinin dil edinimine katkıda bulunma niyetinin de bir sonucudur. Bu anlamda çocuk dil araçları, ailelerinin iletişim kurma sorumluluğunu çevirinin ötesine, yetişkin bireylerin dil edinimine ve sosyal entegrasyonuna da gönüllü olarak taşımaktadır:

“Hiç [çevirmeden geçtiğim] olmuyor. Çünkü onun da [annemin] doğru anlamasını çok istiyorum. Çünkü ben onunla olmadığım zaman, kendi başına anlamasını çok isterim. Ben her zaman yanında olamam. Şu an okuyorum, staj var, akşam geç geliyorum. Kendi kendine anlaşabiliyor olması lazım” (K3).

Üstlenilen bu sorumluluk duygusuyla birlikte, katılımcılar birebir çeviri yapmanın mümkün olmadığı durumlarda, yine ebeveynlere çeviri yaparken, iletişimin sonlandığı durumlarda bile çeviri ve açıklamaya devam ettiklerini belirtmiştir:

“Çok hızlı konuştuklarında... Çok hızlı değil de çok fazla konuştuklarında bazen kısaltıyordum. Yani ne demek istediğini söylüyordum. Sonradan aklıma bir şey gelirse... onu söylüyordum. O adam dedi ki şöyle şöyle şöyle diyordum... Çeviriyi kısaltsam da... gittikten sonra aklıma bir şey gelirse, yani önemli bir şey gelirse, onu da anlatıyordum” (K4).

Çevirmen sorumluluğunun çeviri kararlarına yansımalarından biri de katılımcıların kasıtlı olarak çeviri yapmadığı ve aile üyelerini olumsuz yorumlardan koruduğu durumlardır:

“Yani aslında konuşuyorum ama bazen mesela yaşlı amcalarla konuşurken sen Türkçe bilmiyorsun git öğren falan diyorlar... [Annemle] kendi aramızda konuşurken siz Türkiye’ye geldiniz, Türkçeyi öğrenmeniz gerekiyor diyorlar. Ben de susuyorum. Bakıyorum böyle” (K5).

Bir diğer katılımcı ise aile dışından olmasına rağmen kendisi için çeviri yaptığı başka bir göçmene karşı söylenen ayrımcı sözleri sorulmasına rağmen çevirmediğini belirtmiştir:

“Bir tane Yemenli kadın var bizim karşıda. O işte pazara gittiğinde beni götürüyordu [çeviri için]... işte böyle kötü laf söylemişlerdi. Gidin buradan Arap falan diye bağırıyorlardı arkasından. Ben söylemedim ne dediklerini. Boşverin falan geçiştim” (K3).

“Ankara’da oldu... Emniyetteyken bir tane Suriyeli işte geldi. Kimliği soruyordu. Kapıdaki polis... şey dedi sizin yeriniz burada değil gidin dedi. Sonra arkasından konuşmaya başladı işte. Anlamıyor bunlar. Bunlar niye burada falan demeye başladı. O da anladı tabi arkasından konuştuğunu, bana sordu ne dedi diye. Ben de size demiyor dedim, başka bir şey söylüyor dedim” (K6).

Çocuklarının belki de yaşlarının çok ötesinde bir ciddiyetle üstlendikleri sorumluluk duygusuna ve birebir çevirilerine rağmen, çeviri sürecinin en zor yönünü kendilerine duyulan güvensizlik olarak belirtmişlerdir:

“[En zor şey] Ciddi alınmamak. Ailemden dolayı değil... bana güveniyorlar zaten. Ama karşı taraf hani beni tanımadığı için bir ön yargıyla yaklaşıyor. Hani farklı çevireceğimi veya hani doğru çeviremeyeceğimi düşünüyorlar” (K1).

“Bence çok da güven vermiyordum. Çünkü bilmiyorlardı beni doğru mu söylüyorum. Yanlış mı söylüyorum. Daha[okulda] ilk toplantıya gelmiş, beni de çok doğru tanımıyorlardı. O yüzden... akıllarında bir şüphe vardı” (K3).

“[En zor şey] çeviri yaparken insanların bana güvenmemesi...” (K4).

Her ne kadar mesleki etik ilkeler doğrultusunda inisiyatif alan çevirmenler gibi görünse de katılımcıların, bu sorumlulukları çocukluk dönemlerinde aldıkları unutulmamalıdır. Nitekim, K2 çevirmen rolünün bazen sıradan çocukluk hallerini engellediğini dile getirmiştir:

“Ortada hissediyordum. Bir oyun oynuyorsun. Bir taraf çağırdığında veya baban çağırdığında onlara da gitmemelik yapmamak için [oyun] ortasında kalıyor” (K2).

Benzer şekilde, K6 ve K3 genç bireyler olarak şimdi kendilerine olumlu katkıları olduğunu düşündükleri bu sorumluluğu yerine getirmekte küçük yaşta zorlandıklarını belirtmiştir:

“Küçükken iyi bir şey gibi hissetmiyordum. Yani iyi bir şey olduğunu bilmiyordum. Söyleniyordum bazen” (K6).

“Tabii ki o zamanlar daha çok sinirli oluyordum. Daha çok agresiftim. Sadece uyumak, ne çeviri yapmak ne okula gitmek istemiyordum. O zamanlar çok zor geliyordu bana” (K3).

Nitekim bu sorumluluğun olumsuz etkileri sorulduğunda katılımcılar sıklıkla “normal bir şey” (K5), “hayatımın doğal bir parçası” (K1), “çok doğal” (K2), “seve seve yapıyordum” (K3) ifadelerini kullanmış olsa da, gelecekte kendi

çocuklarının da böyle bir sorumluluk almasını isteyip istemedikleri sorulduğunda, bu sorumluluğu büyük bir yük olarak tanımlamıştır:

“Yani isterim ama bu kadar ağır olmasını istemem açıkçası. Yani bazen böyle sorumluluk almasını isterim ama bu kadar ağır olmasın. Yani ben zorlanmamıştım. Ama bu bir ağır bir sorumluluk olmadığı anlamına gelmiyor. Ben keyif alıyordum ama herkesin keyif aldığı anlamına gelmez” (K1).

Bu bulguları çalışmanın yöntemsel yaklaşımıyla da ilişkilendirmek mümkün. Bu çalışmadaki katılımcılar, çocukluk deneyimlerini geriye dönük olarak aktarmıştır. Tamamı lise eğitimi tamamlamış olan katılımcılar geriye dönük dil aracılığı tecrübelerini ve şimdiki hayatlarına olan katkılarını olumlu olarak değerlendirse de çocukluk dönemindeki olumsuz hislerini hatırlayamayabilir ya da dile getirmeye gerek duymayabilirler. Nitekim az sayıdaki uzamsal çalışma (Wu ve Kim, 2009; Orellana, ve Phoenix, 2017) insan yaşamının farklı aşamalarında dil araçlarının aracılık faaliyetine bakışında değişiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuklarla doğrudan çalışmalar yapmanın zorluklarına rağmen, dil aracılığı deneyiminin derinlemesine incelenmesinde uzamsal çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

3.4. Dil aracılığının katkıları

Çocukluklarından beri çeviri faaliyetine yoğun bir zaman ve emek harcayan katılımcılar, üstlendikleri bu sorumluluğun kendilerine olan katkılarını Türkçeye hakimiyetlerinin artması ve kişilerarası ilişkilerin gelişmesi olarak sıralamıştır. Her ne kadar Türkçeyi hızla öğrenmelerinde çocuk olmalarının ve örgün eğitime katılmalarının büyük rolü olsa da, katılımcılar çeviri yapmayan akran ve kardeşlerine göre Türkçelerinin daha hızlı geliştiğini belirtmiştir:

“Tercümanlık yaparken her gün yeni kelime öğreniyorum” (K5).

“Çeviri yapmazsam böyle konuşamazdım” (K4).

Bu bulgu çocuklarda dil aracılığı ile ikinci dil edinimi arasındaki yakın ve birbirini besleyen ilişkiye işaret etmektedir. Krashen’in (1985) belirttiği gibi azınlık dillerini konuşan çocuklar, çeviri yaptıkları ikinci dili edindikçe daha çok aracılık görevi üstlenmekte ve aracılık görevi üstlendikçe dil edinimi daha hızlı gerçekleşmektedir.

Dil aracılığının dil edinimine katkısı yalnızca çeviri yapan çocuk üzerinde değil, aileler üzerinde de görülebilir. Çeviri sürecine ve dolayısıyla iki dilin aktif ve karşılaştırmalı kullanımına sürekli maruz kalan ebeveynler de çocuklarının dil aracılığı sayesinde ev sahibi ülkenin dilini daha hızlı bir şekilde edinebilmektedir:

“Yani bilmedikleri bir kelimeyi çevir diye sorduğunda ben onlara cevap verdiğimde o kelimeyi öğreniyorlar. Katkımlı oluyor benim de” (K2).

Katılımcılar çeviri sürecinin kendilerine en önemli katkılarından birinin sosyal özelliklerini ve insanlarla iletişimlerini geliştirmek olduğunu belirtmişlerdir:

“Her zaman çekingen ve utanmış bir kişiyim... konuşmayı çekiniyordum, yanlış yaparım diye. Ondan sonra da cesaretlendim” (K4).

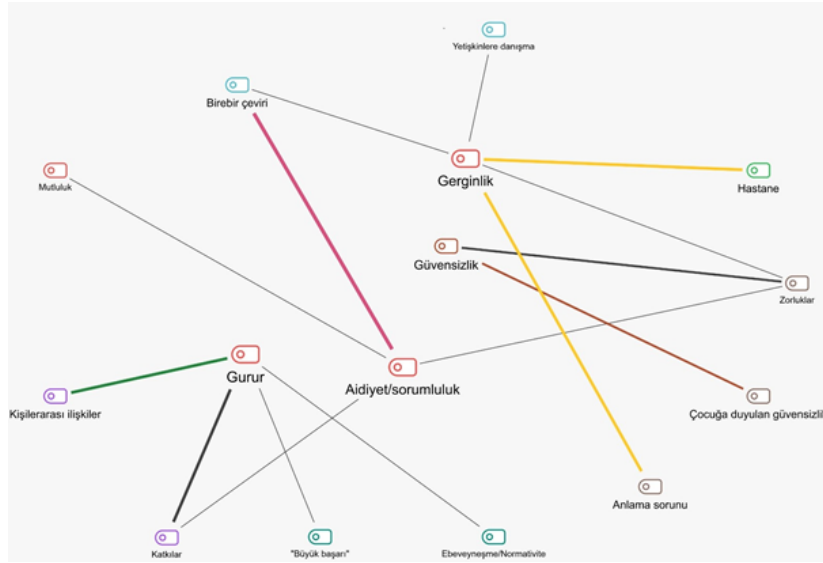
“Tecrübe kazandırıyor bana en önemlisi. Hani bir de insanlarla iletişim daha böyle rahat hale getiriyor artık. Çünkü alıştığım için iki türlü de iletişim kuruyorum. Bazen konuşurken artık böyle çünkü hakim olabiliyorum. Bir heyecan kalmıyor, bir şey kalmıyor, iki kat konuşuyorum gibi bir şey oluyor” (K1).

“Daha çok kişileri tanıyoruz. Daha çok kişiyle iletişim kuruyoruz. Artık konuşurken de daha rahat oluyorum” (K4).

Kişilik özellikleri olarak her ne kadar genellikle daha dışa dönük ve sosyal çocuklar aileleri tarafından dil aracısı olarak belirlendiği düşünülse de, bu çalışma dil aracılığının dışa dönük karakter özelliklerine katkı yapabileceğini göstermektedir.

3.5. Duygular

Alanyazında ÇDA’ya yönelik olumlu ve olumsuz duygular bir arada bildirilmektedir. Örneğin, okul gibi eğitim ortamlarında yapılan dil aracılığının çocukların aidiyet hissini ve özgüveni arttırdığı belirtilirken (Coyoca ve Lee, 2009; Crafter, Cline ve Prokopiou, 2017) aynı zamanda stres ve utanma duygularını bildiren çalışmalar (Crafter, Cline ve Prokopiou, 2017; Jones ve Trickett, 2005; Jones, Trickett ve Birman, 2012) da bulunmaktadır. Bu çalışma bağlamında yapılan görüşmelerde de katılımcıların dil aracılığına ilişkin en sık dile getirdikleri duygular sırasıyla gurur, güven, aidiyet/sorumluluk, gerginlik, mutluluk, güvensizlik, yük altında hissetme ve utanç olmuştur. Hem bu sıralama hem de görüşme boyunca ifade edilen duyguların yoğunluğu dikkate alındığında, çocuklarda dil aracılığına ilişkin olumlu duyguların olumsuzlardan fazla olduğu söylenebilir.



Grafik 1: Kod Birlikte Oluşma Modeli (Çakışan Kodlar)

Veri analizinde Kod Birlikte Oluşma Modeli (Çakışan Kodlar) sonucunda oluşan Şekil 1, ‘Duygular’ kodu altındaki alt kodların diğer kod ve alt kodlarla olan ilişkilerini göstermektedir. Buna göre, ‘Gurur’ kodunun, çocuğun ailesi için çeviri yaparken önemli bir şey başarmış, anlamlı bir katkı sunmuş olmakla ilgili kendisiyle gurur duymasının yanı sıra başkalarının kendisini beğenmesi ve takdir etmesi durumuyla da ilgili olduğu görülebilir:

“Çeviri yapmanın güzel yanı, çeviri yaptığında karşıdaki kişiye ne güzel öğrendiğini gösteriyorsun. Bunu pekiştirdiğimi [karşıdaki kişi] biliyor. Karşıdaki kişiye daha böyle nasıl diyeyim? Böyle daha iyi gösteriyor insanı” (K2).

“Annem bile anlamıyor diyordum. İyi bir şey yaptığımı düşünüyordum. Yani bu gurur verici bir şey. Hiç kimse Türkçe bilmiyordu. Ben çevirebiliyordum” (K4).

Olumsuz duygulardan da gerginlik duygusunun daha çok ‘Anlama Sorunu’ alt koduyla bir arada bulunması, çocukların dil becerisinin anlama konusunda yetersiz kaldığı durumlarda iletişimi gerçekleştirilememeye kaygısıyla birlikte gerginlik hissettiğini gösterebilir:

“Mesela benim için yani ilk yılda Türkler çok hızlı konuşuyorlar benim için. Çünkü daha yeni öğreniyordum. Türkçeyi hızlı konuştuğu için her şey duyamıyordum. O yüzden geriliyordum” (K4).

‘Gerginlik’ kodunun ‘Çeviri Ortamları’ kodunun alt kodlarından yalnızca ‘Hastane’ ile bir arada bulunması da yine çocukların gerginlik hissini hastane ortamında çeviri faaliyeti ile ilgili olduğu söylenebilir (bkz. 3.2. Çeviri ortamları). En sık dile getirilen bir diğer duygu olan ‘Aidiyet/Sorumluluk’ kodu ise ‘Birebir Çeviri’ alt kodu ile birlikte bulunmaktadır. Bu durumda yukarıda tartışıldığı gibi (bkz. 3.3. Çevirmen rolü, etik ve sorumluluk), çocuk dil araçlarının aldıkları çeviri kararlarında hem üstlendikleri iletişimi gerçekleştiren kişi rolüne hem ailelerine hem de göçmen kimliklerine karşı duydukları sorumluluk ve aidiyet duygusu etkilidir:

“Aslında birazcık böyle uzattığında ben zaten hani karşı tarafın öyle bir şey hissedeceğini bildiğim için karşı tarafa da ne konuştuksak birebir anlatmaya çalışıyorum. Hani aynı yerde olduğumuzdan dolayı ayıp olmasın diye” (K1).

‘Mutluluk’ duygusunun ise aidiyet/sorumluluk duygusuyla bağlantılı olduğu görülebilir. Buna göre, katılımcılar dil aracılığı sayesinde ailelerine karşı duydukları sorumluluğu yerine getirdikleri için kendilerini mutlu hissetmektedir:

“Hiç zor gelmedi, seve seve yapıyordum. Çünkü çocukluğundan beri annemle babam bana çok yardımcı oldu. Özellikle babam okuldan geldiğinde ödevlerimi hep o yapardı. Hep matematik öğretirdi. Sonuçta onlar da [dili] bilmiyorlar ben de onlara çeviri yapıyorum” (K3).

Yük altında hissetme duygusu ise diğer duygulara kıyasla daha az dile getirilmiştir. Her ne kadar ÇDA alanında, çocukların ebeveynlerinin iletişim yükünü üstlenmeleri nedeniyle normal çocukluk şartlarının ötesinde ve erkenden ebeveyn/yetişkin sorumluluğunu almanın olumsuz psikolojik etkilerini yaşadığı öne sürülse de (Cohen, MoranEllis, ve Smaje, 1999; Giordano, 2007), bu çalışmada katılımcılar kendi dil aracılığı tecrübelerini genellikle olumsuz açıdan ele almamıştır. Yukarıda tartışılan aidiyet/sorumluluk duygusu dikkate alındığında, bu çalışmadaki katılımcılar üstlendikleri dil aracılığı faaliyetini bir yükten ziyade, ailelerine karşı duydukları sorumluluğu yerine getirme fırsatı

olarak değerlendirmiştir. Buna göre, ebeveynleşme/yetişkinleşme olgusu belli kültür ve toplum yapılarına göre farklı şekillerde ele alınabilir. Örneğin, Türkiye'deki yerel etnik azınlıklar arasında dil aracısı rolünü üstlenen çocuklar üzerine yapılmış bir çalışmada (Bayraktar-Özer, 2024), Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Sünni Arap bir topluluğun kültürüyle yetişmiş bir çocuk dil aracısı, aile büyüğü için yaptığı çevirileri doğu kültürünün aileye ve aile büyüğüne saygısının bir uzantısı olarak gördüğünü ve çocukluğu üzerinde herhangi bir olumsuz etkisi olmadığını dile getirmiştir. Ancak, Almanya'da yapılan bir çalışmada, ÇDA'nın Alman kültürü ile son derece uyumsuz olduğu ve hem aile ilişkilerinin dengesine zarar verebileceği hem de kültürel çatışmalara yol açabileceği gösterilmiştir (Degener, 2010). Benzer şekilde, Çin kültürel değerlerinden ataya/büyüğe saygı, hiyerarşi ve aileye karşı sorumluluk değerlerine sahip çocuk dil aracılarının, daha sık aracılık faaliyetinde buldukça içselleştirme belirtileri ve/veya daha düşük öz saygı seviyelerine sahip oldukları belirtilmiştir (Hua ve Costigan, 2012).

4. Sonuç

Çocuk dil aracılığı (ÇDA) olgusunu bir çeviri faaliyeti olarak ele alan bu çalışmada, Türkiye'de göçmen gruplar bağlamında çocukların üstlendiği Türkçe, Türkmençe, Arapça ve Somalice dillerinde gerçekleştirilen dil aracılığı faaliyeti 18-21 yaş aralığında altı katılımcının görüş ve deneyimlerine başvurularak incelenmiştir. Çalışma, bulgularına göre çocuk dil aracılığına başlama yaşı (10-16), ev içinde dil aracılığına en çok ihtiyaç duyan aile üyesi (anne), çocuk dil aracılığına en sık ihtiyaç duyulan ortamlar (okul, hastane, alışveriş ortamları ve komşu ziyaretleri) ile dil aracılığına ilişkin ifade edilen duygular (gurur, güven, aidiyet/sorumluluk, gerginlik) açısından uluslararası alanyazınla uyumlu bulunmuştur. Öte yandan, alanyazında belirtilen ve çoğunlukla aile içindeki en büyük ya da en küçük kardeşin asıl dil aracısı olduğunu öne süren çalışmaların aksine, bu çalışmada asıl dil aracılarının ortanca çocuk olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda, asıl dil aracılığını belirleyen temel kriterlerin çocuğun yaşı, cinsiyeti ve kişisel özellikleri gibi bireysel faktörlerden ziyade çocuğun okullaşma yoluyla ev sahibi topluma dahil olması, dolayısıyla sosyal entegrasyonunun en önemli kriter olduğu öne sürülebilir. Çeviribilim bakışı açısından en önemli bulgulardan biri ise çocuk dil aracılarının üstlendiği çevirmen sorumluluğudur. Buna göre, çocuk dil aracılarının çeviri kararlarını rastgele değil, bir çevirmen bilinciyle ve önce çevirmenlik faaliyetine ve üstlendikleri çevirmen rolüne, daha sonra ailelerinin dil edinimine ve diğer göçmen gruplarına ve göçmen kimliğine duydukları sorumlulukla aldıkları tespit edilmiştir. Bu sorumluluk duygusu göçmen çocukların dil aracılığı faaliyeti ile yalnız kendilerinin değil, ailelerinin ve göçmen toplulukların da ev sahibi toplumla arasındaki bağının kurulmasında önemli rol oynadığını göstermektedir. Bu bağlamda, daha çok Batı ülkelerinde yürütülen ÇDA çalışmalarında daha çok olumsuz sonuçlarıyla ele alınan ve dil aracılığı faaliyetinin çocuklar üzerinde bir yük olduğu ve çocukların yaşından önce ebeveyn gibi hissetmesine neden olduğu belirtilen ebeveynleşme/yetişkinleşme bulguları bu çalışmada yerini sorumluluk ve aidiyet duygularına bırakmıştır. Bu sonuç da ÇDA çalışmalarında ev sahibi ülkenin coğrafi konumu, dil ve göçmen politikaları, göçmen toplulukların kültürel değer ve normları gibi etmenlerin rol oynadığı toplumsal bağlamın önemine işaret etmektedir.

Son yıllarda ev sahipliğini yaptığı artan mülteci sayısı ile birlikte, Türkiye'de her gün çok sayıda iki dilli çocuk tarafından profesyonel olmayan bu çeviri faaliyeti pek çok farklı ortamda üstlenilmektedir. Göçmen/mülteci toplulukların iletişim engelini aşmak üzere çocuklarına başvurdukları her durum ve ortam, ülkemizde profesyonel çevirmen ihtiyacına hangi durum ve ortamlarda, ne sıklıkla ve ne sebeplerle ihtiyaç duyulduğunu da göstermektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de ÇDA araştırmaları dezavantajlı durumdaki azınlık gruplarının dil ve iletişim kaynaklı ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu grupların sosyal entegrasyonunun sağlanmasının yanı sıra, başta sağlık kurumları olmak üzere pek çok kamu kurumunda çok sayıda, farklı dillerde profesyonel çevirmen ihtiyacına da dikkat çekecektir.

Çalışmanın temel kısıtlılığı elde edilen bulguların az sayıdaki katılımcının öz bildirimine dayanmasıdır. Bu çalışmanın bulgularının çocuk dil aracılığının gerçekleştiği gerçek ortamlarda gözleme dayalı verilerin toplanması ve çocukların çevirisine iletişimde bir taraf olarak ihtiyaç duyan göçmen aileler ile Türk toplumunun bireylerinin görüşlerinin alınması ile desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Yazarların ORCID ID’leri / ORCID IDs of the authors

Özge Bayraktar Özer 0000-0001-9684-570X

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Angelelli, C. V. (2016). Looking back: A study of (ad-hoc) family interpreters. *European Journal of Applied Linguistics*, 4(1), 5-31. doi: 10.1515/eujal-2015-0029
- Antonini, R. (2015). Child language brokering. F. Pochhammer içinde, *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* (s.48). London: Routledge.
- Arumí, M., ve G. Rubio-Carbonero. (2023). Reflecting on past language brokering experiences: How they affected children’s and teenagers’ emotions and relationships. *Multilingua* 42 (1), 1–23. doi: 10.1515/multi-2021-0152.
- Bayraktar-Özer, Ö. (2024). Child language brokering in Turkey: Nonprofessional interpreting experiences from Kurdish, Arab, and Pomak ethnic minorities. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. doi: 10.1080/01434632.2024.2351090
- Bucaria, C., ve Rossato, L. (2010). Former child language brokers: Preliminary observations on practice, attitudes and relational aspects. *MediAzioni: Journal of Interdisciplinary Studies of Language and Culture*, 10, 239-268. <http://mediazioni.sitlec.unibo.it>
- Chao, R. K. (2001). The role of children’s linguistic brokering among immigrant Chinese and Mexican families. V. Tseng içinde, *Families of color: Developmental issues in contemporary sociohistorical contexts*. Minneapolis: MN.
- Cohen, S., MoranEllis, J., ve Smaje, C. (1999). Children as informal interpreters in GP consultations: pragmatics and ideology. *Sociology of Health & Illness*, 21(2), 163-186.
- Coyoca, A. M., ve Lee, J. S. (2009). A typology of language-brokering events in dual-language immersion classrooms. *Bilingual Research Journal*, 32(3), 260-279.
- Crafter, S., Cline, T., ve Prokopiou, E. (2017). Young adult language brokers’ and teachers’ views of the advantages and disadvantages of brokering in school. R. S. Weisskirch içinde, *Language Brokering in Immigrant Families* (ss. 224-243). London: Routledge.
- Degener, J. L. (2010). “Sometimes my mother does not understand, then I need to translate”. Child and Youth Language Brokering in Berlin-Neukölln (Germany). *MediAzioni*, 10, 346-367.
- Esquivel, A. (2012). *Language brokering a dynamic phenomenon: a qualitative study examining the experiences of Latina/o language brokers*. (Yayımlanmamış bitirme tezi). Scripps College. http://scholarship.claremont.edu/scripps_theses/52
- Giordano, S. (2007). Overview of the advantages and disadvantages of professional and child interpreters for limited English proficiency patients in general health care situations. *Journal of Radiology Nursing*, 26(4), 126-131.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). *Basın açıklaması*. 30 Ekim 2024’de <https://www.goc.gov.tr/ulkemizdeki-yabanci-sayilarina-iliskin-ortaya-atilan-gercek-disi-iddialar-hakkinda-basin-aciklamasi> adresinden alındı.
- Guo, Z. (2014). *Young children as intercultural mediators: Mandarin-speaking Chinese families in Britain*. London: Multilingual Matters.
- Hua, J. M., ve Costigan, C. L. (2012). The familial context of adolescent language brokering within immigrant Chinese families in Canada. *Journal of youth and adolescence*, 41, 894-906.
- Hua, J. M., ve Costigan, C. L. (2017). Adolescent language brokering for immigrant Chinese parents in Canada. R. S. Weisskirch içinde, *Language Brokering in Immigrant Families* (ss. 137-159). London: Routledge.
- IOM. (2024). *World migrant report*. 30 Ekim 2024’de https://publications.iom.int/system/files/pdf/pub2023-047-1-world-migration-report-2024_0.pdf adresinden alındı.
- Jones, C. J., ve Trickett, E. J. (2005). Immigrant adolescents behaving as culture brokers: A study of families from the former Soviet Union. *The Journal of Social Psychology*, 145(4), 405-428.
- Jones, C. J., Trickett, E. J., ve Birman, D. (2012). Determinants and consequences of child culture brokering in families from the former Soviet Union. *American Journal of Community Psychology*, 50, 182-196.
- Katz, V. S. (2007). *From conversation to conversion: Children’s efforts to translate their immigrant families’ social networks into community connections*. University of Southern California.
- Krashen, S. (1985). *The input hypothesis*. New York: Unman
- Luna, L. U. (2014). *Language brokers: The relationship of acculturation, shame, hope, and resilience in Latinos of Mexican descent*. (Yayımlanmamış doktora tezi). George Fox University
- Morales, A., ve Hanson, W. E. (2005). Language brokering: An integrative review of the literature. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 27(4), 471-503. doi: 10.1177/0739986305281333
- Orellana, M. F., ve Phoenix, A. (2017). Re-interpreting: Narratives of childhood language brokering over time. *Childhood*, 24(2), 183-196.
- Pease-Alvarez, L. (2002). Moving beyond linear trajectories of language shift and bilingual language socialization. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 24(2), 114-137.
- Russell, B. R., Morales, A., ve Ravert, R. D. (2015). Using children as informal interpreters in pediatric consultations. *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 8(3), 132-143.
- Shen, Y., Tilton, K. E., ve Kim, S. Y. (2017). Outcomes of language brokering, mediators, and moderators: A systematic review R. S. Weisskirch içinde, *Language Brokering in Immigrant Families* (ss. 47-71). London: Routledge.
- Tribe, R., ve Thompson, K. (2017, November). Working with interpreters: Guidelines for psychologists. The British Psychological Society.
- Tse, L. (1995). Language brokering among Latino adolescents: Prevalence, attitudes, and school performance, *Hispanic Journal of Behavioural Sciences*, 17(2), 180-193.
- Tseng, V., ve Fuligni, A. J. (2000). Parentadolescent language use and relationships among immigrant families with East Asian, Filipino, and

Latin American backgrounds. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 465-476.

Weisskirch, R. S. (2005). The relationship of language brokering to ethnic identity for Latino early adolescents. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 27(3), 286-299. doi: 10.1177/0739986305277931

Weisskirch, R. S. (2017). Future directions for language brokering research. R. S. Weisskirch içinde, *Language Brokering in Immigrant Families* (ss. 294-305). London: Routledge.

Wu, N. H., ve Kim, S. Y. (2009). Chinese American adolescents' perceptions of the language brokering experience as a sense of burden and sense of efficacy. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 703-718.

Atf biçimi / How to cite this article

Bayraktar Özer, Ö. (2024) Child language brokering among migrant/refugee communities in Türkiye. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies, 21, 70–83. <https://doi.org/10.26650/ijts.2024.1561981>

EK 1. Çocuk Dil Araçları ile Görüşme Soruları

A. Demografik Bilgiler

1. Cinsiyet:
2. Yaş:
3. Doğum Yeri:
4. İkamet Yeri:
5. Kardeş Sayısı:

B. Dil Aracılığı Deneyimi

1. Ailenizde ilk ne zaman çeviriye ihtiyaç duyuldu? Aileniz için çeviri yapmaya ilk ne zaman başladınız?
2. Ailenizde en çok kim çeviri yapmanıza ihtiyaç duydu?
3. Ailenizde birincil dil aracı kimdi? Siz mi yoksa diğer kardeşler mi? Görev dağılımı var mıydı?
4. Hala çeviri yapıyor musunuz? Değilse ne zaman çeviriye olan ihtiyaç bitti?
5. Ebeveynler Türkçe öğrendi mi? Dil öğrenme süreçleri ve sizin dil aracılığı rolünüz zamanla nasıl değişti?

C. Dil Aracılığı Ortamları

1. Çeviriye en çok hangi ortamda ihtiyaç duyuldu?
2. Sizin çeviri yapmanızdaki en yaygın neden neydi? Ailenizin iletişimi sağlamada sizden başlıca talepleri nelerdi?

D. Dil Aracılığında Çeviri Yöntemi



1. Nasıl çeviri yapıyordunuz? Her şeyi tam olarak mı çeviriyordunuz?
2. Çeviriyi kısalttığınız ya da bazı şeyleri tamamen attığınız oluyor muydu? Örnekler verebilir misiniz?
3. Şakaları nasıl çeviriyordunuz?
4. Mesajı sansürlediğiniz ya da yumuşattığınız oluyor muydu? Örnekler verebilir misiniz?
5. Çocukken çeviri yapmanın zor yönleri nelerdi? Neden?
6. Çocukken çeviri yapmanın kolay yönleri nelerdi? Neden?

E. Dil Aracılığının Etkileri

1. Çocukken yaptığınız çevirmenlik deneyimi gençlik/ergenlik döneminizi nasıl etkiledi?
2. Günlük hayatınızın doğal bir parçası mıydı? Olağanüstü bir şey yaptığınızı düşünüyor muydunuz?
3. Genel olarak olumlu mu yoksa olumsuz bir deneyim miydi?
4. Çocukken çeviri yapmanın artıları ve eksileri nelerdi? Sosyal becerilerinize katkısı oldu mu?
5. Kendiniz bir çocuk olmanıza rağmen ebeveynlerinizin sorumluluğunu üstlenmiş ve bir yetişkin gibi davranmak zorunda kaldığınızı hissettiniz mi?
6. İleride çocuğunuzun böyle bir sorumluluk üstlenmesini ister miydiniz? Neden?

Mültecilerin Temel Hizmetlere Erişiminde İletişim Engelleri ve Mülteci Çevirmenliğinde İyi Uygulama Pratikleri*

Communication Barriers in Refugees' Access to Public Services and Good Practices in Refugee Interpreting

Gülfer Tunalı¹ , Olcay Şener Erkırtay² 

¹Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İzmir, Türkiye
²Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Afyon, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Gülfer Tunalı

E-posta / E-mail : gulfer.tunali@deu.edu.tr

* Bu çalışma, 30 Eylül- 2 Ekim 2024 tarihleri arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi II. Uluslararası Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZ

İnsanların çoğunluğu iş, eğitim veya aile birleşmesi nedeniyle uluslararası sınırları aşarak göç edebileceği gibi, savaş, şiddet, zulüm gibi çok daha trajik nedenlerle de ülkelerinden ayrılmak zorunda kalabilmekte ve ulaştıkları ülkede mülteci olarak yardım ve desteğe ihtiyaç duyabilmektedir. Türkiye de en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkelerden biridir. Türkiye'de yaşayan mültecilere eğitim, sağlık ve mahkeme gibi alanlarda erişim hakkı tanınmış olmasına rağmen, yapılan araştırmalarda mültecilerin dil engelleri sebebiyle temel hizmetlere erişimde çeşitli sıkıntılar yaşadığı ortaya konulmaktadır. Bundan hareketle bu çalışmanın amacı, Avrupa'da mültecilerin çeviri aracılığıyla kaliteli temel hizmetlere erişimini kolaylaştıran iyi uygulama örneğini tartışarak toplumsal yenilik odaklı bir çerçeve geliştirmek ve Türkiye'de toplumsal yenilik girişimlerini teşvik etmektir. Toplam 128 akademik makale, rapor, proje sonucu, vaka doküman ve iyi uygulama bütüncesinin incelendiği çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada çalışma amacına uygun olarak öncelikle mültecilerin Avrupa'da eğitim, sağlık, iltica ve adli yardım alanlarında karşılaştığı zorluklar tespit edilmiştir. Mültecilerin en çok bilgiye erişim, nitelikli çevirmenin erişilebilirliği ve iş birliği konusunda zorluklarla karşılaştığı ortaya çıkmıştır. İkinci aşamada, bu zorlukları ve genel iyi uygulama kriterlerini temel alarak mülteci çevirmenliği alanında iyi uygulama değerlendirme ölçütleri oluşturulmuştur ve Avrupa'da sunulan çözümler iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda 'Migrant-Friendly Hospitals' projesi iyi uygulama örneği olarak sunulmuştur. Çalışma, iyi uygulamaların yerel bağlamda nasıl değerlendirilebileceğine ve uyarlanabileceğine dair ölçütler ve stratejiler önererek kapsayıcı bir bakış açısını kazandırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Mülteciler, çok dillilik, temel hizmetlere erişim, toplum çevirmenliği, mülteci çevirmenliği

Başvuru / Submitted : 07.10.2024

Kabul / Accepted : 03.11.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

While people may migrate internationally for reasons such as work, education, or family reunification, many are forced to leave their countries due to much more tragic reasons, such as war, violence, and persecution, and may require assistance and support as refugees in the countries they reach. Türkiye is one of the countries hosting the highest number of refugees. Although refugees in Türkiye are granted access to services in education, healthcare, and legal fields, research has shown that they face challenges in accessing public services due to language barriers. Based on this, this study aims at developing a framework focused on social innovation by discussing a good practise example that facilitates refugees' access to quality public services through translation and interpreting in Europe, and to promote social innovation initiatives in Türkiye. The study, which examines 128 academic articles, reports, project results, case documents, and good practise corpus, consists of two phases. In the first phase of the research, in accordance with the study's objective, the challenges faced by refugees in the areas of education, healthcare, asylum procedure and legal aid in Europe were identified. It was revealed that refugees face significant challenges in accessing information, finding qualified interpreters, and collaborating with interpreters. In the second phase, based on the challenges identified and general good practise criteria, the evaluation criteria for good practises were set, and the solutions offered in Europe were evaluated as good practises. In this regard, the 'Migrant-Friendly Hospitals' project was presented as an example of good practise. The study offers an inclusive perspective by proposing criteria and strategies on how to evaluate and adapt good practises to the local context.

Keywords: Refugees, multilingualism, access to public services, community interpreting, refugee interpreting

EXTENDED ABSTRACT

The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) reports that 117,3 million people are forcibly displaced worldwide due to various factors, such as war and persecution, as of 2024. Among these, 73% come from countries like Afghanistan, Syria, Venezuela, Ukraine, and South Sudan. Türkiye is one of the leading countries hosting refugees, with approximately 4,4 million foreigners legally residing in the country as of August 2024. Despite Türkiye's legal provisions enabling access to services, including free interpreting services, studies reveal that many refugees still face significant barriers to accessing public services. Language barriers, for instance, prevent them from being aware of the services offered in areas such as healthcare, education, and legal procedures (Şan & Koçlu, 2018) and from making doctor appointments (AIDA, 2018). They also face difficulties in educational settings due to the fact that the classes are held in Turkish and the lack of catch-up classes for newly arrived students (AIDA, 2018). Furthermore, they experience discrimination, which forces them to abandon their education (Sever, 2020, s.2). Another significant difficulty is encountered in accessing professional interpreters. Even though SGDD-ASAM employs approximately 60 interpreters, and since 2017, the UNHCR has been providing interpreter support, it has been revealed that there are challenges in accessing professional interpreters, especially in smaller provinces. As a result, individuals registered as asylum seekers (AIDA, 2018), those with a refugee background (Erdoğan, 2021, s. 142; Polat Ulaş, 2021, s. 150) or bilingual staff working in Provincial Migration Administration Offices act as an interpreter (Doğan, 2017, s.246), which leads to the violation of confidentiality and negatively impacts the quality of the interpreting service provided (AIDA, 2018).

Taking into consideration all these challenges, it is an undeniable fact that there is a need to raise awareness and develop an inclusive translation policy for individuals speaking different languages to access quality services in Türkiye. Thus, this study aims to promote social innovation initiatives in Türkiye by discussing good practises that facilitate refugees' access to quality services through translation and interpreting in Europe. With this aim in mind, the study seeks to identify the challenges faced by refugees living in various countries in Europe in accessing public services in education, healthcare, asylum and legal aid. It will then present a good practise initiative in Europe with the framework developed in accordance with the challenges detected and general good practise criteria.

To support the study, a comprehensive literature review was conducted, analysing 182 academic articles, reports, and case documents published from the early 1990s to September 2024. From these, 128 data sources that aligned with the research objectives were selected for detailed analysis. The study used sources from various international organisations, including the UNHCR, IOM, EU, OSCE, and EUAA, as well as databases such as Google Scholar, Semantic Scholar, PubMed, and Migration Hub.

According to the findings, there are three main challenges that refugees face in Europe: 1) Access to information, 2) Availability of qualified interpreters, and 3) Collaboration problems. The data revealed that many refugees lack knowledge of their rights and the services available to them. They often rely on friends and informal networks for information, which may not always be accurate or accessible. This gap leads to increased vulnerability and miscommunication. Another challenge lies in the availability of qualified interpreters. A shortage of interpreters proficient in rare languages creates barriers to accessing services. Financial constraints further limit the availability

of professional interpreting services, forcing refugees to rely on untrained individuals. On the other hand, service providers and refugees often underestimate the role of professional interpreters, leading to ineffective communication and reliance on ad hoc interpreters, such as family members and friends, which can compromise the quality and confidentiality of the information shared.

Based on all these challenges, evaluation criteria of good practises consisting of 3 main criteria and 14 sub-criteria were developed, and the ‘Migrant-Friendly Hospitals’ project was selected as a case for this study. The ‘Migrant-Friendly Hospitals’ project was analysed in terms of providing professional interpreters, including in rare spoken languages, organising training to enhance collaboration between parties, improving the quality of service, including interpreting service by raising cultural awareness and establishing quality control mechanisms for good practises.

1. Giriş

İnsanların çoğunluğu genellikle iş, eğitim veya aile birleşmesi nedeniyle uluslararası sınırları aşarak göç etmektedir. Bu tür bir göç ulusal yasalar bağlamında gerçekleşmekte olup gidilen ülkeleri zorlamadığı gibi göç eden kişi açısından da güvenli ve düzenli bir süreci kapsamaktadır. Buna karşılık mülteciler savaş, şiddet, zulüm gibi çok daha trajik nedenlerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmakta ve ulaştıkları ülkede yardım ve desteğe ihtiyaç duymaktadır (Migration and migrants: a global overview, 2024, s.19). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin (BMMYK) 2024 yılı verilerine göre, dünyada 117,3 milyon kişi zorla yerinden edilmiştir. Bunların 68,3 milyonu iç göç yapanlar, 6,9 milyonu sığınmacı¹, 37,6 milyonu ise mülteci² statüsündedir. Açıklanan resmi rakamlara göre, bu kişilerin %73’ünün Afganistan, Suriye, Venezuela, Ukrayna ve Güney Sudan’dan olduğu belirtilmektedir. Türkiye de coğrafi konumu sebebiyle en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkeler arasında yer almaktadır (BMMYK, 2024). Göç İdaresi Başkanlığı’nın (GİB) 29 Ağustos 2024 tarihinde yayımladığı verilere göre, ülkemizde toplam 4 milyon 425 bin 230 yasal kalış hakkı bulunan yabancı yaşamaktadır. Bunların 3 milyon 99 bin 524’ü geçici koruma altında bulunan Suriyelilerden, 221 bin 353’ü uluslararası koruma kapsamında bulunan yabancılardan ve 1 milyon 104 bin 353’ü ikamet izniyle kalan yabancılardan oluşmaktadır (Türkiye’deki Suriyeli Sayısı, 2024).

Türkiye’de yaşayan mültecilere eğitim, sağlık ve mahkeme gibi alanlarda erişim hakkı tanınmıştır (Coşkun ve Yılmaz, 2018). Bunlardan bir tanesi de kamu hizmetlerinde ücretsiz çeviri desteğidir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 70. maddesine göre iltica başvurusu sahibine talep etmesi halinde başvuru, kayıt ve mülakat aşamalarındaki görüşmelerde tercümanlık hizmeti sağlanmaktadır. Suriye vatandaşlarını kapsayan Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 26. ve 31. maddelerine göre ise sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal hizmetler ve yardımlar ve yönetmeliğin kapsadığı diğer iş ve işlemlerde ücretsiz tercümanlık hizmeti sağlanabilir. Ancak tercümanlık hizmetini sağlayacak kişinin eğitimi ve yeterlilikleri hakkında detaylı bir açıklama mevcut değildir. Nitekim, Sağlık Bakanlığı tarafından “Geçici Koruma altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Sunulan İlgili Hizmetlerin Geliştirilmesi” Projesi (SIHHAT), Göçmen Sağlığı Merkezleri ve Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinde Arapça ve Türkçe bilen hasta yönlendirme personelini tıbbi terminoloji, sağlık çevirmenliği ilkeleri, hasta hakları, iletişim becerileri, kültürlerarası iletişim, sağlık teşkilatlanması, ruh sağlığı ve öz bakım konularında eğitim vererek istihdam etmiştir (“Sağlık Bakanlığı”, t.y.; “Sunulan sağlık hizmetleri”, t.y.). Ancak tüm bu girişimlere rağmen, mültecilerin temel hizmetlere erişiminde ciddi sıkıntılar yaşadığı ortaya konulmaktadır. Örneğin, dil engelleri sebebiyle bilgiye erişimde zorluk çektikleri ve dolayısıyla sunulan hizmetlerden haberdar olamadıkları, sağlık, eğitim ve yasal işlemler gibi alanlarda sıkıntılar yaşadıkları (Şan ve Koçlu, 2018; Aral, Öncü Yılmaz & Yaman, 2017), doktor randevusu almakta zorlandıkları (AIDA, 2018, s.72), okullarda derslerin Türkçe olması ve yeni gelen öğrencilere ek ders/telafi dersi konulmaması nedeniyle mülteci öğrencilerin eğitimde ciddi sorunlar yaşadığı (AIDA, 2018, s.69) ve eğitimlerini yarıda bıraktıkları (Sever, 2020, s.2) bulgular arasındadır. Bir diğer sorun ise profesyonel çevirmene erişimde yaşanmaktadır. SGDD-ASAM yaklaşık 60 çevirmen istihdam etmektedir ve BMMYK 2017 yılından bu yana çevirmen desteği sağlamaktadır. Fakat buna rağmen profesyonel çevirmene erişimde zorluk yaşandığı; bu sebeple de özellikle küçük illerde, sığınmacı olarak kayıtlı olan (AIDA, 2018, s.34), mülteci geçmişine sahip olan (Erdoğan, 2021, s.142; Polat Ulaş, 2021, s.150) veya İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde iki dilli çalışan (Doğan, 2017, s.246) kişilerin çevirmen olarak görev yaptığı görülmektedir. Bunların

¹ Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Göç Terimleri Sözlüğünde sığınmacı (asylum seeker) “Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler temelinde ülkede kalma izni verilmemişse, bu kişiler ülkede düzensiz veya kanuna aykırı bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler” şeklinde tanımlanmaktadır (IOM, s.74).

² Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Göç Terimleri Sözlüğünde mülteci (refugee) “BMMYK’nın tüzüğündeki kriterlere uyan ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolüne taraf olan bir ülkede bulunup bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması farketmeksizin, Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan Birleşmiş Milletler korumasından yararlanmaya hak kazanan kişi” olarak tanımlanmaktadır (IOM, s. 65).

neticesinde ise mülteci çevirmenlerinin³ gizlilik ilkesini ihlal ettiği ve çeviri kalitesini olumsuz yönde etkilediği bulgular arasındadır (AIDA, 2018, s.34).

Tüm bu sorunlar göz önüne alındığında, Türkiye’de farklı dil konuşan kişilerin kaliteli hizmete erişmesi için farkındalık geliştirmeye ve kapsayıcı bir çeviri politikasına ihtiyaç olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Mülteci topluluklarının çeviri aracılığıyla hizmetlere erişimde yaşadığı engeller, yalnızca teknik veya dilsel boyutlarla sınırlı değildir. Aynı zamanda kültürel, sosyal ve politik değişim gerektiren bir toplumsal yeniliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Campomori, Casula ve Kazepov’a (2023) göre “Toplumsal yenilikçi uygulamalar, refah sistemlerinin, ortaya çıkmakta olan ve çoğu zaman çözümü güç olan toplumsal sorunları etkili bir şekilde ele almak için benimsemesi gereken ideal bir yaklaşım olarak giderek daha fazla kabul görmektedir” (s.158). Bu sebeple bu çalışmanın amacı, Avrupa’da mültecilerin çeviri aracılığıyla kaliteli temel hizmetlere erişimini kolaylaştıran iyi uygulamaları tartışarak Türkiye’de toplumsal yenilik girişimlerini teşvik etmektir. Bu amaçla bu çalışma aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

1. Avrupa’da mültecilerin eğitim, sağlık, iltica ve adli yardım alanlarında çeviri aracılığıyla temel hizmetlere erişimde karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
2. Bu zorlukları aşmak ve mültecilerin temel hizmetlere erişimini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilen iyi uygulamalar nelerdir?

Bu çalışmada ‘iyi uygulama’, “etkili, yeterli, sürdürülebilir ve uyarlanabilir stratejiler, yaklaşımlar veya etkinlikler” (What are good practices, 2021) olarak tanımlanmaktadır. Çalışma, mültecilerin çeviri yoluyla temel hizmetlere erişimini sağlayan iyi uygulamaların belirlenmesi için ölçütler geliştirmesi nedeniyle önemlidir. Çalışma bu ölçütleri uygulayarak seçtiği iyi uygulamayı tanııtıp yaygınlaştırmakla sınırlı kalmayıp aynı zamanda bu uygulamaların Türkiye’de nasıl hayata geçirilebileceği konusunda stratejiler de önermektedir.

Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlar mültecilerin hizmete erişimi ve entegrasyonunu destekleyen iyi uygulamaların paylaşımına büyük önem vermektedir. Farkındalık yaratmak, kapasite geliştirmek ve iyi uygulamaların paylaşımını teşvik etmek amacıyla farklı programlar başlattıkları gibi kendileri de birçok iyi uygulamayı toplayıp yaymak için girişimde bulunmaktadır. Bunlara Avrupa Komisyonu’nun çevrimiçi sayfasında yer alan *Integration Practices* (2024) adlı iyi uygulamalar bütüncesi, BMMYK’nın çevrimiçi *Guidelines on Good Practices* rehberi (2019) ve Global Compact on Refugees platformundaki *Good Practices* (2024) adlı iyi uygulamalar bütüncesi örnek gösterilebilir.

Williams (2005, s.38) neredeyse 20 yıl öncesine ait çalışmasında sağlık ve sosyal hizmet alanında iyi uygulamalarla ilgili birçok çalışma olduğunu ama hiçbirinin çeviri hizmetinin karmaşıklığına odaklanmadığını vurgulamaktadır. Aradan geçen zamanda da mültecilerin entegrasyonuna ilişkin birçok iyi uygulama tanıtılmış ve değerlendirilmiş olsa da mültecilere yönelik çeviri hizmetlerini dikkate alan herhangi bir iyi uygulama çalışmasına rastlanmamıştır. Bu çalışmada önce Avrupa’da mültecilerin temel hizmetlere erişimde yaşadığı zorluklar ortaya konulacak, ardından çeviribilim literatürü, iyi uygulama literatürü ve tespit edilen sorunlara dayandırılarak geliştirilen iyi uygulama çerçevesi tanıtılacak ve oluşturulan ölçütler doğrultusunda Avrupa’da öne çıkan bir iyi uygulama örneği tartışılacaktır. Çalışma, Türkiye’de çeviride iyi uygulamalar yoluyla mültecilerin hizmete erişiminin iyileştirilebilmesi için bir yol önermektedir. Avrupa Komisyonu’nun *Horizon Europe Work Programme 2023-2025* belgesinde de vurgulandığı gibi “Avrupa’nın mevcut bilimsel bilgi ve araştırma sonuçlarını (...) toplumsal yenilikler de dahil olmak üzere (...) yenilikçi çözümlere dönüştürmesi gerekir. Avrupa çapında değer yaratılmasını desteklemek amacıyla (...) mevcut iyi uygulamaları hayata geçirmek için daha fazla deneye, akranlar arası öğrenmeye, yeni modellerin test edilmesine ve iyi uygulamaların farklı ortamlarda denenmesine ihtiyaç vardır” (European Commission, 2024, s.96). Türkiye’de mültecilerin hizmete erişimini destekleyen daha fazla iyi uygulamanın tespit edilmesi ve yayılması, üniversite ve araştırma merkezlerini, kamu kurumlarını, STK’ları hem bu uygulamaları transfer etmek hem de daha iyi uygulamalar yaratmak için ortak çalışmaya teşvik edebilir. Ulusal bağlam çerçevesinde değerlendirilen ve uyarlanan iyi uygulamalar arttıkça iyi bir çeviri politikasının (Meylaerts, 2011) geliştirilmesi için farkındalık ve bilimsel kanıtlar artacak, mülteci çevirmenliği ile ilgili toplumsal yeniliklerin önü açılacaktır.

2. Metodoloji

Çalışma, Avrupa ülkelerindeki çeviri aracılığıyla temel hizmetlere erişimde zorlukları ve farklı tarafların sunduğu çözümleri tespit ederek iyi uygulamaları değerlendirmeyi hedeflediğinden öncelikle çalışmanın sınırlarını belirleme sorunuyla karşılaşmıştır. Temel hizmetlere erişimle ilgili yapılan ilk okuma sağlık, eğitim, iltica süreci ve bu süreçte adli yardıma erişim ile ilgili yaşanan zorlukların ön plana çıktığını gösterdiğinden, araştırma bu alanlarla

³ Mülteci çevirmenliği terimi bu çalışmada kamu kurumlarında hizmet sağlayıcılar ile mülteciler arasında sunulan çeviri hizmeti olarak tanımlanmaktadır.

sınırlandırılmıştır. Çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada çalışma amacına uygun olarak öncelikle mültecilerin Avrupa’da karşılaştığı zorluklar belirlenmiştir. İkinci aşamada ise bu zorlukları ve genel iyi uygulama kriterlerini temel alarak mülteci çevirmenliği alanında iyi uygulama değerlendirme ölçütleri oluşturulmuş, ardından Avrupa’da sunulan çözümler iyi uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir.

Ozolins’in (2014) de belirttiği gibi çeviribilimde mültecilerin temel hizmetlere erişimi söz konusu olduğunda “toplum çevirmenliği”, “diyalog çevirmenliği”, “kamusal hizmet çevirmenliği” gibi birçok farklı tanım kullanılmakta, bazı tanımlamalarda ise “çeviri” teriminden tamamen kaçınılarak “dilsel aracılık” veya “kültürel aracılık” gibi terimler tercih edilmektedir. Bu çalışma mültecilerin temel hizmetlere erişimini sağlayan sözlü çeviri uygulamasını incelediğinden, kavram yerine *eyleme* odaklanılmıştır ve çalışmanın kriteri sağlık, eğitim, iltica süreci ve bu süreçte adli yardıma erişimde *çeviri eylemi* olarak belirlenmiştir. Bu nedenle çevrimiçi kaynak taramasında bütün bu kavramlar anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Buna ek olarak “zorluk”, “engel”, “iletişim engelleri”, “kültürel engeller”, “mülteci”, “göçmen”, “sığınmacı”, “sağlığa erişim”, “adli yardıma erişim”, “eğitime erişim”, “iltica süreci”, “çeviri hizmeti”, “dil hizmeti”, “iyi uygulama”, “çözüm” gibi kavramlar bir araya getirilerek İngilizce ve Almanca olarak geniş bir tarama yapılmıştır.

1990’ların başlarından Eylül 2024’e kadar yayımlanan toplam 182 akademik makale, rapor, proje sonucu, vaka dokümanı indirilmiş, çalışma amacına uygun olan 128 veri kaynağı ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Bu sebeple, Avrupa ülkelerinin temel hizmetlere erişimde çeviri hizmetleri konusunda yaşadığı zorlukları ve sunduğu çözümleri tespit etmek için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Avrupa Birliği (AB), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA) (2021’e kadar EASO) gibi uluslararası kuruluşların yanı sıra Göçmen Entegrasyon Politikası Endeksi (MIPEX) gibi endekslerden ve Sığınma Bilgi Veri Tabanı (AIDA) gibi organizasyon kaynaklarından, ayrıca Google Scholar, Semantic Scholar, PubMed, HeinOnline, Migration Hub veri tabanlarından yararlanılmıştır.

Çeviri aracılığıyla temel hizmetlere erişim engellerini belirlemeyi amaçlayan çalışmanın ilk aşamasında tematik analiz yöntemi uygulanmıştır. Braun ve Clarke’ın (2022, s.223-258) belirttiği gibi tematik analiz denildiğinde homojen bir analiz yönteminden bahsetmek mümkün değildir. Tematik analiz, farklı türleri olan bir nitelikli analiz yöntemidir ve araştırmanın sorularına ve amacına göre uyarlanabilen esnek bir yapıya sahiptir (Braun ve Clarke, 2006, s.78; Clarke ve Braun, 2016, s.297). Bu çalışmada temalara dayanan çerçeve analizi yönteminden yararlanılmıştır. Çerçeve analizi literatüründe temalara ayrıca çerçeve kategorisi veya tematik kategori de denilmektedir (Parkinson, Eatough, Holmes, Stapley ve Midgley, 2016, s.116) ancak bu çalışmada tematik analizin sistematik ve bağımsız bir yöntem olarak geliştirilmesine katkı sağlayan Braun ve Clark’ı izleyerek tema kavramı tercih edilmiştir.

Çerçeve analizi yöntemi, çalışmanın amacının önceden belli olduğu, zamanın kısıtlı olduğu, büyük veri kümelerinin analiz edildiği ve birden çok araştırmacının çalıştığı çalışmalar için uygun bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Bu yöntem ile yüklü miktardaki veriyi sistematik bir şekilde azaltmayı sağlayan bir temalar çerçevesi (bir nevi kod kitabı) geliştirilmektedir. Bu analiz yönteminde temalar veride sürekli tekrar eden bilgiler olarak tanımlanmaktadır. Çerçeve analizi kapsamında temalar, analiz sürecinin erken bir aşamasında geliştirilmektedir; ya verinin toplanmasına yarayan sorulara dayanarak veriyi hiç incelemeyen ya da toplanan verinin bir kısmının incelenerek veriye biraz aşinalık kazanılmasından sonra oluşturulmaktadır. Daha sonra bu rehber niteliğindeki temalar, analiz sürecini yönlendirmek, yani geri kalan veriyi kodlamak için kullanılmaktadır. Temalar veriyi temel alarak geliştirilebileceği (tümevarımsal kodlama) gibi belirli teorilerden veya önceki araştırmalardan türetilerek (tümdengelimsel kodlama) de geliştirilebilir. Ancak temalar verilerden türetilse de devamındaki analiz sürecinde bu temalara uygun veri arayan bir kodlama süreci, tümdengelimsel bir nitelik kazanmaktadır. Teoriye dayanan veya kısmi okumayla oluşturulan kod kitabıyla kanıt arayan bu tür bir tümdengelimsel kodlama yaklaşımı, veri kümesinde bu temalara uygun verileri kodlamakla sınırlı kalma riskini taşımaktadır (Braun ve Clarke, 2022, s.244-246). Bu durumda da sürekli tekrar etmeyen verilerin gözden kaçırılması riski doğmaktadır (Ward, Furbey, Tierney ve Swallow, 2013, s.2426).

Ancak kodlama sürecinde, önceden hazırlanan kod kitaplarıyla yapılan kodlamalara ek olarak tümevarımsal bir kodlama da uygulanarak bu risk bertaraf edilebilir. Karma analiz süreci, Fereday ve Muir-Cochrane’in (2006) de vurguladığı gibi bilimsel titizliği sağlamak için önemli bir katkı sağlayabilmektedir. Kendileri hazırladıkları kod kitabına (şablon analizi yöntemini kullandıkları için buna şablon da demektedirler) ek olarak veriyi tümevarımsal bir yaklaşımla da değerlendirerek bu tür çalışmaların ilk örneklerinden birini sunmuştur. Bu çalışmada da büyük veri bütüncesini sistematik bir şekilde analiz edebilmek amacıyla önceden hazırlanan çerçeve temalarla tümdengelimsel bir kodlama yaklaşımını, araştırma sorusuyla ilgili olabilecek beklenmedik verileri de değerlendirebilmek için tümevarımsal yaklaşımla birleştiren bir süreç izlenmiştir. İlk olarak metinler sağlık, eğitim, iltica ve adli yardım şeklinde sınıflandırılmıştır. Yazarlar bu alanları aralarında paylaşarak kendi sorumluluklarındaki alana ait en az 15 metni derinlemesine okumuş ve bu okumalar sırasında çalışma amacına uygun notlar alarak veriye nüfuz edilmiş ve aşinalık kazanılmıştır. Ardından

her yazar, çeviri aracılığıyla iletişim engeline ilişkin ilk kodları oluşturmuştur. Verilerden elde edilen bu ilk kodların karşılaştırılması sonucunda yazarların bütün alanlarda benzer kodlar geliştirdiği tespit edilmiştir: “sistem hakkında bilgi sunma”, “nadir diller”, “dil çeşitliliği”, “maddi sıkıntı”, “kalitesiz çeviri”, “kalitesiz hizmet”, “hizmet sunucularının çevirmen talep etmemesi”, “hizmet sunucularının aile üyeleriyle çalışmayı tercih etmesi”, “çeviri desteğine bütçe ayırma”. Bu nedenle bütün alanlardaki metinlerin ortak temalarla analiz edilmesine karar verilmiş ve yukarıda belirlenen kodlar daha kapsamlı temalar olarak sınıflandırılmıştır: “bilgiye erişim”, “nitelikli çevirmene erişim”, “ taraflar arasında iş birliği”. Söz konusu temalar bir çerçeve olarak kullanılarak metinlerde anlamlı birimlerin kodlanmasına ve verilerin temalara uygun olarak yerleştirilmesine imkân sağlamıştır. Bu süreçte veriyi belirlenen temalarla sınırlandırma riskine karşı önlem almak ve bunların dışında kalan farklı verileri de değerlendirebilmek için veri kümesinin araştırma amacıyla ilgili kısımları tümevarımsal kodlamaya tabi tutulmuştur. İki yaklaşımın iç içe geçtiği bu karma yaklaşım, hem verilerin önceden belirlenmiş temalara göre kodlanmasını hem de veride ilgili birimlerin değerlendirilmesini sağlamıştır. Tümevarımsal kodlama ile ilerleyen analiz sürecinde çeviri eğitimi pratikleri de bir tema olarak ortaya çıkmıştır. Bu tema, eğitim ihtiyacı konusunda bir farkındalığın oluştuğunu göstermektedir ve çalışmada ayrı bir bölüm olarak değerlendirilmeye uygun görülmüştür.

Çalışmanın ilk aşamasında zorlukların tespit edilmesinin ardından, ikinci aşamada bu zorlukları aşmak için geliştirilen çözümler araştırılmıştır. Bunun için öncelikle uluslararası raporlarda belirli bir alanda öne çıkan ülkeler belirlenmiştir. Raporlarda yapıları gereği ülkelerle ilgili sadece özet bilgiler sunulmaktadır. Bu bilgilerden yola çıkarak daha ayrıntılı araştırma yapılmış ve çeviri ile ilgili verilere ulaşılmıştır. Bunun dışında mültecilerle ilgili iyi uygulama bütünceleri incelenmiştir. Ancak iyi uygulamalar bütüncelerinde çeviri konusu ayrıntılı olarak değerlendirilmemekte, sadece “çeviri hizmeti sunulmuştur”, “çevirmen desteği sağlanmıştır” şeklinde genel geçer ifadeler kullanılmaktadır. Bu nedenle çeviri ile ilgisi olabileceği öngörülen iyi uygulama başlıkları çevrimiçi olarak ayrıca daha ayrıntılı olarak araştırılmış, çalışmanın araştırma amacı açısından değerlendirilebilecek yeni verilere ulaşılmıştır.

Avrupa’da mültecilere bakanlıklar, belediyeler, şehirler, diğer kamu kurumları, STK’lar, üniversiteler, araştırma merkezleri ve KOBİ’lerin projeler yoluyla *ad hoc* hizmet sunumunun yaygın olduğu görülmüştür. Araştırma sürecinde farklı fonlarla desteklenen ulusal ve yerel düzeyde koordineli yürütülen uygulamaların yanı sıra sadece yerel düzeyde yürütülen uygulamaların da çok yaygın olduğu tespit edilmiştir. Ancak araştırma, derlenen farklı çözümleri betimlemekle yetinmek yerine bunların arasından iyi uygulamaları tespit etme amacını güttüğünden, çözümlerin iyi uygulama olarak değerlendirilmesi için bir analiz çerçevesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda iyi uygulamalar literatürüne ve tespit edilen zorluklara dayanarak çeviri alanında iyi uygulama ölçütleri geliştirilmiştir (bkz. 5.1). Ardından bu ölçütlere uyabilecek farklı mülteci çevirmenliği pratikleri değerlendirilmiş ve birçoğunun iyi uygulama kapsamına girmediği görülmüştür. Çalışmada ölçütler çerçevesinde tespit edilen iyi uygulamalardan yer kısıtlaması nedeniyle sadece bir tanesinin örnek olarak sunulmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda farklı ülkelerde uygulanan ‘Migrant-Friendly Hopsitals’ projesi çeviri bağlamında iyi uygulama olarak değerlendirilmiştir.

3. Zorluklar ve Toplum Çevirmeni Pratikleri

Bulgular, mültecilerin temel hizmetlere erişiminde 3 temel sorunla karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Bunlar bilgiye erişim, nitelikli çevirmenin erişilebilirliği ve iş birliği sorunudur.

3.1. Bilgiye Erişim

Mültecilerin bir ülkede kamu hizmetlerinden faydalanabilmesi, mülteci olarak sahip oldukları temel hakları ve yaşadıkları ülkenin sistemlerini anlamalarına bağlıdır. İltica süreçleri, haklar ve sorumluluklar, sağlık, eğitim, barınma, aile birleşmesi ve çalışma izinleri gibi konularda bilgi, mültecilerin bu hizmetlere erişimlerini kolaylaştırmaktadır. Ancak dil ve kültür engelleri, mültecilerin kamu hizmetlerine erişimini ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Williams’ın (2005, s.37) da belirttiği gibi mülteciler dil bilmediği gibi destek hizmetlerine nasıl ulaşacaklarını da bilmemektedir ve bu durum onları çok kırılgan bir hale getirmektedir.

Araştırmalar, bilgilendirme ve yönlendirme eksikliğinin büyük sorunlar yarattığını göstermektedir. Örneğin, İskoçya’da mülteciler doktor randevusu almakta zorlanırken (O’Donell, Higgins, Chauhan ve Mullen, 2007, s.5), İsveç’te hangi kliniğe başvurmaları gerektiği ve hastalıkları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir (Razavi, Falk, Björn ve Wilhelmsson, 2011, s.322). Benzer şekilde, birçok Avrupa ülkesinde bilgilendirme eksikliği nedeniyle mülteciler tedaviye erişimde zorlanmakta, ilaç temin edememekte ve hatta yanlış tedavi görmektedir (van Loenen vd., 2018, s.84; Nowak ve Hornberg, 2023, s.1122). Bu durum, mültecilerin hastaneye gitmekten kaçınmasına ve tedavilerini ertelemelerine yol açmaktadır (Lebano vd., 2020, s.6). Covid-19 pandemisi sırasında ise bu sorunlar daha da derinleşmiş, özellikle dijital bilgilendirme eksikliği “dijital dışlanma”ya neden olmuştur. Mülteciler, dil engelleri ve yetersiz

bilgilendirme nedeniyle test yaptıramamış, tıbbi tavsiye alamamış ve gerekli tedavileri görememişlerdir (Mangrio, Zdravkovic ve Strange, 2022, s.6; Portela, Hamwi ve Oliveira Martins, 2024, s.2).

Sağlık hizmetleri dışında, mülteciler iltica süreci ve bu süreçte hukuki yardıma erişim konusunda da bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Yasalar, mültecilerin iltica başvuruları konusunda ücretsiz bilgilendirme almalarını zorunlu kıldığı için çoğu ülkede farklı dillerde dijital bilgilendirme ağı kurulmuştur (EASO, 2021, s. 167-173). Oysa İskoçya’da yapılan bir araştırma, mültecilerin bilgi almak için en çok arkadaşlarına, sonra da avukatlara başvurduğunu, ardından sırasıyla İskoçya Mülteci Konseyi’nin, toplum merkezlerinin, Kızılhaç’ın ve aile üyelerinin bilgi kaynağı olarak kullanıldığını göstermektedir (Oduntan ve Rhutven, 2021, s.4-5). Bu durum, web tabanlı bilgilendirme araçlarının çoğu zaman yetersiz kaldığını ve mültecilerin, toplum çevirmenlerine ihtiyaç duyulan yüz yüze danışmanlık hizmetlerini tercih ettiğini ortaya koymaktadır.

Mültecilerin farklı bir bürokratik sisteme dahil edilmesi sürecinde aşırı bilgiye maruz kalması da bir sıkıntı yaratmaktadır. Örneğin Williams’a göre (2005, s.44) NASS (Ulusal Sığınma Destek Servisi) gibi kurumlarla ilk görüşmelerde büyük resmiyet hakimdir. Bu da mültecilerin anlamadıkları konular hakkında açıklama talep etmesini, çevirmenlerin de her ne kadar empati gösterebilirler de mültecilere ayrıca destek sunmasını zorlaştırabilmektedir. Mültecilerle iletişim kuran tarafların kültürel farkındalık ve hedef kitleye uygun iletişim becerilerine sahip olması bu açıdan çok önemlidir. Özellikle çocuklar ve diğer hassas gruplar söz konusu olduğunda, bu konuda özel bir özen gösterilmesi gerekmektedir.

Mülteci çocuklar, gençler ve aileleri, gittikleri ülkede eğitim haklarını tam olarak bilmedikleri gibi, bazı ülkelerde son derece karmaşık olan eğitim sisteminde nasıl yol alacaklarını, geleceklerini sağlama almak için hangi fırsat ya da desteklerden yararlanabileceklerini de bilmemektedir. Çoğu ülke mülteciler ilk geldiğinde kısa bir bilgi sağlayıp çocukları ve aileleri uygun gördükleri okula ve sınıfa yerleştirip kendi haline bırakmaktadır (ECRE, 2023). Ancak İsveç ve Finlandiya gibi İskandinav ülkeleri bütün çocukları bireysel ihtiyaçlarını değerlendirerek eğittiğinden farklı bir sistem kurmuştur (MIPEX, 2015). Örneğin İsveç’te, belediye yetkilileri yeni gelen ailelere çocukların eğitim haklarıyla ilgili bilgi vermek zorundadır. Gerekli durumlarda yeni gelen aileler için düzenlenen karşılama toplantılarında çevirmenlik hizmeti sağlanmalıdır. Ayrıca, çocuğun eğitim hayatı boyunca mülteci aileler, her yıl gerçekleştirilen “kişisel gelişim görüşmesine” katılabilmek için bir çevirmenden yararlanma hakkına sahiptir. Okullar gerekli önlemleri almakla yükümlüdür (Key Findings in Sweden, 2015). İrlanda, İspanya, Finlandiya, Portekiz ve İsveç çocukların sosyal, ruhsal ve zihinsel ihtiyaçlarını değerlendirmek ve aileleri bu konuda bilgilendirmek gerektiğini savunmaktadır (ECRE, 2023; Eurydice, 2019; Eurydice, 2022). Çoğu ülkenin bu hizmetleri sunmayışının çevirmen, rehber danışman, psikolog gibi uzman eksikliğinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

3.2. Nitelikli Çevirmenin Erişilebilirliği

Mültecilerin çeviri hizmetine erişimini iki faktör engellemektedir: maliyetler ve nadir diller. EUAA, 2023 yılını değerlendirdiği raporunda AB+ ülkelerinde iltica başvurusu sürecinde yasal olarak zorunlu olan hallerde bile nadir konuşulan dillerde çevirmen yetersizliğinin bulunduğunu belirtmektedir. Belçika, Hırvatistan ve İsviçre, Kirundi dili; Litvanya, Orta ve Doğu Asya dilleri, Finlandiya ise Ganga ve Luo dilleri için çevirmen bulmakta zorluk yaşamıştır. Hatta bazı AB ülkeleri iltica süreçlerinde, kabul aşamalarında çeviri ihtiyacını karşılamak için kayıtlı olmayan çevirmenler, dosya görevlileri, öğrenciler ve geçici koruma altında olan kişiler gibi alternatif kaynaklar kullanmaya devam etmiştir (EUAA, 2024, s.171-174). Nadir dillerde çevirmen bulma zorluğu, diğer alanlarda da çevirmene erişimi sınırlayan önemli faktörlerden biridir. Örneğin, İngiltere’de NHS (Ulusal Sağlık Servisi) hastalara ücretsiz çevirmen sağlamakla yükümlüdür, ancak nadir diller ve diyalektler konusunda çevirmen bulmakta zorlanmaktadır (Robinson, Elarbi, Todd ve Husband, 2022, s.633). Bu durumda da mültecinin yakın çevresindeki kişilerin desteğine başvurulmaktadır (McDonnell, 2021; Rana, 2023). Özellikle mültecinin ana diline benzer bir dil konuşan kişilerden yararlanıldığı durumları değerlendiren Williams (2005, s. 45-46), bazı alanlarda Darice konuşan bir Afgan’a Farsça konuşan bir çevirmenin; Peştü dilini konuşan bir Afgan’a ise Urduca konuşan bir çevirmenin desteğine başvurulabileceğini kabul etmektedir. Ancak Williams iltica başvuruları ve ruh sağlığı gibi hayati öneme sahip alanlarda yakın dilde çevirinin kabul edilemez olduğunu savunmaktadır. Kendisi, mültecinin özellikle iltica etmelerine sebep olanların dilinde konuşmak zorunda kalmasının psikolojisini olumsuz etkileyebildiğini belirtmektedir. Ukrayna’dan eski Doğu Bloku ülkelerine sığınan mültecilere okulda Rusça bilen öğretmenlerin çeviri desteği vermesi, söz konusu uygulamanın hala devam ettiğini göstermektedir (Ercse, 2023, s.56).

Çevirmene erişimi sınırlayan diğer faktör ise maliyettir. Kamuda verilen toplum çevirmenliği hizmeti genellikle ya hiç fonlanmamakta ya da süresi belirsiz proje fonlarıyla sınırlı kalmaktadır (Rillof ve Buysse, 2015). Hatta bazı fonlanmış hizmetlerde bile kısıntıya gidilmektedir. Örneğin, Danimarka bir yasa değişikliğine giderek üç yıldan fazla süredir Danimarka’da ikamet eden yabancı hastalara ücretsiz çeviri hizmeti sunmayı bırakmıştır (Michaëlis vd., 2021,

s.705). Bu yasanın yürürlüğe girmesiyle özellikle Somalice, Türkçe ve Urduca çeviri taleplerinde önemli bir düşüş olmuştur. Belçika'nın Flaman bölgesini değerlendiren De Wilde, Van Hest, Rilof ve Van Poucke (2021, s.141-142) de mültecilerin entegrasyon kursunu tamamladıktan sonra çeviri hizmetine ihtiyaç duyduklarında bu hizmetin bedelini ödemek zorunda olduğunu belirtmektedir. Kendileri bu tür engellerin, mültecilerin profesyonel olmayan çevirmenlere başvurma eğilimini artırdığını tespit etmiştir. Flaman bölgesinde kamu hizmetleri sunan yerel kurumlar, yalnızca eğitilmiş ve sertifikalı toplum çevirmenleriyle çalışmak zorunda olsa da bütçe kısıtlamaları ve sertifikalı çevirmen eksikliği nedeniyle gönüllü çevirmenler kullanılabilir (y.a.g.e.).

Mülteciler adli yardıma erişmek istediklerinde de mali kısıtlamalara takılabilmektedir. Avrupa'da bu konuda ücretsiz bir çevirmen hizmeti sunulmadığından yeni bir sistem gelişmektedir. Avrupa genelinde hukukçular, STK'lar aracılığıyla mültecilerin gerekli hukuki bilgilere erişmesini sağlamaya çalışırken, son dönemde üniversitelerde de hukuk klinikleri pratiği hayata geçirilmiştir (Stege, 2019; Marson ve Ferris, 2018). Hukuk kliniklerinin ortak yanı, hukuk fakültesi öğrencilerine pratik eğitim ve seçilen hedef kitleye hukuki destek sağlamasıdır (Winkler, aktaran Rennert, 2018, s.2). Bazı mülteci hukuk kliniklerinde çeviri hizmetleri sunulmaktadır, ancak bu hizmetler çoğunlukla gönüllüler veya öğrenciler tarafından verildiği için tutarsızlıklar yaşanmaktadır. Profesyonel çevirmenlerle iş birlikleri olsa da bu iş birlikleri genellikle süreklilik göstermemektedir. Bazı klinikler, çevirmenlere iltica ve hukuki terminoloji konusunda ek eğitim sağlamaktadır (Rennert ve Weißenböck, 2018, s.12). Ayrıca kliniklerde danışanların güvenini kazanabilmek ve iletişimi kolaylaştırmak için eski mülteciler de görev almaktadır (Marson ve Ferris, 2018, s.197), ancak hukuk kliniklerinde yeterli çevirmen olmadığından düzenli olarak bütün dillerde çeviri hizmeti sunmak mümkün değildir (Rennert ve Weißenböck, 2018, s.12).

Eğitim alanına gelince, Avrupa'da birçok ülke, göçmen öğrenciler için çevirmen desteği sunarken, bu hizmetlerin kapsamı sınırlı kalmaktadır. Verilere göre kaynakların yetersizliği, çevirmen, kültürlerarası arabulucu veya danışmanların istihdam edilmesini sınırlandırmaktadır (ECRE, 2023; Eurydice, 2019; Akber ve Woods, 2020). Yalnızca 11 ülkenin eğitim sisteminde yazılı bilgi, çevirmen desteği ve özel irtibat kişisi gibi hizmetler sunulmaktadır (Eurydice, 2019).

İsviçre'de eğitim alanında profesyonel toplum çevirmenleriyle iş birliği sorumluluğu, belediyelere, okullara veya öğretmenlere bırakılmıştır. Finansmanın düzenlenmesi de onların sorumluluğundadır. Bu nedenle çeviri hizmetlerinin sıklığı ve profesyonellik düzeyi oldukça değişkenlik göstermektedir. Profesyonel çevirmenler özellikle okul geçişleri, başarı değerlendirmeleri, destek eğitimleri, sosyal sorunlar ve günlük iletişim sıkıntılarında devreye girmektedir. Bu süreçte eğitim sistemine dair açıklamalar yapılmakta, destek önlemleri tartışılmakta ve sosyal hizmetler gerektiğinde sürece dahil edilmektedir (Einsatzbereich Bildung, t.y.). Avrupa'da genel olarak eğitim alanında öğrencilerin entegrasyonunu desteklemek için profesyonel çevirmenlerin kullanılması teşvik edilmektedir ama bulunamazsa veya ücreti ödenmiyorsa öğretmenler, mahalleden iki dilli gönüllüler, mültecinin ailesinden kişiler veya sınıf arkadaşları gerektiğinde çocuk için çeviri yapmaktadır (Cline, Crafter ve Prokopiou, 2014, s.5-6).

3.3. İş Birliği Sorunu

Önceki araştırmalar, çevirmenler ve sosyal hizmet uzmanlarının bazı ortak hedeflere sahip olmalarına rağmen, sosyal hizmet uygulayıcılarının çevirmenle çalışma konusunda zorluklar yaşadığını göstermektedir. Sağlık, idare ve eğitim sektörlerindeki hizmet sağlayıcıların çevirmen aracılığıyla etkili iletişim ihtiyacının farkında olmadığı veya bu yöntemi tercih etmediği ortaya konmuştur (Sveda ve Stefkova, 2023). Örneğin, İsveç'te bazı sağlık çalışanları profesyonel çevirmen aramaktan kaçınmakta ve hasta yakınlarının çeviri yapmasını istemektedir (Lundin, Hadziabdic ve Hjelm, 2018, s.7). Norveç'te, Polonyalı göçmenlerin ücretsiz çevirmen hakkı olmasına rağmen, sağlık çalışanlarının çevirmen talep etmediği ve hastaların ücretlerini kendilerinin ödemesi gerektiği belirtilmiştir (Czapka, Gerwing ve Sagbakken, 2019, s.10). Benzer bir durum İngiltere'de de gözlemlenmiş, doktorlar zaman kaybı nedeniyle çevirmen aramadıklarını ifade etmiştir (Binder, Borné, Johnsdotter ve Essén, 2012, s.1176). Ayrıca, INTERPRET'in IIZ (Die Bedeutung des interkulturellen Dolmetschens..., 2016) çalışmasında kamu uzmanlarının eğitilmiş ve profesyonel toplum çevirmenleriyle nadiren çalıştığı vurgulanmıştır. Bu durumun başlıca nedenleri arasında

- Hizmetin talep edilmesi konusunda bilgi eksikliği.
- Profesyonel hizmetin avantajlarının bilinmemesi.
- Bütçeleme ve finansmanın belirsizliği.
- Kurum içindeki yapısal ve teknik engeller.
- Kurum içindeki iletişim biçimleri ve yöneticilerin tutumlarının iş birliğini engellemesi yer almaktadır.

Pöllabauer, mülakatları yürüten bazı iltica memurlarının çevirmenlerden sözcüleri olarak hareket etmesini beklerken, diğerlerinin çevirmen sadakatini sorguladığını belirtmektedir (Scheffer, aktaran Pöllabauer, 2022, s.54). Eğitim

alanından örnekler sunan Cline ve diğerlerinin çalışması (2014, s.4) öğretmenlerin profesyonel çevirmenin duygusuz bir şekilde bilgileri aktarmasından rahatsız olduklarını, velilerle gerçek bir iletişim kuramadıklarını göstermektedir. Felberg ve Sagli (2019), kamu hizmeti görevlilerinin çevirmenlerle nasıl iletişim kurulacağı konusunda eğitim alınmasının, kaliteli çeviri sağlamak ve herkes için eşit hizmet erişimini garanti altına almak açısından kritik olduğunu öne sürmektedir.

4. Eğitim ve Denetim Mekanizmaları Aracılığıyla Erişilebilirlik ve Kaliteli Hizmete Doğru

Profesyonel çeviri hizmetlerinin mevcut olmadığı veya lojistik ya da finansal nedenlerden dolayı sağlanamadığı durumlarda, eğitimi olmayan veya mültecilerin sosyal çevrelerinden gelen bireylerin sağlık, eğitim vb. alanlarda çeviri görevlerini üstlendiği bilinmektedir. Bu yardım, iletişimi kolaylaştırabilse de, bu çevirilerin kalitesi, gizlilik, güven ilişkisi, çevirmen ayarlamasının getirdiği yük ve çocukların üzerinde kurduğu baskılar zaten çeşitli çalışmalarda ele alınmıştır (Bayraktar Özer, 2024; Cirillo, 2017; Wu ve Kim, 2009). Bu nedenle Almanya, Avusturya, Belçika, Finlandiya başta olmak üzere bazı Avrupa ülkeleri çeviri politikalarını gözden geçirerek, çeşitli ulusüstü, ulusal ve eyalet fonlarından desteklenen projelerle erişilebilirliği ve hizmet kalitesini artırmak için girişimlerde bulunmaktadır. Toplum çevirmenliği eğitiminin organizasyonu, AB ülkeleri arasında önemli farklılıklar göstermektedir. Avusturya ve Almanya gibi bazı ülkeler bu konuda daha ileride olmasına rağmen (Hertog, 2021) özellikle bu iki ülkede, eğitime ihtiyaç duymadığını belirten çevirmen sayısı oldukça fazladır (Pöllabauer, 2021, s.37). Ancak hem STK ve hukuk klinikleri gibi kurumlarda hem de üniversitelerde çevirmenlik eğitimi sunulduğu tespit edilmiştir (Štefková, Kerremans ve Bossaert, 2021).

5. Toplumsal Yenilik ve İyi Uygulama

1980'lere kadar yenilik çoğunlukla teknolojik yenilikle eş anlamlı olarak görülmüştür. Bu nedenle yeniliğin sosyo-politik ve insani boyutu geri plana itilmiş ve ancak günümüzde tekrar toplumsal zorlukların üstesinden gelmek için gündemde yerini almaya başlamıştır (Moulaert, Mehmood, MacCallum ve Leubolt, 2017, s. 11). Andrew ve Klein'a göre toplumsal yenilik toplumsal uygulamalarda değişim isteğini (aktaran EdwardsSchachter, Matti ve Alcántara, 2012) ve küresel sorunlar için çözüm arayarak "hayat kalitesini artırma çabasını" (Moulaert vd., 2017, s. 14) ifade etmektedir. Literatürü derleyen EdwardsSchachter ve diğerleri (2012, s. 679) toplumsal yeniliğin, toplumsal ve kamusal iyiliğin sağlanmasını, toplumsal değerlerin üretilmesini ve sürdürülebilir gelişmenin teşvik edilmesini amaçladığını göstermiştir.

Türkiye'de mültecilerin çeviri aracılığıyla temel hizmetlere erişimi sürecinde, çeviri araçlarında, çeviri uygulamasında vs. toplumsal değişim için çaba, mültecilerin bu yöndeki ihtiyaçlarını tespit etmekle başlamalıdır. Toplumsal yenilik fikri (ürün, hizmet ve model) ancak toplumsal ihtiyaçlara cevap vermek için üretilir (Hubert, 2010, s. 7). Ancak Moulaert, MacCallum ve Hillier'e (2013, s.18) göre, toplumsal yeniliği "hızlı politika" programları olarak uygulama ve "en iyi uygulama" olarak sunma riski mevcuttur. Hızlı politika yaklaşımı, koşulların farklı olduğunu, bağlamın önemli olduğunu, toplumsal yeniliğin başarılı olabilmesi için kurumsal yerleşikliğinin gerekli olduğunu göz ardı etmektedir. Toplumsal değişimi başka bir yerde üretilmiş "iyi uygulamalar" yoluyla sağlamak için çabaladığımızda bile, Moulaert ve diğerlerinin (2013, s.19-21) de belirttiği gibi söz konusu toplumsal yeniliğin her zaman toplumsal mekâna ve zamana bağımlı olduğunun unutulmaması gerekmektedir.

Ayrıca, uzman olmayan kişilerin ve uzmanların bilgileri de toplumsal yeniliği şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle bilgi, sadece akademik araştırmalar sonucunda değil; üniversiteler, kamu kurumları, STK'lar gibi gayriresmi kurum ve ağlar içinde de üretilmektedir. Tüm bu aktörler, toplumsal sorunların anlaşılması ve bu sorunlara çözüm üretilmesi için uzmanlıklarını ve bilgilerini ortaya koyarak önemli katkı sağlamaktadırlar (Fabbretti, Carabaño, Lonardi ve Taviani, 2024, s.5). Bu bağlamda bize göre mültecilere çeviri hizmetinde yenilik, kamu kurumları, STK, üniversite vb. yapıların üretebileceği bir olgudur. Ayrıca, hem insani boyutu (mülteciyi, çevirmeni ve hizmet sağlayıcısını) hem de çeviri sürecini etkileyen diğer farklı boyutları (politikalar, çeviri yöntemleri, eğitim müfredatı, etik ilkeler ve çeviri standartları, yeterlilikler, çalışma ortamı, teknolojik ürünler vs.) kapsayabilir. Ancak toplumsal yenilik sağlayabilecek bir iyi uygulamanın başarılı ve sürdürülebilir olması için ulusal yetkililerin net ve açık politikasına ve desteğine ihtiyaç duyduğu da bir gerçektir (Moulaert vd., 2017, s.43).

5.1. İyi Uygulama Ölçütleri

Toplumsal bir soruna getirilen çözümlerin iyi uygulama sayılabilmesi için başarılı, etkin, sürdürülebilir, uyarlanabilir ve hedef kitleye yönelik olma gibi ölçütleri karşılaması beklenir (Guidelines on Good Practices, 2019; What are good practices, 2021) Avrupa'da mültecilerin temel hizmete erişiminde yaşadıkları zorluklara yönelik çözüm olarak

sunulan toplum çevirmenliği pratiklerini derledikten sonra söz konusu çözümlerin iyi uygulama olarak kabul edilip edilemeyeceğini değerlendirirken öncelikle bu ölçütleri karşılayıp karşılamadığına dikkat edilmiştir. Bunun dışında çalışmanın ilk aşamasında belirlenen bilgiye erişim, nitelikli çevirmene erişim ve iş birliği gibi zorluklara dayanarak mültecilerin sağlık, eğitim, iltica ve adli yardım alanlarında çeviri ihtiyaçlarını karşılayan ve Türkiye açısından toplumsal yenilik içerebilecek inisiyatifleri tespit etmek ayrıca önemlidir. Bu açıdan iyi uygulamaları tespit ederken aşağıda da görüldüğü gibi söz konusu sorunlara cevap verebilecek 3 ana ölçüt ve 14 alt ölçütten oluşan bir değerlendirme çerçevesi geliştirilmiştir.

5.1.1. Hizmet Tedariği

Çeviri hizmetlerinin erişilebilirliği, mültecilerin hizmetlere etkin bir şekilde ulaşabilmeleri için hayati öneme sahiptir. Bu bağlamda iyi uygulamalar şu unsurları içermelidir:

- **Ücretsiz veya düşük maliyetli profesyonel çeviri hizmetleri:** Çeviri hizmetlerinin mülteciler için ücretsiz veya düşük maliyetli olması sağlanmalıdır.
- **Hizmetlere hızlı erişim:** Acil durumda olan ve erişim zorluğu yaşayan mülteciler için hızlı ve kolay erişim sağlanmalıdır.
- **Uzaktan çeviri hizmetleri:** Ulaşım sorunları yaşayan ya da uzak bölgelerde bulunan mülteciler için çevrimiçi platformlar üzerinden çeviri hizmetine erişim sağlanabilir.

5.1.2. Kalite

Çeviri hizmetlerinde kalite, hem mültecilere sunulan hizmeti hem de hizmet sağlayıcılar ile çevirmenler arasındaki işbirliğini geliştiren önemli bir faktördür. Bu bağlamda iyi uygulamalar şunları içermelidir:

- **Yüksek dil seviyesi:** Çevirmenlerin hem kaynak hem de hedef dillerde yüksek dil becerilerine sahip olması sağlanmalıdır.
- **Kültürel ve Psikososyal Farkındalık:** Dil bilgisinin yanı sıra kültürel ve psikososyal farkındalık da ön planda tutulmalıdır. Hizmet sağlayıcılar, tarafların psikolojik durumlarını ve hassasiyetlerini göz önünde bulundurmalıdır. Örneğin, şiddet mağduru bir kadın söz konusu olduğunda ya da gizlilik gerektiren bir sağlık durumunda kişinin mahremiyetine saygı gösterilerek hareket edilmelidir.
- **Etik ilkeler:** Çevirmenler için etik ilkeler geliştirilmesi/güncellenmesi hizmet kalitesini artırır.
- **Uygulama standartları:** Çeviri standartlarının net bir şekilde belirlenmesi ve bunların uygulanması hizmet kalitesini artırır.
- **Taraflar arasında iş birliğini destekleyecek mekanizmalar:** Çevirmenler, hizmet sağlayıcılar ve mülteciler arasındaki iş birliğini güçlendirecek mekanizmaların geliştirilmesi ve uygulanması gereklidir. Bu iş birliği mekanizmaları, tüm paydaşlar arasındaki iletişimi ve koordinasyonu artırarak daha etkili bir hizmet sunulmasını sağlar.
- **Kalite Denetim Mekanizmaları:** Kalitenin denetlenip sorunlara karşı önlem alınması, sürekliliği olan bir kaliteli hizmet sağlar.

5.1.3. Eğitim

Çevirmenlerin eğitimleri, hem mültecilerin ihtiyaçlarına uygun hizmet sunmak hem de mesleki becerilerini geliştirmek açısından önemlidir. Bu kapsamda iyi uygulamalar şu unsurları içermelidir:

- **Farklı uzmanlık alanlarında kapsamlı eğitim:** Çevirmenler, sadece dil yeteneklerini değil, aynı zamanda dijital yeteneklerini, ayrıca kültürel ve psikolojik farkındalıklarını da geliştirebilecek kapsamlı eğitimlerden geçirilmelidir.
- **Hedef kitleye yönelik eğitim:** Çevirmenlerin, mülteci topluluklarının ihtiyaçlarına uygun olarak eğitilmeleri gerekir.
- **Çevirmenin ihtiyaçlarını dikkate alan eğitim:** Mültecilerle çalışan çevirmenlerin zihinsel, sosyal ve ruhsal durumunu dikkate alan bir eğitim verilmelidir.
- **Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde eğitim programları:** İhtiyaç analizine dayanan eğitim modüllerinin geliştirilmesi; ortak bir eğitim programının uygulanması önemlidir.
- **Sürekli mesleki gelişim:** Çevirmenlerin gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli mesleki gelişim eğitimlerine katılmaları sağlanmalıdır.

6. İyi Uygulama Örneği: ‘Migrant-Friendly Hospitals’ Projesi

2002 yılında mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak ve sunulan hizmet kalitesini artırmak için Avrupa Komisyonu ve Avusturya hükümeti tarafından fonlanan ‘Migrant-Friendly Hospitals’ projesi başlatılmıştır. Projeye AB üyesi 12 ülkeden büyük ve küçük çaplı hastaneler pilot hastane olarak dahil edilmiştir. Bu proje çalışmada birkaç açıdan iyi uygulama olarak değerlendirilmektedir. Veriler Novak-Zezula, Schulze, Karl-Trummer, Krajic ve Pelikan’ın (2005) “Improving interpreting in clinical communication: Models of feasible practice from the European project ‘Migrant-Friendly Hospitals’” çalışmasından elde edilmiştir.

6.1. Hizmet Tedariği

- **Ücretsiz veya düşük maliyetli profesyonel çeviri hizmetleri:** Mültecilerin sağlık çalışanlarıyla iletişimini sağlamak amacıyla eğitim almış, deneyimli çevirmen desteği sağlanmıştır. Ayrıca, İtalya’da, Urduca, Hintçe ve Pencap dilleri gibi nadir konuşulan diller için 3 ay süreyle çeviri hizmeti sunulmuştur.
- **Hizmetlere hızlı erişim:** Profesyonel çevirmen yardımıyla iletişim desteği sağlanmasının yanı sıra özellikle acil durumlarda uzaktan çeviri hizmeti sunularak hizmete erişilebilirlik artırılmıştır. Bu projede, geleneksel telefonda çeviri hizmetinden ziyade, telekonferans sistemi kurulmuş, böylelikle sıradan bir telefonda çok daha iyi ses kalitesi elde edilmiş, doktor ile hastanın doğrudan iletişimi sağlanmış ve hasta mahremiyeti korunmuştur.

6.2. Eğitim

- **İşbirliği eğitimi:** Yalnızca çevirmenlere değil, mülteci ve sağlık çalışanlarına yönelik düzenlenen eğitimlerin, mültecilerin ihtiyaçlarına cevap vermesi son derece önemlidir. Bu bağlamda bu projede, yapılan ihtiyaç analizi verilerine dayandırılarak sağlık çalışanlarına çevirmenin rolü, görevleri, çeviri hizmetinin önemi, çeviri hizmetlerine erişim ve çevirmenlerle çalışma konusunda eğitimler düzenlenmiştir. Böylelikle, sağlık çalışanları, mülteciler ve çevirmenler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, sağlık çalışanlarının çeviri hizmetlerinin önemi konusunda farkındalıkları artırılarak, mültecilerin kaliteli sağlık hizmetlerine erişimleri desteklenmiştir.

6.3. Kalite

- **Kültürel Farkındalık:** Hastane çalışanlarının kültürel farkındalık eksiklikleri, hastaları yanlış anlamalarına ve onlara karşı önyargı geliştirmelerine sebep olmuş; bu durum da iletişimi olumsuz etkilemiştir. Kültürel farkındalıklarını artırmak için 9 pilot hastanede, hastane çalışanlarına yönelik bir eğitim tasarlanmış ve uygulanmıştır. Bu eğitime toplam 149 hastane çalışanı katılmıştır. Bu eğitim sayesinde, doktor- hasta arasındaki iletişimin ve dolaylı olarak da aldıkları sağlık hizmetinin kalitesinin artırılması amaçlanmıştır.
- **Kalite Denetim Mekanizmaları:** Her bir uygulama öncesinde ve sonrasında katılımcılara anketler uygulanmış ve uygulamaların sürekliliği, erişilebilirliği ve etkinliği test edilmiştir. Uygulama sonunda yapılan anket sonuçlarında, hastaların %78’inin çeviri hizmetlerinden oldukça memnun kaldığı, özellikle tıbbi bilgiye çevirmen sayesinde erişebildikleri (%83) ve çok önemli bilgilerin doktorlara eksiksiz bir şekilde iletildiği (%17.1) ortaya konulmuştur. Benzer şekilde sağlık çalışanlarının %20 oranında daha fazla profesyonel çeviri hizmetinden yararlandığı ve %80’inin ise çeviri hizmet kalitesini ‘iyi’ veya ‘çok iyi’ olarak değerlendirdiği sonuçlar arasında yer almaktadır.

Bu proje, anket sonuçlarına göre etkili ve başarılı olması, çeviri sürecinde önemli rol oynayan bütün tarafları hedef kitle olarak net bir şekilde belirlemesi, farklı ülkelerde ve farklı hastane türlerinde uyarlanabilmesi, sürdürülebilir ve yenilenebilir yönünün olması nedeniyle genel iyi uygulama kriterleri açısından da iyi bir uygulamadır. Ülkelerin kendi bağlamı, şartları ve kurumsal yapısı göz önünde bulundurularak transfer edilmesi durumunda toplumsal yeniliğe yol açabileceği söylenebilir.

7. İyi Uygulamaların Yerel Bağlamda Geliştirilmesi ve Uygulanabilmesi için Önerilen Stratejiler

Kısa sürede çok sayıda mültecinin Avrupa sınırına dayanması mültecilerin temel hizmetlere erişimi konusundaki sıkıntıları artırmıştır. Eğitim, sağlık, iltica ve adli yardım gibi alanlara erişimde aşılması gereken başlıca sorunun dil ve kültür engeli olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak mültecilerin farklı ve özellikle nadir dillerde konuşması, sözlü çeviri hizmetlerine sürdürülebilir şekilde erişimin kamu fonlarına bağımlı olması, kamu kuruluşlarında doktor, hemşire, göç memuru, öğretmen vb. tarafların çevirmenle çalışma konusundaki tutumları, mültecilerin hizmet alıp almadığını ve aldığı hizmetin niteliğini etkilemektedir. Ozolins’in (2010, s. 195) de belirttiği gibi ülkeye sığınan mültecilerin iletişim ihtiyaçları önceden nadiren göz önünde bulundurulup planlama yapıldığından ülkeler, mültecilerle iletişimi engelleyen

dil ve kültür çeşitliliği konusunda farklı yollar izlemektedir: a) ihmal, b) *ad hoc* çözümler (aile üyeleri, arkadaşlar veya gönüllülerin sağladığı çeviri hizmetleri), c) genel dil hizmetleri (telefonda sözlü çeviri hizmeti, kurumda çevirmen istihdam edilmesi) ve d) kapsayıcı yaklaşımlar (yaygın olarak sunulan genel ve özel çeviri hizmetleri, sertifikasyon sistemi, eğitim düzenlemeleri ve politika geliştirme).

Ozolins'e (2010, s.196-204) göre hükümetler, ilticaya yönelik genel siyasi ve toplumsal tutum, üniter veya federal devlet yapısı, dil hizmetinin devlet, STK ve/veya özel sektör aracılığıyla sunulması, mahkeme çevirmenliğine öncelik tanınması, sözlü çevirinin konferans çevirmenliği ile eşanlı görülmeleri gibi faktörler nedeniyle farklı çözümler geliştirmiştir. Ancak geliştirilen çözümlerin tamamını iyi uygulama olarak değerlendirmek mümkün değildir. İyi uygulamanın başlıca özelliklerinden biri, ilticaya yönelik farklı tutumlara, farklı devlet yapılarına, çeviri hizmetlerinin farklı şekilde desteklenmesine ve sunulmasına rağmen başarılı bir şekilde başka ülkelerde uygulanabilir ve sürdürülebilir olmasıdır.

Türkiye'deki mülteci nüfusunun büyüklüğü ve alanda henüz kapsamlı araştırmaların yapılmamış olması göz önünde bulundurularak, çeviri alanında başka ülkelerin sunduğu iyi uygulamalardan yararlanmak Türkiye'nin kapsayıcı yaklaşımlara daha hızlı bir şekilde erişmesinin yolunu açabilir. Bu bağlamda bu çalışmada yukarıda bir örneği sunulan iyi uygulamaların, farklı bölgelerde ihtiyaç analizleri yapılarak yerel bağlamda nasıl uyarlanabileceğine dair stratejiler önerilmektedir:

İyi Uygulamanın Yerel Bağlam Çerçevesinde Analizi: Hedefe uygun olarak iyi uygulamaların transfer edilebilirliği ve uygulanabilirliği analiz edilmeli, yerel bağlam değerlendirilerek gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

Eşitlik İlkesine Uyulması: İyi uygulamanın, belirli bir grupla sınırla kalmaması ve ihtiyaç duyan herkes için erişilebilir olmasına dikkat edilmelidir.

Mülteciler için Çeviriyi Özel Bir Kategori Olarak Değerlendirmek: Mülteciler için çevirinin kendine özgü dinamikleriyle değerlendirmesi fikrinin benimsenmesi, hem çeviri hizmetini hem de bu kitleye hizmet verecek çevirmenlerin eğitimini gözden geçirilmesini sağlayacak ve daha kaliteli bir hizmet ve profesyonelleşme ihtiyacının değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Hedef Odaklı Araştırmanın Teşvik Edilmesi: Kimin hangi bölgede ve hangi alanda neye ihtiyacı olduğunu belirlemek için kapsamlı analizler yapılmalıdır. Ancak bu şekilde iyi uygulamalar ve bu bağlamda kanıta dayalı ortak politika geliştirilebilir.

Hassas Durumdaki Bireyleri İyi Anlamak: Farklı sosyo-kültürel ve psikolojik durumları olan mülteciler hakkında farkındalık geliştirilmeli ve uygulamalar bu ihtiyaçlara göre şekillendirilmelidir.

Çoklu Taraflarla İşbirliği Yapmak: Kamu kurumlarını, üniversiteleri, sivil toplum kuruluşlarını ve mültecileri dahil eden bir işbirliği oluşturulmalıdır.

Düzenli Geri Bildirim Mekanizmaları Geliştirmek: Uygulamaların etkinliğini artırmak için geri bildirim mekanizmaları oluşturulmalı ve sürekli iyileştirme hedefi güdülmelidir.

Göç Politikası İçinde Çeviri Politikasının Geliştirilmesine Katkı Sağlamak: Çeviri politikalarının, genel göç politikalarıyla entegrasyonu sağlanmalıdır.

Çeviri politikası, Meylaerts'ın (2011, s.165) da belirttiği gibi resmi dili konuşmayan kişilerin temel hizmetlere erişimini sağlayabilir veya engelleyebilir. Bu çalışma, Türkiye'de mültecilerin çeviri hizmetlerine erişimde yaşadıkları zorlukların aşılmasına yönelik bir toplumsal yeniliğe ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye'deki mevcut durumu iyileştirmek için önerilen stratejilerin uygulanması, mülteci topluluklarının yaşam kalitesini artıracak ve toplumsal uyumu güçlendirecektir.

8. Sonuç

Bu çalışma, mültecilerin çeviri aracılığıyla temel hizmetlere erişimde yaşadıkları sorunları tematik analiz yöntemiyle tespit ederek, bu sorunların çözümüne yönelik toplumsal yenilik ve iyi uygulama odaklı bir çerçeve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, mülteci topluluklarının çeviri aracılığıyla çeşitli hizmetlere erişimde ciddi zorluklar yaşadığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu zorluklar bilgiye erişim, nitelikli çevirmene erişim ve çevirmenle iş birliğidir.

Mülteciler için toplum çevirmenliği ile ilgili çözümlerin betimlenmesi yerine iyi uygulama olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunan çalışma, Türkiye özelinde toplumsal yeniliğe dayalı bir çerçeve önermektedir. Geliştirilen 3 ana ölçüt ve 14 alt ölçütten oluşan değerlendirme çerçevesi, mülteci çevirmenliğine ilişkin iyi uygulamaların değerlendirilmesine katkı sağlayarak, iyi uygulamaların yerel bağlamlarda toplumsal yenilik oluşturma kapasitesini tartışmaya açmak için oluşturulmuştur. Çalışma, mültecilere çeviri hizmeti sunarken toplumsal iyiliği sağlayacak uygulamaları belirlemek için bir yol haritası sunmaktadır. Başarılı uygulamaların tespitine ek olarak bu uygulamaların sosyal mekân ve zamana

uyum sağlayarak yerel bağlamlarda sürdürülebilir şekilde nasıl geliştirilebileceğine dair stratejiler de sunmaktadır. *Ad hoc* çözümlerin aksine, çalışma farklı bağlamlarda yerel ihtiyaçlara göre uyarlanabilir bir çerçeve sunarak mültecilerin çeviri hizmetlerine erişiminin bir toplumsal yenilik olarak alınması gerektiğini savunmaktadır. Araştırmamız politika yapıcılarının, kurumların ve çeviri hizmet sağlayıcılarının sürdürülebilir iyi uygulamalar geliştirmesi için kapsayıcı bir bakış açısı kazandırarak literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- G.T.; Veri Toplama- G.T., O.S.E.; Veri Analizi/Yorumlama- G.T., O.S.E.; Yazı Taslağı- O.S.E., G.T.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi O.S.E., G.T. ; Son Onay ve Sorumluluk- G.T., O.S.E.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- G.T.; Data Acquisition- G.T., O.S.E.; Data Analysis/Interpretation- G.T., O.S.E.; Drafting Manuscript- O.S.E., G.T.; Critical Revision of Manuscript- O.S.E., G.T.; Final Approval and Accountability- G.T., O.S.E.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Gülfer Tunalı 0000-0001-7090-5110
Olca Şener Erkırtay 0000-0002-5971-2585

KAYNAKLAR / REFERENCES

- AIDA, Asylum Information Database. (2023). Country report. Erişim adresi: <https://asylumineurope.org/reports/country/turkiye/>
- AIDA, Asylum Information Database. (2018). Country report. Erişim adresi: https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2019/04/report-download_aida_tr_2018update.pdf
- Aral, M., Öncü Yılmaz, T., & Yaman, B. (2017). Suriyeli Kadınların Dilsel İletişim İhtiyacına Çeviri Eylemi Penceresinden Bir Bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 634-649.
- Bayraktar-Özer, Ö. (2024). Child language brokering in Turkey: non-professional interpreting experiences from Kurdish, Arab, and Pomak ethnic minorities. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/01434632.2024.2351090>
- Binder, P., Borné, Y., Johndotter, S ve Essén, B. (2012). Shared language is essential: communication in a multiethnic obstetric care setting. *Journal of Health Communication*. 17 (10), 1171–1186. doi: 10.1080/10810730.2012.665421.
- Braun, V., ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 3(2),77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa
- Braun, V., ve Clarke, V. (2022). Thematic Analysis: A practical guide. London: Sage Publications Ltd.
- Buz, S. & Uslu, B. (2019). Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Bireylerin Mesleki Eğitimi ve İstihdamı: Toplumla Sosyal Hizmet Saha Örneği. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 41-54
- Campomori, F., Casula, M., ve Kazepov, Y. (2023). Understanding social innovation in refugee integration: Actors, practices, politics in Europe. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 36(2), 158-170. <https://doi.org/10.1080/13511610.2023.2211893>
- Clarke, V., ve Braun, V. (2016). Thematic analysis. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 297–298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Cline, T., Crafter, S., ve Prokopiou, E. (2014). Child interpreting in school: Supporting good practice. *Nuffield Foundation*. Erişim adresi: <https://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/files/Child%20Language%20Brokering>.
- Cirillo, L. (2017). "Child Language Brokering in Private and Public Settings. Perspectives from Young Brokers and Their Teachers." R. Antonini, L. Cirillo, L. Rossato, and I. Torresi (Yay. Haz.), *Non-Professional Interpreting and Translation: State of the Art and Future of an Emerging Field of Research* içinde (ss. 295–314). Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Coşkun, E. ve Yılmaz, Ç. (2018). Toplumsal cinsiyet perspektifinden Düzce'deki mültecilerin toplumsal uyumda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Düzce Üniversitesi I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi*, 483-499
- Czapka, E.A., Gerwing, J. & Sagbakken, M. (2019). Invisible rights: barriers and facilitators to access and use of interpreter services in health care settings by Polish migrants in Norway. *Scand J Public Health*. 47(7), 755–764. <https://doi.org/10.1177/1403494818807551>
- De Wilde, J., Van Hest, E., Rillof, P., & Van Poucke, L. (2021). Observing briefly trained, non-certified interpreters at work: Risk Analysis. *FITISPos International Journal*, 8(1), 140-154.

- Die Bedeutung des interkulturellen Dolmetschens in den Institutionen der interinstitutionellen Zusammenarbeit (IIZ)* (2016). INTERPRET. Erişim adresi: https://www.iiz.ch/?action=get_file&id=21&resource_link_id=df
- Doğan, C. (2017). *Edirne Özelinde Düzensiz Göçmenlerin Tercümanlık Boyutunda Sorunları ve Çözümünde Toplum Tercümanlığının Rolü*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- EASO, European Asylum Support Office (2021). EASO asylum report 2021. Erişim adresi: <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Asylum-Report-2021.pdf>
- ECRE, European Council on Refugees and Exiles (2023). The right to education for asylum seekers in EU. Erişim adresi: <https://ecre.org/wp-content/uploads/2023/03/Policy-Note-Accessing-to-Education-for-Asylum-Seekers-in-the-EU-March-2023.pdf>
- Einsatzbereich Bildung (t.y.). INTERPRET. Erişim adresi: https://www.inter-pret.ch/de/angebote/einsatzbereiche/bildung_0-203.html
- Ercse, K. (2023). Providing education to Ukrainian refugee children in Hungary: Situation report and policy recommendation package. Erişim adresi: https://www.csee-etuice.org/images/Reports/Providing_education_to_Ukrainian_refugee_children_in_Hungary_-_Situation_report_and_policy_recommendation_package_EDUA_2023.pdf
- EdwardsSchachter, M. E., Matti, C. E., & Alcántara, E. (2012). Fostering quality of life through social innovation: A living lab methodology study case. *Review of policy research*, 29(6), 672-692. <https://doi.org/10.1111/j.1541-1338.2012.00588.x>
- Erdoğan, Ö. B. (2021). *Çeviri Sosyolojisi Odağında Göç Olgusu ve Güç İlişkileri: Türkiye’de Suriyeli Mültecilerin Toplum Çevirmenleri*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- EUAA, European Union Agency for Asylum (2023). EUAA asylum report 2023. Erişim adresi: https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-07/2023_Asylum_Report_EN_0.pdf
- EUAA, European Union Agency for Asylum (2024). EUAA asylum report 2023. Erişim adresi: https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2024-06/2024_Asylum_Report_EN.pdf
- European Commission (2024). Widening participation and strengthening the European Research Area. *Horizon Europe Work Programme 2023-2025*. Erişim adresi: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:7aa0e737-fca6-11ee-a25101aa75ed71a1.0002.02/DOC_12&format=PDF
- Eurydice, European Education and Culture Executive Agency (2022). Supporting refugee learners from Ukraine in schools in Europe. Publications Office of the European Union. Erişim adresi: <https://data.europa.eu/doi/10.2797/066388>
- Eurydice, European Education and Culture Executive Agency (2019): Eurydice, Integrating students from migrant backgrounds into schools in Europe – National policies and measures, Publications Office of the European Union. Erişim adresi: <https://data.europa.eu/doi/10.2797/819077>
- Fabbretti, V., Carabaño, Á. O., Lonardi, M., ve Taviani, S. (2024). Good practices and educational innovation for improving well-being of migrant and refugee children: Insights from the IMMERSE H2020 research project. *Revista Española de Sociología*, 33(2), 1-18. <https://doi.org/10.22325/fes/res.2024.212>
- Felberg, T. R., ve Sagli, G. (2019). Training public service employees in how to communicate via interpreter in Norway: Achievements and challenges. *FITISPos International Journal*, 6(1), 141-155. <https://doi.org/10.37536/FITISPos-IJ.2019.6.1.194>
- Fereday, J., ve Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International journal of qualitative methods*, 5(1), 80-92. <https://doi.org/10.1177/16094069060050010>
- Good Practices*. (2024). Global Compact on Refugees. Erişim adresi: <https://globalcompactrefugees.org/good-practices>
- Guidelines on good practices*. (2019, 28 Haziran). The UN Refugee Agency. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/publications/guidelines-good-practices>
- Hertog, E. (2021). Like a rower. A brief history of community interpreting research. M.Štefková, K. Kerremans ve B. Bossaert (Yay. Haz.) *Training public service interpreters and translators: A European perspective* içinde (ss. 9-30). Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Howaldt, J. (2019). New pathways to social change—creating impact through social innovation research. *fteval Journal for Research and Technology Policy Evaluation*, 48, 37-48. doi: 10.22163/fteval.2019.365
- Hubert, A. (2010). Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union. Erişim adresi: https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2011-01/doc1_17731_35611801.pdf
- Integration practices*. (2024). European Commission, European Website on Integration. Erişim adresi: https://migrant-integration.ec.europa.eu/integration-practices_en
- Kerremans, K., De Ryck, L. P., De Tobel, V., Janssens, R., Riloff, P. ve Scheppers, M. (2018) ‘Bridging the communication gap in multilingual service encounters: A Brussels case study’, *The European Legacy*. 23 (7–8), 757–772. <https://doi.org/10.1080/10848770.2018.1492811>
- Key Findings in Sweden*. (2015). Migrant Integration Policy Index. Erişim adresi: <https://2015.mipex.eu/sweden>
- Lebano, A., Hamed, S., Bradby, H., Gil-Salmeron, A., Durá-Ferrandis, E., Garcés-Ferrer, J., ve Linos, A. (2020). Migrants’ and refugees’ health status and healthcare in Europe: A scoping literature review. *BMC Public Health*, 20, 1-22. 10.1186/s12889-020-08749-8
- Van Loenen, T., Van Den Muijsenbergh, M., Hofmeester, M., Dowrick, C., Van Ginneken, N., Mechili, E. A., ... ve Lionis, C. (2018). Primary care for refugees and newly arrived migrants in Europe: a qualitative study on health needs, barriers and wishes. *Eur J Pub Health*. 28(1):82–7. doi: 10.1093/eurpub/ckx210
- Lundin, C., Hadziabdic, E. ve Hjelm, K. (2018). Language interpretation conditions and boundaries in multilingual and multicultural emergency healthcare. *BMC International Health and Human Rights*. 18 (23), 1-14. <https://doi.org/10.1186/s12914-018-0157-3>
- Mangrio, E., Zdravkovic, S. ve Strange, M. (2022). Working with refugees’ health during COVID-19: The experience of health- and social care workers in Sweden. *Front Public Health*, 10, 1-13. doi: 10.3389/fpubh.2022.811974

- Marson, J., ve Ferris, K. (2018). After arrival, the problems facing refugees and their families: A clinical legal response. *Int'l J. Clinical Legal Educ.*, 25 (2), 185-217. <https://doi.org/10.19164/ijcle.v25i2.726>
- McDonnell, S. (2021). Going through pregnancy without speaking the language is horrible: How special clinic is helping mums-to-be who don't speak English. *Manchester Evening News* <https://www.proquest.com/newspapers/going-through-pregnancy-without-speaking-language/docview/2548039035/se-2>
- Meylaerts, R. (2011). Translation policy. Y. Gambier ve L. v. Dorslaer (Yay. Haz.) *Handbook of translation studies 2* içinde (ss. 163-168). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company
- Michaëlis C, Krasnik A ve Norredam M. (2021). Introduction of user fee for language interpretation: effects on use of interpreters in Danish health care. *Eur J Public Health*, 31 (4), 705–707.
- Migration and migrants: a global overview. (2024). M. McAuliffe, & L. A. Oucho (Yay. Haz.) *IOM World Migration Report 2024* içinde (ss. 19-52). Geneva: International Organization for Migration. Erişim adresi: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>
- MİPEX, Migrant Integration Policy Index (2015). Education: Key findings. Erişim adresi: <https://2015.mipex.eu/education>
- Moulaert, F., Mehmood, A., MacCallum, D., ve Leubolt, B. (2017). *Social innovation as a trigger for transformations: The role of research*. Publications Office of the European Union. Erişim adresi: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a7b4de0a-1070-11e8-9253-01aa75ed71a1/language-en>
- Moulaert, F., MacCallum, D., ve Hillier, J. (2013). Social innovation: intuition, precept, concept, theory and practice. F. Moulaert, D. MacCallum, A. Mehmood ve A. Hamdouch (Yay. Haz.) *The international handbook on social innovation: Collective action, social learning and transdisciplinary research* içinde (ss. 13-24). Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2024 (2024, 29 Ağustos). Mülteciler Derneği. Erişim adresi: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Novak-Zezula, S., Schulze, B., Karl-Trummer, U., Krajic, K. ve Pelikan, J.M. (2005). Improving interpreting in clinical communication: Models of feasible practice from the European project 'migrant-friendly hospitals'. *Diversity in Health and Social Care*. 2 (3), 223-232.
- Nowak, A.C. ve Hornberg, C. (2023). Erfahrungen von Menschen mit Fluchtgeschichte bei der Inanspruchnahme der Gesundheitsversorgung in Deutschland – Erkenntnisse einer qualitativen Studie. *Bundesgesundheitsblatt-Gesundheitsforschung-Gesundheitsschutz*, 66(10), 1117-1125. doi: 10.1007/s00103-022-03614-y
- O'Donnell, C.A., Higgins, M., Chauhan, R., Mullen, K. (2007). "They think we're OK and we know we're not". A qualitative study of asylum seekers' access, knowledge and views to health care in the UK. *BMC Health Services Research*, 7, 1-11.
- Oduntan, O., ve Ruthven, I. (2021). People and places: Bridging the information gaps in refugee integration. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 72(1), 83-96. doi: 10.1002/asi.24366
- Ozolins, U. (2014). Descriptions of interpreting and their ethical consequences. *FITISPos International Journal*, 1, 23-41. <https://doi.org/10.37536/FITISPos-IJ.2014.1.0.9>
- Parkinson, S., Eatough, V., Holmes, J., Stapley, E., ve Midgley, N. (2016). Framework analysis: A worked example of a study exploring young people's experiences of depression. *Qualitative Research in Psychology*, 13(2), 109–129. <https://doi.org/10.1080/14780887.2015.1119228>
- Polat Ulaş, A. (2021). *Public Service Interpreters Bridging Communication Gaps for Syrian Refugees in the Turkish Context*. (Yayınlanmamış Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Portela, V., Hamwi, S. ve Oliveira Martins, MR. (2024). Exploring refugees' health care access in times of COVID-19: A quantitative study in the Lisbon region, Portugal. *Frontiers in Public Health*, 12, 1-14. doi: 10.3389/fpubh.2024.1337299
- Pöllabauer, S. (2021). Does it all boil down to money? The Herculean task of Public Service Interpreter training—a quantitative analysis of training initiatives in Austria. M.Štefková, K. Kerremans ve B. Bossaert (Yay. Haz.) *Training public service interpreters and translators: A European perspective* içinde (s. 31-57). Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Pöllabauer, S. (2022). The interpreter's role. B. Annika, S. Pöllabauer, L. Hagenlocher ve U. Stachl-Peier (Yay. Haz.). *Handbook for Interpreters in Asylum Procedures*. (2. bs) içinde (ss.52-69) Vienna: Frank & Timme GmbH
- Rana, L. (2023). Understanding the different dimensions of healthcare systems: the 'interpreting voice' found in interpretation and translation services. *BMJ Leader*, 7(Suppl 2), 1-4
- Razavi, M. F., Falk, L., Björn, A. ve Wilhelmsson, S. (2011). Experiences of the Swedish healthcare system: an interview study with refugees in need of long-term health care. *Scandinavian Journal of Public Health*, 39(3), 319- 325
- Rennert, S. (2018). Introduction. S. Rennert ve C. Weißenböck (Yay. Haz.) *Legal Clinic Report* içinde (s.2-4). Erişim adresi: file:///Users/roza/Downloads/1.%20Legal_Clinic_Report.pdf
- Rennert, S. ve Weißenböck, C. (2018). Law clinics in the partner countries. S. Rennert ve C. Weißenböck (Yay. Haz.) *Legal Clinic Report* içinde (s.9-24). Erişim adresi: file:///Users/roza/Downloads/1.%20Legal_Clinic_Report.pdf
- Robinson, A., Elarbi, M., Todd, A. ve Husband, A. (2022). A qualitative exploration of the barriers and facilitators affecting ethnic minority patient groups when accessing medicine review services: Perspectives of healthcare professionals. *Health Expect.* 25 (2), 628638. doi:10.1111/hex.13410
- Sever, M.B. (2020). Suriyeli mülteci çocukların eğitim durumu ve sosyal uyum örnekleme. *Journal of European Education*, 10(1-2), 1-16.
- Štefková, M., Kerremans, K. ve Bossaert B. (Yay. Haz.). (2021). *Training Public Service Interpreters and Translators: A European perspective*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Stege, U. (2019). How Clinical Legal Education is Crossing Borders? C. Blengino ve A. Gascón-Cuenca (Yay. Haz.). *Epistemic Communities at the Boundaries of Law: Clinics as a Paradigm in the Revolution of Legal Education in the European Mediterranean Context* içinde (s.141-156). Milano: Ledizioni LediPublishing

- Sveda, P. ve Štefková, M. (2023). Crisis management: Developing PSIT structures for Ukrainians displaced persons in Slovakia. *FITISPos International Journal*, 10(1), 85-98. <https://doi.org/10.37536/FITISPos-IJ.2023.10.1.348>
- Şan, F. ve Koçlu, S. (2018). Sakarya'daki Mültecilerin İletişim Sorunlarının Belirlenmesi ve Toplum Çevirmenliğine Olan İhtiyaç. *International Journal of Language Academy*, 6(4), 1-16. <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.4025>
- What are good practices.* (2021,13 Ekim) European Commission European Website on Integration. Erişim Adresi: https://migrant-integration.ec.europa.eu/page/what-are-good-practices_en
- Williams, L. (2005). Interpreting services for refugees: Hearing voices?. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 1(1), 37-49.
- Wu, N. H. ve Kim, S. Y. (2009). Chinese American adolescents' perception of the language brokering experience as a sense of burden or a sense of efficacy. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(5), 703-718. doi:10.1007/s10964-008-9379-3

Atf biçimi / How to cite this article

Tunalı, G., Şener Erkırtay, O. (2024) Communication barriers in refugees' access to public services and good practices in refugee interpreting. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 84-99. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1562645>

Discursive Analysis of (pre-) Negotiation Behaviour in Mediated Press Conferences: Insights from the Sports Context

Basın Toplantılarında Sözlü Çevirmenin (Ön-)Müzakere Edimlerinin Söylemsel Çözümlemesi: Spor Bağlamından İçgörüler

Burak Özsoz¹ 

¹Asst. Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Istanbul, Türkiye

Corresponding author/

Sorumlu yazar : Burak Özsoz

E-mail / E-posta : burak.ozsoz@marmara.edu.tr

ABSTRACT

This study examines how pre-negotiation behaviour influences interpreter-mediated interactions in sports press conferences, with a focus on soccer player signings. Negotiation, inherently a social interaction, becomes complex when parties rely on interpreters to achieve their goals. While much of the existing literature emphasises the exchange phase of negotiation, this research highlights the often-overlooked pre-negotiation stage, demonstrating its critical role in shaping discourse dynamics. Utilising a discourse analytic approach, the study analyzes transcripts from football press conferences, revealing that pre-negotiated power dynamics and institutional roles heavily influence both the structure and content of the interaction. Interpreters, positioned as key agents within these institutional settings, not only adhere to predefined roles but also actively reinforce pre-negotiated strategies. Their involvement in the pre-negotiation phase, although less frequently examined in the negotiation literature, allows them to align with institutional objectives, thereby impacting the negotiation outcome. The study contributes to a deeper understanding of how pre-negotiated dynamics and institutional goals shape interpreter-mediated communication in sports contexts, while also stressing the need for further research into the role of interpreters in pre-negotiation phases, as their participation reveals significant insights into the broader macro-social networks that govern football negotiations.

Keywords: soccer press conferences, pre-negotiation, discourse dynamics, interpreter-mediated, discourse analysis

Submitted / Başvuru : 10.09.2024

Revision Requested /
Revizyon Talebi : 17.10.2024

Last Revision Received /
Son Revizyon : 28.10.2024

Accepted / Kabul : 28.11.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Bu çalışma, müzakere öncesi sürecin futbolcuların imza törenleri bağlamında, spor basın toplantılarında sözlü çevirmen aracılığıyla gerçekleşen iletişim ortamını nasıl etkilediğini incelemektedir. Müzakere, doğası gereği toplumsal bir etkileşimdir ve taraflar, hedeflerine ulaşmak için çevirmenlere ihtiyaç duyduklarında daha karmaşık bir hale gelir. Mevcut literatür genellikle müzakerenin etkileşim aşamasına odaklanırken, bu araştırma sıklıkla göz ardı edilen müzakere öncesi aşamaya ve bu aşamanın söylem dinamiklerini şekillendirmedeki kritik rolüne dikkat çekmektedir. Futbol basın toplantılarının çevriyazıları söylem çözümlemesi yaklaşımıyla incelenmiş ve müzakere öncesi güç dinamiklerinin ve kurumsal rollerin etkileşimi nasıl şekillendirdiği gözlemlenmeye çalışılmıştır. Bu kurumsal etkileşimde kilit eyleyenler olarak konumlandırılan sözlü çevirmenler, sadece önceden tanımlanmış rollere bağlı kalmakla yetinmeyip, aynı zamanda önceden müzakere edilmiş stratejileri etkin bir şekilde pekiştirmektedirler. Çevirmenlerin müzakere öncesi aşamadaki katılımları, müzakere literatüründe daha az incelenmiş bir alan olmakla birlikte, onların kurumsal hedeflerle uyum sağlamalarını ve müzakere sonucunu şekillendirmelerini sağlamaktadır. Bu çalışma, müzakere öncesi dinamiklerin ve kurumsal hedeflerin spor bağlamında sözlü çevirmen aracılığıyla iletişimi nasıl etkilediğine dair daha derin bir anlayış sunarken, çevirmenlerin müzakere öncesi aşamalarındaki rolüne ilişkin daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Futbol basın toplantıları, ön-müzakere, söylem dinamikleri, sözlü çeviri, söylem çözümlemesi

1. Introduction

“Negotiation is primarily a social interaction” (Alexander et al., 2015: p. 2) that individuals engage in when “parties are unable to accomplish their goals independently, without the help of others” (Balliu & Spahiu, 2020: p. 75). It is a dynamic process that essentially involves prior planning, with the pre-negotiation phase playing a pivotal role in structuring the encounter, whether interpreter-mediated or not. While much research into the negotiation process in both face-to-face and virtual communication has concentrated on what occurs during the exchange and the interactive nature of meaning-making (Turner & Merrison, 2016; Tebble, 2012; De Boe et al., 2023; Jiang, 2015; Wadensjö, 2017), the preparation phase for such interactions and its influence on the actual negotiation are often largely ignored in the existing literature.

This study employs a discourse analytic approach to elucidate how pre-negotiation behaviour impacts interpreted interactions within the sports context. Specifically, it explores how pre-negotiated power dynamics and institutional roles influence the discourse structure of mediated press conferences, with a focus on soccer. As a case study, it focuses on the analysis of transcripts from publicly available press conferences related to soccer player signings. These transcripts are particularly well-suited for examining the impact of pre-established discourse on ongoing negotiations due to their institutional structure. In such organisational settings, the roles and the behaviour of the parties involved are significantly shaped by previously negotiated conversational norms, prevailing power relations and social disparities. For instance, as a key participant, an interpreter’s rendition behaviour is influenced by their institutional identity, which may reflect prior agreements. Likewise, culturally specific attitudes and expectations established before the negotiation phase profoundly impact the direction of ongoing discussions and the interpreter’s positioning. This highlights how the negotiation process is deeply rooted in its preparatory phases, ultimately shaping the discourse in interpreter-mediated soccer press conferences.

The article thus begins with an overview of negotiation and pre-negotiation behaviour, examining the boundaries, if any, and the interplay between the two stages.

2. Understanding (pre-) negotiation behaviour

We are constantly engaging with other people, either in personal or professional relationships, who have the power to influence our lives for better or worse. Negotiation is one such way of interaction that can shape people’s behaviour. Through this direct communication, individuals seek to obtain what they desire from others. Fisher et al. (2011) stated that people often “see two ways to negotiate: soft and hard” (p. 21). While the ‘soft negotiator’ tends to avoid or resolve conflicts to achieve a consensus between the involved parties, the ‘hard negotiator’ takes an uncompromising position with the sole aim of achieving the desired outcome. Negotiation can also be viewed as a struggle to win between two competing sides. This adversarial approach, termed “positional bargaining” (Zhao, 2021: p. 223), embodies the idea that one party’s loss is the other party’s gain. This win-lose philosophy, known as ‘competitive’ negotiating behaviour, contrasts with ‘collaborative’ negotiating. Peterson and Lucas (2001) indicate that in competitive negotiation there is only one option and a limited exchange, “characterised by rigid power plays” (p. 45). In collaborative negotiation, however, multiple options exist that facilitate the removal of barriers and promote flexible, open communication.

In another broad categorisation of negotiation—distributive and integrative—power asymmetries are emphasised

(“Harvard Essentials: Negotiation,” 2003: p. 2). In distributive negotiation, a party with considerable power can prevail, leading to a clear conflict of interests where the other party’s needs are disregarded to maximise their own benefits. In contrast, integrative negotiation features more equal power dynamics, with parties working together to pursue common and long-term interests. It is crucial to note that the degree of power asymmetry is influenced—and in some cases, even determined—by the pre-established norms of organisations, which affect the entire negotiation process from the outset, known as the ‘pre-negotiation’ phase.

Commonly referred to as ‘talk about talk’ (Berridge, 2015: p. 27), pre-negotiation is viewed as ‘small talk’ before the formal negotiation. While Wakelin (2012) emphasises the importance of seeing pre-negotiation as “an integral part of the overall negotiation process” (p. 1), Zartman (1989) questions whether it is merely “a prelude to or part of negotiation” (p. 237). Although the boundaries between these two remain somewhat vague, there is a phase preceding the negotiation. Lewicki et al. (2024) argue that pre-negotiation is “one of the three key stages” (p. 409) in the evolution of negotiation. This stage involves informal contact among the parties, who construct and sequence the agenda items to determine how the negotiation should proceed. Due to the less structured and less governed nature of the pre-negotiation phase, parties aware of each other’s interests can form coalitions in advance to promote or block specific agenda items. Compared to the active and post-negotiation phases, the pre-negotiation phase is more open-ended and fluid.

Pre-negotiation behaviour is not a fixed entity; it is shaped by the interactions of the participants, whose roles and goals are previously distributed, and who, in an organisational setting, are expected to adhere to its norms. The dynamics of discourse observed in either the negotiation proper (active negotiation) or the pre-negotiation phase can thus be seen as arising from external forces, specifically the social networks and situational context that define the organisation. Pre-existing institutional practises and the social dynamics characteristic of a situation or an organisation influence how parties interact during the negotiation and shape the resulting discourse to align with institutional goals.

The following section aims to examine (in)visible social relations and interactions in soccer to uncover how this established network affects the behaviours of key actors during mediated press conferences.

3. (Un) Mediated press conferences in sports: The social network of soccer

Negotiation can occur directly between the involved parties or through agents acting on their behalf, such as in interpreter-mediated conversations. Interpreters, as negotiators, are often “under the invisible influence of the institutional culture and norms” (Zhao, 2021: p. 222). In these settings, the discursive norms that theoretically define the roles of the interlocutors, including the interpreters, can be considered part of the pre-negotiation process. These norms establish the expectations and boundaries for communication before the actual negotiation begins, shaping how the interpreter conveys information. Additionally, power is both manifested and negotiated through discourse in settings where institutional power imbalances are established in advance (Rudvin, 2005: p. 159). Strictly defined institutional norms theoretically indicate who holds the more powerful discursive position. However, Van De Mierop et al. (2012) offer a different perspective, suggesting that while “interpreters may orient to pre-discursively determined norms specific to a situation, their translation tasks are often interactionally negotiated” (p. 47).

The interactions between actors in soccer and their social relations are fundamentally shaped by both visible and invisible networks. As Widdop and Collins (2016) describe, these networks can be either “enduring and institutionalised or transient and informal” (p. 348) and may also include commercial aspects. The social network within soccer extends beyond the scope of sports discourse, connecting to a broader framework that encompasses commercial and economic factors (Boyle, 2006: p. 4). In recent years, the global commercialisation of the soccer industry has demonstrated that it has become a market where the economic concerns of clubs are predominant. This interplay of networks is evident in soccer press conferences on player signings, as these media events publicly communicate the commercial and economic dimensions of football, reflecting the broader market dynamics and financial interests at play.

Soccer press conferences are primarily “one to many” interactions (Sandrelli, 2012: p. 84). Although the conversational practises in such (un)mediated exchanges are institution-specific, they are relatively less scripted compared to other institutional settings (Clayman, 2004: p. 84). These press conferences typically function as a forum for public figures to engage in an open dialog with a group of journalists. In these settings, journalists are not merely passive participants; they hold significant influence, with equal rights to contribute to the conversation and engage in the speech event on par with the players and institutional representatives, reflecting balanced power relations (Özsöz, 2024: p. 226). The dialog primarily revolves around question-and-answer sequences initiated by the interviewees—typically journalists. These questions are designed not only to elicit information about the activities of the interviewees—such as players, coaches, and club officials—but also to challenge them with probing inquiries. Interpreters in press conferences, driven by their in-group allegiance (Mason, 2009: p. 81)—which reflects a protective behaviour and an understanding of pursuing institutional goals—often adhere to pre-negotiated behaviours and pre-determined institutional norms in

their interpreting performance. This adherence can result in deviations from the original utterances of both the interviewer and the interviewee's responses. In line with this, Bulut (2018) emphasises the 'side-taking behaviour' that interpreters exhibit, particularly when "the pragmatic meaning of an original utterance is shifted to align more closely with institutional objectives" (p. 18).

The next section discusses the data collection process and the methodological approach employed in this study, offering a detailed overview of the steps taken to analyse the discourse within interpreter-mediated soccer press conferences.

4. Data collection and the methodological approach

Audio-visual recordings of interpreting contexts, which are inherently characterised by key structural features of spoken discourse, provide researchers with the opportunity to analyse both the verbal and non-verbal dimensions of interactions between interlocutors in detail. In studies conducted using authentic material in this way, researchers are typically obliged to obtain ethical clearance. However, as the corpus of this qualitative study consists of publicly available press conferences, the researcher did not search for ethical clearance, nor did they take steps to anonymize the interactants by excluding names and other identifying information in the transcription. The dataset consists of extracts from six different interpreter-mediated soccer press conferences on player signings conducted in the consecutive mode. Links to the digital video recordings of the media content obtained from the electronic environment are provided in separate footnotes. The exchanges in the dataset were transcribed based on an adapted version of Yılmaz's (2012) transcription guidelines. The adapted guidelines, originally developed for the written representation of spoken Turkish data, include conventions that convey meanings different from their usual use in written language.

By nature, interpreting situations are inherently bilingual. This study examines interactions within the English-Turkish language pair. The inclusion of Turkish is particularly significant, given the limited research on interpreting practises involving Turkish in this specific context. During the transcription process, all Turkish utterances were back-translated into English. In this back-translation, the pragmatic value of the utterances was carefully considered, with a strong adherence to the source utterances and a preference for word-for-word translation in most cases. The interpreters in this study are professionals contracted by the club, all of whom are native Turkish speakers. Although the institutional representative, who holds the title of club president, is a native Turkish speaker, it is important to acknowledge that he also has a threshold level of proficiency in the target language.

5. Case study: Examining (pre-) negotiation in practise

To provide a general overview of the exchanges under consideration, it is observed that in each dialogue, the institutional party, typically represented by the club president, incorporates jersey sales as part of the pre-negotiation process during the contract signing ceremony for new players. The number of jerseys sold for a newly signed player varies, ranging from 5,000 for renowned footballers to 1,461, a figure of historical significance for the city in which the club is based. While some players are made aware of this pre-negotiated practise in advance, others only learn of it at the negotiation table, specifically during the signing press conference. Additionally, it is notable that the institutional representative, being proficient in the target language, occasionally conducts negotiations independently, without the need for an interpreter.

Abbreviations:

IP: Institutional Party/ **FP:** soccer Player/ **I:** Interpreter

Extract 1.¹ (03.24-05.18)

IP1- %yine% bur(a)da dürüst olmak istiyorum çok ciddi finansal kayba uğradık ## bizim
here again I just need to be honest, we have suffered serious financial losses
 elimizdeki %ctek% # enstrüman # ts klabin forma satışları ##### kendisinden önce
the only instrument we have is TS Club's shirt sales to the three players
 [hesitant speech] kadromuza dahil ettiğimiz üç oyuncumuza beşer binden # onbeş bin
we signed before him we sold each five thousand shirts a total of fifteen thousand
 Forma sattık # tahmin ediyorum ki kendisi de %aynı% sayıda beş bin formayla ##

¹ [youtube.com/watch?v=bhNFVc0IpJM](https://www.youtube.com/watch?v=bhNFVc0IpJM)

shirts I believe he will personally contribute to the budget of Trabzonspor
Trabzonsporun # ürün %satışınla% birlikte trabzonsporun bütçesine beş bin formalık bi(r)
along with product sales of Trabzonspor with the same number of 5000 shirts
Katkıda bulunacak *herhalde yanılmıyorum* (?) [gazing at the player]

I assume I am not wrong.

I1- financial loss we have we suffered was huge %and% in this process the only instrument %that we have% is the jersey that we are selling in TS club [IP gazing at the player & smiling] in the official shop of our club and also as you know (. . .) players that joined us this season they bought five thousand each (. . .) totally we sold them fifteen thousand # so I am guessing that you will be contributing to our club by %buying% the same amount like other players I think I am not wrong about this [IP still gazing and smiling at the player] [P smiles back]

FP1- yes it is no problem I um have a lot of friends (.) they want the jerseys they # are always asking for this I am happy to have it %but% what is your target (?) hmm how many jersey you want to sell (?)

IP2- target (. . .) this year (?) [IP gazing at the FP with uncertainty]

I2- %çok% forma isteyen arkadaşlarım oluyo(r) forma isteklerinde bulunan tanıdıklarım (.)

I have many friends that ask for a jersey and people I know requesting jerseys

dolayısıyla ben de bu formayı almaktan memnun olurum %sizin% bu yıl ki forma hedefiniz nedir?
so I would be happy to buy jerseys what is your jersey target for this year

In competitive negotiation, interactions are typically confined to a single choice with minimal room for compromise. In this scenario, the institutional party presents the player with a single option: to purchase 5,000 jerseys, with no alternative options available (IP1). In using the post-rhematic structure 'herhalde yanılmıyorum' ('I assume I am correct'), the institutional party implies that the player is expected to confirm the previously discussed number as the 'preferred response' (Levinson, 1983: p. 332). The phrasing subtly directs the player to agree to the specified amount without presenting alternative options, as the response that aligns with the intended action—getting the player to agree—is the preferred outcome. Conversely, any response that hinders this objective would be considered misreferred. This approach reflects a pre-negotiated behaviour that constrains the actual negotiation, thereby narrowing the scope for further discussion. The gesture of the institutional party directing his gaze towards the player at the end of the sentence also acts as a non-verbal cue that reinforces this expectation.

Further influencing this interaction is the invisible network of commercial interests that shape the negotiation context. The institutional party prefaces his statement (IP1) by emphasising that "the club has suffered serious financial losses and that the only instrument they have is the sale of jerseys for financial support." This commercial network operates as a constrained framework that predetermines the parameters of the negotiation. Within this framework, the pre-negotiation behaviour not only directs the preferred response but also limits the possibility of alternative outcomes, further tightening the player's choices and reinforcing the institutional party's objective.

The interpreter's rendition plays a crucial role in reinforcing the institutional party's pre-negotiated strategies throughout the interaction. By closely mirroring the institutional party's narrative, the interpreter emphasises the club's reliance on jersey sales (I1). Meanwhile, the institutional party's gaze and smile directed at the player during the interpreter's rendition further underscore the constrained nature of the negotiation. Additionally, the interpreter's follow-up statement within the same turn, "I think I am not wrong about this," closely echoes the institutional party's wording. This alignment restricts the player's response options, reinforcing the institutional party's expectations and promoting the desired response. The player's reciprocal smile indicates agreement (FP1), signalling not only an acknowledgement of these pre-negotiated norms but also an initiation of the preferred response. Through these actions, the interpreter actively participates in the negotiation, demonstrating a clear understanding of and adherence to the institutional goals. This behaviour exemplifies "in-group allegiance" (Mason, 2009, p. 81) by aligning with the pre-negotiated behaviours that shape the interaction.

Extract II². (08.15-10.14)

IP1- um [clears his throat] %Kouassi% choose one of the (.) those numbers later on I will tell you what does it mean (!) <[laughs and shows a card of numbers]

FP1- <[laughs and checks the numbers]

I1- <bu rakamlardan> bi (.) bi(r) tanesini seçmeni rica ed(e)ice(ğ)i m

² facebook.com/haber61.net/videos/1020896331865711

I need you to choose one of those numbers

sonrasında sana ne anlama geldiğini ifade ed(e)ice(ği)m

later on I will explain to you what they mean

FP2- [pointing a number on the card] first one

IP2- %why% first one (?)

I2- <ilki> # neden ilki (?)

first one why first one

IP3- <look at> my bag # it is (.) ## [grabs a bag] it is written here

I3- bur(a)da yazılı olan ne (?)

what is written here

IP4- this is a lucky number (!)

I4- şanslı numata bu

this is the lucky number

FP3- you asked me to choose

IP5- yeah [all laughing] ah no no no I am not (.) I am not not hmm putting under the pressure [showing the card] you are free to <choose

I5- <seni bas (.) seni baskı altına da almak

I do not do not want to put you under

istemiyorum # seçmekte özgürsün

pressure feel free to choose

FP4- I choose (. . .) sixty-one

IP6- ah sixty-one okay

I6- (. . .)

FP5- %but% I do not understand (.)

IP7- so # thank you very much [gazing at the card]

I7- teşekkür ederim

many thanks

IP8- <a thousand> four hundred sixty one jerseys [touching player's t-shirt] # yours ## I will make a # decent discount on that

I8- [. . .] indirim de yapı(a)ca(ğ)ım onun için

I will also make a discount for that

FP6- [staring in wonder] [laughs and shakes head in disagreement] still way too much (!)

I9- [just laughs]

IP9- thank <you [lends a hand for a shake]

FP7- <it is %too much%

I10- [laughs] çok falla

it is too much

FP8- [shakes hand] it is too much for me (!)

IP10- be sure it is %not% [still shaking hands]

I11- emin olabilirsiniz çok fazla d(e)ğ(i)il

make sure it is not

IP11- I sold %five thousand% [gesturing the number] jersey to Marek Hamsik [laughs]

I12- Marek Hamsike beş bin forma sattım

I sold Marek Hamsik five thousand jerseys

FP9- Yeah, but I started in the middle of the season [laughs]

I13- ben %sezon ortasında% seldom

I came in the middle of the season

FP10- you can give me %half% may be

I14- %belki% yarıya indirebiliriz

perhaps we can cut it in half

IP12- no (!) *I told you* I will make a decent discount on that

FP11- (. . .) we can keep sixty-one because I know that sixty-one # um is important (. . .)

I15- atmış bir kalsın ama belki ilk rakamları değiştirebiliriz

you can keep sixty-one, but perhaps we can change the first numbers

IP13- sixty-one will remain # the first two figures { we will negotiate it }

FP12- yeah

IP14- but um I mean %the public% # watching us now # the fans are watching us # *ok lets make it* a thousand sixty one (!) [hand move to prevent further negotiation] I made a four hundred discount [laughing & averting gaze to another party]

The institutional party's invitation for the player to choose a number, followed by the statement that its meaning will be explained later, suggests a seemingly structured interaction shaped by a previously negotiated discourse (IP1). This opening already hints at a pre-negotiated agenda where the institutional party controls the flow and outcome of the interaction. The institutional party and interpreter repeatedly emphasise that the player is "free to choose," (IP5; I5), yet this freedom is clearly constrained by the pre-negotiated framework. The institutional party's reassurance that he is not putting the player under pressure is contradicted by the structured interaction and the subtle cues pushing the player towards a specific outcome. The interpreter, in his role, continues to mirror this contradiction, translating the institutional party's reassurances while simultaneously reinforcing the pressure through close renditions and non-verbal cues.

As the interaction progressed, the player expressed reluctance, noting that the suggested number of jerseys is "still way too much" (FP6). Despite this, the institutional party persists, eventually reducing the number slightly but maintaining control over the negotiation by invoking the idea of a public audience and fan expectations (IP10; IP14). This strategy highlights how soccer discourse is manipulated by external factors, using the social network of soccer as a pre-negotiated source of pressure to influence the negotiation and advance the institutional party's objectives. During the negotiation, both parties make small concessions, continually testing the limits of the other party's willingness to compromise (IP9; IP12; FP10; FP11). Although 'positional bargaining' involves a contest of wills, if the more powerful party exerts excessive pressure on the other party, it may lead to the breakdown of the entire negotiation (Zhao, 2021: p. 223). At some point in the exchange, competitive negotiation shifts to collaborative negotiation to reconcile with the other party and avoid a breakdown.

The institutional party's references to previous high-profile players who purchased larger quantities of jerseys, such as Marek Hamsik, further exemplify the pre-negotiated agenda aimed at driving a favourable outcome (IP11). The interaction is tightly controlled by pre-negotiated norms, guiding the player towards the institution's desired outcome and revealing the intricate power dynamics and complexity of negotiations within such institutional settings. The institutional party's dismissive laugh and deliberate gaze shift to another party without waiting for a response highlights the power asymmetry in the negotiation (IP14). This nonverbal behaviour reinforces their dominance and signals a lack of interest in further discussion, effectively closing the negotiation on their terms.

Extract 3³. (21.04-21.50)

IP1- adetten <olduğu üzere # sol taraftan başl(ayay)ıim %Yusuf beni yormadan% kaç forma
as is the custom let me start off with the left side without tiring me out Yusuf how many shirts
Aliyo(r)sun (?)

are you going to buy

FP(a)1- <[smiling]

IP2- 1461de başlamıştın d(eğ)iiil mi { futbola sen } (?)

you have started soccer at 1461 haven't you

FP(a)2- %Araklısporda% başladım başkanım

I started playing soccer at Araklıspor

IP3- [outward laugh indicating amusement]

FP(a)3- [laughing] transfer sayılırım

I am practically a new signing

IP4- [inhaling sharply] %o zaman% ikinci defa geldiğine göre bin dört yüz atmış biri iki ilen
okay then since it is your second signing we multiply by one thousand four hundred and sixty

çarpıyoruz <n(e)a(ya)pıyo(r) (?) bin # dokuz yüz # %yirmi iki% [gazing at the player]

FP(a)4- <[praying with folded hands] başkanım on saniye öncesine dönebilir miyiz (?)

Mr. President can we go back ten seconds?

IP5- [both laughing] bin dört yüz atmış bir mi diyo(r)sun (?)

so you are saying one thousand four hundred and sixty-one

³ <https://www.facebook.com/haber61.net/videos/491563562419860>

FP(a)5- evet başkanım [in a hesitant tone]

yes, Mr. President

IP6- [gazing at the other player] so Timo how many %shirts% (?)

FP(b)1- one thousand [hesitant pauses] four hundred sixty-one [smiles]

IP7- [gesture of approval] thats it # bin dört yüz atmış bir [inhaling]

The institutional party's strategic use of the customary practise of selling jerseys not only establishes a dominant stance but also influences the negotiation dynamics (IP1). This approach encourages the player to conform to the expected responses and decisions, as indicated by the player's smile, a nonverbal cue suggesting agreement (FPa1). It demonstrates how the institutional party manipulates a culturally ingrained practise to structure the negotiation, creating a favourable environment and advancing their objectives. The negotiation framework is determined by an external force—namely, “the speakers' tacit knowledge of how the interaction is structured” (Diez, 1983: p. 12)—with both parties adhering to pre-determined goals that they have previously agreed upon.

This exchange exemplifies the pre-negotiated nature of the interaction, where the club representative's inquiry and the player's response are not spontaneous but rather rehearsed (IP6; FPb1). The representative's gaze and the non-verbal cues, like the gesture of approval, emphasise the structured and controlled environment of the press conference (IP7). The player's immediate recall of the exact number, even with a slight pause, reflects a pre-mediated compliance with the institutional script. The alignment between the representative's expectation and the player's response illustrates how pre-negotiation shapes not only the content of the interaction but also the dynamics of power and conformity, emphasising the importance of discussing the institution's objectives in a public communication setting to effectively manage public perception.

Extract 4⁴. (11.38-15.01)

IP1- çok sıkıntılı bir finansal süreçten geçiyoruz ee bu arada ne bulursak satıyoruz yani (. . .)

we are going through a very challenging financial period meanwhile we sell whatever we can

sebze meyve satıyoruz ama sezon açıldığı zaman özellikle forma satıyoruz ### pazara hoş

find we sell fruit and vegetables but when the season begins we especially sell jerseys

geldiler [smiles] eee bu ee %normal% süreç yaşadığımız zaman (.) normal sezonlarda ee yani

welcome to the market when w ego through normal process in regular seasons I mean

Bu kalibredeki oyuncularımıza biz %beşer biner% forma veriyorduk {forma satıyo(r)duk}

we were giving five thousand jerseys each to players of such quality we were selling

onun için beni yormasınlar (!) ## %ben% kendilerine [pointing at the footballers] beşer bin

so tell them no to tire me out I assigned them five thousand jerseys each Forma yazdım ## fiyat konusunu hallederiz

aramızda anlaşırız [gazing at the player]

we will later settle the price issue among ourselves

I1- so guys as you know we are (.) we are going through difficult process difficult times (. . .) you know because (. . .)

every club is suffering *because of* the pandemic as you know there is no income from the stadium and as you know

(.) you know the broadcast with (. . .) the income that we have is going down also so to bring income to the club we

sell everything now we sell water sometimes we sell %fruit% sometimes we sell %vegetables% well also with the new

times (.) in the new season we sell jerseys # so as you all know we have a tradition and also I *am gonna* (. . .) %five

thousand% jersey for each one of you

FP1- <[laughing]

IP2- <[laughing]

I2- <because> you guys {in your level}# when we sign a contract generally they buy five thousand so *I am gonna

(. . .)* (.) *I am gonna* write five thousand and after we speak about the price [translating in Spanish for the other

player]

IP3- ve bizim Türkçede bi(r) söz vardır # ağanın lafı üzerine laugh söylenmez ## %veya% şöyle

there is a saying in Turkish: never argue with the boss or let's

söyleyim *babanın* sözü üzerine söz söylenmez ben de onların artık (.) ## üvey babaları

put it this way, father's word is law and I am now their father may be you can think of

mı dersiniz (?) başka bi(r) isim mi takarsınız (?) ben ee imza atarak bu kulübün kapısından

it as a step father or name it differently I treat anyone who signs to join the club

⁴ [youtube.com/watch?v=88RxxII2tPU](https://www.youtube.com/watch?v=88RxxII2tPU)

içeri giren her oyuncuyu # kendi evladımдан ayırt etmiyorum %dolayısıyla% babalarımı
as my real son I don't differentiate between my children so let them not upset
 %üzmesinler% (!)
 their father

I3- so guys in %Turkish% (. . .) we have a saying (.) we say that %if your boss% (.) I mean if %your father% is saying something you can't go %against his word% # you can't (. . .) something %opposite% so because %every player% (.) every man that goes inside this (. . .) this club is like my %son% so I see you as a son and I am like a <father

FP2- <yes [in approving manner]

I4- so doesn't make your father <sad

FP3- <[laughs]

I5- [translating in Spanish for the other player]

IP4- [stands up and clinches a deal with a fist bump]

The act of assigning a previously specified number of jerseys to players, with subsequent price negotiations deferred, exemplifies a pre-negotiated behaviour within the football club's social network that integrates commercial elements (IP1). Within this network, players are expected to contribute to the club's financial stability, illustrating the interplay between institutional roles and economic concerns in the broader soccer industry. In other words, players are commercial assets essential to the club's financial strategy, which aims to encourage fans to purchase club products and thereby support the club financially. During the interpreter's rendition (I1), the mention of the number elicited laughter from both the player and the institutional party (FP1; IP2). This nonverbal response serves to communicate the player's awareness of and compliance with the established practise, signalling a mutual understanding and acceptance of the pre-negotiated norm within the interaction.

Power in negotiation underpins one party's capacity to secure an advantage over the other party. The institutional party, being more capable than the other interlocutor, uses expressions rooted in cultural practises to reinforce his position, thereby making the differences in status and power both evident and legitimate (IP3). This approach reflects 'hierarchical cultural values', which emphasise clear distinctions in rank and authority, in contrast to 'egalitarian cultural values' that prioritise equal opportunities for all parties (Adair et al., 2004: p. 90). The interpreter faithfully renders the cultural expression from the source text, translating it in a manner that preserves the institutional party's position of power and persuades the other interlocutor to agree to more favourable terms (I3). The interlocutor nods in approval during the interpretation (FP2).

Extract 5⁵. (14.08-17.22)

IP1- adetten olduğu üzere [journalists laughing] # evet ## aramıza %her% katılan
as is the custom, yes every new player that joins us

Oyuncumuza belirli miktarda forma satıyoruz ### ancak ee çok sıkıntılı bir süreç yaşadık ##
we are selling a certain number of jerseys, but we have been through a very awkward period
 ee geçtiğimiz hafta # vuku bulan orman yangınları # hepimizi çok derinden üzdü # [. . .] bugün
last week the forest fires that occurred deeply saddened us today

farklı bi(r)şey yapmak istiyorum ben## beşer bin forma yerine her iki oyuncumuza da
I wanna do something different I instead of five thousand jerseys I assign both
 %atmış bir% biner fidan bağıışı yazıyorum # finansal olarak baktığımız zaman aslında beş
players sixty one thousand plants from a financial viewpoint. In fact, it is
 bin formadan biraz daha az bir rakama tekabül ediyor %ama% anlamı büyük # %rakkam% da
 equal to a little less than five thousand jerseys but it means that the number is
 büyük # eğer uygun görüyo(r)san (?) # {Dorukhan}

also huge if you deem appropriate

FP(a)1- %memnuniyetle% başkanım onur duyuyorum çok memnun olurum
gladly Mr. President it would be an honour for me I would be very pleased

IP2- çok teşekkür ediyorum # atmış bir bin for (.) ee af(f)edersiniz (!) [smiles] # atmış bir bin
thank you so much I assign sixty one thousand jer pardon me sixty one thousand young
 fidan Dorukhana ve atmış bir bin fidan # Andreasa yazıyorum # %sen% tercüme edebilirsiniz
trees to Dorukhan and sixty-one thousand young trees to Andreas, you can translate it

⁵ www.youtube.com/watch?v=CyMZ9SjMeS8

I1- it is a tradition (.) you know we (. . .) that our new signings (.) as you know that buy a new jerseys {jerseys of the new season}

FP(b)1- [nodding head]

I2- and as you know we have had a %tough% process in Turkey %tough% week in Turkey *because of the* wild fires all over the south of Tur%key% and you know (.) I wanna say that these wild fires (.) you know what happened in the south of Turkey %saddened% all of us [. . .] so %today% I want to make a change I *want to make* something different so today instead of buying jerseys (.) instead of %selling% the jerseys to the players I want to tell them that we are thinking %of% planting new plants # in these (.) in these mountains so %today% instead of buying jerseys I want to say that (.) you know (.) both players (.) each of them they will be bu (.) *they will be* planting sixty one thousand new plants in these mountains # but %economically% if you think in a financial way this is gonna be %cheaper% for you but I am (.) I think that this means

FP(b)2- [nodding head in agreement]

The journalists' laughter, which emerges shortly after the institutional party begins speaking (IP1), serves as a nonverbal cue indicating their familiarity with the content of the forthcoming statements. Although press conferences are generally less scripted, with journalists actively engaging and posing questions, the laughter suggests that the discourse follows a pre-established pattern or expectation. If the negotiating parties have such a structured framework, key member roles, such as promoting a particular agenda specific to the situation, are determined before the interaction. Some of these roles are "self-oriented" (Lewicki et al., 2024: p. 411), allowing certain negotiators to dominate the conversation and steer other parties towards a preferred outcome. The interlocutors' awareness of the framework's requirements, established during the pre-negotiation process, aids in their understanding of the expectations and discourse related to the more powerful party's interests, considering that power is not equally distributed. In this exchange, the institutional party's decision to alter the pre-negotiated agenda (IP1) is recognised by the other party, who, given the prevailing power dynamics, consents to the proposed modifications (FPa1).

In the conversation, the institutional representative inadvertently uses the term "jerseys" instead of "saplings" (IP2), a term commonly used in their discourse. Upon realising the source of the trouble, the representative attempts to repair it, which prompts laughter. This reaction arises because journalists and other participants are aware that previous press conferences typically focused on selling jerseys to players, a well-known topic and pre-negotiated. The representative party's tone in saying "sen tercüme edebilirsin (you can translate it)" (IP2) suggests that his words are not open to discussion and positions the interpreter to adopt the same uncompromising stance in his rendition. The interpreter downplays the institutional party's potentially face-threatening act by shifting the focus away from the direct command and reframing the message in a more empathetic and less authoritative manner, making the institutional party's message less confrontational. (I2). The interpreter's success is evidenced by the addressee nodding, as if to confirm their acceptance of the message (FPb2).

6. Reflecting on the findings and drawing conclusions

This research reveals how the complex interplay of pre-negotiated power dynamics and institutional roles influences the discourse structure in interpreted soccer press conferences. The study draws on a corpus of video recordings from publicly displayed new player signings. In these institutional events, negotiation strategies are often pre-formulated based on predefined objectives. Club-paid interpreters frequently consult with the institutional party to understand the intended content, tone, and broader communication context, allowing them to anticipate challenges from cultural or contextual factors and align with the parties' interests and power dynamics to achieve desired outcomes.

The interpreters' roles are both pre-discursively and interactionally negotiated. The term "role" refers to the interpreter's behaviour during interactions and is used to denote the actions the interpreter is expected, or required, to perform or avoid (Krystallidou, 2016: p. 173). Interpreters' perceptions of their own roles, often shaped by their professional training and personal experiences, may sometimes conflict with the roles imposed on them by the institution they work for. The pre-established roles assigned by the institution often mandate interpreters to assume responsibilities beyond mere interpretation. By aligning with the institutional party and its objectives, interpreters are expected to act as negotiators who facilitate communication (Karanasiou, 2017: p. 202). This role is supported by the findings of the study in that interpreters not only adhere to institutional roles but also actively reinforce pre-negotiated dynamics through their renditions. By closely aligning their verbal and nonverbal behaviour with the institutional party's objectives, they act as key agents in shaping the interaction, ensuring that the communication remains within the constrained framework dictated by these pre-negotiated strategies.

Zartman (1989) suggests that the pre-negotiation period “enables parties to move from conflicting perceptions and behaviours to co-operative perceptions and behaviours” (p. 7). However, as Balliu and Spahiu (2020) point out, negotiation is a dynamic communication process where “new information, concerns, emotions, and goals may emerge, potentially deviating from the predefined agenda” (p. 76). Therefore, negotiators must be prepared to handle contingencies and other factors that may interfere with the pursuit of their goals. The findings of the current study support Balliu and Spahiu’s perspective, as the institutional party adapts to newly emerging conditions during the ongoing interaction. Despite initially adhering to a predefined agenda, he makes small concessions in response to these changes, continually testing the other party’s willingness to compromise. This adaptability leads to a shift from competitive to collaborative negotiation, as the institutional parties seek to reconcile differences and reach a mutually beneficial agreement. In such situations, the interpreter adapts to new conditions by softening potentially threatening statements made by the institutional party. This adaptive behaviour is evident in the current study, where the interpreter’s adjustments play a key role in facilitating effective communication amid changing circumstances, thereby aligning with the evolving dynamics of the negotiation.

The interpreter’s source of power in the interpreting session stems from being the only participant in a bilingual triadic configuration who understands what all parties are saying at all times (Rudvin, 2005: p. 171). This unique ability can be used strategically to achieve desired outcomes or shift the power distribution in favour of certain parties. However, in our dataset, the institutional party’s fundamental proficiency in the target language restricts the interpreter’s ability to influence power dynamics, thereby diminishing their control over the conversation. In this context, ‘epistemic brokering’ becomes relevant. The term refers to the interpreter’s behaviour as a ratified participant to ensure that the ongoing interaction is both linguistically and socially facilitated to establish a common ground (Raymond, 2014: p. 427). This approach helps manage and refine the inherent asymmetries of power within the interaction, adapting to the evolving dynamics of the conversation. In the soccer press conferences analysed in this study, the interpreter must navigate the pre-negotiated norms that prioritise the club’s interests. This requires the interpreter to make translation decisions that align with these established norms, ensuring that the translation reflects and supports the institutional priorities in the interaction. This behaviour is somewhat at odds with the principles of epistemic brokering, which emphasises adapting to and managing the evolving dynamics of the conversation. By strictly adhering to the pre-negotiated norms, the interpreter may be constrained in their ability to engage flexibly with the emergent aspects of the interaction. As Wadensjö (1998) notes, “the negotiated outcome of an event may not be in the best interests of one of the participants,” (p. 45) highlighting the potential mismatch between the negotiated outcomes and the interests of all parties involved.

In contrast to the typical scenario where “interpreters are primarily involved only in the action phase of negotiations” (Zhao, 2021: p. 232), this study reveals that the interpreter also plays a key role in the pre-negotiation phase. By participating in this earlier stage, the interpreter can function as an external consultant, helping the player understand the club’s interests by rehearsing pre-negotiated discourse. This finding highlights the need for increased research into how the presence of interpreters in the pre-negotiation phases influences the discourse in institutional communication settings. Moreover, understanding the role of interpreters in these early stages is crucial for comprehending the broader macrosocial networks in football, which significantly impact negotiation dynamics and institutional interactions. Further studies should explore how these macrosocial networks shape and are shaped by interpreters’ involvement, contributing to a more nuanced understanding of negotiation processes in the soccer industry.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

ORCID IDs of the authors / Yazarın ORCID ID'si

Burak Özsöz 0000-0002-5706-3403

REFERENCES / KAYNAKLAR

- Adair, W., Brett, J., Lempereur, A., Okumura, T., Shikhirev, P., Tinsley, C. and Lytle, A. (2004). Culture and negotiation strategy. *Negotiation Journal*, 20(1), 87–111. doi: 10.1111/j.1571-9979.2004.00008.x
- Alexander, N. M., Howieson, J. and Fox, K. H. (2015). *Negotiation strategy style skills* (3rd ed.). Lexis Nexis.
- Balliu, T., & Spahiu, A. (2020). Pre-negotiation activities: A study of the main activities undertaken by the negotiators as preparation for negotiation. *European Journal of Economics and Business Studies Articles*, 6(2), 75-86. doi:10.26417/453dog901
- Berridge, G. R. (2015). *Diplomacy: Theory and practise* (5th ed.). Palgrave Macmillan.
- Boyle, R. (2006). *Sports journalism: Context and issues*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446247181>
- Bulut, A. (2018). *Türkiye’de Futbol Çevirimenliği*. Çeviribilim Yayınları.
- Clayman, S. E. (2004). Arenas of interaction in the mediated public sphere. *Poetics*, 32(1), 29–49. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2003.12.003>
- De Boe, E., Vranjes, J., & Salaets, H. (2023). The need for micro-analytical investigations in remote dialog interpreting. In E. De Boe, J. Vranjes, & H. Salaets (Eds.), *Interactional dynamics in remote interpreting: micro-analytical approaches* (pp. 1–21). Routledge. doi:10.4324/9781003267867-1
- Diez, M. E. (1986): Negotiation Competence: A conceptualisation of the rules of negotiation interaction. In D. G. Ellis & W. A. Donohue (Eds.), *Contemporary Issues in Language and Discourse Processes*, (pp. 223-37). Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Fisher, R., Ury, W. and Patton, B. (2011). *Getting to yes: Negotiating agreement without giving in* (3rd ed.). Penguin.
- Harvard Business Essentials. (2003). *Negotiation*. Harvard Business School Press.
- Jiang, L. (2015). "Coherence Establishment in Dialogue Interpreting". In Ford Madox Ford's *The Good Soldier*. Leiden, The Netherlands: Brill. doi:10.1163/9789004299245_019
- Karanasiou, P.-P. (2017). *Fulfilling the interpreting mandate in business negotiation meetings: The perspectives of interpreters and clients*. Heriot-Watt University.
- Krystallidou, D. (2016). Investigating the interpreter's role(s): The A.R.T. framework. *Interpreting*, 18(2), 172–197. doi:10.1075/intp.18.2.02kry
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
- Lewicki, R. J., Saunders, D. M., & Barry, B. (2024). *Negotiation* (9th ed.). McGraw Hill.
- Mason, I. (2009). Dialog interpreting. In M. Baker & G. Saldanha (Eds.), *Routledge encyclopaedia of translation studies* (pp. 81–83). Routledge.
- Özsöz, B. (2024). A pragmatic study of soccer interpreters' facework in mediated player interviews and press conferences. *Uluslararası Dil Edebiyat Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 224–239. doi:10.37999/udekad.1453007
- Raymond, C. W. (2014). Epistemic brokering in the interpreter-mediated medical visit: Negotiating “patient’s side” and “doctor’s side” knowledge. *Research on Language and Social Interaction*, 47(4), 426–446. doi:10.1080/08351813.2015.958281
- Peterson, R. M., & Lucas, G. H. (2001). Expanding the antecedent component of the traditional business negotiation model: Pre-negotiation literature review and planning-preparation propositions. *Journal of Marketing Theory and Practise*, 9(4), 37–49.
- Rudvin, M. (2005). Power behind discourse and power in discourse in community interpreting: The effect of institutional power asymmetry on interpreter strategies. *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 2006(51), 159–179.
- Sandrelli, A. (2012). Introducing FOOTIE (Football in Europe): Simultaneous interpretation in soccer press conferences. In F. C. Sergio & C. Falbo (Eds.), *Breaking ground in corpus-based interpreting studies* (pp. 119–153). Peter Lang. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2016.05.011>
- Tebble, H. A. (2012). Interpreting or interfering? In C. Baraldi & L. Gavioli (Eds.), *Coordinating participation in dialog interpreting* (pp. 23–44). John Benjamins Publishing Company.
- Turner, G. H. and Merrison, A. J. (2016). Doing ‘understanding’ in dialogue interpreting: Advancing theory and method. *Interpreting: International Journal of Research and Practise in Interpreting*, 18(2), 137–171. <https://doi.org/doi:10.1075/intp.18.2.01tur>
- Van De Mierop, D., Bevilacqua, G. and Hove, L. V. (2012). Negotiating discursive norms: Community interpretation in a Belgian rest home. *Interpreting*, 14(1), 23–54. doi:10.1075/intp.14.1.02mie
- Wadensjö, C. (1998). *Interpreting as interaction*. Longman.
- Wadensjö, C. (2017). Dialog interpreting and the distribution of responsibility. *Hermes-Journal of Language and Communication in Business*, 8(14), 111–129.

- Wakelin, E. (2012). *Pre-negotiations: A necessary pre-requisite for success in diplomatic negotiations*. E-International relations students.
- Widdop, P. and Collins, M. (2016). Social network analysis: Towards an approach for soccer studies. In J. Hughson et al. (Eds.), *Routledge handbook of soccer studies* (pp. 336–348). Routledge. Retrieved from <Go to ISI>://WOS:000403156400031
- Yılmaz, S. (2012). Türkçede sözlü derlem oluşturma çalışmaları üzerine değerlendirmeler (Uluslararası Global COE Programme Projesi çerçevesinde). In Y. Kawaguchi (Ed.), *Corpus-based linguistics and language education* (pp. 165–184). Tokyo.
- Zartman, I. W. (1989). Prenegotiation: Phases and functions. *International Journal*, 44(2), 237–253. doi: 10.2307/40202597
- Zartman, I. W. (1989). Prenegotiation: Phases and functions. *International Journal*, 44(2), 237–253. doi: 10.2307/40202597
- Zhao, W. (2021). A multi-hatted expert: Exploring the possible roles of the interpreter in business negotiations with the specifics of Sino-German negotiations. In R. Moratto & M. Woesler (Eds.), *Diverse voices in Chinese translation and interpreting* (pp. 119–153). Springer.

How to cite this article / Atıf biçimi

Özsöz, B. (2024) Discursive analysis of (pre-) negotiation behaviour in mediated press conferences: insights from the sports context. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 100–112. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1547406>

Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarındaki Yeri: Çevirmen Adaylarını Standart ile Tanıştırıyor Muyuz?*

The Incorporation of the National Occupational Standard for Translator/Interpreter (Level 6) into the Course Structure Diagrams of Translation and Interpreting Departments: Are Future Translators and Interpreters Informed about the Standard?

Nazan Müge Uysal¹ , Ensa Filazi² 

¹Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye

²Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Almanca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Nazan Müge Uysal

E-posta / E-mail : mugeuysal@ibu.edu.tr

*Bu çalışmanın bir bölümü Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim ve Tercümanlık Bölümü tarafından 29 Eylül-1 Ekim 2022 tarihleri arasında düzenlenen Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresinde [Bolu Abant İzzet Baysal University International Congress on Translation and Interpreting Studies (BAIBU-ICASTIS)] sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Part of this study was presented as an oral presentation at Bolu Abant İzzet Baysal University International Congress on Academic Studies in Translation and Interpreting Studies (ICASTIS, 29 September-1 October, 2022), Bolu, Turkey and published in the book of abstracts.

ÖZ

Hayat Boyu Öğrenme Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) çalışmalarının bir uzantısı olan Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi (UMYS) oluşturma süreci ülkemizde 90'lı yıllarda başlamıştır. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) çatısı altında yürütülmekte olan UMYS'nin temel hedefleri arasında eğitim ile istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi ve ortak öğrenme çıktıları geliştirilebilmesi için ulusal meslek standartlarının ve mesleki yeterliliklerin oluşturulması yer almaktadır. Bu hedefler, MYK ile Yükseköğretim Kurumunu (YÖK) aynı zeminde buluşturmaktadır. YÖK'te özellikle 2017 yılından bu yana hız kazanan "uluslararasılaşma" hedefi ve Bologna süreci hedefleri çerçevesinde MYK ile ortak zeminde yürütülen çalışmaların daha güçlü bir iş birliğiyle uygulama alanlarına yansımaları gerekmektedir. Özellikle mesleki bilgi, beceri ve yetkinliklerin belirlendiği asgari norm olarak kabul edilen meslek standartları ile yükseköğretim programları arasındaki ilişkinin kuvvetlendirilmesi bu ihtiyaca hizmet edecek bir bağlantı noktasıdır. AYÇ ve UMYS hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için öğretim programlarının planlanmasında ve mevcut programların ders kataloglarının geliştirilmesinde meslek standartlarından faydalanılması oldukça önemlidir. Çevirmenlik mesleği 2011 yılında UMYS'ye dâhil edilmiştir. Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı (ÇUMS) 2013 yılında Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 2020 yılında güncellenmiştir. Bu çalışmada, ülkemizde lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarında ÇUMS'nin yeri nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile araştırılmış ve çeviri eğitiminde ÇUMS'ye ne ölçüde yer verildiği saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: çeviri eğitimi, Çevirmen Ulusal Meslek Standardı (Seviye 6), mütercim ve tercümanlık lisans programları, ulusal mesleki yeterlilik sistemi, yükseköğretimde uluslararasılaşma

Başvuru / Submitted : 10.06.2024

Revizyon Talebi /
Revision Requested : 31.07.2024

Son Revizyon /
Last Revision Received : 12.08.2024

Kabul / Accepted : 13.08.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

The establishment of the National Vocational Qualifications System, which is linked to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF-LLL), has started in the 90s in Turkey. Regulated by the Vocational Qualifications Authority, one of the main goals of the National Vocational Qualifications System is to develop national occupational standards and occupational qualifications so that cooperation between education and employment is strengthened. As they explicate the knowledge, skills, and attitudes practitioners of an occupation are expected to acquire and possess, utilization of occupational standards in education programs plays a crucial role on the way to reaching the goals of EQF-LLL and the National Vocational Qualifications System. Translation profession was incorporated into the National Vocational Qualifications System in 2011, and the National Occupational Standard for Translator/Interpreter [NOSTI (Level 6)] was published on the Official Gazette in 2013. It was revised in 2020. This study aims to identify the inclusion of NOSTI into translation and interpreting undergraduate programs in Turkey with a focus on analysis of course structure diagrams and course details of these programs. As an instance of qualitative research methods, document analysis is used to explore to what extent NOSTI is integrated in the courses offered in translation and interpreting departments.

Keywords: internalization in higher education, the National Occupational Standard for Translator and Interpreter (Level 6), national vocational qualifications system, translation and interpreting education, translation and interpreting undergraduate programs

EXTENDED ABSTRACT

The establishment of the National Vocational Qualifications System is regulated by the Vocational Qualifications Authority in Turkey. The overriding concern of the National Vocational Qualifications System, which is linked to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF-LLL), is to establish national occupational standards and occupational qualifications, which will enable the development of a stronger connection and cooperation based on shared learning outcomes between education and employment. The Council of Higher Education has initiated the strategy of internalization as of 2017. In line with this strategy and the Bologna Process, a stronger cooperation between the Vocational Qualifications Authority and Council of Higher Education is required for the effective implementation of shared goals and action plans. The EQF-LLL plays a prominent role in the classification of competences and learning outcomes in all types of learning environments, enabling the establishment of national and regional frameworks. In connection with the EQF-LLL, Turkey has developed the National Qualifications Framework and the National Qualifications Framework for Higher Education, specifically for the adoption of qualifications encompassing higher education, which paved the way for the establishment of national occupational standards and qualifications.

As occupational standards explicate the required knowledge, skills, and attitudes practitioners of an occupation are expected to adopt, utilization of occupational standards in education programs is of paramount importance to reach the main (and shared) goals of the EQF-LLL and the National Vocational Qualifications System. Translation profession was incorporated into the National Vocational Qualifications System in 2011, and the National Occupational Standard for Translator and Interpreter [NOSTI (Level 6)] was first published on the Official Gazette in 2013. It was revised in 2020. This study aims to identify the inclusion of NOSTI in translation and interpreting undergraduate programs in Turkey with a focus on the content analysis of course structure diagrams and course details of these departments. As an instance of qualitative research methods, document analysis is used to explore to what extent NOSTI is integrated in the courses offered in translation and interpreting departments.

The document analysis has revealed that 98 undergraduate programs offer translation and interpreting education in several language pairs (Turkish-English, Turkish-German, Turkish-French, Turkish-English&French, Turkish-Arabic, Turkish-Russian, Turkish-Bulgarian, Turkish-Chinese, Turkish-Persian, and Turkish-Japan) in Turkey¹. The results demonstrate that only 13 programs offer courses covering NOSTI, and NOSTI is mostly included in translation and interpreting departments giving education in Turkish-English language pair, which corresponds to 8 out of 13 programs. The majority of the undergraduate programs present NOSTI to future translators and interpreters in compulsory courses. 10 out of 14 courses covering NOSTI are compulsory whereas 4 courses are enlisted as elective courses in course structure diagrams. These courses are predominantly offered in the third year, in the sixth and/or fifth semesters, followed by the seventh, eighth, and second semesters, respectively. The analysis concerning the inclusion of NOSTI within course details shows that NOSTI is mainly involved in the “weekly course outline/syllabus” (10 out of 14 courses). In 5 of these 10 courses, “weekly course outline/syllabus” is the only part of the course details NOSTI is mentioned while the

¹ The number of undergraduate programs is obtained from the Guide for 2023 Higher Education Institutions Exam showing higher education programs and quotas titled “Higher Education Program Atlas” (YOK Atlas) released by the Council of Higher Education. The results of document analysis concerning course structure diagrams of undergraduate translation and interpreting departments are also used to this end.

remaining 5 courses involve NOSTI in the “course content” in addition to the “weekly outline/syllabus”. Furthermore, in 2 of the 14 courses, NOSTI is merely included in the “course content”. The last category encompasses the combination of “course content” and “learning outcomes”; that is, NOSTI is declared to be taught both in the “course content” and “learning outcomes” in 2 out of 14 courses.

To be well-equipped for today's dynamic and multifaceted workplace, translator and interpreter candidates are expected to acquire a set of sub-competences and skills, including but not limited to language and culture, thematic and domain, translation, research and technology, translation service provision, and personal and interpersonal skills throughout their academic education². These competence profiles, regarded as key reference standards for translation and interpreting (and language) industry, are meant to enhance the employability of translation and interpreting graduates. NOSTI delineates occupational duties and tasks accompanied by performance criteria, along with required professional knowledge and applied skills (to maintain these duties and tasks). As a result, integrating NOSTI into academic education and informing future translators and interpreters about expected occupational duties and tasks will help improve their conceptualization of essential aspects of translation and interpreting profession. Besides, NOSTI can serve an effective reference tool for academic circles in the design of curriculum and course details to facilitate the establishment of a stronger cooperation between learning outcomes in translation and interpreting education and the needs and expectations of translation and interpreting industry.

² The sub-competence terms are from European Master's in Translation (2022).

1. Giriş

Ülkemizde 2000’li yılların başından bu yana ivme kazanan ve MYK bünyesinde gerçekleştirilmekte olan UMYŞ çalışmalarının temel hedeflerinden biri meslek standartları ve mesleki yeterlilikler vasıtasıyla mesleki eğitim ve istihdam bağlantısının kuvvetlendirilmesidir. Meslek standartları ile ilgili çalışmaların çıkış noktası Dünya Bankasının fon desteğiyle ve Türkiye İş Kurumunun koordinasyonunda ilk olarak 1992-2000 yılları arasında başlatılmış olan “İstihdam ve Eğitim Projesi” başlıklı çalışmadır. İstihdam ve Eğitim Projesi’nin hedeflerinden birisi, ulusal meslek standartlarının oluşturulmasıdır. Bu amaçla 1992 yılında imzalanan Meslek Standartları Milli Protokolüne bağlı olarak kurulan Meslek Standartları Komisyonu vasıtasıyla eğitim ve iş dünyası “meslek standardı” kavramı ile ilk defa tanışmıştır (Uysal, 2017, ss. 155-156).

Meslek standartlarının geliştirilmesi, Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) [European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF-LLL)] çalışmaları ile bağlantılıdır. AYÇ’nin temel hedefleri, farklı ülkelerde geliştirilen mesleki yeterliliklerin anlaşılabilirliğini sağlamak için ortak bir ölçüt oluşturmak, ulusal yeterliliklerin geliştirilmesinde referans noktası olmak, bireylerin uluslararası mesleki hareketliliğine yardımcı olmak ve hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmek olarak sıralanabilir (Yükseköğretim Kurumu [YÖK], t.y.-a). AYÇ; örgün, yaygın ve serbest öğrenme başlıklarını içine alan tüm öğrenme ortamlarındaki kazanımların sınıflandırılmasında ortak ölçütler oluşturma hedefine hizmet eden bir araçtır. AYÇ ile uyumlu ulusal yeterlilik çerçevelerinin oluşturulması amacıyla yürütülen çalışmalarda, özellikle yükseköğretim düzeyindeki eğitim seviyeleri için, AYÇ’nin yanı sıra Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ) [The Framework of Qualifications of the Higher Education Area (QF-EHEA)] temel alınmaktadır.

Ülkemizde meslek standartlarının oluşturulmasında AYÇ’ye uygun olarak geliştirilen Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) kullanılmaktadır. TYÇ; ilk, orta ve yükseköğretimi de içine alan ve örgün öğretim programlarının yanı sıra yaygın ve serbest öğrenme gibi diğer öğrenme yollarıyla kazanılan yeterlilik esaslarının tanımlandığı kapsayıcı bir çerçeve metindir. Bu nedenle; Millî Eğitim Bakanlığı, MYK ve YÖK başta olmak üzere sorumlu kurumların yetki alanındaki yeterlilikleri içermektedir. Ülkemizde AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktası olarak faaliyet gösteren MYK çatısı altında yürütülen UMYŞ çalışmalarında öncelikle UMS’lerin belirlenmesi gerekmektedir. Standart oluşturma çalışmalarını standartlarla uyumlu mesleki yeterliliklerin belirlenmesi izler. Son aşama olarak da ulusal mesleki yeterliliklerle belirlenen bilgi, beceri ve yetkinliklerin akredite edilmiş ölçme ve değerlendirme kuruluşları tarafından belgelendirilmesi sağlanır. Meslek standartları ilgili faaliyet alanı için iş yerlerinde gerçekleşmesi gereken iş standartlarını; temel mesleki görevler ve bu görevlerin kapsadığı işlem basamakları olarak belirler. Mesleği icra edecek bireylerin sahip olması gereken mesleki bilgi ve becerileri de mesleki görev ve işlemlerin başarı ile gerçekleştirilmesinde kriter olarak kabul edilebilecek başarımlar ölçütleri çerçevesinde tanımlar. Mesleki yeterlilikler ise mesleki faaliyetleri meslek standardına uygun olarak gerçekleştirecek bireylerin sahip olması gereken niteliklerin, bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanımlandığı ve bu donanımların nasıl ölçüleceğinin detaylı bir biçimde anlatıldığı dokümanlardır (Uysal, 2017, ss. 156-157; 162-163).

UMS; Uluslararası Meslek Sınıflandırma Protokolünde yer alan meslek kodları esas alınarak bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari norm olarak tanımlanmaktadır (T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK], t.y.-a). 2013 yılında yayımlanan Küresel Ulusal Yeterlilik Çerçevesi Envanteri [Global National Qualifications Framework Inventory] başlıklı araştırma raporunda, TYÇ’nin meslek standartlarının oluşturulmasındaki rolüne değinilmiştir. Bu çerçeve metnin, devlet kurumları ile sektör kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek amacıyla öğrenme çıktılarına ve mesleki edinçlere dayalı meslek standartlarının oluşturulmasında önemli bir araç olduğu belirtilmiştir. UMS’ler, mesleki yeterliliklerin geliştirilmesine temel oluşturmaktadır. Öte yandan, bu raporda dikkat çekilen hususlardan biri mevcut mesleklerde veya gelecekte ortaya çıkacak yeni çalışma alanlarında istihdam gerekliliklerini belirlemeye hizmet edecek meslek standartlarının geliştirilmesinin tek başına yeterli olmayışdır. Bu standartların işlevsel olabilmesi ulusal yeterlilik sistemlerine etkili bir biçimde entegre edilmelerine bağlıdır. Standartların hedeflenen etki değerine sahip olabilmesi için meslek standartları ile mesleki yeterliliklerin dikkate alındığı eğitim planlamaları yapılabilmesi ve istihdam politikaları geliştirilmesi gerekmektedir. İlgili rapora göre, Türkiye, Avrupa Birliği ülkeleri dışında yeterlilik çerçeveleri konusunda çalışmalar yürüten ülkeler arasında istihdam gerekliliklerini belirlemeye yönelik meslek standartları geliştirme çalışmalarını başarıyla yürüten ülkeler arasındadır. Fakat standartların UMYŞ’ye daha etkili şekilde entegre edilmesi ülkemizde ivme kazanması gereken bir husustur. Meslek standartlarının işlevsel olabilmesi bu belgelerle uyumlu mesleki yeterlilikler geliştirilmesine ve standartların ve yeterliliklerin eğitim programlarında ve sektörde verimli bir şekilde kullanılabilmesine bağlıdır (CEDEFOP, ETF, UNESCO & UIL, 2013, ss. 25-26).

2013 yılında yayımlanan ve 2020 yılında güncellenen ÇUMS (Seviye 6), MYK bünyesinde çeviri sektörünün önde gelen meslek örgütlerinden, çeviri eğitimi verilen üniversitelerden ve çevirmen istihdam eden mesleki kurum

ve kuruluşlardan temsilcilerin katılımıyla hazırlanmış, çevirmenlik mesleğinin görünürlüğünün artması ve gelişmesi konusunda atılan önemli adımlardan biridir (MYK, 2013; MYK, 2020a). Standard'ı önemli kılan hususlardan bir diğeri, çeviri/çevirmen sivil toplum kuruluşları, akademi ve işveren kurumlar gibi çeviri alanının ana paydaşlarının ortak çalışmasıyla ortaya çıkmış bir ürün olmasıdır. Ayrıca, ÇUMS'nin meslek tanımı ve profili ile ilgili sunduğu içerik, Standard'ın çevirmen adayları açısından önemli bir referans kaynağı olmasını da sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, ÇUMS, lisans eğitimi tamamlamış bir çevirmenin yerine getir(ebil)mesi gereken görev ve işlemler, bunların başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesi için tanımlanan ölçütler ve mesleki bilgi ve uygulama becerilerinin tanımlandığı bir çerçeve sunmaktadır. Bu yönüyle hem sektör hem de akademi paydaşlarının faydalanabileceği resmi bir belge niteliği taşımaktadır. UMYS sürecine uygun olarak ÇUMS'nin yayımlanmasını takiben meslek standardı ile uyumlu farklı mesleki yeterliliklerin hazırlanması süreci başlamıştır. 2017 yılında MYK ile İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan protokol çerçevesinde İstanbul Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Çeviri Derneği, Çevirmenler Meslek Birliği, Çeviri İşletmeleri Derneği, Türkiye Konferans Tercümanları Derneği ve Yayıncılar Birliği temsilcilerinin oluşturduğu Eşgüdüm Grubu bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalarla 2019 yılı başlarında *Yerelleştirme Çevirmeni (Seviye 6)*, *Toplum Çevirmeni (Seviye 6)*, *Özel Alan Çevirmeni (Seviye 6)*, *İşaret Dili Çevirmeni (Seviye 6)*, *Konferans Çevirmeni (Seviye 6)* ve *İrtibat Çevirmeni (Seviye 6)* Ulusal Yeterlilikleri olmak üzere altı farklı çeviri alanında mesleki yeterlilik taslaklarının yazımı tamamlanmıştır (İstanbul Üniversitesi, 2022; Uysal, 2020, s. 156). ÇUMS temel alınarak hazırlanmış bu yeterlilik taslaklarının değerlendirilmesi ve kapsamalarının netleştirilmesi amacıyla 16 Kasım 2021'de MYK ev sahipliğinde Çevirmen Yeterlilikleri Değerlendirme Toplantısı gerçekleştirilmiştir. İstanbul Üniversitesi ile imzalanan protokol çerçevesinde oluşturulmuş Eşgüdüm Grubu Üyeleri, Yeminli Çevirmenler Federasyonu temsilcileri ve alan uzmanları ve akademisyenlerinin katıldığı bu toplantıda, taslakları yayımlanmış olan çevirmen yeterliliklerinin MYK Çalışma Grubu ile yeniden düzenlenmesi kararlaştırılmıştır (MYK, 2021). Hazırlanan bu altı yeterlilikten yalnızca İşaret Dili Çevirmeni Ulusal Yeterliliği (Seviye 6) Resmî Gazete'de yayımlanmıştır (MYK, 2020b). Konferans Çevirmeni Yeterliliği (Seviye 6) için pilot sınav uygulamaları ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmekte, Yerelleştirme Çevirmeni Yeterliliği (Seviye 6) için teknik revizyon süreci devam etmektedir (Bulut ve Doğan, 2022, s. 6; İstanbul Üniversitesi, 2022).

UMS'ler bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için asgari düzeyde gerekli olan bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlıyor oldukları için eğitim kurumlarında öğretim programlarının oluşturulması ve ders kataloglarının/detaylarının geliştirilmesinde dikkate alınması gereken bilgileri içermektedir. Ancak yapılan çalışmalar meslek standartlarının (ve mesleki yeterliliklerin) eğitim programları ve sektörel uygulamalarla yeterince bütünleştirilemiyor ve işlevsel olarak kullanılmıyor olduğunu göstermektedir (Allais vd., 2014, s. 3; CEDEFOP, ETF, UNESCO & UIL, 2013, s. 26). Bu bulgularla paralel olarak, Uysal vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, çevirmenlik mesleğini kapsayan mesleki yeterlilik çalışmaları konusunda akademi ilgi ve farkındalık düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Araştırmacılar; ÇUMS, altı farklı alanda hazırlanmış çevirmen mesleki yeterlilikleri ve belgelendirme/sertifikaşyon aşamalarını kapsayan UMYS çalışmaları konusunda ülkemizde ön lisans, lisans veya lisansüstü programlarda çeviri eğitimi veren öğretim elemanlarının farkındalık düzeyini bir anket vasıtasıyla saptamaya çalışmıştır ve UMYS çalışmaları ile ilgili ilgi ve farkındalık düzeyinin yeterli ölçüde olmadığı, bu konuda daha fazla bilgilendirme çalışması yapılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır (Uysal vd., 2022).

Mütercim ve tercümanlık eğitimi alan çevirmen adaylarının ÇUMS ile tanıştırmaları ve Standard'ın içeriği konusunda bilgilendirilmeleri, sektöre adım attıklarında kendilerinden beklenecek olan görev tanımları, mesleki bilgi ve beceriler ile tutum ve davranışlar konusunda farkındalıklarının yükseltilmesine katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada, YÖK ile MYK'yı ortak zeminde buluşturan UMYS çalışmalarının ana çıktılarında olan UMS'ler ve yükseköğretim kurumları arasındaki ilişki ÇUMS ve mütercim-tercümanlık lisans programları örneği üzerinden irdelenmeye ve mütercim ve tercümanlık/çeviribilim(i) bölümlerinde ÇUMS'ye ne ölçüde yer verildiği doküman analizi yöntemiyle tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. Çeviri Eğitiminin ve Çevirmenliğin “Uluslararası Standart Eğitim ve Meslek Sınıflama” Sistemlerindeki Yeri

Avrupa'da ve dünyanın farklı ülkelerinde yükseköğretim kurumlarındaki değişiklikleri izlemek ve ülkemiz yükseköğretim sistemini bu gelişmeler ve yenilikler ile uyumlu şekilde geliştirmek ve yeni uygulamalara rehberlik etmek amacıyla YÖK bünyesinde 2017 yılında YÖK Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı Birimi kurulmuştur (YÖK, t.y.-b.). Başkanlık; uluslararasılaşma ve yükseköğretim alanında Avrupa ülkeleri ile tam uyum hedefleri doğrultusunda Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Uyum Projesi başlıklı projenin uygulanmasında çatı kuruluş olarak faaliyet göstermektedir. Yükseköğretim alanında AYA-YÇ'nin temel alındığı Türkiye Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi

(TYYÇ) kullanılmaktadır. Bologna sürecinin yönetilmesi, Avrupa Üniversiteler Birliğinin geliştirdiği politikalarla uyumlu çalışmalar yapılması ve yükseköğretim düzeyinde AYÇ ve TYÇ/TYYÇ çalışmalarının yürütülmesi bu projenin ana bileşenlerini oluşturmaktadır (YÖK, t.y.-c).

Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Uyum Projesi çerçevesinde eğitim alanlarının ve mesleklerin sınıflandırılmasına yönelik faaliyetler ise “Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması” ve “Uluslararası Standart Meslek Sınıflama Sistemi” referans alınarak yapılmaktadır (YÖK, t.y.-d). Lisans eğitim sistemlerinin yapısında ve öğretim programlarında uluslararası düzeyde ortak bir eğitim modeli oluşturulabilmesi amacıyla 70’li yıllarda başlayan çalışmalar ülkelerarası akreditasyon ve paralellik sağlanması ve diploma tanınırlığının gerçekleştirilebilmesi için geliştirilen çeşitli protokoller vasıtasıyla sürdürülmüştür. Bu konuda yapılan en önemli çalışmalardan biri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından eğitim alanında lisans eğitim programlarının ve mesleki yeterliliklerin eğitim alanlarına ve seviyelerine göre düzenlenmesi amacıyla oluşturulan “Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (International Standard Classification of Education-ISCED)” başlıklı sınıflandırma sistemidir. Sınıflandırma sisteminin eğitim ve öğretim alanlarını belirleyen güncel versiyonu 2016 yılından beri kullanılan ISCED-F 2013’tür. Ülkemizde kapatılmış olan ve aktif olarak eğitim verilen tüm ön lisans ve lisans programları 2020 yılında ISCED-F 2013’e göre sınıflandırılmıştır (YÖK, t.y.-e).

Ülkemizde lisans düzeyinde çevirmen yetiştiren eğitim programları ISCED-F 2013’e göre “02 Sanat ve İnsani Bilimler” Geniş Alan Kodu altında “023 Diller Alanı” Dar Alan Kodu içinde “0231 Dil Öğrenimi” Ayrıntılı Alan başlığında yer almaktadır. Bu başlıkta öğretim programları; eski lisans kodu ve adı ile yeni lisans kodu ve adı olarak ayrıştırılmıştır. Çeviri eğitimi verilen programlar için eğitim verilen dil adı belirtilmeden yapılan eski adlandırmalarda “Mütercim ve Tercümanlık, Çeviribilim(i), Çok Dilli Sözlü Çeviri, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim, Mütercim-Tercümanlık” gibi çeşitli bölüm başlıkları yer alırken, bölüm isimleri dillere göre adlandırıldığında Mütercim-Tercümanlık başlığı yanına parantez içinde eğitimi verilen dilin isminin belirtildiği [ör. Mütercim-Tercümanlık (İngilizce); Mütercim-Tercümanlık (İngilizce, Fransızca, Türkçe)] veya dil adının başta olduğu ifadelerin kullanılabildiği [ör. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık; İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık] görülmektedir. Bu kullanım farklılıkları diplomalarda farklı isimlendirmeleri beraberinde getirmekte, bu durum da mezunların istihdam süreçlerinde ve akademik dikey hareketliliklerinde sorunlara neden olabilmekteydi. Aynı mesleki yetkinliklerin kazandırıldığı ancak farklı isimlendirmelerin kullanıldığı eğitim programları 2020 yılı itibarıyla ISCED-F 2013 sınıflandırması temel alınarak yeniden düzenlenmiştir. Ülkemizde lisans düzeyinde çevirmen yetiştiren eğitim programlarının yeni adlandırmaları ISCED-F 2013’e göre şu şekilde oluşturulmuştur: Eğitim verilen dil adı belirtilmeden kullanılan “Mütercim ve Tercümanlık, Çeviribilim(i), Çok Dilli Sözlü Çeviri, Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim, Mütercim-Tercümanlık” gibi farklı adlandırmalar yerini yalnızca “Mütercim ve Tercümanlık” başlığına bırakmıştır. Eğitim verilen dil bilgisinin belirtilmesi durumunda ise program adı; “İngilizce Mütercim ve Tercümanlık”, “İngilizce, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık” gibi adlandırmalarla ifade edilecektir (YÖK, t.y.-e).

Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Uyum Projesi kapsamında eğitim alanlarının sınıflandırılmasında ISCED kullanılırken mesleklerin sınıflandırılması için Uluslararası Çalışma Örgütü [International Labour Organization-ILO] tarafından hazırlanan Uluslararası Standart Meslek Sınıflama Sistemi [International Standard Classification of Occupations-ISCO] referans alınmaktadır. Mesleklerin uluslararası düzeyde tanımlanması, sınıflandırılması ve çalışma koşullarının belirlenmesi ile ilgili çalışmalar ISCO’nun 2008 yılında güncellenmiş son versiyonu olan ISCO-08 temel alınarak yapılmaktadır (YÖK, t.y.-f). ISCO-08’de çevirmenlik; yazarlar, gazeteciler ve dilbilimciler için oluşturulmuş olan 264 numaralı alt grup içinde yer almaktadır ve meslek başlığında yazılı ve sözlü çeviri faaliyetleri ayrıştırılmıştır (yazılı çeviri yapan çevirmenler- “translator”; sözlü çeviri yapan çevirmenler-“interpreter” şeklinde ifade edilmiştir). Çevirmenlik mesleği, ISCO-08 sınıflandırmasında 2643 numaralı ISCO-08 kodu altında “Translators, Interpreters and Other Linguists” [Yazılı Çeviri Faaliyetlerini Yürüten Çevirmenler, Sözlü Çeviri Faaliyetlerini Yürüten Çevirmenler ve Diğer Dilbilimciler] başlığı ile yer bulmaktadır (International Labour Office [Uluslararası Çalışma Örgütü], 2012, ss. 9, 371).³

3. ÇUMS’nin Çeviribilim Araştırmalarındaki Yeri

MYK ve YÖK’ün en önemli iş birliği alanı yükseköğretimde meslek standartlarının dikkate alındığı mesleki ve teknik eğitim ve öğretim programları ve içeriklerinin oluşturulabilmesidir. TYÇ sınıflandırmasına göre 1.-5. seviye yeterlilikler Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) sorumluluğunda, 5.-8. seviye yeterlilikler ise YÖK sorumluluğundadır (MYK, t.y.-b). UMYS çalışmalarının yükseköğretim programları ile ilişkilendirilmesi; farklı eğitim programlarını kapsayan akademik

³ Çalışmada İngilizce kaynaklardan faydalanılarak yapılan alıntıların Türkçe çevirileri çalışmanın birinci yazarına aittir.

çalışmalarda da özellikle UMYŞ çalışmalarının ivme kazandığı 2010'lu yıllardan bu yana irdelenen bir araştırma alanı haline gelmiştir.

UMS'ler ile mesleki yeterliliklerin yükseköğretim programları ile ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda ağırlıklı olarak farklı eğitim programları için program hedefleri ve eğitim düzeyinin UMS veya mesleki yeterliliklerdeki seviyelerle referanslanmasına odaklanılmıştır (Aydınoglu ve Öcalan, 2015; Çabuk ve Çabuk, 2015; Sarıaltın, 2015; Turoğlu, 2023; Yılmaz ve Atay, 2023). MYK bünyesinde UMYŞ kapsamında çevirmenlik mesleği için yürütülen faaliyetler son yıllarda çeviribilim alanındaki çalışmalarda odaklanılan bir araştırma konusu haline gelmiştir. Bu konuya değinilen ilk çalışmalardan birinde Özkaya (2015, ss. 65-66), 2013 yılında yayımlanan ÇUMS'yi kapsamı bakımından ele almış ve Standard'ın hem yazılı hem de sözlü çeviri faaliyetlerini içeriyor olmasını temsil gücü ve yeterliliği bakımından sorgulamıştır. Özkaya (2015), ÇUMS'nin daha çok yazılı çeviri odaklı bir standart olarak sözlü çevirinin bazı bileşenlerini kapsamıyor olduğunu ifade etmiştir.

Özellikle çevirmenlikte meslekleşme süreçlerine ışık tutmaya çalışan araştırmalarda, UMYŞ çalışmaları ve ÇUMS'nin farklı açılardan irdelendiği gözlemlenmektedir. Filazi (2017) "Akademik Çeviri Eğitimi ve Çevirmen Meslek Standardı'nın Oluşumuna Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar" başlıklı doktora tezinde çevirmenlik mesleğini kavramsal ve tarihsel açıdan irdemiştir, ÇUMS'yi mesleğin ilerlemesi yolunda oldukça önemli bir gelişme olarak değerlendirmiştir. Standard'ın yayımlanmasını takiben çevirmen mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi sürecinde yeterliliklerin hazırlanmasında görev alan paydaşlar arasında yaşanan iletişim problemlerinin nedenlerini kuramsal dayanaklar vasıtasıyla irdelemeye ve yaşanan iletişimsizlik sorununa çözüm önerileri getirmeye çalışmıştır.

Meslekleşme olgusunun çeviribilimde sosyolojik yaklaşımlar perspektifinden ele alındığı çalışmalarda da MYK çatısı altında çevirmenlik mesleği için yürütülen faaliyetler irdelenmektedir (Uysal, 2017, 2020, 2021a, 2021b). Bu çalışmaların çeviri sektörüne yansımaları, alanyazında meslekleşme ve mesleğin gelişimi kapsamında odaklanılan araştırma konularından biri olmuştur. ÇUMS'yi ve mesleki yeterlilikleri, çevirmenler ve çeviri işletme(c)i'lerinin bilgi ve farkındalık düzeyleri ve görüşleri açısından ele alan İkiz (2023, s. 199), bu çalışmaların çeviri sektörünü kurumsal bir yapıya kavuşturmadaki önemine dikkat çekmektedir. Adli ortamlarda gerçekleşen sözlü ve yazılı çeviri faaliyetlerini içeren mahkeme çevirmenliğini ve bu meslek alanının ülkemizdeki durumunu ÇUMS perspektifinden incelediği çalışmada Eryılmaz (2020, s.169) ÇUMS'nin T.C. Adalet Bakanlığı gibi çevirmen istihdam eden resmî kurumlar tarafından bilinmesinin ve istihdam süreçlerinde kullanılmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Erol (2017, s. 25) ise çeviri şirketlerinde mütercim ve tercümanlık eğitimini tamamlamış alan uzmanları yerine çok dilli ve çeviriye yatkın bireylerin istihdam edildiği bulgusuna ulaşmış ve bu durumun çeviri sektörü ve mesleki standartlar arasında bir uyumsuzluğa neden olduğunu dile getirmiştir. Öte yandan, Filazi (2021, ss. 75, 83, 85), çeviri ve dil hizmetlerini kapsayan ve büyük bir ekonomik pazar haline gelen dil endüstrisinin belirlediği kriterlerin ve sektörel gerekliliklerin ÇUMS'de yer alan mesleki görev ve işlemler (ve bilgi ve beceriler) ile örtüşmekte olduğunu belirterek bu ortak ölçütlerin mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarına ve ders kataloglarına dâhil edilmesinin oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Böylelikle, sektör paydaşları ve eğitim kurumlarının iş birliği içinde olması çevirmenlik mesleğinin gelişimine de katkı sağlayabilecektir.

ÇUMS ve altı çeviri alanında geliştirilen çevirmen mesleki yeterlilikleri henüz gelişme sürecindeki çevirmenlik mesleği için akademi perspektifinden oldukça önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir. Ancak hiç şüphesiz 2019 yılında taslak olarak hazırlanmış çevirmen mesleki yeterliliklerinin Resmî Gazete'de yayımlanması yeterlilik çalışmaları sürecinin sektöre uğramaması ve hedeflenen çıktılara ulaşılabilmesi için büyük bir gerekliliktir.

UMYŞ çalışmalarını kavramsal ve sosyolojik perspektiften ele alan araştırmaların yanı sıra standart ve yeterlilikleri çeviri eğitimi ile ilişkilendiren çeşitli araştırmalar da mevcuttur. Uysal (2021a), ÇUMS'nin çevirmen adaylarına mesleğin kapsamı, sektör koşulları, sektörel işleyiş, kalite standartları, iş yönetim süreçleri gibi konuları içine alan meslek edincini kazandırmadaki önemini ve rolünü ele almış ve ÇUMS'de meslek edinciyle ilişkilendirilebilecek görev ve işlemler ile tutum ve davranışları incelemiştir. Çalışmada, çevirmen adaylarına özellikle meslek edinci bileşenlerinin kazandırılmasında ÇUMS'nin işlevsel bir araç olarak kullanılacağı öne sürülmüş ve mütercim ve tercümanlık bölümlerinde öğretim programları ve ders kataloglarında ÇUMS'de yer alan mesleki görev ve işlemleri kapsayan bilgi ve becerilerin yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Çeviri eğitimi ve UMYŞ çalışmaları arasındaki ilişkinin irdelendiği bir başka çalışmada Şan ve Koçlu (2021, ss. 2104, 2108) taslak olarak yayımlanmış çevirmen ulusal mesleki yeterliliklerinden Toplum Çevirmeni (Seviye 6) Ulusal Yeterliliği'nde yer alan mesleki görevler ve bilgi/becerilerin Sakarya Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü öğretim programındaki yerini incelemiştir ve Sakarya Üniversitesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılı itibariyle uygulanmaya başlayan "ilgi alanı" modelinin mesleki yeterlilik ve çeviri eğitimi ilişkisindeki destekleyici rolüne değinmiştir. İlgi alanı uygulamasının, yeterlilikler ve eğitim alanlarının kesişme noktası olarak değerlendirildiği çalışmada yükseköğretim kurumlarının bilinçli, farkındalığı yüksek

çevirmenler yetiştirmek için ulusal yeterlilik belgelerinin de işaret ettiği bilgi ve becerilerin dikkate alındığı kariyer planlaması olanakları sunmasının önemi vurgulanmıştır.

Görüldüğü üzere, alanyazında yükseköğretim programlarının mesleki yeterlilik çalışmaları ile ilişkisinin irdelendiği çalışmalarda ağırlıklı olarak ilgili uzmanlık alanı için geliştirilmiş olan MYK Standart ve Yeterlilikleri tanımlanmış, UMYs süreci ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmış ve eğitim programlarının ve istihdam süreçlerinin bu çıktılara uygun olarak geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

4. Amaç ve Yöntem

Meslek standartları, bireylerin mesleklerini icra ederken sahip olmaları beklenen mesleki bilgi ve becerilerin neler olduğunu ve hangi tutum ve davranışları sergilemeleri gerektiğini belirten bir çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla ÇUMS, 6. seviye bir standart olarak lisans düzeyinde çeviri eğitimi tamamlamış bir çevirmenin (veya TYÇ'ye göre bu düzeyde tanımlanan bilgi/becerilere/yetenliklere sahip bir çevirmenin) sözlü çeviri ve yazılı çeviri hizmeti sunarken yerine getireceği görevlerin ve bu görevlerin başarılı bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için belirlenen ölçütlerin neler olduğunu açıklayan bir meslek standardıdır [ÇUMS'de yer alan mesleki görev ve işlemler için bkz. MYK, 2020a].

UMYS çalışmaları ve çevirmenlik/çeviri eğitimi ilişkisine odaklanılan araştırmalarda, çeviri eğitimi verilen programlarda ÇUMS (ve mesleki yeterliliklere) yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak çevirmenlik için asgari norm olarak kabul edilen ÇUMS'nin mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarındaki yerini ve Standart ile eğitim programları arasında ne ölçüde bağlantı kurulabildiğini gösteren araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmada 2020 yılında güncellenmiş olan ÇUMS'nin mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarında ve ders kataloglarındaki yeri araştırılmıştır. Veri toplamak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır (Baltacı, 2019; Bowen, 2009). Öğretim programları incelenmiş ve bölüm internet sayfaları ve Bologna/Eğitim Bilgi Paketlerinde yer alan bilgiler çerçevesinde doküman analizi gerçekleştirilmiştir.

Öğretim programları ve ders bilgileri analiz edilirken odaklanılması gereken anahtar sözcüklerin veya temaların belirlenebilmesi için yapılan ön araştırmada ÇUMS'ye daha çok «çeviri ve çevirmenlik mesleği», «çeviri piyasası/sektörü», «mesleki etik», «çeviri hizmeti sağlama», «çeviri/çevirmenlikte güncel konular» gibi başlıklarla tasarlanan veya bu konulara odaklanılan derslerde yer veriliyor olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programları incelenirken ders adında yukarıda ifade edilen temaların kullanıldığı derslerin katalogları incelenmiştir. Odaklanılan derslerde ÇUMS'nin yer alıp almadığının saptanması amacıyla ders katalogları içinde yer alan, «dersin adı, amacı, içeriği, haftalık planı/izlencesi, derste kullanıldığı belirtilen kaynaklar, öğrenme çıktıları» başlıklarındaki bilgiler analiz edilmiştir. İçerikler incelenirken dersin amacı ve içeriği de göz önünde bulundurularak «Çevirmen Ulusal Meslek Standardı», «ulusal meslek standardı», «meslek standardı», «ülkemizdeki ulusal yeterlilik çalışmaları» gibi direkt olarak ÇUMS'yi işaret eden bilgilere odaklanılmıştır (Bir meslek standardı olan ÇUMS'nin diğer ulusal/uluslararası kalite standartlarından ayrıştırılması amacıyla ders kataloglarında yer alan dersin amacı, içeriği, haftalık izlencesi, kaynakları, öğrenme çıktıları gibi farklı başlıklarda meslek standardı ifadesinin yer alıyor olmasına dikkat edilmiştir).

Bu çerçevede, çalışmada yanıtları aranan araştırma soruları şu şekildedir:

1. ÇUMS (başlığı/kavramı) lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarında yer alıyor mu?
2. Mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarında ÇUMS'ye yer verildiği belirtilen derslere ilişkin bilgiler nelerdir (ÇUMS'nin yer aldığı dersin adı, verildiği yarıyıl, kategorisi) ve ÇUMS ders kataloglarında hangi başlıklar altında (dersin amacı, içeriği, haftalık izlencesi, kaynakları, öğrenme çıktıları) yer almaktadır?

4.1. Çalışmanın sınırlılıkları ve sınırlaması

Öğretim programları ve ders kataloglarının incelenmesi amacıyla doküman analizi yapılırken mütercim ve tercümanlık bölümlerinin internet siteleri ve üniversitelerin Bologna/Eğitim Bilgi Paketlerindeki bilgilerden faydalanılmıştır. Bologna sistemi veya bölüm internet sitesinde (yeterli) bilgi bulunmadığında ders yürütücüsü/koordinatörü/Bologna-AKTS Koordinatörü veya bölüm başkanı ile iletişim kurulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın sınırlılıkları şu şekilde ifade edilebilir:

- Bu bilgi kaynakları dersin gerçek hayattaki uygulanışı ve içeriği ile ilgili tam ve kesin bir ölçüt oluşturuyor olabilir. Sunulan bilgilerde ÇUMS yer almıyor, ancak ders yürütücüsü derslerde ÇUMS'ye yer veriyor olabilir.

- Ön araştırma sonucunda ÇUMS'nin yer alabileceği dersler olarak tespit edilen “çevirmenlik (mesleği), çeviri piyasası/sektörü, meslek etiği, çeviri hizmeti sağlama” vb. konulara odaklanılan derslerden farklı içeriği sahip derslerde de ÇUMS'ye yer veriliyor, ancak bu bilgi ders kataloglarında yer almıyor olabilir.

- Herhangi bir dersin içeriğine dâhil edilmemiş olan ÇUMS, öğretim programı oluşturulurken/yapılandırılırken kul-

lanılmış; ÇUMS'deki "meslek tanımı" ve "meslek profili" bilgilerinden öğretim programı oluşturulurken faydalanılmış olabilir.

Tüm bu sınırlılıklar göz önünde bulundurularak mevcut çalışmada mütercim ve tercümanlık eğitimi alan çevirmen adaylarının meslek standardında tanımlanan görev ve işlemler; mesleki bilgi ve beceriler; tutum ve davranışlar konusunda farkındalıklarının yükseltilmesi amacıyla ÇUMS'nin içeriği konusunda bilgilendirilmelerinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu nedenle öğretim programları ve ders bilgileri analiz edilirken ders kataloğunda/bilgilerinde (dersin amacı/ içeriği/ izlencesi/ kaynakları, öğrenme çıktıları) ÇUMS'ye yer verildiği belirtilen derslerin içeriklerine odaklanılmış, çalışma bu çerçevede sınırlandırılmıştır.

5. Bulgular

Çalışma çerçevesinde yanıtı aranan ilk soru, mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programları ve ders kataloglarında ÇUMS'ye (ÇUMS başlığı/kavramına) yer verilip verilmediğinin saptanmasına yöneliktir. Bu soru yanıtlanmadan önce ülkemizde çeviri eğitimi verilen lisans programlarının saptanması amacıyla yapılan araştırmanın gerçekleştirildiği Şubat/Mart 2024'te toplam kaç programda eğitim veriliyor olduğuna ve bu programlara ilişkin bilgilere bakmak yararlı olacaktır. Tablo 1'de lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen bölümler "eğitim verilen dil, programın adı, programın hangi birim bünyesinde yer aldığı" belirtilerek gösterilmektedir⁴.

Tablo 1: Ülkemizde lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen bölümlere ilişkin bilgiler⁵

Lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen diller ve lisans programlarının toplam sayısı	Lisans programının ismi	Lisans programının yer aldığı fakülte
İngilizce (61)	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık (59)	Fen-Edebiyat, Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri, Beşerî Bilimler, Uygulamalı Bilimler, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler
	Çeviribilimi (2)	Fen-Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri
Almanca (8)	Almanca Mütercim ve Tercümanlık	Fen-Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fransızca (6)	Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	Fen-Edebiyat, Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri
İngilizce-Fransızca (3)	İngilizce-Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	Fen-Edebiyat, Edebiyat, İnsani Bilimler ve Edebiyat
Arapça (12)	Arapça Mütercim ve Tercümanlık	Fen-Edebiyat, Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri, İktisadi ve İdari Bilimler
Rusça (4)	Rusça Mütercim ve Tercümanlık	Fen Edebiyat, Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri, Yabancı Diller Fakültesi
Bulgarca (1)	Bulgarca Mütercim ve Tercümanlık	Edebiyat
Çince (1)	Çince Mütercim ve Tercümanlık	İnsan ve Toplum Bilimleri
Farsça (1)	Farsça Mütercim ve Tercümanlık	Fen-Edebiyat
Japonca (1)	Japonca Mütercim ve Tercümanlık	Yabancı Diller Fakültesi
98 lisans programı mevcuttur.		

⁴ YÖK Yürütme Kurulunun 08.11.2023 tarihli toplantıda aldığı kararla, yükseköğretim kurumları Yabancı Diller Yüksekokulları bünyesindeki Mütercim ve Tercümanlık bölümleri ve bu bölümlerde yer alan "İngilizce Mütercim ve Tercümanlık", "Arapça Mütercim ve Tercümanlık", "Rusça Mütercim ve Tercümanlık", "Almanca Mütercim ve Tercümanlık" programlarının ilgili yazıda belirlenen fakültelere aktarılması uygun görülmüştür. Tablo 1'de yer alan bilgiler bu karara uygun olarak düzenlenmiştir.

⁵ (YÖK, 2023a; YÖK 2023b)

Ülkemizde Türkçe ile İngilizce, Almanca, Fransızca, İngilizce-Fransızca, Arapça, Rusça, Bulgarca, Çince, Farsça ve Japonca dilleri arasında çevirmen yetiştirmek üzere eğitim veren 98 lisans programı olduğu görülmektedir. Programlar; Fen-Edebiyat, Edebiyat, İnsan ve Toplum Bilimleri, Beşerî Bilimler, Uygulamalı Bilimler, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler, İnsani Bilimler ve Edebiyat ve Yabancı Diller Fakültesi gibi farklı fakülteler bünyesinde yer almaktadır (YÖK, 2023a; 2023b). Bu lisans programlarının öğretim programları ve ders katalogları incelendiğinde 10 üniversitede 13 lisans programında ÇUMS'ye yer verildiği belirtilen dersler olduğu saptanmıştır.

Çalışma kapsamında yanıtı aranan 2. soruda, mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programı ve ders kataloglarında ÇUMS'ye yer verildiği belirtilen derslere ilişkin bilgilerin (dersin adı, dersin verildiği yarıyıl, dersin türü, ÇUMS'nin ders kataloğundan hangi başlık altında yer aldığı) saptanması hedeflenmiştir. Doküman analizi sonucunda ÇUMS'ye yer verildiği tespit edilen dersler; Tablo 2'de, "dersin adı, dersin verildiği eğitim dönemi, dersin kategorisi ve ÇUMS'nin ders kataloğundaki yeri" çerçevesinde gösterilmektedir.

Tablo 2'ye bakıldığında, ÇUMS'ye yer verilen toplam 14 ders tespit edildiği ve bu dersler adlandırılırken yaygın olarak "çevirmenlik" ve "meslek bilgisi" terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. "Etik" kavramının çeşitli terimlerle yan yana geldiği adlandırmalar ikinci yaygın kullanım biçimini oluşturmaktadır (ör. Mesleki sorumluluklar" + "çeviride etik" ve "çevirmenlik" + "meslek standartları"). Bunlar dışında "çeviri sektörü/piyasası" ve "çeviride güncel konular" olarak adlandırılan derslerde de ÇUMS'ye değinildiği görülmektedir.

Tablo 2: ÇUMS'ye yer verilen derslere ilişkin bilgiler

Dersin adı	Dersin verildiği lisans programı	Dersin verildiği yarıyıl	Ders kategorisi	Çums'nin ders kataloğundaki yeri
Üniversite 1: ⁶ *Çeviride Güncel Konular	1. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	8. yy	Seçmeli	Dersin haftalık izlencesi
Üniversite 2: ⁷ *Çevirmenlik Mesleği ve Çeviri Sektörü *Çeviride Etik ve Mesleki Sorumluluklar	2. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	5. yy 6. yy	Zorunlu Zorunlu	Dersin içeriği+ haftalık izlencesi Dersin haftalık izlencesi
Üniversite 3: ⁸ *Çevirmenlikte Meslek Bilgisi	3. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	7.yy	Seçmeli	Dersin öğrenme çıktıları+ haftalık izlencesi
Üniversite 4: ⁹ *Çevirmenlik Meslek Bilgisi *Çevirmenlik Meslek Bilgisi *Çevirmenlik Meslek Bilgisi	4. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık 5. Fransızca Mütercim ve Tercümanlık 6. Almanca Mütercim ve Tercümanlık	6. yy 6.yy 6. yy	Zorunlu Zorunlu Zorunlu	Dersin içeriği+ haftalık izlencesi Dersin içeriği+ haftalık izlencesi Dersin içeriği+ haftalık izlencesi
Üniversite 5: ¹⁰ *Çeviri Piyasası	7. Almanca Mütercim ve Tercümanlık	5.yy	Seçmeli	Dersin içeriği+ haftalık izlencesi
Üniversite 6: ¹¹ *Mesleki Sorumluluklar ve Etik	8. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	7. yy	Zorunlu	Dersin içeriği
Üniversite 7: ¹² *Çevirmenlik Meslek Bilgisi	9. Fransızca Mütercim ve Tercümanlık	6. yy	Zorunlu	Dersin içeriği
Üniversite 8: ¹³ *Meslek Standartları ve Çeviri Etiği	10. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	5.yy	Zorunlu	Dersin haftalık izlencesi
Üniversite 9: ¹⁴ *Çevirmenliğe Giriş *Çevirmenler için Meslek Bilgisi	11. Almanca Mütercim ve Tercümanlık 12. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	2. yy 6. yy	Zorunlu Zorunlu	Dersin haftalık izlencesi Dersin haftalık izlencesi
Üniversite 10: ¹⁵ *Çevirmenlik Meslek Standartları	13. Çeviribilimi (İngilizce)	8. yy	Seçmeli	Dersin öğrenme çıktıları+ haftalık izlencesi

⁶ Başkent Üniversitesi, erişim adresi <https://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=EN&menu=akademik&inner=katalog&birim=601> (31.05.2024).

⁷ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, erişim adresi <https://ubys.ibu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=r4QXx8FHJUomPQ9UaLXpt!xGGx!!xGGx!&culture=tr-TR> (31.05.2024).

⁸ Dokuz Eylül Üniversitesi, erişim adresi https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2023-2024g/tr/bolum_10160_tr.html (31.05.2024).

⁹ Hacettepe Üniversitesi, erişim adresi <https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=514#> <https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=511> <https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=512> (31.05.2024).

¹⁰ İstanbul Üniversitesi, erişim adresi [https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16926&birim=almanca_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_\(orgun_ogretim\)&yl=2023](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16926&birim=almanca_mutercim_ve_tercumanlik_lisans_programi_(orgun_ogretim)&yl=2023) (31.05.2024).

¹¹ İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, erişim adresi <https://www.yeniuyuzil.edu.tr/Bolumler/IngilizceMutercimTercumanlik/EK2-%202024%20Yeni%20Mu%CC%88fredat.pdf?v=2> (31.05.2024).

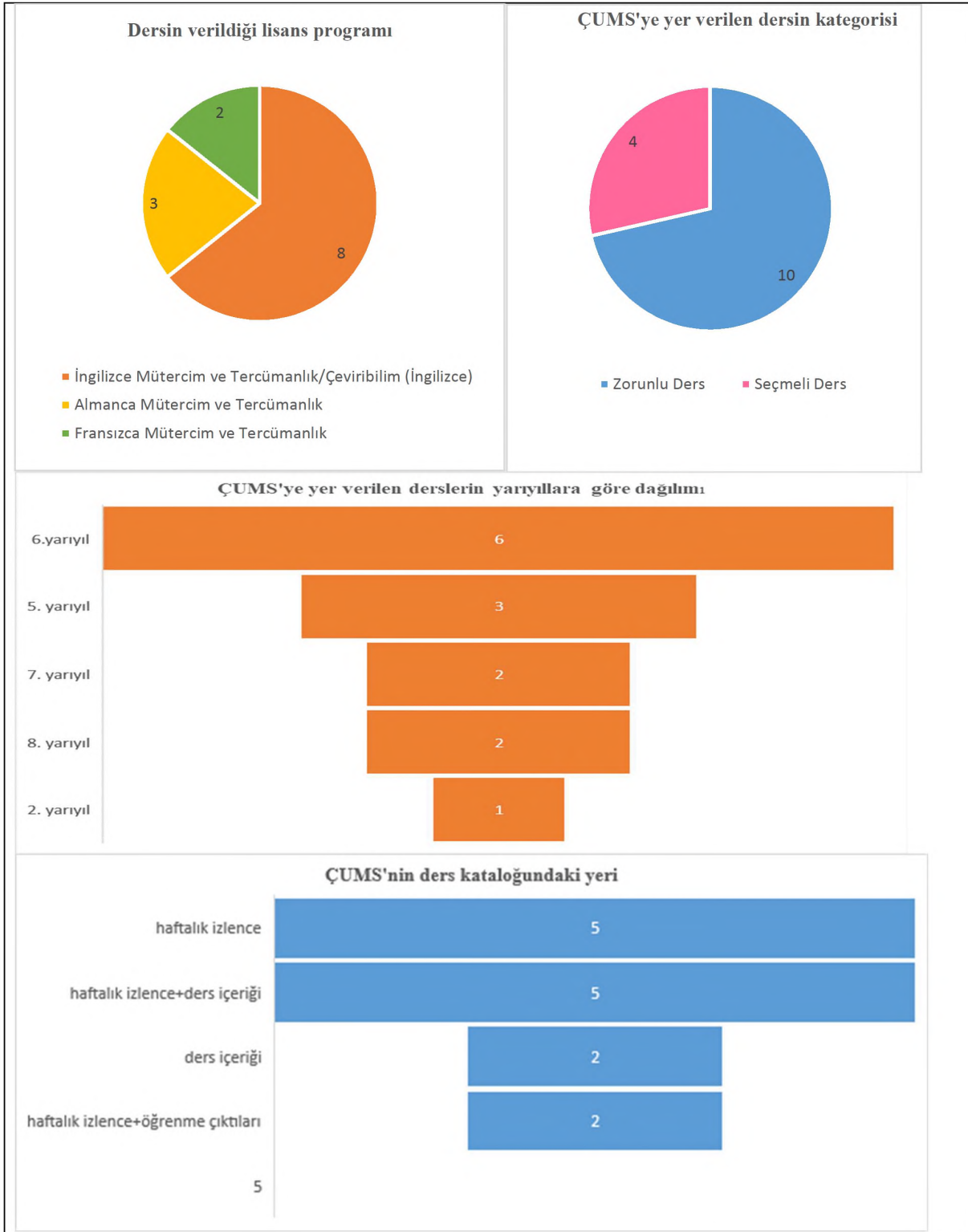
¹² Kırıkkale Üniversitesi, erişim adresi <https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89250#> (31.05.2024).

¹³ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, erişim adresi <https://obs.mu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=Ede&curSunit=3851#> (31.05.2024).

¹⁴ Sakarya Üniversitesi, erişim adresi <https://ebs.sabis.sakarya.edu.tr/Birim/DersPlan/37152> <https://ebs.sabis.sakarya.edu.tr/Birim/DersPlan/37149> (31.05.2024).

¹⁵ Yeditepe Üniversitesi, erişim adresi <https://fenedebiyat.yeditepe.edu.tr/tr/ceviribilim/dersler> (31.05.2024).

Şekil 1'de yer alan sol üstteki grafik çeviri eğitimi verilen dillere göre ÇUMS'nin yer aldığı derslerin dağılımını göstermektedir. ÇUMS'ye en fazla İngilizce-Türkçe dil çiftlerinde eğitim verilen İngilizce Mütercim ve Tercümanlık/Çeviribilim(i) (İngilizce) programlarında yer verildiği görülmektedir. İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinden sonra sırasıyla Almanca Mütercim ve Tercümanlık ile Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinin ders planlarında ÇUMS'ye değinildiği görülmektedir.



Şekil 1: Öğretim programı ve ders kataloglarında ÇUMS'ye yer verilen dersler

Şekil 1'in sağ üst grafiğinde ÇUMS'ye yer verilen derslerin kategorisi görülmektedir. Buna göre; Standart ile ilgili bilgilerin yer aldığı dersler eğitim programlarında daha çok zorunlu ders kategorisindedir. 13 programda yer alan 14 dersin 10'unda ÇUMS'ye zorunlu derslerde yer verilirken 4 programda ÇUMS ile ilgili bilgiler seçmeli derslerde çevirmen adaylarına öğretilmektedir. Şekil 1'de ortada yer alan 3. grafik ise ÇUMS'nin yer aldığı derslerin yarıyıllara göre dağılımını içermektedir. Bu derslerin, 2. yarıyıldan başlayıp 8. yarıyla kadar farklı dönemlerde eğitim planlarına yerleştirildiği görülmektedir. Grafikte, ağırlıklı olarak 6. yarıyıldan itibaren ÇUMS ile ilgili bilgilerin öğrencilere sunulduğu göze çarpmaktadır. Sırasıyla 5. yarıyıldan ve 7. ve 8. yarıyıllarda yer alan derslerde ÇUMS'ye değinilmektedir. Yalnızca bir programda ÇUMS'ye yer verilen dersin 2. yarıyılı yerleştirilmiş olduğu görülmektedir.

Son olarak, ÇUMS'nin ders kataloglarının hangi bölümlerinde yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Şekil 1'de altta yer alan 4. grafikte bu bilgiler gösterilmektedir. Dersler ile ilgili bilgiler incelenirken bilgi paketi içinde yer alan dersin amacı, içeriği, öğrenme çıktıları, haftalık izlencesi ve derste faydalanılan kaynaklar gibi farklı başlıklar irdelenmiştir. Bu başlıklar içinde Standart ile ilgili bilgilerin en fazla **dersin haftalık izlencesi** başlığı altında yer aldığı görülmektedir. 14 dersten 5'inde yalnızca haftalık izlencede ÇUMS'ye değinilmekte, 5 derste ise haftalık izlencenin yanı sıra ders içeriği bölümünde de ÇUMS'ye yer verilmektedir. 2 programda ise ÇUMS ile ilgili bilgilerin haftalık izlençe ile birlikte öğrenme çıktıları başlığı altında yer aldığı görülmüştür. Öte yandan, 2 programda ÇUMS ile ilgili bilgiler yalnızca ders içeriği bölümünde sunulmuştur. Dolayısıyla, haftalık izlenceyi takiben ders kataloglarında ÇUMS'nin en fazla geçtiği ikinci başlık **dersin içeriğidir**. Ders kataloglarında ÇUMS ile ilgili bilgilerin bulunduğu son kategori ise **dersin öğrenme çıktılarıdır**. Yukarıda da ifade edildiği gibi, öğrenme çıktıları kategorisine haftalık izlençe başlığı da eşlik etmektedir ve 2 programda hem haftalık izlençe hem de öğrenme çıktıları başlıklarında ÇUMS'ye yer verilmiştir.

6. Tartışma ve sonuç

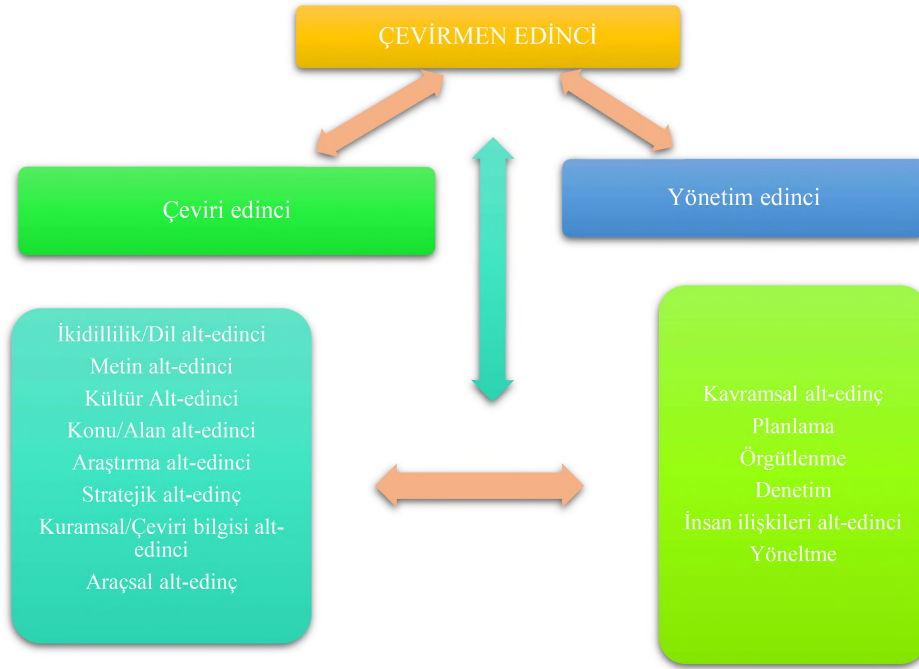
Özellikle son dönemde çevirmenlik mesleği, çevirmen profili ve çevirmen edinci gibi konulara odaklanılan araştırmalarda çevirmen adaylarının mesleki farkındalıklarının yükseltilmesi için çeviri hizmeti sağlama, sektörel işleyiş, meslek etiği gibi konularda bilgilendirilmelerinin önemi vurgulanmaktadır (Albir, 2015; Directorate-General for Translation, 2011; Eser, 2013, 2014; Filazi, 2021; Garces ve Toudic, 2015; Uysal, 2021a; Uysal, 2021b). UMYŞ ürünleri olan meslek standartları ve mesleki yeterliliklerin eğitim programlarında ve sektörde kullanılması hem AYÇ çalışmalarının hem de UMYŞ çalışmalarının temel hedefleri arasındadır. Ancak yapılan araştırmalar meslek standartlarının akademi ve sektörde yeterli ölçüde kullanılmıyor olduğunu göstermekte ve standartlar ile eğitim ve sektör arasındaki bağlantının kuvvetlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu bilgiyle paralel olarak, ÇUMS'nin mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarında ve ders kataloglarında ne ölçüde yer aldığı nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile incelendiği bu araştırmada çevirmen adaylarının ÇUMS ile yeterli düzeyde tanıştırılmıyor olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. 98 lisans programından 13'ünde (yaklaşık yüzde 13) ÇUMS ile ilgili bilgilerin yer aldığı dersler mevcuttur.

Mütercim ve tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarında ÇUMS (ve mesleki yeterliliklere) odaklanılan derslere yer verilmesi AYÇ ve UMYŞ çalışmalarının ana hedeflerinden olan eğitim ve istihdam bağlantısının kuvvetlendirilmesine hizmet edecek işlevsel bir uygulama olacaktır. ÇUMS'nin öğretim programları ve ders kataloglarına dâhil edilmesi çevirmen adaylarının mesleki bilgi ve farkındalık düzeylerinin yükseltilmesi bakımından önemlidir çünkü ÇUMS; MYK çatısı altında farklı alan paydaşlarının katkılarıyla ve iş birliğiyle oluşturulmuş ilk ve tek meslek standardıdır. Ülkemizde çevirmenliğin tanımını ve profilini; çevirmenlerin yerine getirmesi gereken mesleki görev başlıklarını ve bu görevlerle ilgili başarımlar ölçütlerini; mesleki bilgi ve becerileri; tutum ve davranışları detaylı bir biçimde ele alan tek resmî belgedir.

Çevirmenlik iki dile vakıf olmanın ötesinde uzmanlık alanı bilgisi, çalışma dillerinin kapsadığı kültür bilgisi, verimli bir biçimde doğru bilgi kaynaklarına ulaşabilme ve araştırma yapabilme becerisi, çeviri yaparken kuramsal çeviri bilgisine danışarak doğru çeviri kararları alabilme gibi pek çok bilgi ve beceri bileşenine hâkim olmayı gerektirir. Şekil 2'de çevirmen edincini oluşturan bu alt bileşenler görülmektedir. (Eser, 2013, s.150)

Çevirmenliğin çok çeşitli alt-edinçleri kapsadığı, ÇUMS'nin de sektörel işleyişe ışık tutan temel mesleki görev ve işlemleri tanımladığı göz önünde bulundurulduğunda mütercim ve tercümanlık bölümlerinde bilgi ve farkındalık düzeyini yükseltmek amacıyla ÇUMS'ye yer verilen derslerin sözlü ve yazılı çeviri alanlarında belirli bir altyapı oluşturulduktan sonra, 5. ve 6. yarıyıllardan itibaren öğretim programlarına yerleştirilmesinin daha faydalı ve etkili olacağı ifade edilebilir. ÇUMS'ye değinilecek derslerin "zorunlu" ders olarak planlanması daha fazla çevirmen adayının bilgilendirilmesi bakımından "seçmeli" ders olarak sunulmasından daha işlevsel olacaktır.

Sektör ihtiyaçlarının da dikkate alındığı ders içerikleri geliştirilmesi konusunda yol gösterici bir işleve sahip olan ÇUMS'ye öğretim programları ve ders katalogları oluşturulurken daha fazla yer verilmelidir. Yukarıda ifade



Şekil 2: Çevirmen edincini oluşturan temel alt-edinçler

edilen öneriler doğrultusunda ÇUMS'nin öğretim programlarında daha fazla yer alması akademi sektör iş birliğinin kuvvetlendirilmesine ve AYÇ ve UMYS çalışmalarının hedeflerine katkı sağlayan önemli bir unsur olacaktır. Bu konuda yapılacak yeni araştırmalarda UMYS çıktıları olan meslek standartlarından ve mesleki yeterliliklerden yükseköğretimde öğretim programlarının planlanmasında ve ders içeriklerinin oluşturulmasında, sektörde ise istihdam süreçlerinde nasıl işlevsel olarak faydalanılabileceğine odaklanılabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- N.M.U., E.F.; Veri Toplama- N.M.U., E.F.; Veri Analizi/Yorumlama- N.M.U., E.F.; Yazı Taslağı- N.M.U., E.F.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- N.M.U., E.F.; Son Onay ve Sorumluluk- N.M.U., E.F.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- N.M.U., E.F.; Data Acquisition- N.M.U., E.F.; Data Analysis/Interpretation- N.M.U., E.F.; Drafting Manuscript- N.M.U., E.F.; Critical Revision of Manuscript- N.M.U., E.F.; Final Approval and Accountability- N.M.U., E.F.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no conflict of interest.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Nazan Müge Uysal 0000-0001-8983-4367
Ensa Filazi 0000-0001-6411-6465

KAYNAKLAR / REFERENCES

Allais, S., Marock, C., and Molebatsi, P. (2014). *The development of occupational standards in English-speaking countries*. Moscow: International Labour Organization. Erişim adresi, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---eu-rope/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_735548.pdf (25 Mart 2024)

- Albir, A. H. (2015). The acquisition of translation competence, competencies, tasks, and assessment in translator training. *META*, 60(2), 256-278.
- Aydınoglu, A.Ç & Öcalan, T. (25-28 Mart 2015). Coğrafi Bilgi Sistemleri Eğitimlerinin Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler Açısından İrdelenmesi. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 15. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bowen, G. (2009) Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal* 9(2), 27-40.
- Bulut, A. & Doğan, A. (2022). Türkiye’de toplum çevirmenliği ve hizmet-içi eğitime bakış. Uysal, N.M. & Kuleli, M. (Ed.). *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası Akademik Çeviribilim Çalışmaları Kongresi (BAIBU-ICASTIS) Tam Metin Bildiri Kitabı* içinde (ss.1-9). Erişim adresi, <http://icastis.ibu.edu.tr/hakkinda/yayin> (9 Ağustos 2024).
- Çabuk, A. & Çabuk, S.N. (2015). Yüksek öğretim ve mesleki yeterlilik çerçevesi kapsamında coğrafi bilgi sistemlerine ilişkin ulusal meslek hiyerarşisinin tanımlanması üzerine bir öneri. *Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 7(3), 45-52.
- Directorate-General for Translation. (2011). *Conclusions of the symposium on the translator profile: What skills for a changing market?* Brussels: European Commission.
- Erol, M. A. (2017). *Çeviri piyasası-sektörü, çevirmen yetkinliği ve çeviri eğitimi ilişkilerinde akademik çözümler*. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Eryılmaz, E. (2020). *Türkiye’de Mahkeme Çevirmenliğinin Durumu ve Çevirmen Meslek Standardı Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Eser, O. (2013). Çeviri eğitiminde edinç kavramının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Eser, O. (2014). Çeviri eğitiminde edinç kavramının değerlendirilmesi- Türkiye örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 135-156.
- European Master’s in Translation. (2022). *Competence framework 2022*. Erişim adresi, https://commission.europa.eu/news/updated-version-emt-competence-framework-now-available-2022-10-21_en (7 Haziran 2024).
- European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP); European Training Foundation (ETF); the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) & the UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL). (2013). *Global National Qualifications Framework Inventory*. Turin, Italy: European Training Foundation. Erişim adresi, <https://www.cedefop.europa.eu/en> (25 Mart 2024)
- Filazi, E. (2021). Dil endüstrisi ve çevirmenlik mesleği: çeviribilim bölümü lisans öğrencilerine bir anket uygulaması. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 14, 63-87.
- Garces, C.V. & Toudic, D. (2015). Technological innovation and translation. Training translators in the EU for the 21st century. *VERBEIA: Journal of English and Spanish Studies*, 0, 183-202.
- İkiz, F. (2023). *Çeviride meslekleşme: Çevirmenler ve çeviri işletme(cileri) açısından çevirmen ulusal meslek standardı ve mesleki yeterlilikler*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- International Labour Office. (2012). *International Standard Classification of Occupations ISCO-08: Volume I*. Erişim adresi, <<https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/avrupa-yuksekogretim-alani-ile-uyum-projesi/uluslararasi-standart-meslek-siniflama-sistemi-isco.aspx> (24> Şubat 2024).
- İstanbul Üniversitesi. (2022, 28 Ocak). *Çeviribilim meslek standartlarını belirliyor*. Erişim adresi, <https://www.istanbul.edu.tr/tr/haber/ceviribilim-meslek-standartlarini-belirliyor> (10 Ağustos 2024).
- T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK]. 2013. (2013) *Ulusal Meslek Standardı, Çevirmen Seviye 6 (12UMS0274-6)*. Ankara: MYK. Erişim adresi https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=2 (29 Şubat 2024)
- MYK. (2020a) *Ulusal Meslek Standardı, Çevirmen Seviye 6 (12UMS0274-6)*. Ankara: MYK. Erişim adresi https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=,2 (29 Şubat 2024)
- MYK. (2020b). *İşaret Dili Çevirmeni Seviye (6. 20UY0407-6)*. Ankara: MYK. Erişim adresi https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik&view=arama (29 Şubat 2024)
- MYK. (2021, 17 Kasım). *Çevirmen yeterlilikleri değerlendirme toplantısı gerçekleştirildi*. <https://www.myk.gov.tr/tr/haberler/meslek-standartlar-dairesi-bakanl/cevirmen-yeterlilikleri-deerlendirme-toplants-gercekletirildi>(10 Ağustos 2024).
- MYK.(t.y.-a). *Ulusal meslek standardı*. Erişim adresi, <<https://www.myk.gov.tr/tr/page/18> (30> Şubat 2024).
- MYK. (t.y.-b). *Mesleki Yeterlilik Kanunu*. Erişim adresi, <<https://www.myk.gov.tr/tr/haberler/mevzuat/mesleki-yeterllk-kurumu-kanunu> (30> Şubat 2024).
- Özkaya, E. (2015). Interpreting within the European Qualifications Framework: Turkish experience with the new national standards. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 9(2015/1), 55-68.
- Sarıaltın, H. (2015). Turizm ve otel işletmeciliği programlarında İngilizce eğitiminin ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler çerçevesinde değerlendirilmesi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 163-188.
- Şan, F. & Koçlu, S. (2021). Çevirmen yeterlilikleri ve akademik çeviri eğitiminin kesişme noktasında ilgi alanı uygulaması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 2085-2110.
- Turoğlu, H. (2023). Amaç ve yeterlilikler perspektifinde 100. Yılda Türkiye’deki Jeomorfoloji Eğitimi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 32, 37-46
- Uysal, N.M. (2017). *Çevirmenlikte meslekleşme ve çevirmen sertifikasyonu*. Gece Kitaplığı: Ankara.
- Uysal, N. M. (2020). Türkiye’de ulusal yeterliliklere dayalı bir çevirmen sertifikasyon sistemine doğru: Süreç nasıl işliyor? *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 146-161.
- Uysal, N. M. (2021a). Çeviri hizmeti sağlama edinci ve meslek edincinin çevirmen ulusal meslek standardındaki yeri: çeviri eğitiminde neden bu edinçlere yer verilmelidir? *Turkish Studies- Language*, 16(2), 1439- 1455.

- Uysal, N.M. (2021b). Ülkemizdeki İngilizce mütercim tercümanlık/çeviribilim programlarında çevirmen edincini geliştirmeye yönelik derslerin yeri, M. Kuleli& C. Çetiner (Ed.), *Çevirmen Eğitiminde Güncel Yaklaşımlar ve Uygulamalar içinde*, (ss.3-35), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Uysal, N.M., Şan, F.& Kahraman-Duru, R. (2022, 29 Eylül-1 Ekim). Meslekleşme ve mesleki yeterlilik (sistemi) çalışmaları konusunda akademideki farkındalık [Panel konuşması]. Erişim adresi: http://icastis.ibu.edu.tr/images/Kongre_Program.pdf (24 Şubat 2024).
- Yılmaz, O. &Atay, B. (2023). Okul psikolojik danışmanlarının beceri boşluğu: ulusal meslek standardı kapsamında bir inceleme. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 56, 308-325.
- Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 2023a. *Yükseköğretim Kurumları ve Kontenjanları Kılavuzu*. Erişim adresi <https://www.osym.gov.tr/TR,25658/2023-yuksekoğretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekoğretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> (24 Şubat 2024).
- YÖK, 2023b. *YÖK Lisans Atlası*, Erişim adresi <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> (20 Şubat 2024).
- YÖK, (t.y.-a). *Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı*. Erişim adresi <https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/avrupa-yuksekoğretim-alani-ile-uyum-projesi/yeterlikler-cercevesi/avrupa-yeterlilikler-cercevesi-ayc.aspx> (20 Şubat 2024).
- YÖK Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı. (t.y.-b). *Hakkımızda*. Erişim adresi <https://uluslararasi.yok.gov.tr/hakkimizda> (20 Şubat 2024).
- YÖK Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı. (t.y.-c). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi*. Erişim adresi <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20> (20 Şubat 2024).
- YÖK Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı. (t.y.-d). *Avrupa Yükseköğretim Alanı Uyum Projesi*. Erişim adresi <https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/avrupa-yuksekoğretim-alani-ile-uyum-projesi.aspx> (20 Şubat 2024).
- YÖK Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı. (t.y.-e). *Uluslararası Standard Eğitim Sınıflandırması* Erişim adresi <https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/avrupa-yuksekoğretim-alani-ile-uyum-projesi/uluslararasi-standart-egitim-siniflamasi-isced.aspx> (20 Şubat 2024).
- YÖK Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı. (t.y.-f). *Uluslararası Standart Meslek Sınıflama Sistemi/ISCO*. Erişim adresi <https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/avrupa-yuksekoğretim-alani-ile-uyum-projesi/uluslararasi-standart-meslek-siniflama-sistemi-isco.aspx> (20 Şubat 2024).

Öğretim programlarının ve ders bilgilerinin incelenmesi amacıyla yapılan doküman analizi için faydalanılan bağlantı adresleri:

- ADANA ALPARSLAN TÜRKİŞ BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.atu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=10&curSunit=11133#>(17 Şubat 2024).
- AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.agri.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=99&curSunit=6173>(17 Şubat 2024).
- AMASYA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.amasya.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=12&curSunit=91672#>(17 Şubat 2024).
- ANKARA BİLİM ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://ankarabilim.edu.tr/ingilizce-mutercim-tercumanlik-bolumu/ogrenci/mufredat> (17 Şubat 2024).
- ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.hacibayram.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=33&curSunit=9323#>(17 Şubat 2024).
- ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi https://obs.asbu.edu.tr/oibs/ogrsis/mufredat_dersleri.aspx(17 Şubat 2024).
- ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.aybu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=02&curSunit=7228#>(17 Şubat 2024).
- ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.aybu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=02&curSunit=7629#>(17 Şubat 2024).
- ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi [https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/2812/%C4%B0ngilizce%20M%C3%BCtercim%20ve%20Terc%C3%BCmanl%C4%B1k%20Program%C4%B1%20\(2812\)](https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/2812/%C4%B0ngilizce%20M%C3%BCtercim%20ve%20Terc%C3%BCmanl%C4%B1k%20Program%C4%B1%20(2812))(17 Şubat 2024).
- ATILIM ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://www.atilim.edu.tr/tr/mtb/page/1758/mufredat>(17 Şubat 2024).
- AVRASYA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://bologna.avrasya.edu.tr/BilgiPaketi/dersListesi.aspx?id=11410> (17 Şubat 2024).
- BANDIRMA ON YEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.bandirma.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=5377>(18 Şubat 2024).
- BARTIN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://ubys.bartın.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=LcU0F!xDDx!Io8b!xBBx!3LOp!8mSRUA!xGGx!xGGx!&culture=tr-TR#> (18 Şubat 2024).
- BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=EN&menu=akademik&inner=katalog&birim=601> (18 Şubat 2024).
- BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://obs.bingol.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=2632#> (18 Şubat 2024). <https://obs.bingol.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=2772#>(4 Ağustos 2024).
- BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi https://bogazici.edu.tr/tr_TR/Content/Akademik/Lisans_Katalogu/FenEdebiyat_Fakultesi/Ceviribilimi_Bolumu(18 Şubat 2024).
- BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi <https://ubys.ibu.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?id=r4QXx8FHJuOmPQ9UaLXptg!xGGx!xGGx!&culture=tr-TR> (18 Şubat 2024).

BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.btu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=03&curSunit=6339> (18 Şubat 2024).

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://www.cag.edu.tr/tr/fen-edebiyat-fakultesi-ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik#fen-edebiyat-fakultesi-ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik-ders-programi>(18 Şubat 2024).

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://bilgipaketi.cankaya.edu.tr/Curriculum?ProgramId=157351> (18 Şubat 2024).

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.dogus.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=3805#> (18 Şubat 2024).

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2023-2024g/tr/bolum_10160_tr.html (18 Şubat 2024).

EGE ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/115/2710/932001>(18 Şubat 2024).

<https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/116/2711/932001> (18 Şubat 2024).

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://imt.fsm.edu.tr/Ingilizce-Mutercim-ve-Tercumanlik-Bolumu-Mufredat--Lisans-Ders-Mufredati> (18 Şubat 2024).

GAZİANTEP İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://www.gibtu.edu.tr/medya/birim/dosya/20230823082510_0a7a7f17.pdf (18 Şubat 2024).

<https://ubys.gibtu.edu.tr/ais/outcomebasedlearning/home/index?id=YyVB3bmi59wFIBpdxHrimQ!xGGx!!xGGx!&culture=tr-tr> (18 Şubat 2024).

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=514#> (18 Şubat 2024).

<https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=511> (18 Şubat 2024).

<https://bilsis.hacettepe.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=520&curSunit=512> (18 Şubat 2024).

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://halic.edu.tr/tr/akademik/fakulteler/fen-edebiyat-fakultesi/ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik> (18 Şubat 2024).

İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://trin.bilkent.edu.tr/curriculum/>(19 Şubat 2024).

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

[https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16926&birim=almanca_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__\(orgun_ogretim\)&yil=2023](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16926&birim=almanca_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__(orgun_ogretim)&yil=2023) (19 Şubat 2024).

[https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=21569&birim=arapca_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__\(orgun_ogretim\)&yil=2023](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=21569&birim=arapca_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__(orgun_ogretim)&yil=2023) (19 Şubat 2024).

[https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16928&birim=fransizca_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__\(orgun_ogretim\)&yil=2023](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=16928&birim=fransizca_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__(orgun_ogretim)&yil=2023)(19 Şubat 2024).

[https://ebs.istanbul.edu.tr/home/izlence/?id=799708&bid=16929&birim=ingilizce_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__\(orgun_ogretim\)](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/izlence/?id=799708&bid=16929&birim=ingilizce_mutercim_ve_tercumanlik__lisans_programi__(orgun_ogretim)) (19 Şubat 2024).

İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://tre.29mayis.edu.tr/tr/mutercim-tercumanlik-ingilizce-lisans-ogretim-programi> (19 Şubat 2024).

<https://tra.29mayis.edu.tr/tr/mutercim-tercumanlik-arapca-ders-icerikleri> (19 Şubat 2024).

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.arel.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=117#>(19 Şubat 2024).

İSTANBUL ATLAS ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://ois.atlas.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0401001/menu_id/p_17/tip/L/ln/tr/submenuheader/2 (19 Şubat 2024).

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=201&DersTuru=0&ln=tr>(19 Şubat 2024).

<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=1012&DersTuru=0&ln=tr>(19 Şubat 2024).

<https://ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=202&DersTuru=0&ln=tr> (19 Şubat 2024).

İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=1660#> (19 Şubat 2024).

<https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=1661#> (19 Şubat 2024).

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://ubf.gelisim.edu.tr/tr/akademik-bolum-ingilizce-mutercim-ve-tercumanlik-mufredat>(19 Şubat 2024).

İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://ebp.nisantasi.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/197/375/932001> (19 Şubat 2024).

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://www.okan.edu.tr/uploads/pages/ders-plani-4/muti-ingilizce-2018-19-mufredat.pdf> (19 Şubat 2024).

<https://www.okan.edu.tr/insanvetoplum/sayfa/1562/ders-plani-5/> (19 Şubat 2024).

<https://www.okan.edu.tr/insanvetoplum/sayfa/1560/ders-plani-3/> (19 Şubat 2024).

İSTANBUL SAĞLIK VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://ois.istun.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/0701001/menu_id/p_28/tip/L/In/tr/submenuheader/2 (20 Şubat 2024).

İSTANBUL TOPKAPI ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://ois.topkapi.edu.tr/bilgipaketi/eobsakts/ogrenimprogrami/program_kodu/050901/menu_id/p_27/tip/L/In/tr/submenuheader/2 (20 Şubat 2024).

İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://www.yeniyyuzyil.edu.tr/Bolumler/IngilizceMuterjimTercumanlik/EK2-%202024%20Yeni%20Mu%CC%88fredat.pdf?v=2> (20 Şubat 2024).

İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://itbf.istinye.edu.tr/tr/bolumler/muterjim-tercumanlik/ders-plani> (20 Şubat 2024).

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://dti.ieu.edu.tr/tr/curr> (20 Şubat 2024).

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obsyeni.kafkas.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=2&curSunit=934#> (20 Şubat 2024).

KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://www.istiklal.edu.tr/muterjim/ogretim-programi?lang=tr-TR> (20 Şubat 2024).

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://ceviribilim.ksu.edu.tr/depo/belgeler/KS%C3%9C%20%C4%B0ngilizce%20M%C3%BCtercim%20ve%20Terc%C3%BCmanl%C4%B1k%20Ders%20%C4%B0%C3%A7erikleri_2311162156120270.pdf (20 Şubat 2024).

KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://bilgipaketi.kapadokya.edu.tr/Pages/Courses.aspx?lang=tr-TR&academicYear=2021&facultyId=7&programId=3&menuType=unit> (20 Şubat 2024).

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=20&curSunit=12588#> (20 Şubat 2024).

<https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=20&curSunit=12590#> (20 Şubat 2024).

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89250#> (20 Şubat 2024).

<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89248#> (20 Şubat 2024).

<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89253#> (20 Şubat 2024).

<https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1&curSunit=89252#> (20 Şubat 2024).

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://mtb.klu.edu.tr/dosyalar/birimler/mtb/dosyalar/dosya_ve_belgeler/imt_egitim_plani_2021-22__yeni_.pdf/https://ebp.klu.edu.tr/Bolum/BolumDetay/15 (20 Şubat 2024).

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.karatay.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=10&curSunit=5741#> (20 Şubat 2024).

<https://obs.karatay.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=15&curSunit=5852#> (20 Şubat 2024).

KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.dpu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=26&curSunit=90907381#> (20 Şubat 2024).

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.ozal.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=05&curSunit=1654#> (20 Şubat 2024).

MANİSA CELÂL BAYAR ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<http://katalog.mcby.edu.tr/Site/SourceStructure.aspx?ProgramID=1680&lang=1#3837> (20 Şubat 2024).

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://www.artuklu.edu.tr/muterjim-tercumanlik/tr-ders-icerikleri> (20 Şubat 2024).

MARMARA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/insan-ve-toplum-bilimleri-fakultesi/almanca-muterjim-ve-tercumanlik-1468-1091-0> (20 Şubat 2024).

<https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/fen-edebiyat-fakultesi/ingilizce-muterjim-ve-tercumanlik-1298-938-0> (20 Şubat 2024).

<https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/fen-edebiyat-fakultesi/fransizca-muterjim-ve-tercumanlik-1297-937-0> (20 Şubat 2024).

MERSİN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://oibsr.mersin.edu.tr/bologna/?id=/programme°ree=12&program=153> (20 Şubat 2024).

<https://oibsr.mersin.edu.tr/bologna/?id=/programme°ree=12&program=156> (20 Şubat 2024).

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.mu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=Ede&curSunit=3851#> (20 Şubat 2024).

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://dyo.omu.edu.tr/tr/akademik/bolumler/aranca-muetercim-tercumanlik-anabilim-dali/ARAP%C3%87A%20M%C3%9CTERC%C4%B0M%20TERC%C3%9CMANLIK%20ANAB%C4%B0L%C4%B0M%20DALI%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf> (20 Şubat 2024).

OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.osmaniye.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=1003&curSunit=5671#> (21 Şubat 2024).

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://ebs.sabis.sakarya.edu.tr/Birim/DersPlan/37152> (21 Şubat 2024).

<https://ebs.sabis.sakarya.edu.tr/Birim/DersPlan/37149> (21 Şubat 2024).

SAMSUN ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.samsun.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=5&curSunit=5066#>(21 Şubat 2024).

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

https://bologna.selcuk.edu.tr/tr/Dersler/edebiyat-mutercim_tercumanlik-mutercim_tercumanlik-lisans (21 Şubat 2024).

https://www.selcuk.edu.tr/Birim/mutercim-tercumanlik/yabanci_diller_yo-mutercim_tercumanlik/17410/aranca-mutercim-ve-tercumanlik-anabilim-c-52695(21 Şubat 2024).

SIİRT ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://mutercimtercumanen.siirt.edu.tr/detay/ders-icerikleri/517326290.html>(21 Şubat 2024).

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.cumhuriyet.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=31&curSunit=10310#> (21 Şubat 2024).

TRABZON ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://ubys.trabzon.edu.tr/AIS/OutcomeBasedLearning/Home/Index?culture=tr-TR> (21 Şubat 2024).

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://eos.trakya.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=trTR&academicYear=2018&facultyId=12&programId=6&menuType=unit> (21 Şubat 2024).

<https://eos.trakya.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=trTR&academicYear=2018&facultyId=12&programId=8&menuType=unit> (21 Şubat 2024).

<https://eos.trakya.edu.tr/Pages/CoursePlan.aspx?lang=trTR&academicYear=2018&facultyId=12&programId=7&menuType=unit>(21 Şubat 2024).

TOROS ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://toros.edu.tr/bologna/programlar/program/407> (21 Şubat 2024).

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://sis.uskudar.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=01&curSunit=1153#> (21 Şubat 2024).

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://obs.yasar.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=401144> (21 Şubat 2024).

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi

<https://fenedebiyat.yeditepe.edu.tr/tr/ceviribilim/dersler> (21 Şubat 2024).

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, Erişim adresi


<https://bde.yildiz.edu.tr/lisans-ogretim-plani> (21 Şubat 2024).

Atf biçimi / How to cite this article

Uysal, N.M., Filazi, E. (2024). Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarındaki Yeri: Çevirmen Adaylarını Standart ile Tanıştırıyor Muyuz? [The Incorporation of the National Occupational Standard for Translator/Interpreter (Level 6) into the Course Structure Diagrams of Translation and Interpreting Departments: Are Future Translators and Interpreters Informed about the Standard?]. Istanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi- Istanbul University Journal of Translation Studies, 21, 113–130. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1498715>

Cinsiyet Ayrımcılığı ve Şiddet Göstergeleri Karşısında (Yapay) Çevirmenin Tutumu*

Attitude of the (Artificial) Translator towards Signs of Gender Discrimination and Violence

Didem Tuna Küçük¹ 

¹Prof. Dr., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İstanbul, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Didem Tuna Küçük

E-posta / E-mail : didem.tuna@yeniuyuzil.edu.tr

*Bu çalışmanın bir bölümü 27-29 Haziran 2024 tarihleri arasında İzmir Ekonomi Üniversitesi tarafından düzenlenen 1. Ulusal Çeviribilim Kurultayında "Şiddet Göstergeleri Karşısında (Yapay) Çevirmenin Tutumu" başlığıyla sunulmuştur.

ÖZ

Cinsiyetçilik, ayrımcılığın bir uzantısı olarak gerçeklikten kurgusala sızmış ve çevrilerek farklı kültürel versiyonlarıyla tekrar tekrar yayılmıştır. Eşitsizliği inşa eden göstergeler aşırı sıradanlaştırma nedeniyle birçok durumda fark edilmeyecek derecede yazınla bütünleşiktir. Öte yandan, feminist eleştirinin olguya ve kurguya yöneltmemiş olduğu evvel zamanlarda yazılan kimi yapıtlarda günümüzde görece örtükleşmiş şiddet göstergeleri yönünden bariz bir aleniyet söz konusudur. O. Henry'nin "A Harlem Tragedy" adlı öyküsü, fiziksel şiddete maruz kalmanın kadın karakterlerce gıpta ve kıvanç meselesi olarak işlendiği bir uçta olup, sessiz muamele, yoksunlaştırma, muhtaçlaştırma ve hizmetkârlaştırma gibi farklı şiddet türleri öyküye normalize formlarda serpiştirilmiştir. Diğer yandan, kadın karakterin bir başka kadına kendi yaşadığı travmayı yaşatma çabası üzerinden kadının kadına kırdırılması klişesi öyküde yeniden üretilmektedir. Bu çalışmada ayrımcılık ve şiddet göstergelerinin Türkçeye aktarımları, yayınlanmış çevirilerin yanı sıra DeepL ile elde edilen çeviriler üzerinden incelenerek bu göstergeler karşısında yapay ve insan çevirmenlerin tutumları çeviri göstergebilimi bakış açısıyla karşılaştırılmakta ve değerlendirme ölçütü olarak Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği (Öztürk Kasar, 2021) kullanılmaktadır. Öte yandan, bağlamın tamamlayıcısı olarak Harlem ağzının, argo ve hakaret söylemlerinin çevirileri, farklı düzeylerde anlam evrilmeleri ve neden-sonuç ilişkiseliliği üzerinden tartışılarak çeviri sonrası düzeltme gereksiniminin insan veya yapay çevirmene göre ne derece değişkenlik gösterebileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri göstergebilimi, Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği, insan çevirmen, yapay çevirmen, çeviri sonrası düzeltme

ABSTRACT

Sexism leading from reality into literature as an extension of discrimination has been spread time and again through translation in different cultural versions. The signs constructing inequality are so integrated into literature that they commonly remain unnoticeable due to excessive ordinarization. O. Henry's "A Harlem Tragedy" is an extreme case, where physical violence is treated as a matter of envy and pride by female characters. Silent treatment, deprivation, impoverishment, and servitude as forms of violence are interspersed in the story in normalised forms. Furthermore, the cliché of women being pitted against each other is reproduced through the female character's attempt to make another woman experience the trauma she herself has gone through. In this study, violence and discrimination signs both in the published Turkish translations and the output from DeepL are analysed from the perspective of semiotics of translation to compare artificial and human translators' attitudes towards these signs, using Systematics of Designification in Translation (Öztürk Kasar, 2021) as the evaluation criterion. Moreover, the Harlem dialect, slang, and invective discourses as complementary to the context are discussed on the basis of different meaning transformations and cause-effect relationality to evaluate the need for post-editing pertaining to artificial or human translators.

Keywords: Semiotics of translation, Systematics of Designification in Translation, human translator, artificial translator, post-editing

Başvuru / Submitted : 30.07.2024
Revizyon Talebi /
Revision Requested : 08.10.2024
Son Revizyon /
Last Revision Received : 17.10.2024
Kabul / Accepted : 06.11.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

EXTENDED ABSTRACT

The stranglehold of sexism and violence entangled in women's lives as an extension of discrimination has overflowed from reality into fiction and leaked into literary works, and while taking over all times and spaces, it has been translated and spread time and again with its different cultural versions. The signs that construct representations of inequality in literary works are so integrated into the flow that in many cases they become almost unnoticeable due to excessive ordinarization. On the other hand, in many of the literary texts written earlier, when feminist criticism was not fully directed towards fact and fiction, there is a blatant overttness in terms of signs of violence that are now relatively implicit. American author O. Henry's story "A Harlem Tragedy" remains an extreme case, where physical violence is clearly normalised by the female characters and even treated as a matter of envy and pride. Moreover, different forms of violence, such as silent treatment, deprivation, impoverishment, and servitude, are frequently interspersed in the story in normalised forms. In addition, the clichés such as women being pitted against each other are reproduced through the female character's attempt to make another woman experience the trauma she herself has gone through. In this study, the ways in which the signs of discrimination and violence are translated into Turkish are analysed through published translations by Nuri Eren (1945), Mehmet Harmancı (1954), and Erol Esençay (1983) as well as through outputs obtained from DeepL, and the attitude of human translators towards these signs is compared with the attitude of the artificial translator. In these evaluations, the signs created by human and artificial translators are handled on the basis of overinterpretation of meaning, underinterpretation of meaning, darkening of the meaning, sliding of the meaning, alteration of the meaning, opposition of the meaning, perversion of the meaning, destruction of the meaning, and wiping out of the meaning as defined by Sündüz Öztürk Kasar within the context of Systematics of Designification in Translation (2021, 28). On the other hand, the extent to which these signs, as well as the Harlem dialect, slang, and invective discourses, are reflected in the target texts as complementary to the context, is discussed through different levels of meaning transformations and cause-effect relationality, and the extent to which the need for post-editing may vary based on the human or artificial translator factor is evaluated.

As a result of the comparative analyses, the following conclusions are drawn from the study:

- Meaning transformations are observed in both human and artificial translators' texts.
- In human translators' texts, the transformations usually remain within the field of the meaning or peri-meaning.
- In the case of the artificial translator, there are usually no over-interpretations due to the excess of signs or no wiping-out of the meaning due to the absence of signs.
- As a result of word-for-word translation, slang and idioms are relatively less reflected in the artificial translator's text.
- In cases where human translators do not translate the idiom as an idiom, they still manage to convey the meaning despite under-interpretations caused by not following the style.
- Situations in which human translators fail to convey the non-standard language can be attributed to their decisions, whereas instances in which they fail to account for idiom and slang usage might be related to inadequate analysis.
- The intervention of the human translator seems to be essential to bring the translation output of the artificial translator into a coherent and consistent form in terms of expression, fluency, and style.
- Even if the solutions it provides need post-editing, the artificial translator can help expedite the translation process by displaying a draft of the target text on the screen and providing ideas.
- Since the artificial translator lacks the ability to analyse and understand the literary text, it does not yet seem possible for it to fully function efficiently on its own.
- Using the artificial translator in literary translation seems to be possible only with the human translator's critical approach and post-editing intervention.

Finally, the analysis of the meaning transformations carried out through a feminist reading from the perspective of semiotics of translation within the scope of this study goes beyond words or signs; the transformations turn out to be factual in the case of gender discrimination and violence discourses, invading the literary text in particular and women's lives in general.

Giriş

Olgu; düşünsel, söylemsel, eylemsel ya da devinimsel boyutta varlığı ve gerçekliği gözlemlenebilen ya da kanıtlanabilen ve neden-sonuç ilişkiseliliği barındıran durum, davranış olay ve yaşantıları ifade eder. Yazın, sinema, tiyatro ve sanatın diğer formları için kullanılan kurgu ise düşlem ve imgelem temellidir: gerçek kişi, uzam ve zamanlardan yola çıkarak türetilmiş olabileceği gibi tamamen hayali olarak tasarlanmış bir evren olarak da görünebilir -ancak her şekilde gerçek yaşamın doğrudan ya da dolaylı olarak yansıdığı ve döngüleştiği bir alandır. Esasen toplumsal bir üretim olan ve bundan dolayı fabrika ayarlarında kurgu niteliği taşıyan cinsiyetçilik ve onun uzantısındaki şiddet, sıradanlaştıkça olgu haline gelmiş ve oradan da yeniden kurguya sirayet etmiş, kurgusallaştıkça da sıradanlığı pekişerek gerçek yaşama yeniden yansımıştır. Bu döngü, feminist bakışın yaşama ve yazınsal yapıtlara yönelmesiyle sekteye uğramaya başlamış ve bir zamanların pekiştirici mekanizmaları ifşa işlevi kazanmıştır. Diğer yandan, önceleri her çeşit toplumsal pratikte ve yazılı ve sözlü metinde alenen yer eden ve esasen “hiyerarşik bir düzensizlik” (Kuleli, 2021, 286) ya da bozukluk olarak tanımlanabilecek cinsiyet ayrımcılığı, zamanla yerini görece daha örtük formlara bırakarak varlığını sürdürmüştür. Bu noktada “[g]eçmişteki aleniyetin okunması, günümüzdeki örtükleşmenin arkasında nelerin olduğunun anlaşılması açısından önem taşımaktadır” (Tuna, 2022, 144). Başka bir deyişle, geçmişteki aleniyet, bugün üstü yer yer kapatılmış şiddet ve cinsiyetçiliğin açılanmış halidir. Bu nedenle de bir çeşit referans ölçütü işlevinde olduğu ve bu özelliğiyle toplumsal yapı ve ilişkilerin kaynağına ve bunları belirleyen kültürel dinamiklere ışık tutacağı söylenebilir.

Bu çalışmanın bütüncesini O. Henry'nin “A Harlem Tragedy” adlı öyküsü¹, öykünün Nuri Eren (1945)², Mehmet Harmancı (1954)³ ve Erol ESENÇAY (1983)⁴ tarafından yapılan çevirileri oluşturmaktadır. Çalışmanın odağı, kaynak metinde aleni ve normalize formlarda yer alan cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddet göstergelerinin Türkçeye aktarılma şekilleridir. Bu kapsamda söz konusu göstergeler yayınlanmış çevirilerin yanı sıra DeepL üzerinden elde edilen ilk versiyon,⁵ yalnızca programın sunduğu alternatiflerle düzelterek oluşturduğumuz ikinci versiyon⁶ ve (gerekli olduğunda) ikinci versiyon üzerinden düzelterek şekillendirdiğimiz üçüncü versiyon,⁷ kaynak metinle karşılıklı olarak incelenmekte ve insan çevirmenlerin tutumu yapay çevirmenin tutumuyla karşılaştırılmaktadır. Bu amaçla, bütüncü seçimi yapılırken, erek metinlerin makine çevirisi desteği görmediğinden emin olmak ve böylelikle daha net bir karşılaştırma yapabilmek açısından çevrimiçi makine çevirisi hizmetlerinin henüz başlamamış olduğu yıllarda yayınlanan erek metinler tercih edilmiştir. Yapay çevirmen olarak DeepL'in tercih edilmesinin nedeni, çeviri sonrası öngörülebilecek genel düzeltme öncesinde çıkan sonuçların gereksinimlere göre şekillendirilebilmesine yönelik alternatifler sunmasıdır. Çalışmada ayrıca, kaynak metindeki ayrımcılık ve şiddet göstergelerinin yanı sıra kültürel bağlamın tamamlayıcısı olarak Harlem ağzı ile argo ve hakaret söylemlerinin yansıtılma durumları da saptanan 10 bağlam üzerinden Öztürk Kasar'ın geliştirdiği Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği (2021, 28) ölçüt alınarak değerlendirilmektedir. Aşağıda, dizgesellikte tanımlanan anlam evrilmesi düzey ve türlerine yönelik özet bilgilere yer verilmektedir:

Anlamlamanın değişimi:

1. Anlamın aşırı yorumlanması: Çeviriye ek anlam yüklemek, örtük anlamı açıklamak ya da türe ait genel bir göstergeyi alt türe ait belirli bir göstergeyle karşılamak suretiyle aşırı bir çeviri ve aşırı anlam üretmek
2. Anlamın bulanıklaştırılması: Açık anlamı belirsizleştirmek ya da alt türe ait belirli bir göstergeyi türe ait genel bir göstergeyle karşılamak suretiyle muğlak bir çeviri ve muğlak bir anlam üretmek
3. Anlamın eksik yorumlanması: Anlamı eksiltmek, basitleştirmek, sadeleştirmek ya da indirgemek suretiyle noksan bir çeviri ve yetersiz bir anlam üretmek

Anlamlamanın dönüşümü:

4. Anlamın kaydırılması: Sözlükte bulunan ya da pratikte kullanılan ancak göstergeyi (tam) yansıtmayan potansiyel bir karşılık kullanmak suretiyle eğreti bir çeviri ve başka bir anlam üretmek
5. Anlama herhangi bir yönden az çok tutunmak suretiyle tamamen ilintisiz olmamakla birlikte yanlış bir çeviri ve yanlış bir anlam üretmek

¹ Bu çalışmada KM (kaynak metin) olarak anılacaktır.

² Bu çalışmada EM1 (erek metin 1) olarak anılacaktır.

³ Bu çalışmada EM2 (erek metin 2) olarak anılacaktır.

⁴ Bu çalışmada EM3 (erek metin 3) olarak anılacaktır.

⁵ Bu çalışmada EM4a (erek metin 4a) olarak anılacaktır.

⁶ Bu çalışmada EM4b (erek metin 4b) olarak anılacaktır.

⁷ Bu çalışmada EM4c (erek metin 4c) olarak anılacaktır.

6. Anlamın çarpıtılması: Doğrudan zıt anlama gelen ya da bir yönüyle zıtlık içeren bir karşılık kullanmak suretiyle karşıt bir çeviri ve karşıt bir anlam üretmek

Anlamlamanın yitimi:

7. Anlamın saptırılması: Anlama hiçbir yönden tutunamayan tamamen ilintisiz bir karşılık kullanmak suretiyle aykırı bir çeviri ve aykırı bir anlam üretmek
8. Anlamın parçalanması: Çeviri biriminden kimi izler ya da parça parça kalıntılar içermekle birlikte bütünsel olarak bakıldığında anlamsız bir çeviri ya da anlamsızlık üretmek
9. Göstergenin yok edilmesi: Anlam üreten birimi karşılıksız bırakarak yok etmek suretiyle gösterge ve anlam üretimini sıfır noktasına çekmek

Anlam aşırılığında anlam yokluğuna uzanan bu farklı düzeylerdeki anlam evrilmeleri aynı zamanda çevirmen eğilimleri olarak da tanımlanabilir olup, ilk üçü göstergenin anlam alanını, sonraki üçü göstergenin anlam alanının sınırlarını ve son üçü de göstergenin anlam alanının dışını ifade eder. Bu çalışma kapsamında farklı anlamlama alanlarında saptanan anlam evrilmeleri ve bunlarla ilintili çeviri sonrası düzeltme gereksinimleri neden-sonuç ilişkiseliliği doğrultusunda ve insan ya da yapay çevirmen bağlamında değerlendirilmektedir.

Kaynak ve Erek Metinlerin Karşılaştırılmalı Okuması

Yazınsal metin, anlam evrenini inşa eden göstergelerin aynı yazınsal uzamda bir araya gelmesinden doğan etkileşimin bir ürünüdür. Bu etkileşim göstergelerin kendi aralarındaki rezonansı ifade ettiği gibi, her bir okuyucunun bireysel rezonans alanına ulaştıklarında geçirdikleri ya da geçirmedikleri değişim, dönüşüm ya da yitim ile de ilişkilidir. Kaynak metin karşısında her şeyden önce bir okuyucu olan çevirmen “alımlayan öznenin anlam üretimindeki rolü” (Öztürk Kasar, 2009, 171) kapsamında kaynak metni oluşturan göstergeleri kendi rezonans alanına alarak işler ve erek dilde yeniden üretir. Çevirmen de kendi doğasının ve çevresel etkenlerin bir ürünüdür; çevresel etkenler ise her çeşit algı, girdi ve etkidir. Bunların birikimi, çevirmenin doğasıyla döngüsel olarak harmanlanan böylelikle tekrar tekrar evrilip oluşan bireysel bir alan yaratır. Bireyin etkiye verdiği tepki, girdiden oluşturduğu çıktı ya da algıdan vardığı yargı bu bireysel alanın özelliklerine göre şekillenir. Başka bir deyişle, kaynak metin ve erek metin ilişkisi etki-tepki, girdi-çıktı, algı-yargı kavramları üzerinden ele alınabilir. Yapay çevirmenin özelinde bu alan, “ne ekersek onu biçeceğimiz bir sistemi çağırıştır” (Şahin, 2023, 9). “A Harlem Tragedy” ve çevirileri arasındaki ilişki de çalışma kapsamında etki-tepki, girdi-çıktı, algı-yargı (ya da ekilen-biçilen) ikilikleri üzerinden düşünülebilir.

Öykü, Harlem’de yaşayan Bayan Cassidy’nin, evli olduğu erkekten gördüğü şiddetin izlerini komşusu Bayan Fink’e göstermek için “proudly” (KM) “iftiharla” (EM1), “gururla” (EM2-3) göstermesiyle başlar. Öykünün başında yer alan bu şiddet göstergesi, ataerkil düzenin devamı için kadınların fikren ve fiilen işbirlikçi edilmesi gerekliliğine gönderme yapması açısından önem taşımaktadır. Bayan Cassidy, erkek şiddetini bir ilgi ve sevgi belirtisi olarak görece şekilde toplumsallaştırılmış olup, darp edilmiş olmaya değil, şiddet failinin sonradan yaşayacağı pişmanlıkla kendisine vereceği armağanlara odaklanmaktadır.

Diğer yandan, kaynak metnin başından itibaren kullanılan ve akışta yer yer belirginleşen ağız, öykünün geçtiği Harlem de dahil olmak üzere belirli bölge ve topluluklarda yaygın olan bir dil kullanımınıdır. Bu ağzın özelliği, standart dışı dilbilgisi ve sözcük kullanımının yanı sıra informal tonu ve sokak diline özgü argotik doğasından kaynaklanmakta olup, öykü açısından bağlamın tamamlayıcısı olarak önemlidir. Argo, aynı topluluktaki insanların ortak dildeki sözcüklere özel anlamlar vermek, bazı sözcüklerde değişiklik yapmak, dilin lehçelerinden, eskimiş unsurlarından, yabancı kökenli sözcüklerinden ve bunların farklı şekillerinden yararlanmak suretiyle oluşturdukları özel dil ya da söz dağarcığıdır (Arslan, 2015, 197). Hakaret ve küfür içeren ifadelerin yanı sıra jargon, mecaz, kinaye, deyim, kaba dil, teklifsiz konuşma, halk dili, alay ve şaka gibi kavramlar argo ile yakın anlamlar ifade edebildiğinden, argonun kesin sınırlarını çizmek kolay değildir (s. 200). Kaynak metinde kullanılan Harlem ağzı (ya da jargonunun) içeriğine bakıldığında, bu kavramlarla tanımlanabilecek kullanımlarda argonun nerede başlayıp bittiği muğlak kalmaktadır.

Bağlam 1

Bayan Cassidy, evli olduğu erkekten gördüğü şiddetin izlerini arkadaşına “[a]in’t it a beaut?” (KM) “[b]ak ne güzel” (EM1), “[n]e güzel değil mi” (EM2), “[g]üzel değil mi?” (EM3) diyerek gösterir. Erek metinlerde standart dil kullanımı tercih edilmiş ve böylelikle kaynak metnin belirleyici özelliklerinden biri olan ağız erek metinlere yansıtılmayarak anlamın eksik yorumlanması (Öztürk Kasar, 2021, 28) söz konusu olmuştur. Harlem ağzının Türkçeye yansıtılması

teknik olarak çok mümkün olmasa da, aktarımların günlük ya da standart dışı dil kullanımı üzerinden düşünülmesi mümkündür.

Yapay çevirmen tarafından oluşturulan EM4a'da ise “ne kadar güzel değil mi?” karşılığının yanı sıra alternatif olarak gösterilen “çok güzel değil mi?”, “ne güzel değil mi?” ve “güzel değil mi?” karşılıkları, insan çevirmenlerin metinlerinde olduğu gibi kaynak metindeki ağız kullanımını yansıtmamakta ve anlamın eksik yorumlanması (s. 28) ile sonuçlanmaktadır. Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında, EM4b'de standart dışı dil kullanımını bir ölçüde yansıtabilecek “ne güzel di mi?” şeklinde bir seçenek oluşturulabilmektedir.

Bu bağlam için EM4b üzerinde çeviri sonrası ek bir düzeltme işlemi elzem görülmediğinden, EM4c'nin oluşturulmasına gerek duyulmamıştır.

Bağlam 2

Bayan Cassidy'nin uğradığı şiddetin sonuçları, “[o]ne eye was nearly closed, with a great, greenish-purple bruise around it. Her lip was cut and bleeding a little and there were red finger-marks on each side of her neck” (KM) şeklinde tarif edilmektedir. Bu tanıma göre şiddet failinin eylemi kasten yaralama kapsamında olup, mağdurun yüz ve boğaz bölgesine aslında kalıcı hasar ya da iz bırakabilecek hatta ölüm tehlikesi oluşturabilecek şekilde zarar verdiği anlaşılmaktadır. Bu bölüm, erek metinlerde aşağıdaki şekillerde yer almıştır:

EM1: “Gözlerinden birinin etrafı morarmış, şişerek gözünü yarı yarıya kapatmıştı. Dudağı yarılmış kanıyordu.

Omzunun her iki tarafında kırmızı kırmızı parmak bereleri vardı” (s. 107).

EM2: “Etrafı yeşilli morlu koskocaman bir çürükle çevrili gözü yarıyarıya kapalıydı. Yarılmış dudağı kanıyor, boynunun iki yanında kırmızı parmak izleri görülüyordu” (s. 102).

EM3: “Çevresinde büyük, yeşilimsi mor bir bere ile gözün birisi hemen hemen kapanmıştı. Dudağı patlamıştı ve birazcık kanıyordu, boynunun iki yanında kırmızı parmak izleri vardı” (s. 129).

EM1'e eklenen “şişerek” göstergesi anlamın aşırı yorumlanmasına (Öztürk Kasar, 2021, 28) bir örnektir; gözün kapanması için şişmesi gerektiği doğrudur ancak bu gösterge kaynak metinde yer almamaktadır. Kanamanın derecesini anlatan “a little” göstergesinin EM1 ve EM2'de atlanması, anlamın eksik yorumlanması (s. 28) sonucunu getirmektedir. Diğer yandan, EM3'te kullanılan “birazcık” sözcüğü küçültme ekinden dolayı azlık nüansının yanı sıra sempati tonu da kattığı için şiddet vakasını hafife alan bir etki oluşturduğundan, kaynak metin bağlamında oluşmamış potansiyel bir karşılık kullanılmasıyla anlamın kaydırılmasına (s. 28) örnek oluşturmuştur. Bu noktada, yüz bölgesine vurulan her darbenin, fiziksel şiddetin ötesinde kişinin mahremiyetini koruyan fiziksel mesafenin de aşılmış olması nedeniyle mahremiyetin zorla ihlal edilmesi anlamına geldiği (Ahouandjinou, 2021, 16) de belirtilmelidir. Bu anlamda yüze uygulanan şiddet, aynı zamanda “bir el koyma ve tahakküm etme aracıdır” (s.19). Bağlam 2'de yer alan en çarpıcı anlam evrilmesi, şiddet mağdurunun “boynunun” iki yanındaki parmak izlerinin, EM1'de “omzunun” iki yanında olarak geçmesidir. Bu aktarım, şiddet failinin mağdurun boğazına sarılmış olduğuna yani onu boğmaya yönelik bir eylemin içinde bulunduğu dair önemli bir göstergenin ilintisiz olmamakla birlikte yanlış aktararak anlamın bozulmasına (Öztürk Kasar, 2021, 28) yol açmaktadır. EM1'de kullanılan parmak beresi ise anlamın bulanıklaştırılmasına (s. 28) bir örnektir; zira özgün yapıtta net olan bir gösterge “bere” sözcüğünün kullanımıyla belirsiz bir hale gelmiştir. İnsanı elleriyle boğmak ancak parmakları bastırarak yani parmak izi bırakarak mümkün olmaktadır; bere sözcüğü ise çağrıştırdığı çizik, sıyrık gibi anlamlarıyla durumu olduğundan hafif yansıtmaktadır.

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: “Bir gözü neredeyse kapanmıştı ve etrafında yeşilimsi mor büyük bir morluk vardı. Dudağı kesilmişti ve biraz kanıyordu ve boynunun her iki yanında kırmızı parmak izleri vardı. ”

Bu çeviride, EM1 ve EM2'nin aksine atlanan gösterge bulunmamaktadır. Şiddet mağdurunun dudağındaki hasarı belirtmek için kaynak metinde kullanılan “cut” göstergesi, erek metne anlamın kaydırılması (s. 28) suretiyle sözcüğün potansiyel bir anlamı olan “kesilmek” karşılığıyla aktarılmıştır. Öte yandan, “yeşilimsi mor büyük bir morluk” ifadesi ile “ve” bağlacının gereğinden fazla kullanılmış olması, cümlenin anlatım, akıcılık ve dilbilgisi yönünden yeniden ele alınmasını gerektirmektedir.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında söz konusu anlam evrilmeleri ve akıcılık sorunları giderilebilmektedir:

EM4b: “Gözlerinden biri neredeyse kapalıydı, çevresinde kocaman, yeşilimsi mor bir çürük vardı. Dudağı yarılmış, biraz kanyordu; boynunun iki yanında da kırmızı parmak izleri vardı. ”

Bu bağlam için EM4b üzerinde çeviri sonrası ek bir düzeltme işlemi elzem görülmediğinden, EM4c'nin oluşturulmasına gerek duyulmamıştır.

Bağlam 3

Bayan Fink, Bay Fink'in asla böyle bir şey yapmayacağını “kıskançlığını gizleyerek” söyler. Kaynak metinde erkek şiddetini erkek karakterin eylemleri, kadın karakterin ve anlatıcının söylemleri üzerinden normalleştirilirken kadınlara toplumsal olarak yapılandırılmış kıskançlık etiketi de yeniden üretilmiştir. Bunlara yönelik göstergeler tüm erkek metinlere yansıtılmıştır.

Kadını kadına kırdırma projeleri kapsamında, toplumsal bir klişe olarak yaralarını aktaracağı ve yaşadığı cefanın aynısını yaşatacağı birine gereksinim duyan (Ahouandjinou, 2021, 68) Bayan Cassidy'nin kaynak metindeki “I wouldn't have a man [...] that didn't beat me up at least once a week. Shows he thinks something of you. [...] but that last dose Jack gave me wasn't no homeopathic one. I can see stars yet. But he'll be the sweetest man in town for the rest of the week to make up for it. This eye is good for theater tickets and a silk shirt waist at the very least” (KM) ifadesi, erkek metinlerde aşağıdaki şekillerde yer almıştır:

EM1: “Ben en aşağı haftada bir dayak atmayan bir erkeğe koca demem, vallahi [...]. Bu son dayak pek berbattı. Tahammül edilir tarafı yoktu. Hala başım dönüyor. Ama telafi etmek için artık bir hafta uğraşır, kul köle olur. Her istediğimi yapar. Bu çürüğü görüyorsun ya, en aşağı ipek bir buluzla, iki tiyatro bileti eder” (s. 106).

EM2: “Beni hiç olmazsa haftada bir kere dövmeven adamı koca diye eve almam. Bu, seni düşündüğünü gösterir. Bu son dayak da öyle az buz şeylerden değildi ha! Ama şimdi kendini affettirmek için artık haftanın sonuna kadar şehrin en nazik adamı olacaktır. Bu göz en azından bir tiyatro bileti, bir de ipekli bluz demektir benim için” (s.102).

EM3: “En azından haftada bir kez beni dövmeven adamı tutmazdım [...]. Sana değer verdiğini gösterir. [...] Ama Jack'ın o son posta dayağı yok mu ya, hiç de sevecen değildi. Yıldızları hala görüyorum. Ama telafi etmek için haftanın geri kalanı boyunca semtin en tatlı adamı olacak. Bu göz en azından tiyatro biletleri ve ipek bir gömlek getirir” (s. 129).

Kaynak metinde yer alan ve erkek şiddetini hoş göstermeye yönelik “[s]hows he thinks something of you” klişesi, EM1'de yer almamaktadır. Böylelikle pek çok kültürde “hem sever hem döver” ya da “vurduğu yerde gül biter” türünde şiddet güzellmelerinin altında yatan zihniyetin göstergesi, erkek metinde yok edilmiştir. KM'de “that last dose Jack gave me wasn't no homeopathic one” şeklindeki örtük ve ironik kullanım, EM1'de açıklanarak verilmiştir. Şöyle ki, [h]omeopati, çok az miktarda seyreltilmiş bitki ve mineral kullanıp, iyileşmeyi tetikleyerek vücudun kendini onarmasını sağlayan [...] alternatif tedavi yöntemidir⁸. Bu anlamda kaynak metinde geçen “no homeopathic” doz, aslında yüksek doza karşılık gelmektedir. EM1'de kullanılan [b]u son dayak pek berbattı” açıklaması ve kaynak metinde olmadığı halde ona eklenen “[t]ahammül edilir tarafı yoktu” ifadesi, anlamın aşırı yorumlanmasına (Öztürk Kasar, 2021, 28) bir örnek oluşturmaktadır. EM2'de dayağın “az buz” olmayışı ile söz konusu yüksek doz ifade edilmekle birlikte, homeopati göstergesi yok edilmiştir (s. 28). EM3'de yer alan dayağın hiç de sevecen olmaması ifadesi, KM'de yer alan doz ya da bununla ilgili bir aşırı yorum taşımaktan ziyade, anlamı evrilmiş ancak metne herhangi bir ek ayrıntı sunmayan bir cümledir zira dayağın sevecen bir yönünün olmayacağı zaten açıktır. Bu karşılıkla homeopati benzetmesi şiddetin dozuna yönelik gösterge yok edilmiştir (s. 28). Öte yandan, travmaya bağlı olarak kafada yıldızlar uçuşması ya da baş dönmesi göstergesi EM2'de atlanmıştır. Kafaya alınan darbenin dozunu ve etkisini anlatan göstergenin silinmesi, aslında mağdurun hayati tehlike atlattığına yönelik önemli ayrıntının göz ardı edilmiş olması yönünden dikkat çekicidir.

Gözündeki morluğun karşılığında tiyatro biletleri ve ipek bluz kazanmaya heves ya da tamah eden kadın karakter, ekonomik ve toplumsal konumu yönünden “madundur, ikincildir, asalaktır” (Beauvoir, 2020, 192). Kadının darp

⁸ Memorial. <https://www.memorial.com.tr/tedavi-yontemleri/homeopati> [28.04.2024].

edilmeye karşılık olarak alacağı rüşvet, bir tür “örtük sözleşme” (Greimas & Courtés, 1979, 70) işlevindedir. Bu sözleşmenin adil bir tarafı yoktur zira “[k]adınlar hiçbir zaman erkekler kastıyla eşitlik temelinde alışveriş ve sözleşme yapan bir kast oluşturmamışlardır” (Beauvoir, 2020, 154). Diğer yandan sözleşme, kadınların içinden çıkamadıkları şiddet döngüsünün bir evresini örneklemesi açısından ayrıca önemlidir. Söz konusu döngü, gerginliğin tırmanması aşaması, şiddet aşaması ve balayı aşaması şeklinde sonlandıkça başa dönen evreleri ifade eder; balayı aşamasında “[ş]iddet uygulayan erkek, kadının gönlünü almaya çalışır, pişmanlığını dile getirir, özür diler, değişeceğine ilişkin sözler verir, hediyeler alır, durumun “normale” dönmesi için ilgili, sevecen ve yapıcı bir tutum sergiler.”⁹ Bayan Cassidy’nin durumunda şiddet, genellikle Cumartesi geceleri Bay Cassidy alkol aldığına tekrar eden bir döngüselliktedir. Alkol temelli şiddet, toplumsal olarak erkeklikle özdeşleştirilip normalleştirilen bir davranış kalıbıdır. “En çok alkolü erkekler tüketmeli ya da en çok öfkeyi erkekler göstermelidir. [...] öfke, hoş görülme korku ve acıyı engellemenin çok etkin bir yoludur ve genellikle ataerkil erkeklikle ilişkilendirilen türden saldırgan davranışlar üretir” (Tyson, 2006, 88). Bayan Cassidy de evli olduğu erkeğin öfkesinden hoşnuttur, zira şiddeti izleyen hafta boyunca yaptıklarını telafi etmek için şehrin en tatlı adamı olacaktır. EM1’de bu durum, kaynak metinde yer almayan “kul köle olur. Her istediğimi yapar” eklentileriyle aşırı yorumlanmıştır (Öztürk Kasar, 28).

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: “Beni haftada en az bir kez dövmeyen bir adamla birlikte olmak istemezdim. Senin hakkında bir şeyler düşündüğünü gösterir. [...] Ama Jack’in bana verdiği son doz homeopatik değildi. Henüz yıldızları görebiliyorum. Ama bunu telafi etmek için haftanın geri kalanında şehirdeki en tatlı adam olacak. Bu göz en azından tiyatro biletleri ve ipek bir gömlek için iyi.”

Bu alıntıda ilk cümleden sonra gelen cümleler, birbirlerine anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde bağlanmamaktadır. İkinci cümlede yapay çevirmenin İngilizce kaynak metinden sözcüğü sözcüğüne yaptığı çeviri sonucunda öge eksikliğinden kaynaklanan bulanıklaşmanın (Öztürk Kasar, 2021, 28) yanı sıra “[s]enin hakkında bir şeyler düşündüğünü gösterir” ifadesiyle İngilizce yapı doğrudan Türkçeye taşınarak ilintisiz olmamakla birlikte yanlış bir anlam üretimi (s. 28) söz konusu olmuştur. Dördüncü ve beşinci cümlede ise yine sözcüğü sözcüğüne çeviri nedeniyle anlam bulanıklaştırılmıştır (s. 28). Son cümlede yer alan “to be good for” ifadesi ise bir durum ya da eylemin belirli bir amaç için uygun olmasına işaret eder. Bu ifade de yapay çevirmen tarafından sözcüğü sözcüğüne çevrilmiş ve kaynak metinde yer alan tüm göstergeler erek metinde mevcut olmakla birlikte bir araya geldiklerinde anlamda yoksun bir sözcük oluşturduklarından anlamın parçalanması (s. 28) söz konusu olmuştur.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında söz konusu anlam evrimleri ve akıcılık sorunlarının üçünü cümle haricinde giderilebileceği görülmektedir:

EM4b: “Beni haftada en az bir kez dövmeyen bir erkekle [...] işim olmaz. Bu seni önemseydiğini gösterir. [...] Yalnız Jack’in verdiği o son doz hiçte öyle homeopatik filan değildi. Kafamda hala yıldızlar uçuşuyor. Fakat bunu affettirmek için bir hafta buranın en tatlı adamı olur. Şu göz en az iki tiyatro bileti ve bir ipek gömlek eder.”

Üçüncü cümlede homeopati ve doz üzerinden yapılan benzetmeler Türkçede anlatım bozukluğu ve akıcılık sorunlarına yol açmakta ve cümle muğlak kalarak anlam bulanıklaşmaktadır (s. 28). Bu noktada çeviri sonrası düzeltme işlemi devreye girmek durumundadır. Öte yandan, insan çevirmenlerin metinlerinde bu benzetmelere yer vermediği ve bu doğrultuda oluşan anlam evrimlerinin istendik olduğu söylenebilir.

Bunun yanı sıra, yapay çevirmenin sunduğu alternatifler arasında “işim olmaz” dilin argo özelliğini yansıtacak bir ifadedir. Diğer yandan “wasn’t no” ifadesinde yer alan standart dışı vurgu için, birçok kurallı karşılığın yanı sıra “hiçte” gibi dilbilgisi ve yazım normlarına uymayan bir sözcük de bulunmaktadır. Bu sözcük kaynak metindeki karakterin kullandığı ağız ve üslubu yansıtmaya açısından tercih edilebilecek bir sözcüktür.

Bununla beraber, bu bağlam özelinde diğer sözcükler için bu türden kural dışı alternatif sunulmadığından tutarlılık yönünden çeviri sonrası düzeltme düşünülebilir.

EM4c: “Beni haftada en az bi kere benzetmeyen bi adamla [...] işim olmaz. Bu seni önemseydiğini gösterir. [...] Yalnız o son posta da öyle böyle diildi hani. Kafamda hala yıldızlar uçuşuyor. Artık kendini affettirmek için bi hafta boyu buraların en tatlı adamı olur. Şu göz en az iki tiyatro bileti ve bi ipek gömlek eder.”

⁹ Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/> [27.04.2024].

Bu versiyonda şiddet dilinin yeniden üretimi için dolaylı bir ifade seçilerek “dayak atmak” yerine argoda aynı anlama gelen “benzetmek” karşılığı kullanılmıştır. Öte yandan, standart dışı dili yansıtmak için sözcüklerin söylendiği gibi yazılması yoluna gidilerek “bi” ve “diil” gibi ifadelerle yer verilmiştir. Homeopati ve doz üzerinden yapılan benzetmeler anlatım ve akıcılık sorunları nedeniyle yer verilmemiş ve “öyle böyle diildi” ifadesiyle anlam bulanıklaştırılmış (s. 28) ancak bu suretle daha anlaşılır hale getirilmiştir. Başka bir deyişle, bu örnekte ilginç olan, ikinci versiyonda kaynak metindeki benzetmenin korunmasından dolayı erek metin okuyucusu açısından oluşan anlam bulanıklığı, üçüncü versiyonda bu benzetmenin kullanılmayıp daha genel bir ifadeyle karşılanmasından dolayı kasten oluşturulan bir başka bulanıklıkla daha anlaşılır bir hale getirilmesidir. İkinci ve dördüncü cümleler ise ikinci versiyonda oldukları şekilde bırakılmıştır.

Bağlam 4

Bayan Fink’in, Bayan Cassidy’e , gördüğü şiddetin canını acıtıp acıtmadığına yönelik “Don’t it hurt when he soaks you?” sorusu, erek metinlere aşağıdaki şekillerde yansımıştır:

EM1: "Vurduğu zaman acımıyor mu?" (s. 108)

EM2: "Seni dövdüğü zaman acıtmıyor mu?" (s. 103)

EM3: "Seni ıslattığında canın yanmıyor mu?" (s. 130)

Kaynak metinde geçen “soak” sözcüğü, bölgesel argo niteliğiyle dövme ya da vurmak anlamlarına gelebilmektedir. EM1 ve EM2 bu anlamlara göre aktarılmış olmakla birlikte, argo nitelikli bir ifadenin argo olmayan bir sözcükle karşılanması bağlamında anlamın eksik yorumlanması (Öztürk Kasar, 2021, 28) söz konusudur. Öte yandan EM3’te sözcüğün birincil anlamı olan “ıslatmak” karşılığıyla yapılan çeviri, Türkçe argo kullanımda “dayak atmak”¹⁰ anlamına geldiğinden gerek sözcüğün anlamı gerekse argo kullanımı erek metne yansıtılmıştır.

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: “Seni ıslattığında canın yanmıyor mu?”

Bu çeviride de EM3’te olduğu gibi sözcüğün birincil anlamıyla yapılan çeviri, Türkçe argo kullanımda “dayak atmak” anlamına geldiğinden jargon ve anlam yansıtılmıştır.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında “soak” için “ıslatmak” haricinde önerilen karşılıklar (emmek, yıkamak, batırmak, sabunlamak) bağlamla ilgisiz olup, darp anlamını veren argo ya da standart bir sözcük bulunmamaktadır. Bu noktada yalnızca yapay çevirmenin sunduğu alternatifler kapsamında oluşturulması öngörülen EM4b pas geçilmektedir.

Çeviri, bu şekilde bırakılabileceği gibi, “ıslatmak” sözcüğünün “darp etmek” anlamıyla kullanımının çok yaygın ve bilinir olmadığı düşünülüyorsa çeviri sonrası düzeltme aşamasında gibi farklı bir alternatifle ilerlenebilir. Öte yandan, bölgesel ağız günlük dille karşılayarak kullanılan dili standart dışına çıkarmak için sözcüklerin söylendiği gibi yazılması düşünülebilir:

EM4c: “Sana giriştiğinde acıtmıyo mu?”

Alternatifler, yine argo niteliği taşıyan “dalmak” ya da “benzetmek” gibi sonuçları kısmen muğlak olan karşılıklar arasından değerlendirilebileceği gibi, “ağzını yüzünü dağıtmak” gibi aksiyonu sonuçlarıyla birlikte içeren aşırı yorumsal bir aktarım da tercih edilebilir.

Bağlam 5

Bayan Cassidy’nin Bay Cassidy tarafından uğratıldığı sistematik şiddete “haklı” mazeret olarak beyan ettiği “Why, didn’t I marry him? Jack comes in tanked up; and I’m here, ain’t I? Who else has he got a right to beat?” açıklaması, “kadınlara kendileri üzerindeki tahakkümde bir sorumluluk payı biçen” (Bourdieu, 2023, 56) zihniyetlere gerekçe oluşturacak niteliktedir. Bu söylem, erek metinlere aşağıdaki gibi yansımıştır:

¹⁰ Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> [28.04.2024].

EM1: "Sebeup ister mi? Evli değil miyiz? Jack eve kafayı tütüleyip geliyor Beni karşısında görüyor. Başka kimi dövebilir? Başka kimi dövmeye hakkı vardır ki?" (s. 109)

EM2: "Ne sebepten olacak, onunla evli değil miyim? Eve sarhoş gelir, ben de buradayım değil mi? Başka kimi dövmeye hakkı var ki?" (s. 103)

EM3: "Niye mi, onunla evli değil miyim? Jack dolu bir şekilde geliyor; ve ben de buradayım, değil miyim? Başka kimi dövmeye hakkı var?" (s. 130)

Argoda aşırı alkol kaynaklı "kafayı bulmak" anlamına gelen "tanked up" sözcüğü, EM1'de yine argo bir karşılık ile çevrilmişken, EM2'de kullanılan "sarhoş" sözcüğü, argonun argo olmayan bir sözcükle karşılanması bağlamında anlamın eksik yorumlanması (Öztürk Kasar, 2021, 28) sonucunu getirmektedir. EM3'te kullanılan "dolu bir şekilde gelmek" ifadesi ise bağlam içinde anlamdan yoksun kaldığından, anlamın parçalanmasına (s. 28) örnek oluşturmaktadır. Diğer yandan, kaynak metinde evlenmiş olmanın erkek açısından kadına şiddet uygulama "hakkı" vermesinin normalleştirilmesi tüm erek metinlere yansımış olup, EM1'e "Başka kimi dövebilir?" cümlesiyle ayrıca eklenen vurgu, anlamın aşırı yorumlanmasına (s. 28) örnektir.

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: "Neden, onunla evlenmedim mi? Jack kafayı bulmuş geliyor; ben de buradayım, değil mi? Başka kimi dövmeye hakkı var?"

Çevirinin ikinci cümlesindeki argo nitelikli deyim, yapay çevirmence benzer özellikte bir ifadeyle karşılıklılandırılmış ancak standart dışı "ain't I?" kullanımı standart dille aktarılmıştır. Bu durum, bölgesel ağzın yansıtılmamasından dolayı eksik yorum (s. 28) olarak değerlendirilebilir. Bunun dışında kaynak metin göstergeleri erek metne yansıtılmış olmakla beraber, bağlamı oluşturan cümlelerin vurgu yönünden yer yer çeviri sonrası düzeltmeye tabi tutularak parlatılması mümkündür.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında ilk cümleye "ben" vurgusu eklenebilmektedir.

EM4b: "Ne yani, onunla ben evlenmedim mi? Jack kafayı bulmuş geliyor; burada da ben varım, di mi? Başka kimi dövmeye hakkı var?"

Öte yandan yapay çevirmen konuşma diline özgü "ne yani" ünleminin yanı sıra insan çevirmenlerin kullanmadığı "di mi" alternatifini sunmakta olup, bu ifade dilbilgisi kurallarına uymayan söylemi yansıtabilecek konuşma diline özgü bir söyleyiştir. Ancak yapay çevirmen diğer sözcükler için benzer alternatifler sunmamakta ve böylece dilde tutarlılığı korumak adına çeviri sonrası düzeltme işlemine gereksinim doğmaktadır. Bu noktada kurallı kullanımdan çıkıp kuralsız kullanıma yönelen bir dil için bazı sözcüklerin söylendiği gibi yazılması ve noktalı virgül gibi noktalama işaretlerinin kaldırılması düşünülebilir:

EM4c: "Ne yani, onunla ben evlenmedim mi? Jack kafayı bulmuş geliyo, burda da ben varım, di mi? Başka kimi dövmeye hakkı var?"

Bağlam 6

Bayan Cassidy, Bay Cassidy'nin neden şiddet uyguladığını sorusuna "[s]ometimes it's because supper ain't ready; and sometimes it's because it is. Jack ain't particular about causes. He just luses till he remembers he's married, and then he makes for home and does me up" (KM) yanıtını verir. Bu yanıt erek metinlere aşağıdaki şekillerde yansımıştır:

EM1: "Bazan yemeğin hazır olmadığını, bazan olduğunu bahane eder. Öyle sebep araştırmağa pek meraklı değildir. Evli olduğunu hatırlayınca kadar çeker, hatırladı mı koşup gelir, beni güzelce bir ıslatır" (s. 109).

EM2: "Bazı yemek hazır olmadı diye, bazı oldu diye. Jack pek öyle sebeplere aldran cinsten değildir. Evli olduğunu hatırlayana kadar içer ve sonra eve gelip beni döver" (s. 103).

EM3: "Bazen yemek hazır olmadığından, bazen de olduğundan. Jack'ın bahaneleri pek belli değildir. Evli olduğunu hatırlayınca kadar dolar ve sonra eve gelip beni benzetir" (s. 130).

EM1 ve EM3'te standart dil kullanımı söz konusu olduğundan, kaynak metinde kullanılan ağzın yansıtılmaması nedeniyle anlamın eksik yorumlanması (Öztürk Kasar, 2021, 28) söz konusudur. EM2'de kullanılan "bazı" sözcüğü Türk Dil Kurumu sözlüklerinde "ara sıra" karşılığıyla da tanımlanmıştır. Ancak bu kullanım, standart dilde daha çok belirsiz miktarı ifade etmekte olup, genellikle bir kısım, birkaç, birtakım, kimi gibi anlamlara gelir. EM2'de "ara sıra" anlamındaki kullanımı daha çok bölgesel kalabildiğinden, kaynak metindeki bölgesel ağzın erek metindeki bölgesel dil kullanımıyla kısmen karşılandığı söylenebilir. Bu durum, EM2'nin tümünde söz konusu olmadığından, kasti olmaktan çok rastlantısal olması mümkündür. Öte yandan, standart dil dışılığın ağır bastığı son cümlede kaynak metinde geçen "lush" sözcüğü, argoda aşırı alkol tüketimi anlamında kullanılmaktadır. EM1'de yer alan "çekmek" sözcüğü argo kullanımı karşılamakta olup, EM2'de yer verilen "içmek" karşılığı argo olmadığından, argo dilin yansıtılmaması noktasında anlamın eksik yorumlanmasına (Öztürk Kasar, 2021, 28) örnek teşkil etmektedir. EM3'te kullanılan "dolmak" karşılığının ise özgün metinle ilintisi olmadığından, bu seçimle anlamı saptırılması (s. 28) söz konusu olmuştur. EM1'de yer alan "hatırladı mı koşup gelir" ifadesi kaynak metinde bulunmayan bir eklenti olduğundan, anlamın aşırı yorumlanması (s. 28) kapsamındadır. Erkek karakterin eve geldiğinde uyguladığı şiddeti ifade eden "does me up" ise, deyimsel fiilin yaygın anlamlarının dışında, bölgesel kullanımda "ciddi boyutta fiziksel zarar vermek"¹¹ anlamına gelen argo bir kullanımdır. Bu kullanım, yine argo nitelikli karşılıklarla; EM1'e "ıslatmak" ve EM3'e de "benzetmek" ifadeleriyle yansıtılmıştır. EM2'de yer alan "dövmek" karşılığı ise argo kullanımı yansıtmadığından anlamın eksik yorumlanmasına (s. 28) örnektir.

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: "Bazen akşam yemeği hazır olmadığı içindir, bazen de hazır olduğu için. Jack nedenler konusunda titiz değildir. Evli olduğunu hatırlayınca kadar oyalanır, sonra da eve gidip beni becerir."

Bu çeviride standart dil kullanımı söz konusu olduğundan, kaynak metinde kullanılan ağzın yansıtılmaması nedeniyle anlamın eksik yorumlanması (Öztürk Kasar, 2021, 28) söz konusudur. "Nedenler konusunda titiz olmamak" cümlesinde "particular" sözcüğünün potansiyel ancak kaynak metni tam karşılamayan bir çevirisi kullanılarak anlam kaydırılmış (s.28) ve bunun sonucunda oluşan muğlaklıkla bulanıklaştırılmıştır (s.28). Son cümlede söylem üreticisi kadın karakter evde olduğundan ve şiddet faili de onun yanına geldiğinden, kullanılan "eve gitmek" ifadesi Türkçe açısından anlatım bozukluğuna yol açmaktadır. Diğer yandan, son cümlede yer alan "becermek" ifadesi, bağlamla ilintili olmayan bir anlam üretimine neden olduğundan anlamın saptırılmasına (s. 28) örnektir.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında söz konusu anlam evrimeleri ve anlatım sorunları bir ölçüde giderilebilmektedir:

EM4b: "Bazen akşam yemeği hazır değil diye; bazen de hazır diye. Jack nedenlere takılmaz. Evli olduğunu hatırlayınca kadar ayyaş ayyaş dolanır, sonra da eve gelip beni halleder."

İlk cümlede her ne kadar konuşma diline daha yakın bir üslup kullanılmışsa da yine standart dil içinde kalınmıştır. EM4a'daki muğlaklık ikinci cümlede giderilmiş ve "takılmak" sözcüğüyle konuşma dili ve argo karışımı bir üslup bulunmuştur. "Lush" fiili için sunulan alternatifler arasında "ayyaş ayyaş dolanmak" anlama en yakın olmakla birlikte, alkol tüketmiş birini tanımlamakta ancak alkol tüketme anını yansıtmamaktadır. Son olarak, yapay çevirmenin "does me up" için ilk versiyonda verdiği "becermek" yerine sunulan alternatifler arasından hiçbirini anlamı karşılamamakta olup, bunların içinden "halletmek" seçeneği muğlak olmakla birlikte anlama bir adım daha yaklaşması nedeniyle tercih edilmiştir.

Çevirinin üçüncü versiyonu, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleriyle oluşturulan ikinci versiyon temel alınarak, çeviri sonrası düzeltme işlemiyle aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir.

EM4c: "Bazen akşam yemeği hazır değil diye, bazen de hazır diye. Jack nedenlere takılmaz. Evli olduğunu hatırlayınca kadar zıkkımlanır, sonra da eve gelip bana dalar."

Bu versiyonda kullanılan "zıkkımlanmak" ifadesi hem alkol tüketme sürecini yansıtmakta hem de kaba dil kullanımını karşılamaktadır. Öte yandan, ikinci versiyonda yer verilen "halletmek" ifadesinden kaynaklı muğlaklık, "dalmak" ifadesiyle giderilmiştir.

¹¹ Red and White Kop. Teach Yerself Scouse. <https://www.redandwhitekop.com/forum/index.php?topic=115615.0> [29.04.2024].

Bağlam 7

Bayan Cassidy, şiddet döngüsünün tekrarlandığı Cumartesi gecelerine ilişkin “Saturday nights I just move the furniture with sharp corners out of the way, so I won’t cut my head when he gets his work in. He’s got a left swing that jars you! Sometimes I take the count in the first round; but when I feel like having a good time during the week or want some new rags I come up again for more punishment” (KM) ifadesini kullanmaktadır. Bu açıklama, erek metinlere aşağıdaki şekilde yansımıştır:

EM1: “Cumartesi günleri sivri uçlu eşyaları ortadan kaldırıyorum. Jack işe girişince başımı delmesin diye... Sol yumruğu insanın nefesini tıkar. Bazan ilk hamlede yere serilirim. Fakat iyice gezmek, veya yeni bir şeyler aldirmek niyetinde olduğum hafta, biraz daha dayanırım” (s. 109).

EM2: “Cumartesi geceleri sivri kenarlı şeyleri bir kenara kaldırıyorum ki düşerken kafamı çarpmıyayım. İnsanı titreten bir solu vardır. Bazan ilk ravnunnda nakavt olurum. Fakat hafta içinde eğlenmek veya yeni kilim falan istersem ayılır bir kaç ravnunnda daha dayanırım” (s. 103-104).

EM3: “Cumartesi geceleri keskin kenarlı mobilyaları gözden uzak yerlere taşıyorum ki beni dövmeğe başladığında kafamı patlatmayayım diye. Bir solu var ki ayaklarını yerden kesiyor insanın! Bazan ilk ravnunnda saydırıyorum; ama haftamı iyi geçirmek istiyor ya da yeni elbiseler istiyorum, daha çok dayağa yol açıyorum” (s. 130-131).

Kaynak metinde erkek karakterin uyguladığı şiddeti örtük olarak anlatan “get one’s work in”, argoda “(suç teşkil eden) bir eylemde başarılı olmak”¹² anlamına gelmektedir. Bu örtüklük, EM1’de “işe girişmek” ifadesiyle karşılanmıştır. EM3’de yer alan “dövmek” ifadesi, örtük göstergenin açık göstergeyle karşılanması açısından anlamı aşırı yorumlanmasıyla birlikte, kaynak metinde yer alan argo söylemin yansıtılmaması yönünden anlamın eksik yorumlanması (Öztürk Kasar, 2021, 28) kapsamında değerlendirilebilir. Kaynak metinde kadın karakterin Cumartesi geceleri kafasını yarmamak için sivri uçlu mobilyaları ortadan kaldırmasına ilişkin söyleminde şiddet failinin adı anılmamaktadır. EM1’de ise, failin adı eylemle birlikte anılmak suretiyle örtük olan açık telaffuz edilerek aşırı yorumda (s. 28) bulunmaktadır. EM1 ve EM3’te “cut” fiiline karşılık olarak kullanılan “delmek” ve “patlatmak” kaynak metindeki anlamın aşırı yorumudur (s. 28). EM2’de yer alan “düşerken kafayı çarpmamak” ise kaynak metinde yer almayan bir ayrıntının eklenmesi bağlamında bir aşırı yorum (s. 28) iken, kaynak metinde doğrudan telaffuz edilen fiziksel zarar görmeme dürtüsü, çarpma ve onun sonucunda oluşabilecek dolaylı bir zarar ihtimaliyle örtük olarak karşılandığından anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) söz konusudur. Kaynak metindeki “left swing” ifadesinin EM2 ve EM3’te yer alan “solu olmak” karşılığı net bir anlam ifade etmediğinden anlamın bulanıklaştırılmasına (s. 28) bir örnek oluşturmaktadır. Kaynak metinde şiddet failinin sol yumruğunu sarsıcı bir şekilde kullanması, EM2’deki “titreten” şeklindeki aktarım, şiddetin dozunu eksik yansıttığından anlamın eksik yorumlanmasına (s. 28) neden olmaktadır. EM1’deki “nefes tıkayan” şeklindeki aktarım, yumruğun olası etkisiyle tamamen ilintisiz olmamakla birlikte yanlış bir anlam taşıdığından, anlamın bozulmasına (s. 28) neden olmaktadır. EM3’te de “ayakları yerden kesen” şeklindeki ifade ise, çok sevindiren, sevinçten havalara uçuran şeklindeki anlamı nedeniyle karmaşaya neden olmakta ve anlamın bulanıklaşması (s. 28) ile sonuçlanmaktadır. Kaynak metinde erkek şiddetiyle boks arasında yapılan benzetme, EM1’den eksiltildiği için anlamın eksik yorumlanması (s. 28) söz konusu olmuştur. EM3’de “ilk ravnunnda saydırmak” ifadesi yeterince net olmayıp anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) kapsamında değerlendirilebilecekken, cümlelerin geri kalanında anlatım bozukluğu mevcuttur. Son cümle, kadın karakteri birkaç giysi ve gezinti karşılığında şiddet görmeye razı hatta talip olan bir konuma indirgemektedir. Kaynak metinde geçen “new rags” göstergesi muhtemelen “rug” olarak algılandığından “yeni kilim” olarak çevrilerek, ilintisiz anlam üretimi nedeniyle anlamın saptırılmasıyla (s. 28) sonuçlanmıştır. Argoda “çul çaput” şeklinde ifade edilebilecek olan ve kaynak metinde “giysi” anlamında kullanılan bu kelime EM1’de “yeni bir şeyler” şeklinde ifade edilerek anlam bulanıklaştırılmış, EM3’te kullanılan “elbiseler” sözcüğü ise anlamı karşılamakla birlikte argo kullanımını yansıtmadığından anlamın eksik yorumlanmasına (s. 28) örnek oluşturmuştur.

¹² Green’s Dictionary of Slang. <https://greensdictofslang.com/entry/ct5x25y#sif267y>. [29.04.2024].

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: “Cumartesi geceleri sadece keskin köşeli mobilyaları yoldan çekiyorum, böylece o işini yaparken kafamı kesmeyeceğim. İnsanı sarsan bir sol vuruşu var! Bazen ilk rauntta sayıyı alıyorum; ancak hafta boyunca iyi vakit geçirmek istediğimde veya yeni paçavralar istediğimde daha fazla ceza için tekrar geliyorum.”

Çevirinin ilk cümlesinde zaman uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğu ve tutarsızlık söz konusudur. Ayrıca “just” sözcüğünün kaynak metin bağlamında gerçekleşmemiş potansiyel bir anlamı olan “sadece” karşılığının kullanılması, anlamın kaydırılmasına (s. 28) yol açmıştır. Aynı cümlede yer alan “kafasını kesmek” ifadesi bağlamla ilintisiz bir anlam ürettiğinden anlamın saptırılmasına (s. 28) örnektir. İkinci cümlede öge eksikliği söz konusu olup, sol vuruşun kime ait olduğu muğlak kaldığından anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) söz konusudur. “İlk rauntta sayıyı almak” şeklindeki aktarım ise kaynak metinde ifade edilenin tersi bir anlama geldiğinden anlamın çarpıtılması (s. 28) ile sonuçlanmıştır. Son cümlede “istediğimde” sözcüğünün iki kez tekrarından kaynaklanan acıcılık sorunu mevcuttur. “Daha fazla ceza için tekrar gelmek” ise sözcüğü sözcüğüne bir çeviri olup, anlamca bulanık (s. 28) kalmaktadır. Diğer yandan, “paçavra” sözcüğü “eskimiş bez veya kumaş parçası” anlamındadır; bu karşılık, kaynak metinde argo ifadeyle dile getirilen “giysi” göstergesiyle ilintisiz olmamakla birlikte yanlış bir anlam üretimi nedeniyle anlamın bozulmasına (s. 28) örnek oluşturmaktadır.

Çevirinin ikinci versiyonu, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri içinden yapılan seçimlerle aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

EM4b: “Cumartesi geceleri de sivri uçlu eşyaları ortadan kaldırıyorum ki o işini görürken ben kafamı yarmayayım. Öyle bir sol yumruğu vardır ki insanı serser eder! Bazen ilk rauntta saydırıyorum fakat o hafta iyi vakit geçirmek ya da yeni çaputlar almak istediğimde daha fazla bedel ödemek için tekrar ayağa dikiliyorum.”

Bu çeviriyle ilk versiyondaki halleriyle anlamın bulanıklaştırılması, anlamın kaydırılması, anlamın bozulması, anlamın çarpıtılması, anlamın saptırılması (s. 28) gibi farklı tür ve ölçekte anlam evrilmelerinin yanı sıra anlatım bozukluğu, tutarsızlık ve acıcılık sorunları da giderilmiştir. Öte yandan, “punishment” ile kastedilen, ağır darbeler sonucunda oluşan fiziksel zarar olup, aldığı darbelerle yere serilen mağdurun kimi zaman yerde kaldığı, kimi zaman da failin pişman olup af dilemek için yapacaklarına tamah ederek yerden kalkıp kendi isteğiyle tekrar şiddet görmesidir. Kaynak metinde boksla metinler arası bir ilişki kurularak, hakemin nakavt kararından önce ona kadar sayma durumuna gönderme yapılmıştır. Nakavt halinde maç biter ancak ona kadar sayma esnasında yerden kalkma durumu olursa devam eder. Şiddet mağdurunun ayağa kalkış amacı, bu versiyonda “daha fazla bedel ödemek için” şeklinde açıklanmıştır. Kullanılan ifade bedelin ne olduğu net olarak ifade edilmediğinden anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) söz konusudur.

Çevirinin üçüncü versiyonu, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleriyle oluşturulan ikinci versiyon temel alınarak, çeviri sonrası düzeltme işlemiyle aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir:

EM4c: “Cumartesi geceleri de sivri uçlu eşyaları ortadan kaldırıyorum ki o işini görürken ben kafamı yarmayayım. Öyle bir sol yumruğu vardır ki insanı serser eder! Bazen ilk rauntta yere serilirim; ama eğer o hafta iyi eğlenmek ya da yeni çaputlar aldırma istiyorsam daha fazla darbe almak için ayağa kalkarım.”

Bu versiyonda ilk iki cümle olduğu gibi korunmuştur. Üçüncü cümlede boksa anıştırma yapan ve konuyu bilmeyenler için muğlak kalan “saydırmak” ifadesinin “yere serilmek” olarak net anlaşılacak şekilde karşılanması açıklanma niteliğiyle aşırı yorum (s. 28) kapsamında görünse de, ifadeden anıştırmanın bir bölümü eksiltildiği için eksik yoruma (s. 28) neden olmuştur. Üçüncü cümlede kullanılan “iyi eğlenmek” sözcük sayısını azaltmak ve ifadeyi netleştirmek için yapılmış bir aşırı yorum (s. 28) tercihi olup, anlam açısından elzem olmadığı söylenebilir. Elzem olmayan aşırı yorum (s. 28) durumu “almak” yerine kullanılan “aldırma” düzeltmesi için de geçerlidir.

Bağlam 8

Bayan Fink, “kıskançlığını gizleyerek” kocasının kendisine şiddet uygulamayı asla aklından bile geçirmeyeceğini ve “halinden memnunmuş gibi görünerek” kocasının kendisine el kaldırmayacak kadar centilmen olduğunu söyler. Diğer yandan, Bay Fink asla şiddete başvurmamakta ancak Bayan Fink’e ilgi de göstermemektedir. Bayan Cassidy’nin “What I want is a masterful man that slugs you when he’s jagged and hugs you when he ain’t jagged. Preserve me from the man that ain’t got the sand to do neither!” (KM) şeklindeki ifadesi, erek metinlere aşağıdaki şekillerde yansımıştır:

EM1: “Ben erkekliklerini gösteren kocalardan hoşlanırım. Sarhoş olduğu zaman döğsün, ayık olduğu zaman sevsin, okşasın. Ne döğen, ne de okşayan kocadan Allah saklasın” (s. 110).

EM2: “Benim bütün istediğim sarhoş olduğu zaman beni döven, olmadığı zaman da seven bir erkektir. İkisini de yapamıyacak olanından Allah saklasın” (s. 104).

EM3: “Dolu olduğunda seni benzetecek, olmadığına da sarıp sarmalayacak güçlü bir erkek benim istediğim. Her ikisini de beceremeyen erkekten sakın beni” (s. 131).

Kaynak metinde söz konusu olan ağız, argo ögeler içermektedir. EM1 ve EM2’deki dil kullanımını ise standarttır; bu anlamda üslubun yansıtılmaması yönünden eksik yorum (Öztürk Kasar, 2021, 28) söz konusudur. EM3’te kullanılan “benzetmek”, argo üslubu karşılamakla birlikte, önceden de belirtildiği üzere “dolu olmak” anlamdan yoksun bir sözcük niteliğindedir. Kaynak metindeki “masterful man”, EM1’de “erkekliklerini gösteren kocalar” olarak aşırı yorumlanırken (s. 28), “masterful” göstergesi EM2’de yok edilmiştir. Yine “hug” göstergesi, EM2’de “sevmek, okşamak” şeklinde iki farklı vurgu ile karşılanarak aşırı yorumlanmıştır (s. 28). EM3’teki “sakın beni” söyleminde kimin sakınacağı muğlak kaldığından anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) söz konusudur.

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: “Benim istediğim, pürüzlü olduğunda sana vuran ve pürüzlü olmadığına sana sarılan usta bir adam. İkisini de yapacak kumu olmayan adamdan beni koru!”

Aktarıma bütün olarak bakıldığında çeviride argo nitelikli deyimlerin sözcüğü sözcüğüne çevrilmesi sonucunda anlamı parçalayan (s. 28) yani çeviri biriminde yer alan göstergeleri içermekle birlikte bir araya geldiğinde anlamdan yoksun kalan bir söylem oluşturulduğu görülmektedir. Bunun sonucunda kaynak metinde kullanılan bölgesel ağız ve argo nitelikli ögelerin erek metne yansıyamamasının yanı sıra anlamsal bir aktarım da söz konusu olamamıştır.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında söylemin anlamdan yoksunluk durumu giderilmiştir:

EM4b: “Benim istediğim, gerektiğinde vuran, gerektiğinde sarmalayan güçlü bir adam. Her ikisini de yapacak cesareti olmayan adamdan esirgesin beni!”

Bununla birlikte ilk cümlede kullanılan “gerektiğinde” ifadesi, özgün metinde açık ve net olarak ifade edilmiş bir söylemin genellenerek muğlaklaştırılması nedeniyle anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) sonucunu getirmektedir. Bunun yanı sıra, “slug” ve “(ain’t) jagged” sözcükleri argo nitelikli ve bölgesel ağız yansıtır özellikte olup cümlede kullanılan karşılıklar bunları yansıtmadığından anlamın eksik yorumlanması (s. 28) söz konusudur. Diğer yandan, EM4b’de yer alan “(ain’t got) the sand” deyim olup, karşılığında kullanılan “cesareti olmak” deyim değildir; bu nedenle de eksik yorum (s. 28) kapsamındadır. Son olarak “esirgesin” söyleminde kimin esirgeyeceği muğlak kaldığından anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) söz konusudur. Bu örneklerde ilginç olan, yapay çevirmenin sunduğu ilk versiyonda göstergenin anlam alanının dışında kalan karşılığın, anlam alanına bulanıklaştırılma ve eksik yorum (s. 28) suretiyle çekilmiş olmasıdır.

Çevirinin üçüncü versiyonu, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleriyle oluşturulan ikinci versiyon temel alınarak, çeviri sonrası düzeltme işlemiyle aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir.

EM4c: “Benim istediğim kazak bi erkek, kafayı çektiğinde girişsin, çekmediğinde sarmalasin. Bunlara yüreği yetmeyen benden uzak olsun!”

Bu versiyonda özgün metindeki argo ve deyimsel kullanımlar “kazak erkek”, “kafayı çekmek”, “yüreği yetmemek” ifadeleriyle karşılanmış ve bölgesel ağız ve günlük dili kısmen yansıtmak için “bir” yerine “bi” karşılığı kullanılmıştır. Bunun yanı sıra “preserve me” söylemi olduğu gibi çevrildiğinde muğlak kaldığından “Tanrı/Allah esirgesin” gibi bir ifade gereksinimi oluşmaktadır; ancak özgün metinde yer almayan bir dinsel öge eklentisiyle aşırı yoruma gidilmek istenmediğinden anlam kaydırılarak (s. 28) “benden uzak olsun” denmiştir. Diğer yandan, akıcılık sağlamak için sözdizimsel ve vurgusal değişikliklere de yer verilmiştir.

Bağlam 9

Bayan Fink, Bay Cassidy'nin eve armağanlarla gelmesinden sonra kendi evine çıkıp ağlamaya başlar. Kocasını onu ne dövmekte ne sevmektedir. Bayan Cassidy'nin yaralarını, berelerini, ona verilen armağanları ve öpücükleri, onun kavgacı, çirkef, acımasız, "sevgi dolu" kocasını ve fırtınalı hayatını düşününce içini bir an nefret ve kıskançlık duygusu kaplar. Kendi kocası, hayatın tadından tuzundan haberdar değildir. Bu noktada, yemekten sonra bir köşede kendi halinde ayağını kaşıyarak gazete okuyan adamı kışkırtıp harekete geçirmeye karar verir: "You lazy loafer!" she cried, "must I work my arms off washing and toiling for the ugly likes of you? Are you a man or are you a kitchen hound?" (KM).

Bu hakaret söylemi, erek metinlere aşağıdaki şekillerde yansımıştır:

EM1: "Haylaz, tembel herif seni; benim canım çıksın, sen keyif çat. Senin gibi mendebur için ne başımın zoru.

Erkek misin, mutfak kedisi mi, anlıyalım" (s. 114).

EM2: "Seni tembel seni [...]. Senin gibi çirkin herifler için çamaşır yıkaya yıkaya kollarım kopacak. Erkek misin yoksa mutfak kedisi mi? Söyle bakalım" (s. 107).

EM3: "Seni gidi tembel boğaz! [...] senin gibi miskinler için bulaşık yıkamak zorunda mıyım yani? Erkek misin yoksa mutfak köpeği mi?" (s. 134).

Kaynak metinde kullanılan ağız, belli bir bölgeye ve kültüre ait dil kullanımı ve hakaret içeren bir söylemdir. EM2'de yer alan "seni tembel seni" söyleminde, kaynak metindeki "lazy loafer" ifadesindeki ikili göstergenin biri yok edilmiştir. EM3'te yer alan "tembel boğaz" ise net bir anlam ifade etmediğinden, anlamın bulanıklaştırılmasına (Öztürk Kasar, 2021, 28) örnektir. EM1'de kaynak metindeki "washing and toiling" ayrıntısına yer verilmeden "benim canım çıksın" şeklinde daha genel bir ifade kullanılmış ve anlamın bulanıklaştırılması (s. 28) söz konusu olmuştur. Aynı ifade, kaynak metinde deyim kullanılmadan dile getirilen bir ifadenin erek metinlerde deyimle karşılanarak ek vurgu yaratılması nedeniyle "aşırı yorum" (s. 28) olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, yine EM1'e eklenen "sen keyif çat" ifadesi, kaynak metinde olmayan aşırı yorumdur (s. 28). Kaynak metinde kullanılan "ugly" tanımlamasına karşılık olarak EM1'de kullanılan "mendebur" karşılığı, bağlama göre tamamen ilintisiz olmasa da yanlış bir anlam olduğundan anlamın bozulmasına bir örnektir. Yine "ugly" tanımlaması EM3'te atlanmış, "loafer" yerine "miskin" cümledeki yeri değiştirilerek kullanılmıştır. Biyolojik cinsiyeti erkek olan bir kişiye hakaret olarak "erkek misin" sorusunun sorulması bu cümlede ataerkil zihniyeti yansıtan bir klişe olarak dikkat çekmektedir. Son olarak, kaynak metindeki "kitchen hound" EM1 ve EM2'ye "mutfak köpeği" değil, "mutfak kedisi" olarak yansımıştır. Türkçede pek anlam ifade etmeyen bu benzetme, kaynak metinde muhtemelen Bay Fink'i ev işlerinde yardımcı olmadığı ve sürekli yiyeceği yemeğin beklentisi içinde olduğu için eleştirmek üzere kullanılmaktadır. Köpek yerine kedi denmesi, her ikisinin de evcil hayvanlar olması nedeniyle tamamen ilintisiz olmamakla birlikte yanlış bir anlam üretimi olduğundan anlamın bozulmasına (s. 28) bir örnektir.

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: "Seni tembel aylak!" diye bağırdı, "Senin gibi çirkinler için kollarımı yıkamak ve çalışmak zorunda mıyım? Sen erkek misin yoksa mutfak köpeği mi?"

Bu aktarımda ilk ve son cümlelerde yer alan hakaret söylemleri vurgusuyla birlikte yansıtılmıştır. Diğer yandan, ikinci cümlede anlamdan yoksun söylem üretimi nedeniyle anlamın parçalanması (s. 28) ve söylemin bölgeye ya da günlük dile ve argo kullanımına özgü özelliklerinin yansıtılmamasından dolayı anlamın eksik yorumlanması (s. 28) söz konusudur.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında söylemin anlamdan yoksunluk durumu giderilebilmektedir:

EM4b: "Seni tembel aylak!" diye bağırdı, "Senin gibi bir tıpsız için kendimi paralayıp, yıkayıp didinmek zorunda mıyım? Sen erkek misin yoksa mutfak köpeği mi?"

Bu versiyonda, bir ve üçüncü cümleler olduğu gibi korunmuş, ikinci cümlede kaynak informel ve metaforik kullanımlara uygun seçimler yapılmıştır.

Çevirinin üçüncü versiyonu, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleriyle oluşturulan ikinci versiyon

temel alınarak, tek bir sözcüğün ve sözdiziminin değiştirilmesiyle yapılan çeviri sonrası düzeltme işlemiyle aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir.

EM4c: “Seni tembел aylak!” diye bağırdı, “Senin gibi bir tıpsız için yıkaya çitileye kendimi paralamak zorunda mıyım? Sen erkek misin yoksa mutfak köpeği mi?”

Bu versiyonda yıkamak yerine kullanılan “çitilemek” karşılığı ile neyin yıkandığına yönelik muğlaklık giderilmiş ve sözdiziminde yapılan değişikliklerle daha akıcı bir anlatım oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bağlam 10

Üst kattan gelen sesler üzerine meraklanan Bayan Cassidy, oraya çıktığında Bayan Fink’i gözü yaşlı ve üzüntüden perişan bir halde bulur. Bayan Fink kocasına önce hakaret edip sonra saldırdığı halde kendini darp ettirmeyi “başaramamıştır”. Hatta hakaret etmek için tembелliğinden ve miskinliğinden yakınıp suçladığı kocası, şiddete başvurmak bir yana, çamaşırları yıkamaya başlamıştır. Bundan utanç duyan Bayan Fink, ne olduğunu anlamak için eve girmek isteyen Bayan Cassidy’e şöyle der: “For God’s sake don’t open that door [...] And don’t ever tell nobody -keep it under your hat. He—he never touched me, and—he’s—oh, Gawd—he’s washin’ the clothes—he’s washin’ the clothes” (KM).

Bu durum, erek metinlere aşağıdaki şekillerde yansımıştır:

EM1: “Allahını seversen kapıyı açma [...]. Kimseye de söyleme. İçinde sakla... kılıma... kılıma bile dokunmadı. Çama... çamaşırları yıkıyor” (s. 116).

EM2: “Allahını seversen kapıyı açma [...]. Kimseye de söyleme. Elini bile sürmedi bana. İçerde çamaşırları yıkıyor... çamaşırları yıkıyor” (s. 108).

EM3: “Tanrı aşkına açma o kapıyı [...] Kimseye de bir şey söyleme -sende kalsın. Bana -bana dokunmadı bile ve- oh, Tanrım -elbiseleri yıkıyor- elbiseleri yıkıyor!” (s. 135).

Kaynak metinde standart dilbilgisinden sapmış söylemler, erek metinlerde kurallara uygun şekilde ifade edilmiş ve böylelikle üslubun eksik aktarımından ötürü eksik yorum (Öztürk Kasar, 2021, 28) söz konusu olmuştur. Kaynak metinde “keep it under your hat” bir deyim olup, EM1’de kullanılan “içinde sakla” ve EM3’te kullanılan “sende kalsın” karşılıkları da deyim niteliği taşıyan söylemlerdir. Bu ifade, EM2’de yer almadığından göstergenin yok edilmesi (s. 28) söz konusu olmuştur. Öte yandan, “don’t ever tell nobody” ifadesinin EM1’de “kılıma bile dokunmadı” karşılığıyla çevrilmesi, deyim niteliği olmayan bir söylemin, deyim kullanımıyla çevrilmesi suretiyle anlamın aşırı yorumlanmasına (s. 28) bir örnektir. Ayrıca standart dışı dilin standart dille aktarılması yönünden bakıldığında eksik yorumun (s. 28) da söz konusu olduğu söylenebilir. Son olarak, EM1’de kullanılan kekelemelik efekti yine kaynak metinde yer almayan bir özellik olduğundan aşırı yorumdur (s. 28).

Söz konusu bağlamın yapay çevirmen tarafından oluşturulan ilk versiyonu aşağıdaki gibidir:

EM4a: “Tanrı aşkına o kapıyı açma [...]. “Kimseye de söyleme. Şapkanın altında sakla. Bana hiç dokunmadı ve Tanrım, çamaşırları yıkıyor, çamaşırları yıkıyor!”

Kaynak metindeki standart dil dışı söylemler kurallara uygun şekilde ifade edildiğinden üslubun eksik aktarımından ötürü eksik yorum (s. 28) söz konusudur. Kaynak metinde kullanılan “keep it under your hat” deyimini sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinden bağlamdan kopuk ve anlamdan yoksun bir söylem üretimiyle anlamın parçalanması (s. 28) söz konusu olmuştur. Son cümlede yer alan “Bana hiç dokunmadı ve Tanrım...” ekindeki ifade de özellikle “ve” bağlacının kullanım şekli nedeniyle akıcılık yönünden sorunlu görünmektedir.

Çeviri, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleri üzerinden yeniden ele alındığında deyimmin sözcüğü sözcüğüne çevrilmesinden kaynaklanan anlam yoksunluğu giderilebilmektedir:

EM4b: “Tanrı aşkına o kapıyı açma [...]. Ve kimselere de söyleme sakın - bunu sır olarak sakla. Bana hiç dokunmadı ve—oh, Tanrım—çamaşırları yıkıyor—çamaşırları yıkıyor.”

Çevirinin üçüncü versiyonu, yapay çevirmenin sunduğu farklı sözcük alternatifleriyle oluşturulan ikinci versiyon

temel alınarak aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir.

EM4c: “Tanrı aşkına açma o kapıyı [...]. Kimselere de söyleme sakın, aramızda kalsın. Dokunmadı bile bana. Off, Tanrım çamaşır yıkıyo -çamaşır yıkıyo.”

Bu versiyonda çeviri sonrası düzeltme işlemi Türkçede akıcılık sorunu yaratan “ve” bağlaçlarının kaldırılması, sözdiziminin yeniden düzenlenmesi, ünlemin bağlamla uyumlu olacak şekilde değiştirilmesi ve “yıkıyo” ifadesiyle günlük ve kural dışı söylemin karşılanması suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Sonuç

O. Henry'nin “A Harlem Tragedy” adlı öyküsü, evli olduğu erkekten sistematik şiddet gören bir kadının bunu kendisine gösterilen özel ilgi olarak algılamak istemesi ve komşusunu da kendine özendirmesi etrafında kurgulanmıştır. Kadının (başka bir) kadına (ya da bizzat kendine) bir biçimde kırdırılması, ataerkil toplumun sürekliliğinin garanti altına alınmasında önemli bir etken olup, yaygın bir öz sabotaj türüdür. Bu olgu, kadınların kendi aleyhlerine işleyen ataerkil değerleri yine kendi aleyhlerine içselleştirmelerinin yanı sıra, dayatma ya da özendirme yoluyla diğer kadınlara da yaymalarıyla direnç kazanır. Öyküde kadına yönelik fiziksel şiddet güzelliklerinin yanı sıra kadınların muhtaçlaştırılması, itaatkârlaştırılması ve hizmetkârlaştırılması bizzat kadın karakterlere söylenen replikler ve takındırılan tavırlar üzerinden tekrar tekrar sıradanlaştırmaktadır. Bununla birlikte, yazınsal metinlerin aynı göstergeler üzerinden eşitsizlikleri ifşa etme ve çözüme yönelik çeşitli fikirler uyandırma potansiyellerinin olduğu da söylenmelidir.

Bu çalışmada kaynak metnin insan çevirmenler tarafından Türkçeleştirilen üç çevirisi ve yapay çevirmen kaynaklı üç versiyonu, aleni ve normalize formlarda ifade edilen cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddet göstergeleri ve bağlamın tamamlayıcısı olarak Harlem ağzı ile argo ve hakaret söylemlerinin aktarımı bağlamında ele alınmıştır. Bu kapsamda anılan göstergeler yayınlanmış çevirilerin yanı sıra DeepL üzerinden elde edilen ilk versiyon, yalnızca programın sunduğu alternatifler arasından seçip düzelterek oluşturduğumuz ikinci versiyon ve gerektiğinde ikinci versiyon üzerinden hazır seçeneklerden bağımsız olarak düzeltip şekillendirdiğimiz üçüncü versiyon, saptanan 10 bağlam üzerinden kaynak metinle karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve insan çevirmenlerin tutumu yapay çevirmenin tutumuyla karşılaştırılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde, metnin feminist okumalarını değiştirebilecek, dönüştürebilecek ya da yitime uğratabilecek göstergeler, Sündüz Öztürk Kasar'ın geliştirdiği Çeviride Anlam Evrilmesi Dizgeselliği (2021, 28) temel alınmıştır.

İnsan çevirmenlerce yapılan çevirilerde (EM1, EM2, EM3) gözlemlenen özellikler ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

1. Kaynak metinde yer almayan göstergelerin erek metne eklenmesi (anlamın aşırı yorumlanması)
2. Göstergelerin kaynak metinde olduğundan daha vurgulu bir biçimde aktarılması (anlamın aşırı yorumlanması)
3. Kaynak metinde deyimle ifade edilmeyen bir söylemin erek metinde deyimle karşılanması (anlamın aşırı yorumlanması)
4. Kaynak metinde yer almayan efektlerin erek metne eklenmesi (anlamın aşırı yorumlanması)
5. Kaynak metindeki net ya da spesifik bir göstergenin erek metinde muğlaklaştırılması ya da genellenmesi (anlamın bulanıklaştırılması)
6. Kaynak metinde bölgeye özgü ağzın erek metne yansıtılmaması (anlamın eksik yorumlanması)
7. Kaynak metinde derece bildiren zarfın erek metinde atlanması (anlamın eksik yorumlanması)
8. Kaynak metindeki argo nitelikli bir göstergenin argo olmayan bir göstergeyle karşılanması (anlamın eksik yorumlanması)
9. Kaynak metindeki standart dışı dilin erek metne standart dille aktarılması (anlamın eksik yorumlanması)
10. Kaynak metindeki üslubun erek dile aktarılmaması (anlamın eksik yorumlanması)
11. Kaynak metin bağlamında oluşmamış potansiyel bir karşılığın erek dilde kullanılması (anlamın kaydırılması)
12. Kaynak metinle ilintisiz olmamakla birlikte da yanlış bir anlam üretilmesi (anlamın bozulması)
13. Kaynak metnin sözcüğü sözcüğüne çevirisi nedeniyle bağlam içinde anlamdan yoksun bir sözce üretimi (anlamın parçalanması)
14. Kaynak metinde yer alan bir ya da daha fazla göstergenin erek metinde atlanması (göstergenin yok edilmesi)

Bu özelliklere bakıldığında insan çevirmenlerin metinlerinde saptanan anlam evrilmelerinin genellikle göstergenin anlam ve dolay anlam alanlarında kaldığı görülmektedir. İnsan çevirmenler şiddet göstergelerini yer yer olduğundan fazla ya da az yansıtarken, kimi zaman da erek kültüre anlam ifade edemeyebilecek bazı göstergeleri genelleyerek aktarmışlardır. Öte yandan, kültürel bağlamın tamamlayıcısı olan bölgesel ağzın (en azından standart dışı bir dille) aktarılması yoluna gidilmemiş, aynı şekilde deyim ya da argo nitelikli ifadelerin aktarımında ise yer yer standart dil

kullanılmıştır. İnsan çevirmenlerin metinlerinde anlamsızlık alanına taşma durumu, bir örnekte muhtemelen deyimsel yapının anlaşılmasından, diğer bir örnekte ise yine deyimsel bir yapının atlanmasından kaynaklanmıştır. İnsan çevirmenlerin metinlerinde irdelenen 10 bağlam kapsamında erek metinde kaynak metne karşıt anlamda bir gösterge kullanımıyla anlamın çarpıtılması ya da kaynak metinle tamamen ilintisiz bir karşılık kullanımıyla anlamın saptırılması türünden evrilmelere rastlanmamıştır.

Yapay çevirmenin oluşturduğu erek metnin ilk versiyonunda gözlemlenen özellikler ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

1. Kaynak metindeki standart dışı dilin sözcüğü sözcüğüne çevirisi nedeniyle erek metinde öge eksikliği oluşması (anlamın bulanıklaşması)
2. Kaynak metindeki bölgeye özgü ağzın erek metne yansıtılmaması (anlamın eksik yorumlanması)
3. Kaynak metindeki argo nitelikli bir göstergenin argo olmayan bir göstergeyle karşılanması (anlamın eksik yorumlanması)
4. Kaynak metindeki standart dışı dilin standart dille aktarılması (anlamın eksik yorumlanması)
5. Kaynak metni tam karşılamayan potansiyel bir anlamın kullanılması (anlamın kaydırılması)
6. Kaynak metinle ilintisiz olmamakla birlikte da yanlış bir anlam üretilmesi (anlamın bozulması)
7. Kaynak metinde kastedilen anlamın karşıtının üretilmesi (anlamın çarpıtılması)
8. Kaynak metinle tamamen ilintisiz bir anlam üretilmesi (anlamın saptırılması)
9. Kaynak metindeki tüm göstergelerin erek metinde mevcut olmakla birlikte bir araya geldiklerinde anlamdan yoksun bir sözce oluşturmaları (anlamın parçalanması)
10. Kaynak metindeki argo nitelikli deyimlerin sözcüğü sözcüğüne çevirilmesiyle anlamdan yoksun sözce oluşturulması (anlamın parçalanması)

Bu özelliklere bakıldığında yapay çevirmenin oluşturduğu ilk versiyonda anlamın aşırı yorumlanması ve göstergenin yok edilmesi gibi anlam evrilmelerinin bulunmadığı görülmektedir. Bunun öncelikli nedeni, yapay çevirmenin kaynak metinde olmayan göstergeleri erek metne eklememesi ve aynı şekilde kaynak metinde olan göstergeleri erek metinden eksiltmemesidir. Yapay çevirmenin oluşturduğu ilk versiyonun insan çevirmenlerin metinleriyle ortak bir yönü, bölgesel ağzın genellikle yansıtılmaması ve argo nitelikli ya da deyim özellikli ifadelerin aktarımında ise çoğunlukla standart dil kullanılmasıdır. Anlamsızlık alanında anlamın saptırılması ve parçalanması kapsamında örnekler söz konusu olup, anlamın parçalandığı örneklerde insan çevirmenin metninden daha derin anlam yoksunlukları gözlemlenmektedir. Öte yandan yapay çevirmenin metni anlatım, akılcılık ve dilbilgisi yönünden yer yer yeniden ele alınmayı gerektirirken, insan çevirmenlerin metinlerinde bu boyutta sorunlara rastlanmamıştır. Bunların yanı sıra, insan çevirmenlerin metinlerinde genel olarak çok büyük yanlış anlaşılmalara ya da el sürçmeleri haricinde görülmeyen anlamın çarpıtılması yani zıddının kullanılması düzeyinde bir evrilme, yapay çevirmenin metninde mevcuttur.

Yapay çevirmenin oluşturduğu ilk versiyonunun üzerinden yine yapay çevirmenin sunduğu seçenekler kullanılarak üretilen ikinci versiyonda gözlemlenen özellikler ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

1. Sözcüğü sözcüğüne çeviri nedeniyle muğlaklaşma (anlamın bulanıklaştırılması)
2. Net bir göstergenin genel bir göstergeyle karşılanması (anlamın bulanıklaştırılması)
3. Cümlede öge eksikliğinin söz konusu olması (anlamın bulanıklaştırılması)
4. Kaynak metindeki bölgeye özgü ağzın erek metne yansıtılmaması (anlamın eksik yorumlanması)
5. Kaynak metindeki argo nitelikli bir göstergenin argo olmayan bir göstergeyle karşılanması (anlamın eksik yorumlanması)
6. Kaynak metindeki standart dışı dilin standart dille aktarılması (anlamın eksik yorumlanması)
7. Kaynak metindeki deyimlerin deyim olmayan bir ifadeyle karşılanması (anlamın eksik yorumlanması)

Yapay çevirmenin önerdiği alternatiflerle sınırlı kalırsa da insan çevirmenin düzeltmeleriyle şekillendirilen son versiyonda kimi anlam evrilmeleri bulunmakla birlikte, bunların tümü göstergenin anlam alanı dahilindedir. Alternatifler arasında yer yer argo ya da standart dışı dil önerileri de olmakla birlikte sınırlı kalmakta ve her bağlam için sunulmamaktadır. Sonuç olarak, informal ve metaforik kullanımlara uygun seçimler yapılmış olmakla birlikte bu durum her bağlama yayılamamıştır.

İkinci versiyon üzerinden yapay çevirmene bağlı kalınmadan tamamen insan çevirmenin inisiyatifiyle modellenen üçüncü versiyonda gözlemlenen özellikler ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

1. Anlamı netleştirmek amacıyla açıklama (anlamın aşırı yorumlanması)
2. Kaynak metin okuyucusu için anlaşılır olup erek metin okuyucusuna anlam ifade etmeyen bir benzetmenin daha genel bir ifadeyle karşılanması (anlamın bulanıklaştırılması)

3. Konuyu bilmeyenlere anlam ifade etmeyebilecek bir anıştırmanın bir bölümünün eksiltilmesi (anlamın eksik yorumlanması)

Son versiyonda gözlemlenen anlam evrilmeleri kasti ve istendik olup, tümü metnin daha iyi akmasına ve anlaşılmasına yönelik çevirmen kararlarının bir sonucudur. Bu versiyonda kurallı kullanımdan çıkıp kuralsız kullanıma yönelen bir dil için bazı sözcüklerin söylendiği gibi yazılması ve noktalı virgül gibi noktalama işaretlerinin kaldırılması söz konusu olmuştur. Öte yandan, akıcılık sağlamak için sözdizimsel ve vurgusal değişikliklere de yer verilmiştir.

Özet olarak, bu çalışma kapsamında yapılan çözümlenmeler sonucunda, aşağıdaki genel sonuçlara varılmıştır:

1. Anlam evrilmelerine gerek insan çevirmenlerin gerekse yapay çevirmenin metinlerinde rastlanmaktadır.
2. İnsan çevirmenlerin metinlerinde anlam evrilmeleri genellikle göstergenin anlam ya da dolay anlam alanında kalmakta, başka bir deyişle anlamın biraz fazlasını, biraz azını, bazen genelini, yer yer potansiyelini ve bir şekilde ilintilisini ifade etmektedir.
3. Yapay çevirmenin metninde kaynak metindeki göstergeler eksiksiz yer almaktadır. Bu anlamda gösterge fazlalığından kaynaklanan anlamın aşırı yorumlanması ya da gösterge yokluğundan kaynaklanan anlamsızlık durumuna rastlanmamaktadır.
4. Yapay çevirmenin metninde deyim ve argo kullanımların çoğu zaman yansıtılmadığı ve sözcüğü sözcüğüne aktarım yapması nedeniyle göstergenin anlamsızlık alanına kayıldığı görülmektedir.
5. İnsan çevirmenler deyimle deyimle karşılaşmadıkları durumlarda da anlamı aktarmakta ve bu yönden üslubun yansıtılmaması kapsamında oluşan eksik yorum durumuna karşın anlam alanının içinde kalabilmektedirler.
6. İnsan çevirmenlerin standart dışı dil kullanımlarını yansıtmadıkları durumlar çeviri kararı olarak görünmekle birlikte, deyim ve argo kullanımlarını yansıtmadıkları durumlar eksik çözümlenme kapsamında düşünülebilir.
7. Yapay çevirmenin çeviri çıktılarının anlatım, akıcılık ve üslup açısından bütünsellik ve tutarlılık arz eden bir forma getirmek için insan çevirmenin müdahalesi elzem görünmektedir.
8. Yapay çevirmen tüm göstergelere (düzeltme gerektirse de) bir karşılık sağlamakta olup, göstergeleri ekrana dökme bağlamında zaman kazandırması ve seçenekler sunarak fikir vermesi açısından çeviri sürecinde paydaş olarak işlev görebilir.
9. Bununla birlikte yapay çevirmen yazınsal yapıtı öznel bir bakış açısıyla çözümlenme ve metni anlama yetisinden yoksun olduğu için tek başına işlev görmesi bugün için mümkün görünmemektedir. (Bu noktada insan çevirmenin de özellikle göstergenin anlamsızlık alanında ve kimi zaman da dolay anlam alanında kaldığı durumlarda çevirdiği metni yeterince anlayamamış/çözümleyememiş olabileceği not düşülebilir).
10. Yapay çevirmenden yazınsal çeviride bir paydaş olarak yararlanılması ancak insan çevirmenin metne yönelteceği eleştirel bir yaklaşım ve çeviri sonrası düzeltme yeterliliği ile mümkün görünmektedir.

Son olarak, “ataerkil ideoloji, düşünme, konuşma, kendimizi görme ve içinde yaşadığımız dünyaya bakış şeklimiz üzerinde yaygın ve köklü bir etkiye sahiptir” (Tyson, 2006, 92-93). Bu çalışmaya bütüncü olan “A Harlem Tragedy” adlı öykününün kadın karakterleri de kendilerini kendi gözlerinden değil, “aşkın bileşen” (Coquet, 2007; Öztürk Kasar, 2017, 188-189) olarak ataerkil toplumun gözünden görmekte ve söylemleri bu doğrultuda şekillenmektedir. Çalışma kapsamında 10 bağlam üzerinden ele alınan cinsiyet ayrımcılığı ve şiddet göstergeleri de insan çevirmenlerin kendi öznel algı ve yargıları ve onları şekillendiren aşkın bileşenler doğrultusunda aktarılmıştır; böylelikle söz konusu göstergelerin yer yer çoğaltılması, azaltılması, muğlaklaştırılması, potansiyel ya da yanlış ama ilintili bir alana kaydırılması söz konusu olmuştur. Bu noktada, feminist bir okuma üzerinden çeviri göstergebilimsel bir bakış açısıyla ilerlettiğimiz bu çalışmadaki anlam evrilmelerinin sözcük ya da gösterge temelindeki değişim, dönüşüm ya da yitimlerin (Öztürk Kasar, 2021, 28) ötesinde, öyküyü istila etmiş ayrımcılık ve şiddet söylemlerine ilişkin olgusal evrilmeleri ifade ettiğini, dolayısıyla etkilerinin parçaya değil bütüne dair olacağını vurgulamakta yarar vardır.

Diğer yandan, yapılan çözümlenmeler sonucunda özellikle göstergenin anlam alanı dahilinde kalınan durumlarda insan çevirmenlerin özne olarak “söyler ve söylediğini üstlenir” (Coquet, 1984, 13) konumunu koruduğundan söz edilebilir. Yapay çevirmen için ise bu henüz söz konusu değildir zira sağladığı çeviri çıktıları öznel değil kolektif niteliktedir. Son olarak, cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddetin her dil ve kültürde karşılığı bulunduğundan, bunları ifade edecek gösterge arayışı söz konusu olduğunda insan ya da yapay çevirmenin ne yazık ki tüm zaman ve uzamlardan gelen her türde ve dozda dilsel veri ile donatılmış olduğu öngörülebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Yazarın ORCID ID'si / ORCID ID of the author

Didem Tuna Küçük 0000-0002-1566-9503

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Ahouandjinou, A. (2021). *Hayatta kalmak için küçük felsefe seti* (D. Tuna, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- AmericanLiterature.com. (t.y.). *A Harlem tragedy*. Erişim: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-harlem-tragedy#google_vignette.
- Arslan, M. (2015). Argo. *Türk dili dil ve edebiyat dergisi, CIX* (767-768), 196-221. Erişim: <https://tdk.gov.tr/wpcontent/uploads/2015/12/20151225Mehmet%20Aslan%20-%20Dilin%20Halleri%20Argo.pdf>
- Beauvoir, S. de. (2020) *İkinci cinsiyet II*. (G. Acar Savran, Çev.). 2. bs. İstanbul: YKY.
- Bourdieu, P. (2023). *Eril Tahakküm*. (B. Yılmaz, Çev.). 6. bs. İstanbul: Bağlam.
- Coquet, J.-C. (1984). *Le Discours et son sujet I*. Paris: Klincksieck.
- Coquet, J.-C. (2007). *Phusis et logos. Une phénoménologie du langage*. Paris: PUV.
- DeepL. (t.y.). Erişim: <https://www.deepl.com/tr/translator>
- Green's dictionary of slang. (t. y.). Erişim: <https://greensdictofslang.com/entry/ct5x25y#sif267y>.
- Greimas, A. J. & Courtés, J. *Sémiotique: Dictionnaire raisonné de la théorie du langage I*. Paris: Hachette, 1979
- Kuleli, M. (2021). Feminist okuma ekseninin yazın çevirisine izdüşümleri: Orhan Pamuk'un Veba Geceleri örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (Ö9), 284-306. Erişim: <http://dx.doi.org/10.29000/rumelide.984772>
- Memorial. (t.y.). *Homeopati*. Erişim: <https://www.memorial.com.tr/tedavi-yontemleri/homeopati>.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (t.y.). Şiddetin Döngüsü. Erişim: <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/>
- O. Henry. (1945). Harlem'de bir facia. *Hikâyeler II* (N. Eren, Çev.) (s. 107-116). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- O. Henry. (1954). Harlem'de bir facia. *Son Yaprak* (M. Harmancı, Çev.) (s. 102-108). İstanbul: Varlık Yayınları.
- O. Henry. (1983). Bir Harlem trajedisi. *Bankerin Aşk* (E. Esençay, Çev.) (s. 129-135). İstanbul: Deniz Kitaplar Yayınevi.
- Öztürk Kasar, S. (2009). Pour une sémiotique de la traduction. C. Laplace, M. Lederer, & D. Gile (Ed.), *La Traduction et Ses Métiers* (s. 163-175) içinde. Caen: Lettres Modernes Minard, Coll."Champollion 12".
- Öztürk Kasar, S. (2017). Jean-Claude Coquet ve Söyleyenler Kuramı. İ. Onursal Ayırır & E. Korkut (Ed.), *Prof. Dr. Ayşe Eziler Kıran'a Armağan* (s. 183-199) içinde. Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Öztürk Kasar, S. (2021). Çevirmek, anlamı eğip bükmeye sanatı mıdır?. D. Tuna & M. Kuleli (Ed.), *Söylem, Anlam ve Çeviri Üzerine Disiplinlerarası Tartışmalar* (s. 19-44) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Red and White Kop. (t.y.). Teach yourself scouse. Erişim: <https://www.redandwhitekop.com/forum/index.php?topic=115615.0>. 29.04.2024.
- Şahin, M. (2023). *Yapay çeviri*. İstanbul: Çeviribilim Yayınları.
- Tuna, D. (2022). Kadınlara nasihatlar: Tembih, tenkit ve tehdit üzerinden tahakkümün propagandası. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 10(32), 144-164. <http://dx.doi.org/10.33692/avasyad.1175406>
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (t.y.). Erişim: <https://sozluk.gov.tr/>
- Tyson, L. (2006). *Critical theory today. A user-friendly guide*. New York: Routledge.

Atıf biçimi / How to cite this article

Tuna Küçük, D. (2024) Cinsiyet ayrımcılığı ve şiddet göstergeleri karşısında (yapay) çevirmenin tutumu. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies, 21, 131–149. <https://doi.org/10.26650/ijuts.2024.1524516>

Censoring or Queering? TV-Subtitling of *South Park* in Türkiye*

Sansür mü, yoksa Kuirleştirme mi? Türkiye’de *South Park*’ın TV Altyazı Çevirisi

Cihan Alan¹ 

¹Dr., Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of Translation and Interpreting, Ankara, Türkiye

Corresponding author/

Sorumlu yazar : Cihan Alan

E-mail / E-posta : cihanalan@hacettepe.edu.tr

*This study is an expanded version of the paper titled “Censorship of taboo language in subtitling: The case of *South Park* in Turkey” presented by the author at Taboo Conference in Rome on September 30, 2022.

ABSTRACT

TV subtitles are mostly euphemized and ideologically recontextualized with individual and/or institutional motivations for the target viewer in Türkiye due to varying socio-cultural and political factors. Accordingly, subtitlers are faced with challenges in providing adequate translations for source taboo language, including sexually explicit swearwords and vulgar slang. However, censorship policies in AVT may conversely urge translators to be involved in a more creative process, which may, in turn, result in the subversion of the very censorious discourse. The aim of this study is to investigate censorship as an ideological and translation constraint in TV subtitling, as well as a factor laying the grounds for creating possible meanings in subtitling. To this end, a descriptive analysis was conducted based on the TV subtitles of *South Park*, an American sitcom animation show. The analysis shows that institutional norms force translators to be creative in transferring the taboo language to preserve humorous and obscene narrative content, which appears as a *queer* effort whereby the taboo meaning is destabilized, particularly in the case of references to sexual organs and homosexuality. The qualitative and quantitative analyses provide an overview of the translation strategies employed and the pragmatic effect created by freelance subtitlers translating for private media institutions from English into Turkish in the case of the taboo language. The case presented in this study can also give an insight into the translator’s performativity in AVT through which meanings are created in the target culture under repressive circumstances.

Keywords: Lubunca, queering translation, self-censorship, subtitling, taboo language

Submitted / Başvuru : 19.09.2024

Revision Requested /
Revizyon Talebi : 08.10.2024

Last Revision Received /
Son Revizyon : 12.10.2024

Accepted / Kabul : 23.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Türkiye’de TV altyazıları, çeşitli sosyo-kültürel ve politik etmenler temelinde, bireysel ve/veya kurumsal motivasyonlarla, hedef izleyici için ideolojik olarak örtmeceli ve yeniden bağlamsallaştırılmış şekilde sunulmaktadır. Buna bağlı olarak, altyazı çevirmenleri, cinsel içerikli küfürler ve kaba argo ifadeler de dahil, kaynak tabu dilin çevirisinde yeterliliği sağlamakta zorluklarla karşılaşmaktadır. Ancak, görsel-işitsel çeviride sansür politikaları, aksi yönde çevirmenleri daha yaratıcı bir sürece dahil edebilir ve bu da sansürcü söylemin altüst edilmesiyle sonuçlanabilir. Bu çalışmanın amacı, TV altyazılamada bir ideolojik ve çeviri kısıtı olarak, yanı sıra altyazıda olası anlamların yaratılmasına zemin hazırlayan bir etmen olarak sansür olgusunu incelemektir. Bu amaçla, Amerikan yapımı bir durum komedisi animasyonu olan *South Park*’ın Türkçe TV altyazıları üzerinden betimleyici bir çözümleme gerçekleştirilmiştir. Çözümlemenin sonuçları, kurumsal normlara bağlı çevirmenlerin tabu dili aktarırken mizahi ve müstehcen anlatıyı korumak amacıyla yaratıcı çözümler bulmaya zorladığını; bunun durumun da, özellikle cinsel organlara ya da eşcinselliğe gönderme içeren anlamların istikrarsızlaştırıldığı, kuir bir çaba olarak kendini gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu nitel ve nicel çözümleme, özel medya kuruluşları için İngilizce’den Türkçe’ye çeviri yapan serbest altyazı çevirmenlerinin tabu dil söz konusu olduğunda kullandıkları çeviri stratejilerine ve yarattıkları pragmatik etkiye genel bir bakış sunmaktadır. Çalışma olgusu aynı zamanda baskıcı koşullar altında çevirmenin performatifliği yoluyla erek kültürde anlamların nasıl yaratıldığına ilişkin bir fikir de verebilir.

Anahtar Kelimeler: altyazı çevirisi, çevirin kuirleştirilmesi, Lubunca, otosansür, tabu dil

1. Introduction

In Türkiye, the purification of language from what is considered to be taboo or offensive, be it an ideological effort in the form of (self)censorship or a habitual conformity to the standard language use, has always been a case in audiovisual translation (AVT) processes. The present study is aimed at investigating the TV subtitles of *South Park*, which provide a special case of recontextualization in AVT. The translational specificity of the animated sitcom in the Turkish context is based on its satirical humoristic language, which includes American slang, swearwords, interjections, bluntness, and derogation, along with a myriad of local and global topics that are regarded as taboo for the Turkish culture. As indicated by many authors of the book *South Park and Philosophy: You know, I learned something today* edited by Robert Arp (2007), the producers of the show do it in the name of ‘freedom of expression’, a quite problematic notion in Türkiye for more than two decades under the repressive rule of the Justice and Development Party. Therefore, in the audiovisual translation of the show, and of many other products including taboo elements, the degree of distinction between cultures about freedom of expression becomes prominent. What makes *South Park* specific as a research material for this study is the lexical choices resorted to by the Turkish TV subtitles of the show. The study sets out from the assumption that, when taboo and offensive language is concerned, the TV subtitling of *South Park* is a case of meaning creation rather than a mere effort of censoring unacceptable linguistic units for the Turkish audience.

The study focuses on the translator’s choices in rendering the taboo linguistic units, including expletives, swearwords and lexemes referring to bodily parts and same-sex relationship into Turkish. Taboo and offensive language fulfills specific dialogic as well as idiosyncratic functions that are closely related to the social-cultural background of linguistic communities (Diaz Cintas and Remael 2014, p. 196). Therefore, any change in this pragmatic impact on the translation process should be dealt with meticulously within the sociological boundaries of the receiving culture. Such an endeavor requires the researcher to describe the translation phenomenon within its multi-faceted conditions. Methodologically, this study is carried out in line with the principles of descriptive translation studies (DTS) developed by Gideon Toury (1995), also embracing a queer translation approach. From this point of view, the translator choices for the above-mentioned linguistic units will quantitatively and qualitatively be analyzed on the basis of the discursive conditions of the translation process. The qualitative analysis is based on the notion of translation as a deconstructive process that denies the transfer of fixed and stable meanings across languages (Arrojo, 2010), rather holds it as a framework for analyzing how sexuality travels across linguistic boundaries (Bauer 2015, p. 8).

Strategy-based descriptive studies on taboo and offensive language¹ in AVT (e.g. Ávila-Cabrera, 2015, 2016a, 2016b, 2020, Valdeón 2020, Wilkinson 2021) provide insightful methodologies and findings about translating taboo elements under various circumstances and within the constrained nature of subtitling. However, the present study, building on the previous literature, attaches its focus to the possible pragmatic effects produced by the subtitlers who are translating under repressive institutional conditions, apart from their toning down, neutralizing and toning up strategies. One of the motivations to conduct the present study is to show that translators who are subtitling for TV in line with a censorship policy can be so creative in rendering taboo and offensive language with sexual references that their so-called toned-down or censored translations may quite gain a concealed queer effect in the target culture. With this aspect, this study is expected to foreground the potential of subtitling as a mode of AVT to create meanings in receiving cultures besides its strategy-based translational dimension.

The following sections will deal with the concept of taboo and its relation to discourse, the socio-political situation in Türkiye, South Park as a problematic audiovisual product in Türkiye, taboo and offensive language as a translation issue in AVT, and subtitling strategies.

2. Theoretical Framework

To understand whether something is taboo for a specific community, a set of questions must be answered: In what cases or to what extent or for whom something is embarrassing and offensive? Who are the actors agreeing that something is a taboo, and under what historical conditions do these actors agree on it? What is the extent of the prohibitions and measures against a taboo, and who is the authority to impose them? In what ways and manners is this prohibition employed? How are these prohibitions or measures responded by others? All these aspects of taboo are encapsulated concisely in Allan and Burrige's (2006) definition: It is a "proscription of behavior for a specifiable community of people, for a specified context, at a given place and time" (p. 27). In short, the construction and perception of a taboo, as also stressed by Allan and Burrige, is always context dependent.

Translation has the role of creating such representations in target cultures through recontextualization. Sexuality, obscenity, blasphemy, and many other topics can gain different forms of construction in the translation process. Translator, thus, has the power to decide whether something is extravagant or tolerable for a specific community regardless of the effect of the concept in its source setting. Jose Santaemilia (2008) mentions the role of the translation of sexual language as an indicator of morality. For him, an analysis of the translations of sexual language can give insights about the imaginary limits of the translator's morality as well as the moral fabric of a community at a certain point in time (pp. 227-8). This point of view can be expanded into the translation of offensive and taboo language in this study. In this regard, analyzing translation of taboo and offensive language in TV subtitling can enable one to understand the translator's moral limits and intentions as an individual under certain socio-political conditions at a specific historical moment, which is also a representation of moral possibilities in the given community.

2.1. *Taboo as a notion residing between censorship and queering in translation*

In any translation modality, taboo or offensive language can be problematic because of its potential censorship due to various factors in the target culture. Therefore, it is important to distinguish between censorship and self-censorship for the translational phenomena. The former often denotes a prohibition by an authority who sanctions it for political correctness (Scandura 2004, p. 125), such as public institutions, governments, administrators, and the like. The latter, however, is more related to the translator's intentional or unintentional decision-making process. According to Santaemilia (2008), self-censorship may include many forms such as elimination, distortion, downgrading, misadjustment, infidelity, etc. as well as less obvious forms such as partial translation, minimization, and omission (p. 224). For him, contrary to institutional censorship, it is "an individual moral/ethical struggle between the individual and society. . . in order to produce rewritings that are 'acceptable' from both a social and a personal perspective" (2018, p. 16). Although self-censorship is not often welcome in the translational sense, it provides invaluable information about the social-psychological processes of a translator. It also offers data about the discursive limitations of the receiving culture about the topic in question (e.g. sexuality and desire, violence, death or killing, etc.), and further possibilities of the pragmatic effect that may not be unveiled through a strategy-based translation analysis. This is the point where a queer perspective answers the purpose.

The notions of translating the queer and queering translation refer to a mutually complementary position to translation, which takes its roots from the queer theory. Sedgwick (1993, p. 8) defines 'queer' as "the open mesh of possibilities, gaps, overlaps, dissonances and resonances, lapses and excesses of meaning where the constituent elements of anyone's gender, of anyone's sexuality aren't made (or can't be made) to signify monolithically". In other words, queer resists the notions of gender and sexuality as stable and categorical frameworks and leaves the floor to an infinite signification process where categories of gender and sexuality are destabilized. This aspect of queer is based on the post-structural theory. As Spurlin (2017) reminds us, according to the Derridean theory of signification, a "signifier continually replaces . . . another through an endless play of signification in the absence or deferral of a final meaning" (p. 3). Thus, by rejecting the notion of fixed linguistic signs, along with the performative effect of stylized reiterative acts that enable gender to appear as a natural sort of being (Butler 1990, p. 17), the queer gains a deconstructive nature. Even though queer theory emerged from philosophical investigations on gender and same-sex sexuality dating back to the late twentieth century, it does not limit itself to the politics of gender and marginalized sexualities; rather, it "challenges the status of dominant regimes of knowledge/power as natural and universal by focusing on the constructedness of those models, on their historical contingency, and on the politics of those models" (Baer and Kaindl 2018, p. 3). This opens

the gates for interrogating not only the target regimes that lead to translations reconstructing the hegemonic discourses, but also the mainstream or dominant translation theories, models, and practices. When it comes to the transfer of taboos across cultures, a queer perspective to translation questions the taboos that are stabilized by dominant discourses in specific communities and seeks for any possible meanings resisting the existing ones in the target regimes. Epstein's (2017) notion of 'acqueering' is useful for understanding some of the translator choices in the present study. According to this mode of translation, translators may opt for 'hijacking' the reader's attention by foregrounding sexuality and gender issues (p. 121). Such a queer effect in a recontextualized audiovisual product can compensate for the losses due to censorship procedures over the ST.

Having put the interplay of taboo, translation and queer into perspective, it can be said that a queer approach to subtitling may divert the attention from the constrained nature of the praxis into its potential of constructing discourses. Since this study aims at an investigation of the way sexually related offensive and taboo language is rendered in the Turkish TV subtitles, the theoretical stance of queer(ing) translation is envisaged to avoid an essentialist and sterile interpretation of the translator's choices. In the context of the present study, this queer approach will enable, on the one hand, (1) to see how domestic taboos are reproduced by the dominant repressive regimes of knowledge/power, and (2) to unearth hidden meanings that can change the dominant understandings about taboos in the Turkish culture.

2.2. Taboo language and subtitling

Subtitling is a doubly constrained modality among the sub-types of the AVT in the case of translating taboo and offensive language. The first constraint concerns the temporospatial aspect of the praxis. Subtitlers tend to omit taboo words, swearwords, and interjections if the space or time is limited (Diaz Cintas & Remael, 2014, p. 195), which leads to losses from the narrative content and characterization. The second constraint is related to the involvement of ideologies in the subtitling process, which ends up either with an institutional censorship or the subtitler's self-censorship. Whichever the case is, the product is a recontextualized one that can reflect the ideological dynamics of the target culture.

Data-driven analysis in this study has unearthed a set of strategies for translating taboo words. Parallel to the descriptive studies by Ávila-Cabrera (2015, 2016a, 2016b & 2020), taboo and offensive language can be toned down, maintained, or toned up in various cases. Also, there might be cases when the taboo words are neutralized with the use of orthophemisms. The most radical procedure is to omit the taboo content from the target text. In very rare occasions, translators may opt for compensating the loss of taboo content by simply adding new taboo words, expletives, or swearwords into the target subtitle. The translation strategies employed for rendering taboo language, swearwords, and expletives referring to sexual bodily organs and homosexuality can be seen in Table 1. The strategies have mostly been adapted from Diaz Cintas and Remael's (2007) strategies for the translation of culture-bound terms and Ávila-Cabrera's (2016a) strategies for translating offensive and taboo language.

Table 1.

No.	Strategies	Definition	Example
1	Loan	A taboo word or phrase in the ST is transferred into the TT in its original form or via an additional naturalization procedure.	ST: ...to give me <i>oral sex</i> right now TT: ...bana <i>oral seks</i> yapması için BT: ...to give me <i>oral sex</i>
2	Literal translation	Taboo language is rendered very closely, keeping the same semantic load and function.	ST: I was going to <i>gay</i> movie and bath houses. TT: <i>Eşcinsel</i> filmlerine ve hamamlara gidiyordum. BT: I was going to <i>gay</i> movie and bath houses.
3	Conceptual substitution	Taboo words or expressions are substituted with a completely different one in the TT regardless of the change in meaning and functionality.	ST: I don't need you <i>assholes!</i> TT: Sizin gibi <i>labuşlara</i> ihtiyacım yok! BT: I don't need you <i>gays!</i>
4	Euphemistic substitution	Taboo words or expressions are substituted with a milder alternative in the TT, toning down the vulgar effect.	ST: There's these two people who have <i>asses</i> where their heads should be. TT: Kafalarının yerinde <i>popo</i> olan iki kişi var. BT: There are two people who have <i>buttocks</i> where their heads should be.
5	Reformulation	A type of substitution by which a taboo word or phrase is expressed idiomatically for functional equivalence.	ST: <i>Up your ass</i> , jew. TT: <i>Canın cehenneme</i> , yahudi. BT: <i>Go to hell</i> , jew.
6	Lexical recreation	The invention of words or phrases to conceal the taboo or vulgar content of the ST.	ST: You're the one talking about killer <i>titties</i> . TT: Katil <i>ciciklerden</i> bahseden sensin. [<i>cicik</i> : neologism]
7	Omission	Complete or partial dropping of the original taboo word or expression.	ST: Ha, ha, what a stupid <i>asshole!</i> TT: Ne gerzek ama! BT: What a fool!

3. Context

3.1. The socio-political situation in Türkiye: Media and discourse

A considerable rise of authoritarianism can be observed in the policies of the ruling party, the Justice and Development Party, particularly since the Gezi Protests² with an accompanying escalation of conservatism in the Turkish society (Coşar, 2015). This ideological structuration, which was embodied with some radical transformations in the legal and executive bodies of the state, also has reflections in the media order in Türkiye. According to Binark (2015, p. 31), media and TV programs in Turkey, just like other ideological tools such as family, education, and work life, have become more conservative through repetitive productions that do not lead the viewer or reader to critical thinking. To maintain the social and political stability around its conservative and standardizing Sunni Islamic ideologies, the Ak Party has adopted the strategy of taking control of the media order through pressing so-called autonomous state institutions into service and, as Ayan (2019) accounts, constructing organic bonds with mainstream private media companies.

In Türkiye, all radio and television channels are under the strict supervision of The Radio and Television Supreme Council. As indicated on its website, the Supreme Council is administratively and financially autonomous and impartial (RTÜK, n.d. para. 1). It is composed of nine members who are elected by the Turkish Grand National Assembly from among the nominees on the basis of the number of MPs of each political party (RTÜK, n.d. para. 4). Today, the majority of the Supreme Council is composed of representatives from the ruling party and its partner Nationalist Movement Party.

Censorship and legal sanctions have been very useful tools for the ruling party to employ its conservative policies over the media institutions, and the Supreme Council has been the primary instrument to achieve this goal. Article 8

is one of the most frequently referred articles of the By-Law on The Procedures and Principles of Media Services for censoring the broadcast of particular content on TV:

1/f [Media service providers] shall not be contrary to the national and moral values of the society, general morality, and the principle of protection of family. (By-law, Article no.8-f)

1/m shall ensure that the Turkish language is used in a proper, favourable and intelligible way without undermining its characteristics and rules; shall not display coarse, slang and poor quality use of the language. (By-law, Article no.8-m)

1/n shall not be obscene. (By-law, Article no.8-n)

A case in 2022 exemplifies how the Supreme Council takes decisions and justify censorship. In the show titled *Jurassic World Evolution 2*, aired by Netflix, two female characters are portrayed as kissing each other. The Supreme Council fined Netflix for labeling the animation as “Family Watch Together TV” even if it was listed with a +18 symbol. The Council referred to Article 8 of the By-law on the Procedures and Principles of Media Services as a reason for this sanction and justified that the show was contrary to the national and moral values of the society, and it ruined the principle of the protection of the family. The Council also plays role in molding public opinion about critical issues. On September 18, 2022, some Islamist and nationalist groups organized an anti-LGBTI parade called “The Big Family Gathering”. The parade was officially permitted by the Istanbul Governorship, while Pride marches and many other gatherings have been prohibited for several years. Moreover, The Radio and Television Supreme Council declared this parade on its website as a “public service announcement”, which was called by many liberal fractions and LGBT+ organizations a crime against human rights (Tanış 2022, para. 8).

Translation practices of pro-government TV channels, by the middle of the first decade of the new millennium, serve as a strategic component of this discursive construction in Türkiye. Subtitling of *South Park* by Doğuş Media proves to be an example of the practices of mainstream TV channels under the domination of state institutions and the government.

3.2. Subtitling *South Park*: A problematic audiovisual product in Türkiye

Jack Lynch (2009) describes, in his book titled *The Lexicographers Dilemma: The Evolution of Proper English from Shakespeare to South Park*, the show as an endpoint in the historical evolution of standard English. The American animated sitcom, produced by Matt Stone and Trey Parker, has a rich repertoire of discursive linguistic tools. This discourse includes a crude and profane language lampooning any social, political, ethical, and religious view (Arp, 2007, p. 1). According to Cantor (2007), what distinguishes *South Park* from other similar productions is its satire on all forms of political correctness in the name of freedom of speech (p. 100). Although *South Park* includes American local color and handle mostly US politics and social behavior of American society, its witty way of handling topics, political satire against liberals and above all the obscene and vulgar language made the show one of the most popular series in Türkiye (Alan, 2011, p. 53). Nevertheless, its language and most of the topics in the show are considered taboo for broadcasting on Turkish television channels.

South Park was aired by the broadcast company Doğuş Group on three TV channels, namely CNBC-e (former Kanal E) and e2, for about 15 years at intervals. Between 2002 and 2015, it was shown by the latter two, and all subtitles were produced by two women freelance translators, Rüyam Olunçay and Zeynep Akkuş. Since CNBC-e and e2 were closed in 2015, the show has never been broadcast on Turkish TV channels again. A considerable number of episodes shown between 2007 and 2011 were banned by Doğuş Group in accordance with the rules and regulations of the Radio and Television Supreme Council. The reasons for banning the episodes, shown in Table 2, give a general clue about the taboo topics on TV in the given period. Moreover, Aziz Acar, the dubbing and translations department manager, indicated in a personal communication that the channel frequently received official warnings from the Supreme Council about the content of the *South Park* episodes. Consequently, the broadcast time of *South Park* was moved to midnights as of August 2009 to protect children from vulgar language and inappropriate content (personal communication, June 8, 2011).

Table 2.

Season/Episode	Title of the episode	Reason for the broadcast ban*
03/15	Cartman joined NAMBLA	Pedophilia, child abuse
03/16	Are You There God, It' Me Jesus	Personification of God
04/10	Probably	Personification of God; Sensitive political issue
04/11	4th Grade	Personification of God; Sensitive political issue
05/04	Scott Tenorman Must Die	Violence
05/09	Osama Bin Laden Has Farty Pants	Anti-Muslim views
06/19	The Red Sleigh Down	Portraying the Iraqis killing Jesus
07/05	Fat Butt and Pancake Head	Vulgarity
09/04	Best Friends Ever	Blasphemy
10/01	The Return of the Chef!	Vulgarity
10/03	Cartoon Wars 1	The Portrayal of Prophet Mohammed
10/04	Cartoon Wars 2	The Portrayal of Prophet Mohammed
11/02	Cartman Sucks	Homosexuality
11/02	The Snuke	Anti-Muslim views
11/06	D-Yikes!	Homosexuality
11/10	Imaginationland	Anti-Muslim views
11/11	Imaginationland: Episode II	Anti-Muslim views
11/12	Imaginationland: Episode II	Anti-Muslim views
12/05	Eek, A Penis!	Obscenity

*Data were obtained from the NTV CNBC-e Dubbing and Translations Department in 2011.

The contents of the banned episodes have parallels with the self-censored textual content in the subtitling process. In this respect, sexuality, especially homosexuality, blasphemy, child abuse, and threat to national politics, accompanied by obscene and vulgar language, are among the most critical topics that are subject to censorship on TV in Türkiye.

4. Materials and Methods

The motivation of this study is to investigate the ways in which the TV subtitling of taboo elements is carried out in the case of *South Park* between the years 2007 and 2011. To this end, a descriptive analysis of 48 episodes of Turkish TV subtitles was conducted. The number of episodes is based on the total number of subtitle files that the CNBC-e TV channel administration permitted to provide for the research. Both quantitative and qualitative approaches have been adopted in the analysis of the data as part of the “concurrent triangulation strategy” (Creswell, 2009, p. 213). Since this study is oriented at uncovering the sexual discourse in the target regime through subtitling, the corpus consists of taboo words, expletives, swearwords, and slurs referring to (1) sexual bodily organs and (2) homosexuality.

First, the translation of taboo words in these two categories have been quantitatively analyzed in a data-driven way. The categorization has been carried out on the basis of the above-mentioned translation strategies mostly adapted from Diaz Cintas and Remael’s (2007) and Ávila-Cabrera’s (2016a). Also, Ávila-Cabrera’s (2016a) taxonomy of toning down, maintaining, neutralizing, omitting or toning up the load of taboo and offensive language has been used to understand the subtitlers’ tendencies. The data is compiled into an excel sheet including the categories ST, TT, translation method, and further lexical categories (i.e. *Lubunca*, archaism and local usage, which will be dealt with in detail in the next section). A total of 220 subtitles with reference to sexual bodily organs and homosexuality were detected and categorized in terms of translation strategies and the load of taboo language in the TT. The quantitative value for the two parameters was calculated in unity since some target renderings were commonly used to refer to both bodily parts and homosexuality. Second, purposively selected Turkish renderings in the dataset, quantitatively categorized in the first step, have been analyzed with queer analytic approach to translation adopting Epstein’s (2017) notion of ‘acqueering’ and Baer and Kaindl’s (2018) notion of queering translation. Quantitative and qualitative research methods have been mixed in this study, on the one hand, to have an overview of imaginary limits and an overall moral perception of subtitles, which is closely related to the ideological and social political circumstances of the community they are living in; on the other hand, to verify or refute some of the findings from the quantitative analysis (Creswell 2009).

As signaled earlier, the research questions at the core of this research design are as follows:

1. What are the strategies employed by subtitles in the case of translating linguistic units referring to sexual bodily organs and homosexuality? What is the tendency of subtitlers: to tone down, maintain, neutralize, omit, or tone up the taboo content in the TT?
2. What further meanings can be drawn from the subtitlers' translation choices? How can the choices be interpreted from a queer perspective? Do the qualitative findings from the queer-oriented analysis verify or refute the quantitative results?

5. Data Analysis and Findings

220 instances of taboo and offensive language with references to bodily parts and homosexuality were found in the analyzed 49 episodes aired on CNBC-e and e2 between 2007 and 2011. The translation strategies resorted to by subtitles are shown in Figure 1.

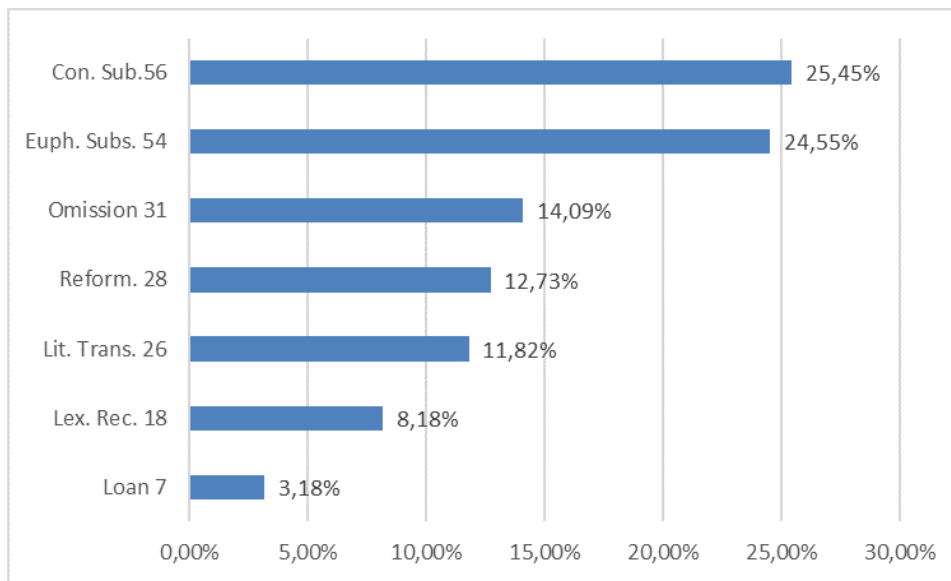


Figure 1.

Substitution (50%) constitutes half of the total number of translation strategies in the data. In 56 instances, out of 110, subtitles resorted to using conceptual substitution (25,45%), while euphemistic substitution (24,55%) was the second most recurrent strategy employed in 54 instances. The overwhelming percentage of the strategy shows that subtitles tend to change the taboo and vulgar linguistic units with milder alternatives. Words referring to bodily organs such as *anus*, *ass*, *asshole*, *balls*, *butthole*, *penis-butt*, *pussy*, *scrotum*, *testicle*, and *vagina* are among the most frequently substituted terms with conceptually differing ones in the TT. Similarly, euphemisms are often used by subtitles for the bodily organs such as *ass*, *bulge*, *cooze*, *dick*, *dumb-ass*, *knockers*, *nipple*, *penis*, and *tits*, as well as for the vulgar expletive *fag*.

Being a form of substitution, reformulation (12,73%) is also sometimes opted for by the subtitles in the target transactions to tone down or neutralize the expletives and vulgar expressions. For instance, the swearword *suck my balls* is rendered with the idiomatic expression *elinin körü* which is used in Turkish to express a dislike with some frustration. The third most recurrent strategy is omission (14,09%), which is mostly used for spatial concerns. When the original subtitles were too lengthy, subtitles did not hesitate to exclude swearwords, expletives, and interjections from the TT.

(1) ST: She's all drunk and spreading her legs. And showing her "poonaner" to everybody!

TT: Çok sarhoş ve bacaklarını açıp herkese gösteriyor.

BT: She is very drunk and spreads her legs, showing to everybody.

It should also be noted that subtitles have not paid much attention to the length of the subtitles when they tended to tone down the taboo and offensive language using substitution strategies. In this sense, it can be said that toning down a particular taboo content is much more important than considering audiovisual constraints in the case of subtitling

South Park. Literal translation (11,82%) has been resorted to by the subtitlers when the related term has more than one connotation in TL (e.g. *nuts*, *balls* rendered with top [*lit.* ball] instead of the vulgar word *taşak*); when milder child language is used in the dialogs; or when words referring to homosexuality are rendered with words literal but non-standard lexemes in the TL. The last case will be handled more elaborately in the following paragraphs. The least recurrent strategy was the use of loan words (3,18%). This strategy could be used for a limited number of terms such as *clitoris*, *scrotum*, *oral sex*, and *lesbian*, most probably on the grounds that, even if they appeared on the TV screen, children would be unfamiliar with their meanings.

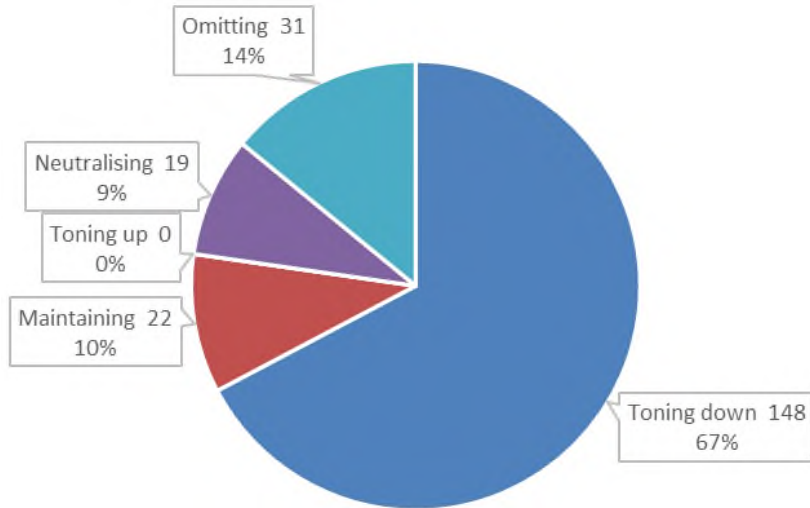


Figure 2.

Figure 2 shows the percentage of tones down, maintained, toned up, neutralized, and omitted taboo and offensive content of the original subtitles. As expected from the most preferred strategies, namely conceptual substitution and euphemistic substitution, the original taboo content was predominantly toned down in 148 instances (67%). In only 22 instances (10%), references to sexually related bodily organs and homosexuality were maintained in the subtitling process using literal translations and loans. When it comes to the non-transferred taboo language, as mentioned earlier, 14% percent of the swearwords, expletives and taboo words have been omitted from the TT. In 19 instances (9%), the taboo and offensive language has been neutralized via substitutions and reformulations. No toning-up case was observed in the total corpus.

Table 3.

<i>Lubunca</i>		Archaism		Local language use		Total
Instance	Percentage	Instance	Percentage	Instance	Percentage	
33	15,00%	3	1,36%	6	2,73%	19,09%
Out of 220		Out of 220		Out of 220		

Although the quantitative findings give the general idea that the taboo content in the TV subtitles of *South Park* were predominantly euphemized, neutralized, and even omitted, a considerable amount of translation choices by subtitlers (19,09%) deserve further attention. As shown in Table 3, the subtitlers used a non-standard slang variety, called *Lubunca* (15%), local language use (2,7%), and archaism (1,36%). Besides their considerable total percentage within the whole corpus, these preferences create a particular idiosyncratic effect and discourse for the target audience. As part of the concurrent triangulation principle of the research design, these subtitle choices will be analyzed qualitatively with a queer perspective.

In his extensive study about the historical evolution and social-functional aspects of *Lubunca*, Kontovas (2012) described the linguistic variety as a queer slang spoken among the gay male and trans female population in Türkiye, mostly in İstanbul. According to Kontovas, the overall use of *Lubunca* has declined over the past 60 years (p. 1); however, its use, especially among young LGBT+ people, has been increasing. Most of the lexemes are derived from a number of languages, including Turkish, Romani, French, Greek, Ladino, Armenian, among others. Today, *Lubunca* lexemes are used in many modes of translation to compensate for the probable loss of the queer semantic load of source texts. For instance, in his investigation of the Turkish translation of Rita Mae Brown's *Rubyfruit Jungle* in terms of its recreated queerness, Abdal (2023) highlights the use of *Lubunca* lexemes as an opportunity to represent queerness in the target culture alongside the misrecognizing strategies of the translator. The present study, however, focuses on the use of *Lubunca* as a way to escape the tension of censorship in rendering homophobic discourse of the source text, which subverts the interlingual TV-subtitling conventions in Turkey the practice of translation.

Many words used in the TV subtitles of *South Park* come from Romani, the largest non-Turkish contributor of lexemes to *Lubunca*. The following examples correspond to the use of *Lubunca* lexemes in the subtitles in various dialogs:

(2) ST: You asshole.
TT: Seni *labuş* oğlan.
BT: You gay boy.

The word *labuş* is a recreated word that may have been derived from the lexemes *lubunya* or *lapuş*. The former is derived from the Romani word *lubni* which refers to “gay, queer, fairy” (Kontovas, 2012, p. 1), while the latter is another *Lubunca* lexeme derived from the French word *la bouche*, referring to ‘the mouth’ (p. 8). The word *labuş* was frequently used by the subtitles for the protagonist Eric Cartman's cues when he curses on the people he dislikes. It is rendered for the word *asshole*, *butthole*, *asswipe*, *assface*, and *dumbass*. Therefore, the subtitlers preferred to substitute the words denoting the taboo bodily organs with another recreated lexeme that is used among homosexual and trans people in Türkiye.

(3) ST: ...when you catch your father jacking off in a gay men's bath house.
TT: ...babanı *şorolo* hamamında çavuşu tokatlarken yakaladığımda.
BT: . . . when you catch your father jerking off in a gay bath house.

The word *şorolo* is another *Lubunca* word referring to “passive homosexual male” (Aktunç, 2010, p. 273). The word derived from the Romani lexeme *şorolo* denotes “having a head/leader” (Kontovas, 2012, p. 7). Rather than using the loan *gay* or the literal rendering *eşcinsel* [lit. homosexual], the subtitlers resorted to the lexeme *şorolo* for the words *fag*, *gay*, *gay-ass*, *gaywad*, *queer*, and *queen*. Considering its denotation, it can be said that the use of *şorolo* is a literal rendering, except for resorting to it for the much more vulgar word *fag*. As with the word *labuş*, the toning down effect of *şorolo*, even if it is a literal rendering, comes from its unconventionality and non-standard usage.

(4) ST: Dude, girls are such fags.
TT: Ahbap, kızlar feci *nonoş* oluyor ya.
BT: Dude, girls are being terribly gay.

Another term used for rendering the insulting word *fag* is *nonoş*. The word is one of the Greek-derived *Lubunca* words, and it denotes “bottom, transvestite, effeminate gay man” (p. 8). Different from the two above-mentioned *Lubunca* words, *nonoş* is also used in standard Turkish as a derogatory term. Nevertheless, in terms of vulgarity level *ibne*, which is functionally the equivalent of the English words *fag* and *faggot*, is far more derogatory. Therefore, despite its derogation, *nonoş* was preferred as a euphemism by the subtitlers.

(5) ST: No, i'm teaching it how to bite someone's penis off.
TT: Hayır, birinin *tingişini* koparmayı öğretiyorum.
BT: No, I am teaching it how to bite off someone's penis.

(6) ST: Get off my ass, dickhole!
TT: Çekil popomdan *bibiş* kafalı.
BT: Get off my bottom, your penis head.

Tingiş and *bibiş*, exemplified in (5) and (6), are locally used words that are phonetically similar to some Greek-derived *Lubunca* words. The former is a lexeme used in the vicinity of the Antalya region that signifies “tiny, small” (Türk Dil Kurumu, n.d.a), while the latter means ‘penis’ in child language used in the Manisa region (Türk Dil Kurumu, n.d.b). According to Kontovas (2012, p. 15), the use of the morpheme *-oş/-uş* in *Lubunca* words, such as *nonoş* [gay], *homoş* [homosexual], *ibnoş* [fag], *malbuş* [Marlborro cigarette], etc., is an imitation of the Greek masculine singular nominative *-oç*. It can be said that the subtitlers have preferred to use the words *tingiş* and *bibiş*, ending with the

spread short vowel *i* and palato-alveolar fricative *-ş*, intentionally to maintain the phonetic effect of *Lubunca*. The effect is similar to *Lubunca* words; that is, with their non-standard characteristics in Turkish, the taboo content of literal renderings for the words *penis* and *wiener*, such as *sik* [dick], *çük* [penis], and *pipi* [penis], are toned down with the non-standard words *tingiş* and *bibiş*.

(7) ST: Huffing cat urine apparently causes a euphoric state and is also referred to as... cheesing.

TT: Kedi çışı koklamak öforiye neden oluyor. Diğer deyişle, "matizleştiriyor."

BT: Smelling cat urine causes euphoria. In other words, it makes you drunk.

(8) ST: You pieces of shit!

TT: Sizi *fışkı* parçaları!

BT: You pieces of shit!

Lubunca words and loanwords from other languages are not only used in the context of sexual insults. Another Romani-derived lexeme *matiz*, referring to 'drunk' (Kontovas, 2012, p. 7), was also preferred by the subtitlers in several cases. Even if using the standard Turkish adjective *sarhoş* [drunk] may not be taboo in TV subtitling, the subtitlers preferred to use the *Lubunca* word *matiz* as part of their intention to dispose a language variant that gives the impression that the characters in the show speak a different kind of language. Similarly, the Greek-derived lexeme *fışkı*, denoting feces, is substituted as a euphemism of the literal rendering *bok* [shit], another taboo word in Turkish TV subtitling. Both word choices by the subtitlers contribute to the eccentric use of language.

(9) ST: You wanna hold hands with a girl? Gaywad!

TT: Bir kızla mı el ele tutuşmak istiyorsun? *Hötöröf* müsün nesin!

BT: Do you want to hold hands with a girl? Are you gay?

(10) ST: I'm not just gay, I'm also a catamite.

TT: Ben sadece şorolo değilim, ayrıca bir de *kulamparayım*.

BT: I am not only gay, but also pederast.

Two other unconventional words referring to homosexuality are *hötöröf* and *kulampara*. The former, preferred for the ST word *gaywad*, is a coinage which was popularly used by Turkish magazines and newspapers as a homophobic insult in the 1970s and 1980s. Having a similar meaning to the ST vulgar word *catamite*, *kulampara* is an archaic word descending from Arabic and Persian, a blend of the lexemes *ğulām* [pederast in Arabic] and *bāre* [addict or hooked in Persian] (Nişanyan Sözlük n.d.).

The use of *Lubunca*, along with archaic and local lexemes, in the TV subtitles of *South Park* exemplifies an intralingual mode of translation, concealing on the one hand the vulgar and explicit language of the source text, and hijacking the viewers' attention, on the other hand, with the insertion of a queer language variety that is non-existent in the original script. It should also be noted that embedding the local queer slang variety into the overall homophobic discourse of the original text is a form of queering translation, in Baer and Kaindl's (2018) terms, whereby the praxis is transformed, intentionally or unintentionally, by disposing the role of circulating the queer in the receiving culture as a resistance both to the ST and target knowledge/power regimes.

6. Discussion and Conclusion

Considering the quantitative findings that concretely reveal the general tendency of TV subtitlers to conceal and tone down the taboo and offensive language of *South Park* stemming from its politically correct discursive-linguistic repertoire, one cannot deny the role of institutional policies in the target culture. Media companies and supervisory state institutions monitoring them in Türkiye have the Sword of Damocles in regulating the translation activities in the sense of what could appear on TV screens. Türkiye has a long tradition of euphemization of language on TVs. However, in the case of *South Park*, where any issue is handled with crudeness, profanity and vulgarity; media institutions and audiovisual translators as well become more alert about the taboo loads of subtitles. The TV subtitling activity handled in this study dates to the second half of the first decade in the new millennium when there were many signs of social transformation with the escalation of authoritarianism in the rule of the country. However, as the present study has attempted to reveal, translation activity under such repressive contexts may conversely be open to producing disruptive meanings due to the translator's high problem-solving creative effort. The translators' creativity resides in opting for using non-standard lexemes from a queer slang variety with an effort, on the one hand, to conceal the taboo content of the ST, and on the other hand to compensate for the loss of humor effect in TT.

Epstein's (2017) notion of 'acqueering' involves the translator's capability to "add in queer sexualities, sexual practices or gender identities or change straight/cis identities or situations to queer ones" (Epstein, 2017, p. 121). The point in

the present case is not that the original product has an inherent queer force transferred into the TL; on the contrary, the dialogic interactions, rendered by the TV subtitles with *Lubunca* lexemes, mostly exemplify quite a homophobic discourse which fulfills a phatic function in the characterization. This does not mean that the homophobic tone is excluded from the subtitles by using lexemes of a queer slang variety. However, the subtitles have recontextualized the ST discourse in such a way that sometimes the dialogic content gives the impression that the interlocutors belong to a queer community. From a queer perspective, this translational case points to producing a special “translation language”, based on a local queer slang variety, and foregrounding it in the TL as a standard style of speaking among teenagers. In this sense, this subtitling case is an intentional or unintentional production of a non-existent queer effect within the TL as a way of escaping the tensions of the source taboo language, rather than preserving the queer meaning potential of the ST.

Whether or not the ST has a subversive queer content, the catchy and eccentric texture of the subtitlers’ choices can be said to have generated a disruptive queer force in the TL. Toning down the source taboo and offensive language in subtitling, self-censorship suppresses and restricts any possible disruptive meanings of the ST, be it the force of freedom of speech or a queer effect. Nevertheless, the loss of the vulgar effect has been compensated for using *Lubunca* lexemes, which brought a novel subversive effect to the TT. This subversion does not necessarily derive from the transfer of same-sex sexual desire into the TT. Such a translation phenomenon would certainly have a deconstructive impact on the TV subtitling conventions, and on the conceptualisations of LGBT+ identities in Türkiye. What makes this subtitling case a disruptive attempt is that it contributed to the circulation of a special queer slang variety spoken by many sexually marginalized people in Türkiye through a popular TV show. Furthermore, along with the effect of toned-down language whereby the viewers have been protected from homophobic and vulgar expressions, the reproduction of this language variety can be said to have increased the visibility of queer identities among the viewers of *South Park* in Türkiye.

In the quantitative analysis, the effect of *Lubunca* lexemes such as *labuş*, *nonoş*, *şorolo*, etc. has been coded as ‘toning down’ since their commonly used counterparts in the standard Turkish are considered taboo in TV subtitling. It should be noted that the pragmatic effect of a linguistic variety depends on the community in which it is spoken. With the use of *Lubunca* lexemes in the subtitles, varied humoristic or social effects can ensue among viewers from different communities. Therefore, the humorous euphemistic language targeted at the general viewers can have a liberating effect for LGBT+ people, which can in turn trigger some social transformation. Leaving open such disruptive meaning possibilities, the TV subtitling of *South Park* in Türkiye is a case of queering translation. Whatever their motivation, either to censor a particular vulgarity on TV or to insert some queerness intentionally into the language of the show, the subtitlers created a queer effect that challenged the dominant understanding of non-normative sexualities in the target culture.

This study is notable in that it incorporates a queer perspective into equivalence-based descriptive research in AVT. Such a mixed research design can help unearth hidden meanings, particularly of sexuality, which might be overlooked in quantitative analyses based on categorization of translation choices according to conventional strategies. The critical standpoint of the queer translation perspective in this study has enabled us to unveil subversive meaning possibilities, stressing the moral fabric of the target culture at a specific point in time and on the disruptive practice of subtitlers under repressive conditions. In this sense, the strategy-based approaches to AVT built on the essential duality of ST and TT has also been queered in this study.

Further studies can explore *Lubunca*’s reception and the role of translated audiovisual products on this. With such a field study, we can gain a better insight into the effect of audiovisual translation on the changeability of viewers’ perceptions about non-normative sexuality. This study is based on a small corpus. More extensive research, with a larger dataset, that would investigate audiovisual translators’ perceptions about sexually related taboos in a specific period can reveal the general attitudes of translators in a more holistic way. The study did not focus on the effect of the gender or sexual identities of subtitlers. An analysis on this aspect of subtitling may also give further clues about translators’ moral limits regarding the involvement of this parameter in the translation process.

Notes

1. I follow the taxonomy proposed by Ávila-Cabrera (2016a) since the subtitle samples extracted for the purposes of the study include swearwords, expletives, and invectives, which can be classified under offensive language; as well as sexual references based on bodily parts and homosexuality, which are considered taboo in the Turkish culture.
2. Gezi Park is situated in Taksim Square, İstanbul. It was built in 1940 as the first park of the city in the Republican Era by the initiative of the governor Lütfi Kırdar, after the Topcu Kışlası (Artillery Barracks of Taksim), a symbol

of the Period of Autocracy, was demolished. It was called “İnönü Gezisi” (İnönü’s Parade), making reference to İsmet İnönü -second president of the Turkish Republic, for a long time.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares no conflict of interest.

Financial Disclosure: The author declared no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

ORCID IDs of the author / Yazarın ORCID ID’si

Cihan Alan 0000-0001-5220-3473

REFERENCES / KAYNAKLAR




- Abdal, G. (2023). The bounds of translatorial perspective in the Turkish translation of Rita Mae Brown’s Rubyfruit Jungle. *Litera*, 33(2), 437-456. <https://doi.org/10.26650/LITERA2023-1301814>
- Aktunç, H. (2010). *Büyük argo sözlüğü (tanuklarıyla)*. Yapı Kredi Yayınları.
- Alan, C. (2011). A descriptive study on censorship in the translation of *South Park* [Unpublished master’s thesis]. Hacettepe University.
- Allan, K., & Burridge, K. (2006). *Forbidden words: Taboo and the censoring of Language*. Cambridge University Press.
- Arp, R. (Ed). (2007). *South Park and philosophy: You know, I learned something today*. Blackwell Publishing.
- Arrojo, R. (2010). Philosophy and translation. In Y. Gambier & L. van Doorslaer (Eds.), *Handbook of translation studies, Vol. 1* (pp. 247– 51). John Benjamins Publishing Company.
- Ávila-Cabrera, J. J. (2015). An account of the subtitling of offensive and taboo language in Tarantino’s screenplays. *Sendebare*, 26, 37–56. <https://revistaseug.ugr.es/index.php/sendebare/article/view/2501/3789>
- Ávila-Cabrera, J. J. (2016a). The subtitling of offensive and taboo language into Spanish of *Inglorious Basterds*. *Babel*, 62(2), 211-32. <https://doi.org/10.1075/babel.62.2.03avi>
- Ávila-Cabrera, J. J. (2016b). The treatment of offensive and taboo terms in the subtitling of ‘*Reservoir Dogs*’ into Spanish. *TRANS: Revista de Traductología*, 20, 25–40. <https://doi.org/10.24310/TRANS.2016.v0i20.3145>
- Ávila-Cabrera, J. J. (2020). Profanity and blasphemy in the subtitling of English into European Spanish: Four case studies based on a selection of Tarantino’s Films. *Quaderns*, 27, 125–41. <https://www.raco.cat/index.php/QuadernsTraduccio/article/view/369977>
- Ayan, V. M. (2019). *AKP devrinde medya âlemi*. Yordam Kitap. https://www.google.com.tr/books/edition/AKP_Devrinde_Medya_%C3%82lemi/j-7gDwAAQBAJ?hl=tr&gbpv=1
- Baer, B. J., & Kaindl, K. (2018). Introduction: Queer(ing) translation. In B. J. Baer & K. Kaindl (Eds.), *Queering translation, translating the queer: Theory, practice, activism* (pp. 1– 10). Routledge.
- Bauer, H. (Ed). (2015). *Sexology and translation: Cultural and scientific encounters across the modern world*. Temple University Press.
- Binark, M. (2015). Creation of national will and stability on traditional and new media: Being left speechless and silent. In M. Köylü (Ed.), *Situation of LGBTI rights in Turkey and recommendations* (pp. 29-35). Kaos GL. <https://kaosgldernegi.org/images/library/2015situation-of-lgbti-rights-in-turkey-and-recommendations.pdf>
- By-Law on The Procedures and Principles of Media Services. Article 8. (2011). <https://www.rtuk.gov.tr/by-law-on-the-procedures-and-principles-of-media-services/4058/en>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Cantor, P. A. (2007). The invisible gnomes and the invisible hand: *South Park* and libertarian philosophy. In R. Arp (Ed.), *South Park and philosophy: You know, I learned something today* (pp. 97-111). Blackwell Publishing.
- Coşar, S. (2015). Suggestions for political sphere. In *Situation of LGBTI Rights in Turkey and Recommendations*. In M. Köylü (Ed.), *Situation of LGBTI rights in Turkey and recommendations* (pp. 19-27). Kaos GL. <https://kaosgldernegi.org/images/library/2015situation-of-lgbti-rights-in-turkey-and-recommendations.pdf>
- Creswell, J. W. (2009). *Research design. Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd Ed.). Sage Publications.
- Diaz Cintas, J., & Remael, A. (2007). *Audiovisual translation: Subtitling*. St Jerome.
- Epstein, B. J. (2017). Eradicalization: Eradicating the queer in children’s literature. In B. J. Epstein & R. Gillett (Eds.), *Queer in translation* (pp. 118-128). Routledge.
- Kontovas, H. (2012). *Lubunca: The historical development of Istanbul’s queer slang and a social-functional approach to the processes in language* [Unpublished master’s thesis]. Arizona University.

- Lynch, J. (2009). *The lexicographer's dilemma: The evolution of "proper" English, from Shakespeare to South Park*. Walker Publishing Company.
- Nişanyan Sözlük. (n.d.). kulampara. In *Nişanyan Sözlük (Çağdaş Türkçenin Etimolojisi)*. Retrieved September 26, 2023, from <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/kulampara>
- RTÜK. (n.d.). *About us*. <https://www.rtuk.gov.tr/about-us/1749/en>
- Santaemilia, J. (2008). The translation of sex-related language: The danger(s) of self-censorship(s). *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, 21(2), 221-52. <http://doi.org/10.7202/037497>
- Santaemilia, J. (2018). Sexuality and translation as intimate partners? Toward a queer turn in rewriting identities and desires. In B. J. Baer & K. Kaindl (Eds.), *Queering translation, translating the queer: Theory, practice, activism* (pp. 11-25). Routledge.
- Scandura, G. L. (2004). Sex, lies and TV: Censorship and subtitling. *Meta: Translators' Journal*, 49, 125-34. <https://doi.org/10.7202/009028ar>
- Sedgwick, E. K. (1993). *Tendencies*. Duke University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv11hpmxx>
- Spurlin, W. J. (2017). Queering translation: Rethinking gender and sexual politics in the spaces between languages and cultures. In B. J. Epstein & R. Gillet (Eds.), *Queer in translation* (pp. 172– 183). Routledge.
- Tanış, E. (2022, Sep. 16). LGBTİ+ karşıtı "Büyük aile buluşması"na iki gün kala, SPoD'dan Umut Rojda Yıldırım: "Yaşanacak toplanma potansiyel bir nefret suçu". *Medyascope*. Retrieved August 22, 2023 from <https://medyascope.tv/2022/09/16/buyuk-aile-bulusmasina-iki-gun-kala-spoddan-umut-rojda-yildirim-devlet-lgbti-yurttaslarini-koruyamayacak-kadar-aciz-mi/>
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins Publishing Company.
- Türk Dil Kurumu. (n.d.a). tıngış. *Derleme sözlüğü (Türkiye Türkçesi ağızları sözlüğü)*. Retrieved September 25, 2023 from <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dil Kurumu. (n.d.b). bibiş. *Derleme sözlüğü (Türkiye Türkçesi ağızları sözlüğü)*. Retrieved September 25, 2023, from <https://sozluk.gov.tr/>
- Valdeón, R. A. (2020). Swearing and the vulgarization hypothesis in Spanish audiovisual translation. *Journal of Pragmatics*, 155, 261–72. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.09.005>
- Wilkinson, M. (2021). Taboo and offensive language in audiovisual translation: A Spanish to English case study of the television series *Paquita Salas* [Unpublished master's thesis]. Tennessee State University

How to cite this article / Atıf biçimi

Alan, C. (2024) Censoring or Queering? TV-subtitling of *South Park* in Türkiye. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 150–163. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1552761>

The Position of Localization Literature (1998-2024) in Türkiye Türkiye’de Yerelleştirme Literatürünün Konumu (1998-2024)

Dilruba Temuçin^{1,2} , Mehmet Cem Odacıoğlu³ , Atalay Gündüz⁴ 

¹Research Assistant, Bursa Technical University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Translation and Interpreting, Bursa, Türkiye

²PhD Student, Dokuz Eylül University, Graduate School of Social Sciences, Translation and Interpreting Studies PhD Program, İzmir, Türkiye

³Assoc. Prof, Bartın University, Faculty of Letters, Department of Translation and Interpreting Studies, English Translation and Interpreting Program, Bartın, Türkiye

⁴Assoc. Prof, Dokuz Eylül University, Faculty of Letters, Department of Translation and Interpreting, English Translation and Interpreting Program, İzmir, Türkiye

Corresponding author/

Sorumlu yazar : Dilruba Temuçin

E-mail / E-posta : dilruba.temucin@btu.edu.tr

ABSTRACT

Localization is a (sub-)field within Translation Studies via the efforts of agents of localization who invest their capital and time in specializing within localization. This study aims to evaluate the development, position and significance of localization as a (sub-)field within Translation Studies in Türkiye. The research encompasses academic contributions from translation scholars, students, and other related disciplines, focusing on the evolution of localization literature since the 1990s. Methodologically, authors employ both quantitative and qualitative approaches, grounded in socio-cultural approaches and its notions like Bourdieusian translation sociology (agency) and Even-Zohar’s framework (culture planning) analyze the role of localization agents in enhancing cultural production and establishing a Turkish localization academic repertoire, namely, Turkish localization literature. Key findings indicate that Turkish localization literature has grown significantly since 2010s, with 125 studies identified, across various academic levels, with a notable emphasis on the interdisciplinary nature of localization, linking it to other interdisciplinary fields like Media Studies and Marketing. A significant portion of the literature focuses on various localization types and modes, including Video Game Localization, Website Localization, and Software Localization, showcasing diverse applications of localization practices in an academic discourse. Authors conclude that localization also serves as a critical tool for cultural planning and cultural advancement in Türkiye.

Keywords: Agency in Localization, Culture Planning, Localization, Localization Literature, Localization Repertoire

Submitted / Başvuru : 16.10.2024

**Revision Requested /
Revizyon Talebi :** 01.11.2024

**Last Revision Received /
Son Revizyon :** 02.11.2024

Accepted / Kabul : 02.11.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Yerelleştirme, yerelleştirme alanında uzmanlaşmak için sermaye ve zaman harcayan yerelleştirme eyleyenlerinin çabalarıyla Çeviribilim içinde güncelliğini koruyan bir (alt-)alandır. Bu çalışma, Türkiye’de yerelleştirmenin Çeviribilim içinde bir alt alan olarak gelişimini, konumunu ve önemini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Çeviribilim akademisyenleri, öğrencileri ve diğer ilgili disiplinlerden akademik katkıları kapsamakta ve 1990’lardan bu yana yerelleştirme literatürünün gelişimine odaklanmaktadır. Yazarlar, yöntemsel olarak, Bourdieucu çeviri sosyolojisi (eyleyenlik) ve Even-Zohar’ın kültürel çerçevesi (kültür planlaması) gibi sosyo-kültürel yaklaşımlara dayanan nicel ve nitel odaklı yaklaşımları harmanlayarak yerelleştirme eyleyenlerinin kültürel üretim faaliyetlerini geliştirmedeki ve Türk yerelleştirme akademik repertuarını, yani Türk yerelleştirme literatürünü oluşturmadaki rolünü eyleyen odaklı bir perspektiften analiz etmektedir. Temel bulgular, 2010’lardan bu yana Türk yerelleştirme literatürünün önemli ölçüde büyüdüğünü, çeşitli akademik düzeyde yürütülen 125 çalışmanın tespit edildiğini, yerelleştirmenin disiplinler arası doğasına dikkat çekildiğini ve Medya Çalışmaları ve Pazarlama gibi diğer disiplinler arası alanlarla ilişkilendirildiğini göstermektedir. Literatürün önemli bir kısmı, Video Oyunu Yerelleştirmesi, Web Sitesi Yerelleştirmesi ve Yazılım Yerelleştirmesi gibi çeşitli yerelleştirme türlerine ve modlarına odaklanmakta ve yerelleştirme uygulamalarının akademik söylemdeki çeşitli uygulamalarının ortaya konduğunu göstermektedir. Yazarlar, yerelleştirmenin Türkiye’de kültürel planlama ve kültürel ilerleme için kritik bir araç olarak hizmet ettiği sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerelleştirmede Eyleyenlik, Kültür Planlaması, Yerelleştirme, Yerelleştirme Literatürü, Yerelleştirme Repertuarı

1. Introduction

1.1. Socio-Economic Position of Localization and Localization Practices: Global Level

In 2003, the value of the *GILT*¹ industry (esp. localization industry) was between 3.7 billion and 5 billion USD (Fry 2003, cited in Pym 2004: XV). In 2020, the value of the localization industry was 39.37 billion USD (Verified Market Research, 2020). Comparatively, in 2022, the revenue of the glocalization² industry was estimated to accelerate by 5 billion USD, reaching approximately 56.18 billion USD (OneSky), since it was thought that from 2021 to 2026, glocalization industry will accelerate at a compound annual growth rate (CAGR) of 5.3% (OneSky). Similarly, El Turco’s statistic also indicated that the market value of the global localization industry was 43.62 billion USD (El Turco Jan 2023) in 2023, and by 2025, it will likely reach 48.96 billion USD at 4.2% CAGR (El Turco Jan 2023)³. Likewise, Allied Market Research Report demonstrates that solely market size of software localization was 5.9 billion USD, expecting it will reach 15.6 billion USD with 10.6% CAGR by 2032 (PR Newswire, Jul 10, 2023). According to a report entitled *The Post-Localization Era* (Lommel and DePalma, Sep 25, 2023; CSA Research Oct 11 2023), 2023 was the “peak year” (Figure 2- Service Boundaries Blur; Lommel and DePalma, Sep 25 2023) in terms of localization practices growing at a CAGR of 2.07% from 2021 to 2028 (Verified Market Research, 2020).

Contrasting with the data of CSA Research’s industry analysis (CSA Research, Oct 11 2023), the revenues of GILT actions has declined from 52.01 billion USD to 51.85 billion USD in the period of 2022-2023 (Lommel and DePalma, Sep 25 2023) due to the increasing amounts of Machine Translation (MT) services and other automation services such as Artificial Intelligence (AI) integrations with the 45% to meet the rising demand for digitalization to process multimodal volumes of data for multiple device types, calling for *post-localization era* (Figure 1- Service Boundaries Blur in the Post-Localization Era). The Post-Localization Era illustrates that 2022-2023 recession caused slowdowns, layoffs to apply digitalized strategies besides improved NLP Quality in neural MT⁴, and advances in Neural Information Processing Systems regarding the evolution of language models into a transformer structure as it describes the transformer architecture in LLMs which shape MT ecosystem (Vaswani et al., 2017), creating “Price competition is listed as a major challenge by 52% of Language Service Providers (LSPs)” (CSA Research, Oct 11 2023) in localization practices starting at 2023. Thus, markets failed to expand their borders due to the shifts in unit prices, and the competitive prices of automation-related actions reduced revenues critically. Still, it is expected that by

¹ Globalization, Internationalization, Localization, Translation.

² An acronym that defines and prioritizes the simultaneous execution of globalization and localization activities, giving equal weight and equal proportion to both types of action. Likewise, Glocal is a qualifier used for subjects and situations that exhibit both global and local characteristics. For example, multinational companies such as Nike and Apple aim to accomplish their internationalization and globalization objectives through capturing local markets by recognizing the locality and taking appropriate actions (the cumulative of actions taken by paying attention to criteria such as pricing, marketing, branding, socio-cultural and socio-economic levels in accordance with local market conditions etc.). Therefore, it is aimed to achieve this without giving up the intended outcomes of globalization and their own brand identities, brand values and policies, but without making the local feel these mentioned points at all/too much, and to create “narratives” in a way that the local will find a piece of itself and attract the local to itself.

³ For further data and statistics regarding localization industry revenue at the global level, see also Market Growth Reports’ Market Research Report named *2022-2029 Global Localization Software Professional Market Research Report, Analysis from Perspective of Segmentation (Competitor Landscape, Type, Application, and Geography)* at <https://www.marketgrowthreports.com/2022-2029-global-localization-software-professional-market-19719436>; and *Global Marketing Localization Service Industry Research Report, Growth Trends and Competitive Analysis 2022-2028* at <https://www.marketgrowthreports.com/global-market-22159333>. Access date: 11 Mar 2024.

⁴ “Machine translation market, a significant part of localization, reached 1.5 billion USD by 2024.”

2027, the localization industry will reach an astounding value of USD 72.72 billion if enterprises can manage to follow burgeoning opportunities, impressive growth trajectories and pronounced shifts in the glocal business environment dynamics.

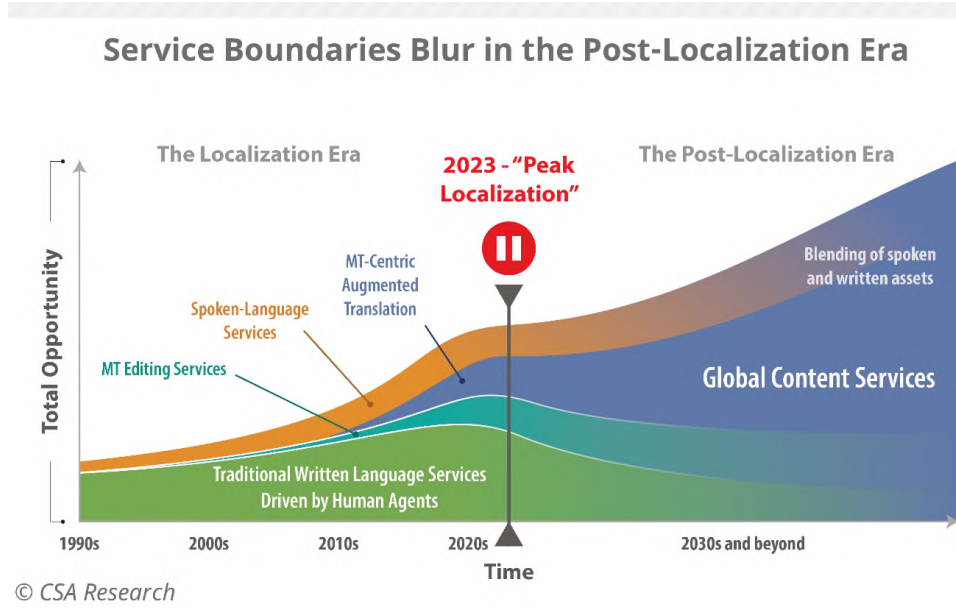


Figure 1. *Service Boundaries Blur in the Post-Localization Era (CSA Research; September, 25, 2023)*

1.2. Socio-Economic and Socio-Cultural Representation of Localization and Localization Practices: The Türkiye Level (Local Level)

For Türkiye, the first representation and the first environment in which localization was recognized quantitatively and qualitatively by a state/public body, and which pointed to taking action at the socio-economic level for the localization phenomenon, started with the definition of localization and the amount of investment it could receive in the articles of “Market Entry Support⁵ (*Pazara Giriş Desteği*)” and “Supporting Market Entry - Software, Digital Game, Mobile Application and Digital Brokerage Platform Support (*Pazara Girişin Desteklenmesi – Yazılım, Dijital Oyun, Mobil Uygulama ve Dijital Aracılık Platformu Desteği*)” in the State Aids Guide (*Devlet Yardımları Rehberi*) prepared by the Ministry of Trade in 2017. In the State Aids Guides, which are updated and published every year, the amount of grants that localization activities can receive has also been updated according to the socio-economic conjuncture and global economic conjuncture to conduct service commerce activities (Global İlişkiler Forumu Çalışma Grubu Raporu, 2018: 97).

The fact that the State Aid Guides emphasize items such as offering a niche product category, accurate pricing, reliable and versatile logistics solutions, sustainable supply chain, innovative digital marketing, localization in sales channels, an e-commerce infrastructure that will adapt to new technologies in a short time, and the establishment of an expert staff as a condition for receiving investment proves that the field and practices of localization have gained visibility Venuti, 1995) and momentum in Türkiye since 2017. In this regard, while it was possible to benefit from this support for a maximum of 3 years, with an annual limit of USD 200,000 and a 50% support rate between 2017 and 2022 (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı- ORAN Teşvik ve Destekler Rehberi, November 2017: 47; Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Devlet Yardımları Rehberi, May 2019: 66-70; Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Devlet Yardımları Rehberi, January 2022: 83-87; TÜBİSAD, 2022: 60), the guides prepared for 2023 and 2024 states that this period can be extended to 5 years with an annual limit of USD 250,000 and a 60% support rate (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Devlet Yardımları Rehberi, July 2023: 128-132; Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Devlet Yardımları Rehberi, February 2024: 93, 97), which is a very important indicator in terms of the representation of localization in Türkiye. While the term “yerelleştirme (lokalizasyon)” was used in the guides until 2023, the use of

⁵ All translations are our own unless otherwise stated.

only the term "yerelleştirme" from 2023 onwards is significant in terms of linguistic and socio-cultural representation. Aligning with this, another indicator that should not be overlooked in terms of the representation of localization at the institutional and public level is the allocation of an entire section to “Localization” in the Translator Application Book for Communication and Media (*İletişim ve Medya Bağlamında Çevirmen Başvuru Kitabı*), which was prepared by the Republic of Türkiye Presidency of Communications in 2021.

From the above arguments, the GILT industry and localization field continue to gain *economic capital* (Bourdieu 2018:17, 24-25) besides Bourdieu’s other forms of capital- *social* (Bourdieu 2018:17-22), *cultural* (Bourdieu 2018:17-20), and *symbolic capitals* (Bourdieu 2018: 18-19) to create market value and market share in the glocalized arena at the glocal level. Furthermore, it can be inferred that the GILT, especially the localization industry, is one of the few industries that envisions unprecedented growth throughout recessions (Wordbank, 2022) yet requires that localization agents invest in forms of capital (in terms of technological factors, socio-economic factors and socio-cultural & socio-political factors) and micro-specializations to obtain market share locally and globally.

2. Agency in Localization; Limitations of the Study

Another point worth mentioning is the role of the agency in localization. According to Bourdieu and the Bourdieusian sociology of translation, agents are regarded as “source of actions directly or indirectly contribute to the field by acquiring (and utilizing) their accumulated capitals, regardless of agents’ level of agency formality like institutional and individual agents through the circulation occurring within the field thanks to their habitus” (Bourdieu 1977; 1983; 1984; 1990; 1993; 1999; Bourdieu and Wacquant, 2021). Different types of agents in the localization field can be examined under two main groups: individual or institutional agents of localization. These agents may be directly positioned in the localization field or indirectly contribute to it even though they are not directly positioned in the localization. However, regardless of whether they contribute directly or indirectly, it is essential to emphasize that each actor contributes to the literature on the study of localization with their works/studies.

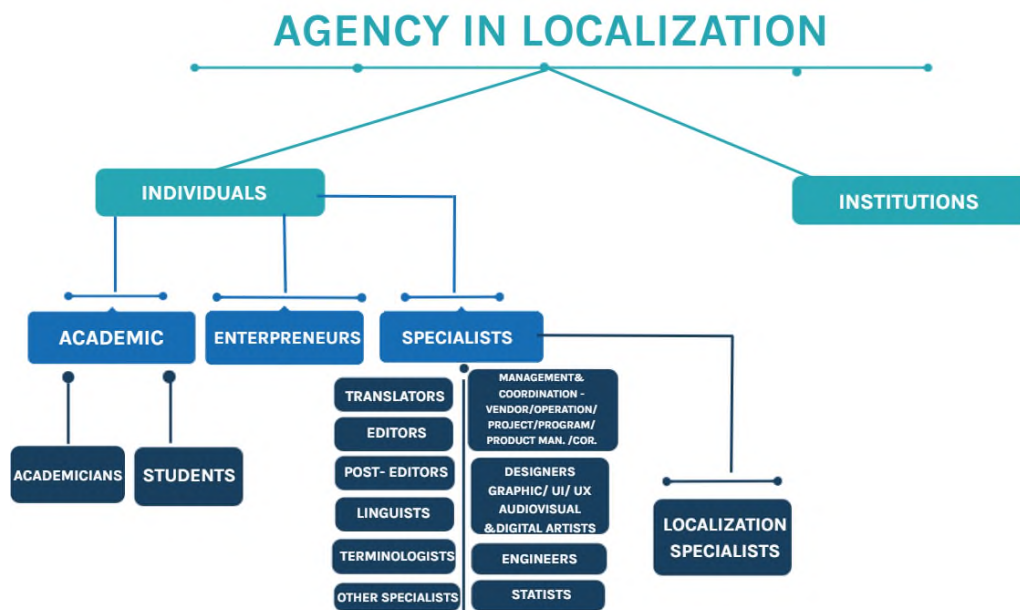


Figure 2. Agency in Localization: Individuals⁶

⁶ “All figures, tables and charts in the article are produced by the authors, unless stated otherwise”

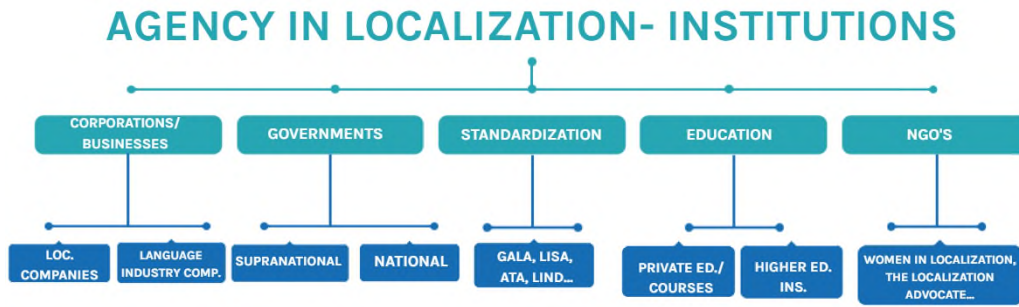


Figure 3. *Agency in Localization- Institutions*

In Türkiye, localization literature has started to form with the efforts of individual and institutional level agents. This study evaluates the works/studies of translation scholars, translation students at undergraduate and graduate levels, and other researchers within Translation Studies (TS) or similar disciplines. In this regard, dissertations, papers, proceedings, books, and book chapters on the localization field⁷ are included in the scope of this study. The dissertations section is structured under two sub-headings (Dissertations Formed Within TS Departments; Dissertations Formed Within Other Disciplines); nevertheless, such a structure is not applied in other sections. The objectives of the limitation made here are as follows: It has been observed that the data belonging to other sections are not used in the sense that the localization concept is used in TS or close to that sense. Instead, it favors industrial usage while disregarding the cultural aspect. Second, since the presentations are primarily delivered orally, it is challenging to determine whether the concept of localization employed in the abstracts/titles is used in the same or similar sense in TS. Therefore, the scope of all sections except the dissertation section is limited to TS. Another limitation of the study is the space limitation of the paper.

Consequently, non-academic localization *repertoire-making*⁸ (Even-Zohar 2000; 2002) initiatives are excluded. Nevertheless, the authors are aware of appreciative of the efforts of non-academic agents in making and *maintaining* (Even-Zohar 2002) the Turkish localization literature besides the localization repertoire. For the analysis and evaluation method, quantitative and qualitative methods were utilized. Aligning with these abovementioned points, the conceptual framework comprises the Bourdieusian sociology of translation concepts and an agent-oriented approach that is supported by Even-Zohar's methodology of culture planning.

3. Aim and Methodology

3.1. Aim

The primary aim of this study is to evaluate the position and development of the localization literature in Türkiye from 1998 to 2024, focusing on its significance within Translation Studies. This research seeks to explore how localization has evolved as a (sub-)field, examining the contributions of translation scholars, students, and researchers from related disciplines. By investigating the role of localization agents in establishing culture-specific foundations for the Turkish localization repertoire, this study aims to highlight the interdisciplinary nature of localization and its potential for cultural production and advancement within Türkiye.

3.2. Methodology

This study employs a mixed-methods approach since it investigates various variables, integrating both quantitative and qualitative methodologies. The conceptual framework is grounded in the notion of “agency” in Bourdieusian sociology (Bourdieu, 1977; 1983; 1984; 1990; 1993; Bourdieu and Wacquant, 2021) and Even-Zohar's approaches of “culture planning” and “repertoire making” (1990a; 1990b; 1997; 2000; 2002; 2008), which provides insights into the

⁷ A distinction appears between the localization repertoire and the localization literature: the localization repertoire contains academic, non-academic, and industrial studies that are produced in localization, whereas the localization literature contains studies that are conducted at the academic level. In this regard, the localization literature is positioned under the wider umbrella of the localization repertoire. Therefore, from now on, the concepts of localization literature and localization bibliography will be used interchangeably.

⁸ Even-Zohar uses the terms “*repertoire-making*” and “*culture planning*” in large-scale cases like radical reforms and the creation of new units as in the cases of “Germany (by unification of various other units, 1870), Italy (same, 1860), Norway (by secession, 1905), Yugoslavia (same, 1918), Israel (by partition, 1948). (Even-Zohar 2002, 46). As the conjunctures of their times forced these lands to change and adapt to new conditions, the digital revolution also pushes many different fields to change and adapt themselves to these new conditions and demands. If we take the Translation Studies field as a micro-community, what Even-Zohar observes at a large scale also applies at a smaller scale. Hence, this study applies Even-Zohar's theory at a much smaller scale to the field of Translation Studies.

dynamics of agency within localization practices. Data collection involves a comprehensive review of academic works, including dissertations, papers, conference proceedings, books, book chapters, book reviews, and other digital works related to localization. The analysis categorizes these works into various types and modes of localization, focusing on their contributions to Translation Studies and other relevant fields. Dissertations are specifically examined under two categories: those formed within Translation Studies departments and those from other disciplines. This structured approach allows for an in-depth understanding of how the localization literature has developed and the essential role played by localization agents in advancing this field.

The majority of the corpus of the study was drawn from the addresses of Higher Education Academic Search (YÖKAKADEMİK (<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/>), Google Scholar (<https://scholar.google.com/?oi=gsb00&lookup=0&hl=en>), Research Rabbit (<https://www.researchrabbit.ai/>); Connected Papers (<https://www.connectedpapers.com/>); and National Thesis Center (YÖKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) where academic studies such as books, articles, papers, projects, etc. were included.

The following sets of concepts and phrases were used during the corpus construction period: “yerelleştirme”, “yerlileştirme”, “yerelleşme”, “lokalizasyon”, “localization”, “localisation”, “globalization”, “globalisation”, “internationalization”, “internationalisation”, “localization theory”, “localisation theory”, “localization paradigm”, “localisation paradigm”, “game localization”, “game localisation”, “video game localization”, “video game localisation”, “media localization”, “media localisation”, “multimedia localization”, “multimedia localisation”, “web localization”, “web localisation”, “website localization”, “website localisation”, “app localization”, “app localisation”, “mobile app localization”, “mobile app localisation”, “small device localization”, “small device localisation”.

For dissertations and articles/papers, after reading the abstracts containing these concepts, the theses themselves were also read and added to this list after it was concluded that these concepts had the meaning used in translation studies and referred to the same phenomenon. In the last stage, especially in studies with more than one author, the same removing the papers that are identical to each other due to the multiple addition of the study to the platform. As a result of the elimination of the papers in the fields of science and engineering that are not related to the field of translation, the remaining 125 studies constituted the corpus.

Regarding data reliability, considerable bibliometric data regarding the papers in the corpus is available online. The incorrect ones have been corrected and the missing ones were included. During this procedure, conference/congress/symposium programs, abstract booklets, and full-text proceedings books, if available, were reviewed first, followed by the pages / resumes of other authors who attended the congresses in question to see if they included the activities in issue on their pages. When all of these procedures failed to provide enough information, the authors’ data entered into the system served as the foundation. taken. However, if the data are ambiguous, inconsistent, or imprecise, the relevant statement(s) are excluded in the evaluation, analysis, and data collection processes. Moreover, some of the corpus was created by taking notes of localization-related sessions/panels at conferences where the authors directly participated as speakers and/or listeners, as in the case of the BAIBU-ICASTIS Congress.

4. Studies Regarding the Localization Field in Türkiye

4.1. Localization Dissertations Formed in TS Departments⁹

Table 1. Localization Dissertations Formed in Translation Studies Departments

Author	Dissertation Year	Name of the Dissertation (Original/ Translation)	Dissertation Type	Department	Higher Education Institution	Category
Dilruba Temuçin	2024	An analysis of capitals, investments, and conversions in localisation from the perspective of the Sociology of Translation	Masters	English Translation and Interpretation	Dokuz Eylül University	Localization (Loc.) Sociology; Position of Loc.; Agency in Loc.
Ömer Faruk Şahin	2024	A comparative analysis of video game localization: The Last of Us series	Masters	English Translation and Interpretation	Hacettepe University	Video Game Localization (VGL); Linguistic issues/translation strategies in Loc.;
Mert Erda	2023	Context and genre in video game localization	Masters	English Translation and Interpretation	Dokuz Eylül University	VGL; Loc. Typology
Mehmet Eren Sönmez ¹⁰	2023	The rise of multimodality: Applying translation criticism to video games	Masters	Translation and Interpretation Studies	Bogaziçi University	Multimodality; Loc. Concept; Loc. Phenomena; VGL; Translation Criticism
Çağla Gurbet Erol	2023	Game types and differences in the context of game localization in translation studies ^[1]	Masters	Translation Studies	Sakarya University	VGL; Loc. Typology; Position of Loc.
Hulusi Alp Sirkintı	2022	Machine translation post-editing in video game localization ^[2]	Masters	Translation and Interpreting Studies (English)	Istanbul 29 Mayıs University	Technologies in Localization; VGL; Linguistic issues/translation strategies in Loc.;
Nur Şadan Soyuyiğit	2021	Game Localization in Video Game Industry	Undergraduate	Translation and Interpreting Studies (English)	Istanbul 29 Mayıs University	VGL; Position of Loc.
Semih Sarıgül	2020	Turkish translation in the Steam translation server: Two case studies on video game localisation	PhD	Translation Studies	Bogazici University	VGL
Gamzenur Cangül	2020	The Place of Video Game Localization in Translation Studies	Undergraduate	Translation Studies	Istanbul 29 Mayıs University	Istanbul 29 Mayıs University
Deniz Gök-türk	2019	Analysis of the Game "Crysis 2" in the Context of Game Localization ^[3]	Undergraduate	Translation Studies/German Translation and Interpreting	Sakarya University ^[11]	VGL; Linguistic issues/translation strategies in Loc.
Selahattin Karagöz	2019	Amateurs, experts, explorers: Video game localization practices in Turkey ^[4]	PhD	Interlingual and Intercultural Translation Studies	Yildiz Technical University	VGL; Agency in Loc.; Position of Loc.; Loc. Sociology
Bekir Diri	2019	Turkish issues in video game, web and mobile application localizations ^[5]	Masters	Translation and Interpreting Studies (English)	Istanbul 29 Mayıs University	Linguistic issues/translation issues/ translation strategies in Loc.; VGL; Web Loc.; App Loc.
Seçkin İlke Önen	2018	Approaches and strategies to cope with the specific challenges of video game localization ^[6]	Masters	English Translation and Interpretation	Hacettepe University	Linguistic issues/translation issues/ translation strategies in Loc.; VGL

⁹ Several dissertations formed in Translation Studies departments and disciplines other than Translation Studies were written in Turkish. The English title employed in the works written in Turkish is presented in the table. The Turkish title of the work is given as [number] dissertation title in Appendix 1.

¹⁰ This thesis indirectly refers to localization phenomena, localization concepts, and localization practices from the lens of translation criticism, rather than illuminating the field of localization via its case or argument.

¹¹ Retrieved on 16 Dec 2022, at https://www.academia.edu/39772532/Oyun_Yerelle%C5%9Ftirilmesi_Ba%C4%9Flam%C4%B1nda_Crysis_2_Adl%C4%B1_Oyunun_%C4%B0ncelenmesi

Table 1. Continued

Ümit Koray Başcan	2018	Areas of Localization in Turkey ^[7]	Undergraduate	Undergraduate	Sakarya University ¹²	Loc. Phenomena; Loc. Concept; Position of Loc.
Ulvisan Yazar	2017	Translation technologies used in the context of localization (In samples of department of translation studies students and translation sector) ^[8]	PhD	Translation Studies	Sakarya University	Technologies in Localization
Oğuzhan Duman	2016	The Place of Game Localization in Turkey and Examination of the League of Legends Game ^[9]	Undergraduate	Translation Studies/English Translation and Interpreting	Sakarya University ¹³	VGL; Position of the Loc.; Linguistic issues/translation issues/translation strategies in the Loc.;
Mehmet Cem Odacıoğlu	2016	Towards a localization paradigm in translation studies ^{[10], 14}	PhD	Translation Studies	Sakarya University	Loc. Paradigm/Phenomena; Loc. Concept; Loc. Typology
Sinem Canım Alkan	2014	The position of the translator as an agent in website localization: The case of Turkey ^[11]	PhD	Translation	Istanbul University ¹⁵	Agency in Loc.; Position of Loc.; Web Loc.; Loc. Sociology
Emine Öztürk	2013	Localization and translation: The status of localization in translation studies and translator training ^[12]	Masters	Translation Studies	Sakarya University	Loc. in education; Position of Loc.
Gizem Refika Bayır	2012	Software localization and translation ^[13]	Masters	Translation Studies	Sakarya University	Software Loc.
Sinem Canım	2008	The process of web site localization in translation bureaus in Turkey and the use of information technologies ^[14]	Masters	Translation	Istanbul University	Agency in Loc.; Position of Loc.; Web Loc.; Technologies in Loc ; Loc. Sociology
Yeliz Yalın	2005	A Model Proposal for Localization Practices of Web Sites within the Scope of Technical Translation Training ^[15]	Masters	Western Linguistics and Literature	Yıldız Teknik University	Loc. in education; Web. Loc.

Table 1 demonstrates that 22 dissertations regarding localization were written in the departments of Translation and Interpreting Studies/Translation and Interpretation. The following data emerged: 80% of the localization dissertations were conducted at state universities and 20% at private universities. Dissertations were composed at the three levels of higher education, i.e., Undergraduate, master, and Ph.D., with the following ratio: Master's level with 54.54% (12 out of 22), Ph.D. level with 22.72% (5 out of 22), Undergraduate level with 22.72% (5 out of 22). Universities' contribution rates to localization literature may be categorized as follows: Sakarya University (State Uni.) with 36.36%, (8 out of 22), Istanbul 29 Mayıs University (Private Uni.) with %18.18 (4 out of 22), Dokuz Eylül, Bogazici, Hacettepe, Istanbul and Yıldız Technical (State Uni.) Universities share the same ratio each with 9.10% (2 dissertations from each university, as shown in the pie charts provided below.

¹² Retrieved on 16 Dec 2022, at https://academia.edu/36655049/Yerelleştirilmenin_Türkiyede_Kullanıldığı_Alanlar

¹³ Retrieved on 16 Dec 2022, at https://academia.edu/25507431/OYUN_YERELLE%C5%9ET%C4%B0RMES%C4%B0N%C4%B0N_T%C3%9CRK%C4%B0YEDEK%C4%B0_YER%C4%B0_VE_LEAGUE_OF_LEGENDS_OYUNUNUN_%C4%B0NCELENMES%C4%B0

¹⁴ Odacıoğlu's dissertation was later published as a book sharing the same name.

¹⁵ Canım's Ph. D. dissertation has also been turned into a project at TÜBİTAK (The Scientific and Technological Research Council of Turkey).

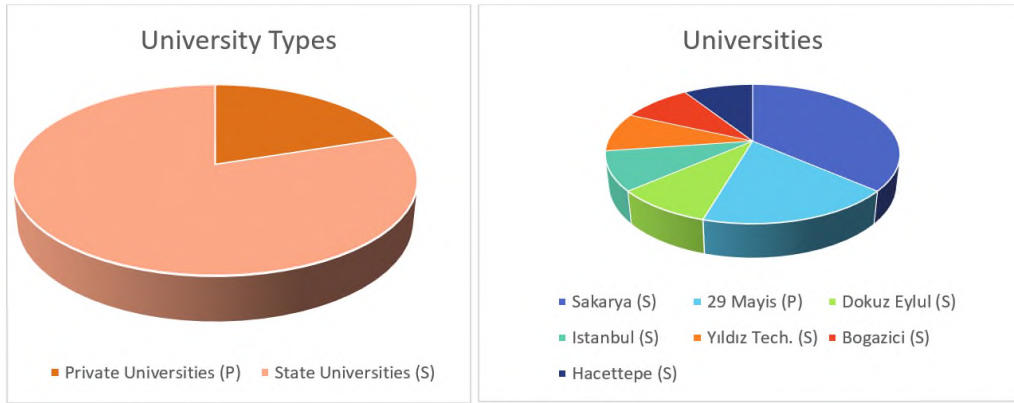


Chart 1. University Types

Chart 2. Universities

Figure 4.

When the charts are evaluated, the distinction of localization types and modes¹⁶ appears. Dissertations can be classified into four types, i.e., ‘Game/ Video Game Localization (VGL)’, ‘Website (Web) Localization’, ‘Software Localization’, ‘Mobile Application (App) Localization’; and into seven modes, i.e., ‘Technologies in Localization’ (regarding the utilization of technologies in localization), ‘Localization Paradigm’, ‘Localization Phenomenon/Concept’, ‘Localization in Translation Education’, ‘Linguistic issues/Translation strategies in localization practices’, ‘Localization Typology’, and ‘Localization Sociology or Agency in Localization Practices’¹⁷. To demonstrate the numeric data, the following table emerges in **Figure 5**:

Rank	Phenomenon	Percentage
1	VGL	59%
2	Position of Localization	45%
3	Linguistic issues/translation strategies in localization	27%
4	Localization Sociology	18%
4	Agency in Localization	18%
4	Web Localization	18%
5	Technologies in Localization	13.6%
5	Localization Phenomena/Paradigm	13.6%
5	Localization Concept	13.6%
6	Localization in education	9%
7	Software Localization	4.5%
7	App Localization	4.5%

Figure 5. Localization Dissertations within TS departments- Tendencies

¹⁶ Positioning localization practices and localization phenomena are also included in this mode.

¹⁷ Positioning localization practices and localization phenomena are also included in this mode.

4.2. Localization Dissertations of Non-TS Departments

As mentioned, localization has interdisciplinary, multifaceted, and layered aspects. Consequently, a multidisciplinary approach will enrich the nature of localization. Utilizing data from other disciplines, such as Media Studies, Communication Sciences, Reception Studies, Visual Arts, Fine Arts, Graphic/ Visual Design, and Advertising, may enhance interactivity besides having the potential to increase the success of the repertoire (Even- Zohar 2002: 47). In Türkiye, a similar situation may be noticed: some of the localization dissertations were formed in departments other than Translation Studies, —especially, the departments of Advertising, Marketing, and Communication Sciences. The dissertations in the table below are quantitatively constrained by adopting the same or a similar sense as the concept of localization used in Translation Studies. Thus, in this section, twenty dissertations are given in the table below.

Table 2. Localization Dissertations Formed in Translation Studies Departments

Author	Dissertation Year	Name of the Dissertation (Original/ Translation)	Dissertation Type	Department	Higher Education Institution	Category
İlteriş Kağan Yıldırım	2024	Global digital platforms and localization: Netflix's marketing strategies on social media courses ^[16]	Masters	Communication Sciences	Firat University	Multimedia/ Media Loc.; Advertisement/Marketing Loc.
Anıl Berk Aktuna	2023	Game modding and its implications for game localization in the framework of co-creation theory	Masters	Foreign Trade	Dokuz Eylül University	VVGL; Loc. Typology
Doğan Aydın	2023	Global automotive brands using localization in their advertisements in the Turkish market ^[17]	Masters	Advertising and Brand Communication	Istanbul Ticaret University	Multimedia/Media Loc.; Advertisement/Marketing Loc.
Merve Aktürk	2022	Exploring translation strategies in the witcher 3: Wild hunt	Masters	Cultural Studies	Istanbul Bilgi University	VGL; Linguistic issues/ translation strategies in Loc.;
Musa Acar	2022	An assessment of localization policies in Turkey: The case of mobile telecommunication sector	Masters	Science and Technology Policy Studies	Middle East Technical University (METU)	Loc. Phenomena; Loc. Concept; Loc. Policies
Elif Yaman	2022	The place of global brand value creation in marketing communication strategy: The example of Godiva Chocolate ^[18]	Masters	Communication Studies	Galatasaray University	Multimedia/Media Loc.; Advertisement/Marketing Loc.
Begüm Ceren Onar	2021	Translation strategies in game localization: A comparative analysis of Uncharted 4	Masters	Game Design	Bahcesehir University	Bahcesehir University
Özgür Hünel	2019	Reflections of brand localization on advertising graphic design: The case of Coca-Cola Turkey ^[19]	Masters	Public Relations and Advertising	Anadolu University	Advertisement/Marketing Loc.
Rifat Doğu İmir	2019	Analysis of the video game industry in turkey within the context of the global and the local: The cases of Sony and Microsoft	Masters	Media and Communication Studies	Izmir University of Economics	VGL; Position of Loc.
Betül Yüncüoğlu	2019	Digital platforms and social media marketing strategies: Netflix Turkey example ^[20]	Masters	Radio and Television	Istanbul University	Multimedia/Media Loc.;
Mert Erbil	2017	Localization factors of video games and their impacts on digital purchasing behavior	Masters	Marketing Communication	Istanbul Bilgi University	VGL; Multimedia/Media Loc.; Advertisement/Marketing Loc.
Gülşah Akbaytürk	2016	Standardization vs. adaptation determinants in marketing strategy of multinational company subsidiaries of consumer electronics	Masters	Business Administration	Bahcesehir University	Advertisement/Marketing Loc.; Linguistic issues/ translation strategies in Loc.
Ramazan Alper İskender	2016	Localization of global brands in host countries: An analysis of apple and Huawei in Turkey	Masters	International Finance	Shanghai Jiaotong University	Advertisement/Marketing Loc.

Table 2. Continued

Pınar Mutlu Turan	2015	Effectiveness of Website localization practices from different cultures in ready-to-wear sector: A comprehensive approach to determine cultural differences	PhD	Business Administration (English)	Dokuz Eylül University	Web Loc.; Advertisement/Marketing Loc.
Aysel Tapan	2014	Localization strategies in advertising for multinational corporations: A sample of personal pension advertising in Turkey ^[21]	Masters	Public Relations and Publicity	Gazi University	Advertisement/Marketing Loc.; Linguistic issues/translation strategies in Loc.
Derya Çakmak	2014	An analysis of the websites of global brands in the axis of globalization – localization ^[22]	Masters	Public Relations and Publicity	Ataturk University	Web Loc.; Advertisement/Marketing Loc.
Ömer Çakın	2013	Localization of international advertisement in Kyrgyzstan during the globalization process ^[23]	PhD	Communication Sciences	Kyrgyz- Turkish Manas University	Web Loc. Advertisement/Marketing Loc.
Zeynep Özer	2010	The cultural diversifications in the global advertisement campaigns ^[24]	Masters	Graphics	Marmara University	Advertisement/Marketing Loc.; Multimedia/Media Loc.
Gonca Yıldırım Akyol	2009	Standardization and localization as marketing tactics to be applied in coffee shops in Turkey ^[25]	Masters	Communication Sciences	Kadir Has University	Advertisement/Marketing Loc.
Nazlı Kara	1998	Global Advertising and Localization Movements ^[26]	Masters	Advertising And Publicity	Marmara University	Advertisement/Marketing Loc.

From **Table 2**, it can be deduced that there is a correlation between localization and industry. Therefore, new localization types such as ‘Marketing/Advertising Localization’, ‘Audiovisual Localization’, ‘Multimedia/Media Localization’ and ‘Graphics Localization’ and the localization sub-mode of ‘Localization Policies’ that can be investigated under ‘Localization Sociology’, may be incorporated into Translation Studies by employing an interdisciplinary and multi-disciplinary approach to advance localization and industry correlation. Quantitatively, when localization dissertations written in non-Translation and Interpreting Studies departments are considered as a whole, and localization types and modes addressed in dissertations as the micro-elements that make up this whole, the following table emerges as demonstrated in **Figure 6**:

Rank	Phenomenon	Percentage
1	Advertisement/Marketing Localization	70%
2	Multimedia/Media Localization	25%
2	VGL	25%
3	Linguistic Issues/ Translation Strategies in Localization	20%
4	Web Localization	15%
5	Localization Typology	5%
5	Localization Phenomena	5%
5	Localization Concept	5%
5	Localization Policies	5%
5	Position Of Localization	5%

Figure 6. Non TIS localization dissertations- Tendencies

Figure 6 stresses that twenty dissertations regarding localization were written in the departments that are different from Translation and Interpretation/Translation and Interpreting Studies departments. The following data emerged: 61,11% of localization dissertations were conducted at state universities and 38.88% at private universities. Dissertations were

composed of the two levels of higher education, i.e., master’s and Ph.D., with the following ratio: Master’s level with 90%, Ph. D. level with 10%, as shown in the pie charts provided below.

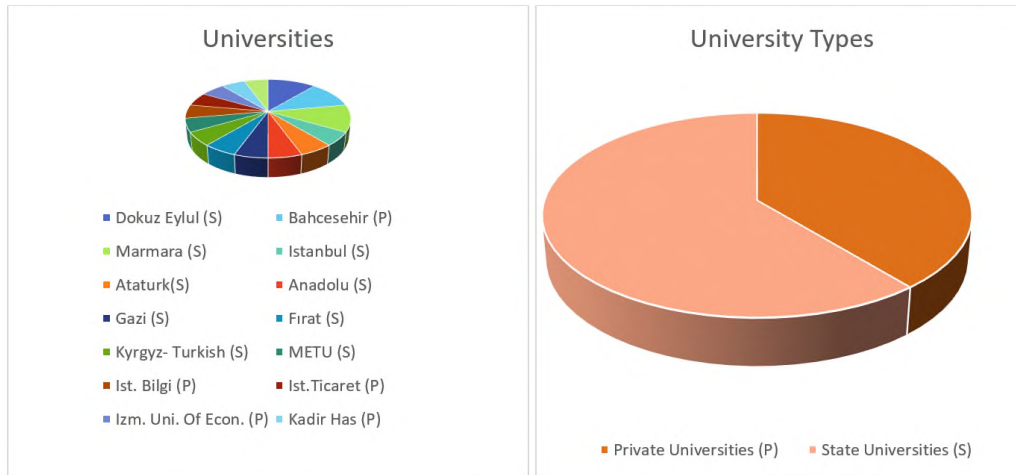


Chart 3. Universities

Chart 4. University Types

Figure 7.

4.3. Localization Papers- as the localization concept used in the same sense in TS¹⁸

Table 3. Localization Papers I

Author(s)	Publication Date (dd/mm/yy)	Name of the Paper (Original/ Translation)	Journal	Category
Emre Canbaz	21.02.2024	A (descriptive) research on video game localization education in Türkiye ^[a]	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies	VGL; Position of Loc.; Loc. in Education
Seyfullah Koçak	30.12.2023	Translation of Mobile Game Titles: Trends and Implications	Journal of Translation Studies	VGL, App Loc.
Aysun Kıran	30.06.2023	Between global and local: translation and localization in Netflix Turkey’s media paratexts	Translation Studies	Multimedia/Media Loc.; Position of Loc.
Oliver Carreira and Núria Molines Galarza ¹⁹	29.12.2022	Internationalization & Localization Strategies: A Case Study on Vogue	Istanbul University Journal of Translation Studies	Advertisement/Marketing Loc.; Linguistic issues/ translation strategies in loc.
Sevda Pekçoşkun Güner	21.07.2022	Crowdsourced translation in software localization ^[b]	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies	Software Loc.; Agency in Loc.
Begüm Ceren Onar & Çatak Güven	30.06.2022	Translation and Localization of Video Games: An Analysis of Uncharted 4 in Turkish ^[c]	Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences	VGL; Linguistic issues/ translation strategies in loc.

¹⁸ Papers focusing on localization are provided in sections C and D. Several papers are written in Turkish. The English title employed in the works written in Turkish is presented in the table. The Turkish title of the work is given as [letter] paper title in Appendix 2. Moreover, we regard these Türkiye-based journals as institutional (Turkish) agents.

¹⁹ Even though the authors do not have a Turkish origin, the journal was founded within the borders of Türkiye. As stressed previously, institutions and their related structures can be regarded as localization agents. In this example, the journal itself was positioned as a Turkish localization agent.

Table 3. Continued

Büşra Çelik, Çağla Konuk and Sinem Canım	02.06.2022	Evaluating the Concept of Localization in Terms of Academics and the Translation Sector ^[d]	Istanbul University Journal of Translation Studies	Loc. Concept; Position of Loc.
Madiha Kas-sawat	31.12.2021	Translation and Localization: Frequent Arguments through Asymmetric Binoculars	TransLogos Translation Studies Journal	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm
Selahattin Karagöz	21.08.2021	Indie game localization communities as spheres of interaction	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies	VGL; Agency in Loc.; Loc. Sociology
Başak Pırıl Gökayaz and Faruk Yücel	30.06.2021	Functioning and place of translation in localization phenomenon and process from Anthony Pym's point of view ^[e]	Diyalog	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Position of Loc.
Sinem Canım Alkan	21.06.2021	Localization and interdisciplinarity ^[f]	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm
Semih Sarıgül and Jonathan Maurice Ross	2020	Volunteer vs. Professional Community Translation in Video Game Localization: The Case of the Steam Translation Server in Turkish	TransLogos	VGL; Agency in Loc.
Nurel Cengiz	13.12.2020	Evaluation of the Advertising Strategies of Automobile Companies within the Scope of Localization During the COVID-19 Pandemic ^[g]	Hacettepe University Journal of Translation Studies	Advertisement/Marketing Loc.; Linguistic issues/translation issues/translation strategies in Loc.
Sinem Alev Yalım	21.09.2020	Introduce the concept "Localitainment" into the translation studies ^[h]	RumeliDE Journal of Language and Literature Studies	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm
Ceylan Yıldırım	30.03.2020	Evaluation of Graduate Theses on Translation Technologies and Localization within the Context of Turkish Translation Studies Literature ^[i]	Turkish Studies- Language and Literature	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Position of Loc.; Loc. in education
Selahattin Karagöz and Emine Zemişan Demirel Bogenç	September-October 2019	Oyun Yerelleştirmesi Alanında Oyuncu Müdahillliği: Türkiye'de Oyun Yerelleştirme Alanı Örneğinde Netnografik Bir İnceleme	Frankofoni (35)	VGL; Agency in Loc.
Tutku Öncü Yılmaz and Emre Canbaz	31.07.2019	The Role of Translation in Story Driven Video Games: An Evaluation of The Last of Us ^[j]	Hacettepe University Journal of Translation Studies	Hacettepe University Journal of Translation Studies
Mehmet Cem Odacıoğlu & Fadime Çoban Odacıoğlu	07.12.2018	Mobile Application Localization: The Case of WhatsApp Messenger ^[k]	International Journal of Language Academy	App Loc.
Mehmet Cem Odacıoğlu	31.10.2017	Integrated Localization Theory of Translation Studies	International Journal of Comparative Literature & Translation Studies	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm

Table 3. Continued

İlyas Öztürk and Ulvican Yazar	October 2017	The Place of the Localization Course in Translation and Interpreting and Department of Translation Studies' Curriculum ^[l]	The Journal of International Social Research	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Loc. in education; Technologies in loc.
Mehmet Cem Odacıoğlu, Şaban Köktürk et al.	August 2017	The Position of Game Localization as a New Specialized Field of Translation in Turkey and Suggestions ^[m]	The Journal of International Social Research	VGL; Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Position of Loc.
Sinem Canım Alkan	17.07.2017	Position of the translator as an agent in website localization: The case of Turkey	Journal of Language and Linguistic Studies	Web Loc.; Agency in Loc.; Loc. Sociology
Mehmet Cem Odacıoğlu, Chek Kim Loi et al.	July 2016	The Position of Game Localization Training within Academic Translation Teaching	Journal of Language Teaching and Research	VGL; Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Position of Loc.; Loc. in education
Mehmet Cem Odacıoğlu and Şaban Köktürk	November 2015	A Paradigm Shift in Academic Translation Teaching and Its Reflections on the Localization Industry in the Digital Age	Journal of Language Teaching and Research	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Position of Loc.; Loc. in education;
Mehmet Cem Odacıoğlu and Şaban Köktürk	September 2015	The Adopted Translation Approaches in the Turkish Localized Version of The Wolfenstein: Old Blood and Its Contribution to the Game Play Level ^[n]	Journal of History School (JOHS)	VGL; Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Linguistic issues/ translation strategies in loc.;
Mehmet Cem Odacıoğlu and Şaban Köktürk	July-August 2015	Re-interpreting Translation Theories: The Effect of Localization Industry on Skopos and Translational Action Theories ^[o]	Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm;
Mehmet Cem Odacıoğlu and Şaban Köktürk	31.07.2015	From Interdisciplinarity to Transdisciplinarity in Translation Studies in the Context of Technological Tools & Localization Industry	International Journal of Comparative Literature & Translation Studies	Loc. Concept; Loc. Phenomena/Paradigm; Technologies in Loc.
Füsun Bilir Ataseven, Emine Bogenç Demirel and Yeliz Yalın	2006	Reklam Çevirilerinde Yerelleştirme	Dilbilim (XV)-Journal of Linguistics	Advertisement/Marketing Loc.; Linguistic issues/ translation strategies in Loc.

Rank	Phenomenon	Percentage
1	Localization Concept	42.86% (12/28)
2	VGL	35.71% (10/28)
2	Localization Phenomenon/Paradigm	35.71% (10/28)
3	Position of Localization	32.14% (9/28)
4	Linguistic Issues/ Translation Strategies in Localization	21.43% (6/28)
5	Agency in Localization	14.29% (4/28)
6	Localization in Education	17.86% (5/28)
7	Advertisement/Marketing Localization	10.71% (3/28)
8	Technologies in Localization	7.14% (2/28)
8	Localization Sociology	7.14% (2/28)
8	Software Localization	7.14% (2/28)
10	Web Localization	3.57% (1/28)
10	Multimedia/Media Localization	3.57% (1/28)

Figure 8. Localization Papers of TS Scholars

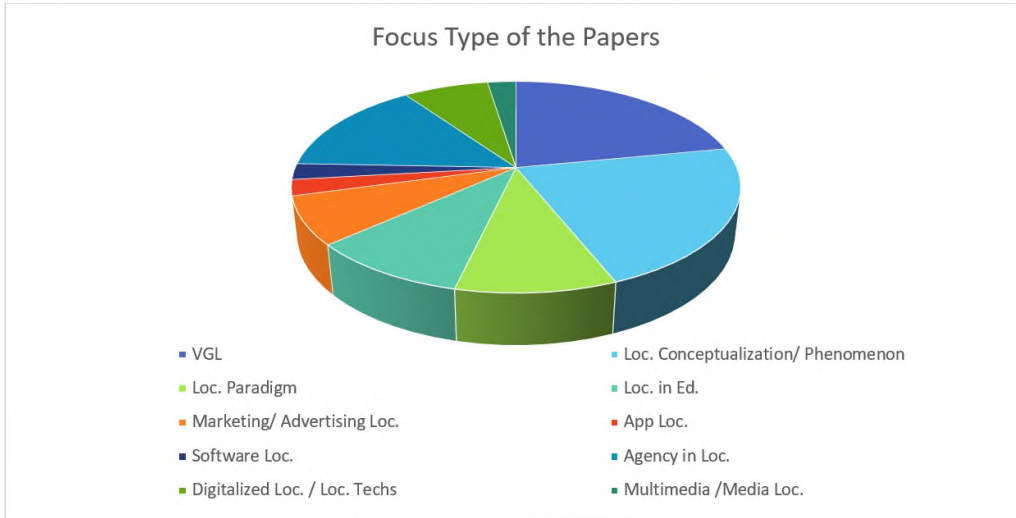


Chart 5. Focus Type of the Papers

Figure 9.²⁰

4.4. Localization Proceedings

Table 4. Localization Proceedings

Presenter(s)	Presentation Date (dd/mm/yy)	Name of the Presentation (Original/ Translation)	Name of the Conference/Symposium/Congress
Erdiñ Aslan	10-11 Oct. 2024	Yerelleştirme Teknolojileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme	Türkiye’de Çeviribilim Araştırmaları Sempozyumu- TÜÇEVAS 2024
İnönü Korkmaz	10-11 Oct. 2024	E-Ticarette Karşılaşılan Çeviri ve Yerelleştirme Sorunları: Popüler Alışveriş Sitelerinden Örnekler	Türkiye’de Çeviribilim Araştırmaları Sempozyumu- TÜÇEVAS 2024
Dilruba Temuçin	30 September-2 October 2024	(Multimodal) Retranslations in the digital era: Revisiting the use of iconography in localisation practices as digital retranslations	2nd International Congress on Academic Studies in Translation and Interpreting Studies
şaban Köktürk, Özge Çetin, Halil İbrahim Balkul, Selçuk Eryatmaz ve Mehmet şahin	30 September-2 October 2024	(Panel Session Proceeding) Çeviri eğitiminde çeviri teknolojileri ve yerelleştirme	2nd International Congress on Academic Studies in Translation and Interpreting Studies
Semih Sarıgöl	30 September-2 October 2024	Amatörlükten profesyonellięe: Türkiye’de video oyunu yerelleştirme yolculuęu üzerine bir inceleme	2nd International Congress on Academic Studies in Translation and Interpreting Studies

²⁰ While the localization conceptualization/phenomenon focuses on defining and describing the phenomenon that emerges in a more conceptual dimension, that is, studies relating to the conceptualization process, the localization paradigm also includes studies on the theorizing of the concept of localization. Due to the subtle distinction between the Localization Paradigm and the Localization Conceptualization/Phenomenon, they are given under two separate headings.

Table 4. Continued

Erdem Celal Gören	30 September-2 October 2024	The work is in another castle: Volatility of jobs and quality in video game localization in Türkiye	2nd International Congress on Academic Studies in Translation and Interpreting Studies
Erdiç Aslan	12-13 September 2024	(Session Proceeding) HTML Editörleri ve Web Sitesi Yerelleştirme	Tübitak 2237-A Çeviri Teknolojileri Eğitimi: Türkiye'deki Çeviri Bölümlerinde Çeviri Teknolojilerine Yönelik Eğitimin Zenginleştirilmesi
Tuğçe Elif Taşdan Doğan	19-20 Oct. 2023	Çeviribilimde Sosyolojik Metinlerarasılık Perspektifinden Yerelleştirme (Lokalizasyon) Analizi	3rd International Congress on Academic Studies in Philology
Selahattin Karagöz	19-23 Jun. 2023	Translating Witcher: Investigating Conflict and Cooperation Between Localization Industry and Gaming Communities	DIGRA 2023: Limits and Margins of Games
Nur İncetahtacı Günel	24.04.2023	Accelerating Localization Connecting with and Leveraging locally-led Networks and Platforms: Moving from Commitment to Action	Humanitarian Network and Partnership Week
Sevda Pekçoşkun Güner	30-31 Mar. 2023	Creative Translation in Crowdsourced Software Localization	3rd International Conference on Professional Communication and Translation Studies - PCTS 13
Arman Zan and Arsun Uras	11.11.2022	The Literary Aspect of Video Game Localization: The Importance Of Diegesis	International Social Sciences Congress in the Age Of Digital Transformation
Selahattin Karagöz	12.10.2022	Narrating the Localization Cycle: Localization Diaries on Disco Elysium	Network I: International Conference on the Circulation of Ideas, Concepts, Works and Other Things
Selahattin Karagöz	25.05.2022	Fan Paratexts: Redefining the Roles of Game Localization Community Members	Ege University 18th International Cultural Studies Symposium
Sevda Pekçoşkun Güner	14.05.2022	<u>Kitle kaynaklı yerelleştirme sürecinde çeviri etkinliği</u>	IV. Rumeli [Language, Literature and Translation Studies] Symposium
Halise Gülmüş Sırkıntı	10-11 Dec. 2021	Battlefield I Başlıklı Video Oyununun Türkçe	International Marmara Social Sciences Congress - IMASCON

Table 4. Continued

		Yerelleştirmesinde Çevirmenin Sesi	
Ayşe Işık Akdağ	22-23 Aug. 2020	Slogan Çevirileri ve Yerelleştirme	8. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK)
Sevinç Koçak	12-13.Dec. 2019	Google's Localization Strategy in Marketing Communication Techniques by Using Doodle: Doodle Examples in Turkey	ICOBM' 2019 4th International Conference on Business Management
Selahattin Karagöz	13-14 Dec. 2018	<u>Sanal Geçit: Türkiye'de Dijital Oyun Yerelleştirme İşletmeleri ve Oyuncu Etkileşimi</u>	V. Yıldız International Social Sciences Congress
Mehmet Cem Odacıoğlu and Fadime Çoban Odacıoğlu	5-6 Oct. 2018	<u>Disiplinler Arası ve Disiplinler Ötesi Bir Bilim Dalı Olarak Çeviribilim</u>	3rd International Multidisciplinary Studies Congress
Selahattin Karagöz	7-8 Jun. 2018	<u>Fan Localisation Practices in Turkey</u>	Fun for All V: International Conference on Video Game Translation
İlyas Öztürk and Ulvican Yazar	8-10.10.2017	Yerelleştirme ve Bu Süreçte Kullanılan Çeviri Teknolojileri Dersinin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümlerindeki Genel Müfredat İçerisindeki Ağırlığının Belirlenmesi	Scofolo' xx17 Fostering 21st Century Skills in Language Studies
Selahattin Karagöz	5-6 May 2016	<u>Unit Analysis Model Revisited Assessment of Video Game Localization</u>	Creativity in Translation/Interpretation and Interpreter/Translator Training
Mehmet Cem Odacıoğlu, Şaban Köktürk et al.	18-19 Apr. 2016	Yeni Bir Uzmanlık Çeviri Alanı Olarak Oyun Yerelleştirmesinin Türkiyedeki Konumu ve Öneriler	3rd International Conference at Aydın University: Challenges in Literary Translation
Selahattin Karagöz	11.03.2016	Türkiye'de Dijital Oyun Yerelleştirme Süreci ve Süreç Bileşenleri	Okan University Department of Translation Studies VII. Graduate Studies Colloquium in memoriam of Elif Daldeniz Baysan
Mehmet Cem Odacıoğlu, Chek Kim Loi and Şaban Köktürk	4-7 Feb. 2016	The Position of Game Localization Training Within Academic Translation Teaching	8th World Conference on Educational Sciences
Işın Bengi Öner	21.05.2014	Yerelleştirme Üzerine	Okan University
Alper Kumcu	26-28 Apr. 2012	Glocalization with translation technology: Computer-assisted	The Asian Conference on Language Learning (ACLL)

Table 4. Continued

		translation (CAT) tools today and tomorrow	
Sinem Canım	20-21 Oct. 2011	Yerelleştirmenin Tanımı	I. International Translation Studies and Terminology Conference, Kırıkkale University
Huriye Şebnem Burnaz and Ramazan Nacar	20-21.06.2010	A Cultural Content Analysis of Multinational Companies' Web Sites: Localization of Global Communication Channels of Brands	Global Brand Management Conference
Huriye Şebnem Burnaz and Ramazan Nacar	14-17.10.2009	Web Sitelerinde Bilgi İçeriğinin Yerelleşmesi: Türk Çok Uluslu Şirketleri	14. Ulusal Pazarlama Kongresi
Işın Bengi Öner	10-12.12.2007	Integrating a localization module to translation curricula exemplified with a case in point at the Translation Studies Department, Boğazici University, Istanbul, Turkey	Teaching Localization for Global Business Readiness- LISA Lessius University College
Belma Akşit	15-16 Sep. 2006	Media Globalization and Localization	Internationalizing Media Studies: Imperatives and Impediments. Westminster Üniversitesi
Fusün Bilir Ataseven	04-06 June 2006	Travaux de localisation et creation d'un centre terminologique YıldızTERM	Colloque international, Traduction Spécialisée
Işın Bengi Öner	5 Jan. 2006	Çeviribilimde Bir Konu Olarak Yerelleştirme. Yerelleştirmede Bir Konu Olarak Çeviri	Okan University Translation Studies
Fusün Bilir Ataseven, Emine Demirel Bogenç and Yeliz Yalın	3-5 Apr. 2005	Reklam Çevirilerinde Yerelleştirme	Dilbilim Günleri

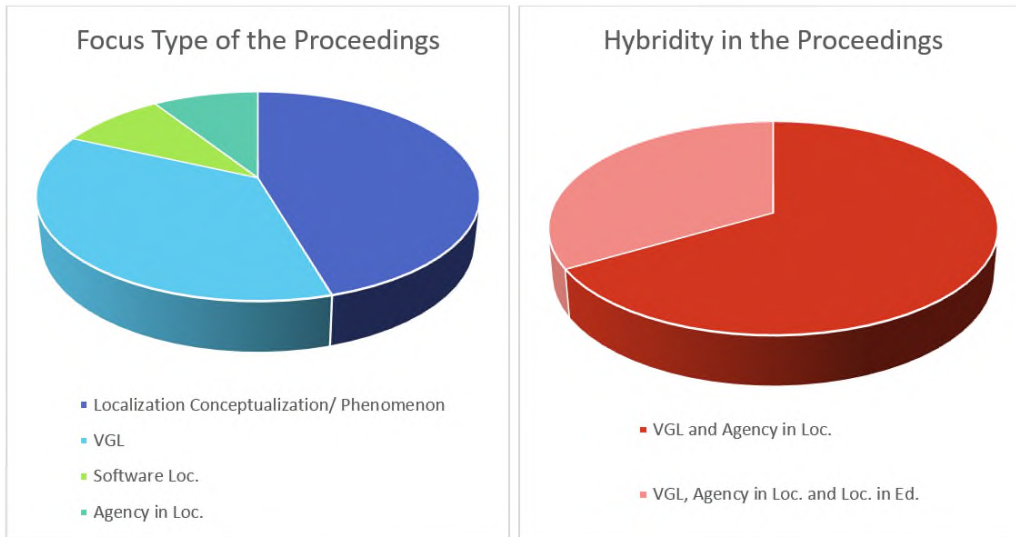


Chart 6. Focus Type of the Proceedings

Chart 7. Hybridity in the Proceedings

Figure 10.

4.5 Localization Books, Book Chapters, and Book Reviews

Table 5. Localization Books, Book Chapters, and Book Reviews

Author(s)	Publication Date (dd/mm/yy)	The type of Publication	Name of the Chapter	Name of the Book	Publisher
Dilruba Temuçin	2024	Book Chapter	Artificial Intelligence (AI) and Localization: Friends or Foes?: Some Insights Regarding AI Utilization in Localization Practices	Revolutionizing Translation Studies: Synthesizing Translation with AI and IT Innovation	Aktif Yayınevi
Semih Sarıgül	2023	Book Chapter	Online Translaboration in Video Game Localisation: The Case of the Steam Translation Server in Turkey	Translaboration in Analogue and Digital Practice: Labour, Power, Ethics	Frank and Timme
Selahattin Karagöz	2023	Book Chapter	Chapter 6. Recirculated, recontextualized, reworked: Community-driven video game fan translation practices in Turkey	Translation Flows: Exploring networks of people, processes and products	John Benjamins
Selahattin Karagöz	2022	Book Chapter	Fan-translating the Past: User Empowerment, Community Force and Total War's Survey in Turkish	Translation and Interdisciplinarity. Diverse Contacts, Relationships and Effects	Logos Verlag Berlin
Füsun Bilir Ataseven	2021	Book Chapter	Yerelleştirme (pp. 275- 282)	İletişim ve Medya Bağlamında Çevirmen Başvuru Kitabı	Presidency of the Republic of Türkiye, Directorate of Communications

Table 5. Continued

Mehmet Cem Odacıoğlu	2020	Book Chapter	Yerelleştirme Üzerine Literatür Yeni bir Çeviri Kuramı Önerisi: Entegre Yerelleştirme Kuramı (pp.	Çevirilopedi	Dijital Tercüme
Ümmügülüm Albiz	2020	Book Review	“Çeviribilimde Yerelleştirme Paradigmasına Doğru” (pp. 126-135)		Karamanoglu Mehmetbey University International Journal of Philology and Translation Studies
Halil İbrahim Balkul	2020	Book Chapter	Yerelleştiremediklerimiz: Bir Vaka İncelemesi (pp. 278-299)	Prof. Dr. Arif Ünal’a Armağan	Hiperlink Yayınları
Ceylan Yıldırım	2020	Book Chapter	Çeviri Teknolojileri, Yerelleştirmeyle İlgili Türkiye ve Fransa’daki Kaynakların Konu Yönelimleri Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi	Çeviride Teknoloji: Süreç ve Uygulamalar 1	Grafiker Yayınları
Mehmet Cem Odacıoğlu	2017	Book		Çeviribilimde Yerelleştirme Paradigmasına Doğru	Gece Kitaplığı
Sinem Canım	2011	Book Chapter	Yerelleştirme’nin Tanımı (pp. 57-66)	I. International translation studies and terminology conference: Proceedings, 20-21 October 2011	Kırıkkale University

4.6. Other Works and Studies Regarding the Localization Field

Michael Cronin’s “Globalization and translation” and Reinhard Schaler’s “Localization and translation” articles have been translated into Turkish by two translation students and published as a web blog article (Öden, *ceviribilim.com*, 2013; Güler, *ceviribilim.com*, 2013), a web blog article prepared²¹ (Öner, *ceviribilim.com*, 2006) by Işın Bengi-Öner based on her conference presentation “Çeviribilimde Bir Konu Olarak Yerelleştirme. Yerelleştirmede Bir Konu Olarak Çeviri,” all of whom were positioned within the TS academic circle. Moreover, Anthony Pym’s “Website Localization” article was also translated to Turkish by Tür in 2024. Besides the TS academic circle, some studies from other academic circles may be highlighted. Edip Serdar Güner’s conference presentation²² “Yerelleştirme biçim kılavuzlarına çeviri odaklı bir bakış” (*akademik.yok.gov.tr*), later published as an article with the same title (Güner 2022), and his recent study published as a book chapter entitled “Turizm Sektöründe Web Yerelleştirme Bileşenleri” may be given as an example.

5. Findings

It was revealed that 125 studies were conducted in the localization field in Türkiye. In these studies: thirty-six conference proceeding papers are presented, 42 dissertations are written (twenty-two of them were written in TIS departments, twenty dissertations were written in non-TIS departments), nine book chapters are written, four web blog entries (three of them were translation), one book, one book review and one project produced during the period of 1998 to 2024.

²¹ Also published in *Varlık*. “Yerelleştirmenin Tanımı”, *Varlık* (ed. Enver Ercan), *Varlık Yayınları*, İstanbul, pp. 33-35.

²² Presented on 14 May 2022 at IV. *Rumeli [Language, Literature and Translation Studies] Symposium*, published on Jul 21, 2022, at *RumeliDE Journal of Language and Literature Studies*.

The localization field emerged in the 1990s to meet the need for multilingualism and multiculturalism in the industry (Canım 2021: 1120), while the theoretical literature of the field was established in the 2000s by Esselink (2000; 2006), Fry (2001; 2003), Pym (2004a; 2004b), O’Hagan & Ashworth (2002), and Dunne (2006). In the 2010s, it started to be perceived from the standpoint of Translation Studies, and the localization literature was developed by names such as Jiménez-Crespo (2013) and Bernal-Merino (2015). However, not only the localization repertoire but also the localization literature belongs not only to Translation Studies; it was created by using the data of many fields/disciplines. In this respect, it can be argued that localization functions as a *culture planning*²³ tool.

List of Levels - Types and Modes Encountered in Turkish Localization Literature

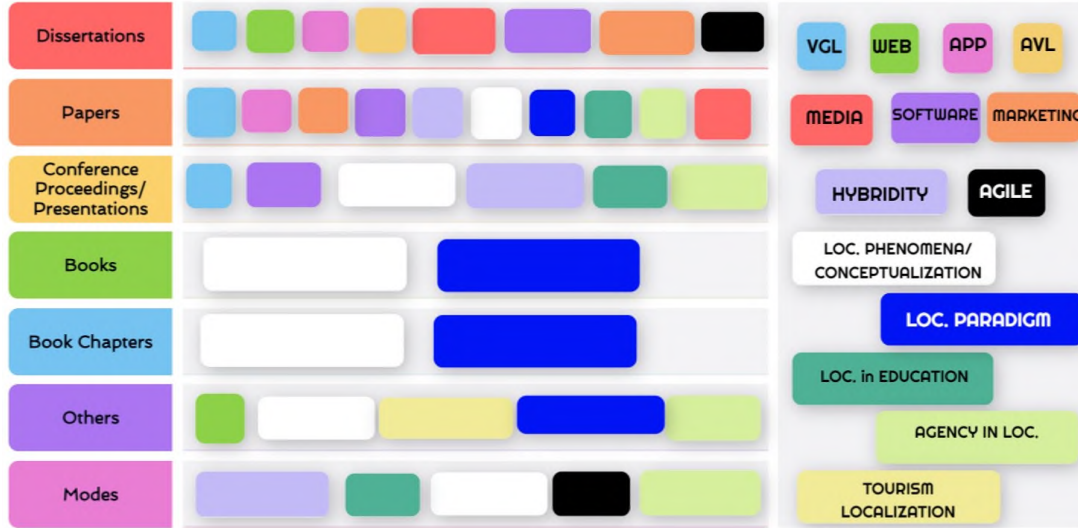


Figure 11. List of Levels: Types and Modes Encountered in Turkish Localization Literature

The localization field that emerged abroad in the early 1990s can be divided into three periods in Türkiye:

1. The *Import* (Even-Zohar 1997) Period”- Import of the field: 1998
2. “The Transition Period”—from Import to Transfer: 1998-2012,
3. “The *Transfer*²⁴ (Even-Zohar 1997) Period”: from 2012 to the present.

The Transition Period may be deemed a period wherein localization begins to develop in fields/disciplines other than Translation Studies. However, if evaluated from the standpoint of Translation Studies, the mentioned period can be regarded as the Import Period since the first studies conducted in the years of 2005-2006 were attempts to define the concept of localization and increase the visibility²⁵ of localization. There are enterprises and companies in the Turkish sample that focus directly on the localization field, such as Locpick, Atlas Localization, and Es Localization, which enhance the visibility of localization, but no association in the localization field (like TKTD²⁶) can be affiliated with the emergence of localization as a new phenomenon at the global and local level (Temuçin, 2024). The making of the localization repertoire has stemmed from the necessity to define and describe this burgeoning modern and current phenomenon by using the dataset of the localization industry and Turkish academia.

As for localization sociology and agency in localization, although it is seen that the literature on this field and subfield started for the first time with Canım (Alkan)’s dissertations in 2008 and 2014, it is observed that there was a transition period in 2018-2019, the transition period gained momentum quantitatively and qualitatively between 2020-2021, and the period between 2022-2024 was the peak period for the sociology of localization and agency in localization. Even though there is an overwhelming majority of VGL and Localization Phenomenon/Concept studies in the entire localization literature, we find these studies very valuable in terms of emphasizing that localization has a sociocultural

²³ Culture planning in Even-Zohar 2002 and 2008

²⁴ Import and transfer in Even-Zohar 1997

²⁵ Venuti 1995

²⁶ Türkiye Konferans Tercümanları Derneği- The Conference Interpreters Association of Turkey. Retrieved at <https://www.tkttd.org/about-tkttd/> on 31 Jan 2023

aspect as well as linguistic and technological aspects, with the quantitative and qualitative increase in the sociology of localization and localization agency studies.

While the very first initiatives of the making of the localization repertoire abroad dates to the 1990s thanks to the global companies like Microsoft (Temuçin, 2024: 29-31) and localization practitioners like Esselink, it would be possible to claim that the localization literature in Türkiye has newly begun to form in the middle of the 2000s, with the efforts of graduate students of defining and describing localization phenomena. Since 2005, studies have been conducted in Türkiye to define and describe the localization field at the conceptual level within the field of Translation Studies. Nevertheless, the conceptual complexity resulting from the use of the concept of localization (“Yerelleştirme”) as equivalent to the concept of domestication (“Yerlileştirme”) in some sources still exists, albeit at a reduced scale than in the 2005s. Even today, since the localization field is not widely studied in Türkiye, the number of Turkish resources in the localization literature is indeed limited quantitatively. Qualitatively, most localization studies highly focus on VGL, mostly neglecting other localization types and modes. Therefore, there is a massive demand for localization *repertoire makers*²⁷ as culture planners in Türkiye.

Furthermore, it is feasible to claim that graduate students mostly initiate the attempt to make the localization repertoire; consequently, they may be regarded as agents of transfers within Türkiye. Agents of transfer can be classified into four types: individuals who make literature through their academic studies, agents²⁸ that reach the world through the label they have established²⁹, indirect contributions³⁰ from academia and industry, and institutions³¹ positioned as agents in the localization field. Agents of transfer need to be active for three reasons: To elevate academic and social insight and understanding of the localization field, to establish culture-specific foundations of Turkish localization literature, and to contribute to the cultural production process; thereby, they may advance and strengthen the localization repertoire quantitatively and qualitatively.

6. Conclusion

The interdisciplinary nature of localization significantly contributes to cultural production in Türkiye by integrating various fields such as Media Studies, Marketing, and Communication Sciences. This integration allows for a more nuanced understanding of localization as not just a technical process but as a cultural phenomenon that shapes and reflects societal values and practices. The study highlights that localization agents—individuals or institutions, academic or sectoral involved in the localization process—play a crucial role in establishing a Turkish localization repertoire, which is essential for cultural representation and identity. Moreover, localization agents (including non-human agents) act as both facilitators and contributors to the field’s literature and practices. Their involvement is essential for establishing culture-specific foundations for the Turkish localization literature and introducing the field-specific dynamics. As for academic localization agents, they enrich the theoretical and conceptual frameworks of localization via the produced literature, eventually making the localization phenomenon more grounded. In this regard, the participation of agents in research and academic discourse by producing dissertations, papers, and other scholarly works reflects the evolving nature of localization.

This study indicates that adaptability may ultimately contribute to a more robust cultural production landscape in Türkiye. As for the localization literature itself, which is a structured structure as well as a structuring structure, it also bridges the gap between translation studies and other disciplines by fostering an interdisciplinary approach that enhances the overall quality of localization efforts and the application of localization in cultural contexts.

The perception of localization in Türkiye has evolved significantly from the 1990s to 2024, transitioning through distinct phases that reflect its growing importance within Translation Studies and broader cultural contexts. In Türkiye, initially in the 1990s, foundational theoretical literature was introduced, largely influenced by international scholars. From 1998 to 2012, localization phenomena entered the Transition Period, characterized by an increase in localization studies beyond Translation Studies. This era saw the establishment of localization as a recognized sub-field, with academic contributions beginning to flourish. Notably, localization dissertations began to appear, with 80% produced at state universities, indicating institutional support. The current phase, termed the Transfer Period (2012-present),

²⁷ Repertoire makers in Even-Zohar 2002

²⁸ Gökhan Doğru and the Localization School initiative within the Translation Technology Academy are examples of the second type of individual agent of transfer from Türkiye.

²⁹ Efforts of the agent to distribute the new repertoire, see Even-Zohar 2000:45.

³⁰ E.g., Businesses and individuals in the industry indirectly contribute to the localization field by producing web/social media content, participating in face-to-face /online conferences, and educating students.

³¹ Universities, academic departments, regulatory bodies such as the Council of Higher Education (YÖK), curriculum/policy makers, journals, and conferences may be regarded as institutionalized agents of transfer in our context. Likewise, since institutions such as TUBITAK possess economic, social, and cultural capital, it grants scholarship/project support to researchers such as Canım and Karagöz, demonstrating that institutions indirectly contribute to the creation and development of repertoire as well as the academic literature of localization in Türkiye.

has witnessed a substantial increase in both academic and practical engagement with localization. By 2024, 125 studies have been documented in the field, including dissertations, conference papers, and publications across various disciplines. The fact that the field of localization and localization practices began to be represented socio-economically, economically, linguistically, culturally, and socio-culturally in documents prepared by state/public institutions and organizations since 2017, coupled with the quantitative and qualitative increase in academic studies conducted in this field since 2012, clearly demonstrates that a transition to the “transfer phase” has occurred and a paradigm shift has taken place in Türkiye.

Lastly, it should be emphasized that regardless of their level of formality in terms of agency (institutions, individuals or collective/cumulative agents like groups), both localization agents and localization literature function as culture planning and culture advancement agents in terms of making, maintaining and (re-)shaping the dynamics of localization practices in Türkiye.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- D.T., M.C.O., A.G; Data Acquisition- D.T.; Data Analysis/Interpretation-D.T. ; Drafting Manuscript- D.T.; Critical Revision of Manuscript- M.C.O., A.G; Final Approval and Accountability- D.T., M.C.O., A.G

Conflict of Interest: Author Contributions

Financial Disclosure: The author declared no financial support.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- D.T., M.C.O., A.G; Veri Toplama- D.T.; Veri Analizi/Yorumlama- D.T.; Yazı Taslağı- D.T.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- M.C.O., A.G; Son Onay ve Sorumluluk- D.T., M.C.O., A.G

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

ORCID IDs of the author / Yazarın ORCID ID'si

Dilruba Temuçin	0000-0002-1552-913X
Mehmet Cem Odacıoğlu	0000-0001-6627-6681
Atalay Gündüz	0000-0003-0325-5191

REFERENCES / KAYNAKLAR

- <https://www.academia.edu/>. Access date: 16 Dec 2022.
- <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/>. Accessed multiple times.
- Bengi-Öner, I. and ceviribilim.com. (2006). “Yerelleştirmenin Tanımı”, posted on Jun 1, 2006. Access date: 10 Feb 2023. <https://ceviribilim.com/2006/06/01/%e2%80%9cyerellestirme%e2%80%9dnin-tanimi/>
- Bernal-Merino, M. A. (2015). *Translation and Localization in Video Games: Making Entertainment Software Global*. Routledge Advances in Translation Studies. 1st edition.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Translator: Richard Nice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1983). The Field of Cultural Production, or the Economic World Reversed, *Poetics*. Translator: Richard Nice. 12(4–5): 311–356.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Translator: Richard Nice. Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1990). *The Logic of Practice*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1993). *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1999). “The Social Conditions of the International Circulation of Ideas”. R. Shusterman (Ed.), in *Bourdieu: A Critical Reader* (1st ed.), Blackwell Publishers.
- Bourdieu, P. and Wacquant, L. (2021). “İkinci Bölüm Düşünümsel Sosyolojinin Amaçları (Chicago Semineri)” in the chapter “3. Alanların Mantiği”. *Düşünümsel Sosyolojiye Davet*, İletişim Yayınları, tr. Nazlı Ökten, pp. 140-164.
- Canım Alkan, S. (2021). “Yerelleştirme ve disiplinlerarasılık” in *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 1119-1127. DOI: 10.29000/rumelide.950029.
- Cronin, M. (2010). Yves Gambier and Luc van Doorslaer (ed.). “Globalization and translation” in *Handbook of Translation Studies*, Vol.1, Amsterdam. John Benjamins Publishing Company, pp. 134–140.
- CSA Research. (Oct 11 2023). *Entering the Post-Localization Era: A New Dawn for the Language Services Sector*. Retrieved

- from <https://csa-research.com/Blogs-Events/CSA-in-the-Media/Press-Releases/Entering-the-Post-Localization-Era-A-New-Dawn-for-the-Language-Services-Sector>, on 24.04.2024.
- Dunne, K. J. (2006). *Perspectives on localization*. 1st edition, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins Publishing.
- El Turco. (n.d.). *Feed* [LinkedIn page]. "Global Localization Industry. *LinkedIn*. Posted on Jan 2023, retrieved on 25 Jan 2023, from <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7019555738062614529/>
- Esselink, B. (2000). *A Practical Guide to Localization*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Eser, A. (16.07.2023). Essential Localization Industry Statistics in 2024. Retrieved from <https://zipdo.co/statistics/localization-industry/> on 24.04.2024.
- Even-Zohar, I. (1990a). *Poetics Today*, vol.11, no. 1, JSTOR, 1990, doi:10.2307/1772666.
- Even-Zohar, I. (1990b). "The Position of Translated Literature Within the Literary Polysystem." *Poetics Today*, vol. 11, no. 1, JSTOR, 1990, p. 45–52, doi:10.2307/1772668.
- Even-Zohar, I. (1997). "The Making of Culture Repertoire and the Role of Transfer." *Target. International Journal of Translation Studies*, vol. 9, no. 2, Jan. 1997, pp. 351–359, doi:10.1075/target.9.2.09eve.
- Even-Zohar, I. (2000). "The Making of Repertoire, Survival and Success Under Heterogeneity." *Festschrift Für Die Wirklichkeit*, 2000, pp. 41–51, doi:10.1007/978-3-322-87330-9_5.
- Even-Zohar, I. (2002). "Culture Planning and Cultural Resistance in the Making and Maintaining of Entities." *Sun Yat-sen Journal of Humanities*, vol. 14, Apr. 2002, pp. 45–52.
- Even-Zohar, I. (2008). "Culture Planning, Cohesion, and The Making and Maintenance of Entities." in *Beyond Descriptive Translation Studies: Investigations in Homage to Gideon Toury*, Pym, Shlesinger & Daniel Simeoni, eds. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, pp. 277–292.
- Fry, D. (2001). *The Localization Primer*. The first edition. LISA, Geneva.
- Fry, D. (2003). *The Localization Primer*. The second edition, revised by Arle Lommel. www.lisa.org/interact/LISAprimer.pdf.
- Global İlişkiler Forumu (December 2018). Küresel Ticarete Dönüşüm ve Türkiye. Available at: <https://www.gif.org.tr/files/kuresel-ticarete-donusum-ve-turkiye-rapor-2018.pdf>, accessed on 11 October 2024.
- Güler, P. and ceviribilim.com. (2013). "Yerelleştirme ve Çeviri- Reinhard Schaler", posted on Jun 13, 2013. Access date: 10 Feb 2023. <https://ceviribilim.com/2013/06/16/yerellestirme-ve-ceviri-reinhard-schaler/>
- Güner, E. S. (2022). "Yerelleştirme biçim kılavuzlarına çeviri odaklı bir bakış" in *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö11), 716-734. DOI: 10.29000/rumelide.1146763.
- Güner, E. S. (2023). "Turizm Sektöründe Web Yerelleştirme Bileşenleri" in *Turizm Metinleri Çevirisi: Türkiye Örneği*. Editors: Mine Yazıcı and Edip Serdar Güner. Grafiker Yayınları, Ankara, 2023, pp. 35-56.
- Jiménez-Crespo, M. A. (2013). "The Emergence of Localization" in *Translation and Web Localization*. Routledge, 1st edition.
- Lommel, A. and DePalma, D. (Sep 25 2023). The Post-Localization Era- How the Decline of Traditional Localization Can Deliver Major Gains for the Language Services Sector, CSA Research. Retrieved from https://insights.csa-research.com/reportaction/305013568/Marketing?_gl=1%2A1ixe1z3%2A_ga%2ANjg5Mjk4NTg0LjE3MTM5NDc5ODQ.%2A_ga_LL76TPHNBP%2AMTcxMzk0Nzk4My4xLjEuMTcxMzk0ODA0Ni41OS4wLjA, on 24.04.2024.
- Market Growth Reports. 2022-2029 *Global Localization Software Professional Market Research Report, Analysis from Perspective of Segmentation (Competitor Landscape, Type, Application, and Geography)*. Received at <https://www.marketgrowthreports.com/2022-2029-global-localization-software-professional-market-19719436>. Access date: 11 Mar 2024.
- Market Growth Reports. *Global Marketing Localization Service Industry Research Report, Growth Trends and Competitive Analysis 2022-2028*. Received at <https://www.marketgrowthreports.com/global-market-22159333>. Access date: 11 Mar 2024.
- Odacıoğlu, M. C. (2017). *Çeviribilimde Yerelleştirme Paradigmasına Doğru*, Gece Kitaplığı , 1st edition.
- O'Hagan, M. and Mangiron, C. (2013). *Game Localization: Translating for the global digital entertainment industry*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- OneSky, <https://www.oneskyapp.com/blog/localization-statistics/>. Access Date: December 15, 2022.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı- ORAN. (November 2017). *Teşvik ve Destekler Rehberi*. Available at: https://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20180803155444_0.pdf. Access Date: Oct 11, 2024.
- Öden, E. and ceviribilim.com. "Küreselleşme ve Çeviri- Michael Cronin", posted on Jun 18, 2013. Access date: 10 Feb 2023. <https://ceviribilim.com/2013/06/18/kuresellesme-ve-ceviri-michael-cronin/>
- PR Newswire. (10.07.2023). Software Localization Market to Reach \$15.6 Billion, Globally by 2032 at 10.6% CAGR: Allied Market Research, *Yahoo Finance*. Available at: https://finance.yahoo.com/news/software-localization-market-reach-15-140100165.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlMmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAGAJLMlt9mLpocCUSI6esQ4QPvfvav3c5QOGmyLc4Wcy648xBSdW1M5vShXEdk7VTDTYQN9L807k-_v8Aw6bGsQBDBIPv6Yr8sWjhzpudGXvYBx5qQxBqi1B-9Uer6N8AQVesTn9xGFKC6RppzT2c864Ddf6488XdfQJAMJ_J1- (23.04.2024).
- Pym, A. (2004a). "Introduction." *The Moving Text: Localization, Translation, and Distribution*. London, John Benjamins Publishing, 1st edition, pp. XV-XVII.
- Pym, A. (2004b). "Localization from the Perspective of Translation Studies: Overlaps in Digital Divide?". Received at https://www.researchgate.net/publication/250363090_Localization_from_the_Perspective_of_Translation_Studies_Overlaps_in_the_Digital_Divide on Jan 30, 2023
- Pym, A. (2014). *Exploring Translation Theories*, Routledge, 2nd edition, New York.

- Reinhard, S. (2010). "Localization and translation" in *Handbook of Translation Studies*, Yves Gambier and Luc van Doorslaer (ed.), Vol.1, Amsterdam. John Benjamins Publishing Company, pp. 209–214.
- <https://tez.yok.gov.tr/>- Accessed multiple times.
- Temuçin, D. (2024). *An Analysis of Capitals, Investments, and Conversions in Localisation from the Perspective of the Sociology of Translation* (Master's Thesis). Izmir: Dokuz Eylül University.
- TÜBİSAD. (2022). *Bilişim Sektöründeki Firmalar için Hibe ve Teşvik Sistemleri 2022*. Available at: <https://www.tubisad.org.tr/tr/images/pdf/Bilisim-Sektorundeki-Firmalar-icin-Hibe-ve-Tesvik-Sistemleri-2022.pdf>. Access Date: Oct 11, 2024.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (2021). *İletişim ve Medya Bağlamında Çevirmen Başvuru Kitabı*. Ankara: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları. Available at: https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/C%CC%A7evirmen_Bas%CC%A7vuru_Kitab%C4%B1_PRESS.pdf. Access Date: Oct 11, 2024.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (May 2019). *Devlet Yardımları Rehberi*. Available at: https://ticaret.gov.tr/data/5b87fac913b8761160fa1cf0/Devlet_Yardimlari_Rehberi.pdf. Access Date: Oct 11, 2024.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (January 2022). *Devlet Yardımları Rehberi*. Available at: <https://ticaret.gov.tr/data/5b87fac913b8761160fa1cf0/Devlet%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Rehberi%202022.pdf>. Access Date: 11 Oct 2024.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (July 2023). *Devlet Yardımları Rehberi*. Available at: <https://ticaret.gov.tr/data/6583e5a413b8762630b861ca/Devlet%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Rehberi.pdf>. Access Date: Oct 11, 2024.
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (February 2024). *Devlet Yardımları Rehberi*. Available at: <https://ticaret.gov.tr/data/6583e5a413b8762630b861ca/Devlet%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Rehberi.pdf>. Access Date: Oct 11, 11 Oct 2024.
- Unbabel. *Global Trends in Marketing Localization 2023 Report*. Access Date: 10 Feb 2023, retrieved at <https://unbabel.com/lp/global-marketing-trends-survey/>
- Vaswani, A. et al. (2017). "Attention is all you need." *Advances in neural information processing systems* 30.
- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A history of translation*. Routledge. 1st edition.
- Yazar, U. (2017). "Yerelleştirme Bağlamında Kullanılan Çeviri Teknolojileri (Çeviribilim Öğrencileri ve Çeviri Sektörü Örneklerinde)". Sakarya University, PhD Dissertation. <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/77063/T07098.pdf?sequence=1>
- Wordbank. (2022). "Why You Need Localization in an Economic Downturn" <https://www.wordbank.com/us/blog/global-trends/why-you-need-localization-economic-downturn/>. Date of access: December 15, 2022.

How to cite this article / Atıf biçimi

Temuçin, D., Odacıoğlu, M.C., Gündüz, A. (2024) The position of localization literature (1998-2024) in Türkiye. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 164–190. <https://doi.org/10.26650/ijts.2024.1568141>

Appendix 1- Turkish entitled dissertations

- [1] Çeviribilimde oyun yerelleştirilmesi bağlamında oyun türleri ve farklılıkları
- [2] Bilgisayar oyunlarının yerleştirilmesinde makine çevirisi sonrası düzeltme
- [3] Oyun Yerelleştirilmesi Bağlamında “Crysis 2” Adlı Oyunun İncelenmesi
- [4] Amatörler, uzmanlar, kâşifler: Türkiye’de video oyun çevirileri ve yerelleştirme süreci
- [5] Oyun, web ve mobil uygulama yerelleştirmelerindeki türkçe sorunları
- [6] Video oyunu yerelleştirmesine özgü zorlukların üstesinden gelmek için kullanılan yaklaşımlar ve stratejiler
- [7] Yerelleştirmenin Türkiye’de Kullanıldığı Alanlar
- [8] Yerelleştirme bağlamında kullanılan çeviri teknolojileri (çeviribilim öğrencileri ve çeviri sektörü örneklerinde)
- [9] Oyun Yerelleştirmesinin Türkiye’deki Yeri ve League of Legends Oyununun İncelenmesi
- [10] Çeviribilimde yerelleştirme paradigmasına doğru
- [11] Web sitesi yerelleştirmelerinde bir eyleyen olarak çevirmenin konumu
- [12] Yerelleştirme ve çeviri: çeviribilimde ve çeviri eğitiminde yerelleştirmenin konumu
- [13] Yazılımda yerelleştirme ve çeviri
- [14] Türkiye’de çeviri bürolarında web sitesi yerelleştirmeleri ve bu süreçte bilgi teknolojilerinin kullanımı
- [15] Teknik Çeviri Eğitimi Kapsamında WEB Sitelerinin Yerleştirilmesi Uygulamaları İçin Bir Model Önerisi
- [16] Küresel dijital platformlar ve yerelleşme: Netflix’in sosyal medya mecralarındaki pazarlama stratejileri
- [17] Küresel otomotiv markalarının Türkiye pazarındaki reklamlarında yerelleştirmeyi kullanması
- [18] Global marka değeri yaratmanın pazarlama iletişimi stratejilerindeki yeri: Godiva Çikolata örneği
- [19] Marka yerelleşmesinin reklam grafik tasarımlarına yansımaları: Coca-Cola Türkiye örneği
- [20] Dijital platformların pazarlanmasında sosyal medya stratejileri: Netflix Türkiye örneği
- [21] Çokuluslu şirketlerin reklamlarını yerelleştirme stratejileri: Türkiye’deki bireysel emeklilik reklamları örneği
- [22] Küreselleşme-yerelleşme ekseninde küresel markaların web sitelerine yönelik bir analiz
- [23] Küreselleşme sürecinde uluslararası reklamın Kırgızistan’da yerelleşmesi
- [24] Global reklam kampanyalarında kültürel farklılaşmalar
- [25] Türkiye’de kahve mağazalarında standardizasyon ve lokalizasyonun pazarlama taktiği olarak uygulanması
- [26] Global Reklamcılık ve Yerelleştirme Akımları

Appendix 2- Turkish entitled papers

- [2] Türkiye’de video oyun yerelleştirilmesi eğitime ilişkin (betimleyici) bir araştırma
- [3] Yazılım yerelleştirmede kitle kaynaklı çeviri etkinliği
- [4] Video Oyunlarının Çevirisi ve Yerelleştirilmesi: Uncharted 4’ün Türkçesinin Bir Analizi
- [4] Yerelleştirme Kavramının Akademi ve Sektör Açısından Değerlendirilmesi
- [4] Yerelleştirme Olgusu ve Sürecinde Çevirinin Anthony Pym Açısından İşleyişi ve Yeri
- [5] Yerelleştirme ve disiplinlerarasılık
- [6] Covid-19 Pandemi Döneminde Otomobil Markalarının Reklam Stratejilerinin Yerelleştirme Kapsamında Değerlendirilmesi
- [6] “Yezahlaştırma” kavramının çeviribilime kazandırılması
- [7] Çeviri Teknolojileri, Yerelleştirme Konulu Lisansüstü Tezlerin Türkçe Çeviribilim Literatürü Bağlamında Değerlendirilmesi
- [8] Hikaye Odaklı Video Oyunlarda Çevirinin Rolü: The Last of Us Video Oyunu Üzerine Bir Değerlendirme
- [8] Mobil Uygulama Yerelleştirme: Whatsapp Messenger Örneği
- [8] Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümlerindeki Yerelleştirme Dersinin Genel Müfredat İçerisindeki Konumu
- [8] Yeni Bir Uzmanlık Çeviri Alanı Olarak Oyun Yerelleştirmesinin Türkiye’deki Konumu ve Öneriler
- [8] Wolfenstein: The Old Blood Oyununun Türkçe Yerelleştirilmiş Versiyonunda Benimsenen Çeviri Yaklaşımları ve Bunun Oynanabilirlik Düzeyine Katkısı
- [8] Çeviri Kuramlarını Yeniden Yorumlamak: Yerelleştirme Endüstrisinin Skopos ve Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı Üzerindeki Etkisi
- [9] Çevirmen yetkinlikleri bağlamında kozmetik türleri çevirisi
- [9] Hazır Gıda İçerikli Reklam Üzerine Göstergibilimsel Bir Analiz: Knorr Ürünleri Örneği
- [9] Kültürlerarası Teknik İletişimin Görsel Yönleri: Bilişsel Bilimsel ve Göstergesel Bakış Açısı
- [9] A Review on Adaptation (Localization) of International Advertisements
- [9] Glokal Pazarlama: Netflix Türkiye’nin Sosyal Medyada Yer Alan Yerelleştirme Stratejileri
- [9] Türk Televizyon Kanallarında Yabancı Formatların Glokalizasyonu: Bir Saha Araştırması
- [9] Çeviribilimde “çeviriyaratım”ı (transcreation) konumlandırmak
- [9] “Kitle kaynaklı çeviri” [“crowdsourced translation”] ile çeviriye ilişkin kavramların ve rollerin yeniden tanımlanması
- [9] Disiplinler Arası ve Disiplinler Ötesi Bir Bilim Dalı Olarak Çeviribilim
- [9] Çeviribilim Alanındaki Lisansüstü Tezler Üzerine Betimleyici Bir Çalışma
- [9a] Küresellik ve Yerellik Arasında Reklam Adaptasyonları: Snickers Örneği
- [9b] Teknolojik Gelişmelerin Çevirmen ve Çeviri Mesleği Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri: Çeviri Alanında Yeni Yaklaşımlar

Unlocking the Future of Localisation: A Fusion of Human Expertise and Artificial Intelligence in a Cutting-Edge Syllabus

Yerelleştirme Alanına İlişkin Geleceğin Kilidini Açmak: Son Teknoloji Bir Ders Programında İnsan Uzmanlığı ve Yapay Zekânın Birleşimi

Mehmet Cem Odacıoğlu¹ 

¹ Assoc. Prof. Dr. Bartın University, Faculty of Letters,
Department of Translation and Interpreting, Bartın,
Türkiye

Corresponding author/

Sorumlu yazar : Mehmet Cem Odacıoğlu

E-mail / E-posta : cemedacioglu@bartin.edu.tr

ABSTRACT

Towards the end of the first quarter of the 21st century, the impact of information and communication technologies continues to grow, shaping a once-unimaginable future. New jobs and opportunities have emerged, driven by advancements associated with science fiction in the past. Artificial intelligence, once a concept portrayed in futuristic films, has now become central to various fields such as medicine, military, engineering, genetics, molecular biology, and even social sciences. Evaluated under the social sciences, Translation Studies has also had its share of these developments. Integrating state-of-the-art technologies and artificial intelligence within TS has generated innovative areas in translation. Many translation and interpreting programmes at universities now offer courses targeted at new technologies. Localisation is one of them. This research explores the syllabus proposals for localisation courses generated by *ChatGPT* and *PopAI*. The starting point is a fascinating question: "If artificial intelligence were a translation scholar, how would it create a localisation course syllabus?" Therefore, in response to this inquiry, the applications in question were used to design localisation syllabus without human intervention. The proposed syllabi by these applications were assessed based on a deductive and descriptive methodology and subsequently refined through a fusion of artificial intelligence insights and human input. The final proposal as the integration of AI and humans, intended for teaching in translation and interpreting programmes, is considered a useful resource for educators in this field as it mixes both AI and human touch.

Keywords: Artificial Intelligence, AI, *ChatGPT*, *PopAI*, artificial intelligence applications, localisation

Submitted / Başvuru : 01.08.2024

Revision Requested /
Revizyon Talebi : 20.09.2024

Last Revision Received /
Son Revizyon : 04.10.2024

Accepted / Kabul : 08.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

21. yüzyılın ilk çeyreğine doğru, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisi giderek artmakta ve bir zamanlar tasavvur dahi edilemeyen bir gelecek şekillenmektedir. Bilim kurgu ile özdeşleştirilen ilerlemeler sayesinde yeni iş alanları ve fırsatlar ortaya çıkmıştır. Bir zamanlar gelecekte geçen filmlerde tasvir edilen bir kavram olan yapay zekâ, artık tıp, askeriye, mühendislik, genetik, moleküler biyoloji ve hatta sosyal bilimler gibi çeşitli alanlarda merkezi bir rol oynamaktadır. Sosyal bilimlerin altında değerlendirilen çeviribilim de bu gelişmelerden payını almıştır. Çeviribilim alanına en son teknolojiler ve yapay zekânın entegre edilmesi çeviride yenilikçi alanların ortaya çıkmasına katkı yapmıştır. Üniversitelerdeki birçok mütercim tercümanlık programı artık yeni teknolojilere yönelik dersler sunmaktadır. Yerelleştirme de bunlarda biridir. Bu araştırma, *ChatGPT* ve *PopAI* tarafından oluşturulan yerelleştirme dersine yönelik müfredat önerilerini incelemektedir. Başlangıç noktasını ise büyüleyici bir soru oluşturmaktadır: "Eğer yapay zekâ bir çeviribilimci olsaydı, yerelleştirme dersi için nasıl bir müfredat önerisi oluştururdu?" Buradan hareketle, söz konusu uygulamalar, ilk olarak insan müdahalesi olmaksızın bu soruya yanıt arayışı içerisinde yerelleştirme müfredatı tasarlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu uygulamalar tarafından önerilen müfredatlar, tümdengelsel ve betimsel bir metodolojiye dayanarak değerlendirilmiş ve ardından yapay zekâ öngörülleri insan girdisiyle geliştirilmiştir. Mütercim Tercümanlık programlarında verilen eğitim için tasarlanan bu nihai öneri, yapay zekâ ile insan dokunuşunun bir birleşimi olarak, bu alandaki eğitimciler için faydalı bir kaynak olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, AI, *ChatGPT*, *PopAI*, yapay zekâ uygulamaları, yerelleştirme

Introduction

Digital transformation is rapidly unfolding, introducing new paradigms into our lives and evoking a mixture of astonishment and fear with the emergence of machines capable of human-like thinking. Artificial intelligence (AI) technologies are now pervading various facets of our daily existence. In its simplest form, AI can generate images through applications like *Dream Booth Steam Diffusion*. Moreover, it allows us to virtually resurrect deceased individuals for interviews or replicate the voices of others by manipulating our own. Tools like *Cry Analyser*, for instance, enable us to discern the needs of infants. Consequently, AI serves as an entertaining activity and permeates numerous aspects of social life.

The 2001 film "Artificial Intelligence," directed by Steven Spielberg, initially perceived as a surprising science fiction movie, has now metamorphosed into reality. Gareth Edwards' 2023 film "The Creator" may similarly offer a glimpse into a future two decades hence, portraying robots created with AI that think, eat, and drink like humans, and even represent a distinct race. Sophia, a humanoid robot, stands out as a prime example, signifying a promising advancement for the future of AI. She is a human-designed science fiction character marking the future of AI and robotics and a cutting-edge platform for AI and robotics research. Besides, she has drawn global attention as the first robot to receive citizenship and the UNDP's first-ever robot Innovation Ambassador¹.

The advent of AI necessitates the introduction of new professions and reforms as well. What was once relegated to science fiction has now materialised into reality. The pervasive influence of AI is palpable across all spheres of life, including medicine², military affairs, engineering, genetics, molecular biology, and social sciences.

Transformations brought by digitalisation and AI has radically affected Translation Studies. Modern technologies and AI are exerting their influence on Translation Studies, prompting the emergence of new specialisations that focus on current needs and future trends³. Translation curricula are undergoing rapid changes to keep pace with this evolving landscape, as the profession must adapt to ensure sustainability.

This research delves into localisation syllabus proposals generated by AI applications such as *ChatGPT* and *PopAI*⁴ for translation and interpreting departments. The central question guiding this research is: "If artificial intelligence were a translation scholar, how would it create a localisation syllabus course?" Accordingly, the applications in question were requested to design localisation syllabus. The proposed syllabi for these applications were assessed and subsequently refined through a fusion of artificial intelligence insights and human input. A final proposal was formulated, incorporating a human touch through machine-human interaction. The aim is to contribute to the available literature with these proposed syllabi and a human touch at the end. Additionally, showing the integration of AI into translation education is one of the key objectives of the research.

¹ <https://www.hansonrobotics.com/sophia/>

² In the healthcare sector, for instance, the integration of AI/robotics with brain-computer interfaces offers distinctive assistance to individuals experiencing sensory or motor deficits. Additionally, this combination has also been streamlining the care of patients with disabilities (Braun, et.al, 2021: 2).

³ There are some studies focusing on incorporating artificial intelligence into Translation Studies. In his theoretical work, Soysal (2023), for instance, highlights the significance of including AI-related subjects in Translation Studies curricula, encouraging mutual research efforts between academics and AI developers, and dealing with the gap between AI's cognitive and emotional capabilities from a wider perspective.

⁴ In the field of Translation Studies literature, a study on *ChatGPT* in the context of post-editing and pre-editing processes was found (see Türkmen, 2023, Pre-editing and post-editing processes during the translation: an interview with Chatgpt).

Methodology

The research employed a deductive methodology, starting with explaining the concept of artificial intelligence (AI). To this end, information on localisation was offered briefly. Then, relevant syllabus proposals were presented through discussions on the basis of the descriptive methodology. Finally, incorporating a human touch, the AI application syllabi were refined and envisioned to serve as guidance for translation scholars instructing localisation courses.

Research Questions

1. What are the similarities and differences between the syllabi developed by AI applications and the one created by a human?
2. Can AI applications alone be sufficient when developing a syllabus?
3. Is human intervention necessary in the syllabi developed by AI applications?
4. To what extent can human intervention be made in the syllabi developed by AI applications?

The Concept of Artificial Intelligence (AI)

In 1950, Alan Turing proposed a methodology for the purpose of evaluating machine intelligence based on its capacity to manifest intelligent behaviours indistinguishable from those of a human. Turing envisioned a scenario in which a conversational agent would undergo an interview with a human judge. If the judge could not reliably discern whether the entity in question was human or machine, the machine would be considered to have passed the test successfully (Bartneck, et.al, 2021: 9-10). This early initiative might be considered the beginning of AI research.

However, the emeritus Stanford Professor John McCarthy created the term “artificial intelligence” in 1955. He initially defined it as the science and engineering of forming intelligent machines. While early research predominantly involved humans programming machines to exhibit human-like behaviours, such as playing chess, contemporary emphasis has been placed on machines that can learn, albeit to some extent mirroring human learning processes⁵.

The emergence of artificial intelligence (AI) lies in imitating human intelligence to enable computers to execute tasks typically reliant on human cognitive capabilities. AI can proficiently handle extensive volumes of structured and unstructured data in imitating human intelligence, exhibiting adaptability to dynamic changes. In addition, AI is adept at learning historical patterns, incorporating expert input, engaging in feedback loops, employing deductive and inductive reasoning, drawing inferences contextual to the situation, and undertaking analysis of problems within both specialised and general domains⁶.

Based on specialised and general domains, artificial intelligence applications increasingly appear in every aspect of our lives. When technology was not so advanced, practical studies were relatively few and only limited to the theoretical level. Today, however, there is a lot of experimental and scientific research on this subject, and artificial intelligence is used more frequently at the practical level. For example, Arora et al. (2024) asserted that *‘artificial intelligence (AI) is very helpful to find the targeted way to get the novel pharmaceutical applications for natural products. This method provides a cheap and easy platform for manufacturing natural products with the same effects.’* Likewise, AISHkipi and Zahran (2024) stated that AI has been integrated into the field of interior design to increase sustainability, personalisation, and efficiency. Ordinary internet users can even attempt to overcome a traumatic situation by using an artificial intelligence application as a virtual psychologist for advice. AI applications then span various fields, including economics, mathematics, physics, chemistry, military, and even users’ daily activities and personal needs.

What is Localisation? How did it become very crucial within TS??

For individuals who have recently developed an interest in localisation, providing a concise introduction to the concept might prove useful. At its basic level, localisation refers to preparing a product for a different location. LISA defines localization as the process of taking a product and adjusting it both linguistically and culturally to fit the target locale, implying the specific country, region, and language in which the product is used and marketed (see Jimenez Crespo, 2018).

Localisation covers various tasks, typically associated with information technology and marketing, and requires a language specialty. The definitions of the term often focus on products rather than texts, describing the procedures as involving the “preparation,” “tailoring,” or “adaptation” of the product for a new context. Localisation can be said to

⁵ <https://hai.stanford.edu/sites/default/files/2020-09/AI-Definitions-HAI.pdf>.

⁶ <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/deloitte-analytics/deloitte-nl-data-analytics-artificial-intelligence-whitepaper-eng.pdf>.

include four phases: globalisation, internalisation, localisation plus translation. In particular, the internationalisation⁷ phase of localisation makes it a new theory (cf. Pym, 2023) within TS. The presence of different phases in localisation and the fact that localisation is about a product rather than text hints that this concept is more than mere translation. Then, localisation might include various activities such as project managing, localisation engineering, desktop or online management, terminology, technical writing and so forth based on the nature of the product to be localised (cf. Esselink, 2000). With the advent of modern technologies, it can be said that localisation types expanded from software localisation, website localisation, game localisation to small device localization (see Jimenez Crespo, 2013), app localisation⁸, and perhaps AVT, all of which require different localisation strategies.

Considering these insights, localisation represents a forward-looking specialisation that adeptly follows dynamic market trends. The types of localisation, as demonstrated above, extend beyond a specific domain and comprise areas with substantial economic potential in the market. Translators who cultivate expertise in these realms, aligning themselves with localiser identity, stand to gain more job opportunities and substantial earnings. Professionals engaged in the localisation field can also bolster their prospects for market sustainability.

Nowadays, it is argued that localisation has even evolved into a discipline distinct from Translation Studies (cf. Jimenez Crespo, 2013). In today's world, where machine-generated translations are becoming increasingly common, localisation is constantly gaining significance as a field where translators can continue to earn a living. As a result, the number of courses and research dedicated to localisation is on the rise. For instance, the University of Texas Rio Grande Valley offers online training in localisation and audiovisual translation⁹. Besides, the Hochschule Anhalt University of Applied Sciences offers a Master of Science in Education regarding software localisation¹⁰. Examples can be multiplied.

In this connection, the growing number of courses and training programmes worldwide shows the increasing focus on localisation. At this stage, localisation goes beyond mere translation. To become a fully qualified expert in this field, one must possess skills in coding, graphic design, localisation engineering, localisation testing, etc. in addition to translation. Acquiring this expertise requires hands-on, practical education. Therefore, it is essential to incorporate localisation courses into the translation and interpreting departments, and field experts should offer them.

Syllabus Proposals for Localisation Course by *ChatGPT AND PopAI*

This section introduces the course syllabi by artificial intelligence applications for localisation courses within translation and interpreting programmes. Through an examination of these proposals, a third syllabus was recommended, incorporating human integration.

In creating localisation syllabus, both applications were asked the following question as a prompt¹¹:

“If you were a translation scholar teaching in the department of Translation Studies, how would you prepare a syllabus for localisation course? Could you prepare a syllabus starting from the first week until the end of the fifteenth week?. Choose two weeks and insert mid-term and final exams in these weeks. Please also explain your assessment and evaluation when measuring the exam scores. Is it sensible to hold mid-term and final exams or assign projects in lieu of exams? Also give suggested references for students at the end.”

⁷ Internationalization is defined as the process of designing products to meet the needs of users in most countries, so that they might easily be adapted to achieve a goal” (<https://www.investopedia.com/terms/i/internationalization.asp>).

⁸ see Jimenez Crespo, 2013.

⁹ <https://www.utrgv.edu/graduate/for-future-students/graduate-programs/program-requirements/localization-and-audiovisual-translation-certificate/index.htm>

¹⁰ <https://www.hs-anhalt.de/en/study/orientation/degree-programs/detail/software-localization-master-of-science.html>

¹¹ The questions were prepared and syllabi were offered by two AI applications between January and February 2024.

Table 1. *ChatGPT* Syllabus Proposal for Localisation Course¹²

<p>Week 1-2: Understanding Localisation</p> <ul style="list-style-type: none">• Introduction to Localisation<ul style="list-style-type: none">• Definition, historical context, and importance.• Differentiating translation from localisation.• Key Concepts in Localisation<ul style="list-style-type: none">• Cultural adaptation, linguistic nuances, and non-textual elements. <p>Week 3-4: Cultural Aspects of Localisation</p> <ul style="list-style-type: none">• Cultural Awareness in Localisation<ul style="list-style-type: none">• Impact of culture on product design and user experience.• Strategies for culturally sensitive adaptation.• Case Studies<ul style="list-style-type: none">• Analysing successful and unsuccessful localised products.• Integrating cultural considerations into user interface design. <p>Week 5-6: Technical Aspects of Localisation</p> <ul style="list-style-type: none">• Software Localisation<ul style="list-style-type: none">• Tools, technologies, and best practises.• Hands-on exercises with localisation tools.• Website Localisation<ul style="list-style-type: none">• Challenges, solutions, and SEO considerations.• Practical application through website localisation exercises. <p>Week 7-8: Linguistic Aspects of Localisation</p> <ul style="list-style-type: none">• Language Nuances<ul style="list-style-type: none">• Handling idioms, metaphors, and culturally-specific expressions.• Adapting humour and wordplay.• Terminology Management<ul style="list-style-type: none">• Consistent terminology creation and maintenance.• Glossary development exercises. <p>Week 9-10: Project Management in Localisation</p> <ul style="list-style-type: none">• Localisation Project Lifecycle<ul style="list-style-type: none">• Planning, execution, and evaluation phases.• Budgeting, time management, and risk assessment.• Quality Assurance<ul style="list-style-type: none">• Testing, validation processes, and common issues.• Practical quality assurance exercises. <p>Week 11-12: Industry Trends and Future Developments</p> <ul style="list-style-type: none">• Emerging Technologies in Localisation<ul style="list-style-type: none">• Artificial intelligence, machine translation, and automation.• Virtual reality and augmented reality in localisation.• Globalisation and Local Markets

¹² The syllabus format was created by the application as in the table. Therefore, there has been no human intervention to arrange it.

Table 1. Continued

<ul style="list-style-type: none">· Expanding markets and understanding user behaviours.· Adapting to future industry changes. <p>Week 13-14: Exams and Project Presentations</p> <ul style="list-style-type: none">· Mid-term Exam<ul style="list-style-type: none">· Covers material from weeks 1-8.· Mix of multiple-choice, short answer, and essay questions.· Project Presentations<ul style="list-style-type: none">· Students present their ongoing or completed localisation projects.· Evaluation based on creativity, application of concepts, and problem-solving. <p>Week 15: Final Exam and Course Reflection</p> <ul style="list-style-type: none">· Final Exam<ul style="list-style-type: none">· Covers material from weeks 9-14.· Similar format to the mid-term exam but emphasises advanced concepts.· Course Reflection<ul style="list-style-type: none">· Reviewing key takeaways, personal reflections, and future applications. <p>Assessment and Evaluation:</p> <ul style="list-style-type: none">· Mid-term Exam (20%):<ul style="list-style-type: none">· Tests the understanding of foundational concepts and principles.· Project Presentations (30%):<ul style="list-style-type: none">· Assess the practical application of localisation concepts in a real-world project.· Final Exam (30%):<ul style="list-style-type: none">· Evaluates a comprehensive understanding of the advanced topics covered in the latter part of the course.· Class Participation and Assignments (10%):<ul style="list-style-type: none">· Regular engagement in discussions, completion of assignments, and participation in group activities.· Attendance and Class Engagement (10%):<ul style="list-style-type: none">· Regular attendance and active participation in class discussions. <p>The suggested References for Students:</p> <ol style="list-style-type: none">1. "The Art of Software and Website Localisation" by Nitish Singh2. "Found in Translation: How Language Shapes Our Lives and Transforms the World" by Nataly Kelly and Jost Zetsche3. "Language and Culture in Depth: A Competency-Based Introduction to Foreign Language and Intercultural Communication" by Alla Nedashkivska4. "The Globalisation and Localisation Association (GALA) Knowledge Centre"5. Relevant academic articles, industry reports, and case studies. <p>This syllabus aims to provide a comprehensive understanding of localisation, balancing theoretical knowledge with practical application. The inclusion of both exams and project presentations allows for a well-rounded assessment of students' skills and knowledge. Adjustments can be made based on the specific needs and level of students in the Translation Studies department.</p>

After *ChatGPT* prepared this draft syllabus, another question (prompt) by the author was asked to *ChatGPT*:

“Thank you. What is the privilege of this syllabus compared to that of a human? Do you think you created a superior and more advantageous syllabus compared to a human translation scholar?”

Furthermore, reply from the application was as follows:

“The syllabus I generated is a result of data-driven processing, efficiency, and integration of the latest information, which are the advantages associated with AI. However, it is essential to recognise the unique strengths of a human translation scholar and the potential limitations of an AI-generated syllabus:

Advantages of the AI-Generated Syllabus:

1. **Efficiency:** AI can process vast amounts of information quickly, leading to efficient syllabus creation and staying updated on emerging trends.
2. **Data-Driven Insights:** The syllabus is based on data analysis, which helps identify patterns, gaps, and areas that may need emphasis.
3. **Consistency:** AI ensures consistency in coverage and structure, adhering to predefined rules and criteria.

Limitations and Considerations:

1. **Lack of Intuition and Experience:** AI lacks the intuition, personal experience, and real-world insights that a human translation scholar brings to curriculum design. The human touch is crucial for understanding the nuanced needs of students.
2. **Creativity and Flexibility:** While AI excels in structured content, it may struggle with the creative and flexible aspects of course design. Humans can tailor the syllabus to the unique student characteristics and evolving industry dynamics.
3. **Understanding Student Dynamics:** A human instructor can better understand diverse student backgrounds, learning styles, and abilities. They can adjust the teaching approach based on student feedback and engagement.
4. **Contextual Awareness:** Human scholars bring contextual awareness by considering factors such as institutional culture, student demographics, and specific departmental goals.

Comparison and Conclusion:

While the AI-generated syllabus has advantages in terms of efficiency, data-driven insights, and consistency, it is not inherently superior to a syllabus created by a human translation scholar. The optimal approach may involve a collaborative effort, leveraging AI's strengths in information processing alongside human expertise in understanding student needs, fostering creativity, and adapting to the unique context of a translation studies department. The synergy between AI and human input can result in a well-rounded and effective curriculum.”

Discussion of the *ChatGPT* syllabus¹³

Upon reviewing the syllabus created by *ChatGPT* for the localisation course, it becomes evident that each course topic can be said to be organised for a two-week coverage. The first two weeks of the course, under the heading "Introduction to Localisation," focus on the definition, history, importance of localisation, differences between translation and localisation, as well as cultural adaptation, linguistic nuances, and non-textual elements. Weeks 3 and 4 are designated for the cultural aspects of localisation. An inconsistency is noticed when examining the topic of cultural awareness in this section because *ChatGPT* has already referred to cultural adaptation and non-textual elements for week 1-2. Weeks 3-4 also imply that the success and failure levels of localised products will be analysed as case studies by integrating cultural considerations in user interface design, which may, however, be considered early for a thorough analysis of localised products. If weeks 3 and 4 are meant for an in-depth exploration of the cultural aspects of localisation, an abrupt shift to analysis might be seen as an inconsistency. For a comprehensive analysis of localised products, providing information on all aspects of localisation is essential.

ChatGPT gave place to the linguistic aspect of localisation for weeks 7 and 8. However, the sequence should be reconsidered for consistency by first addressing the linguistic and cultural dimensions, followed by the technical dimension. The current arrangement, discussing cultural aspects, delving into intricate technical topics, and later revisiting the linguistic dimension of localisation, implies an inconsistent course outline. This might also lead to confusion among students, and a scattered syllabus increases the risk of losing the focal point.

The technical dimension of localisation, scheduled for weeks 5 and 6, could be more logically placed after the linguistic and cultural aspects of localisation, i.e., in weeks 7 and 8. The inconsistency can be prevented in this way. In the technical aspects of the localisation section, software localisation and website localisation were specified as two distinct types of localisation. Nonetheless, other localisation types exist, such as game and mobile device/small device localisation (Jimenez Crespo, 2013). These could be added to enrich the content of the syllabus. With the increased variety of topics, allocating three weeks to these subjects instead of two and exploring technical aspects in weeks 7,

¹³ In their article titled *ChatGPT for Professional English Course Development in 2024*, Kostikova et al. addressed various issues associated with incorporating *ChatGPT* into the development of Law English courses, including curriculum and syllabus development. The authors underlined that *ChatGPT* can be used in several areas, such as delivering information, generating texts, answering queries, and supporting language teaching and learning.

8, and 9 might be more sensible with a human touch. The fact that the project management and quality assurance are handled in Weeks 9 and 10 seems like appropriate. Project management is crucial not only for localisation but also for other translation fields.

Weeks 11 and 12 are designated for discussing artificial intelligence, machine translation, automation, virtual reality, and augmented reality, which are relevant and trendy topics. Additionally, these weeks cover the concepts of globalisation and local markets, which are fundamental to the essence of localisation.

As previously mentioned, the remaining weeks were allocated to exams and project presentations. While the syllabus prepared by *ChatGPT*, with necessary adjustments, provides a sufficient theoretical understanding of localisation, it does not give enough space to the practical aspects of localisation and leaves little room for students to actively engage. Although practise is included in some weeks, such as Week 5-6 and 9-10, it remains limited, and the focus on practise is not enough. This contradicts the nature of localisation, which heavily involves social constructivism, evoking the creation or construction of meaning and knowledge via active participation (see Kiraly, 2000).

The mid-term exam is said to be held in week 13, and project presentations in week 14. The mid-term exam consists of multiple-choice, short-answer, and essay questions. Students are expected to be responsible for topics covered in weeks 1 to 8 of the mid-term exam. The final exam, set for week 15, follows a format similar to that of a mid-term exam, with students being responsible for topics covered in weeks 9 to 14. In the assessment and evaluation section, it is also specified that the mid-term exam holds a weight of 20%, with project presentations holding 30% and the final exam holding a 30% weight, which has accounted for 90%. *ChatGPT* accidentally used two distinct terms that imply the same meaning for student participation as “Class Participation and Assignments” (10%) and “Attendance and Class Engagement” (10%). One must be omitted, and the class participation can be 20% in this way. While the mid-term exam criteria in week 13 include multiple-choice, short-answer, and essay sections, the assessment and evaluation section mentions a mid-term exam test, creating inconsistency.

Concerning the recommended references for students specified by *ChatGPT*, there are doubts whether such references exist in the literature or not. The purported work "The Art of Software and Website Localisation" by Nitish Singh could not be found. The fact that "Language and Culture in Depth: A Competency-Based Introduction to Foreign Language and Intercultural Communication" is authored by Alla Nedashkivska also remains unverified. Only, "Found in Translation: How Language Shapes Our Lives and Transforms the World" by Nataly Kelly and Jost Zetsche is a verified source¹⁴. These uncertainties raise concerns about the potential for *ChatGPT* to generate inaccurate information.

As apparent from the statements by *ChatGPT* above, this syllabus was created based on data-driven processes, which is considered advantageous because information can be accessed quickly. Still, the syllabus seems erroneous and inconsistent in some respects. *ChatGPT* has already verified this as the potential limitation of AI, which definitely requires a human touch. Because a human translation scholar, through consistently conducting localisation courses, might provide his/her own experiences and a more practical-oriented approach to teaching. While *ChatGPT* may acquire knowledge through learning, its ability to offer practical considerations is limited because it lacks the intuition and experiential understanding that humans possess. This deficiency is evident in the syllabus by *ChatGPT*. Furthermore, *ChatGPT* cannot connect with students as intimately as a human translation scholar since it does not give enough space to practise. This limitation also hampers the development of contextual awareness. Nonetheless, *ChatGPT*'s recommendations can be enhanced by incorporating necessary corrections and a human touch. By fostering human-machine interaction, more refined and expeditious outcomes can be achieved.

¹⁴ These references are included at the end of the syllabus by *ChatGPT*.

Table 2. *PopAI* Syllabus Proposal for Localisation Course¹⁵

Creating a syllabus for a localisation course would require a comprehensive look at the skills and knowledge a student would need to be successful in the field. Localisation not only involves translation but also adaptation of content to fit the cultural, technical, and linguistic aspects of the target locale. Here is a step-by-step outline of how to prepare such a syllabus:

Week-by-Week Syllabus Outline:

Week 1: Introduction to Localisation

- **Topics Covered:** Definition of localisation, difference between translation and localisation, overview of the localisation process.
- **Activities:** Lecture, introduction video, and class discussion on the importance of localisation.
- **Reading:** Introduction chapter from "Localisation Strategies for Global E-Business" by Nitish Singh.

Week 2: Cultural Considerations in Localisation

- **Topics Covered:** Cultural models, impact of culture on communication, cultural adaptation.
- **Activities:** Case studies analysis and group discussions.
- **Reading:** Selected chapters from "The Culturally Customised Web Site" by Nitish Singh and Arun Pereira.

Week 3: Technical Aspects of Localisation

- **Topics Covered:** Overview of CAT tools, software localisation, website localisation.
- **Activities:** Demonstration of CAT tools and practical exercise using a CAT tool.
- **Reading:** Articles on current CAT tools and their applications.

Week 4: Legal and Ethical Issues in Localisation

- **Topics Covered:** Copyright laws, privacy issues, and ethical considerations.
- **Activities:** Guest lecturer from the legal profession, debate on ethical scenarios.
- **Reading:** Case studies on legal and ethical issues in localisation.

Week 5: Language and Linguistics for Localisation

- **Topics Covered:** Linguistic nuances, dialects, and language variants.
- **Activities:** Linguistic analysis exercises and discussion of language issues in localisation.
- **Reading:** "Linguistic Cultures of the World: A Statistical Reference" by George L. Campbell.

Week 6: Project Management in Localisation

- **Topics Covered:** Stages of localisation projects, role of a project manager, and resource allocation.
- **Activities:** Role-play exercises and project management software overview.
- **Reading:** "Project Management for Localisation Projects" by Keiran J. Dunne.

Week 7: Quality Assurance and Testing in Localisation

- **Topics Covered:** QA processes, localisation testing, and bug reporting.
- **Activities:** QA and testing workshop with practical exercises.
- **Reading:** Articles on best practises in QA and testing for localisation.

¹⁵ The syllabus format was created by the application as in the table. Therefore, there has been no human intervention to arrange it.

Table 2. Continued

Week 8: Mid-term Exam

- **Assessment:** Includes theoretical questions and practical exercises covering topics from weeks 1-7.

Week 9: Multimedia Localisation

- **Topics Covered:** Subtitling, dubbing, voice-over, and graphic localisation.
- **Activities:** Practical subtitling exercise and discussion on the challenges of multimedia localisation.
- **Reading:** "Audiovisual Translation: Subtitles and Subtitling" by Laura Incalcaterra McLoughlin et al.

Week 10: Localisation for Video Games

- **Topics Covered:** Specifics of video game localisation, culturisation in games.
- **Activities:** Analysis of localised games, group discussion on culturisation.
- **Reading:** "Localisation Strategies for Global e-Gaming" by Carme Mangiron and Minako O'Hagan.

Week 11: User Interface and Experience in Localisation

- **Topics Covered:** UI/UX design considerations and usability testing.
- **Activities:** UI/UX design critique and usability testing scenario exercise.
- **Reading:** "International User Interfaces" by Elisa M. del Galdo and Jakob Nielsen.

Week 12: Machine Translation and Localisation

- **Topics Covered:** Role of MT in localisation, post-editing, MT engines.
- **Activities:** MT workshop and post-editing exercise.
- **Reading:** Research articles on MT and post-editing.

Week 13: Localisation of Marketing Materials

- **Topics Covered:** Transcreation, brand name analysis, and marketing strategies.
- **Activities:** Transcreation exercise and case study analysis.
- **Reading:** "Transcreation in the Digital Age" by Percy Balemans.

Week 14: Case Studies and Current Trends in Localisation

- **Topics Covered:** Analysis of successful and unsuccessful localisation projects, discussion on current and future trends.
- **Activities:** Group presentations on case studies and panel discussions on future trends.
- **Reading:** Recent journal articles on localisation trends.

Week 15: Final Exam

- **Assessment:** Comprehensive exam with theoretical questions, case studies analysis, and practical localisation exercises.

Assessment and Evaluation:

For a course like localisation, assessment can benefit from a mix of exams and projects. Exams can test students' understanding of key concepts and theories, while projects can evaluate their ability to apply these concepts in real-world scenarios. Therefore, a combination of mid-term and final exams, along with ongoing projects, would be a balanced approach.

Table 2. Continued

<p>Mid-term (20%) and Final Exams (30%):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structure: A mix of multiple-choice questions, short answers, and practical exercises. • Evaluation Criteria: Accuracy, understanding of concepts, and quality of the practical exercise outputs. <p>Projects (30%):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structure: Students undertake a localisation project, possibly in groups, simulating a real-world scenario. • Evaluation Criteria: Quality of localisation, creativity in problem-solving, adherence to localisation standards. <p>Participation and Homework (20%):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structure: In-class participation and weekly homework assignments. • Evaluation Criteria: Engagement, completion, correctness, and effort. <p>Suggested References:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Localisation Strategies for Global E-Business" by Nitish Singh. 2. "The Culturally Customised Website" by Nitish Singh and Arun Pereira. 3. "Project Management for Localisation Projects" by Keiran J. Dunne. 4. "Audiovisual Translation: Subtitles and Subtitling" by Laura Incalcaterra McLoughlin et al. 5. "Transcreation in the Digital Age" by Percy Balemans. 6. Relevant journal articles, case studies, and current news in the field of localisation. <p>Combining exams and projects allows for a comprehensive assessment of both theoretical understanding and practical skills, which is essential in a field like localisation. The suggested readings provide foundational knowledge, and the projects encourage students to stay current with industry practises and trends.</p>
--

The second question (prompt) asked to *ChatGPT* was also asked *POPAI* and the answer was as follows:

"The syllabus I have outlined benefits from the comprehensive data and insights that have been programmed into me, which includes a large array of sources and pedagogical approaches in the field of localisation. Here are some advantages that this AI-generated syllabus might have compared to one created by a human translation scholar:

1. **Data-Driven:** *The syllabus is informed by a broad scan of available literature, teaching methodologies, and industry practises that may be beyond the scope of any single individual's research or experience.*
2. **Up-to-Date Resources:** *I have access to the most recent publications, articles, and news, ensuring that the syllabus can include the latest developments and trends in the field of localisation.*
3. **Diversity of Perspectives:** *By not being limited to a human's inherent biases or knowledge gaps, the syllabus can present a more balanced and multifaceted view of the subject matter.*
4. **Comprehensive Coverage:** *The syllabus is designed to cover all key areas within localisation, ensuring a well-rounded educational experience.*

However, there are several aspects where a human translation scholar might have advantages over an AI:

1. **Personal Experience and Insight:** *A human scholar often brings years of personal experience in the field, providing students with unique insights, anecdotes, and learnings that are difficult to replicate through AI.*
2. **Adaptability to Student Needs:** *A human educator can more easily adapt teaching methods and syllabus content on-the-fly in response to the dynamics of the classroom and the progress of students.*
3. **Research and Scholarly Contributions:** *Human scholars contribute original research and thought leadership to their fields, which can inform and enrich a syllabus with first-hand knowledge and cutting-edge theories.*
4. **Interactive and Responsive Learning:** *Human educators can foster an interactive learning environment, mentor students, and provide personalised feedback, which is crucial for complex and nuanced fields like localisation.*
5. **Cultural and Ethical Nuances:** *A human being is more adept at navigating sensitive cultural and ethical discussions, which is particularly pertinent in a course on localisation.*

In terms of superiority, it is not so much about being better but rather about offering different strengths. A well-designed human syllabus might be enriched by the educator's unique experiences and tailored to the specific context of their students, while an AI-generated syllabus can offer breadth and access to a wide array of up-to-date resources. The optimal approach might be a hybrid one, where a human educator uses an AI-generated syllabus as a starting point and then personalises it based on their expertise and the needs of their students."

Discussion of the *PopAI* syllabus

Upon examining the localisation syllabus developed by *PopAI*, it becomes evident that it surpasses *ChatGPT* at its counterpart in terms of comprehensiveness. *PopAI* structured the syllabus with a distinct topic designated for each week instead of *ChatGPT*'s bi-weekly approach. Each week in *PopAI*'s syllabus includes specific topics, activities, and general/specific readings. If we evaluate the syllabus week by week, Week 1 can be said to focus on introduction to localisation, covering its definition, its difference from translation, and an overview of localisation, akin to that of *ChatGPT*. Nonetheless, *PopAI* goes further by detailing how to teach during the class. The first week is said to be in the form of lectures, introduction videos, and class discussions on the importance of localisation. For the first week's reading recommendation, a work by Nitish Singh is suggested, and research confirms the existence of such a source and author. This contrasts with that of *ChatGPT* because the work specified by *ChatGPT* about this author could not be verified.

Week 2 delves into the cultural aspects of localisation, involving case study analysis and group discussions. The recommended work, "The Culturally Customised Website" by Nitish Singh and Arun Pereira, is verified through research.

Week 3 focuses on the technical aspects of localisation, providing an overview of computer-aided translation tools (CAT), software and website localisation. Compared to *ChatGPT*'s syllabus, *PopAI* introduces CAT tools and practical exercises that use these tools. The transition from cultural to technical topics might be perceived as inconsistency, implying a potential rearrangement of the syllabus to present linguistic, cultural, and technical dimensions/aspects sequentially. Notably, there is a terminological inconsistency between the second and third weeks: The second week starts with "Cultural Considerations of Localisation" whereas the third week starts with "Technical Aspects of Localisation." To maintain consistency, either "aspects" or "considerations" should be chosen for the respective headings.

Week 4 focuses on legal and ethical issues in the localisation process, covering copyright, privacy issues, and ethical considerations. A guest lecturer from the legal profession is said to be invited to discuss ethics, a topic absent in *ChatGPT*'s syllabus. Ethical and legal considerations also play a crucial role in localisation, and benefiting from a guest lecturer reflects a more human-centric approach than *ChatGPT*.

Week 5 centres on linguistic aspects of localisation, featuring linguistic analysis exercises and language-related discussion. The recommended reading, *Linguistic Cultures of the World: A Statistical Reference* by George L. Cambell, is a valid book instead of an article, although the research reveals an information error because the work belongs to Philip M. Parker, not George L. Cambell.

Week 6 is based on project management, incorporating role-play exercises and an overview of the project management software. Keiran Dunne's so-called work, "Project Management for Localisation Projects," is recommended, but research indicates that Keiran J. Dunne and Elana S. Dunne co-edited the book *Translation and Localisation Project Management*. In contrast to *ChatGPT*'s syllabus, which covers project management and quality control processes in Weeks 9 and 10, *PopAI* introduces project management in Week 7, including practical QA and testing exercises. During this week, information on QA processes, localisation testing and bug reporting will be offered. As a reading, the articles on the related topic are available.

Week 8 is designated for a detailed midterm exam, covering the theoretical and applied aspects from weeks 1-7.

Week 9 focuses on multimedia localisation, covering subtitles, dubbing, voiceover, and graphic localisation. The class format of this week includes practical subtitling exercises and related discussions. The recommended source is valid, but it is a book edited by Laura Incalcaterra McLoughlin et al.

Week 10 shift attention to video game localisation, involving group discussions on culturisation and analysis of localised games. The recommended source could not be verified, but it is true that Carme Mangiron and Minako O'hagan are confirmed translation scholars in video game localisation.

Week 11 address the user interface and experience in localisation, featuring usability tests, critical discussions, etc. The recommended source is confirmed as a valid reference.

In Week 12, machine translation and localisation are covered, encompassing machine translation engines, post-editing, and the role of machine translation in localisation. Post-editing and machine translation exercises are integrated into the class format, with general readings recommended.

Week 13 focuses on the localisation of marketing materials, emphasising brand names, marketing strategies, and transcreation. The case study analysis and transcreation practises are included. Although the recommended source title has not been found, research reveals that Percy Balemans¹⁶ is a translator specialising in English/German to Dutch translation and offers transcreation services.

Week 14 delves into current trends and case studies in localisation, analysing successful and unsuccessful projects, and engaging in discussions on current trends, including the future. Week 14 also involves group presentations on case studies, discussions on future trends, and a reading list of general journal articles.

In Week 15, the final exam is held, encompassing theoretical analysis, case studies, and practical localisation exercises.

To this point, it is evident that *PopAI* has developed a more comprehensive and logically structured syllabus than *ChatGPT*. The syllabus is both theoretical and practical, offering a detailed approach. While some sources require verification and potential topic rearrangement is suggested, the overall impression is that nearly a human-like syllabus has been created by *PopAI*, which still needs revision.

In the assessment and evaluation section, *PopAI* outlines that the mid-term and final exams will be composed of multiple-choice questions, short answers, and practical exercises. Evaluation will be based on correct answers, understanding of concepts, and the quality of responses to practical questions. The mid-term exam carries a weight of 20%, while the final exam holds a weight of 30%. Projects contribute 30% to the evaluation, with students expected to collaborate on a localisation project, simulating a real market environment. Criteria for evaluation include project quality, creativity in problem-solving, and adherence to localisation standards. Although the syllabus mentions group presentations in week 14, one class hour per week for project presentations might be more realistic, especially in crowded classrooms. Classroom participation holds a weight of 20%, with assignments given. The evaluation criteria include engagement, completion, correctness, and effort.

Additionally, the readings for each week are presented in the list form at the end, with some sources verified and others awaiting confirmation.

The outputs from the *PopAI*-directed question indicate that *PopAI* has attempted to utilise current sources to form the syllabus. Besides, *PopAI* asserts that the syllabus was data-driven, confidently stating that “*by not being limited to a human’s inherent biases or knowledge gaps, the syllabus can present a more balanced and multifaceted view of the subject matter*”.

Ultimately, the application in question acknowledges the AI’s lack of personal experience and insights and adaptability to student needs as a shortfall. Human educators are considered superior in areas such as research, scientific contributions, interactive learning, and responsiveness to the application. The suggestion by *PopAI* is, therefore, a hybrid approach where a human educator can personalise the AI-generated syllabus based on student needs.

¹⁶ <https://www.pb-translations.com/index-en.htm>

Table 3: Final Proposal for Localisation Course Through Human Touch (Third Syllabus)

Course Code and Title: ETI 302 Localisation ¹⁷
Methods of Course Delivery: Face-to-Face or Virtual ¹⁸
The Instructor: Mehmet Cem Odacıoğlu
Office Hours: Tuesday/Thursday 13.30-17.00 Email: cemodacioglu@bartin.edu.tr Phone Number: +90 378 501 1000/5608
Theory:2 Practice:2 Credit:3 ECTS Values: 4 ¹⁹
Course Description: This course provides an introduction to the localisation industry, which gained prominence from the 1980s onward. In the class, a concise history of localisation is introduced. Then, concepts associated with localisation, the linguistic, cultural, and technical aspects of the localisation process are explained comprehensively. The course also delves into the stages of localisation and its types. During the course, students are taught CAT tools employed in the localisation process, including neural and hybrid machine translation systems such as <i>Memsorce</i> , <i>Smartcat</i> , <i>Memoq</i> , <i>Wordfast</i> , <i>Trados Systran</i> , <i>Google Translate</i> , and <i>DeepL</i> . The instructor also organises group discussions by enabling practical exercises. The creation of translation memories and terminology databases is shown, and students are informed about post-editing processes, project management, quality control procedures, and ethical and legal considerations per week. When providing theoretical insights, practical exercises are gradually intensified. The course in question is designed for the spring semester of the third grade ²⁰ .
Objectives of the Course: The basic objective of this course is to equip students for the localisation industry by enhancing their theoretical foundation and preparing them for the real-time translation market/localisation sector via relevant practical exercises. In doing so, students learn how to address potential challenges in the localisation market, fostering the development of problem-solving skills in the context of localisation processes.
Assessment and Evaluation: ²¹ Weekly Assignments and Class Participation (20%): Weekly assignments in this course, contributing to 10% of the total grade, are in the form of small group projects. These projects highlight the collaborative aspect of localisation, underlining its team-oriented approach. The remaining 10% of the total grade is based on active class participation.

¹⁷ The offering of the course is expected to begin in the third year, possibly during the spring semester. The course is not scheduled for the final year. Following the provision of general information and practical applications on localisation, an overarching concept, the aim is to provide continuing specialised training in various types of localisation (software, website, video game, multimedia, mobile application) during both the fall and spring semesters of the fourth year. The ETI 302 Localisation course syllabus, developed with the aid of artificial intelligence, is suggested to be mandatory. Nevertheless, there may be other elective courses related to localisation. Considering the technologically advanced era we are in, it would be practical to designate ETI 302 Localisation as a compulsory course, ensuring that all students, although initially reluctant, acquire familiarity with the potential translation technologies. Mastering CAT tools, for example, leads to increased financial gains.

¹⁸ The delivery method depends on the number of students. If the class is large, the course may be conducted online to achieve optimal results. The mode of delivery is not present in the AI-generated syllabi.

¹⁹ The inclusion of both practical exercises and theoretical topics in the course stems from the fact that students have possibly not encountered and become acquainted with localisation and related concepts. The practical exercises can be enhanced in continuing courses regarding localisation.

²⁰ Due to the extensive content covered, the course is four h long.

²¹ In contrast to the syllabus generated by the AI applications in question, the syllabus prepared by a human scholar does not contain a theoretical exam, as shown in the assessment and evaluation section. While multiple-choice questions, short-answers, and essays are considered important for assessment and evaluation in certain scenarios, the localisation course is project-based. Following the delivery of theoretical knowledge by the course instructor during the class, the emphasis is placed on practical exercises. The essential focus is on the ability to convert information into effective practise, a skill attainable not through measuring theoretical knowledge but through practical exercises.

Mid-Term Project (30%) and Final Project (50%): While theoretical knowledge is imparted to build the students' foundational understanding, a midterm project and a final project, both conducted in groups and based on practical exercises, are assigned. Compared to small group projects that are assigned weekly, these projects are more comprehensive.

Evaluation Criteria: Quality of localisation projects, creativity in problem-solving, adherence to localisation standards, effort, completion, accuracy, consideration of copyright laws, and ethical issues.

Learning Outcomes:

1. Students gain a comprehensive understanding of the fundamental components of the localisation industry and localisation practises.
2. Students can discern the differences between localisation, domestication, and translation.
3. Students use CAT tools and other technological resources in the context of localisation processes.
4. Students acquire knowledge of project management and quality control processes and effectively employ related tools.
5. Upon completing this course, students are well-prepared for the practical aspects of the translation market and the localisation industry through practical exercises in various localisation types.

Week-by-Week Syllabus Outline

Week 1: Introduction to Localisation

- Definition of Localisation and Locale, Difference between Localisation, Domestication, and Translation²².
- A Brief History of Localisation
- Definition of Globalisation, Internationalisation, Localisation
- Discussion

Week 2: Linguistics and Cultural Aspects of Localisation

- How to Overcome Linguistic and Cultural Challenges? Translation/Adaptation of Idioms, Metaphors, Proverbs, Cliches, Slogans, Brand names in Localisation Projects
- Information on Translation and Localisation Strategies During the Adaptive Process of Linguistic and Cultural Concepts
- Discussion

Week 3-Technical Aspects of Localisation

- Introduction to CAT Tools: Clues About How to Create TM, Term Base and Corpora
- Information on Roles of Localisation Specialists such as localisation engineer
- Detailing the Question of “What is Meant by Technical Adaptation of Localised Products?”
- What are the concepts of pre-editing and light/full post-editing?
- How are the formats converted? What is OCR?
- Discussion

Week 4: Introduction to Localisation Types²³

- What is Software? What is Software Localisation? What Types of Technological Tools Are Used in Software Localisation Projects?
- What Is Website Localisation? What Types of Technological Tools Are Used in Website Localisation Projects?
- What Is Video Game Localisation? What Types of Technological Tools Are Used in Video Game Localisation Projects?
- What Is Multimedia Localisation? What Types of Technological Tools Are Used in Multimedia Localisation Projects? Brief Information on Subtitling, Dubbing, Voice Over, and AVT in general
- What Is Mobile App Localisation? What Types of Technological Tools Are Used in Mobile App Localisation Projects?

²² AI-generated syllabi include difference between localisation and translation, but the human scholar also added domestication

²³ This week seems intense. However, brief but essential information on these concepts is offered. So, four-hour session is enough.

Legal and Ethical Issues in Localisation

- Copyright laws, privacy issues, and ethical considerations

Project Management in Localisation

- What is Project Management?
- What are the Roles of Project Managers?
- What are the Project Management Tools?

QA Assurance in Localisation

- What is QA?
- What are QA Tools?
- Discussion

Week 5: Introduction to the History of Machine Translation (MT)

- What is the Turing Test? What is MT? When did MT first Come Out? What is an AIPAC Report?
- What is the Raw Output or Translation?

The types of MT

- Information on Ruled-Based Machine Translation
- Information on Statistical-based Machine Translation
- Information on the Neural-Based Machine Translation

Week 6: Software Localisation Practise

- Analysis of Software for Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of the Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process Through a CAT Tool such as *Smartcat* or *Memsource* and Neural Machine Translation Systems including DeepL and Google Translate
- Post-Editing Process of the Translation
- Embedding The Post-Edited Text into The Localised Product Considering Technical Adaptations such as Changing Graphic Colour, Re-Positioning of Images, and Editing the Textual Elements on the Graphics using Photoshop or its counterparts.
- Analysing and Testing the Localised Product using QA tools

Week 7: Website Localisation Practise

- Analysis of the Website for Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of The Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process Through a CAT Tool such as *Smartcat*, *Memsource*, *Nubuto*, or *Texturised*
- Post-Editing Process of the Raw Translation
- Embedding The Post-Edited Text into The Localised Product Considering Technical Adaptations such as Changing the Graphic Colour, Re-Positioning Images, Editing the Textual Elements on the Graphics using Photoshop or its counterparts, and Transcreating slogans or brand names
- Analysing and Testing the Localised Product using QA tools

Week 8: Submission of the Mid-Term Project

- Five-Minute-Long Project Presentations
- Providing Students with General Feedback on Weekly Assignments
- Group Discussion on Topics Learned So Far

Week 9: Multimedia Localisation Practise

- Analysis of Video Games for Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of The Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process of Subtitling Through a CAT Tool such as *Smartcat*, *Memsource*, or *Memoq*, *NMT* such as *DeepL*, *Google Translate*
- Post-Editing Process of the Raw Translation of Subtitling
- Analysing and Testing Subtitling Whether It Meets the Standards of Players

Week 10: Mobile App. Localisation

- Analysis of the Mobile App. Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of The Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process of Through a CAT Tool such as *Smartcat, Memsource, or Memoq, NMT such as Deepl, Google Translate*
- Post-Editing Process of the Raw Translation of Subtitling
- Embedding The Post-Edited Text into The Localised Product Considering Technical Adaptations such as Changing the Graphic Colour for customers, Re-Positioning Images, and Editing the Textual Elements on the Graphics using Photoshop or its counterparts
- Analysing and Testing the Localised Product using QA tools

Week 10: Software Localisation Practise

- Analysis of Software for Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of the Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process Through a CAT Tool such as *Smartcat or Memsource* and NMT such as *Google Translate, DeepL, Systran*
- Post-Editing Process of the Translation
- Embedding The Post-Edited Text into The Localised Product Considering Technical Adaptations such as Changing Graphic Colour, Re-Positioning Images, and Editing the Textual Elements on the Graphics using Photoshop or its counterparts.
- Analysing and Testing the Localised Product using QA tools

Week 11: Website Localisation Practise

- Analysis of the Website for Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of The Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process Through a CAT Tool such as *Smartcat, Memsource, Nubuto, or Texturised*
- Post-Editing Process of the Raw Translation
- Embedding The Post-Edited Text into The Localised Product Considering Technical Adaptations such as Changing Graphic Colour, Re-Positioning Images and Editing the Textual Elements on Graphics using Photoshop or its counterparts, Transcreating slogans or brand names
- Analysing and Testing the Localised Product using QA tools

Week 12: Multimedia Localisation Practise

- Analysis of Video Games for Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of The Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process of Subtitling Through a CAT Tool such as *Smartcat, Memsource, Memoq, or Wordfast*
- Post-Editing Process of the Raw Translation of Subtitling
- Analysing and Testing Subtitling Whether It Meets the Standards of Players.

Week 13: Mobile App. Localisation

- Analysis of the Mobile App. Local Market Needs
- Pre-Editing Process (Spell Check of The Source Material to Localise, Conversion of File Formats, OCR, Other Technical Issues)
- Translation Process of Through a CAT Tool such as *Smartcat, Memsource, or Memoq, Trados*²⁴
- Post-Editing Process of the Raw Translation of Subtitling
- Embedding The Post-Edited Text into The Localised Product

²⁴ Tools included in syllabi seem diverse because it is thought that the more tools are taught, the more competent the student profile will be. Besides, even if there is not enough time to show all the tools, at least the software interfaces and logic of these tools can be taught.

Considering Technical Adaptations such as Changing the Graphic Colour for customers, Re-Positioning Images, and Editing the Textual Elements on the Graphics using Photoshop or its counterparts

- Analysing and Testing the Localised Product using QA tools

Week 14: Inviting A Localisation Expert from the Localisation Company to the Course Through Face to Face or Virtually

- **Workshop in Localisation**

Week 15: Final Exam

- Five-Minute-Long Project Presentations
- Providing Students with General Feedback on Weekly Assignments
- Group Discussion on Topics Learned So Far

Suggested References/Reading:

1. Austermuhl, Frank (2006). Training Translators to Localise, *Translation Technology and Its Teaching*, (ed. Anthony Pym, Alexander Perekrestkenko, and Bram Starink). Intercultural Studies Group, Universitat i Virgili, pp. 69-81.
2. Bernal Merino, M. (2014). *Translation And Localisation in Video Games: Making Entertainment Software Global*, Routledge, London and New York.
3. Carme, M. and Minako, O. (2013). *Game Localisation: Translating for the Global Digital Entertainment Industry*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam and Philadelphia.
4. Cronin, M. (2013), Translation and Globalisation. *The Routledge Handbook of Translation Studies* (ed. Carmen Millán and Francesca Batrina, Routledge, Londra and New York, pp 491-502.
5. Dunne, K.J. and Dunne, E. S. (2011). Mapping Terra Incognita: Project Management in the Discipline of Translation Studies. *Translation and Localisation Project Management*. (ed. Keiran J. Dunne and Elena S. Dunne). John Benjanins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, pp. 1-14.
6. Esselink, B. (2000). *A Practical Guide to Localisation*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam and Philadelphia.
7. Jimenez-Crespo, Miguel A. (2013). *Translation and Web Localisation*. Routledge, London and New York.
8. Lommel, Arle R. (2003). *The Localisation Industry Primer (Second Edition)* The Localisation Industry Standards Association
9. Pym. A. (2023). *Exploring Translation Theories*. (Third Edition). Routledge, London and New York.
10. Sandrini, P. (2005). Website Localisation and Translation, *EU-High-Level Scientific Conference Series: MuTra 2005–Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings*, pp.1-8.

Note that a thoroughly organised course syllabus contains the following:

- Course objectives
- Method of course delivery
- Information about the instructor
- Detailed course description
- Learning outcomes
- ECTS credits for the course
- Assessment and evaluation criteria
- Weekly schedule/plan²⁵

Upon examining the two syllabi generated in response to questions posed to artificial intelligence applications, it is evident that *ChatGPT* and *PopAI* have attempted to provide essential information regarding the content. Nevertheless, both syllabi exhibit certain shortcomings. Notably, they lack details such as the instructor's name and course code. Additionally, information about the course objectives, a comprehensive course description, the mode of course delivery

²⁵ cf. Albrecht, 2009.

(face-to-face or virtual), credit and ECTS values, and learning outcomes are absent in the syllabi generated by *ChatGPT* and *PopAI*. The structure of the *ChatGPT* and *PopAI* syllabi is a result of the specific nature of the questions posed to them. When developing a course syllabus, adherence to established criteria is essential, and it appears that artificial intelligence applications might not fully comply with these criteria. This discrepancy indicates a limitation in the intuitive and experiential aspects of artificial intelligence applications in this context. It is also worth noting that, even if the question does not encompass all the details about creating a syllabus, predefined criteria exist and should be considered before attempting to create a syllabus. Nevertheless, these two applications could not make this possible. Then, considering the criteria in creating a syllabus, the process of revision and re-structuring is pivotal.

The third syllabus, which a human scholar created, took its final shape via the assistance of the artificial intelligence applications in question. Compared to the syllabus by AI applications without a human touch, the third syllabus incorporates all the above-mentioned criteria.

This third syllabus can be said to have been created by following a more logical sequence. Upon examining the assessment and evaluation section, one can say that it differs from *ChatGPT* and *PopAI*. For instance, holding midterm and final projects has been deemed more appropriate for the third syllabus instead of a theoretical exam. This decision is justified by the project-based nature of the localisation course because presenting a theoretical foundation is solely for the purpose of achieving high-quality project outcomes in a localisation course.

The third syllabus is structured week by week, with a detailed introduction in the first week. In contrast to the artificial intelligence applications in question, this initial week provides an in-depth introduction and delves into the stages of localisation, introducing the concept of "domestication" as a term distinct from translation.

The second week focuses on the linguistic and cultural aspects of localisation. Rather than sparing a separate week for cultural elements, the third syllabus combines linguistic and cultural aspects into a single week. Allocating a separate week for cultural elements would reduce the weeks available for practical aspects of the course, contradicting project-based localisation courses.

The third week is based on the technical aspect of localisation, presenting a different sequence than *that of ChatGPT* and *PopAI*.

The fourth week covers localisation types, ethical considerations in localisation, project management, and quality assurance. Opting for separate weekly allocations for these topics may create a misconception that the course will continue as a theoretical course, despite being a practical course. Considering the course duration as a four-hour session, these topics can be covered in a week by offering concise information. Following explanations, the instructor also provides students with discussion opportunities during these weeks.

The fifth week introduces the history of machine translation and machine translation systems. From the sixth to the seventh week, practical exercises are specifically carried out with students in localisation types, with detailed explanation provided in the respective weeks.

The eighth week is designated as the mid-term exam. However, project submission is carried out instead of holding an exam for the following reasons. Students are also expected to present five-minute project presentations this week. The remaining class hours focus on providing feedback on weekly assignments and engaging in discussions related to the topics learned so far.

Starting from the ninth week to the fourteenth week, the syllabus includes practical exercises related to various types of localisation.

In summary, seven weeks were allocated to practical exercises, five weeks to theoretical knowledge transfer based on discussions, and two weeks for mid-term and final presentations. The fourteenth week includes a workshop conducted by a localisation expert, similar to *PopAI*²⁶, acknowledging the importance of experiential transfer in localisation. The final section of the syllabus features a reading list compiled from reliable and verifiable sources. Based on these insights into the third syllabus, it can be claimed that the final syllabus is more comprehensive, logical, and practical. Influenced by human and AI contributions, the syllabus in question exemplifies a hybrid-type syllabus through machine-human interaction.

Conclusion

In conclusion, this study contributed significantly to the ongoing discourse surrounding the intersection of artificial intelligence (AI) and Translation Studies, specifically within the pedagogical context of localisation courses. Through analysing two distinct AI-driven syllabi generated by *ChatGPT* and *PopAI*, the research provides critical insights into

²⁶ *PopAI* has, however, invited a guest in the legal profession.

AI's current capabilities and limitations in educational design. Though the initial outputs produced by these AI systems may superficially resemble syllabi crafted by human instructors, a deeper examination exposes notable deficiencies. These include issues related to logical sequencing, thematic coherence, and the subtle nuances required for effective curriculum development.

The study highlights that AI can simulate certain aspects of human cognitive processes, but its outputs might lack the pedagogical precision and adaptability that arise from human expertise. This inadequacy necessitates incorporating human intervention to refine AI-generated materials, ensuring they meet the standards of clarity, cohesion, and instructional value expected in higher education contexts.

As such, a third hybrid syllabus, created through the synergistic collaboration between AI and human input, was proposed in the study. This hybrid model addresses the shortcomings in purely AI-generated syllabi by correcting sequencing errors, clarifying ambiguous content, and enhancing the overall pedagogical structure. The resulting syllabus exemplifies a robust model of human-AI interaction, offering a practical solution for educators in translation and interpreting departments who aim to integrate localisation courses into their curricula.

Ultimately, this study not only illustrates the current likely limitations of AI in autonomously generating educational content but also advocates for a hybrid approach in which human expertise complements AI capabilities. This human-machine collaboration holds promise for future advancements in educational technologies within Translation Studies. The research thus invites further exploration into the role of AI in curriculum development, and it is believed that the findings will serve as a foundation for more refined applications of AI in the academic landscape, promoting a balanced integration of technology and human judgment.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no conflict of interest.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

ORCID IDs of the authors / Yazarın ORCID ID'si

Mehmet Cem Odacıoğlu 0000-0001-6627-6681

REFERENCES / KAYNAKLAR

- Albrecht, M. L. (2009). Getting started: Writing the course syllabus. *HortTechnology*, 19 (3), 240-246.
- AlShkipi, O.A. and Zahran B. (2024). Implementation of artificial intelligence in interior design: systematic literature review. *Civil engineering and architecture* 12(4), 2889-2906.
- Arora, S., Chettri, S., Percha, V., Kumar, D., & Latwal, M. (2024). Artificial intelligence: a virtual chemist for natural product drug discovery. *J Biomol Struct Dyn*, 42(7), 3826-3835.
- Bartneck, C., Lütge C., Wagner, A. and Welsh, S. (2021). What is AI? *An introduction to ethics in robotics and AI*, 5-16, Springer briefs in ethics, Springer.
- Braun, J.V., Archer, M.S., Reichberg, G.M, Sorondo, M.S. (2021). AI, robotics, and humanity: opportunities, risks, and implications for ethics and policy. *Robotics, AI, and humanity*, 1-13, Springer.
- Esselink, B. (2000). *A practical guide to localisation*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam and Philadelphia.
- Jimenez Crespo, M.A (2013). *Translation and web localisation*, Routledge, London and New York.
- Jimenez, Crespo, M. A. (2018). Localisation research in translation studies. *Moving boundaries in translation studies*, (ed. By Helle Dam, Matilde Brøgger, Karen Zethsen), 26-44, Routledge, London and New York.
- Kiraly, D. (2000). *A social constructivist approach to translator education*. Routledge, London and New York.
- Kostikova,I., Holubnycha, L. and Beserab, T. (2024). ChatGPT for professional English course development. *International journal of interactive mobile technologies*, 18 (2), 68-81.
- Pym. A. (2023). *Exploring translation theories*. (Third Edition). Routledge, London and New York.
- Soysal, F. (2023). Enhancing translation studies with artificial intelligence (AI): challenges, opportunities, and proposals. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi International journal of philology and translation studies* 5 (2), 177-191.
- Türkmen, B. (2023). Pre-editing and post-editing processes during the translation: An interview with ChatGPT. *Chatgpt in foreign language*

education and translation studies (ed. Arif Bakla and İsmail akır), 241-260, Anı Yayıncılık, Ankara.

<https://www.hansonrobotics.com/sophia/> Accession: 29.01.2024

<https://hai.stanford.edu/sites/default/files/2020-09/AI-Definitions-HAI.pdf> Accession: 20.12.2023

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/deloitte-analytics/deloitte-nl-data-analytics-artificial-intelligence-whitepaper-eng.pdf> Accession: 10.11.2023

<https://chat.openai.com/> Accession: 08.08.2023

<https://www.popai.pro/> Accession: 08.08.2023

<https://www.pb-translations.com/index-en.htm> Accession: 30.01.2024

<https://www.utrgv.edu/graduate/for-future-students/graduate-programs/program-requirements/localization-and-audiovisual-translation-certificate/index.htm> Accession: 21.09.2024

<https://www.hs-anhalt.de/en/study/orientation/degree-programs/detail/software-localization-master-of-science.html> Accession: 21.09.2024.

<https://www.investopedia.com/terms/i/internationalization.asp> Accession: 14.10.2024

How to cite this article / Atf biçimi

Odacıoğlu, M.C. (2024) Unlocking the future of localisation: a fusion of human expertise and artificial intelligence in a cutting-edge syllabus. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 191–211. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1526221>

Yapay Zeka Destekli Haber Metni Üretimi Ve Çevirilerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi: Chatgpt-4o Örneği

Comparative Analysis of Artificial Intelligence-Assisted News Text Generation and Translations: The Case of Chatgpt4o

Burcu Türkmen¹ , Sema Koçlu Maman² 

¹Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye
²Öğr. Gör. Dr., Türk-Alman Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Burcu Türkmen

E-posta / E-mail : burcuturkmen@aybu.edu.tr

ÖZ

Son yıllarda popülaritesi ve kullanım alanı artan yapay zeka yazılımlarının çeşitlilik kazanması ve farklı amaçlara hitap eden özelliklerinin geliştirilmesi araştırmalara konu olmaktadır. Farklı meslek gruplarından pek çok kişi tarafından kullanılan yapay zeka yazılımlarında yapılan istem girişleriyle elde edilen yanıtlar değişiklik göstermektedir. Bu değişiklikler dakika, saat, konum farkına, istem girişinin yapılışına göre ve kullanılan dilin kibarlık düzeyine göre izlenmektedir. Bu araştırma kapsamında, Türkiye’de yapay zeka ve haber çevirileri hakkında yürütülen lisansüstü tezler ve bilimsel araştırmalar sınıflandırılmış ve ardından yapay zeka yazılımı olan ChatGPT-4o kullanılmış ve bu yazılımın haber metni üretimi istenmiştir. ChatGPT-4o’dan ideolojik bir içerik olarak Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar hakkında metin üretmesi ve ardından bu metni Filistin ve İsrail’i destekler nitelikte iki farklı şekilde çevirmesi istenmiştir. Haber metninin Türkçe, çevirilerin ise İngilizce olması istenmiştir. Alınan haber metni ve çevirilerinin ardından, ChatGPT-4o ile röportaj yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak, Türkiye’de yürütülen lisansüstü tezlerin ve bilimsel araştırmaların, ChatGPT-4o çevirilerinin ve ChatGPT-4o ile yapılan röportajın betimsel analiz yöntemiyle incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında açık kaynaklı yapay zeka yazılımının ne derece tarafsız/tarafsız metin üretimi ve çeviri yapabildiği sorgulanmıştır. Elde edilen veriler neticesinde, ChatGPT-4o’ın doğru veri sağlama, tarafsız metin üretimi, ideolojik çeviri yapma durumları incelenmiş ve genel çıkarımlarda bulunulmuştur. Genel olarak, yapay zeka ile haber metinleri üretmek, kolaylık, hız, zaman ve verimlilik açısından avantajlar sunar. Ayrıca, otomatik içerik oluşturma, kapsamlı verilerin analizi, kişiselleştirilmiş içerik üretimi, dil ve çeviri hizmetleri, yazma ve düzenleme, son düzenleme, araştırma konularına ve kaynaklarına erişim ve kapsam ve dolayısıyla maliyet tasarrufu faydalı olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, haber çevirisi, haber metni üretimi, yapay zeka

Başvuru / Submitted : 19.09.2024

Revizyon Talebi /
Revision Requested : 03.10.2024

Son Revizyon /
Last Revision Received : 05.10.2024

Kabul / Accepted : 08.10.2024



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

During recent years, the diversification of artificial intelligence software, which has become increasingly popular and used, and the development of features that appeal to different purposes are the subjects of this research. The responses obtained as a result of prompt entries made in the artificial intelligence software used by many people from different professional groups vary. This variability was monitored according to minute, hour, location difference, how the prompt entry was made, and the politeness level of the language used. Within the scope of this research, graduate theses and scientific research conducted in Türkiye on artificial intelligence and news translations were classified and then the artificial intelligence software ChatGPT-4o was used and this software was asked to produce news text. ChatGPT-4o was asked to produce a text about the recent events between Palestine and Israel as an ideological content and then to translate this text in two different ways in support of Palestine and Israel. The news text was asked to be in Turkish and the translations were asked to be in English. After the news text and translations were received, an interview was conducted with ChatGPT-4o. The aim of the research method was to conduct a descriptive content analysis. Within the scope of the research, the extent to which open-source artificial intelligence software can produce biased/unbiased text and translation was questioned. As a result of the data obtained, ChatGPT-4o's ability to provide accurate data, produce impartial text, and perform ideological translation was examined and general inferences were made. In general, recording news texts with artificial intelligence offers advantages in terms of ease, speed, time and efficiency. In addition, automatic content creation, comprehensive data analysis, personalised content production, language and translation services, writing and editing, final editing, access to research topics and resources, and scope, and therefore cost savings are seen as beneficial.

Keywords: artificial intelligence, ChatGPT, news text generation, news translation

EXTENDED ABSTRACT

During recent years, the growing popularity and widespread use of artificial intelligence (AI) software have been the subject of research. The responses generated by AI systems like ChatGPT vary based on factors such as the time, location, phrasing of the prompt, and the politeness level of the language used. As a part of this research, graduate theses and scientific research articles on AI and news translations are analysed. Then, the AI system ChatGPT-4o, which generated news text about the recent events between Palestine and Israel, was instructed to frame the text from both a pro-Palestinian and a pro-Israeli perspective and to translate the text into Turkish and English. After obtaining the news texts and translations, the researchers conducted an interview with ChatGPT-4o about the news text generation and translation processes.

The study aimed to perform a descriptive content analysis to examine the extent to which open-source AI software can produce biased or unbiased text and translations. ChatGPT-4o's ability to provide accurate information, generate impartial texts, and perform ideological translations, leading to broader inferences, was assessed.

In the research, news texts produced by the AI tool ChatGPT4o were then translated into the target language in two different ways by the same AI tool. The translations were then subjected to content analysis. The research questions addressed were as follows: "Why do news consumers produce news texts with artificial intelligence?, To what extent is it possible for news consumers to produce news texts with artificial intelligence?, How feasible is the translation of AI-generated news texts into different types (neutral, biased, and opposing)?, What is the process for producing and translating AI-generated news texts?".

This research focuses on the AI-supported production of news texts and their subsequent translation by the same AI software, examining the data obtained from ChatGPT-4o. In the literature review section, theses and the scientific research articles on AI and news translation in Turkey were reviewed using keywords such as AI and translation, AI and news translation, AI and journalism, robo-journalism, and robot journalism. The graduate theses were reviewed from 2004 to 2024. The scientific research articles reviewed between 2017 and 2024. Although derivatives and applications of artificial intelligence have been used for many years, it has only recently been referred to by these terms. Therefore, the limited number of comprehensive studies at the master's or doctoral level is not surprising.

Overall, producing news texts with artificial intelligence offers advantages in terms of convenience, speed, time, and efficiency. Additionally, automatic content generation, analysis of extensive data, personalised content production, language and translation services, writing and editing, post-editing, access to and coverage of research topics and sources, and consequently, cost savings are seen as beneficial. However, ensuring that all these benefits are obtained without violating any standards is essential. Ethical issues such as plagiarism or inappropriate content generation must be monitored. While gaining advantages in speed, time, and cost, it is crucial not to fall short on ethical considerations while using AI software.

Therefore, future studies might explore the use of AI software for news text production and publication by news agencies and social media channels in terms of translation ethics and professional ethics. Finally, in potential further

studies, the similarities and differences in texts produced by ChatGPT on different dates and times with the same input commands could be examined using content analysis. Another study may explore the place of AI in news text production and translation within academic translation education, and possible educational packages or course contents and models may be organised.

1. Giriş

Psikolog Dr. Howard Gardner (1983) tarafından sekiz zeka türüyle sınıflandırması yapılan Çoklu Zeka Kuramına bugün yepyeni bir tür daha eklendi. 1950’li yılların başlarında makinelerin hesap yapabilmesi ve düşünebilmesinin mümkün olup olmadığını sorgulayan Alan Turing’in (1950) yapay zeka fikrinin temellerini attığı söylenebilir. Mevcut çalışmada, başlıklar, tablo başlıkları, kullanılan lisansüstü tezler ve bilimsel çalışmaların isimleri haricinde yapay zeka terimi yerine YZ kullanılacaktır. Uzun yıllardır teknolojinin gelişmesi ve sürekli yenilenmesi, bir zamanlar belki de insanlara korkutucu geliyorken şimdi bu gelişmelere dahil olmak insanoğlu için kaçınılmaz bir hal almıştır. Teknolojinin gelişimi insan hayatını kolaylaştıran ve hızlı çözümler sunan ürünler ve hizmetlere erişimi kolaylaştırmaktadır. Bu ürünler arasında mutfak araç gereçleri, sağlık sektöründe, hastanelerde kullanılan yazılım ve cihazlar, vatandaşların kullandığı ve her türlü kişisel evrak ve bilgiye erişim sağlanabilen e-devlet sistemi, okullar ve üniversitelerde ders materyalleri ya da yardımcı materyaller olarak kullanılan eğitim yazılımları, programları ve mobil uygulamalar yer almaktadır. Ayrıca, dijital yerliler (Prensky, 2001) olarak adlandırılan yeni nesil kullanıcıların favori araçları olan bilgisayarlar, tabletler, akıllı televizyonlar, akıllı saatler, akıllı gözlükler ve akıllı kulaklıklar da YZ destekli çalışan teknolojik ürünler arasında bulunmaktadır.

Son yıllarda adından sıkça söz edilen YZ ve ürünleri insan hayatının büyük bir kısmında yer almaya başlamıştır. Hatta bahsi geçen pek çok sektör ve disiplinde “Acaba YZ işimizi elimizden alacak mı?” gibi sorular sorulmaya başlamıştır. Birçok disiplini bu denli etkileyen ve bir taraftan iş kolaylığı, zaman ve kazanç üçgeninde faydalı görünürken bir yandan da yapılan işleri ve mesleki pozisyonları elden almasının tedirginliğinin yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu araştırmanın amaçları arasında aktif şekilde birçok alanda kullanılan YZ’nin haber metni üretimi ve çevirileri konusunda ne gibi sonuçlar vereceğini analiz etmek yer almaktadır. YZ’nin bu denli yoğun şekilde hayatlarımızın içinde yer almasının ve kullanılmasının etik olup olmadığı hususu ise bir başka tartışma konusudur.

Mevcut araştırma kapsamında 2022 yılında kullanıma sunulan ve kısa sürede tanınır hale gelerek yaygın şekilde kullanılmaya başlanan YZ aracı ChatGPT-4o kullanılmıştır. Bilindiği ve tecrübe edildiği üzere, ChatGPT-4o ve muadili pek çok YZ aracı kendilerine özellikle siyasi ve dini ideoloji içeren sorular sorulduğunda daha yuvarlak cevaplar vermekte ve istenen net cevapları vermemektedir. ChatGPT-4o yazılımından “Filistin ve İsrail arasındaki son gelişmeler” konulu Türkçe bir haber metni üretimi istenmiştir. Bu metnin tarafsız bir şekilde oluşturulabilmesi adına, istem girişi yapılırken bir tarafın diğerine saldırısı, savaş açması, çatışmaya teşvik etmesi vb. gibi sözcük tercihleri kullanılmamış ve sadece yaşanan durumu yansıtmaya açısından çatışma sözcüğünü kullanmak tercih edilmiştir. Ardından, ChatGPT-4o’dan kendi ürettiği Türkçe haber metnini İngilizce diline iki farklı görüşü destekler nitelikte çevirmesi istenmiştir. İlk çeviride Filistin’i destekler nitelikte, ikinci çeviride ise İsrail’i destekler nitelikte çeviri yapması istenmiştir. Bu sayede YZ aracı ChatGPT-4o’nun, söylediği gibi, herhangi bir ideoloji ya da ideolojiler arasında tercih yapıp yapmadığını da incelemek mümkün olacaktır.

Çalışmanın bundan sonraki alt başlıkları arasında “Yapay Zeka ve Haber Metni Üretimi ve Çevirisi Hakkında Türkiye’de ve Dünyada Yürütülen Araştırmalar, Yapay Zekâ ile Haber Metni Üretimi, ChatGPT-4o ile Haber Metni Üretimi ve Haber, ChatGPT-4o ile Röportaj” yer almaktadır. Son olarak, ChatGPT-4o ile küçük çaplı bir röportaj yapılmış ve alınan yanıtlar genel olarak değerlendirilmiştir.

2. Yöntem ve Araştırma Soruları

Nitel araştırma yöntemleri arasında betimsel analiz, anket, korelasyon çalışması ve içerik analizi gibi belirli araştırma yöntemleri yer almaktadır. Bahsi geçen bu araştırma yöntemleri veri toplama/analiz prosedürleri açısından farklılık gösterirken, veri kullanılabilirliği açısından farklılık göstermezler (Atmowardoyo, 2018). Mevcut araştırma kapsamında, bilimsel araştırma yöntemleri arasında yer alan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde belirli konular hakkında yürütülen nitel ya da nicel araştırmaların derinlemesine incelenmesi hedeflenmektedir. Betimsel analizin kullanıldığı çalışmalarda bilgilerin analiz edilerek yorumlanması ve elde edilen sonuçların açıkça ortaya koyulması amaçlanmaktadır (Ültay vd., 2021: 190).

Araştırma kapsamında önce YZ aracı ChatGPT-4o tarafından üretilen haber metinleri daha sonra yine ChatGPT-4o tarafından 2 farklı şekilde erek dile çevrilecektir. Ardından yapılan çevirilerin içerik analizleri yapılacaktır.

Araştırma kapsamında yer alan araştırma soruları aşağıdaki şekildedir:

- Haber tüketicileri YZ ile neden haber metni üretir?
- Haber tüketicilerinin YZ ile haber metni üretimi ne derece mümkündür?
- YZ ile üretilen haber metinlerinin farklı türde (nötr, yandaş ve karşıt) çevirisi ne derece mümkündür?
- YZ ile üretilen haber metinleri ve çevirileri nasıl bir süreçten geçmektedir?

3. Yapay Zeka, Haber Metni Üretimi ve Çevirisi Hakkında Türkiye’de ve Dünyada Yürütülen Araştırmalar

YZ kavramının hayatlarımıza girişi her ne kadar 1900’lü yılların başlarına denk gelse de, modern bilgisayarların gelişimi ve dolayısıyla çeviride teknolojinin konuşulmasının 1970 li yıllarda başladığını söylemek mümkündür. 1970’lerden itibaren büyük bir hızla ilerlemeye devam eden çeviri teknolojileri Google Çeviri özelinde incelendiğinde 2016 yılı sonunda nöral makine çevirisi gelişimiyle ivme kazanmıştır. Bu çalışmada ise ilgili literatür kapsamında Türkiye’de ve Dünyada yayınlanan lisansüstü tezler ve bilimsel araştırma makaleleriyle sınıflandırılmıştır. İlgili literatür paylaşımının ardından, YZ yazılımı olarak seçilen ChatGPT-4o tarafından “Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar” konulu bir haber metni üretilmesi ve ardından yine ChatGPT-4o’dan ürettiği bu haber metninin 2 farklı çevirisini yapması istenmiştir. Yapılan çevirilerden ilki Filistin’i destekler nitelikte, 2.si ise İsrail’i destekler nitelikte olması istenmiştir.

Yürütülen mevcut araştırma kapsamında, iki aşamalı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu taramanın ilk aşamasında Türkiye’de yürütülen ve kabul edilerek yayınlanan lisansüstü tezler incelenmiştir. Türkiye Ulusal Tez Merkezi sayfasında YZ ve çeviri, YZ ve haber çevirisi, YZ ve habercilik, YZ ve gazetecilik, robo gazetecilik ve robot gazetecilik anahtar kelimeleriyle 2024 yılından geriye doğru 2004 yılına kadar geniş bir tarama yapılmıştır. Araştırma kapsamında son 20 yıl içinde yürütülen ilgili araştırmaların sayısının oldukça az olduğu görülmüştür. Tablo 1’de bahse konu anahtar kelimelerle yapılan aramada erişilen tezler yayınlandığı yıl sırasına göre günümüzden geçmişe doğru sıralanarak verilmiştir. Bu sayede alanla ilgili lisansüstü tez kapsamında incelemesi yapılan konu başlıklarını görmek mümkündür.

Tablo 1: Türkiye’de yapay zeka ve haber üretimi hakkında yürütülen lisansüstü tezler¹

No	Yıl	Yazarı	YL/DR	Yayınlandığı Üniversite	Başlık
1	2024	Alpaslan ÖNGEL	DR	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Yapay Zeka Teknolojisinin Medya Örgütlerinde Kullanımı: Enformasyon Üretim Sürecinin Otomatikleşmesi ve Robot Gazetecilik
2	2024	Ola Ali Hussein ALSAADİ	YL	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Televizyon Haberciliğinde Yapay Zeka Tekniklerinin Kullanımı
3	2021	Hatice BABACAN	YL	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye’de Yapay Zeka Destekli Gazetecilik: Robot Gazeteciliğine Yönelik Yaklaşımlar
4	2019	Azime Deniz BACAKSIZ	YL	Atılım Üniversitesi	The Future of Translation Studies Through Artificial Intelligence ²
5	2018	Feyyaz FIRAT	YL	Gazi Üniversitesi	İnternet Haberciliğinde Yapay Zeka Teknolojisi Kullanımı: Robot Gazetecilik

YZ ve çeviri kapsamında son 20 yıla dönük yapılan incelemede 2 yüksek lisans tezinin çeviri ile ilgili olduğu ve 3 yüksek lisans 1 doktora tezinin de robot gazetecilik hakkında olduğu görülmüştür. Bu tablo, okuyuculara ve araştırmacılara YZ ve çeviri, YZ ve habercilik ya da gazetecilik konularında alanın gelişmekte olduğunu ve yürütülebilecek muhtemel araştırmalar için güncel ve uygun bir zemin olduğunu göstermektedir.

Tablo 2’de YZ ve haber üretimi hakkında yürütülen bilimsel araştırma makaleleri günümüzden geçmişe doğru kronolojik sırayla verilmiştir. Araştırma makaleleri *haber*, *haber üretimi*, *YZ* anahtar kelimeleriyle *DergiPark* platformunda ve akademik araştırmalar için tasarlanmış YZ tarama motoru olan *Consensus* ve *SciSpace*’de taranmış ve sırasıyla verilmiştir. Çalışmada Türkiye’de İngilizce olarak yayınlanan ve dünya çapında İngilizce yayınlanan haber üretimi-YZ, haber çevirisi-YZ hakkında oluşturulan çalışmalara da yer verileceği için *Consensus*, *SciSpace* ve *DergiPark*’ta *news*, *news production*, *news translation* ve *artificial intelligence* kelimeleri de taratılmıştır. Yürütülen taramalarda en eski

¹ Detaylı bilgi için karşılaştırınız: Çetin, 2009; Fırat, 2018; Bacaksız, 2019; Babacan, 2021; Alsaadi, 2024; Öngel, 2024.

² Yapay Zeka ile Çeviribilimin Geleceği.

tarif 2017 olarak görülmüştür. Dolayısıyla, Tablo 2’de bulunan araştırmalar 2017-2024 tarihleri arasında kapsamaktadır. Tablo 2’de çalışmaların yayınlandığı yıla, çalışmaların başlığına ve çalışmaların kısaltılmış çıkarımlarına ulaşılmaktadır.

Tablo 2: Yapay zeka ve haber üretimi hakkında yürütülen bilimsel araştırma makaleleri

No	Yılı	Yazarı	Başlık	Kısaltılmış Çıkarımlar
1	2024	Begüm Aydın, Mustafa İnce	Can Artificial Intelligence Write News: A Research on Determining The Effect of Artificial Intelligence on News Writing Practice ³	YZ, haber yazımında doğruluk açısından gazetecilerle karşılaştırıldı. 30 gazetecinin katıldığı çalışmada, YZ'nin yazdığı haberlerde format ve noktalama kurallarına uyulmadığı, 5N1K kuralı, objektiflik ve profesyonel dil açısından eksik olduğu gözlemlendi.
2	2024	Aslı Kaprol	Yapay Zeka Haberleri Aracılığıyla Medyada Distopyanın İnşası ve Hegemonik Etkileri: ChatGPT Özelinde Yaygınlaşan Korku Söylemi Üzerine Bir İnceleme	Medya okuryazarlığının teşviki, dengeli YZ tartışmaları ve toplumsal adaptasyon için önemlidir. YZ'nin medya tasvirindeki hegemonik korku anlatıları incelenmiştir.
3	2023	Rubaid Ashfaq, Zeba Nabi, Rohit	Artificial Intelligence and the Indian Media Industry: the Future is now ⁴	YZ. Hindistan medya endüstrisini zorluklar ve fırsatlarla dönüştürüyor. Verimlilik, maliyet, kişiselleştirme, çok dilli haberler ve yanlış bilgiyle mücadele konuları incelenmiştir. Çalışma, iş kayıpları, etik, veri ve altyapı gibi zorlukları araştırmak için birincil ve ikincil veri kaynaklarını kullanılmıştır.
4	2023	Bolu John Folayan, Olubunmi Ajibade, Toyin Segun Onayinka, and Amira Obi-Okoye	Attitude of Lagos Editors towards Use of Artificial Intelligence in News Management ⁵	Nijerya haber merkezlerinde YZ entegrasyonu üzerine yapılan çalışmada, Lagos'taki editörlerin YZ'ya hazırlık durumu ve haber yönetimindeki zorluklar araştırılmıştır. Hazırlıksız oldukları görülmüştür. Maliyet verimliliği ve hızlı üretim için YZ entegrasyonu gerekiyor, ancak Nijeryalı haber kuruluşları bu entegrasyonda zorluklarla karşılaşılıyor.
5	2023	Damilola Adetola Bolaji	Construction and Case Analysis of Sensor News Whole Chain Production Model Based on Artificial Intelligence Technology ⁶	Sensör haber modeli, hedefli haber yayımı için YZ ve verileri birleştiriyor. Simülasyon, termal izleme ile çevresel haberlere yüksek ilgi göstermektedir. YZ tabanlı sensör haber modeli, pratik uygulamalarla medya zincirini geliştiriyor.
6	2023	Pilar Sánchez-García, Noemí Merayo-Álvarez, Carla Calvo-Barbero, Alba Diez-Gracia	Spanish technological development of artificial intelligence applied to journalism: companies and tools for documentation, production and distribution of information ⁷	İspanyol YZ şirketleri, gazetecilik için bilgi aşamalarını kapsayan araçlar geliştirilmektedir. İspanyol gazeteciliğinde YZ entegrasyonu, yavaş benimsenme gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Ayrıca, algoritma önyargısı ve veri gizliliği gibi etik kaygılar ele alınmaktadır.
7	2023	Leyla Turğal and Bülent Bahri Küçükerođan	Bir Dezenformasyon Aracı Olarak Yapay Zeka: Bing Arama Motoru Örneğinde İklim Değişikliği Konulu Haber Fotoğraflarının İncelenmesi	Haber fotoğraflarında YZ dezenformasyon riskine yol açmaktadır. Bing arama motoru iklimle ilgili haber fotoğraflarında yetersizlik gösteriyor. YZ'nin dönüştürdüğü gazetecilik, haberlerde dezenformasyon riskini artırmaktadır.
8	2023	Aygün Özsalih	Yapay Zeka Yoluyla Oluşturulan Sahte Haberlerin Medya Gündemini Belirlemesi	Twitter'daki sahte haberler Türkiye'deki ulusal medya gündemini etkilemektedir. YZ tarafından üretilen sahte haberler medya gündemini önemli ölçüde şekillendirebilir. Hürriyet ve Sabah gibi geleneksel medya kuruluşları bu durumdan etkilenmiştir. Daha az bilinen ulusal gazeteler sahte haberleri yayınlamamaktadır.
9	2022	Umur Işık, Haluk Ölçekli, Konur Alp Koz	Yapay Zeka ve Algoritma Ekseninde Gazeteciliğin Geleceği ve Toplum için Anlamı	Robot gazeteciliği, haber odalarında üretkenliği ve yaratıcılığı artırır. YZ ve algoritmalar gazeteciliği yeniden şekillendirir ve araştırmacı raporlama için fırsatlar sunar. YZ algoritmalarının sosyal riskleri, etik gazetecilik için politika oluşturmayı gerektirir. YZ veri işleme, sahte haberlerle mücadelede ve gazeteciliği geliştirmeye yardımcı olur.

³ Yapay Zeka Haber Yazabilir mi? Yapay Zekanın Haber Yazma Pratiğine Etkisinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma.

⁴ Yapay Zeka ve Hindistan Medya Endüstrisi: Gelecek Şimdi.

⁵ Lagos Editörlerinin Haber Yönetiminde Yapay Zeka Kullanımına Yönelik Tutumu.

⁶ Yapay Zeka Teknolojisine Dayalı Sensör Haberleri Tüm Zincir Üretim Modelinin Oluşturulması ve Vaka Analizi.

⁷ İspanyol Teknolojik Gelişimi Yapay Zekanın Gazeteciliğe Uygulanması: Şirketler ve Araçlar İçin Dokümantasyon, Üretim Ve Bilgi Dağıtımı.

Tablo 2: Devamı

10	2022	Fadia Hussein and Hussin J. Hejase	Artificial Intelligence and Fake News ⁸	YZ medyanın doğruluğunu teyit eder ve sahte haberlerin yayılmasını önler. YZ teknikleri, sosyal medya platformlarındaki sahte haberleri etkili bir şekilde tespit eder. Gazetecilikte YZ araçlarını keşfetmek için ikincil veri çalışmalarına dayanır.
11	2022	João Canavilhas	Artificial Intelligence and Journalism: Current Situation and Expectations in the Portuguese Sports Media ⁹	YZ. Portekiz spor medyasında finansal kısıtlamalar nedeniyle yeterince kullanılmamaktadır. Editörler, uzmanlaşmış medyadaki gazetecilerden daha fazla YZ değer vermektedir. YZ veri analizini, içerik aramayı ve kişiselleştirilmiş dağıtımı geliştirebilir. Finansal kaynak eksikliği, haber merkezlerindeki karmaşık YZ uygulamalarını engellemektedir. Üniversiteler ve medya arasındaki işbirliği YZ çözümlerini geliştirebilir.
12	2022	Mengge Wang	Artificial Intelligence-Driven Model for Production Innovation of Sports News Dissemination ¹⁰	YZ haberleri üretimi ve kültürü değiştirerek geleneksel medyayı etkiliyor. YZ spor haberlerinin üretimi ve yayılması üzerinde etkilidir.
13	2022	Chiara Longon, Andrey Fradkin, Luca Cian, Gordon Pennycook	News from Generative Artificial Intelligence Is Believed Less ¹¹	YZ muhabirlerine duyulan güven, insan muhabirlerine göre daha düşüktü. YZ ifşası, haberlerin doğruluğuna ve haber kuruluşlarına duyulan güveni ilişkin algıları olumsuz etkilemiştir.
14	2022	Moran, R.E.; Shaikh, S.J.	Robots in the news and newsrooms: Unpacking meta-journalistic discourse on the use of artificial intelligence in journalism ¹²	Gazetecilikte YZ, gazeteciler arasında normatif tartışmaları tetikliyor. Gazetecilik haberlerinde YZ konusunda teknik anlayış eksikliği mevcuttur. YZ'nin gazeteciliği yeniden şekillendirmesi ve gazetecilik emeğini tehdit etmesine ilişkin endişeler vardır.
15	2022	Stefanie Sirén-Heikel	At the crossroads of logics: Automating newswork with artificial intelligence : (Re)defining journalistic logics from the perspective of technologists ¹³	Gazetecilikte YZ teknolojileri, ayrı mantıklar arasında köprü kurarak etkileşimleri şekillendiriyor. Teknoloji uzmanları, kazançlı endüstriler için teknolojileri optimize ederek gazetecilik unsurlarını asimile ediyor. YZ araçları, beklentileri olanaklarla uyumlu hale getirerek haber çalışmalarını dönüştürüyor.
16	2022	Aysel Ay	Yapay Zeka Haberciliği ve Gazetecilik Tartışmalarına Dair Bir Değerlendirme	YZ gazeteciliğinin haber üretimindeki etkisine ve zorluklarına odaklanmaktadır. YZ gazeteciliğinin haber üretimindeki etkisine ve zorluklarına odaklanmaktadır. YZ, karmaşıklık ve etik nedeniyle araştırmacı gazeteciliğin yerini alamayabilir.
17	2022	İrem Yeniceler Kortak	Yapay Zeka ve Haber İlişkisine Kullanıcı Gözünden Bakmak: Sosyal Medyada Robot Haber Spikerlerine Gelen Yorumların İncelenmesi	Teknolojik gelişmeler gazeteciliği ve haberlerin sosyal medyada yayılmasını etkiliyor. Robot haber sunucuları hakkındaki yorumlar, cinsiyet önyargısını ve YZ şüphesini ortaya koyuyor. Kadın robot haber sunucularına yönelik yorumlarda cinsiyet önyargısı. Kullanıcılar, YZ'nin haber sektöründeki işlerin yerini alması konusunda şüpheli. Kullanıcıların çoğunluğu haberlerde YZ konusunda olumsuz bir görüşe sahip.
18	2022	María-José Ufarte-Ruiz, Francisco-José Murcia-Verdú, José-Miguel Tüñez-López	Use of artificial intelligence in synthetic media: first newsrooms without journalists ¹⁴	Yalnızca algoritmalarla haber üreten ilk medya kuruluşları belirlendi. Sentetik medya geleceğin şirketleri olarak değil, mevcut bir trend olarak görülüyor. İstihdam ve mesleğin imajı üzerindeki etkisi kesin değil. Sentetik medyanın potansiyeli var ancak daha sürdürülebilir modellere ihtiyaç var.
19	2022	Mesut Toğaçar, Kamil Abdullah Eşidir, Burhan Ergeen	Yapay Zeka Tabanlı Doğal Dil İşleme Yaklaşımını Kullanarak İnternet Ortamında Yayınlanmış Sahte Haberlerin Tespiti	YZ yöntemleri kullanılarak sahte haber tespiti için sosyal medya analiz edildi. Eğitim ve test veri setlerinde yüksek doğruluk elde edildi. Gelecekteki çalışmalar, yanlış bilgi tespiti için Türk haber sitelerinin analizini içermektedir.

⁸ Yapay Zeka ve Yalan Haberler.⁹ Yapay Zeka ve Gazetecilik: Portekiz Spor Medyasında Mevcut Durum ve Beklentiler.¹⁰ Spor Haberlerinin Yayınlanmasında Üretim İnovasyonu için Yapay Zeka Güdümlü Model.¹¹ Üretken Yapay Zekadan Gelen Haberlere Daha Az İnanılıyor.¹² Haberlerde ve Haber Odalarında Robotlar: Meta-Gazetecilik Söylemini Açmak Gazetecilikte Yapay Zeka Kullanımı.¹³ Mantıkların Kavşağında: Yapay Zeka İle Haber İşlerini Otomatikleştirmek : Gazetecilik Mantığını Teknoloji Uzmanlarının Perspektifinden (Yeniden) Tanımlamak.¹⁴ Yapay Zekanın Sentetik Medyada Kullanımı: Gazetecilerin Olmadığı İlk Haber Odaları.

Tablo 2: Devamı

20	2021	Mathias-Felipe de-Lima-Santos, Wilson Ceron	Artificial Intelligence in News Media: Current Perceptions and Future Outlook ¹⁵	Haberlerde YZ: makine öğrenimi, planlama, bilgisayarla görme öne çıkıyor. Haber medyası, YZ projeleri için teknoloji şirketlerine güveniyor. YZ, haber iş modellerini ve gelir akışlarını geliştiriyor.
21	2021	Aynur Sarısakaloğlu	Framing Discourses in Turkish News Coverage Regarding Artificial Intelligence Technologies' Prospects and Challenges ¹⁶	Türkiye'de YZ ile ilgili haberler çoğunlukla olumludur ve faydaları vurgulamaktadır. Medya çerçeveleri, risk tartışmasından yoksun olarak YZ beklentilerine ve zorluklarına odaklanmaktadır. Gazeteciler, kamuoyunun YZ algısını şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır.
22	2021	Sonia Parratt-Fernández, Javier Mayoral-Sánchez, Montse Mera-Fernández	The application of artificial intelligence to journalism: an analysis of academic production ¹⁷	Gazetecilikte YZ, küresel akademik ilgiyle hızla geliyor. ABD, veri gazeteciliği ve robot yazımına odaklanan yayınlarda başı çekiyor. YZ gazeteciliğinde ortaya çıkan zorluklar için yeni araştırma yöntemlerine ihtiyaç var.
23	2020	K. Horska	A New Test of Artificial Intelligence: Should the Media Industry Be Afraid? ¹⁸	YZ medyayı dönüştürüyor, gazeteciliğe meydan okuyor ve üretim süreçlerini optimize ediyor. YZ, gazetecilere veri işleme ve içerik oluşturma konusunda yardımcı oluyor. Sosyal ağlar haber gazeteciliğini etkiliyor, YZ veri işleme için kullanılıyor. YZ, gazetecileri bilgi işleme ve içerik oluşturma konusunda destekliyor. YZ, verimlilik ve trendler için medya stratejisinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. YZ entegrasyonu fikri mülkiyet, doğrulama ve güvenlikle ilgili endişeleri artırmaktadır.
24	2020	Luis Mauricio Calvo Rubi, María José Ufarte Ruiz	Artificial intelligence and journalism: Systematic review of scientific production in Web of Science and Scopus (2008-2019) ¹⁹	2015'ten 2019'a YZ gazeteciliği yayınlarında artış gözlemlenmiştir. YZ gazeteciliği araştırmalarının çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri'nden kaynaklanmaktadır. Dergiler, YZ gazeteciliği yayınları için ana platformdur. YZ gazeteciliği araştırmalarında tek yazarlık yaygındır. Araştırmalar robot gazeteciliği, veri gazeteciliği ve sosyal ağlar üzerine odaklanmaktadır.
25	2020	Javier Díaz-Noc	Artificial Intelligence Systems-Aided News and Copyright: Assessing Legal Implications for Journalism Practices ²⁰	YZ'nın haber üretimi ve telif hakları üzerindeki yasal etkilerini incelemiştir. Gazetecilikte yazarlık, özgünlük ve eser türlerine odaklanmıştır. YZ destekli haberlerde kolektif çalışmaları ve fikri mülkiyet haklarını ele almıştır. Kolektif çalışmalar yoluyla garanti altına alınan ekonomik fikri mülkiyet hakları mevcuttur.
26	2020	José Miguel Túnnez-López, César Fieiras Ceide, Martín Vaz-Álvarez	Impact of Artificial Intelligence on Journalism: transformations in the company, products, contents and professional profile ²¹	YZ gazeteciliği otomasyon, kişiselleştirme ve güvenilirliği artırma yoluyla etkiliyor. YZ, gazetecilikte haber üretimini, dağıtımını ve tüketimini dönüştürecektir. YZ, içeriğe değer katmak için gazetecilerin kişisel katkılarını teşvik ediyor.
27	2020	Maurice Vergeer	Artificial Intelligence in the Dutch Press: An Analysis of Topics and Trends ²²	Hollanda'daki gazeteler YZ konularında çeşitli haberler yapmaktadır. Dini gazeteler, YZ konularında daha az yayın yapmış ve farklı ilgi alanları göstermiştir. Dikkat çeken konular arasında teknoloji devleri, sahte haberler, robotlar ve futbol yer almaktadır. YZ ile ilgili haberler sansasyonel olmaktan kaçınılmalı ve gerçeklere odaklanmalıdır.

¹⁵ Haber Medyasında Yapay Zeka: Mevcut Algılar ve Geleceğe Bakış.

¹⁶ Türkiye'de Yayınlanan Haberlerde Yapay Zeka Teknolojilerinin Olanakları ve Zorlukları Hakkındaki Çerçevelemeler

¹⁷ Yapay Zekanın Gazeteciliğe Uygulanması: Akademik Üretim Bir Analizi.

¹⁸ Yapay Zekanın Yeni Bir Testi: Medya Sektörü Korkmalı mı?

¹⁹ Yapay Zeka ve Gazetecilik: Web Of Science ve Scopus'taki Bilimsel Üretim Sistemik İncelemesi (2008-2019).

²⁰ Yapay Zeka Sistemleri Destekli Haber ve Telif Hakkı: Gazetecilik Uygulamaları için Yasal Etkilerin Değerlendirilmesi.

²¹ Yapay Zekanın Gazeteciliğe Etkisi: Şirket, Ürünler, İçerikler Ve Profesyonel Profilde Dönüşümler.

²² Hollanda Basımında Yapay Zeka: Konular ve Eğilimler Üzerine Bir Analiz.

Tablo 2: Devamı

28	2020	Soyoung Kim, Boyoung Kim	A Decision-Making Model for Adopting AI-Generated News Articles: Preliminary Results ²³	Medya güvenilirliği, YZ tarafından üretilen haberlerin kabulü için çok önemlidir. Kuruma güven, kabul için en önemli faktördür. İçerik düzeyi, kabul için teknoloji faydalarından daha önemlidir. İçerikteki iletişim ve zeka, YZ haberlerinin kabulünü etkilemektedir.
29	2019	Miguel Túñez-Lopez, Carlos Toural-Bran, Césibel Valdiviezo-Aba	Automation, bots and algorithms in newsmaking. Impact and quality of artificial journalism ²⁴	Otomasyon gazeteciliği etkileyerek etik, iş gücü ve sosyal tartışmalara yol açıyor. Yapay gazetecilik trendleri arasında YZ entegrasyonu, anlatı kalıpları ve gelecek projeksiyonları yer alıyor. Haber odalarındaki otomasyon içeriği, ilişkileri ve izleyici katılımını etkiliyor.
30	2017	Carl-Gustav Lindén	Algorithms for journalism: The future of news work ²⁵	Gazetecilik mantığı otomatikleştirilebilir, ancak karmaşık gazetecilik zordur. Veri çok önemlidir; algoritmalar haber üretimi için yapılandırılmış veriye ihtiyaç duyar. Otomasyon iş kayıplarına, gazetecilikte yeni çalışma biçimlerine yol açabilir.

Tablo 2’de sıralanan ve 2017-2024 tarihleri arasında yayımlanan haber üretimi ve YZ konulu çalışmalara bakıldığında bu çalışmaların 2020 itibarıyla artış gösterdiği, 2022 yılında ise en çok yayın yapılan sayıya ulaştığı gözlemlenmektedir. Bunun sebebi olarak ChatGPT’nin tanınırlığının artmaya başlamış olması ve buna bağlı olarak farklı YZ tabanlı uygulamaların geliştirilmesi, dolayısıyla da çalışma kapsamının gelişmiş olması görülebilir. Belirtilen tarih aralığında ele alınan haber üretimi ve YZ konulu çalışmaların çoğunlukla çeşitli analizlerin gerçekleştirdiği karşılaştırmaların yapıldığı ve/veya yoruma dayalı çalışmalar oldukları görülebilmektedir. Konu başlıkları altında toplanacak olursa; teknolojinin gazetecilik pratiğine ve ürününe etkileri ve gazetecilik pratiğinde karşılaşılan zorluklar ağırlıklı oldukları ifade edilebilir. Buna ek olarak YZ’nin medya ve toplum üzerindeki etkisi ve YZ ve etik konularının da ele alındığı görülmektedir. Özetlenecek olursa, çalışmalara bakıldığında birçok alanda olduğu gibi YZ’nin gazetecilik alanında mesleki değişikliklere değinildiği, hatta mesleğin ortadan kalkma endişesinin vurgulandığı görülebilmektedir. YZ ile üretilen haberlerin gazetecilerin oluşturduğu haberlerin yerini tutup tutmayacağı, etik, güvenlik ve telif hakları gibi konularda nasıl davranacağına genel olarak sorgulandığı ve buna bağlı olarak gazetecilere olan güvenin öneminin vurgulandığı çıkarımında bulunulabilir. Bunlara ek olarak tüm çalışma alanlarına nüfuz etmeye devam edecek olan YZ’nin haber üretiminde nasıl kullanılabileceği ve ne denli geliştirmelerin yapılabileceği ifade edilmektedir. Tüm bunların gerek haber üretimi ve YZ bağlantılı gelecek çalışmalar için, gerekse haber çevirisi ve YZ bağlantılı çalışmalar için yol gösterici oldukları söylenebilir.

Tablo 3: Yapay zeka ve haber çevirisi hakkında yürütülen bilimsel araştırma makaleleri

No	Yılı	Yazarı	Başlık	Kısaltılmış Çıkarımlar
1	2024	Betül Özcan Dost	Haber Çevirisinde Makine Çevirisi Araçlarının Kullanımına Yönelik Bir İnceleme: Google Translate ve DeepL Örneği	Küreselleşme, teknolojik gelişmeler nedeniyle çeviri ihtiyacını artırıyor. Belirlenen çeviri kayıpları: gramer hataları, eksik çeviriler, yanlış kelime seçimleri. Google Translate, DeepL’den farklı olarak özel isimleri çevirme sorunları yaşadı.
2	2020	Nourelidin Mohamed Abdelaal and Abdulkhaliq Alazzawie	Machine Translation: The Case of Arabic-English Translation of News Texts ²⁶	Google Translate etkilidir ancak doğruluk için insan redaksiyonuna ihtiyaç duymaktadır. Gelecekteki çalışmalar makine çevirisindeki hataları azaltmaya odaklanmalıdır.

Tablo 3’e bakıldığında her ne kadar YZ günümüzde popüler hale gelmiş ve birçok alanda etkin olmaya başlamışsa da, haber çevirisi ve YZ bağlamında maalesef çok az çalışma olduğu görülmüştür. Özellikle, Tablo 2 ile kıyaslandığında bu sayının 10’da 1’i bile olmadığı görülebilmektedir. Haber çevirisi ve YZ bağlantılı çalışmaların biri 2020 diğeri ise 2024 yılında ele alınmıştır. Konuları kapsamına göre ise makine çevirisi bağlantılı ve çeviri karşılaştırmasına yönelik çalışmalar oldukları görülmektedir. Haber üretimi kadar köklü bir geçmişe sahip olduğu söylenebilen haber çevirisinin, YZ bağlantılı çalışmalar açısından haber üretimi kadar ilgi çekmediği ve buna bağlı olarak bu alanda

²³ YZ Üretimi Haber Metinlerinin Benimsenmesi İçin Bir Karar Verme Modeli: Ön Sonuçlar.

²⁴ Haber Yapımında Otomasyon, Botlar Ve Algoritmalar. Yapay Gazeteciliğin Etkisi Ve Kalitesi.

²⁵ Gazetecilik İçin Algoritmalar: Haber Çalışmalarının Geleceği.

²⁶ Makine Çevirisi: Haber Metinlerinin Arapça-İngilizce Çevirisi Örneği.

eksiklikler olduğu ifade edilebilir. Özellikle Tablo 2’den görüleceği üzere, YZ’nin gazetecilikteki etkileri, toplum ve medya üzerindeki etkileri, etik ve güvenlik konuları haber üretiminde olduğu kadar haber çevirisi için de önemli çalışma konuları oluşturabilecektir.

4. Yapay Zekâ ile Haber Metni Üretimi

Haber metni üretimi içinde bulunduğumuz dijital ve teknolojik çağın koşullarına göre çeşitlilik göstermekte ve bu çeşitlilik her an her yerden ulaşılabilir olmaktadır. Bugün geleneksel medya, haber üretimi ve gazetecilik kavramlarının yanı sıra dijital medya ve sosyal medya kanallarında haber metinleri üretilmeye başlandığını ve yaygın şekilde kullanıldığını söylemek mümkündür. Şafak Etike’nin de araştırmasında belirttiği gibi, YZ teknolojileri haber üretim sürecine entegre edilmiş ve bu sayede haber üretimi sürecinde gazetecilerin otorite ve yetkilerini paylaşan ve hatta belli bir ölçüde devralan algoritmalar, robotlar, yazılımcılar, veri analistleri ve mühendisleri gibi yeni aktörler ortaya çıkmıştır (Etike, 2023a: 592). Her ne kadar YZ araçları ile haber üretiminin birçok haber türünde kullanıldığı söylenebilir de çoğunlukla açık ve net ifadelerin yer aldığı, kalıp cümlelerin tekrar ettiği hava durumu, borsa haberleri, spor müsabakaları veya seçim sonuçlarının yer aldığı türden haberlerde tercih edildiği ifade edilebilir (Vogler, Eisenegger, Fürst, Udris, Ryffel, Rivière, Schäfer Mike, 2023: 34; Graefe ve Bohlken, 2020). Bunun sebebi olarak bu tür haberlerde bilginin genelde kısa, öz ve yorumsuz bir şekilde aktarılması dolayısıyla düzenleme gerektirmemesi olarak görülebilir. Nitekim ideolojik birtakım görüşlerin dahil olduğu haber metinlerinde yorumlara yer verilmektedir. Bu da, hızlı bir şekilde oluşturulması gereken haber metninin zamandan tasarruf etmek adına YZ kullanılmadan, doğrudan ele alınması anlamına gelebilir. Bu durumda YZ yardımı ile oluşturulan haber metninin tekrar düzenlenmesi gerekecektir. Dolayısıyla, haber üretiminde her ne kadar haber üreticisinin ve/veya bağlı olduğu kuruluşun görüş ve tercihleri haber üretiminde etkili olsa da YZ’nin kullanım alanının da göz ardı edilemeyecek kadar geniş olduğu söylenebilir. Hal böyleyken, gazetecilik ve habercilik kavramlarının yaşadığı dijital dönüşümü takip etmek ve bu yeni dönüşüme uyum sağlamak kaçınılmaz bir hal almıştır.

Web sitelerinin otomatik çeviri özellikleri sayesinde içeriğini anlamadığımız ya da kullanılan dili bilmediğimiz durumlarda çeviri yaparak bu içerikler hakkında bilgi sahibi olmak hala mümkündür. Ancak, günümüz YZ teknolojisinin kaydettiği ilerlemelere bakılacak olursa, artık içerikleri çevirmekle de zaman kaybedilmiyor, biz okuyucu ve takipçilere çevirisi yapılmış haber metinleri sunuluyor. Tam da bu aşamada, dijital platformlarda, sosyal medya kanallarında yayınlanan haberlerin doğruluğu, kaynaklarının gerçekliği, yapılan çevirilerin gerçeği ne kadar yansıttığı ya da yandaş ya da karşıt görüşlü olup olmadığı gibi hususlar okuyucuların aklına gelen sorular haline gelebilir.

Makine öğrenmesi, derin öğrenme ve doğal dil işleme süreçleri gibi alt türleri bünyesinde bulunduran YZ’nin günümüzde sıklıkla farklı metin türlerinin üretiminde kullanıldığı görülmektedir. Bugün YZ’nin sadece bir metin üretmekten öte, yazılan bir metni sese, ses kaydını yazıya, yine bir metni resim ya da fotoğrafa hatta videoya dönüştürdüğü görülmektedir. Son yıllarda yapılan tanıtımlar ve hakkında çıkan haberlerde her ne kadar YZ’nin bazı meslekleri yok olma ile tehdit ettiği görülse de aslında pek çok iş sahasında kendini gösterdiğini hatta sunduğu imkanlar dolayısıyla meslek sahipleri için avantajları olduğunu söylemek mümkündür. Bahsi geçen muhtemel bir kayboluş tehdidi altında olan mesleklerden birisinin de habercilik/gazetecilik olduğu söylenebilir.

Dil öğrenme ve işleme modelleri ve süreçleri sayesinde, bugün kullanılan YZ yazılımları haber metinleri için otomatik özetleme, veri kategorizasyonu, sahte haber tespiti, veri analizleri gibi işlemleri yapmada gazetecilere yardımcı olabilmektedir (Pavlik, 2023; Etike, 2023a: 594). Pavlik ve Etike’ye paralel olarak, Zorina ve Osipovskaya, gazetecilikte YZ kullanımı hakkındaki bibliyometrik araştırmalarında YZ teknolojilerinin gazetecilikte kullanılmasının çeşitli yolları olduğu belirtilmektedir. Bu yollar, verileri doğrulamak, gerçekleri kontrol etmek, hikayeler ve gazetecilik notları üretmek, makaleleri yayınlamak ve otomatik olarak etiketlemek şeklinde sınıflandırılmaktadır. Aynı zamanda, bahsi geçen bu faaliyetler son zamanlarda YZ araçlarıyla yapıldığı için bir makine tarafından gerçekleştirildiğinden "otomatik gazetecilik" teriminin kullanılmaya başlandığını vurguluyorlar (Zorina ve Osipovskaya, 2021: 742-743).

Haber merkezlerinin ve gazetecilerin, YZ’nin haber üretimine entegrasyonunun planlanması, tasarlanması, yürütülmesi ve izlenmesi sürecine daha fazla katılması ve medya kuruluşlarının süreci gazetecilerden yalıtılmış teknoloji geliştirme birimlerine odaklanarak değil, daha bütünsel bir yaklaşımla yürütmesi gerekmektedir. Amacın sadece teknolojiyi geliştirmek ve kullanmak olmadığı, haber merkezlerinin haber üretiminde ve iş akışlarında ihtiyaçlarına cevap verecek uygulamaları geliştirmek olduğu bir stratejinin ortaya konulmasında sınırlılıklar vardır. Diğer bir yandan, YZ teknolojileri ve haber üretimine sunduğu araçlar hızla gelişirken, kurumsal yapıların net bir gazetecilik stratejisi ortaya koymaması, bu teknolojilerin tasarlanması, geliştirilmesi ve kullanımında gazeteciliğin temel değerlerinden ve gazetecilerin ihtiyaçlarından çok maliyetin düşürülmesi ve verimliliğin artırılmasına odaklanması YZ teknolojilerinin Türkiye’de gazeteciliğin geleceğine, dolayısıyla toplumsal işleyişe yönelik risklerini arttırmaktadır (Etike, 2023b:

424-426). Bunlara ek olarak, YZ'nın haber üretiminde kullanılması rutin işlerde tercih edilmesi sebebiyle zamandan tasarrufa ve böylelikle habercilerin olay yeri araştırmaları yapmalarına olanak sağlarken, diğer yandan bu şekilde üretilen haberlerin niteliği ile ilgili soru işareti oluşturmakta ve haber üretiminde çalışanların mesleklerinin geleceği ile ilgili endişelenmelerine sebep olmaktadır (Vogler, Eisenegger, Fürst, Udris, Ryffel, Rivière, Schäfer Mike, 2023: 34).

Haber üretiminde YZ'nın her ne kadar sadece medya alanında çalışanların istifade ettikleri bir uygulama olduğu düşünülse ve uygulama için robo(t) gazetecilik, bot gazetecilik, YZ-gazeteciliği, robo-muhabirler gibi terimler kullanılsa da, haber tüketicilerince de kullanılabilir. Özellikle ChatGPT-4o'nun yaygınlaşmasıyla birlikte Google gibi arama motorlarının kullanımının azaldığı veya farklılaştığı ifade edilebilir. Herhangi bir konuyla ilgili bilgi edinmek istendiğinde arama motoruna anahtar kelimeler, kısa cümleler veya sorular girilmesi durumunda istenilen ilgili birçok kaynağa ulaşılabilir. Listelenen bu kaynaklara tek tek bakıp istenilen bilgi aranmaktadır. ChatGPT'de ise istenilen bilgi açık bir şekilde belirtildikten sonra birçok kaynaktan faydalanarak bir metin oluşturulmaktadır. Dolayısıyla, bilgi edinmek isteyenler hem zamandan tasarruf etmiş hem de bilgiye çabuk ulaşmış olurlar. Bu da haber tüketicilerinin YZ uygulamaları arasında ilk akla gelenlerden biri olan ChatGPT'yi bir nevi haber üretimi için kullandıkları anlamına gelmektedir. Burada akla medya alanında sıkça kullanılan yurttaş gazeteciliği (civic journalism) terimi gelmektedir. Teknolojinin hayatımıza kazandırdığı bir yenilik olan yurttaş gazeteci terimi genelde herhangi bir medya kuruluşunda çalışmayan dolayısıyla bu işi profesyonelce yapmayan, fakat tanık olduğu veya araştırdığı olayları haberleştirerek kamuoyu ile paylaşan kişileri ifade etmektedir (Durgeç Aydoğan, 2017: 706). Tanık olduğu olayları haberleştirerek, yani haber metni üretmek için olay yerinde olmalarına gerek kalmadan, bir tıkla YZ araçlarıyla haber metni üretip sosyal medya üzerinden takipçileriyle paylaştıkları söylenebilir. Bu durum yurttaş gazeteciliğinin ilk ortaya çıktığı 1990'lardaki uygulamasıyla tam anlamıyla örtüşmese de, profesyonel olmayan kişilerce ChatGPT gibi YZ araçlarından talep edilip üretilen haber metnininin kamuoyu ile paylaşılması noktasında benzerlik göstermektedir.

5. Yapay Zekâ ve Çeviri İlişkisi?

YZ yazılımı kullanarak kitap çevirisi bile yapmanın mümkün olduğu bir dönemde yaşıyorken, bu yazılımların eğitim, sağlık, hizmet sektörü vb. gibi insan hayatının her aşamasında ve her alanında kullanılmasının yaygınlaştığı her geçen gün daha fazla tecrübe edilmektedir. Mevcut araştırmanın YZ ve Çeviri İlişkisi başlığı kapsamında, YZ ve çeviri arasında ilişkilendirme kuran yayınlara yer verilmeye çalışılmıştır.

YZ'yla geliştirilen yazılım, program ve uygulamalar, pek çok kullanıcı için son dönemin gözdesi haline gelmiştir. Kullanıcıların YZ yazılımlarını kullanma tercihlerinin hız-zaman-para üçgeni içinde fayda sağlamaları olduğu düşünülmektedir. Bugün, bir yayınevinin²⁷ kendi açıklaması doğrultusunda, YZ yazılımlarını kullanarak kitap çevirileri yaptığı ve bu kitapları yayınlamak için satışa sundukları bilinmektedir. Bu gibi durumlar, çeviri piyasasında yer edinmeye çalışan genç çevirmen adayları ve belki de pek çok profesyonel çevirmen için örnek teşkil edebilir.

YZ hakkında yürütülen araştırmaların amacı insana ait ve akıllı olarak tanımlanan davranışların makinelerle yaptırılmasıdır. Diğer bir deyişle, makineler akıllı hale getirilir ve insanlar için daha faydalı olmaları sağlanır. Hal böyleyken, günümüz şartlarında, sembolik YZ üzerine araştırma yürüten araştırmacılar özel YZ dillerini kullanarak veriler arası ilişkilendirmeyi sağlamak ve geliştirilen prosedürler aracılığıyla anlam çıkarma ve çıkarımsama gibi ileri düzeyde bilişsel fonksiyonları benzetimlendirmeye çalışırlar (Imanova, 2010: 94; Aslan ve Kuşçu, 2015: 66-68).

YZ ve çeviriyi konu alan Çetin, çeviri piyasasında çeviri programlarının hangi koşullarda ve kim tarafından, ne için kullandığı bilgisini verdikten sonra farklı metin türlerinin çevirilerini incelemiş, insan çevirmen tarafından yapılan çevirilerle kıyaslamış ve değerlendirmelerde bulunmuştur (Çetin, 2009: III). Diğer bir yandan, Güneri YZ tarafından sözlü diyalogların, metinlerin eş zamanlı olarak çevrilebilmesi, Endüstri 4.0 hakkında öngörülerde bulunmamızı sağlayan bir faktör olduğunu vurgulamakta ve çeviri sürecinde jest mimiklerin tanınması ve bu sayede çeviri kalitesi daha yüksek erek metinler, diyaloglar elde edilmesinin mümkün olduğunun altını çizmektedir (Güneri, 2019: 61).

Diğer bir yandan, YZ uygulamalarının insan hayatının pek çok alanında kullanılabilir olmasından dolayı çok sayıda meslek grubunda çaba, zaman ve paradan tasarruf etmenin mümkün olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, çevirmenlik mesleği için YZ uygulamalarının geliştirilmesinin ve makine tabanlı çevirilerin de farklı bir boyut kazanması mümkündür (Kumlu ve Okul, 2023: 42). Çeviri ve teknoloji odaklı çalışmalarıyla bilinen Mehmet Şahin çeviride YZ kullanımıyla ilgili olarak “yapay çeviri” kavramı için bir tanım oluşturmuştur. Aslında çevirinin sadece diller arası değil, göstergeler arası bir aktarım olduğu ve bunun yapay çeviri olarak adlandırılmasının insani müdahale olmadan yapılmasıyla ilgili olduğunu vurgulayan tanımı şu şekildedir:

²⁷ Dedalus Yayınevi hakkında: <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/yapay-zekayla-ceviri-tartismasi-6978149>, Erişim: 10.04.2024.

“Bir metnin insan müdahalesine gerek kalmadan, bir duyu kanalı veya iletişim aracı kullanılarak bir dilden ya da göstergeden başka bir dile ya da göstergeye hesaplama yoluyla aktarılması” (Şahin, 2023, s. 13).

Nilgin Tanış Polat, ChatGPT’ye YZ ve çeviri hakkında yazdığı ve yayınladığı raporda, YZ’nin insanlar tarafından çevrilmesi zor olan bazı metinleri çevirebildiğini, ancak bu araçlar aracılığıyla yapılan çevirilerin güvenilirliğinin yeterli olmadığını vurgulamaktadır. Ayrıca, YZ araçlarıyla yapılan çevirilerin, hız, kolaylık, ucuzluk, çeşitlilik ve kapasite açısından avantaj sağlarken, anlam kaymaları, tutarsızlıklar, bağlam, kültür, amaç, metin tonu kaybı açısından dezavantajlı olduğunu vurgulamaktadır (Tanış Polat, 482-485). Bu sayede aslında bir YZ yazılımı olan ChatGPT’ye yine kendi ve muadili yazılımların yaptığı çeviriler hakkında yaptırılan açıklamada avantaj ve dezavantajlarından bahsettiği görülmektedir.

YZ ve çeviri ile ilgili çalışmalarda doğal dil işleme süreçleri, istatistiksel bilgisayarlı çeviri, yapay sinir ağları ve çeviri başlıklarına yer verildiği görülmektedir. Bugün çeviri yaptırmak için kullanılan YZ sistemlerinin bir çoğu bu türlerin özelliklerini aynı anda barındırmaktadır. Araştırmaya konu olan YZ aracı ChatGPT²⁸ ve muadili BingChat²⁹, Quillbot³⁰, Gemini³¹ (eski adıyla Google Bard) vb. istenilen konularda ve başlıklarda metin üretebilmektedir. Bu metinleri yine girilen komutlar sayesinde şekillendirmek, yeniden yazdırmak, özetlemek, içindekiler listesi oluşturmak, ilgili referans ve kaynaklarla zenginleştirmek ve tabiki çevirmek de mümkündür. Ancak, bu tür sohbet yazılımlarından elde edilen verilerin doğruluğu, kesinliği, eksik veya fazla olması, etik kurallara uygun olup olmadığı, yapılan çevirilerin yeterli ya da kabul edilebilir olup olmadığı halen araştırmalarda tartışılmaktadır.

Araştırmanın sonuç bölümünde ChatGPT-4o yazılımına hazırlatılan haber metninin ve yine tarafsız, yandaş ve karşıt görüşlü çevirilerinin inceleme ve değerlendirmeleri hakkındaki çıkarımlar detaylı bir şekilde sunulmuş ve ileride YZ ve çeviri bağlamında yapılabilecek muhtemel çalışmalar hakkında önerilerde bulunulmuştur.

6. ChatGPT-4o ile Haber Metni Üretimi ve Haber Çevirisi

4. Bölümde araştırma kapsamında YZ yazılımı olarak seçilen ChatGPT4o’dan “Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar” konulu olay/durum hakkında Türkçe bir haber metni üretmesi istenmiştir. ChatGPT-4o’ın yazması istenen haberin web arama motorlarından araştırılarak daha önce herhangi bir kanal ya da ajans tarafından yazılıp yazılmadığı kontrol edilmiştir. Burada amaç, ChatGPT’nin doğrudan bir haber metnini kopyalayıp aldığı mı yoksa tüm haber metinlerinden bağımsız kendi haber metnini mi ürettiğini görmektir.

ChatGPT-4o tarafından hazırlanan Türkçe haber metni yine ChatGPT-4o tarafından İngilizce’ye çevrilmiştir. Haber metninin 2 farklı şekilde çevirisinin yapılması istenmiştir. ChatGPT4o’a girilen komutlar doğrultusunda 2 farklı görüşlü çeviri elde etmek amaçlanmıştır. Bu bölümde önce üretilen haber metni ve sonra iki farklı çevirisi tablo içinde verilmiştir. Çeviriler hakkında genel değerlendirmeler yapılmış, ardından haber üretimi ve çeviri süreci hakkında ChatGPT-4o ile röportaj yapılmış ve yanıtları sunulmuştur.

ChatGPT4o ile Haber Metni Üretimi

Açık kaynaklı ve ücretsiz ChatGPT-4o yazılımından “Filistin ve İsrail arasındaki son gelişmeler” hakkında bir haber metni üretmesi istenmiştir. ChatGPT’den haber metni üretmesi için istem girişi yapılması sürecinde, “çatışma” ya da “savaş” kelimesi özellikle kullanılmamıştır. Araştırma kapsamında bu konu elbette kasıtlı olarak seçilmiştir. Bahse konu iki ülke arasında yaşanan çatışmalar hakkında YZ üreticisi ChatGPT’nin her hangi bir ideoloji doğrultusunda hareket edip etmediği, kullandığı kelime tercihleri, tarafsızlığı ya da tarafsızlığı gibi hususların incelenmesi amaçlanmıştır.

Son Gelişmeler: Filistin ve İsrail Arasındaki Çatışmalar³²

Son haftalarda Filistin ve İsrail arasındaki gerilim yeniden tırmanarak, bölgedeki durumu kritik bir noktaya getirdi. 2024 yılının Haziran ayında Gazze Şeridi’nden İsrail’e roket saldırıları başlatıldı. Bu saldırılar İsrail’in çeşitli şehirlerinde sirenlerin çalmasına ve sivil halkın sığınaklara çekilmesine neden oldu. İsrail ordusu, bu roket saldırılarına karşılık olarak Gazze’deki Hamas hedeflerine hava saldırıları düzenledi. Her iki tarafın da büyük kayıplar verdiği belirtiliyor.

Sivil Kayıplar ve Yaralanmalar

Çatışmaların yoğunlaştığı bu dönemde sivil kayıplar da arttı. Gazze’de İsrail’in hava saldırıları sonucunda çok sayıda

²⁸ ChatGPT hakkında: <https://openai.com/chatgpt>, Erişim: 10.04.2024.

²⁹ Bing Chat hakkında: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.microsoft.bing&hl=en_US&pli=1, Erişim: 10.04.2024.

³⁰ Quillbot hakkında: <https://quillbot.com/>, Erişim: 10.04.2024.

³¹ Gemini hakkında: <https://gemini.google.com/app>, Erişim: 10.04.2024.

³² ChatGPT-4o tarafından üretilen haber metni: 17 Haziran 2024, saat: 15:20.

sivilin hayatını kaybettiği ve yaralandığı bildirildi. Sağlık Bakanlığı yetkilileri, sağlık sisteminin yetersiz kaldığını ve acil yardıma ihtiyaç duyulduğunu belirtti. İsrail'de ise roket saldırıları nedeniyle bazı bölgelerde maddi hasar meydana geldiği ve birkaç sivilin yaralandığı bildirildi.

Uluslararası Tepkiler

Uluslararası toplum, yaşanan şiddet olaylarına tepki göstererek taraflara itidal çağrısında bulundu. Birleşmiş Milletler, ABD, AB ve çeşitli insan hakları örgütleri, sivillerin korunması gerektiğine vurgu yaparak acil bir ateşkesin sağlanması için diplomatik çabalarını sürdürüyor. Türkiye, Mısır ve Katar gibi bölge ülkeleri de arabuluculuk yaparak gerilimin düşürülmesi için çaba gösteriyor.

Barış Görüşmeleri ve Gelecek

Uzmanlar, uzun vadede kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için tarafların masaya oturması gerektiğini vurguluyor. İsrail ve Filistin arasında yıllardır süregelen bu çatışmanın, iki devletli çözüm temelinde barış görüşmeleri ile son bulması gerektiği belirtiliyor. Ancak, her iki tarafın da mevcut durumdan dolayı güven kaybı yaşamaması, görüşmelerin başlamasını zorlaştırıyor.

Sonuç

Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar, bölgedeki barış umutlarını yeniden zora sokmuş durumda. Taraflar arasında süregelen bu çatışmaların sona ermesi için uluslararası toplumun daha fazla çaba göstermesi gerektiği açık. İnsan hakları ihlallerinin sona ermesi ve kalıcı bir barışın sağlanması, bölge halkının en büyük beklentisi olmaya devam ediyor.

ChatGPT-4o tarafından üretmesi istenen metnin tarafsız/ nötr olduğunu söylemek mümkündür. ChatGPT-4o ile Röportaj başlığı altında, ChatGPT-4o'nun metin üretimi ve çeviri süreci hakkında sorulan sorulara verdiği yanıtlar sunulmuş ve değerlendirmeleri yapılmıştır. YZ yazılımının olabildiğince tarafsız ve genel çıkarım niteliğinde verdiği yanıtlar herhangi bir ideolojiye hizmet etmediğini açıklar ve destekler kelime tercihleri dikkat çekmiştir.

ChatGPT4o ile Haber Çevirisi

ChatGPT-4o'dan kendi ürettiği haber metni için farklı iki görüşü destekler yandaş ve karşıt görüşlü metin çevirisi istenmiştir. Yapılan çeviriler Tablo 4'te verilmiştir. Çevirilerde karşılaşılan farklı kullanımlar koyu renkle gösterilmiştir. Ancak çevirilerden anlaşılacağı üzere, ChatGPT-4o sadece eş anlamlı olabilecek yapılar kullanarak aslında cümleleri farklı şekilde yine aynı anlama gelecek kalıplarla çevirmiştir. Çevirilerde genel olarak bir tarafı desteklediği ya da o bir tarafa karşıt bir metin üretimi yaptığını söylemek pek mümkün değildir. Bu durumu açıklığa kavuşturmak için, ChatGPT-4o ile küçük çaplı bir röportaj yapılmıştır. Yaptığı kelime tercihleri ve herhangi bir ideolojiye hizmet edip etmediği hakkında sorulan sorulara yanıtlar vermiştir. Bu yanıtlar daha sonra sonuç kısmında genel değerlendirme olarak betimsel analiz ile aktarılacaktır. Yapılan analizde metinlerden elde edilen genel çıkarımlar sunulacaktır.

Tablo 4: ChatGPT-4o tarafından yapılan haber metni çevirileri

ChatGPT-4o Filistin'i destekler çevirisi***	ChatGPT-4o İsrail'i destekler çevirisi ³³ ***
<p>Latest Developments: Clashes Between Palestine and Israel In recent weeks, tensions between Palestine and Israel have escalated once again, bringing the situation in the region to a critical point. In June 2024, rocket attacks were launched from the Gaza Strip into Israel. These attacks caused sirens to sound in various Israeli cities, prompting civilians to seek shelter. In response to these rocket attacks, the Israeli military carried out airstrikes on Hamas targets in Gaza. It is reported that both sides have suffered significant casualties.</p>	<p>Recent Developments: Conflicts Between Palestine and Israel In recent weeks, tensions between Palestine and Israel have escalated, bringing the region to a critical point. In June 2024, rocket attacks were launched from the Gaza Strip into Israel. These attacks triggered sirens in various Israeli cities, prompting civilians to seek shelter. In response, the Israeli military conducted airstrikes on Hamas targets in Gaza. It has been reported that both sides have suffered significant losses.</p>
<p>Civilian Casualties and Injuries During this period of intensified clashes, civilian casualties have also increased. In Gaza, numerous civilians were reported killed and injured as a result of Israeli airstrikes. Health Ministry officials stated that the healthcare system is inadequate and in urgent need of assistance. In Israel, it was reported that rocket attacks caused material damage in some areas and injured a few civilians.</p>	<p>Civilian Casualties and Injuries During this period of intensified conflict, civilian casualties have also increased. Reports indicate that numerous civilians in Gaza have been killed and injured as a result of Israeli airstrikes. Health Ministry officials have stated that the healthcare system is overwhelmed and urgently needs assistance. In Israel, rocket attacks have caused property damage in some areas and resulted in injuries to several civilians.</p>
<p>International Reactions The international community has reacted to the violence by calling for restraint on both sides. The United Nations, the United States, the European Union, and various human rights organisations have emphasised the need to protect civilians and continue diplomatic efforts for an immediate ceasefire. Regional countries such as Turkey, Egypt, and Qatar are also mediating to de-escalate the tension.</p>	<p>International Reactions The international community has reacted to the violence, urging both sides to exercise restraint. The United Nations, the United States, the European Union, and various human rights organisations have emphasised the need to protect civilians and are continuing diplomatic efforts to achieve an immediate ceasefire. Regional countries such as Turkey, Egypt, and Qatar are also mediating to help de-escalate the situation.</p>
<p>Peace Talks and the Future Experts stress that a lasting peace can only be achieved through negotiations between the parties. It is stated that the long-standing conflict between Israel and Palestine should be resolved through peace talks based on a two-state solution. However, the lack of trust due to the current situation makes it difficult for the negotiations to start.</p>	<p>Peace Talks and the Future Experts stress that for a long-term, lasting peace, the parties must come to the negotiating table. It is noted that the ongoing conflict between Israel and Palestine should be resolved through peace talks based on a two-state solution. However, the current situation has caused a loss of trust on both sides, making it difficult to initiate negotiations.</p>
<p>Conclusion The latest events between Palestine and Israel have once again jeopardized hopes for peace in the region. It is clear that the international community needs to make greater efforts to end these ongoing clashes. Ending human rights violations and achieving lasting peace remains the greatest expectation of the people in the region.</p>	<p>Conclusion The recent events between Palestine and Israel have once again jeopardized hopes for peace in the region. It is clear that the international community needs to make greater efforts to end the ongoing conflict between the parties. Ending human rights violations and achieving lasting peace remains the greatest expectation of the region's people.</p>

7. ChatGPT-4o ile Röportaj

ChatGPT-4o ile 3 Ağustos 2024 tarihinde saat 20:00'da röportaj yapılmıştır. ChatGPT-4o'nun haber metni üretimi ve çeviri süreçleri hakkında sorulan sorular ve bu sorulara verdiği yanıtlar hiçbir değişiklik yapılmadan verilmiştir.

³³ Her iki çeviri de ChatGPT-4o tarafından yapılmıştır. 17 Haziran 2024, saat: 16:15.

Tablo 5: ChatGPT-4o ile yapılan röportaj soruları ve yanıtları

1	Araştırmacı	Hazırladığın haber metni başka kaynaklardan mı alındı?
	ChatGPT-4o	Hayır, hazırladığım haber metni tamamen benim tarafımdan oluşturuldu ve başka kaynaklardan alınmadı. Metin, genel bilgi ve olayların özetine dayanarak yazılmıştır. Metnin amacı, Filistin ve İsrail arasındaki son olayları tarafsız bir şekilde anlatmaktır. Herhangi bir kaynak belirtilmediği için orijinal ve özgün bir metin olarak kabul edilmelidir.
2	Araştırmacı	Peki sen bu genel çıkarımları nasıl yapıyorsun?
	ChatGPT-4o	Genel çıkarımları yaparken, eğitimim ve bilgilerim doğrultusunda aşağıdaki adımları izliyorum: 1. Genel Bilgi ve Eğitim: Eğitimim, tarih, siyaset, uluslararası ilişkiler ve benzeri konularda geniş bir bilgi tabanına dayanmaktadır. Bu bilgiler, geniş bir yelpazede olayları ve durumları anlamama yardımcı olur. 2. Tarafsız Dil Kullanımı: Haber metinlerinde tarafsız bir dil kullanarak, olayları olduğu gibi aktarmaya çalışırım. Bu, hem Filistin hem de İsrail'in perspektifini göz önünde bulundurarak adil bir anlatım sağlar. 3. Geçmiş Olaylar ve Eğilimler**: Benzer geçmiş olayları ve bunların sonuçlarını dikkate alarak mevcut durumu analiz ederim. Bu, olayların nasıl gelişebileceği ve hangi sonuçların ortaya çıkabileceği hakkında bilgi sağlar. 4. İnsani ve Uluslararası Tepkiler: Uluslararası toplumun ve insan hakları örgütlerinin genellikle nasıl tepki verdikleri hakkında genel bir bilgiye sahibim. Bu tepkiler, olayların nasıl yorumlanacağı ve hangi adımların atılacağı konusunda bir rehberlik sağlar. 5. Mevcut Durumun Değerlendirilmesi: Şu anki olayları değerlendirirken, tarafların açıklamaları, uluslararası tepkiler ve medya raporları gibi bilgileri kullanarak dengeli bir analiz yaparım. 6. Doğru ve Güvenilir Bilgiler: Yanıltıcı veya doğrulanmamış bilgileri kullanmaktan kaçınırım. Bunun yerine, doğruluğu kanıtlanmış ve güvenilir bilgilere dayanarak analiz yaparım. Bu adımlar, doğru ve tarafsız bir haber metni oluşturmak için kullandığım yöntemlerdir. Amacım, kullanıcıya en doğru ve dengeli bilgiyi sunmaktır.
3	Araştırmacı	Haber metni üretenler neden yapay zeka ile haber üretirler?
	ChatGPT-4o	Haber metni üretenler, çeşitli nedenlerle yapay zeka (AI) kullanarak haber üretirler: 1. Hız ve Verimlilik: Yapay zeka, haberlerin hızlı bir şekilde oluşturulmasına yardımcı olabilir. Bu, özellikle anlık haberlerde ve sürekli güncellenen konularda önemlidir. 2. Otomatikleştirilmiş İçerik Üretimi: Rutin ve veri odaklı haberlerin (örneğin, finans raporları, spor sonuçları, hava durumu raporları) otomatik olarak üretilmesi, insan gazetecilerin daha yaratıcı ve derinlemesine araştırma gerektiren işler yapmalarını sağlar. 3. Büyük Veri Analizi: AI, büyük veri kümelerini hızlı ve etkili bir şekilde analiz edebilir, trendleri ve kalıpları tanımlayabilir. Bu, gazetecilerin belirli konular hakkında daha bilinçli ve veri destekli haberler yazmalarına yardımcı olabilir. 4. Kişiselleştirilmiş İçerik: AI, okuyucuların tercihlerine göre kişiselleştirilmiş içerik önerileri sunabilir. Bu, haber sitelerinin kullanıcı deneyimini iyileştirir ve okuyucu bağlılığını artırır. 5. Dil ve Çeviri Hizmetleri: Yapay zeka, haber metinlerini farklı dillere hızlı ve doğru bir şekilde çevirebilir. Bu, uluslararası yayıncıların global bir kitleye hitap etmelerini kolaylaştırır. 6. Yazım ve Düzenleme Yardımı: AI, yazım hatalarını tespit edebilir, metinleri düzenleyebilir ve hatta stil önerileri sunabilir. Bu, editörlerin işini kolaylaştırır ve içerik kalitesini artırır. 7. Maliyet Tasarrufu: Rutin haberlerin otomatikleştirilmesi, haber kuruluşlarının maliyetlerini düşürebilir. Bu, özellikle küçük ve orta ölçekli haber kuruluşları için önemlidir. 8. Erişim ve Kapsama Alanı: AI, geniş veri kaynaklarından bilgi toplayarak ve analiz ederek, haberlerin daha geniş bir kapsama sahip olmasını sağlar. Bu, gazetecilerin daha fazla konuyu ele almasını ve daha kapsamlı raporlar hazırlamasını sağlar. Yapay zeka, bu avantajlarıyla haber üretim sürecini daha verimli, hızlı ve etkili hale getirebilir. Ancak, etik ve doğruluk gibi önemli konuların dikkate alınması da gereklidir. AI tarafından üretilen haberlerin doğruluğu ve tarafsızlığı sürekli olarak izlenmeli ve denetlenmelidir.

Sonuç

YZ destekli haber metni üretimi ve üretilen haber metninin yine aynı YZ yazılımı tarafından farklı iki çevirisinin yapılması ve elde edilen metinlerin incelenmesi odağında yürütülen mevcut çalışmada ChatGPT-4o'dan elde edilen veriler incelenmiştir. Araştırmanın literatür taraması kısmında Türkiye'de YZ ve haber çevirisi hakkında yazılan tezler yazılan lisansüstü tezler YZ ve çeviri, YZ ve haber çevirisi, YZ ve habercilik, YZ ve gazetecilik, robo gazetecilik ve robot gazetecilik anahtar kelimeleriyle taranmıştır. Yapılan tarama 2004-2024 yılları arasındaki tezleri kapsamaktadır. YZ türevleri ve yazılımları her ne kadar uzun yıllardır kullanılıyor olsa da bu başlıkla anılmaya kısa bir süre önce başlamıştır. Dolayısıyla, yüksek lisans ya da doktora tezi düzeyinde kapsamlı çalışmaların sayısının az olması şaşırtıcı değildir.

Araştırma kapsamında yürütülen literatür taramasının diğer ayağını ise YZ ve haber çevirisi hakkında yazılan bilimsel araştırma makaleleri oluşturmaktadır. 2017-2024 tarihleri arasında yayınlanan araştırmalar, DergiPark, Consensus ve SciSpace'de taranmıştır. Taramalar şu anahtar kelimelerle yapılmıştır: haber üretimi-YZ, haber çevirisi-YZ, news, news production, news translation ve artificial intelligence kelimeleri de taratılmıştır.

Araştırmanın son basamağında ise ChatGPT-4o ile kendi yaptığı haber metni üretimi ve yaptığı haber çevirileri süreci hakkında kısa bir röportaj yapılmıştır. Sorulara karşı alınan yanıtlar değişiklik yapılmadan tarih ve saat bilgileriyle beraber verilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan araştırma soruları şunlardır: “*Haber tüketicileri YZ ile neden haber metni üretir?, Haber tüketicilerinin YZ ile haber metni üretimi ne derece mümkündür?, YZ ile üretilen haber metninin farklı türde (nötr, yandaş ve karşıt) çevirisi ne derece mümkündür?, YZ ile üretilen haber metinleri ve çevirileri nasıl bir süreçten geçmektedir?*”. Genel bir açıdan bakıldığında, YZ ile haber metni üretmenin kolaylık, hız, zaman ve verimlilik açısından avantajlı olduğu görülmüştür. Ayrıca otomatik içerik üretimi, geniş kapsamlı verilerin analizi, kişiselleştirilmiş içerik üretimi, dil ve çeviri hizmetleri, yazım ve düzenleme, son biçimleme özellikleri, araştırma konularına ve kaynaklara erişim ve kapsama alanı genişliği ve dolayısıyla maliyet tasarrufu açısından avantajlı görülmektedir.

Bir YZ yazılımının içinden çıkmadan hedeflenen tüm faydayı sağlamak elbette kulağa hoş geliyor. Ancak tüm bu faydayı sağlarken ihlal edilen herhangi bir durum olup olmadığının denetlenmesi gerekmektedir. İntihal ya da uygun olmayan içerik üretimi dolayısıyla yapılacak herhangi bir etik hata da söz konusudur. Hız, zaman, maliyet üçgeninden avantajlı çıkarken, etik konusunda dezavantajlı duruma düşmemek gerekir. Bu yüzden, ileride yapılacak çalışmalarda YZ yazılımları aracılığıyla haber metni üretmeyi ve yayınlamayı tercih ettiği tespit edilen haber ajansları, sosyal medya kanallarındaki yayımlar vb. çeviri etiği, meslek etiği açısından incelenebilir. Son olarak, ileride yapılabilecek muhtemel çalışmalarda, ChatGPT'den farklı tarihlerde ve saatlerde aynı komut girişleriyle ürettiği metinlerin benzer ve farklı yönleri içerik analizi yöntemiyle incelenebilir. Başka bir çalışmada YZ ve haber metni üretiminin ve haber çevirileri yapmanın akademik çeviri eğitimindeki yeri sorgulanarak bir eğitim paketi ya da ders içeriği oluşturulabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- B.T., S.K.; Veri Toplama- B.T., S.K.; Veri Analizi/Yorumlama- B.T., S.K.; Yazı Taslağı- B.T., S.K.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- B.T., S.K.; Son Onay ve Sorumluluk- B.T., S.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- B.T., S.K.; Data Acquisition- B.T., S.K.; Data Analysis/Interpretation- B.T., S.K.; Drafting Manuscript- B.T., S.K.; Critical Revision of Manuscript- B.T., S.K.; Final Approval and Accountability- B.T., S.K.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Burcu Türkmen 0000-0001-5380-0480

Sema Koçlu Maman 0000-0003-2666-8546

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Abdelaal, N. M., & Alazzawie, A. (2020). Machine Translation: The Case of Arabic- English Translation of News Texts. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(4), 408. <https://doi.org/10.17507/tpls.1004.09>
- Alsaadi, O.A.H. (2024). Televizyon Haberciliğinde Yapay Zeka Tekniklerinin Kullanımı, İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Ashfaq, R., Nabi, Z., & Rohit (2023). Artificial Intelligence and the Indian Media Industry: the Future is now. *Journal of Culture and Communication*, 3(1), 14–21. <https://doi.org/10.55529/jmcc.31.14.21>
- Aslan, E.; Kuşçu, E. (2015). Çeviride Yapay Zeka Uygulamaları. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:31, s. 63-77, Erzurum.
- Atmowardoyo, H. (2018). Research Methods in TEFL Studies: Descriptive Research, Case Study, Error Analysis, and R & D. Makasar : Academy Publication, ISSN 1798-4769, Journal of Language Teaching and Research, Vol. 9, No. 1, pp. 197-204, January 2018 DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/jltr.0901.25>
- Ay, A. (2022). Yapay Zekâ Haberciliği Ve Gazetecilik Tartışmalarına Dair Bir Değerlendirme. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication -TOJDAC*, 12(4), 913–926. <https://doi.org/10.7456/11204100/001>
- Aydın, B. ve İnce, M. (2024). Can Artificial Intelligence Write News: A Research on Determining The Effect of Artificial Intelligence on News Writing Practice. *Intermedia International e-Journal*, 11(20) 24-41. <https://doi.org/10.56133/intermedia.1436647>
- Babacan, H. (2021). Türkiye’de Yapay Zeka Destekli Gazetecilik: Robot Gazeteciliğine Yönelik Yaklaşımlar, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Bacaksız, A. D. (2019). The Future of Translation Studies Through Artificial Intelligence, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Bing Chat hakkında: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.microsoft.bing&hl=en_US&pli=1, Erişim: 10.04.2024.
- Bolaji, D. A. (2023). Construction and Case Analysis of Sensor News Whole Chain Production Model Based on Artificial Intelligence Technology. *Journal of Sensors*, 2023, 1–12. <https://doi.org/10.1155/2023/9428766>
- Calvo-Rubio, L.-M., & Ufarte-Ruiz, M.-J. (2021). Artificial intelligence and journalism: Systematic review of scientific production in Web of Science and Scopus (2008-2019). *Communication & Society*, 34(2), 159–176. <https://doi.org/10.15581/003.34.2.159-176>
- Canavilhas, J. (2022). Artificial Intelligence and Journalism: Current Situation and Expectations in the Portuguese Sports Media. *Journalism and Media*, 3(3), 510–520. <https://doi.org/10.3390/journalmedia3030035>
- de-Lima-Santos, M. F. & Ceron, W. (2021). Artificial Intelligence in News Media: Current Perceptions and Future Outlook, *Journal. Media*, 2022, 3, 13-26. <https://doi.org/10.20944/preprints202110.0020.v1>
- ChatGPT hakkında: <https://openai.com/chatgpt>
- Çetin, Ö. (2009). Çeviride İnsan Zekası ve Yapay Zeka. (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, Muğla.
- Dedalus Yayınevi: Dedalus Yayınevi hakkında: <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/yapay-zekayla-ceviri-tartismasi-6978149>, Erişim: 10.04.2024.
- Díaz-Noci, J. (2020). Artificial Intelligence Systems-Aided News and Copyright: Assessing Legal Implications for Journalism Practices. *Future Internet*, 12(5), 85. <https://doi.org/10.3390/fi12050085>
- Durgeç Aydoğan, P. (2017). Alternatif Bir Medya Alanı Olarak Yurttaş Gazeteciliği. *Journal of International Social Research*. 10. 705-711. 10.17719/jisr.2017.1703.
- Etiş, Ş. (2023a). Yapay Zekâ ve Haber Üretim Süreci: Tanımlar ve Uygulamalar. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*. Cilt:3 Sayı:6, s. 588-609.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8378908>

- Etike, Ş. (2023b). Türkiye'deki Haber Merkezlerinde Yapay Zekâ Teknolojileri: Gazeteci Deneyimleri ve Algisi. Hülür H. & Yaşın C. (Ed.). *Yeni Medya ve Toplumsal Dönüşümler* içinde. Ankara: Ütopya Yayınevi. 398-428.
- Fırat, F. (2018). İnternet Haberciliğinde Yapay Zeka Teknolojisi Kullanımı: Robot Gazetecilik, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Folayan, B. J., Ajibade, O., Onayinka T. S., Obi-Okoje A. (2023). Attitude of Lagos Editors towards Use of Artificial Intelligence in News Management. *Information and Knowledge Management*, 13(3), 1-10. doi:10.7176/ikm/13-3-01
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gemini hakkında: <https://gemini.google.com/app>, Erişim: 10.04.2024.
- Graefe, A.& Bohlken, N. (2020). Automated Journalism: A Meta-Analysis of Readers' Perceptions of Human-Written in Comparison to Automated News. *Media and Communication*, 8(3), 50-59. DOI: 10.17645/mac.v8i3.3019
- Güneri, Y. (2019). Endüstri 4.0 ile Çevirmenlik Mesleğinin Geleceği. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı, Sakarya.
- Hussein, F., & Hejase, H. J. (2022). Artificial Intelligence and Fake News. *Žurnalistikos Tyrimai*, 16, 39–71. doi:10.15388/zt/jr.2022.2
- Horska, K. (2020). A New Test of Artificial Intelligence: Should the Media Industry Be Afraid? *Science and Education a New Dimension*, VIII(231)(39), 26–29. <https://doi.org/10.31174/send-hs2020-231viii39-06>
- Işık, U., Ölçekçi, H., & Koz, K. A. (2022). Yapay Zeka ve Algoritma Ekseninde Gazeteciliğin Geleceği ve Toplum İçin Anlamı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 1248–1275. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.1129929>
- İmanova, S. (2010) Endüstri Mühendisliğine Giriş, Qafqaz Üniversitesi Yayınları: Bakü
- Kaprol, A. (2024). Yapay zekâ haberleri aracılığıyla medyada distopyanın inşası ve hegemonik etkileri: ChatGPT özelinde yaygınlaşan korku söylemi üzerine bir inceleme. *Nitel Sosyal Bilimler*, 6(1), 75-99. <https://doi.org/10.47105/nsb.1392059>
- Kim, S., & Kim, B. (2020). A Decision-Making Model for Adopting AI-Generated News Articles: Preliminary Results. *Sustainability*, 12(18), 7418. doi:10.3390/su12187418
- Kumlu, D.; Okul, M. (2023). Yapay Zeka ile Çeviri Uygulamaları: Kültürel Uygulamaların Çevirisinde ChatGPT. *Contemporary Translation Studies: Bridging Cultures, Technologies and Societies*. Çizgi Kitapevi Publishing.
- Lindén, C.-G. (2017). Algorithms for journalism: The future of news work. *The Journal of Media Innovations*, 4(1), 60–76. doi:10.5617/jmi.v4i1.2420
- Longoni, C., Fradkin, A., Cian, L., & Pennycook, G. (2022). News from Generative Artificial Intelligence Is Believed Less. *2022 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*, 2022, 97-106. doi: 10.1145/3531146.3533077
- Moran, R. E., & Shaikh, S. J. (2022). Robots in the News and Newsrooms: Unpacking Meta-Journalistic Discourse on the Use of Artificial Intelligence in Journalism. *Digital Journalism*, 10(10), 1756–1774. doi:10.1080/21670811.2022.2085129
- Öngel, A. (2024). Yapay Zeka Teknolojisinin Medya Örgütlerinde Kullanımı: Enformasyon Üretim Sürecinin Otomatikleşmesi ve Robot Gazetecilik, İstanbul Ticaret Üniversitesi Medya ve İletişim Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- Özcan Dost, B. (2024). Haber Çevirisinde Makine Çevirisi Araçlarının Kullanımına Yönelik Bir İnceleme: Google Translate ve DeepL Örneği. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9(1), 259-276. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1414417>
- Özsali, A. (2023). Yapay Zekâ Yoluyla Oluşturulan Sahte Haberlerin Medya Gündemini Belirlemesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13(3), 533–550. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1285554>
- Parratt-Fernández, S., Mayoral-Sánchez, J., & Mera-Fernández, M. (2021). The application of artificial intelligence to journalism: an analysis of academic production. *Profesional De La información*, 30(3). <https://doi.org/10.3145/epi.2021.may.17>
- Pavlik, J. V. (2023). Collaborating With ChatGPT: Considering the Implications of Generative Artificial Intelligence for Journalism and Media Education. *Journalism & Mass Communication Educator*, 78(1), 84-93. doi: 10.1177/10776958221149577
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. [Çevrim-içi: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>], Erişim tarihi: 9.04.2024.
- Quillbot hakkında: <https://quillbot.com/>, Erişim: 10.04.2024.
- Sánchez-García, P., Merayo-Álvarez, N., Calvo-Barbero, C., & Diez-Gracia, A. (2023). Spanish technological development of artificial intelligence applied to journalism: companies and tools for documentation, production and distribution of information. *El Profesional de La Información*, 32(2), <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.08>
- Sarisakaloğlu, A. (2021). Framing Discourses in Turkish News Coverage Regarding Artificial Intelligence Technologies' Prospects and Challenges. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 37, 20–38. <https://doi.org/10.17829/turcom.803338>
- SirénHeikel, S., Kjellman, M., & Lindén, C. (2022). At the crossroads of logics: Automating newswork with artificial intelligence(Re)defining journalistic logics from the perspective of technologists. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 74(3), 354–366. <https://doi.org/10.1002/asi.24656>
- Şahin, M. (2023). Yapay Çeviri. Çeviribilim Yayınları. ISBN: 978-605-9312-51-6.
- Tanış Polat, N. (2023). Yapay Zeka ve Çeviri: Mütercim-Tercümanlık Alanında Yeni Bir Paradigma. *Diyalog* 2023/ 2: 482-487 (Rapor).
- Toğaçar, M., Eşidir, K. A., & Ergen, B. (2021). Yapay Zekâ Tabanlı Doğal Dil İşleme Yaklaşımını Kullanarak İnternet Ortamında Yayınlanmış Sahte Haberlerin Tespiti. *Journal of Intelligent Systems: Theory and Applications*, 5(1), 1–8. doi:10.38016/jista.950713
- Turğal, L. & Küçükdoğan, B. B. (2023). Bir Dezenformasyon Aracı Olarak Yapay Zekâ: Bing Arama Motoru Örneğinde İklim Değişikliği Konulu Haber Fotoğraflarının İncelenmesi. *İletişim ve Diplomacy*, 11, 57-82. doi:10.54722/iletisimvediplomasi.1376404

- Túñez-Lopez, M., Toural-Bran, C., & Valdiviezo-Abad, C. (2019). Automation, bots and algorithms in newsmaking. Impact and quality of artificial journalism, *Revista Latina de Comunicación Social*, 74 1411-1433. <https://doi.org/10.4185/rics-2019-1391en>
- Túñez-López, J. M., Fieiras Ceide, C. & Vaz-Álvarez, M. (2021). Impact of Artificial Intelligence on Journalism: transformations in the company, products, contents and professional profile. *Communication & Society*, 34(1), 177-193. <https://doi.org/10.15581/003>
- Turing, A.M. (1950). Computing Machinery and Intelligence. *Mind*, (59), 433–460. Web: <https://phil415.pbworks.com/f/TuringComputing.pdf>, Erişim: 08.04.2024.
- Ufarte-Ruiz, M.-J., Murcia-Verdú, F.-J., & Túñez-López, J.-M. (2023). Use of artificial intelligence in synthetic media: first newsrooms without journalists. *El Profesional de La Información*, 32(2). <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.03>
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201.
- Vergeer, M. (2020). Artificial Intelligence in the Dutch Press: An Analysis of Topics and Trends. *Communication Studies*, 71(3), 373–392. doi:10.1080/10510974.2020.1733038
- Vogler, D., Eisenegger, M., Fürst, S., Udris, L., Ryffel, Q., Rivière, M., Schäfer, Mike S. (2023). Künstliche Intelligenz in der journalistischen Nachrichtenproduktion: Wahrnehmung und Akzeptanz in der Schweizer Bevölkerung. In: Forschungszentrum Öffentlichkeit und Gesellschaft (foeg). *Jahrbuch Qualität der Medien 2023*. Basel: Schwabe Verlag, 33-45.
- Wang, M. (2022). Artificial Intelligence-Driven Model for the ProductionProduction Innovation of Sports News Dissemination. *Wireless Communications and Mobile Computing*, 2022, 1–13. <https://doi.org/10.1155/2022/6797243>
- Yeniceler Kortak, İ. (2022). Yapay Zekâ ve Haber İlişkisine Kullanıcı Gözünden Bakmak: Sosyal Medyada Robot Haber Spikerlerine Gelen Yorumların İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 699–710. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.1060917>
- Zorina, V. A. & Osipovskaya, E. A. (2021). Literature Review on Artificial Intelligence in Journalism: A Bibliometric Analysis of Publications Indexed in the Web of Science and Scopus, *Theoretical and Practical Issues of Journalism*, 10(4), 734–744.

Atıf biçimi / How to cite this article

Türkmen, B., Koçlu Maman, S. (2024) Comparative analysis of artificial intelligence-assisted news text generation and translations: the case of Chatgpt4o. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 212–229. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1552550>